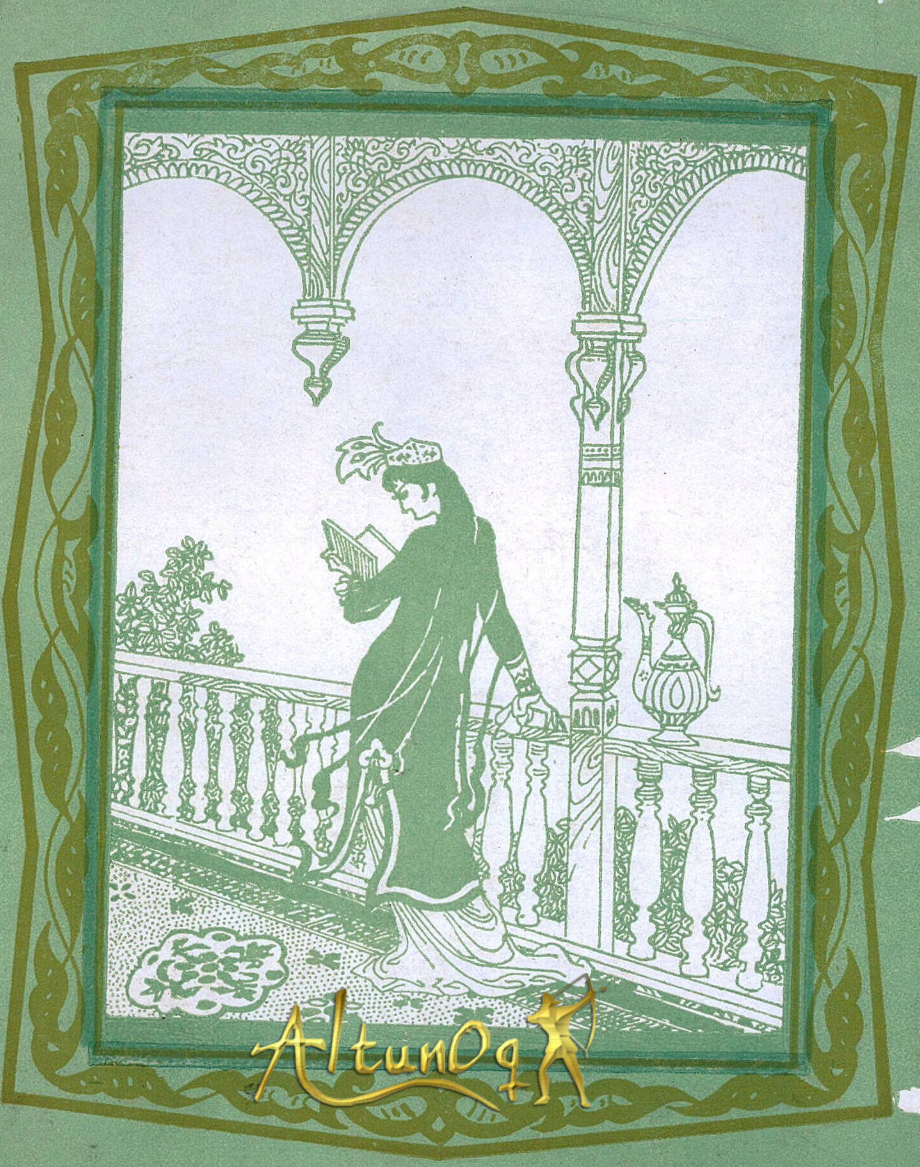
AltunOq

بۇلاق

بۇلاق

(ئۇيغۇر كلاسسىك ئەدەبىياتى ۋە خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى مەجمۇئەسى)

(ئومۇمىي 16 - سان)

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى
1985 - يىل ئۈرۈمچى

مۇندەرىجە

داستان پادىشا ئىسكەندەر .... ئەلىشىر ناۋايى
نەشرگە تەييارلىغۇچى: قۇربان بارات 72
دىۋان ھىكمەت .... ئەخمەت يەسەۋى
نەشرگە تەييارلىغۇچى: نىجات مۇخلىس 162
چاھار دەرۋىش .... ئا. نىزارى، ن. زىيائى
نەشرگە تەييارلىغۇچى: ئىسرائىل يۈسۈپ 275
كىتابى غېرىب .... تۇردى نازىم غېرىبى
نەشرگە تەييارلىغۇچى: ئابدۇرىشىت ئىسلامى 325

خەلق ئېغىز ئەدەبىياتىدىن

شىرزات ۋە گۈلشات 1
نەشرگە تەييارلىغۇچى: توختى ئابىخان 1
سەيپۇلمۇلۇكنىڭ ھىكايىسى ....
نەشرگە تەييارلىغۇچىلار: سۈزۈك، نىمەتىللا ئەبەيدۇللا 374

نەشرگە تەييارلىغۇچى: توختى ئابىخان

نەشرگە تەييارلىغۇچىدىن:

«شىرزات ۋە گۈلشات» نامىلىق بۇ قىسسە ئۆز قولۇمىدا ساقلىنىۋاتقان، ھىجرىيە 1291 - يىلى (مىلادى 1771 - يىلى) يەكەندە كۆچۈرۈلگەن ئۇيغۇر خەلق قىسسىلىرى ۋە ھىكايىلىرىنىڭ قولىيازما توپلىمى — «جامىئۇل ھىكايات» قا ئاساسەن نەشرگە تەييارلاندى.

قاراخان پادىشاسى ھەققىدە ھىكايە

رىۋايەتچىلەر ھىكايە قىلىپ شۇنداق
دېيىشىدۇ:
قاراخان شەھرىدە بىر پادىشا بار ئى-
كەن. ئۇ پادىشانىڭ ئېتى كەركىس بولۇپ،
بىرمۇ پەرزەنتى يوق ئىكەن، شۇڭا ئۇ قايغۇ-
رۇپ ھەسرەت چېكىدىكەن.
شاھ كەركىس بىر كۈنى ئويلاپتىكى:
«بىر ئوغۇل پەرزەنتىم بولغان بولسا، ئوقۇ-
تۇپ، ئىلىم تەھسىل قىلدۇرسام، جەڭ ماھا-
رىتىنى ئۆگەتسەم، ئارمىنىمغا يەتكەن بولات-
تىم. ھەقتىن بۇيرۇق كېلىپ، بۇ پانى، ۋاپا-
سىز دۇنيا بىلەن خوشلاشساممۇ پۇشايمان
قىلمايتتىم. ئوغلۇم ئورنۇمدا ئولتۇرۇپ، تەخ-
تى - تاجىمنى ۋەيران قىلماي، چىراغىمنى
ياندۇرۇپ ئولتۇرغان بولاتتى... ئەمدى كې-
يىنكى ھالىم نېچۈك بولغاي!؟...»

پادىشانىڭ يۈرەك - باغرى شۇ غەم-
غۇسسە بىلەن ئازاپلىنىپتۇ. ئۇ، ئاقىللارنىڭ
مەسلىھتى بىلەن كېچە - كۈندۈز تائەت - ئى-
بادەتكە مەشغۇل بولۇپتۇ. سەجدىگە باش قو-
يۇپ، يىغلاپ دۇئا قىلىپ خۇدادىن پەرزەنت
تىلەپتۇ، ئاللاتائالا پادىشانىڭ دۇئاسىنى ئى-
جابەت قىلىپ، ئۆز قۇدرىتى بىلەن بىر پەر-
زەنت ئاتا قىپتۇ.
ئەلقىسسە، بىر كۈنى پادىشانىڭ كۆڭ-
لىدە شىكار ھەۋىسى قوزغىلىپ، «جەمى خا-
لايىق مېنىڭ بىلەن شىكارغا چىقسۇن!»
دەپ ئەمىر قىپتۇ. پادىشا پەرمانىغا ئاساسەن
كىشىلەر شىكارغا چىقىپتۇ. ئۇلار شەھەردىن
ئايرىلىپ، يېزا - قىشلاقلاردىن ئۆتۈپ، بىر
جاڭگال ئىچىدە كېتىپ بارغاندا، يان تەرەپ-
تىن بىر شىر چىقىپ پادىشاغا ھۇجۇم قىپتۇ.

كەركىن شاھ قولىغا تىغ ئېلىپ شىرغا زەربە بېرىپتۇ، شىرنىڭ غەزىۋى تېخىمۇ ئۆلغىيىپتۇ. پادىشانىڭ ئېتى ھۈركۈپ، شاھ ئاتتىن يىقىلىپتۇ. شىر كېلىپ پادىشاغا زەخمە يەتكۈزۈپتۇ. نەۋكەرلەر كېلىپ، پادىشانى قۇتۇلدۇرۇپ شەھەرگە ئېلىپ كەپتۇ.

شۇ سەۋەپ بىلەن، پادىشانىڭ ھالى خاراپ بولۇپ باش ئۈستىدە ئەجەل ۋەھىمىسى ئويناپتۇ. ئۇ ھاياتىدىن ئۈمىت ئۈزۈپ، بارلىق چوڭ-كىچىك ئوردا ئەمەلدارلىرىنى يىغىپ رازىلىق ئاپتۇ.

— ئەي بۇرادەرلەر، — دەپتۇ ئۇ سۆزلەپ، — مەن كېسەلدىن ساقىيالمايدىغان ئوخشايمەن. سىلەرگىمۇ مەلۇم ئەھلەم ھامىلدار. ئاللا مۇرادىمنى ھاسىل قىلىپ، بىر ئوغۇل ئاتا قىلسا ياخشى تەربىيلەپ، مېنىڭ ئورنۇمدا كۆرۈڭلار. ئۇ كېيىن پادىشالىق تەختىگە ۋارىسلىق قىلسۇن. روھىمنىڭ خۇشنۇدلىقى ئۈچۈن ھەممەڭلار ئۇنىڭ پەرمانىدا بولۇڭلار! ئاندىن ئۇ ۋەزىرگە قاراپ دەپتۇ، — ئەي پەررۇخزادە، پەرزەنتىم كامالىغا يەتكۈچە سەن پادىشالىق تەختىدە ئولتۇرغىن. ئوغلۇم كامالىغا يەتكەندە، ئۇ پادىشا بولسۇن، سەن يەنە ۋەزىر بولغىن، پەرزەنتىمنى تەربىيلەپ يېتەكلىگىن!

پەررۇخزادە پادىشانىڭ ۋەسىيىتىنى ئاڭلاپ، ئورنىدىن تۇرۇپ، تازىم بىجا كەلتۈرۈپتۇ. پادىشانىڭ ئۈمىدىنى يەردە قويماي، ئېيتقانلىرىنى بىجانىدىل ئورۇنلايدىغانلىقىنى بىلدۈرۈپتۇ.

كەركىن شاھ پانى دۇنيادىن باقىي دۇنياغا سەپەر قىپتۇ. پەررۇخزادە پادىشالىق تەختىدە قارار تېپىپ، شاھ كەركىنگە قاراشلىق شەھەرلەرنى تامامەن ئۆز تەسرۇپىغا كىرگۈزۈپتۇ.

بىر كۈنى ئۇ ئويلاپتۇ: «بۇ پادىشالىق ماڭا ئوڭايلا مۇيەسسەر بولدى. شاھ كەركىننىڭ خوتۇنى ھامىلدار. مۇبادا ئۇ ئوغۇل تۇغسا پادىشالىق قولۇمدا ئۇزاق تۇرمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن بىر تەدبىر بىلەن پادىشانىڭ خوتۇننى يوق قىلاي، پادىشالىق مېنىڭ ئەۋلادىمغا باقىي بولۇپ قالسۇن...»

ئەلقىسسە، پادىشا پەررۇخ ۋەزىرى پارسنى چاقىرىپ، بىر خىلۋەتكە باشلاپ كىرىپتۇ.

— ئەي پارس، مېنىڭ كۆڭلۈمدە بىر ئەندىشە بار، ساڭا ئېيتاي، — دەپتۇ ئۇ. — ساڭا مەلۇمكى پادىشالىق ماڭا جىدەلسىز كەلدى. مەن ھازىر پادىشالىقنىڭ ئەۋلادىمغا باقىي بولۇشىنىڭ ئامالىنى ئىزلەۋاتىمەن. سەن مېنىڭ ۋەزىرىم. بۇ ھەقتە ماڭا بىر مەسلىھەت بەرسەڭ، ناۋادا پادىشانىڭ خوتۇنى ئوغۇل تۇغسا پادىشالىقنى ئۇنىڭغا تاپشۇرۇشۇم لازىم. شۇنىڭ ئۈچۈن پادىشا كەركىننىڭ خوتۇنى يەڭگىچە ئۇنى كۆزدىن يوقاتسام دەيمەن، — ئاندىن ئۇ ۋەزىرىگە تىكىلىپ تۇرۇپ سۆزىنى داۋام قىپتۇ، — ئەگەردە بۇ ۋەزىپىنى سەن ئورۇنلىساڭ، پادىشالىغىمغا شېرىك بولغايسەن.

پادىشادىن بۇ سۆزنى ئاڭلىغان پارس ئەندىش ئىلكىدە پەرىشان بولۇپتۇ. «ئەجەپ بىر مۇشكۇل ئىشقا گىرىپتار بولۇپ قالدىم، — دەپ ئويلاپتۇ ئۇ، — ئەگەر بۇ ۋەزىپىنى قوبۇل قىلمىسام، ئۇنىڭ مېنى ھالاك قىلىشى ئېنىق. ئەگەر مەسلىھەتكە ماقۇل بولسام، قىيامەت كۈنى ھەق ئالدىدا قارا يۈز بولىمەن...»

ئەلقىسسە، پارس ئىلاجىسىز پادىشانىڭ مەسلىھەتىگە ماقۇل بولۇپتۇ. پەررۇخزادە ئۇنىڭغا بىسيار ئىنئام-ئېھسان قىپتۇ. ئەتىسى پارس پادىشا بىلەن قىلىشقان مەسلىھەتكە ئاساسەن، خىزمەتچىلىرىگە مەرھۇم پادىشا كەركىننىڭ خوتۇننى «سەھرا سەيلىسى قىلدۇرىمىز» دەپ مەپىگە ئولتۇرغۇزۇپ، دەشتكە ئېلىپ چىقىشنى بۇيرۇپتۇ. ئىتائەتكار غۇلام-

خىزمەتچىلەر ۋەزىرنىڭ ئەمرىنى دەرھال بىجا كەلتۈرۈپتۇ. مەيە شەھەر دەرۋازىسىدىن چىقىپ، سەھرا يوللىرىنى بېسىپ بىر دەشتكە يېتىپ كەپتۇ. دەشتنىڭ بىر تەرىپى توقايلىق جاڭگال ئىكەن. مەيە شۇ يەرگە يېتىپ بارغاندا، پارىس غۇلاملىرىغا:

— بۇ خوتۇننى توقاي ئىچىگە ئېلىپ كىرىپ ئۆلتۈرۈڭلار، بۇ ھازىرقى پادىشانىڭ بۇيرىغى. ئەمما قاتتىق سىر ساقلىشىڭلار لازىم. شۇنداق قىلساڭلار، سىلەرنى ئازات قىلىمەن ۋە سىلەرگە ھېساپسىز مال - دۇنيا ئىنئام قىلىمەن، — دەپتۇ.

غۇلاملار ھامىلدار ئايالنى توقاي ئىچىگە ئېلىپ كىرىپ ئۇنىڭغا رەھىمسىزلىك بىلەن خەنجەر ساپتۇ، ئايال يىغا - زارە بىلەن يەرگە يىقىلىپتۇ...

پارىس ۋەدىسىدە تۇرۇپ قاتىل غۇلاملارغا ئازاتلىق ئېلان قىلىپتۇ.

— ئەي ئازات، ئەركىن غۇلاملار، — دەپتۇ ئۇ سۆزلەپ، — ئاغزىنى تەخىر قىلىڭلار. مەن تاھارەت ئېلىپ ئىككى رىكەت ناماز ئوقۇۋالاي.

پارىس غۇلاملىرىنى توختىتىپ، ئۆزى تاھارەت ئېلىش ئۈچۈن توقاي ئىچىگە كىرىلەپ كىرىپتۇ. قارىغۇدەك بولسا ئايالدىن ئايدەك بىر ئوغۇل تۇغۇلۇپتۇ، ئۇ بالا ئۆلگەن ئانىسىنىڭ كۆكسىنى تۇتۇپ ئېمىۋاتقان ئىمىش. بۇ ھالنى كۆرگەن پارىس پۇشايمان قىلىپ، مەرھۇم پادىشا كەركىننى ئەسلەپتۇ. كۆزلىرىدىن ياشلىرى تاراملاپ ئېقىپتۇ. ئۇ قولىغا قەلەم - قەغەز ئېلىپ، ئۆتكەن ۋاقەنى بىر - بىرلەپ يېزىپتۇ - دە، ئون دانە گۆھەرنى لاتىغا ئوراپ بالىنىڭ ئوڭ بېلىكىگە چىگىپ قويۇپ توقايلىقتىن قايتىپ چىقىپتۇ.

ئەلقىسسە، پارىس توقايلىقتىن چىقىپ قارىسا، ئازات غۇلاملارنى شىرلار ھالاك قىلغان ئىكەن. ئۇ قورقۇنچىدىن يۈرىگى يېرىلغۇدەك بولۇپ شەھەرگە قاراپ قېچىپتۇ. شەھەرگە كېلىپلا، پادىشا ئالدىغا كىرىپتۇ.

— ئەي پارىس، — دەپتۇ پادىشا ئالدىراپ، — ھېلىقى خىزمەتنى بىجا كەلتۈردۈڭمۇ؟

— ئەي پادىشاھى ئالەم، — دەپ جاۋاپ بېرىپتۇ پارىس تەرلىرىنى سۈرتۈپ، — خاتىرجەم بولسىلا، ئۇلارنى يەردە قويماي ، تاپشۇرۇقلىرىنى تولۇق بىجا كەلتۈردۈم.

پادىشا خوشال بولۇپ پارىسقا ناھايىتى كۆپ ئالتۇن - كۈمۈشلەر ئىنئام قىپتۇ. ئۇ شۇندىن كېيىن ئارامىغا چۈشۈپ، پادىشالىق تەختىدە قارار تېپىپ، خاتىرجەم، ئەيشى - ئىشرەتتە كۈن ئۆتكۈزۈشكە باشلاپتۇ...

ئەلقىسسە، پارىس شاھنىڭ ئەمرى بىلەن مەرھۇم پادىشا كەركىننىڭ ھامىلدار خوتۇننى ئۆلتۈرگەندە، ئۇ ئايال تۇغۇۋېتىپتۇ. پەرزەنت ئوغۇل ئىكەن. توقايلىق ئىچىدىن چىققان بىر شىر ئۆلۈكنىڭ يېنىغا كېلىپ نۇرانە بىر ئوغۇلنى كۆرۈپتۇ. بالا ئانىسىنى ئېمىۋاتقان ئىكەن. خۇدانىڭ قۇدرىتى بىلەن شىرنىڭ مېھرى ئوغۇلغا چۈشۈپ، ئۆز ئەمچىگىنى بالىنىڭ ئاغزىغا ساپتۇ. ئوغۇل دەرھال ئىمىشكە باشلاپتۇ.

شۇنداق قىلىپ شىر بۇ نارسىدە يىتىم بالىنى ئېمىتىپ تەربىيىلەپتۇ. باشقا يىرتقۇچ ھايۋانلارنىڭ زەخمىسىدىن قوغداپ، ئاسراپ ئۆستۈرۈپتۇ. بالىمۇ شىرغا ئىچكىپ قاپتۇ.

سودىگەر خوجا ئەسەدنىڭ توقايلىق يېنىغا كېلىپ چۈشۈشى

ئەلقىسسە، راۋىلار ئانداق رىۋايەت قىلىدۇلەركى، باغداد شەھرىدە خوجا ئەسەد دىگەن بىر سودىگەر بار ئىكەن. ئۇ شەھەرمۇ - شەھەر كېزىپ يۈرۈپ سودىگەرچىلىك قىلىدىكەن. كۈنلەردىن بىر كۈنى خوجا ئەسەد ئۆز يۇرتىغا قايتىپتۇ. ئۇ ھىلىقى توقايلىق يېنىغا كەلگەندە توختاپ ئازراق ئارام ئېلىپ ئۆتۈش قارارىغا كەپتۇ.

شۇ زاماندا خوجا ئەسەد تەڭدىشى يوق سودىگەر ئىكەن. ھەرقانداق نەرسە ئۇنىڭ بىساتىدىن تېپىلىدىكەن، قىرىق خېچىرغا قىزىل ئالتۇن ئارتىپ دائىم ئۆزى بىلەن بىللە ئېلىپ يۈرىدىكەن. يۈز نەپەر پەرماندارى بار ئىكەن. ئۇلار ھەرقاچان جەڭ ئەسۋاپلىرىنى بىللە ئېلىپ يۈرىدىكەن. ئۇلار بۇ يەردە بىر دەم ئارام ئاپتۇ، ئاندىن كېيىن ئورۇنلىرىدىن تۇرۇپ شىكار قىلىش ئۈچۈن ئاتلىنىپ، توقايلىق ئەتراپىنى ئايلىنىپتۇ. بىر چاغدا توقايلىق ئىچىدىن بىر شىر چىقىپ ئۇلارغا ھەملە قىپتۇ ۋە ئىككى خىزمەتكارنى ھالاك قىپتۇ. خوجا ئەسەد بۇ ھالنى كۆرۈپ، غۇلاملارنى شىرغا ھۇجۇم قىلىشقا بۇيرۇپتۇ. يۈز نەپەر غۇلام ھۇجۇمغا ئۆتۈپ، شىرنى ھالاك قىپتۇ. بىر ئاز ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن توقاي ئىچىدىن يەنە بىر شىر چىقىپ كەپتۇ. بۇ شىرغا تولۇن ئايدەك بىر ئوغۇل بالا مىنگەن ئىكەن. خوجا ئەسەد بۇ ھالنى كۆرۈپ ھەيران قاپتۇ. چۈنكى ئادەم پەرزەنتىنىڭ شىرغا مىنىپ يۈرۈشى بۇرۇن قۇلاق ئاڭلىمىغان، كۆز كۆرمىگەن ئىش ئىكەن.

— ئى غۇلاملىرىم، — دەپتۇ خوجا ئەسەد خىزمەتچىلىرىگە، — ئۇشبۇ شىرنى تىرىك قولغا چۈشۈرۈش كېرەك. بۇ يەردە بىر سىر باردەك تۇرىدۇ، شىرغا كەمەند تاشلاپ، بالىغا زىيان يەتكۈزمەي تۇتۇڭلار.

شۇنىڭدىن كېيىن غۇلاملار ھەر تەرەپتىن كەمەند تاشلاپ ئاي يۈزلۈك ئوغۇلنى سەھەت - سالامەت قولغا كىرگۈزۈپ خوجا ئەسەدنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەپتۇ. خوجا ئەسەد ئىنتايىن خوشال بولغىنىدىن بالىنى باغرىغا بېسىپ سۆيۈپ قويۇپتۇ ۋە يۈز - كۆزلىرىدىكى چاڭ - غۇبارنى ئۆز قولى بىلەن تازىلاپتۇ. ئوغۇلنىڭ رۇخسارىغا تىكىلىپ قاراپ، ئۇنىڭ چېھرىدىن شاھزادىلىك نۇرى جۇلالىنىپ تۇرغانلىغىنى كۆرۈپتۇ. ئاندىن كېيىن دەرھال بۇيرۇپ، يېڭى كىيىملەرنى كەلتۈرۈپ، ئوغۇلغا كىيگۈزۈپتۇ، ئۇنى پەرزەنتلىككە قوبۇل قىلغانلىغىنى جاكالاپ، «شىرزات» دەپ ئىسىم قويۇپتۇ.

خوجا ئەسەد بالىنىڭ بىلىگىدە بىر نەرسە چىگىكلىك تۇرغانلىغىنى كۆرۈپ، دەرھال يېشىپ قاراپتۇ: ئۇنىڭدىن بىر پارچە خەت بىلەن ئون دانە گۆھەر چىقىپتۇ. خوجا ئەسەد خەتنى ئوقۇپ، مەزمۇنىدىن ۋاقىپ بولۇپتۇ ۋە غۇلاملارغا بۇ يەردىن دەرھال كۆچۈش بۇيرۇغىنى چۈشۈرۈپتۇ. غۇلاملار يۈك - تاقلارنى ئارتىپ، بۇ قورقۇنچلۇق جايدىن كۆچۈپ يولغا راۋان بولۇپتۇ. بىرنەچچە كۈن يول يۈرۈپ، باغداد شەھرىگە يېتىپ كەپتۇ.

خوجا ئەسەد سەپەر رەنجىدىن ئاسايىشلىق تېپىپ، ھىلىقى ئوغۇلنى تەربىيەلەشكە باشلاپتۇ. كۈن، ئايلار ئۆتۈپ، شىرزات يەتتە ياشقا تولۇپتۇ. خوجا ئەسەد بالىنى مەكتەپكە ئوقۇشقا بېرىپتۇ.

پەررۇخزادىنىڭ پادشا بولغىنى، بىر قىز پەرزەنت كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئىتىنى گۈلشات قويغىنى

ئەلقىسسە، پەررۇخزادە شاھ كەركىننىڭ ئايالىنى ئۆلتۈرگۈزۈپ كۆڭلى تىنىپتۇ، شاد-خورام بولۇپ، توي - تاماشالار قىلىپ، خاتىرجەملىك بىلەن تەختتە ئولتۇرۇپتۇ. ئۇ كۈنلەردە پەررۇخزادىنىڭ خوتۇنىمۇ ھامىلدار ئىكەن. ۋاقت يېتىپ، ئاي كۈنلىرى تولۇپ، ئۇ ئايالمۇ يەڭگىپتۇ. پەرزەنتى قىز ئىكەن. پەررۇخزادىمۇ بۇرۇن پەرزەنتسىزلىكتىن كۆڭلى پەرىشان بولۇپ، كۆپ دۇئا - تەلەپلەر قىلىپ، پەرزەنت كۆرۈش ئارزۇسىدا يۈرگەن ئىكەن. شۇڭا بۇ تۇغۇلغان بالىسى قىز بولسىمۇ، بىسيار شاتلىنىپ شەھەر خەلقىنىڭ قىرىق كۈنگىچە توي - تاماشا قىلىشىنى ئۇزۇقتۇرۇپتۇ. شەھەر خەلقى ئوردىغا كېلىپ شاھنى مۇبارەكلەپتۇ. ئاندىن قىرىق كۈنگىچە توي - تاماشالار بىلەن مەشغۇل بولۇپتۇ. پەررۇخزادە قىزىغا «گۈلشات» دەپ ئات قويۇپتۇ، ياخشى ئىنىك ئانىلارغا تاپشۇرۇپ، تەربىيە قىلدۇرۇپتۇ.

كۈنلەردىن بىر كۈن پادشا پەررۇخزادە چۈش كۆرۈپتۇ. چۈشىدە بىر ئەزىز ئادەم كۆزىگە كۆرۈنۈپ، ئېيتىپتىكى:

«ئەي پەررۇخزادە، بىلگىن ۋە ئاگاھ بولغىنكى، بۇ پەرزەنتىڭنىڭ ۋۇجۇدى مۇبارەكدۇر. بۇنىڭ قەدىمى بىلەن سەن كۆپ مەنپەئەت، ياخشىلىقلار كۆرىسەن، شۇڭا بۇ پەرزەنتىڭنى ئاسرا، ياخشى تەربىيە قىل، بۇنىڭ ئۈچۈن باغى ئېرەم قىلدۇرغىن. ئۇ يەرگە ئالى قەسىرلەر سالدۇرغىن. باغ ئەتراپىغا شاھانە مەنزەر قىلدۇرغىن. ئەشۇ جەننەتتەك باغنىڭ ئىچىدە گۈلشاتنى تەربىيەلىگىن...»

پەررۇخزادە ئويغىنىپتۇ، دەرھال ۋەزىرى پارسنى چاقىرتىپ دەپتۇ:

— ھەي دانا ۋەزىر، مەن شۇنداق ئاجايىپ بىر ۋاقە كۆردۈمكى، ئۇنىڭ تەسىرىدىن ئۆزەمنى يوقىتىپ قويغىلى ئاز قالدىم، — ئاندىن ئۇ كۆرگەن چۈشىنى بىر - بىرلەپ بايان قىلىپتۇ.

— ئەي جاھان پاناھ، — دەپتۇ ۋەزىر خوشال بولۇپ، — كۆرگەن چۈشلىرى مۇبارەك بولسۇن. بۇ پەرزەنتلىرىنىڭ قەدىمى بىلەن ئۇزاق دەۋر سۈرگەيلا.

— ئەي پارس، — دەپتۇ پادشا ۋەزىرگە قاراپ، — سەن ئەمدى ھەرقايسى مەملىكەتلەردىن مەسلىھەتچى دانا ئادەملەرنى يىغىپ، باغى ئېرەم بىنا قىلدۇرغىن. ۋەزىر پارس يەر سۆيۈپ، قۇللۇق بىلدۈرۈپ، بۇيرۇغىنى بىجانىدىل ئىجرا قىلىشقا ئەھدىلەر بېرىپتۇ. ئاندىن كېيىن مۇناسىپ كىشىلەرنى يىغىپ ئىشقا كىرىشىپتۇ. شۇ كۈنلەردە بۇ يەرگە چىن مەملىكىتىدىن سودىگەرلەر كەلگەن ئىكەن. ئۇلارنىڭ باشلىقى:

— بىزنىڭ مەملىكەتتە تېڭۇر ناملىق نەققاشچى ئۇستا بار ئىدى، بىزنىڭ شاھىمىزنىڭ كاتتا سارايلىرىنى ئەشۇ تېڭۇر ياسىغان، — دەپ ئۇنى كۆككە كۆتىرىپ ماختاپتۇ.

پارس پادشانىڭ ئالدىغا كېلىپ چىن سودىگەرلىرىدىن ئاڭلىغانلىرىنى قويماي يەتكۈزۈپتۇ. بۇ خەۋەرنى ئاڭلىغان پەررۇخزادە دەرھال مۇنشىنى چاقىرتىپ تېڭۇرنى تەكلىپ قىلىپ نامە يازدۇرۇپتۇ. كۆپ ھەدىيە بىلەن نامىنى بىر ئادەمدىن ئەۋەتىپتۇ. شاھ كەركىننىڭ نامىسىنى تاپشۇرۇپ ئالغان تېڭۇر دەرھال يولغا راۋان بوپتۇ. نەچچە كۈن يول يۈرۈپ، پەررۇخزادىنىڭ شەھرىگە يېتىپ

كەپتۇ. پادىشا تېفۇرنىڭ كەلگىنىگە خۇرسەن بولۇپ شاھانە مەجلىسلەر قۇرۇپ، ئۇنىڭغا سەرپايىلار كەيدۈرۈپتۇ. ئاندىن ئەمەلدارلارنى ھازىرلىنىشقا بۇيرۇق قىلىپتۇ. پادىشا كامىل ئەييارلارنى ھەمرا قىلىپ، شەھەردىن سەھراغا قاراپ يولغا راۋان بوپتۇ. سەيلە قىلىپ ئەتراپنى تاماشا قىلىپ، بىر خۇش ھاۋالىق يەرگە كېلىپ توختاپتۇ. شۇ يەرگە چار باغ بىنا قىلىشنى، باغنىڭ ئوتتۇرىسىغا كەڭرى كەتكەن سەھنە، سەھنە ئوتتۇرىسىغا ئالى قەسرو مەنزەر بىنا قىلىشنى بۇيرۇپتۇ. تېفۇرباشلىق ماھىر ئۇستىلار يىغىلىپ مەسلىھەتلىشىپتۇ، ئۇلار ئون يىل ئىشلەپ باغ، قەسرۇ مەنزەرلەرنى پۈتتۈرۈپتۇ. مۇنداق ئالى باغنى ھېچكىشى ئۆز ئۆمرىدە كۆرمىگەن بولغاي. باغنىڭ ئىچىگە بىر گۈمبەز قىلىنىپتۇ، ئۇنى كۆرگەنلەرنىڭ ئەقلى ھەيران قاپتۇ.

ئەلقىسسە، بىنالار پۈتۈپتۇ. پەررۇخزادە توي - تاماشالار قىلدۇرۇپ قىزى گۈلشاتنى ئەشۇ باققا كۆچۈرۈپتۇ. گۈلشات كېچە - كۈندۈز كېنىزەكلەر بىلەن ئەيشى - ئىشرەتكە مەشغۇل بولۇپتۇ.

شىرزاتنىڭ ساياھەتكە چىققىنى ۋە مەنزەر خەبرىنى تاپقىنى

ئەلقىسسە، خوجا ئەسەدنىڭ تەربىيىسىگە ئۆتكەن شىرزات يەتتە ياشقا قەدەم قويۇپتۇ. خوجا ئۇنى مەكتەپكە بېرىپتۇ. شىرزاتنىڭ كۈندىن - كۈنگە ئەقلى زىيادە بولۇپ يېشى ئون تۆرتكە يەتكەندە، بارلىق ئىلىمنى ئۆگىنىپ كامىل بولۇپتۇ. بىرنەچچە ھۈنەرلەرنىمۇ ئۆگىنىپتۇ، سىپاھگەرچىلىك ئىلمىگە ماھىر بولۇپتۇ، ئاندىن كېيىن خوجا شىرزاتنى مەكتەپتىن قايتۇرۇۋاپتۇ. يۈز غۇلام ئوغۇلنى ئۇنىڭ خىزمىتىگە ئورۇنلاشتۇرۇپتۇ.

شىرزات غۇلاملار بىلەن پات - پات ئوۋغا چىقىپ قۇلانلارنى ئېتىپ، شىرلارنى تىرىك تۇتۇپ كېلىدىغان بوپتۇ. بۇنى كۆرگەن خوجا ئەسەد زىيادە خۇرسەن بولۇپتۇ.

كۈنلەردىن بىر كۈنى، باغدات شەھرىگە ھىندىستاندىن سودىگەرلەر كېلىپ چۈشۈپتۇ. خوجا ئەسەد قايسى مەملىكەتتىن سودىگەر كەلسە، خانىدانىغا چاقىرىپ مېھمان قىلىدىكەن. بۇ سودىگەرلەرنىمۇ تەكلىپ قىلىپ كاتتا زىياپەت بېرىپتۇ. ھەرخىل ئىشلار ھەققىدە سۆزلىشىپتۇ. سۆھبەت پەررۇخزادىنىڭ چار بېغى، قەسرى مەنزەرلىرى ئۈستىگە كەلگەندە خوجا ئەسەد:

— سىلەرنىڭ پادىشاھىڭلار كىم؟ ئادالەتلىك شاھمۇ؟ — دەپ سوراپتۇ.

— بىزنىڭ شاھىمىزنىڭ ئېتى پەررۇخزادە، — دەپ تەپسىلى سۆزلەشكە باشلاپتۇ سودىگەرلەر، — شاھىمىز گۈلشات دىگەن قىزى ئۈچۈن باغى ئېرەم بىنا قىلدۇرۇپ، قەسر ۋە مەنزەرلەر ياساتتى. بۇ مەلىكە ھۆسنۇ بابىدا جەننەتتىكى ھۆرلەردىن قېلىشمايدۇ. ئۇ ھازىر ئاشۇ باغدا ئۆزىدەك ھۆر سۈپەتلىك قىزلار بىلەن ئەيشى - ئىشرەتكە مەشغۇل، يەر يۈزىدە ئۇ باققا ئوخشايدىغان يەنە بىر باغنى ھېچكىم كۆرمىگەن بولغاي...

سودىگەرلەر چەندان تەۋسىپ ۋەتەرىپ قىلىپ، خوجا ئەسەد بىلەن شىرزاتنى ھەيران قالدۇرۇپتۇ. بولۇپمۇ بۇ تەۋسىپ شىرزاتقا بۆلەكچە تەسىر قىپتۇ، ئۇ غايىبانە ھالدا گۈلشاتقا ئاشىق بىقارار بولۇپتۇ.

مەجلىس ئاياقلىشىپ سودىگەرلەر قايتىپتۇ. ئاردىن بىر نەچچە كۈن ئۆتۈپ شىرزات خوجا ئەسەدنىڭ ئالدىغا كىرىپتۇ.

— ئەي مېھرىۋان ئاتا، — دەپتۇ ئۇ خوجا

ئەسەدكە قاراپ، — شۇ كۈنلەردە كەمىنە پەرزەنتىڭىزنىڭ كۆڭلى كۆپ پەرىشاندۇر. مۇبادا سەپەر قىلسىڭىز، مېنىمۇ بىللە ھەمرا قىلىپ ئېلىۋېلىشىڭىزنى ئۈمىت قىلىمەن.

— ئەي كۆز نۇرۇم ۋە ئەي قەلبىم سەۋرى، — دەپتۇ خوجا ئەسەد ئوغلىنىڭ ئىلتىماسىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن، — سىز سەپەر ئارزۇسىنى قىلسىڭىز خۇشاللىق بىلەن بىللە ئېلىپ بارۇرمەن.

خوجا ئەسەد غۇلام خىزمەتكارلىرىنى چاقىرتىپ تېزدىن سەپەر تەييارلىقىنى قىلىشقا بۇيرۇپتۇ. ئۇزاق ئۆتمەي تەييارلىق پۈتۈپتۇ، خوجا ئەسەد كۆپ شانۇ-شەۋكەت بىلەن ئوغلى شىرزاتنى ھەمرا قىلىپ، ھىندىستان تەرەپكە قاراپ يولغا چىقىپتۇ. بىر قانچە مەنزىللەرنى بېسىپ بىر توقايلىقنىڭ يېنىغا كېلىپ چۈشۈپتۇ. خوجا مۇشۇ يەردە شىرزاتنى شىردىن ئاجرىتىۋالغانلىقىنى ئەسلەپتۇ.

خوجا ئەسەد چېدىرلارنى تىكىشكە بۇيرۇپتۇ. شىرزات ئازراق ئارام ئالغاندىن كېيىن ئون نەچچە غۇلامنى باشلاپ شىكارغا ئاتلىنىپتۇ. ئۇ مەردانە يۈرۈش قىلىپ بىر جايغا كەلگەندە توقاي ئىچىدىن بىر شىرنىڭ چىقىپ كېلىۋاتقانلىقى مەلۇم بوپتۇ. ئۇنى كۆرگەن شىرزاتنىڭ ئېتى ھۈركۈپ ئويناپ كېتىپتۇ. شىرزات دەرھال ئاتتىن چۈشۈپ، قىلىچىنى مەھكەم تۇتۇپ شىر تەرەپكە پىيادە راۋان بولۇپتۇ. شىر شىرزاتقا ھەملە قىپتۇ. شىرزاتنىڭ غەزىۋى كېلىپ شىرنىڭ بېشىغا تىغ بىلەن شۇنداق ئۇرۇپتىكى، ئۇ جانىۋار ئىككى پارچە بولۇپ يىقىلىپتۇ. يەنە توقايلىقتىن بىر شىر چىقىپ كەپتۇ. ئۇنىڭ ھەيۋىتىدىن ئەتراپ لەرزىگە كەپتۇ. شىرزات بۇ مەخلۇقنىمۇ تىغى بىلەن ئىككى پارە قىلماقچى بولۇپتۇ. لېكىن بۇ جانىۋار قۇيرۇغىنى ئوينىتىپ، تونۇشلۇق بەرگەندەك ھالەتتە تېز-تېز بېسىپ شىرزاتنىڭ ئالدىغا كەپتۇ. شىرزاتمۇ ئۇنى تونىغاندەك قىپتۇ ۋە دەرھال تىغىنى قىنىغا سېلىپ شىرنىڭ پېشانىسىنى سىلاپتۇ. شىرمۇ شىرزاتنى تىلى بىلەن يالاپ ئايىغىغا باش قويۇپتۇ. شىرزات ئىلگىرىكى ئادىتى بويىچە شىرنىڭ ئۈستىگە مىنىپ ھەمرالىرىنىڭ ئالدىغا كەپتۇ. غۇلاملار بۇ ھالنى كۆرۈپ، شىرزاتقا ئاپىرىنلار ئوقۇپتۇ، ئاندىن ھەممىلىرى خوجا ئەسەدنىڭ ئالدىغا بىللە بېرىپتۇ.

شىرزاتنىڭ گۈلشاتقا يولۇققىنىنىڭ بايانى

ئەلقىسسە، گۈلشاتنىڭ كۆڭلىگە شىكار ھەۋىسى چۈشۈپ كېنىزەكلىرىگە:

— تەييارلىنىڭلار، سەھراغا چىقىپ سەيلە قىلىپ، كۆڭۈل ئاچايلى، — دەپ بۇيرۇپتۇ.

شۇنداق قىلىپ مەلىكە قىزلار بىلەن بىللە تاماشا ئۈچۈن سەھراغا چىقىپتۇ. سەيلە قىلا-قىلا شىرزات چۈشكەن يەرگە يېتىپ كەپتۇ. گۈلشاتنىڭ كۆزى ئۇلارنىڭ بارگاھىغا چۈشۈپ، يىراقتىن تاماشا قىلىپ تۇرۇپتۇ. بىر چاغدا قارىسا، ئايغا ئوخشايدىغان گۈزەل بىر يىگىت بىر شىرغا مىنىپ كېلىۋاتقان ئىمىش. ئوڭ-سولدا قاۋۇل يىگىتلەر پىرئان بەردار بولۇپ تۇرۇشقۇدەك. بۇنى كۆرۈپ گۈلشات تەئەججۇپتا قاپتۇ. ئاندىن شىرزاتقا بىجاندىل ئاشىق بولۇپ، ئىشق ئوتى كۆڭۈل تۆرىدىن ئورۇن ئاپتۇ.

شىرزات ئۇلارنىڭ ئالدىدىن ھەيۋەت بىلەن ئۆتۈپتۇ. گۈلشات بىر كېنىزىگە بۇيرۇپتۇ:

— سەن دەرھال بېرىپ بۇ كىشىلەر-

دىن سورا: قەيەردىن كەپتۇ، نەگە بارىدىكەن؟ بۇ شىرغا مىنگەن يىگىت قايسى باغنىڭ گۈلى ۋە قايسى چىمەننىڭ بۇلبۇلى ئىكەن؟

كېنىزەك دەرھال بېرىپ ساراي خوجىلىرى ۋە شىرزات بىلەن ئۇچرىشىپتۇ. سالامدىن كېيىن سوراپتۇ:

— ئەي يىگىت، سىلەركىم؟ قەيەردىن كەلدىڭلار؟ نەگە بارىسىلەر؟ قورقۇنچلۇق سەھرادا نىمە ئىش قىلىسىلەر؟

— ئەي قىز، بىلگىن ۋە ئاگاھ بولغىنكى، — دەپتۇ شىرزات، — بىز سودىگەرلەرمىز، شەھرىمىزدىن سودىگەرچىلىك قىلىپ چىققان ئىدۇق. ئۇشبۇ جاي خوش ھاۋالىق كۆرۈنۈپ بىر ئاز ئىستىراھەت قىلىش ئۈچۈن بۇ يەرگە چۈشتۇق. ئەمدى سىلەردىن سورايلى: سىلەر كىم؟ بۇ سەھرادا نىمە قىلىپ يۈرىسىلەر؟

— ئەي ياش يىگىت، — دەپتۇ كېنىزەك، — بىلگىن ۋە ئاگاھ بولغىنكى بىز مۇشۇ شەھەر پادىشاسىنىڭ قىزى گۈلشات خانىمنىڭ خىزمەتكارلىرىدۇرمىز. پادىشاھىمىزنىڭ ئىتى پەررۇخزادە، پادشاھىمىزنىڭ ئايدەك بىر قىزى بار. ئۇنىڭ ئىتى گۈلشات. ئەشۇ يىراقتىن كۆرۈنۈپ تۇرغان ئالى مەنزەرلەر گۈلشات خانىمنىڭ خانىدانىدۇر. ئاشۇ مەنزەرلەر ئوتتۇرىسىدا پىردەۋس دىگەن باغ بار. ئۇ گۈلشات خېنىمنىڭ دائىم تۇرىدىغان جايىدۇر. بىز بۈگۈن بۇ يەرگە سەيلە قىلىش ئۈچۈن چىققان ئىدۇق.

كېنىزەك مەلىكىنىڭ يېنىغا قايتىپ كېلىپ شىرزاتنىڭ قىسسەسىنى بىر-بىرلەپ بايان قىپتۇ.

ئەلقىسسە، شىرزات ھىلقى كېنىزەكتىن گۈلشاتنىڭ خەۋىرىنى ئاڭلاپ ئۇنىڭغا بولغان ئىشقى پىراقى تېخىمۇ ئارتىپتۇ. لېكىن بۇ سىرنى كۆڭلىدە پىنھان ساقلاپتۇ.

قىزلارمۇ، شىرزاتمۇ ئۆز مەنزىلگاھلىرىغا قايتىشىپتۇ. خوجا ئەسەد «ئوغلۇم قاچان كېلەر» دەپ ئىنتىزار بولۇپ تۇرغان ئىكەن. بىر چاغدا قارىسا، شىرزات بىر شىر ئۈستىگە مىنىپ كېلىۋېتىپتۇ. خوجا ئەسەد بۇ ھالنى كۆرۈپ ھەم ھەيران، ھەم خۇرسەن بولۇپتۇ. شىرزات خوجا ئەسەدنىڭ ئالدىغا كېلىپ كۆرگەن ۋە ئاڭلىغانلىرىنى ئاتىسىغا بىر-بىرلەپ بايان قىپتۇ. ئەمما گۈلشاتنىڭ ۋاقىئەسىنى سىر تۇتۇپتۇ. خوجا ئەسەد شىرزاتنىڭ قىلغانلىرىغا تەھسىن-ئاپىرىنلار ئەيلەپ ئاندىن كېيىن نەسىھەتلەر قىلىشقا باشلاپتۇ.

— ئەي يۈرەك پارەم، مۇندىن كېيىن مۇنداق قارامىلىقنى قىلماڭ. مۇبارەك ۋە ھۆرمەتلىك تېنىڭىزگە بىرەر زەخمە يەتمىسۇن.

خوجا ئەسەد كۆپ پەند-نەسىھەت قىلىپتۇ. دەستۇرخان سالدۇرۇپ تۈرلۈك-تۈرلۈك لەزىز تائاملارنى كەلتۈرۈپتۇ. تاماق يىيىلىپ، شاراپ ئىچىلىپ بولغاندىن كېيىن كۈن كەچ بولۇپتۇ. ھەرقايسىلىرى بىر بۇلۇڭغا بېرىپ ئارام ئاپتۇ. ئەمما شىرزاتنىڭ كۆزىگە ئۇيقا كەلمەپتۇ. بىقارار ۋە بىئارام بولۇپتۇ. لېكىن ھېچكىشىگە ئىزھار قىلماپتۇ.

ئۇ تەرەپتە گۈلشاتمۇ بىقارار ۋە بىئارام بولۇپ كېچىسى كۆزىگە ئۇيقا كەلمەپتۇ. موم شاملارنى ئالتۇن شامدانلارغا ياقتۇرۇپ شىرزاتنى ئويلاپتۇ. گۈلشاتنىڭ ھەمرالىرى مەلىكىنىڭ بۇ ھالىغا ھەيران بولۇپ ئالدىغا كىرىپتۇ. ھەر تەرەپتىن سوئال سوراپتۇ. لېكىن گۈلشاتمۇ ئۆز سىرىنى پىنھان تۇتۇپتۇ. ئۇ شىرزات بىلەن قانداق قىلىپ ئۇچرىشىش ھەققىدە چوڭقۇر خىيالغا پېتىپتۇ. ئاخىرى تاقىتى تاق بولۇپ، كۆڭلىدىكى سىرىنى ئىزھار قىپتۇ. ھەمرالىرى مەلىكىنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ بىر تەدبىر تېپىشنىڭ كويىغا چۈشۈپتۇ.

گۇلشاتنىڭ شىرزاتقا نامە ئەۋەتكىنى

ئەلقىسسە، گۇلشات بىتاقەت بولۇپ شىرزاتقا نامە پۈتۈپ ئەۋەتىپتۇ. نامىدا ئۆزىنىڭ يىگىت ئىشقىدا ئوت بولۇپ يېنىۋاتقانلىقىنى ئىزھار قىلىنىپ، ۋىسال ئۈمىت قىلىنغان ئىكەن. شىرزات خەتنى ئوقۇپ كۆپ خۇرسەن بولۇپتۇ ۋە گۇلشات تەرەپكە قاراپ يولغا راۋان بولۇپتۇ.

شىرزاتنىڭ كەلگىنىنى ئاڭلىغان گۇلشات بىسيار شاتلىنىپ، تامام ئوردا قىزلىرى بىلەن شاھزادىنىڭ ئىستىقبالىغا چىقىپتۇ. كۆپ ئىلتىپات ۋە ناز كېرەشمىلەر بىلەن قارشى ئېلىشىپتۇ. شۇ كېچە بەزمە مەجلىسى قۇرۇپ موم شاملارنى ئالتۇن شامدانلاردا ياندۇرۇپ ھەرخىل لەزىز تائاملارنى، شاراپلارنى كەلتۈرۈپ زىياپەت بېرىپتۇ. ساقىلار شاراپنى قۇيۇپ تۇرۇپتۇ. سازەندە كېنىزەكلەر مەسھۇش بولۇپ راۋاپ، تەنبۇرنى مۇقامىغا كەلتۈرۈپ ئاجايىپ بەزمە قىلىشىپتۇ. ئىككى ئاشىق بىر بىرىنىڭ دىدارىغا مۇشەررەپ بولۇپ زەۋق-شەۋق بىلەن تەنتەنە قىلىشىپتۇ.

باغۋەننىڭ خەۋىرى

ئەلقىسسە، گۇلشاتنىڭ بىر باغۋىنى بار ئىكەن، ئۇ باغۋەن ئۇزاقتىن بېرى گۇلشاتنىڭ ئىشقىدا كۆيمەكتە ئىكەن. بۈگۈن مەلىكىنىڭ شىرزات بىلەن ئىشقىۋازلىق قىلغىنىنى كۆرۈپ يۈرىگى يېرىلغۇدەك بولۇپ، رەشك ئوتى پۈتۈن ۋۇجۇدىغا تۇتىشىپتۇ. بىقارار ۋە بىئارام بولۇپ نىمە قىلىشنى بىلمەي ئاخىرى باغرى كۆيۈپ جىگىرى كاۋاپ بولۇپ، پەررۇخزادىنىڭ ئالدىغا بېرىپتۇ.

— ئەي پادىشاھى جاھان، — دەپتۇ ئۇ شىكايەت قىلىپ، — دۆلەتلىرى زىيادە بولسۇن. گۇلشات قىزىڭىز بىر بىگانە يىگىت بىلەن باغدا كېچە-كۈندۈز بەزمە قىلىپ شاراپ ئىچىپ ئىشقىۋازلىق قىلىشماقتا. بۇنىڭغا ھەرقانچە قىلىپمۇ چىدىيالمىدىم. ئۇ، ۋاقىئە-ھادىسىلەرنى تولۇق بايان قىلىپتۇ، بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ پەررۇخزادىنىڭ رەڭگى-رويى ئۆچۈپتۇ. بەدىنىدىكى ھەرتال مويى نەشتەردەك تىك تۇرۇپتۇ.

پەررۇخزادىنىڭ ئىشەنگەن ئىككى پەھلىۋانى بار ئىكەن. بىرىنىڭ ئېتى ئالماس، يەنە بىرىنىڭ ئېتى قويماس ئىكەن. بۇ پەھلىۋانلارنىڭ ھەر قايسى يۈزمىڭ كىشىگە تەڭ كېلىدىكەن. بۇلارغا دىۋىلەر روبىرو كەلسىمۇ، سالامەت قۇتۇلمايدىكەن. پەررۇخزادە غەزەپ بىلەن بۇ ئىككى پەھلىۋانغا بۇيرۇپتۇ:

— ئەي پەھلىۋانلىرىم، دەرھال بېرىپ باغدىكى يىگىتنى تۇتۇپ باغلاپ ئېلىپ كېلىڭلار. ئۇنى ئاتىسىدىن تۇغۇلغىنىغا تويغۇزۇپ، ئەمگەن سۈتلىرىنى بۇرنىدىن بۇلاق قىلىپ، ئاجايىپ ئازاپتا ئۆلتۈررەي. باشقىلارغا ئىبرەت بولسۇن!

پەھلىۋانلار دەرھال ئاتلىرىغا مىنىپ يولغا راۋان بولۇپتۇ. ئاتنى شامالدەك چاپتۇرۇپ باغنىڭ ئىشىگىگە بېرىپتۇ. پادىشا يەنە خاتىرجەم بولالماي ئىككى پەھلىۋاننىڭ ئارقىسىدىن ئىككى يۈز لەشكەر ئەۋەتىپتۇ. بۇلار باغنىڭ دەرۋازىسىغا كەلگىچە سۈبھى سۈزۈلۈپ، ئالەم مۇنەۋۋەر بولۇپتۇ.

ئەمدى ئىككى كەلىمە سۆزنى شىرزات بىلەن گۇلشاتتىن ئاڭلاڭ: شىرزات بىلەن گۇلشات

ئاخشامدىن تا سەھەرگىچە ئەيشى - ئىشرەت قىلىشىپ مەس - بىھوش بولۇپ يېتىپتۇ. سۇبھى سۈزۈلگەندە يەنە ئورۇنلىرىدىن تۇرۇپ شاراپ-سازلارنى كەلتۈرۈپ مەي ئىچىپ ساز چېلىپ نەۋا قىلىشىپتۇ.

نەزمە

قەدەم ئاپتۇ تاڭ سەھەردە،
ئىشىق ئوتى ھەر كۆڭۈلدە.
«مەنزەر قەمەر» مەجلىس ئورنى،
تازىلانغان چېچىپ سۈنى.
ساقىلار مەيرەڭ بولۇپتۇ،
توختىماي مەينى قۇيۇپتۇ.
مەي ئىچىپتۇ شىرزات راسا،
گۈلشات لىۋى مۇراد ئاڭا ...

ئەلقىسسە، ئۇلار ئەيشكە مەشغۇل ئىكەن، ساراي خوجىلىرى ئالدىراپ كىرىپ كەپتۇ.

— ئەي مەلىكەم، — دەپتۇ ئۇلار قورققان ھالدا، — ئاگاھ بولۇڭكى، ئاتىڭىز پەررۇخزادە بۇ ئىشىڭىزدىن خەۋەر تېپىپ، نامدار ئىككى پەھلىۋاننى ئىككى يۈز لەشكەر بىلەن ئەۋەتىپتۇ. ئۇلار شىرزات بىلەن سىزنى باغلاپ پادىشا ئالدىغا ئېلىپ بارىدىكەن ...

بۇ خەۋەرنى ئاڭلىغان گۈلشاتنىڭ ھوشى كاللىسىدىن قېچىپتۇ. ئاستا دەرۋازا ئالدىغا بېرىپ ماراپ قارىغۇدەك بولسا، راست دېگەندەك ئىككى پەھلىۋان بىلەن ئىككى يۈز نەپەر لەشكەر تەق تۇرغۇدەك. بۇ ھالنى كۆرۈپ گۈلشاتنىڭ رەڭگى ئۆڭۈپتۇ، قورقۇپ تېنى تىترەشكە باشلاپتۇ.

گۈلشاتنىڭ ۋەھىمىلىك ھالىتىنى كۆرگەن شىرزات مەردانە قىياپەتتە سۆزلەپتۇ:

— ئەي جانىمنىڭ مەرھىمى گۈلشات، نىمە ھادىسە بولدى؟ نىمانچىلا قورقۇپ تىتىرەپ كېتىسىز؟ ئەينى ئەھۋالنى دەرھال ئىزھار قىلىغايسىز.

بۇ سۆزنى ئاڭلىغان گۈلشاتنىڭ كۆزلىرىدىن ياشلىرى تاراملاپ تۆكۈلۈپتۇ.

— ئەي سۆيۈملۈك نىگارىم، — دەپتۇ ئۇ يىگىتكە، — سەن مېنىڭ جېنىمنىڭ ئارامى ئىدىڭ. ھازىر ۋاقىت ئۆتۈپتۇ. ئىش قولدىن كېتىپتۇ. ئاتام بىزنىڭ ئىشىمىزدىن خەۋەر تېپىپتۇ. غەممازلار ئاتامغا يەتكۈزگەن بولسا كېرەك. ئاتام نامدار ئىككى پەھلىۋانى بىلەن ئىككى يۈز لەشكەر ئەۋەتىپتۇ. ھەي ئىست! ... ھەي ئىست! سىزنىڭ جېنىڭىزغا مەن قارا يۈز زامىن بولدۇم! ...

گۈلشات ئۆزىنى توختىتالماي يىغلاپتۇ. لېكىن شىرزات كۈلۈپ قويۇپتۇ،

— ئەي ئارامى جانىم، — دەپتۇ شىرزات ئىشەنچلىك ئاۋازدا، — غەم يېمەڭ. دىلىڭىز خاتىرجەم بولسۇن، بۇلارنىڭ قولىدىن ھېچ ئىش كەلمەيدۇ.

بۇ ئىككى پەھلىۋانغا سەل قارىماڭ، — دەپتۇ گۈلشات چۈشەندۈرۈپ، — بۇلارنىڭ ھەربىرسى يۈز كىشىگە تەڭ كېلىدۇ. بىر ئامال قىلىپ بۇلار بىلەن سۇلھى قىلغىنىمىز پايدىلىق.

— مېنىڭ قوراللىرىمنى كەلتۈرۈڭ، — دەپتۇ شىرزاتنىڭ غەزىۋى ئۆرلەپ، — سىز قەسىرنىڭ تېمىغا چىقىپ تاماشا كۆرۈڭ!

شىرزات جەڭ قوراللىرىنى ئېلىپ، مەنزەردىن چۈشۈپ، كەلگەنلەر ئالدىغا قاراپ راۋان بولۇپتۇ. تاشقىرىدىن ئاۋاز ئاڭلىنىپتۇ:

— ئەي ئىشەك كاللا! سەن كىم؟! قانداق نىمە سەن؟! دەرھال باغدىن چىق! ساڭا بۇيرۇق! سېنى پادىشا ئالدىغا ئېلىپ بارىمىز! ...

شىرزات بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ، پەسەنتكە

ئاماي كۆلۈپ قويۇپتۇ.
— ئەي گۆلشات، — دەپتۇ ئۇ ئارقىسغا
بۇرۇلۇپ — بىر پىياله شاراپ بەرگىن، ئاندىن
بۇلار بىلەن سۆزلىشمەن …

گۆلشات دەرهال شاراپ كەلتۈرۈپتۇ.
شىرزات شاراپنى ئىچىپ، يېرىم مەس بولۇپتۇ.
ئۇنىڭ ساقلاتقىنىغا تاشقىرىدىكى ئىككى نامدار
پەھلىۋاننىڭ قاتتىق قەھرى كەپتۇ.

— ئەي قويماس، — دەپتۇ ئالماس هەم-
رىيىغا قاراپ، — سەن ئاتتىن چۈشۈپ باغنىڭ
ئىچىگە كىرگىن، بۇ ئەدەپسىزنىڭ قوللىرىنى
باغلاپ ئېلىپ چىققىن.

بۇ سۆزنى ئاڭلاپ تۇرغان شىرزاتنىڭ
غەزىۋى تېخىمۇ ئۆرلەپ گۆلشاتقا دەپتۇ:

— ئەي گۆلشات، سەن مەنزەر ئۈستىدە
تۇرۇپ تاماشا قىلغىن، مەن بۇلارنىڭ نو-
چىلىغىنى كۆرۈپ باقاي. خۇداۋەندە كېرىم
مەرھەمەت قىلسا، جازاسىنى بەرگەيمەن، — ئان-
دىن ئۇ ساراي خوجىلىرىغا قاراپ بۇيرۇپتۇ:
— مېنىڭ چېدىرىمنى تاشقىرىغا ئېلىپ چىقىپ
قۇرۇڭلار!

ساراي خوجىلىرى شىرزاتنىڭ ئەمرىگە
بويسۇنۇپ چېدىرلىرىنى تاشقىرىغا ئېلىپ چىقىپ
قۇرۇپتۇ. شىرزات ئۆز چېدىرىغا كىرىپ خاتىر-
جەم شاراپ ئىچىپ ئولتۇرۇپتۇ. ئىككى پەھ-
لىۋاننىڭ بۇ هالىنى كۆرۈپ غەزىۋى زىيادە
بولۇپتۇ. پەھلىۋان ئالماس قىلىچىنى قىنىدىن
سۇغۇرۇپ شىرزاتنىڭ قېشىغا كەپتۇ، قىلىچ
بىلەن يىگىتنىڭ كاللىسىنى تېنىدىن جۇدا
قىلماقچى بولۇپتۇ. لېكىن شىرزات چاققانلىق
بىلەن قولىنى ئۇزىتىپ، ئالماسنىڭ قولىنى
هاۋادا تۇتۇۋېلىپ تىغىنى تارتىۋېلىپ ئۆز تىغى
بىلەن ئۇنى هالاك قىپتۇ. بۇ هالنى كۆرگەن
قويماس قەھرى ئۆرلەپ، ياقىسىنى چاك قىلىپ
تىغىنى غىلاپىدىن سۇغۇرۇپ، شىرزاتقا ئېتى-
لىپتۇ. لېكىن شىرزات ئۇنىمۇ ئۆزىنىڭ تىغى
بىلەن هالاك قىپتۇ.

ئەلقىسسە، شىرزات ئاتقا مىنىپ، قولىغا
قىلىچ ئېلىپ نەرە تارتىپتۇ. بۇ هالنى كۆر-
گەن ئىككى يۈز لەشكەر قورقۇپ يۈرىگى يې-
رىلغۇدەك بولۇپ، پادىشا ئوردىسىغا قاراپ
قېچىپتۇ. ئۇلار چىلىق-چىلىق تەرگە چۆمگەن
هالدا هەسرەپ-هۆمۈدەپ پادىشانىڭ ئال-
دىغا كىرىپ كەپتۇ.

— ئەي پادىشاھى ئالەم، — دەپتۇ ئۇلار
لاغىلداپ تىترەپ، — ئۇ باغدىكى يىگىت ئادەم-
مۇ ياكى دىۋىمۇ؟! بىز ئۇنىڭ كۈچ-قۇۋ-
ۋىتىگە هەيرانۇ-هەس بولدۇق. ئىككى پەھ-
لىۋانىڭنى بىر قېتىمدىلا ئېتى بىلەن قوشۇپ،
ئۆز تىغىدا تەڭمۇ تەڭ ئىككى پاراۋەر قىلدى.
بىز قېچىپ ئاران جېنىمىزنى بۇ يەرگە ئېلە-
ۋالدۇق.

ئۇلار باغ ئىشىگىدە بولغان هادىسىنى
بىر-بىرلەپ سۆزلەپتۇ. پادىشانىڭ ۋۇجۇدى-
غىمۇ بىرخىل قورقۇنچ چۈشۈپ، خاتىرجەم-
لىگى بۇزۇلۇپتۇ.

ئەمدى ئىككى كەلىمە سۆزنى گۆلشاتتىن
ئاڭلاڭ:

گۆلشات مەنزەر ئۈستىدە ئولتۇرۇپ
قورقۇپ تىترەپ خۇداغا مۇناجات قىپتۇ:

— ئىلاها، شىرزاتنىڭ ۋۇجۇدىغا زەخمە
يەتكۈزمىگىن! …

شىرزاتنىڭ ئىككى پەھلىۋاننى پارىلاپ
تاشلىغىنىنى كۆرۈپ، گۆلشاتنىڭ ئەندىشىلىرى
قېچىپ گۆلقەقەلىرى ئېچىلىپ كېتىپتۇ. شات-
لىقتا شىرزاتنىڭ ئۈستىگە دۇر-جاۋاھىرلارنى
چېچىپتۇ، تەھسىن-ئاپىرىن ئوقۇپتۇ.

شىرزات جەڭدىن پارىغ بولۇپ قەسىر-
گە چۈشۈپتۇ. يەنە گۆلشات بىلەن ئەيشى
پاراغەت قىلىشقا باشلاپتۇ …

پەررۇخزادىنىڭ لەشكەر باشلاپ كەلگىنى

ئەلقىسسە، پەررۇخزادە: بارلىق لەشكەرلەر سەپەرگە ئاتلانسۇن! — دەپ پەرمان چۈشۈرۈپتۇ ۋە ئۆزىمۇ غەزەپ بىلەن يولغا راۋان بولۇپ دەبدەبە بىلەن باغ ئالدىغا كەپتۇ، لەشكەرلىرىگە باغ ئەتراپىنى قورشاشنى بۇيرۇپتۇ.

پادىشانىڭ قەھرى-غەزەپتە باغنى قورشاپ چۈشكىنىنى كۆرگەن ساراي خادىملىرى قورققىنىدىن يۈرەكلىرى دىرىلداپ ساراسىمگە چۈشۈپتۇ ۋە بۇ خەۋەرنى شىرزاتقا يەتكۈزۈپتۇ. ساراي خادىملىرىنىڭ خەۋىرىنى ئاڭلىغان شىرزات كۈلۈپ قويۇپتۇ.

— مېنىڭ ئۇرۇش قوراللىرىمنى كەلتۈرۈپ بېرىڭلار! — دەپتۇ ئۇ ساراي خادىملىرىگە بۇيرۇپ، — مېنىڭ نىمە بولۇشىمدىن ئەنسىرەپ كەتمەڭلار، ئىنشائاللا بۇ لەشكەرلەر بىشىغا قانداق كۈلپەت سالغىنىمنى كۆرۈپ تاماشا قىلىڭلار.

ئۇرۇش قوراللىرىنى تاپشۇرۇپ ئالغان شىرزات، ئىتىغا مىنىپ پەررۇخزادىنىڭ لەشكەرلىرىگە رۇبىرو بولۇپتۇ. پەررۇخزادە يىگىتنىڭ قورقماستىن چىقىپ تاقابىل تۇرغانلىغىنى كۆرۈپ، پارىسنى يېنىغا چاقىرتىپتۇ.

— ئەي پارىس، — دەپتۇ ئۇ قورقۇنچىنى يوشۇرۇشقا تىرىشىپ، — بېرىپ بۇ يىگىتكە نەسىھەت قىلغىن. بىر ئامال بىلەن ئۇنى ئالداپ قولغا چۈشۈرۈشىمىز لازىم، بۇنىڭ ئەلپازىغا قارىغاندا، ئەل ئالدىدا بىزنى رەسۋا قىلغۇدەك ...

ۋەزىر پارىس پادىشانىڭ سۆزى بىلەن شىرزاتنىڭ ئالدىغا كەپتۇ. قارىسا يىگىتنىڭ بوي-تۇرقى، رەڭگى-روھى، كۆز-قاشلىرى بەئەينى شاھ كەركىنگە ئوخشىغۇدەك، ئاي-دىنمۇ گۈزەل ھۆسنىدىن شاھزادىنىڭ نىشانى زاھىر بولۇپ تۇرۇپتۇ. پارىس شىرزاتقا سالام قىپتۇ.

— ئەي يىگىت! بىلگىن ۋە ئاگاھ بولغىنكى، — دەپتۇ ئۇ خىتاپ قىلىپ، — بۇ پادىشا پەررۇخزادەدۇر، ئۇ غەزەپ بىلەن بارلىق لەشكەرلىرىنى ئېلىپ سىنىڭ ئۈستۈڭگە كەلدى. سەن نادانلىق قىلىپ ياشلىغىڭغا ئىشەنمە. چىرايلىقچە مېنىڭ ئالدىمغا چۈش. مەن سىنىڭ گۇناھىڭنى پادىشادىن تىلەۋالاي. پادىشا ئالىلىرىنىڭ ئايىغىغا باش ئۇرغىن. شاھىمىزنىڭ كۆڭلى-كۆكسى كەڭ، ئەجەپ ئەمەسكى، گۇنالىرىڭنى كەچۈرسە ... بەلكى سىنى لەشكەر باشلىغى قىلىپ قويۇشىمۇ مۇمكىن. ئۇ چاغدا مەرتىۋەڭ ئۆسۈپ، كاتتا ئادەم بولىسەن ...

پارىس يىگىتكە كۆپ نەسىھەتلەرنى قىپتۇ. لېكىن بۇ سۆزلەر شىرزاتنىڭ غەزىۋىنى كەلتۈرۈپتۇ.

— ئەي پارىس! — دەپتۇ ئۇ قەھرى بىلەن ۋاقىراپ، قۇرۇق سۆزۈڭنى قوي. بىكار ئاۋارە بولما. مەن سىنىڭ ئالدام خالتاڭغا چۈشىدىغان ئادەم ئەمەسمەن. پەررۇخزادىدەك ۋاپاسىز قارانىيەت كىشىلەرگە ھەرگىزمۇ خىزمەت قىلمايمەن.

نەزمە

مەن تىغ ئۇرىمەن، يە بېرىمەن باش،
مەندە بار ھەممىنى خۇدادىن دەپ قاراش.

شىرزاتتىن بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغان پارىس نائۈمىت بولۇپ، پەررۇخزادىنىڭ ئالدىغا

كېلىپ، شىرزاتنىڭ ئېيتقانلىرىنى بىر - بىرلەپ
يەتكۈزۈپتۇ. بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ پادىشانىڭ
غەزىۋى تېخمۇ ئۆرلەپتۇ. داڭلىق بىر پەھ -
لىۋانى بارئىكەن. ئۇنى ئۆز ئالدىغا چاقىرىپ
بۇيرۇپتۇ.

— ئەي پەھلىۋان، سەن بېرىپ ئۇ يە -
گىتنى تىرىكلا تۇتۇپ كەلگىن. مەن ئۇنىڭ
بۇرنىدىن ئانىسىنىڭ سۈتىنى ئېقىتاي، ساڭا
ھىساپسىز ئىنئاملار بېرەي!

ئۇ پەھلىۋان قانچىلىغان لاپ سۆزلەرنى
قىلىپ، شىرزات تەرەپكە راۋان بولۇپتۇ، كەل-
گىنچە شىرزاتقا غەزەپ بىلەن نەيزە ئۇرۇپتۇ.
شىرزات چاققانلىق بىلەن قول ئۇزىتىپ، ئۇنىڭ
نەيزىسىنى تارتىۋېلىپ سۇندۇرۇپ تاشلاپتۇ.
ئاندىن كېيىن كەمرىگە قول سېلىپ، «ئاللاھۇ
ئەكبەر!» دەپ كۆتىرىپ، شۇنداق ئۇرۇپتىكى،
ھېلىقى داڭلىق پەھلىۋان بۇردا - بۇردا بولۇپ
كېتىپتۇ.

ئەلقىسسە، پەررۇخزادىنىڭ يەنە بىر مەش-
ھۇر ئارزۇلۇق پەھلىۋانى بار ئىكەن. شاھ
ئەمرى بىلەن ئۇمۇ شىرزاتقا يېقىنلاپ كېلىپ،
قىلىچ ئۇرۇپتۇ. شىرزات بۇ پەھلىۋانىنىڭمۇ
تىغىنى قولىدىن تارتىۋېلىپ، بېشىغا شۇنداق
ئۇرۇپتىكى، ئۇ باپ - باراۋەر ئىككى قىسمغا
ئايرىلىپ يەرگە چۈشۈپتۇ.

پەررۇخزادە يەنە بىر پەھلىۋاننى مەي-
دانغا كىرگۈزۈپتۇ. ئۇمۇ ئۆلۈمگە مەھكۇم بو -
لۇپتۇ... شۇنداق قىلىپ بىر - بىرلەپ مەيدانغا
كىرگەن ئەللىك نەپەر پەھلىۋان ھاياتلىقتىن
ئايرىلىپ، قانغا مىلىنىپ يېتىپتۇ. كۈن كەچ
بولۇپتۇ. پەررۇخزادە ئۇرۇشنى توختىتىش ناغ-
رىسىنى چېلىشقا بۇيرۇق قىپتۇ...

ئەلقىسسە، پەررۇخزادە مەيداندىن قايت -
قاندىن كېيىن كېچىدە ۋەزىر دانالىرى بىلەن
مەسلىھەت قىپتۇ. تاڭ يورىغاندىن كېيىن جەڭ
سىگنالىنى چېلىپ مەيدانغا كىرىپ كەپتۇ. ئەمما
شىرزاتتىن قورقۇپ ھېچ كىشى ئالدىغا چىد -
قالماپتۇ. شىرزات ئېتىنى ئوينىتىپ مەيدانغا
كىرىپ نەرە تارتىپتۇ.

— ئەي پەررۇخزادە! — دەپتۇ ئۇ مەس -
خىرە قىلىپ، — سېنىڭ مۈنچىلىك توخۇ يۈرەك
ئىكەنلىكىڭنى ئويلىمىغان ئىكەنمەن. قارانىيەت
كىشىلەرنىڭ بارلىغى شۇنداق قورقۇنچاق
بولسا كېرەك. ئەگەر لەشكەرلىرىڭ بىر-بىرلەپ
مەيدانغا كىرىشتىن قورقسا ئۇنلاپ، بەلكى
يۈزلەپ كىرسىمۇ مەيلى...

شىرزاتنىڭ سۆزى تۈگىمەستىن تۇرۇپ
پەررۇخزادە يۈز نەپەر لەشكىرىنى مەيدانغا
كىرىشكە بۇيرۇپتۇ. بۇ لەشكەرلەر مەيدانغا
كىرىپ بولغىچە قايتارما ھۇجۇمغا ئۆتكەن
شىرزات شىرى غەرراندەك ئۆزىنى ئۇرۇپ
جەڭ قىپتۇ، ئۇچرىغانلارنىڭ بەزىسىنى قىلىچ
بىلەن، بەزىسىنى نەيزە بىلەن ئۇرۇپ ھالاك
قىپتۇ. قالغانلىرى بۆرى تەككەن قويدەك
قېچىشقا باشلاپتۇ. بۇ ھالنى كۆرۈپ تۇرغان
پەررۇخزادىنىڭ تاقىتى تاق بولۇپ، ئۈچيۈز
كەمەندازغا بۇيرۇپتۇ.

قورشاپ ھەرياقتىن كەمەن تاشلاپ
بۇ ئاپەتنى قولغا چۈشۈرۈڭلار!

پادىشانىڭ ئەمرىنى ئاڭلىغان كەمەن-
دازلار شىرزاتنى كەمەن تاشلاپ تۇتۇشقا تەرەد-
دۇت قىپتۇ. شىرزات ئۇلارغا قاراپ ئات
ساپتۇ. كەمەندازلار شىرزاتقا كەمەن تاشلاپتۇ.
ئۈچيۈز كەمەن يىگىتنىڭ بوينىغا چۈشۈپتۇ.
شىرزاتنىڭ ئاچچىغى كېلىپ، بىر زورقىپلا
بارلىق كەمەندازلارنى ئاتتىن يەرگە
يۇمىلىتىپتۇ. ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆز ئاتلىرىنىڭ
تۇياقلىرى ئاستىدا ھالاك بولۇپتۇ، ئاندىن
كېيىن شىرزات ئۆزىنى شاھ لەشكىرىگە

ئۇرۇپتۇ. گايى سولدىن كىرىپ ئوڭدىن، گايى ئوڭدىن كىرىپ سولدىن چىقىپتۇ. شۇ ئەسنادا سودىگەر خوجا ئەسەد يېتىپ كەپتۇ. ئۇنىڭ ئارقىسىدا يۈز غۇلام ۋە تۆۋىلىرى بارئىكەن، ئۇلار شىرزاتنىڭ مەس تۆگىدەك ئۆزىنى ئۇرۇپ ئۆرۈشۋاتقانلىغىنى كۆرۈپتۇ.

ئەلقىسسە، خوجا ئەسەد بۇ ھالنى كۆرۈپ بارلىق غۇلاملىرى بىلەن شىرزاتقا بولۇشۇپ، جەڭگە كىرىپتۇ. پەررۇخزادە ساراسىمىگە چۈشۈپ، شەھەرگە قېچىپ كىرىپ دەرۋازىنى مەھكەم تاقىۋاپتۇ. ئاندىن شەھەرنىڭ چوڭ-كىچىكلىرىنى ۋە قازى-قۇززاتلىرىنى يىغىپ مەسلىھەت قىپتۇ. كەلگەنلەر پادىشاغا ئىچ ئاغرىتىپتۇ. پادىشا ناھايىتى ئەنسىرەپ كۆڭلى پەرىشان بولۇپ، قانداق قىلىشنى بىلمەي قاپتۇ.

— ئەي پادىشايى ئالەم، — دەپتۇ ۋەزىر پارىس ئورنىدىن تۇرۇپ، — بۇنچىلا پەرىشان بولمىسىلا، مەن بېرىپ شىرزاتقا نەسىھەت قىلاي. ئىنشائاللا سۆزۈمگە كىرگەي.

بۇ سۆز پەررۇخزادىگە خوش كەپتۇ. پارىسقا رۇخسەت بېرىپتۇ.

بۇ تەرەپتە شىرزات سودىگەر خوجا ئەسەد بىلەن كۆرۈشۈپ ھال-ئەھۋال سورىشىپتۇ.

— مۇبارەك بولسۇن ئوغلۇم، — دەپتۇ سودىگەر بەھەد شاتلىنىپ، — ئىنشا ئاللا. دۆلەت ساڭا يار بولغاي، پادىشالىق ساڭا قارار تاپسا كېرەك.

شىرزات بىلەن خوجا ئەسەد مەسلىھەتلىشىپ قەلئەنىڭ ئەترابىغا كېلىپ چېدىرلارنى تىكىپ ئولتۇرۇپتۇ. گۈلشات ئۇلارنىڭ قېشىغا سالام بېرىپ كىرىپ كەپتۇ. شىرزاتنىڭ قەھرىمانلىغىغا ئاپىرىن ئوقۇپتۇ. ئاندىن ئىككى ئاشىق-مەشۇق پىنھانىغا كىرىپ سۆھبەت قۇرۇپتۇ. شۇ ئەسنادا پارىس يېتىپ كەپتۇ. سالامدىن سوڭرە شىرزات ھەققىدە دۇئا قىپتۇ. خوجا ئەسەد پارىس بىلەن كۆرۈشۈپ، ئۇنى چېدىرغا تەكلىپ قىپتۇ. ئۆزئارا ئامان-ئېسەنلىك سورىشىپتۇ.

— پەررۇخزادە كاتتا پادىشاھ، — دەپتۇ پارىس خوجا ئەسەدكە نەسىھەت قىلىپ، — لەشكىرى ھېساپسىز، ئەگەر بۇيرۇق قىلسا يەتتە ئىقلىم ئۇنىڭ تەختى تەسىرىقىدە بولىدۇ. يەر يۈزىنى لەشكەرگە تولدۇرۇۋېتەلەيدۇ. سىزلەر شۇنداق كاتتا پادىشا غاقارشى تۇرۇپ ئۆزەڭلەرنى ھالاك قىلماڭلار. سىز سودىگەر كىشى ئىكەنسىز. ئۆز يولىڭىزدا بولغىنىڭىز ياخشىراق. شۇنداق كاتتا پادىشاغا تاقابىل تۇرۇش سىزنىڭ ھەددىڭىز ئەمەس.

— ئەي ۋەزىر، — دەپتۇ خوجا ئەسەد، پارىسنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ بولغاندىن كېيىن، — سىز راست ئېيتىسىز. دەرھەقىقەت بىز سودىگەر كىشىلەردۇرمىز. شاھقا تاقابىل تۇرۇشقا بىزنىڭ ھەددىمىز يوق، لېكىن شىرزات پادىشازادەدۇر، ئېنىقراق ئېيتسام، شاھ كەركىننىڭ ئوغلىدۇر. شەھەر پادىشالىغى تامامەن شىرزاتقا مەنسۇپ. مەن بۇ سىرنى ئاشۇ كەمگىچە ھېچكىمگە دېمىگەن ئىدىم. ئون سەككىز يىل ساقلىغان سىرنى ئەمدى سىزگە ئېيتتىم. قۇلاق سېلىپ ئاڭلاڭ، مەن بۇ قىسسەنى سىزگە بايان قىلاي: كۆڭلەردىن بىركۈنى مەن بۇ دىيارغا سودا ئۈچۈن كەلگەن ئىدىم. بىر چاغدا كۆزۈم بىر يەرگە چۈشتى. قارىسام خۇش ھاۋا جاي ئىكەن. مەن غۇلاملىرىمغا: «ئۇشبۇ زېمىندە ئازراق ئارام ئېلىپ ئۆتەيلى» دەپ بۇيرىدىم. غۇلاملىرىم چېدىرلىرىنى تىكىپ تۇرۇشاتتى، تۇقايلىقتىن بىر شىر غاقىراپ چىقتى. ئۇنىڭ ئۈستىدە ياپ-يالىڭاچ، چاچلىرى ئۆسكەن بىر ئوغۇل بالا ئولتۇراتتى.

بۇ ھالنى كۆرۈپ ئەجەپلەندىم. غۇلاملىرىمغا ئۇشبۇ شىرنى كەمەن تاشلاپ تىرىك قولىغا چۈشۈرۈڭلار، بالىغا زىيان يەتمىسۇن، دېدىم. غۇلاملار ھەر تەرەپتىن كەمەن تاشلاپ، شىرنى تۇتۇشتى. ئوغۇلنى سالامەت قولغا چۈشۈردۇق. قارىسام، بالىنىڭ بىلىگە بىر نەرسە چىگىلگەنلىك تۇرۇپتۇ. ئۇنى ئېچىپ كۆرسەم، ئون دانە گۆھەر بىلەن بىر پارچە خەت چىقتى. خەتكە: «بۇ ئوغۇل شاھ كەركىننىڭ پەرزەنتى» دەپ يېزىلغان ئىكەن. خەتنى دەرھال پىنھان قىلىپ، ئوغۇلغا شىرزات دەپ ئىسىم قويدۇم. قولۇمدىن كېلىشىچە تەربىيىلىدىم...

سودىگەر خوجا ئەسەد خەتنى ئېچىپ پارىسنىڭ ئالدىغا قويۇپتۇ. ۋەزىر خەتنى مۇلاھىزە قىلىپ كۆرۈپتۇ. ئەسلەپ ئويلىنىپ قارىسا، مەزكۇر خەت دەل ئۆزى يازغان خەت ئىكەن. ئۇ دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپ، سەجدىگە باش قويۇپ ئاللاتائالاغا شۈكرى قىپتۇ. ئۆتكەن ئېچىنىشلىق ۋاقىئە يادىغا چۈشۈپ، ئۆزىنى باسالماي يىغلىۋېتىپتۇ ۋە شاھ كەركىننىڭ ئادالەت سۈپىتىنى بىر-بىرلەپ سۆزلەپ بېرىپتۇ. پەررۇخزادىنىڭ شۇملىغىنىمۇ ئىزھار قىپتۇ.

— ئەي خوجا ئەسەد، — دەپتۇ ئۇ، — ئۇشبۇ خەتنى مەن ئۆز قولۇم بىلەن يازغان ۋە ئون دانە گۆھەر بىلەن ئوغۇلنىڭ بىلىگە باغلىغان ئىدىم. مېنى ئەپۇ قىلىڭلار. مۇشۇنداق ئۇچرىشىپ قېلىشىمىزنى ئەسلا ئويلىمىغان ئىكەنمەن، ئازراق سەۋرى قىلىڭلار، مەن بېرىپ، پەررۇخزادىگە نەسىھەت قىلىپ باشلاپ كېلەي.

خوجا ئەسەد ئۆزى مىنىدىغان بىر ئاتنى پارىسقا تارتۇق قىلىپ ئۇزىتىپ قويۇپتۇ.

ئەلقىسسە، پارىس راۋان بولۇپ، پەررۇخزادىنىڭ قېشىغا بېرىپ بولغان ئەھۋالنى باشتىن-ئاياق بايان قىپتۇ. پەررۇخزادىنىڭ چىرايى ئۆڭۈپ، قول-پۇتلىرى دىرىلدەپ تىترەشكە باشلاپتۇ.

— ئەي پارىس، — دەپتۇ ئۇ ۋەزىرگە، — ئەمدى قانداق قىلىش كېرەك؟ مەسلىھەت كۆرسەتكىن.

— ئەي پەررۇخزادە، — دەپتۇ پارىس يول كۆرسىتىپ، — ئەمدى ياخشىسى پادىشالىق تەختىنى شىرزاتقا ئۆتكۈزۈپ بېرىڭ. شۇ چاغدىلا جەڭگۇ-جېدەل ئاياقلىشىدۇ.

— ئەي پارىس، — دەپتۇ پەررۇخزادە ئالدىراپ، — بىلگىن ۋە ئاگاھ بولغىنكى، شىرزاتقا ئاتىسىنىڭ تاجۇ-تەختىنى بەرسەم، ئۇ مەندىن ئاتىسىنىڭ قېنىنى تىلىسە قانداق قىلىمەن؟

— ئىنشائاللا، شاھزادە سىزگە زىيان-زەخمەت يەتكۈزمەس، خاتىرجەم بولۇڭ، — دەپتۇ پارىس تەسەللى بېرىپ.

— ئۇنداق بولمىسا مەن بىر ياققا بېشىمنى ئېلىپ كېتەي، — دەپتۇ پەررۇخزادە ئۇمىتسىزلىنىپ.

— ئەي پەررۇخزادە، — دەپتۇ پارىس چۈشەندۈرۈپ، — مۇنداق خىياللارنى قىلىپ ئاۋارە بولماڭ. ئىشنىڭ ياخشىسى ئۆزىڭىز قەدەم رەنجى قىلىپ ئالدىغا چىقىپ شاھزادىگە ھۇزۇرخالىق قىلىڭ. ئۆز قولىڭىز بىلەن پادىشالىق تاجىنى بېشىغا كەيگۈزۈڭ، خەزىنىلەرنىڭ ئاچقۇچىنى تاپشۇرۇڭ. ئىنشائاللا، سىزنى ئەپۇ قىلار، ئاندىن قىزىڭىز گۈلشات ئۇنىڭ مەھبۇبى ئىكەن، ئۇمۇ گۇناھىڭىزنى تىلىۋالار.

بۇ مەسلىھەت پەررۇخزادىگە خوش يېقىپتۇ. دەرھال بىر نەچچە كىشىلەر بىلەن شىرزاتنىڭ ئالدىغا بېرىپتۇ. شاھزادىدىن رۇخسەت سوراپ باققا كىرىپتۇ. يەر سۆيۈپ دۇئا قىلىپ، كەچۈرۈم سوراپتۇ ۋە ئېلىپ

بارغان سوغىلىرىنى يىگىتنىڭ ئالدىغا قويۇپ-
تۇ. شىرزات غەزەپلىنىپ، ئۇنىڭغا قىلچە
ئىلتىپات كۆرسەتمەپتۇ. تامامى ئوردا كاتى-
تىلىرى قول كۆتىرىپ دۇئا قىلىپ يامغۇردەك
ياش تۆكۈپ پەررۇخزادىنىڭ گۇناھىنى
تىلەپتۇ. ئۇلارنىڭ زارۇ-نالىسىنى كۆرگەن
شىرزات غەزىۋىدىن يېنىپ، ئۇلارغا ئىللىق
مۇئامىلە قىپتۇ ۋە پارسقا شەھەردە كەڭچىلىك،
ئادالەتنى يولغا قويۇشنى بۇيرۇپتۇ.

ئەلقىسسە، شەھەر ئەھلى كەركىن شاھ
ئوغلىنىڭ پادىشالىق تەختىگە ئولتۇرغانلىغىنى
ئاڭلاپ، ناھايىتى خۇرسەن بولۇپتۇ. كوچىلار-
نى تازىلاپ سۇ چېچىپ ھېيت-بايرامدەك
يېڭى كىيىملىرىنى كىيىپ شاتلىنىپتۇ.

پارس تەختىنى باشقىدىن ئالتۇن،
كۈمۈش بىساتلار بىلەن جابدۇپ تەييار-
لىنىپتۇ. شاھزادىنىڭ تەلۋى بىلەن ياخشى
ئاتلاردىن تۆت يۈزنى ئىگەر-يۈگەن بىلەن
ھازىرلاپتۇ.

— ئەي مەلىكە، — دەپ سوراپتۇ شاھ-
زادە گۈلشاتقا قاراپ، — مۇشۇ سائەت خەير-
لىكمۇ ياكى خەۋپلىكمۇ؟

شاھزادىنىڭ مۇنداق سورىشىدىكى
سەۋەپ، گۈلشات ئىلمي نوجۇمنى ئوبدان
بىلىدىكەن، مەلىكە دەرھال مۇلاھىزە قىلىپ،
ئىلمي نۇجۇم ئەمىلى بىلەن قۇرئە سېلىپ
كۆرۈپ جاۋاپ بېرىپتۇ.

— ئەي شىرزات ئۇشبۇ ۋاقىت ناھايىتى
خەيرلىك، بۇنداق ياخشى سائەتتە ئىش
باشلىغان كىشىنىڭ بەخت-ئىقبالى ياخشى
بولغاي.

شاھزادە مەلىكىدىن بۇ سۆزنى ئاڭلاپ،
تەختكە چىقىپ ئولتۇرۇپتۇ. شەھەر خەلقى
شاھزادىنى مۇبارەكلەپ بېشىدىن ئالتۇن
جاۋاھىرلارنى چېچىپتۇ. بارلىق قازى-قۇززات،
ۋەزىر-ۋۇزىرالار شىرزاتنىڭ ئالدىغا كېلىپ
مەدھىيە سۆزلىرىنى ئېيتىپتۇ. شىرزات تەخت-
كە ئولتۇرۇپتۇ، سودىگەر خوجا ئەسەدنى
يېنىغا ئولتۇرغۇزۇپتۇ. قىرىق كۈنگىچە شەھەر
خەلقىنى توي-تاماشا قىلىشقا بۇيرۇپتۇ.
شەھەرخەلقى قىرىق كۈنگىچە ئەيشى-ئىشرەت-
كە مەشغۇل بولۇپ، شاتلىق ناۋاسى كۆككە
يېتىپتۇ.

ئەلقىسسە، شىرزات بىلەن خوجا ئەسەد
ئۆزئارا مەسلىھەتلىشىپ، ئادالەت ئەلىمىنى
مەھكەم قاداپ، زالىملار تۇخۇمىنى قۇرۇتۇش-
نىڭ' ئامالىلىرىنى قىپتۇ، مەزلۇم-ئاجىزلارغا
شەپقەت قىپتۇ.

بىر كۈنى شىرزات بارلىق قازى-
قۇززات، ئەمەلدارلارنى بىر يەرگە يىغىپ
مەجلىس قورۇپتۇ.

— ئەي پەررۇخزادە، — دەپتۇ شىرزات، —
ئەسلى پادىشالىق تەختى مېنىڭ ئاتامغا
تەئەللۇق ئىدى، ئاتام ساڭا ئىشىنىپ ئۇنى
ئامانەت قويغان. سەن ئامانەتكە خىيانەت
قىلىپ، بىگۇنا ئانامنى ئۆلتۈردۈڭ. ناھەق
قان تۆكۈشىڭدىكى سەۋەپ نىمە؟

پەررۇخزادە ھېچنىمە دىيەلمەپتۇ. بې-
شىنى تۆۋەن سېلىپ سارغىيىپ يەرگە كىرىپ
كەتكۈدەك بولۇپ ئولتۇرۇپتۇ.

— ئەي پەتىۋا ئەھلى، — دەپتۇ شىرزات
ئۆلىمالارغا خىتاپ قىلىپ، — بۇ مەسىلىگە كىتاپ
ھۆكمى بويىچە نىمە دەيسىلەر؟

— شەرىئەت ھۆكمى بويىچە، پەر-
رۇخزادىگە جازا بېرىپ ناھەق تۆكۈلگەن
قانىنىڭ قىساسىنى ئېلىش لازىم، — دەپتۇ
پەتىۋاچى ئۆلىمالاردىن بىرسى، — مۇنداق
خىيانەت ئۈستىگە قوشۇلغان ۋەھشىيانە
جىنايەتكە ئىسلام شەرىئىتى ھەرگىزمۇ رەھمى
قىلمايدۇ. چوقۇم شەرىئەت ھوكمىنى ئىجرا

AltunOq

قىلىش لازىم.

ئۇلار پەررۇخزادىنىڭ پۇت - قوللىرىنى باغلاپتۇ. قىساس بۇيرۇغىنى كۈتۈپ، شىرزاتقا قاراپتۇ. شىرزات ئازراق تەخىر قىلىشىنى بۇيرۇپ، ئۆزى گۈلشات تۇرۇشلۇق باقىغا يېتىپ كەپتۇ، مەلىكە كېنىزەكلىرى بىلەن يىگىتنىڭ ئالدىغا چىقىپتۇ. شاھزادىنى مەنزەر ئۆيىگە باشلاپ سۆھبەت قۇرۇپتۇ.

بېيىت

ماگدى ئۇلار مەنزەر قەمەرگە،
ئوخشاپ گويا ئاي بىلەن كۈنگە.
لەئەلدەك مەينى قىلغاچقا نۇش،
شىرزات ئەسلىدى ئانىسىن مەسھۇش.

— ئەي ئاي يۈزلۈك مەلىكە، — دەپتۇ شىرزات مەلىكىگە قاراپ، — ئاتىڭىز مېنىڭ ئانامنى ناھەق ئۆلتۈردى. ئەمدى مەنمۇ قىساس ئۈچۈن ئۇنى ئۆلتۈرمەكچىمەن.

شاھزادە خىزمەتكارلارغا پەررۇخزادىنى مۇشۇ مەنزەرگە ئېلىپ كېلىشكە بۇيرۇپتۇ. غۇلاملار شاھنىڭ ئەمرىنى ئاڭلاپ، پەررۇخزادىنى كەلتۈرۈپتۇ. شىرزات بۇيرۇپتۇ:

— مۇشۇ مەنزەردىن تاشلاڭلار. باشقىلارغا ئىبرەت بولسۇن، ئىككىنچى بىركىشى ھەرگىزمۇ مۇنداق ناھەق خۇن تۆكمىسۇن!

بۇ سۆزنى ئاڭلىغان گۈلشات دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپ، قۇللۇق قىلىپ تىلەپتۇ:

— ئەي پادىشايى ئالەم، ئاتام زۇلۇم ئەيلەپ خاتا قىپتۇ، جاناپلىرى مەرھەمەت ئەيلەپ ئۆلۈم ئوتىدىن ئۆتسىلە. ئاتام ئالدىلىرىدا تۇرۇپتۇ، گۇنايىنى ئەپۇ ئەيلەپ كىرەم قىلسىلا. ئۈمىدىمنى يەردە قويمىغايلا. رىۋايەتچىلەر ئېيتىدۇركى: گۈلشات ناھايىتى دانا ئىكەن، ئۇ ھەرتەرەپتىن سۆزلەپ شىرزاتنى سەل توختىتىپتۇ.

— ئەي شىرزات، — دەپتۇ ئۇ پادىشانى سۆزىگە جەلپ قىلىپ، — سىلە ئاڭلىغانمۇ؟ رۇم شەھرىدە بىر پادىشا بار ئىكەن، ئىنتايىن شانۇ - شەۋكەتلىك ئىكەن. ئۇ پادىشانىڭ ئايدەك بىر قىزى بارئىكەن.

بېيىت

ئايمۇ ئۇنىڭ جامالىدىن رەشىك قىلاتتى،
زۆھرە خىجىل كۆزلىرىدىن ياشلار ئاقاتتى.
گۈل بەرگلىرى ئوتتا يېنىپ ئۇسۇل ئوينايتتى،
ھايادىن تەر مەيىگە ئوخشاش ئېقىپ تۇراتتى.
ئۈستىدە ئالتۇن لىباس شۇنچىلا كۆركەم،
ئىپاردىنمۇ خۇشبۇي ئىدى چاچلىرى ھەردەم.
ئاتاسى قويغان ئاڭا ماھى مەنزەر نام،
مۇشتىرى، زۆھرە ئىدى ئۇنىڭغا غۇلام.

بۇ قىزنىڭ كاتتا قەسرى بار ئىكەن. ئەشۇ قەسىردە كۆكۈل ئېچىپ تاماشا قىلىدىكەن. زامان ھادىسىلىرىدىن خەۋەرسىز ئىكەن.

كۈنلەرنىڭ بىرىدە مەلىكە قەسىرنىڭ تېمىغا چىقىپتۇ...

بۇ شەھەردە ئەختەر ئىسىملىك بىر ئەييار بار ئىكەن، شەھەر خەلقى ئۇنىڭدىن بەك قورقىدىكەن، پادىشانىڭ قىزى قەسىر تېمىغا چىققان كۈنى ئەختەرمۇ بازار بېشىدىكى بىر تام ئۈستىگە چىقىپتۇ. ئۇ قەسىر تېمىدىكى مەلىكە نازىنىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا ئاشىق بىقارار بولۇپتۇ. شۇنىڭدىن باشلاپ ئۇنىڭدا بىرخىل كېسەل پەيدا بولۇپ نالە - زارە قىلىشقا باشلاپتۇ. ئەمما ھىچ پايدىسى بولماپتۇ. ئاخىر ئەييارلىقنى ئىشقا ساپتۇ.

ئەتىسى كېچىسى بىنھايەت قاراڭغۇ

بولۇپتۇ. مەلىكىنىڭ قەسرىنىڭ تۈۋىگە كەپتۇ. قارىسا پاسبانلار سەگەك ئىكەن. تاكى سەھەر ۋاقتىغىچە ئايلىنىپ قەسىر ئەتراپىدا تۇرۇپتۇ. ھىچ بىر ئىمكانىيەت تاپالماپتۇ. شۇ تەقەززالىقتا قەسىر ئەتراپىنى ئايلىنىۋېرىپتۇ.

ئەمدى ئىككى كەلىمە سۆزنى باشقا ياقتىن ئاڭلايلى:

كەيقۇباد پادىشا نەسلىدىن مېھرى ئاسار دىگەن بىرشاھزادە بار ئىكەن. ئۇ تەبرىز پادىشاسىنىڭ ئوغلى ئىكەن. ئۇ يىگىت رۇم پادىشاسىنىڭ قىزىغا غايىبانە ئاشىق بولۇپتۇ.

نەزمە

يىقىملىق خۇپ سايرايدىغان بۇلبۇللار،
بۇ داستاننى ئېيتىش بىلەن بوستاندا.
خۇش ناۋا پەيزى بىلەن تەنتەنە —
قوزغىۋەتتى ھاياجاننى شۇ ئاندا.
تۈتى كەبى شىرىن سۆزلۈك كىشلەر،
ئويغاتتىلەر تىنىچ ياتقان دىللارنى.
كۆرمىگەنتى بۇ ئالەمدە ھىچ كىشى،
شاھزادىدەك نادىر گۈزەل ئوغلاننى.

ئەلقىسسە، رۇم شەھرىگە «تەبرىز شاھىنىڭ ئوغلى ماھى مەنزەرنىڭ تەلۋىدە كېلەرمىش» دىگەن خەۋەر تارقىلىپتۇ. بۇ خەۋەرنى مەلىكىنىڭ ئاتىسى قەسرى ئاڭلاپ، شاھزادە مېھرى ئاسارنىڭ ئالدىغا ئادەم ئەۋەتىپتۇ. ئۇلار شاھزادە بىلەن ئۇچرىشىپ ئوبدان مۇھاپىزەت قىلىپ يولغا راۋان بولۇپتۇ. ئۇلار مېڭىپ بىر بۇلاق بېشىغا كەپتۇ، مېھرى ئاسارنى ئىززەت-ئىكرام بىلەن بۇلاق بويىغا چۈشۈرۈپتۇ. شاھزادە ئۇ بۇلاق بويىغا چېدىر بارگاھلىرىنى تىكىپ، شانۇ-شەۋكەت بىلەن يېتىپتۇ، بىر كېچە شۇ بۇلاق بويىدا قونۇپتۇ.

ئەتىسى پادىشانىڭ ۋەزىر-ئۆلىمالىرى شاھزادىنىڭ ئالدىغا چىقىپ، يىگىتنى شەھەرگە تەكلىپ قىپتۇ. شاھزادە شەھەرگە كىرىپتۇ. ئېلىپ كەلگەن سوغا-ھەدىيەلىرىنى پادىشاغا تەقدىم قىلىپ، ئۆز تىلىگىنى مەلۇم قىپتۇ. پادىشا قەسرى رۇم يىگىتنىڭ سوغىلىرىنى تاپشۇرۇپ ئاپتۇ ۋە مەلىكىنى شاھزادىغا بەرمەكچى بولۇپتۇ. مېھرى ئاسارغا شاھانە كىيىملەرنى كەيدۈرۈپتۇ.

ئەلقىسسە، ماھى مەنزەر مەلىكە شاھزادىنىڭ تەۋسىپىنى ئاڭلاپ قەسرىنىڭ بىر بۆلۈكىدىكى يوچۇقتىن مارىلاپ مېھرى ئاسارنى كۆرۈپتىكى، قەسرى رۇم ئۆز قولى بىلەن ئۇنىڭغا تون كەيدۈرۈۋاتقۇدەك. يىگىتنىڭ ھۆسنى-جامالى تولۇن ئايدەك شۇئىلە ئۇرۇپ تۇرغۇدەك.

بېيىت

بۇ يىگىتنىڭ دىمدىدە ئايمۇ خىرە
پەرىمىدۇ، ئىنسانمىدۇ دەپتۇ يەنە.
يىگىت ئىكەن ئىشىق دەردىگە مۇپتالا،
كۆرگەچكە بىر قىزنى كى، كۈندۈر كويلە
ھەر ئىككىسى پەرىدەك گۈزەل ئىكەن،
ھۆسنى نۇرلۇق، سۆزلىرى ھەسەل ئىكەن.
بىر قاراپ بىر بىرىنى قىلغان ئەسىر،
قىلماپتۇ سىرلىرىنى ھىچبىر زاھىر.
كۆيىدىكەن ئىشىق ئوتىدا ھەرقاچان،
گاللىرىدىن ئۆتمەيدىكەن ئاش ۋە نان.

ئەلقىسسە، ماھى مەنزەر بىر قاراپلا مېھرى ئاسارغا ئاشىق بىقارار بولۇپتۇ. شاھزادىنىڭ كۆزى مەلىكىگە چۈشۈپتۇ. يىگىتنىڭ

ئىشق ئوتى كۆچىيىپ ئۆلغىيىپتۇ، مەلىكىنىڭ ھىجرى پىراقىدا ئۆرتىنىپ بىقارار بولۇپتۇ. مىھرى ئاسار رۇم شاھى تەقدىم قىلغان كىيىملەرنى كىيىپ، پاتاققا يېنىپتۇ. ئەمما كۆڭلىنى ماھى مەنزەر ئىشقى ئىلكىگە ئېلىۋاپتۇ، كۆزىگە ئۇيقۇ كەلمەپتۇ، بىئارام ۋە بىقارار بولۇپ ئازاپ ئوتىدا ئۆرتىنىپتۇ.

شاھزادە ئاخىر تاقەت قىلالماي خىزمەتچىلىرىنى چاقىرىپ مەي كەلتۈرۈشكە بۇيرۇپتۇ. غۇلام-خىزمەتكارلار يىگىتنىڭ ئەمرىنى تۇتۇپ، لەئەلدەك سۈزۈك شاراپلارنى كۈن شىشىلەرگە تولدۇرۇپ شاھزادىنىڭ ئالدىغا كەلتۈرۈپتۇ. مىھرى ئاسار تۈن بويى مەي ئىچىپ ماھى مەنزەرنىڭ ئىشقىدا بىدار ئولتۇرۇپتۇ.

ئەلقىسسە، ماھى مەنزەر شۇ ھالدا ئازاپلىنىپتۇ.

— ئەي ھەمراھلىرىم، — دەپتۇ ئۇ مەسلىھەت سوراپ، — شاھزادىنىڭ تۇرغان يېرىگە بارساق يىگىتنى مارلاپ كۆرۈشنىڭ ئىمكانىيىتى بولارمۇ؟

— ئەي مەلىكەم، — دەپتۇ كېنىزەكلەردىن بىرى، — مەن سىزنى ھېچكىمگە كۆرسەتمەي باشلاپ بارالايمەن.

بۇ سۆزنى ئاڭلىغان ماھى مەنزەر خۇشال بولۇپ، ئورنىدىن تۇرۇپ، كېنىزەك بىلەن بىللە يولغا راۋان بولۇپتۇ. ئۇلار ئاستا-ئاستا مېڭىپ مىھرى ئاسار شاراپ ئىچىپ ئولتۇرغان جايغا يېقىنلاپ بېرىپتۇ. بىر يەردىن بىر تۆشۈكنى تېپىپ مارلاپ كۆرۈپتىكى: يىگىتنىڭ كېلىشكەن گۈزەل ھۆسنى-جامالى ئون تۆت كۈنلۈك ئايدەك مەرىكىنى يورۇتۇپ تۇرغۇدەك، خىزمەتكارلىرى لەئەلدەك شاراپنى كۈمۈش پىيالىلارغا لىق تولدۇرۇپ قويۇپ ئارقىمۇ-ئارقا سۇنۇپ تۇرغۇدەك، شاھزادە شاراپنى ئىچىۋېرىپ چىرايى گۈلدەك رەڭلىنىپ، كۆزلىرى قىزىرىپ جادۇلىشىپ ئولتۇرغۇدەك، لېكىن كۆزىدىن توختىماي ئاققان ياشلىرى، ئوتقا تاشلانغان ئىلاندەك تولغىنىپ، يۈرەك-باغرىدىن ئاھ تارتىشى كىشىنىڭ رەھمىنى كەلتۈرگۈدەك.

ماھى مەنزەر يىگىتنى بۇ ھالدا كۆرۈپ چىداشقا تاقىتى قالماپتۇ. شاھزادە ئاخىر ھوشسىزلىنىپ يېتىپ قاپتۇ. ماھى مەنزەر كېنىزىكى بىلەن ئاستا قايتىپ ئۆز قەسرىگە يېتىپ كەپتۇ. تاڭ ئاتقىچە نالە-زارە قىپتۇ. تاڭمۇ يورۇپتۇ.

ئەتىسى قەسرى رۇم خىزمەتكارلىرىغا شەھەرنى ئاراستە قىلىپ مەرىكىگە تەييارلاشقا بۇيرۇپتۇ. ئوردا خادىملىرى شاھنىڭ پەرمانىنى تەخىرسىز ئورۇنلاپتۇ. شەھەرنى شاھانە مەرىكىگە تەييارلاپتۇ. ئالتۇن تاختىلارنى كەلتۈرۈپ شاھزادىگە تەخت ياسىتىپتۇ.

نەزمە

ماھى مەنزەر پەرىلەردەك ياسىنىپ،
يورۇتۇپتۇ مەرىكىنى ئاجايىپ.
مەھبۇبىنى ئولتۇرغۇزۇپ تەختكە،
ۋىسال تېپىپ ئېرىشىپتۇ بەختكە.
يىگىت قىزغا، قىز-يىگىتكە بېقىپتۇ،
مۇھەببەتنىڭ دەرياسىدا ئېقىپتۇ.
شۇنچە زىبا كۆرۈنۈپتۇ ئۆزئارا،
ئۆلغىيىپتۇ ئىشق ئوتى بارا-بارا.
ھەرجەھەتتە كامال تاپقان يىگىتنى،
پادىشانىڭ بولغىسى كىيۇغلىنى،
خالايىقلار كۆرۈپ خوشال بولۇپتۇ،
سالام بېرىپ دىللاردىن ھۆرمەتلەپتۇ.

ئەلقىسسە، «ماھى مەنزەر بىلەن مىھرى

ئاسارنىڭ تويى بولىدىكەن» دىگەن خەۋەر ھەممە يەرگە تارقىلىپتۇ. ئەختەرئە يىيارمۇ بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپتۇ. ياقىسىنى يىرتىپ، يۈزىنى تۇپراققا سۈرتۈپ زار-زار يىغلاپتۇ. ھېچ پايدىسى بولماپتۇ. «ئەمدى قانداق قىلىش كېرەك؟ — دەپ ئويلاپتۇ ئۇ، خىيال سۈرۈپ، باشقا ئامال يوق، پۈرسىتىنى كەلتۈرۈپ، ئەييارلىق بىلەن مەلىكىنى ئوغرىلاپ قېچىشىم لازىم. تەۋەككۈلنى خۇداغا قىلىپ، بۇ يولدا يە مەھبۇبەمنى قولغا كەلتۈرەي، يە شىرىن جانىنى بېرەي...»

ئەختەر كەچتە پادىشا قەسرىنىڭ تېگىگە كەپتۇ. پاسىبانلارنىڭ ھەممىسى ئەيشى-ئىشرەتكە مەشغۇل ئىكەن. بىر ئاز پايلاپ تۇرۇپتۇ. ھەممىسى مەس ۋە بىھۇش بولۇپ يېتىپ قاپتۇ. يېرىم كېچىدە بىرمۇ ئادەم قالماي ھەممەيلەن ئۇيقا دەرياسىغا غەرق بولۇپتۇ.

ئەختەر ئەييار قەسرىنىڭ تېگىگە كەپتۇ. خەنجىرىنى قىنىدىن ئاستا سۇغۇرۇپ ھەممە پاسى ۋانلارنىڭ جېنىنى ئاپتۇ. ئاندىن ئىچكىرلەپ ماھى مەنزەر تۇرۇشلۇق خانىغا كىرسە ھەممە كېنىزەكلەر مەلەخ بولۇپ ئۇخلاۋېتىپتۇ. ماھى مەنزەرمۇ خۇددى تولۇن ئايدەك جامالىنى نامايان قىلىپ ئۇخلاۋاتقان ئىكەن. ئەختەر ئەييار يانچۇغىدىن بىھۇش قىلىدىغان دورىنى ئېلىپ مەلىكىنىڭ دىماغىغا تۇتۇپتۇ. ماھى مەنزەر ئەمدى ھېچنەرسىنى سەزمىگىدەك ھۇشىدىن كېتىپتۇ. ئەختەر ئەييار مەلىكىنى چاققانلىق بىلەن ئەييارلىق گىلىمگە ئوراپتۇ، ئۇ يەردىكى ھەرخىل ئالتۇن-كۈمۈش، جاۋاھرات تېپىدىكى نەرسىلەرنى ئاپتۇ. ماھى مەنزەرنى كۆتىرىپ بەدەر قېچىپتۇ.

ئەختەر ئەييارنىڭ يەرتېگىدىن كولاپ ياسىۋالغان ئۆيى بار ئىكەن. مەلىكىنى شۇ ئۆيگە ئېلىپ كىرىپتۇ. ماھى مەنزەر يەنىلا بىھۇش ئىكەن. ئەييار چىراق يېقىپتۇ. مەلىكىنىڭ ئىسىل كىيىملىرىنى سالدۇرۇۋېلىپ كونا كىيىملەرنى كىيدۈرۈپ قويۇپتۇ. مەلىكىنى ئەييارلىق گىلىمگە يەنە ئوراپ، كۆتىرىپ يولغا راۋان بولۇپتۇ. ئۈچ كېچە-كۈندۈز يول يۈرۈپتۇ. بىر غارغا كىرىپ توختاپتۇ. مەلىكە ئۈچ كۈندىن كېيىن ھۇشىغا كەپتۇ. كېچە-قاراڭغۇ ئىكەن. مەلىكە ئۆزىنى كېنىزەكلىرى ئىچىدە ھىس قىلىپ ھەمرالىرىنى چاقىرىپتۇ. لېكىن ھېچكىم جاۋاپ بەرمەپتۇ. «بۇ هال چۈشۈممۇ-ئوڭۇممۇ؟» دەپ تۇرغانىنىڭ ئۈستىگە ئەختەر دەرھال چىراقىنى ياندۇرۇپتۇ.

— ئەي مەلىكە دەۋران، — دەپتۇ ئۇ مۇلايىم ئاۋازدا سۆزلەپ، — قورقماڭ، بۇ چۈشىڭىز ئەمەس، مانا ئويغاق تۇرۇپسىز.

مەلىكە ئەختەرنى كۆرۈپ قاتتىق قورقۇپ بارمىقىنى چىشلەپتۇ. بارلىق ئەزالىرىغا لەرزە چۈشۈپ، تىلى لال بولۇپتۇ. بۇ ھالىنى كۆرگەن ئەختەر مەلىكىگە تەسەللى بېرىپتۇ.

ئەختەر ئەييار:

«مەن ئېرۇرمەن نامى مەشھۇر ئەختەر ئەييار،
ئاشىق مەن ساڭا مەھبۇپ دائىم ئىنتىزار.
ئىشقىڭ ئوتى ۋۇجۇدىمنى ئۆرتىمەكتە يار،
ھەسرەتتە مەن ۋىسالىڭسىز بولدۇم مەن خار.
ياشلىرىم دەريا بولۇپ ئاقتى يولۇڭدا،
كېچە-كۈندۈز ئامال ئويلاپ كويۇڭدا.
ئاخىر ئىلاج-ئەييارلىقنى سالدىم ئىشقا،
يەتتى كۆچۈم بىلگىن جانان ئوغۇرلۇققا».

ماھى مەنزەر ساپتۇ نەزەز ئۆزىگە،
چاڭ توزاڭلار قونغان ئىكەن يۈزىگە.
مىڭسىنى ئاقىلانە ئىشقا ساپتۇ،

لەۋلىرىدە تەبەسسۇملار مىدىرلاپتۇ.
گەرچە ئەختەر ئەيىيارلىقنى سېلىپ ئىشقا،
ئېلىپ كەلگەن بولسىمۇ چەت - يىراققا.
مەلىكىمۇ ئەيىيارلىقنى قىلماق بوپتۇ،
سەزدۈرمەستىن باتىندا ئويلىشاپتۇ.

ماھى مەنزەر:

بېشىڭ ئۈززە دۇررە ئالتۇن چاچاي ئى يار،
يادىڭدا تۇت مەنمۇ ساڭا ئاشىق بىقارار،
ئەشۇ تام ئۈستىدىن مەن تامانىغا،
نەزەر تاشلاپ داخىل قىلدىڭ جامالىڭغا.
بىر كۆرۈپلا ئاشىق بولغان ئىدىم ساڭا،
ھېچ ئىلتىپات قىلمىغانتىڭ يارىم ماڭا.
پىراقىڭدا كۆزۈم خىرە بولغان ئىدى،
ئاھ يۈرىگىم زەرداپ بىلەن تولغان ئىدى.
مىرادىمغا يەتكۈزدىڭ سەن ئەمدى مېنى،
لېكىن بۇ جاي ناباب مەھبۇپ بىلگىن بۇنى.
باشقا جايغا كېتەيلى قوپ، كۆڭلۈم تىنسۇن،
ئەيشى قىلىشقا بۇ يەردە قانداق بولسۇن؟
ئۆمۈر بويى قوش مېغىزدەك ئۆتەيلى بىز،
لەيلى - مەجنۇن كەبى كۆيۈپ يانايلى بىز.

ئەلقىسسە، ماھى مەنزەر: «ئىش قول - دىن كېتىپتۇ. بالا دامىغا گىرىپتار بولۇپتىمەن» دەپ ئويلاپ، دەرھال مىكىر بىلەن سۆز باشلاپتۇ:

— ئەي ئەختەر، ئەشۇ كۈنى مېنىڭ نەزىرىم سىزگە چۈشكەن. سىزنىڭ نەزىرىڭىز ماڭا چۈشكەن، مەن بىچارە ئەشۇ كۈندىن بېرى ئىشقىڭىزدا كۆيۈپ كەلدىم. تاقىتىم تاق، ئۆزەم مۇشتاق بولغان ئىدىم. ئەمدى ئەلھەمدۇلىللا مىرادىمغا يەتتىم. سىزدەك نىگارىمنىڭ ۋەسلىگە يېتىشتىم. ئەمدى بۇ قور - قۇنۇچلۇق جايدىن بىر ئامال قىلىپ ئاۋات جايغا يۆزلىنەيلى، بىر شەھەرگە بېرىپ كۆڭۈل ئازادىلىكى بىلەن ئويناپ كۈلەيلى. باقى ئۆمرىمىزنى بىر - بىرىمىزنى خوشال قىلىپ كۆڭۈللۈك ئۆتكۈزەيلى.

— ئۇنداق بولسا، ھەلەپ شەھرىگە بارايلى، — دەپتۇ ئەختەر خوشال بولۇپ، — قېنى ئورنىڭىزدىن تۇرۇڭ!

— مەن يەنە بىر مەسلىھەت كۆر - ستەي، — دەپتۇ مەلىكە، — مەن ئايالچە كىيىملەرنى سېلىۋېتىپ، ئەرچە كىيىم كىيىشىم لازىم. بولمىسا مېنى دۈشمەنلەر تونۇپ سىزدىن تارتىۋالسا ئەجەپ ئەمەس. ئۇچاغدا مەن سىزنىڭ ھىجرىڭىزدە ھالاك بولىمەن. تا رۇزى قىيامەتكىچە جۇدالىق دىغى مەندىن كەتمەيدۇ.

بۇ سۆزنى ئاڭلىغان ئەختەر تېرىسىگە سىغماي قاپتۇ. مەلىكىنىڭ ئېتىقادىغا ئاپىرىن ئېيتىپ، دەپتۇ:

— ئەي مەلىكە سىز مەندىنمۇ ئەيياررراق ئىكەنسىز. بۇ سۆزنى ياخشى ئېيتتىڭىز.

ئەختەر دەرھال مەلىكىگە ئەرچە كىيىم كەيدۈرۈپتۇ. مەلىكە چېچىنى ئوراپ تەلپەك ئىچىگە جايلاشتۇرۇپتۇ. ئۇلار چاقىقانلىق بىلەن تەييارلىنىپ، ھەلەپ شەھرىگە راۋان بولۇپتۇ. مەلىكە بەزىدە ئۆزى يول يۈرۈپتۇ. بەزىدە ئۇنى ئەختەر ئەييار كۆتىرىپ مېڭىپتۇ. شۇ تەرىقىدە يول يۈرۈپ بىر مەزگىلدىن كېيىن بىر راباتقا يېتىپ كەپتۇ.

بۇ راباتقا بىر قېرى ئايال قارايدىكەن. ئەختەر بىلەن مەلىكە بىردەم ئارامىلىرىنى ئاپتۇ. ئاندىن كېيىن مەلىكە مومايغا قاراپ تازىم بىلەن دەپتۇ:

— ئەي ئانا، بىز ئۇزاق سەپەردىن كەلدۇق. ناھايىتى ئۇسساپ كەتتۇق. بىر ئۇماچ ئېتىشكە ئامال بولارمۇ؟

AltunOq

— ۋاي ئىست، — دەپتۇ موماي ھەسرەت چېكىپ — ئۆيدە ئۇنۇم تۈگەپ قالغان ئىدى. بولمىسا ھازىرلا ئۇماچ پىشۇرۇپ بەرگەن بولاتتىم. ئازىراق تەخىر قىلىڭلار. ئوغلۇمنى ئۇنغا بۇيرۇغان ئىدىم. كېلىپ قالسا دىگىنىڭلارنى قىلىپ بېرەي.

— ئوغلىڭىز ئۇننى نەدىن ئېلىپ كېلىدۇ؟ — دەپ سوراپتۇ ئەختەر.

— شەھەردىن.

بۇ سۆزدىن ئەختەر شەھەرنىڭ ئانچە يىراق ئەمەسلىگىنى پەملەپتۇ ۋە: ماھى مەنزەر ئىسىل نازۇ-نىمەت بىلەن پەرۋىش تاپقان ئاررۇلۇق قىز ئىدى، مېنى دەپ ئۇماچقا مۇھتاج بولۇپتۇ، دەپ ئويلاپتۇ.

— ئەي مەلىكە، — دەپتۇ ئۇ بىر ئىش قىلىشقا تەييارلىنىپ، — سىز بۇ يەردە ئازغىنا توختاپ تۇرۇڭ. مەن ئۇچقاندەك شەھەرگە كىرىپ سىز ئۈچۈن يەيدىغان بىر نەرسە تېپىپ كېلەي.

— ھەممە ئىشنى ئۆزىڭىز بىلىسىز، — دەپتۇ مەلىكە، — شۇنداق قىلىشنى لازىم كۆرگەن بولسىڭىز، خۇدايىمغا ئامانەت، يول بولسۇن سىزگە...

ماھى مەنزەرنىڭ پادىشا بولغىنىنىڭ بايانى

ئەلقىسسە، ئەختەر ئەييار مەلىكىنىڭ ئالدىدىن چىقىپ ھەلەپ شەھىرىگە راۋان بولۇپتۇ. شۇ كېچىسى ھەلەپ پادىشاسىنىڭ خەزىنىسىگە ئوغرى كىرىپ پادىشانى پىچاق سېلىپ زەخىملەندۈرگەن ئىكەن. سىپاھ ۋە ۋەزىرلەر يىغىلىپ پادىشانىڭ ئالدىغا كىرىپتۇ، قارىسا پادىشا چالا ئۆلۈك بولۇپ يېتىپتۇ. ھەممەيلەن نالە قىلىپ يىغلاپتۇ. دەرھال تىۋىپ-دوختۇرلارنى چاقىرتىپتۇ. تىۋىپلار پادىشانىڭ جاراھىتىنى تېڭىپ ئىلاج قىلىپ كۆرۈپتۇ، داۋالاش ئۇنۇم بەرمەپتۇ. ئاندىن ئوغرىنى ئىزلەپ تۇتۇشقا ئادەم بۇيرۇپتۇ.

ئەلقىسسە، ھەرتەرەپنى ئاختۇرۇپتۇ. شۇ ئەسنادا ئەختەر دەرۋازىدىن كىرىپ كەپتۇ. ئۇنى يالغۇز كۆرۈپ تۇتىشىۋاپتۇ. باغلاپ ئوردىغا ئېلىپ بېرىپتۇ. پادىشانىڭ ۋەزىرى ئەختەرنى كۆرۈپلا تونۇپتۇ.

— بۇ كونا ئەييار ئوغرى، — دەپتۇ ۋەزىر شىكايەت قىلىپ، — ئەلۋەتتە بۇنى زىندانغا تاشلاش كېرەك.

ئەختەرنى ۋەزىرنىڭ ئەمرىگە ئاساسەن زىندانغا تاشلاپتۇ. ئارىدىن يەتتە كۈن ئۆتۈپتۇ. پادىشانىڭ ھالى ئېغىرلىشىپ كېتىپتۇ. بارلىق ۋەزىر، قازى، سىپاھلارنى يىغىپ ۋەسىيەت قىپتۇ.

— ئەي ۋەزىرلىرىم ۋە ئەركان دۆلەتلىرىم، — دەپتۇ پادىشا سۆزلەپ، — مەندىن بىر پەرزەنت قالمىدى. ئەمدى مەن بەندىلىگىمنى بىجا كەلتۈرسەم، قىرىق كۈنگىچە مېنىڭ مەرىكەمنى ئۆتكۈزۈپ ئاش، سۇ بېرىپ خاتىرجەم بولغاندىن كېيىن بارلىق كاتتا-كىچىكنى مەيدانغا يىغىپ مېنىڭ ئىشتىمنىڭ بويىندىكى ئالتۇن زەنجىرنى يېشىۋېتىڭلار، ئىشتىم بېرىپ كىمنىڭ پىشنى چىشلىسە شۇ ئادەمنى مېنىڭ ئورنۇمغا تەختكە ئولتۇرغۇزۇڭلار ۋە شۇ كىشىنىڭ پەرمانىدا بولۇڭلار!...

پادىشا ۋەسىيىتىنى دەپ بولۇپ، پانى دۇنيادىن باقى ئالەمگە سەپەر قىپتۇ. ۋەسىيىتىگە ئاساسەن قىرىق كۈنگىچە ماتەم

تۇتۇپ نەزىرى مەرىكىلىرىنى ئوبدان ئۆتكۈزۈپتۇ. ئاخىرى بارلىق كىشىلەرنى بىر مەيدانغا يىغىپتۇ.

ئەمدى ماھى مەنزەردىن سۆز ئاڭلىماق كېرەك:

ئەختەر ئەييار راباتتىن چىقىپ تائام ئېلىپ كەلمەكچى بولۇپ، ھەلەپ شەھرىگە راۋان بولۇپتۇ. ماھى مەنزەر ئەنسىرەپ قاپتۇ. «ئەمدى بىرئىش قىلىپ قاچاي،— دەپ ئويلاپتۇ مەلىكە،— بىر خالى يەرگە بېرىپ يوشۇرۇنىۋالاي.» ئۇ شۇ نىيەتتە راباتتىكى مومايدىن سوراپتۇ:

— ئەي ئانا، بۇ ئەتراپتا ئادەملەر بارمۇ؟

— ئەي كۆز نۇرۇم بالام،— دەپتۇ موماي،— مۇشۇ يېقىندا ناھايىتى ئاۋات بىر قىشلاق بار، نېمە قىلماقچىتىڭىز؟

— ئۆزەم شۇنداق بىر سورىدىم،— دەپتۇ مەلىكە،— ئۇ يەرنىڭ ئارىلىغى قانچىلىك كېلىدۇ؟

— بىرنەچچە چاقىرىم كېلىدۇ،— دەپتۇ موماي ۋە قىشلاقنىڭ يولىنى كۆرسىتىپ قويۇپتۇ.

كەمپىردىن يول بەلگىلىرىنى سوراۋاتقان مەلىكە بارلىق ئالتۇن-كۈمۈشلىرىنى ئېلىپ قىشلاق تەرەپكە راۋان بولۇپتۇ. ماڭا-ماڭا ئاخىر قىشلاققا كىرىپ كەپتۇ. قارىسا ئاجايىپ قىشلاق، شۇنداق كۆركەم، ھاۋالىق ئىكەنكى، ماھى مەنزەر ئۇ يەردە قىرىق كۈن تۇرۇپ قاپتۇ. ئاندىن كېيىن شەھەر ھەلەپكە بارماقچى بولۇپتۇ.

ئەلقىسسە، مەلىكە ھەلەپ شەھرىگە كىرىپ قارىسا، شەھەر خەلقىنىڭ ھەممىسى بىر مەيدانغا يىغىلغانمىش، ماھى مەنزەرمۇ بېرىپ بىر بۇلۇڭدا تۇرۇپ تاماشا كۆرۈپتۇ.

بىر چاغدا بىر ئىت قويۇپ بېرىلىپتۇ. ئۇ ئىت ھەممەيلەننى بىر-بىرلەپ پۇراپ، ماھى مەنزەرگە كەلگەندە، ئۇنىڭ پېشىنى مەھكەم چىشلەپتۇ. مەلىكە ھەرقانچە زورىقىپمۇ پېشىنى ئاجرىتالماپتۇ. بۇ ھالنى كۆرگەن ۋەزىر-ۋۇزىرالار مەلىكىنىڭ ئالدىغا كەپتۇ. قارىسا ئاجايىپ كېلىشكەن بىر يىگىت ئىكەن. يۈزىدىن شاھلىق نۇرى شۇئلا ئۇرۇپ تۇرغىدەك. ھەممىلىرى بىر-بىرلىرىگە قاراپ خۇشال بولۇپ مەلىكىنى ئاتقا مىندۇرۇپ شەھەرگە ئېلىپ كىرىپتۇ. پادىشالىق تەختىگە ئولتۇرغۇزۇپتۇ. مەلىكىنىڭ بېشىدىن دۇرلار چېچىپتۇ.

شۇنداق قىلىپ ماھى مەنزەر پادىشالىق تەختىدە قارار تېپىپتۇ. ئادالەتنى جارى قىلىپ زالىملاردىن مەزلۇملارنىڭ ئۆچىنى ئېلىپ بېرىپتۇ، زىندانلاردىكى بەندىلەرنى ئازات قىپتۇ.

ئەلقىسسە، ئەختەر ئەييارمۇ ئازات بولۇپتۇ. ئۇ زىنداندىن چىقىپ ئۇدۇل راباتقا بېرىپتۇ. ھېلىقى مومايدىن مەلىكىنى سوراپتۇ:

— مېنىڭ ھەمرايىم قېنى؟ قەيەرگە كەتتى؟

— مەن بىلمىدىم،— دەپتۇ موماي،— سەن چىقىپ كەتكەندىن كېيىن ئۇمۇ چىقىپ كەتكەن.

بۇ جاۋاپنى ئاڭلاپ ئەختەرنىڭ كۆزلىرى چەكچىيىپلا قاپتۇ. زار-زار يىغلاپ ياقىسىنى چاك قىلىپ باياۋانغا چىقىپ مەلىكىنى ئاقتۇرۇپتۇ. شۇ ئەتراپتا ئۇ كەزمىگەن دەشتۇ-سەھرالار ۋە تاغلار قالماپتۇ.

ئەمدى ئىككى كەلىمە سۆزنى مېھرى ئاساردىن ئاڭلاڭ:

ئەلقىسسە، مېھرى ئاسار ماھى مەنزەر-
نىڭ يوقالغانلىق خەۋىرىنى ئاڭلاپ، مىڭ
غۇلام بىلەن ئۇنى ئىزلەپ مېڭىپتۇ. دەشت،
باياۋانلارنى ئاختۇرۇپ كېتىۋېتىپ بىر ئاھۇنى
كۆرۈپتۇ.

— ھېچكىشى بۇ ئاھۇغا ئوق ئاتمىسۇن، —
دەپتۇ مېھرى ئاسار تەلىيىنى سىناپ كۆر-
مەكچى بولۇپ، — ئەگەر ئۇشبۇ ئاھۇنى قولغا
چۈشۈرسەم، ماھى مەنزەرنى تاپقىنىم شۇ؛
ئەگەر ئاھۇنى قولۇمغا چۈشۈرەلمىسەم، مەلىك-
دىن قۇرۇق قالغىنىم...

ئۇ ئاھۇغا قاراپ ئات قويۇپتۇ.
ئاھۇمۇ جېنىنىڭ بارىچە قېچىپتۇ. مېھرى
ئاسار دەرھال ئوق چىقىرىپ، ئاھۇنى يىقى-
تىپ كاللىسىنى كېسىپتۇ. ئۇ بىر بۇلاق بويىغا
يېتىپ كەپتۇ. قارىسا ئۇ يەردە ئۇستىگە جۇل-
جۇل كىيىم كەيگەن بىر دىۋانە ياتقۇدەك.
مېھرى ئاسار ئوت يېقىپ ئاھۇ گۆشىنى كاۋاپ
قىپتۇ. پىشقان كاۋاپنى ئىززەت-ئىكرام
بىلەن دىۋانىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىپتۇ.

— ئەي ئاشىق، — دەپتۇ ئۇ دىۋانىغا
قاراپ، — مەن كۆپ چارچىدىم. ئىككىمىز
ئۇشبۇ كاۋاپنى يەيلى، ئاندىن ئىجازەت
بەرسىڭىز، بىرئاز ئارام ئالسام!

— تولىمۇ ياخشى بولىدۇ، — دەپتۇ
دەرۋىش خۇشال بولۇپ، — مەن سىزنى
ساقلاپ ئولتۇرىمەن. سىز يېتىپ خاتىرجەم
ئارام ئېلىڭ!

ئەلقىسسە، مېھرى ئاسار يېتىپ ئۇخ-
لاپتۇ. ھېلىقى دەرۋىش ئەختەر ئەييار
ئىكەن. ئۇ كاسىسىدىن بېھۇش قىلىدىغان دورىنى
چىقىرىپ مېھرى ئاسارنىڭ بۇرنىغا تۇتۇپتۇ.
مېھر ئاسار ھۇشسىزلىنىپتۇ. ئەختەر ئۇنىڭ
ئۇستىدىكى كىيىملىرىنى سالدۇرۇۋېلىپ دەرەخ-
كە مەھكەم باغلاپ قويۇپ دەرھال
قېچىپتۇ.

ئەلقىسسە، ئەختەر ئەييار مېھرى ئاسار-
نىڭ كىيىملىرىنى ئۆزى كىيىپتۇ. شۇ ھالدا
كېتىۋاتسا، مېھرى ئاسارنىڭ لەشكەرلىرى
يېتىپ كەپتۇ. ئۇلار قارىسا مېھرى ئاسارنىڭ
كىيىملىرىنى كىيىۋالغان بىر ئادەم كېلىۋاتقۇ-
دەك، ئۇلار بۇ كىشىنىڭ ئەختەر ئەييار
ئىكەنلىكىنى تونۇپ، دەرھال تۇتۇپ باغلى-
ۋاپتۇ ۋە كالتەك بىلەن ئۇرۇپ
سوراپتۇ:

— تېز ئېيت، بۇ كىيىمنىڭ ئىگىسىنى
نېمە قىلدىڭ؟ ئۆلتۈردۈڭمۇ، يە مېيىپ
قىلدىڭمۇ؟

تاياق تېگىۋەرگەندىن كېيىن ئاخىر
ئەختەر ئەييار ئېقرار قىلىشقا مەجبۇر
بولۇپتۇ.

— مېنى ئۇرماڭلار، — دەپتۇ ئۇ يالۋۇ-
رۇپ، — مەن ئۇنى سىلەرگە كۆرسىتىپ
قوياي.

لەشكەرلەر ئۇرۇشتىن توختاپتۇ. ئەختەر
ئەييار ئۇلارنى مېھرى ئاسار باغلاقلىق
يەرگە باشلاپ بېرىپتۇ. لەشكەرلەر مېھرى
ئاسارنى باغلاقتىن يېشىپ ھوشىغا كەلتۈرۈپتۇ.
ھوشىغا كەلگەن مېھرى ئاسار ئەھۋالنى
چۈشىنىپ، ئەختەرنى باغلىغانچە ھەلەپ
شەھەرگە قاراپ راۋان بولۇپتۇ.

ئەلقىسسە، شۇ كۈنى ماھى مەنزەر شى-
كارغا چىققان ئىكەن، ئەسكەرلىرى بىلەن
شىكار قىلىپ يۈرسە، يىراقتىن كېلىۋاتقان
ئادەملەر كۆرۈنۈپتۇ. ماھى مەنزەر بىر
خادىمىگە: ئۇ كېلىۋاتقانلار كىم، بېرىپ خەۋەر
ئالغىن، دەپ بۇيرۇپتۇ. ئۇ خادىم تېزدىن
ئېتىغا مىنىپ كېلىۋاتقانلار ئالدىغا كېلىپ،
مېھرى ئاساردىن سوراپتۇ:

— سىلەركىم؟ قايان بارىسىلەر؟

مېھرى ئاسار جاۋاپ بېرىپتۇ:

— بىز يوقاتقان بىر دوستىمىزنى

ئىزلەپ ئۇزاق يەردىن كېلىۋاتىمىز.
خادىم ئارقىسىغا قايتىپ بېرىپ ئەھۋال-
نى ماھى مەنزەرگە يەتكۈزۈپتۇ. ماھى مەنزەر
دەرھال بۇيرۇق قىپتۇ:

— بېرىپ ئۇلارنى تۇتۇپ تېزدىن
ئېلىپ كېلىڭلار!

شۇنداق دەپلا ئۆزى شەھەرگە قاراپ
راۋان بولۇپتۇ. شات-خوراملىق بىلەن تەخت-
تە قارار تېپىپتۇ. ئەسكەرلىرى مېھرى ئاسارنى
ئېلىپ كەپتۇ. ماھى مەنزەر ئۇلاردىن
سوراپتۇ:

— سىلەر كىم، قەيەردىن كەلدىڭلار؟
قەيەرگە بارىسىلەر؟

مېھرى ئاسار ھەممە ۋاقىئەنى بىر-
بىرلەپ سۆزلەپ بېرىپتۇ.

— ئۇنداق بولسا ئەييارنى كەلتۈرۈڭلار،—
دەپتۇ مەلىكە. ئاندىن ئەييارنى كەلتۈرۈپ-
تۇ. بۇنداق قىلىشتىكى مەقسەت مېھرى
ئاسار ئالدىدا ئۆزىنىڭ پاكلىقىنى ئىسپاتلاش
ئىكەن.

ئەختەر ئەييار ھازىر قىلىنىپتۇ. ماھى
مەنزەر ئۇنىڭدىن سوراپتۇ:

— ئەي ئەختەر ئەييار، خۇدا ھەققى
بولغان ۋاقىئەلەرنى راستى بىلەن ئالدىمدا
بايان قىلغىن. ئەگەر يالغاننى ئارىلاشتۇرماي
راس سۆزلىسەڭ، سېنى ئازات قىلىمەن.
ئەگەر بىر زەررە يالغاننى قوشساڭ كاللاڭنى
تېنىڭدىن جۇدا قىلىمەن.

— بولدۇ،— دەپتۇ ئەختەر ئەييار،—
بېشىمدىن ئۆتكەن سەرگۈزەشتەمنى راستى
بىلەن تولۇق سۆزلەپ بېرىمەن.

ئەختەر ئەييار بارلىق ۋاقىئەنى ھەممە
خالايىق ئالدىدا تەپسىلى بايان قىپتۇ. ئان-
دىن كېيىن ماھى مەنزەر خالايىققا قاراپ
دەپتۇ:

— ئەي خالايىق بىلىڭلار ۋە ئاگاھ
بولۇڭلاركى، ئەشۇ قەسىرى رۇمنىڭ قىزى
ماھى مەنزەر — مەندۇرمەن، بۇ يىگىت تەبرىز
پادىشاسىنىڭ ئوغلىدۇر، مېنى ئاتام نىكالاپ
ئۇشبۇ يىگىتكە بەرگەن ئىدى، نىكا كېچىسى
بۇ ئەييار مېنى ئوغرىلاپ قاچقان. خۇداغا
شۈكرى، ئاللانىڭ مەرھەمىتى بىلەن سالامەت
تەخت ۋە دۆلەتكە ئىگە بولدۇم. بۇ ئەييار
يەنە رەسۋا بولدى.

مەلىكە جاللاتلارغا قاراپ بۇيرۇپتۇ:

— بۇ ئەييارنى ئېلىپ چىقىپ دارغا
ئېسىڭلار! خالايىققا ئىبرەت بولسۇن!

ئىككىنچى كۈنى شىرزاتنىڭ ئەتارۇر دېگەن ئالى مەنزەرگە چىقىپ ئۇلتۇرغىنىنىڭ بايانى

ئەلقىسسە، ئۇلار پاراغەتتە بولۇپتۇ.
يەنە سۆز گۈلشاتنىڭ ئاتىسىدىن ئېچىلىپتۇ.

— ئەي مەلىكە،— دەپتۇ شىرزات
سۆز باشلاپ،— ئاتاڭنى ئۆلتۈرىمەن، چۈنكى
ئۇ ئانامنى ناھەق ئۆلتۈردى.

— ئەي مېنىڭ سۆيۈملۈك مېھرىبان
پادىشاھىم،— دەپتۇ گۈلشات يىگىتنىڭ غەزى-
ۋىگە تەسەللى بېرىپ،— قازاغا چارە يوق.
تەقدىرى ئەزەلدە شۇنداق پۈتۈلگەن ئىكەن.
ئىجازەت بەرسىڭىز مەن يەنە بىر ھېكايە
سۆزلەپ بەرسەم.

— قېنى ئەمىسە سۆزلەڭ،— دەپتۇ
يىگىت مەلىكىنىڭ گېپىگە قىزىقىپ، سۆزلە-
سىڭىز كېچە-كۈندۈز زېرىكمەي ئاڭلاشقا
تەييارمەن.

— رىۋايەتچىلەر شۇنداق ھېكايە قى-

لشدۇ،ــ دەپ هكايىنى باشلاپتۇ مەلىكە يە-
گىتكە قاراپ، ــ بەلىخ شەهىرىدە ئەپزەل
دىگەن مەشهۇر بىر رەممال بار ئىكەن. ئۇ
رەممالىقتا ئىنتايىن كامىل ئىكەن، هەمىشە
بەلىخ پادىشاسىنىڭ ئالدىدا بولىدىكەن.

پادىشانىڭ بىر ساهىپجامال قىزى
بار ئىكەن. ئېتى مەلىكە مېهراندۇز ئىكەن.
كۈنلەرنىڭ بىرىدە مەلىكە مېهراندۇز ئەپزەل
رەممالنى ئۆيىگە چاقىرتىپتۇ. ئەپزەل رەممال
مەلىكىنىڭ هەرىمىگە كەپتۇ. مەلىكىنىڭ قولىدا
ئالتۇندىن ياسالغان بىردانە ئالما بار ئىكەن.

ــ ئەي ئەپزەل رەممال، ــ دەپ
سوراپتۇ، ــ مېنىڭ قولۇمدىكى نىمە؟

بۇ سوئالنى مەلىكە جىلۋە بىلەن خۇش
تەبەسسۇم ئىلكىدە ئېيتقان ئىكەن، مەلىكە-
نىڭ كىرپىكلىرىدىن ئۇچقان ئىشق ئوتى
ئەپزەل رەممالنىڭ قەلب ساندۇغىدىن جاي
ئاپتۇ. ئۇ مەلىكىگە ئاشىق شەيدا بولۇپتۇ.

ــ ئەي مەلىكە بەرنا،ــ دەپتۇ ئەپزەل
رەممال خوشاللىقتىن تىترىگەن هالدا،ــ
قولىڭىزدىكى ئالتۇن ئالما.

مەلىكە خوشال بولۇپ قولىدىكى ئالتۇن
ئالمىنى ئەپزەل رەممالغا تەقدىم قىپتۇ ۋە
دەپتۇ:

ــ ئەي ئەپزەل رەممال، ماڭا رەممال-
لىق ئىلمى هەققىدە تەلىم بەرگىن!

ــ ئەي مەلىكە،ــ دەپتۇ ئەپزەل رەم-
مال قۇللۇق قىلىپ،ــ سىزگە رەممالىق ئىل-
مىنى بىجانىدىل ئۆگىتىمەن. ئەمما سىز بۇ
ئىلىمنى ئۆگىنىشنى خالىمايسىز.

ــ خالايمەن، ــ دەپتۇ مەلىكە چۆشەن-
دۈرۈپ،ــ مەن راستىنلا رەممالىق ئىلمىنى
ئۆگىنىشكە بەل باغلىدىم.

بۇ سۆز ئەپزەلنى ئىنتايىن خۇرسەن
قىپتۇ. ئۇ رەممالىق ئىلمىگە ئائىت بارچە هۆ-
نەرلەرنى ئۆگىتىپتۇ. ئالتە ئايدا مەلىكە
رەممالىق ئىلمىگە ئادىل بولۇپتۇ. ئاندىن كېيىن
ئەپزەلگە قايتىشقا رۇخسەت بېرىپتۇ. ئەپزەل
رەممال هىجران ئازاۋىدا ئۆرتىنىپ، قانچە
قايغۇرسىمۇ مەلىكىنىڭ ۋەسلىگە يېتىشەلمەپتۇ.
ئاخىرى تاقىتى - تاق بولۇپ يۈرەك سىرىنى
ئاشكارە قىلىپ، خۇددى ساراڭدەك كوچا،
بازارلاردا يۈرىدىغان بوپتۇ. پادىشا ئۇنى
تۇتتۇرۇپ ئەۋۋەل زىندانغا ساپتۇ.

ئەپزەل رەممالنىڭ بىر ئوغلى بار
ئىكەن، پادىشا كېيىن ئەپزەل رەممالنى شۇ
ئوغلىغا تاپشۇرۇپ بېرىپتۇ ۋە ئۇنى ئەركىن
قويۇۋەتمەسلىكنى تاپىلاپتۇ. شۇنىڭدىن كېيىن
ئوغلى بىر قانچە مۇددەت ئاتىسىنى تەر-
بىيلەپ پەرۋىش قىپتۇ.

ــ ئەي ئوغلۇم،ــ دەپتۇ ئاتا ئەسلىگە
كېلىپ، ــ پەرزەنتلىكنى ئادا قىلغايسەن.
مېنىڭ بېشىمغا ئىشق سەۋداسى چۈشكەن.
بىر ئىلاج قىلىپ مەشۇغۇمنىڭ ۋەسلىگە
ئېرىشمىسەم پىراق ئوتىدا هالاك بولغايمەن.
مەن سېهىر بىلەن ئۆزەمنى بىر تۇتى سۈرى-
تىگە ئۆزگەرتەي، سەن ئاتام ئۆلدى، ــ
دەپ ئېلان قىلغىن. تاۋۇتقا مېنى سېلىپ،
نامىزىمنى چۈشەرتىپ گۆرۈستانغا ئېلىپ
بېرىپ كۆمگەن بولغىن. سۆز - هەركەتلىرىڭ
خالايىق ئىشەنگۈدەك بولسۇن. ئاندىن
كېيىن مېنى تۇتىلىق هالىتىمدە پادىشاغا
ئېلىپ بېرىپ هەدىيە قىلغىن ۋە «ئۇشبۇ
تۇتىغا رەمىتلىك ئاتام رەممالىقنى ئۆگەتكەن،
شۇڭا بۇ تۇتى ناهايىتى دانادۇر» دىگىن،
پادىشا ساڭا كۆپ ئىنئاملار بېرىشى مۇمكىن.

ئەپزەل رەممال سۆزىنى تامامىلاپ
تۇتىلىق هالىتىگە ئۆزگىرىپتۇ. ئوغۇل ئاتىسى-
نىڭ ئېيتقانلىرىنى بىجا كەلتۈرۈپتۇ. تۇتىنى
پادىشانىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىپتۇ. تەرىپ -

تەۋسىينى قىلىپ ماختاپتۇ. رەم ئىلمىنى مۇكەممەل بىلىدىغانلىغىنى ئىزھار قىپتۇ. پادىشانىڭ قولىدا بىر گۆھەر بار ئىكەن، ئۇنى پىنھان تۇتۇپ تۇتىدىن سوراپتۇ:

— مىنىڭ قولۇمدا نىمە بار؟

تۇتى دەرھال جاۋاپ بىرىپ:

— قولىڭىزدا گۆھەر بار، — دەپتۇ.

بۇھالنى كۆرگەن پادىشا خوشال بولۇپ، رەممالنىڭ ئوغلىغا كۆپ ئىنئام بىرىپتۇ. شاتلىق سەۋەبىنى قىزىغىمۇ مەلۇم قىپتۇ. قىز كىرىپ تۇتىنى كۆرۈپ بىسيار خوشاللىنىپ ھاياجانغا چۆمۈپتۇ. ئۇ تۇتىدىن ھەر خىل سوئاللارنى سوراپتۇ. تۇتى جاۋاپ بىرىپتۇ. مەلىكە ئالتۇن قەپەز قىلدۇرۇپ تۇتىنى قەپەزگە سېلىپ ئىسىپ قويۇپتۇ. ھەر كۇنى مەلىكە ئۇنىڭدىن سوئال سوراپ، جاۋابىنى ئاڭلاپ دىلھوزۇرى قىلىدىكەن. خوشال بولۇپ، تۇتىغا تۈرلۈك - تۈرلۈك لەززەتلىك نازۇ - نىمەتلەرنى بىرىدىكەن.

ئەپزەل رەممال بولسا قەپەز ئىچىدە تۇتى ھالىتىدە تۇرۇپ مەشۇغىنىڭ ھۆسنى-جامالىغا قانىماي قاراپ ھوزۇرلىنىدىكەن. كىچىلىرى مەلىكە شاراپ ئىچىپ مەس بولۇپ تۇتىنى گەپكە سېلىپ خۇرسەن بولىدىكەن، بىر كۇنى ئۇ شاراپنى كۆپ ئىچىپ بىھوش بولۇپ يىتىپ قاپتۇ. بۇ ھالنى كۆرۈپ تۇرغان تۇتى قەپەزدىن چىقىپ بىر ئەپسۇن ئوقۇپ، ئەسلىگە كېلىپ مەلىكىنىڭ يوتقىنىغا كىرىپتۇ. كىيىن يەنە تۇتىغا ئۆزگىرىپ قەپەزگە كىرىپ تۇرۇپتۇ. بىر چاغدا مەلىكە ئويغىنىپ قارىسا، ئۆزى باشقا ھالەتتە تۇرغىدەك. مەلىكە نىمە بولغانلىغىنى بىلەلمەي ھەيران بولۇپتۇ. «بۇ يەرگە دىۋە پەرى كەلگەن ئوخشايدۇ» دەپ گۇمانلىنىپ قاتتىق ئەنسىرەپتۇ، ھىچ-نىمىگە ئەقلى يەتمەپتۇ. بۇ ئەھۋالنى ئىنىك ئانىسىغا ئىزھار قىپتۇ.

— ئەي مەلىكە، — دەپتۇ ئىنىك ئانا قاتتىق جىكىلەپ، — بۇ سىرنى ھىچكىشىگە بايان قىلمىغايسىز. باشقىلار ئاڭلىسا شەنىڭىزگە ياخشى بولماس.

— ئەي تۇتى، — دەپتۇ مەلىكە قەپەزگە قاراپ، — سەن رەم سالغىنا، ماڭا نىمە ھادىسە يۈزلەندى؟

— ئەي مەلىكە، — دەپتۇ تۇتى رەم كۆرۈپ، — سىزگە دىۋە زىيان ساپتۇ.

— نىمىشقا زىيان ساپتۇ؟

— ئۇ سىزگە ئاشىق ئىكەن.

— ئاشىق ئىكەن؟ — ھەيران بولۇپ سوراپتۇ مەلىكە.

— شۇنداق، — دەپتۇ تۇتى، — ئۇ سىزگە چىن دىلىدىن ئاشىق ئىكەن. بۇ كىچە سىز مەس ھالەتتە ئۇخلاۋاتقاندا كېلىپ يوتقىنىڭىزغا كىرىپ خالىغىنىنى قىپتۇ.

تۇتى راس - يالغاننى ئارىلاشتۇرۇپ، قاملاشتۇرۇپ سۆزلەپتۇ. مەلىكىنىڭ كۆڭلىگە تەسەللىمۇ بىرىپتۇ. شۇنىڭ بىلەن ئارىدىن بىر نەچچە كۈن ئۆتۈپتۇ. بىر كىچىسى مەلىكە تىخى ئۇخلىمىغان ھالدا ياتسا قەپەزدىن بىر ياش يىگىت چىقىپ كەپتۇ. بۇ مەلىكىنىڭ قېشىغا كېلىپ يوتقانغا كىرمەكچى بولۇپتۇ. مەلىكە قورققىنىدىن ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپتۇ. ئۇنىڭ ياقىسىدىن قاماپ مەھكەم تۇتۇپتۇ.

— ئەي يىگىت، — دەپ سوراپتۇ مەلىكە تىترەپ تۇرۇپ، — يەككە - يىگانە خۇدانىڭ ھەققىدە ئېيتقىنكى سەن زادى. كىمەن؟ دىۋىمۇ يە پەرىمۇ؟

— ئەي مەلىكە، — دەپتۇ يىگىت جاۋاپ بىرىپ، — يامان يەردىن تۇتتىڭىز. ئۇلۇق سۆزنى شەپى كەلتۈردىڭىز، ئەمدى راستىنى

باشقىغا ئامال يوق. ئەي نىگار، راستىنى
ئېيتسام مەن تۇتى ئەمەس، رەممالدۇرمەن.
سىزنىڭ ئىشقىڭىزدا ئۆزەمنى تۇتى قىلىپ
قەپەزگە كىرىپ ھۆسنى ـ جامالىڭىزدىن ھوزۇر
ئالدىم. ۋاقتنى كەلتۈرۈپ يىگىت سۈرىتىدە
بولۇپ ۋەسلىڭىزدىن بەھرى ئالدىم. كۆپ
ۋاقتلاردىن بېرى ھىجرىڭىزدا كۆيۈپ بىقارار
ئىدىم، ئۇشبۇ تەدبىر بىلەن يول تاپتىم.

رەممال كۆپ سۆزلەپ مەلىكىنى ئۆزىگە
قىزىقتۇرۇپتۇ. بىر ئەپسۇن ئوقۇپ ئۆزىنى
گۈزەل يىگىت قىياپىتىگە كىرگۈزۈپتۇ. ئاز ـ
دىن مەلىكىنىڭ كۆزىگە ياخشى كۆرۈنۈپتۇ.
مەلىكە ئۇنىڭغا ئاشىق بولۇپتۇ. رەممال مە ـ
لىكىنىڭ چىن كۆڭلىدىن ئاشىق بولغىنىنى
سېزىپ، ئۇنى دەرھال قۇچاغلاپ باغرىغا چىڭ
بېسىپتۇ. ئۇلار ئاشىق ـ مەشۇقلاردەك بىر-
بىرىگە قانماي ئەيشى ـ ئىشرەت بىلەن كې-
چىنى ئۆتكۈزۈپتۇ. سۈبھى يورۇپ خوراز
چىللىغاندا يىگىت يەنە تۇتىغا ئۆزگىرىپ
قەپەزگە كىرىپتۇ. نەچچە كۈنلەر شۇ تەرىقىدە
ئەيشى ـ ئىشرەت بىلەن ئۆتۈپتۇ.

ئەلقىسسە، مەرۋى شەھرىنىڭ پادىشاسى
مەلىكە مېھرى ئەندۇزنىڭ جامالىنىڭ تەرىپىنى
غايىبانە ئاڭلاپ ئىشقىۋاز بولۇپ بىر ۋە-
زىرنى پېشكەشلەر بىلەن ئەلچىلىككە ئەۋە ـ
تىپتۇ. ۋەزىر كېلىپ مەلىكىنىڭ ئاتىسىنىڭ
ئالدىغا كىرىپ مەرۋى شاھىنىڭ خېتى بىلەن
سوغا ـ ھەدىيەلىرىنى تاپشۇرۇپتۇ. پادىشا
خەتنى ئوقۇپ ماقۇللۇق بىلدۈرۈپتۇ ۋە بۇ
خەۋەرنى قىزى مېھرى ئەندۇزگە يەتكۈزۈپتۇ.
مەلىكە بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ، يۈرىگى سىقىلىپ
تۇتىغا ئىزھارقىپتۇ.

— ئەي مەلىكە، — دەپتۇ تۇتى يول
كۆرسىتىپ، — غەم يىمەڭ. ھېچ گەپ يوق،
ئەگەردە ئاتىڭىز سىزنى مەرۋى شاھغا بەر-
سە مېنى قولىڭىزدىن چىقارماڭ. بىللە ھەمرا
قىلىۋېلىڭ. مەن ئۇنىڭ ئەرلىگىنى تامام بەندە
قىلىمەن. يەنە ئىككىمىز ئىلگىرىكىدەك
ئەيشى ـ ئىشرەت قىلىمىز، ھېچ كىشى
سەزمەيدۇ.

مەلىكە تۇتىدىن بۇ سۆزنى ئاڭلاپ
شات ـ خورام بولۇپتۇ. كۆڭلى خاتىرجەمـ
لىنىپتۇ.

پادىشا توي جابدۇغىنى پۈتتۈرۈپ،
توي قىلىپ، مەلىكىنى مەپىگە سېلىپ يول-
غا سالماقچى بولۇپتۇ. مەلىكىمۇ ئىلاجىسىز
ماقۇل بولۇپتۇ. لېكىن تۇتىنى بىللە
ئېلىۋالىدىغانلىقىنى ئېيتىپتۇ. قىزىنىڭ تە-
لىۋىگە پادىشامۇ قوشۇلۇپتۇ. مەپىنى ئاراس-
تە ئەيلەپ، قىرىق تۆگىگە مال يۈكلەپ
تۆت يۈز كېنىزەك ۋە ئىككى يۈز غۇلام ۋەئىككى
يۈز ئاتنى جابدۇپ ياساپ بىر نەچچە سازەندە
خوتۇنلار بىلەن يولغا سېپتۇ. ئۇلار نەچ-
چە كۈنلەر يول يۈرۈپ مەرۋى شەھرىگە
يېقىنلاپ كەپتۇ.

مەرۋى شاھمۇ كۆپ تەييارلىق
قىپتۇ. ۋەزىر ئاكابىرلار كەلگەنلەرنىڭ
ئالدىغا چىقىپتۇ. پاياندازلار سېلىنىپتۇ.
ئىززەت ـ ئىكراملار بىلەن مەلىكە مېھرى ئەن-
دۇزنى شەھەرگە ئېلىپ كىرىپتۇ. ئۇ كۈنى
توي ـ تاماشا قىلىپ نىكا قىپتۇ. بۇ مەرۋى
شاھنىڭ ئېتى پەررۇخرۇز ئىكەن. پەررۇخرۇز
ئىنتايىن خوشال بولۇپ تەييارلانغان
ئۆيگە كىرىپتۇ. تۇتى ئالىلقاچان
ئۇنىڭ ئەرلىگىنى بەنت قىلىپ بولغان
ئىكەن. شۇنىڭ ئۈچۈن مەقسىدىنى ھاسىل
قىلالماي كۆپتىن ـ كۆپ مالال بولۇپتۇ.
كۆڭلى پەرىشان بولغان شاھ قانداق قىلىش-
نى بىلمەي خىجىل بولۇپ ئىنىك ئانىسى-
نىڭ قېشىغا كىرىپتۇ ۋە ئەھۋالنى بايان قىپتۇ.

— ئەي ئوغلۇم، — دەپتۇ ئىنىك ئانا پادىشاغا تەسەللى بېرىپ، — بەزىدە شۇنداق ئىشلار بولىدۇ، سەۋرى قىلىڭ. ئاللا ئۆز كەرىمى بىلەن ئىستىگەن يولىنى ئېچىۋەتسە ئەجەپ ئەمەس، غەمىلەردىن خالاس بولغايسىز.

پادىشا پەررۇخروز ئىنىك ئانىسىنىڭ نەسىھەتىنى ئاڭلاپ كۆڭلى خاتىرجەم بولۇپتۇ. ئەمما ئۇنىڭ ئىنىك ئانىسى ئوغلىنىڭ كېسىلىگە شىپا تېپىش ئۈچۈن داۋا ئىلاجىنى ئىزلەشكە كىرىشىپتۇ. پىشقەدەملەردىن مەسلىھەت سوراپتۇ.

بىر كۈنى قېرى بىر مەزلۇم شۇنداق دەپتۇ:

— پالان يەردە بىر جادىگەر خوتۇن بار، ئۇ خوتۇن بۇ رەنجىنىڭ ئىلاجىنى قىلالايدۇ، بۇ جەھەتتە ئۇنىڭ تەڭدىشى يوق.

بۇ خەۋەرنى پادىشا ئاڭلاپ خۇرسەن بولۇپ بىر غۇلامىنى ئەشۇ جادىگەرنى ئېلىپ كېلىشكە بۇيرۇپتۇ. غۇلام دەرھال بېرىپ جادىگەرنى ئېلىپ كەپتۇ. پەررۇخروز ئۆز ئەھۋالىنى ئۇ ئايالغا باشتىن - ئاياق ئىزهار قىپتۇ...

ئەي پادىشاھى ئالەم، — دەپتۇ جادىگەر، — مېنى ئاشۇ ھەرىمىڭىزنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كىرىڭ، ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرۈپ ئەھۋالىنى بىلەي، ئاندىن كېيىن سىزگە ئىلاج قىلىمەن.

پەررۇخروز ئۇ خوتۇننى مەلىكىنىڭ قېشىغا ئېلىپ كىرىپتۇ. جادىگەر خوتۇن مەلىكىنىڭ ئالدىغا كىرگەن زامان تۇتىغا كۆزى چۈشۈپ، ئۇنىڭ جادىگەر ئىكەنلىكىنى بىلىپتۇ.

— ئەي پادىشا، — دەپتۇ ئۇ پەررۇخروزغا قاراپ، — مەلىكىگە ئېيتىڭ، تۇتىنى ئالسۇن، رەم سالدۇرىمىز.

پادىشا مەلىكىگە دەپتۇ:

— ئەي مەلىكە تۇتىنى ماڭا ئېلىپ بېرىڭ، مەن ئۇنىڭغا رەم سالدۇرىمەن.

مېھرى ئەندوز تۇتىنى قەپەزدىن چىقىرىپتۇ، تۇتى پادىشانىڭ ئالدىغا كېلىپ تۇرۇپتۇ. پەررۇخروز تۇتىدىن بىر نەچچە سوئاللارنى سوراپتۇ. شۇ چاغدا ئۇ يەرگە بىر مۈشۈك كىرىپ كەپتۇ. تۇتى دەرھال ساراسىمىگە چۈشۈپ ئۇنى تونۇپتۇ. ئەسلىدە ئۇ مۈشۈك ئەمەس، ھىلقى جادىگەر ئايال ئىكەن. تۇتى دەرھال بىر ئەپسۇن ئوقۇپ ئىتقا ئايلىنىپتۇ. بۇ ھالنى كۆرگەن مۈشۈك يولۋاس بولۇپتۇ. ئىتمۇ ئۆزىنى يولۋاس قىپتۇ. جادىگەر خوتۇن دەرھال كاتتا ئەجدىھار بولۇپتۇ. يولۋاسنى دەم تارتىپتۇ. قاتتىق دەم تارتىپ يولۋاسنىڭ ئۇستىخانلىرىنى كۇكۇم - تالقان قىلىۋېتىپتۇ. يولۋاس ئۆلۈپتۇ. جادىگەر خوتۇن يەنە مۈشۈك سۈرىتىگە كىرىپ بۇيرۇپتۇ:

— بۇ بەدبەختنىڭ جەسىدىنى ئوتتا كۆيدۈرۈۋېتىڭلار!

ئوت يېقىلىپ، يولۋاسنىڭ جەسىدى كۆيدۈرۈلۈپتۇ. ئاندىن پەررۇخروزنىڭ نەپسى تەقەززا بولۇپ مەلىكىگە دەپتۇ:

— ئەمدى بۇ كېچە سېنى رازى قىلىمەن، تەييارلانغىن!

مېھرى ئەندوز پادىشادىن بۇ سۆزنى ئاڭلاپ ئويلاپ قاپتۇ. مەلىكىنىڭ بىر قىز كېنىزىكى بار ئىكەن. ئۇنى چاقىرتىپ كىرىپتۇ.

— ئەي كېنىزىكىم، — دەپتۇ ئۇ نىيىتىنى ئاشكارىلاپ، — ساڭا بىر سىرىم بار ئىدى ئېيتىمەن. ئەگەر دېگىنىمنى بىجا كەلتۈرسەڭ

سىنى ئازات قىلىمەن.

— ئەي مەلىكە دەۋران، — دەپتۇ كىنىزەك، — ھەر قانداق ئەمرلىرى بولسا ئىجرا قىلىشقا تەييارمەن. قىنى بۇيرۇسۇنلەر!

— ئەي كىنىزىگىم، — دەپتۇ مەلىكە تازىم قىلىپ تۇرغان قىزغا قاراپ، — مەن بۇ كىچە پادىشا بىلەن ئەيشى - ئىشرەت قىلىپ، ئۇنىڭغا شاراپنى كۆپ ئىچۈرۈپ مەس - بىھۇش قىلىمەن. ياتىدىغان ۋاقتىدا چىراقنى ئۆچۈرۈپ سىنى ئۆز ئورنۇمدا پەررۇخرۇزنىڭ قوينىغا كىرگۈزىمەن. سەندىن ئۇ مەقسىدىنى ھاسىل قىلغاندىن كىيىن مەن سىنىڭ ئورنىڭغا كىرىمەن، سەن ئاستا يىنىپ چىقىسەن. قانداق بولامدۇ؟

— خوپ، — دەپتۇ كىنىزەك تازىم بىلەن، — خاتىرجەم بولسىلا، ھەرگىزمۇ چاندۇرمايمەن.

مەلىكە كىنىزىگىنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ شات - خۇرام بولۇپتۇ. كۆڭلى خاتىرجەم بولۇپتۇ. كۈن پىتىپ كەچ بولۇپتۇ. پەررۇخرۇز مەلىكىنىڭ خانىسىغا كىرىپتۇ. بىر نەچچە سازەندە كىنىزەكلەرنى چاقىرىپ بەزمە قىلىپتۇ. مىھرى ئەندۇز پادىشاغا خۇش تەبەسسۇم ئىلكىدە ناز كىرەشمە بىلەن ئارقىمۇ - ئارقا شاراپ تۇتىۋىرىپتۇ. پادىشا بىھۇش بولۇپ يىقىلىپتۇ.

مەلىكە باشقىلارنى دەرھال تاشقىرىغا چىقىرىۋىتىپتۇ. پەقەت ھىلىقى قىز كىنىزىگىنى ئىلىپ قاپتۇ. چىراقنى ئۆچۈرۈپ پادىشانىڭ قۇينىغا ئۇنى كىرگۈزۈپتۇ. پەررۇخروز مەسلىكتە كىنىزەكنى مەلىكە ھىس قىلىپ مەقسىدىنى ھاسىل قىپتۇ. پادىشا ئۇخلاپ قالغان پۇرسەتتە مەلىكە كىنىزەكنى چىقىرىۋىتىپ ئۇنىڭ ئورنىغا كىرىپ پادىشانىڭ يىنىدا يىتىپتۇ. پادىشا بۇ ئىشنى قىلچىلىكمۇ سەزمەپتۇ.

ئەتىسى مەلىكە ھىلىقى كىنىزەكنى ئازات قىپتۇ. ئۇنىڭغا كۆپ مال ئىنئام قىپتۇ.

بىيت:

ئۆمۈرلەر ئۆتۈپتۇ شۇنداق،
بۇنىڭغا ئامال بار قانداق.
ھەر ئىككىسى ئۆز ۋەسلىدىن،
يەپتۇ مىۋە ئەسلىدىن.
بالىلاركى ئى غاپىللار،
مىكىرلىكتۇر كۆپ ئايالالار.
ئاگاھ بولغىن ھەر بىر ئىشتا،
مەيلى يازدا، مەيلى قىشتا.

شىرزاتنىڭ مەنزەر ئاتۇرۇتغا چىقىپ ئولتۇرغىنىنىڭ بايانى

ئەلقىسسە، ئۈچىنچى كۈنى شىرزات بىلەن گۈلشات مەنزەر ئاتۇرۇتقا چىقىپ ئەيشۇ نىشاتقا مەشغۇل بولۇپتۇ. چاك ۋە راۋابنى ناۋازىشقا كىرگۈزۈپتۇ. لەئەلدەك شاراپلارنى زۇمرەت شىشىلەرگە، ئالتۇن پىيالىلارغا قۇيۇپ ئايلاندۇرۇپتۇ. شىرزات شاراپ كەيپىدىن مەسخۇش بولۇپتۇ. پەررۇخزادىنىڭ قىلغانلىرى يادىغا چۈشۈپتۇ، غەزىۋى قايناپ جاللاتلارغا بۇيرۇپتۇ:

— پەررۇخزادىنى ئىلىپ كىلىپ مەنزەردىن تاشلاپ پاچاقلاڭلار!

— ئەي شىرزات، — دەپتۇ گۈلشات تەسەللى بىرىپ، — مىنىڭ يۈزۈمنى قىلغايسەن. ئاچچىق كەلسە ئەقىل قاچىدىغانلىغىنى بىلىسەن. ھەر قاچان سەۋرى كىشىنى كىيىنكى پۇشايماندىن ساقلايدۇ.

—ئەي مەلىكە،— دەپتۇ شىرزات گۈلشاتقا قاراپ،— سىنىڭ يۈز خاتىرەڭنى قىلىپ قاچانغىچە ئاتاڭدىن ئىنتىقام ئالمايمەن؟ ئەمدى تاقىتىم قالمىدى، ئۇنى ئەلۋەتتە ئۆلتۈرىمەن.

—ئەي پادىشاھىم،— دەپتۇ گۈلشات تەمكىنلىك بىلەن سۆزلەپ،— بۇ مەنزەر ئاتارۇت ئەيشىنىڭ جايىدۇر، خۇنرىزلىقنىڭ جايى ئەمەس. ماڭا رۇخسەت قىلساڭ شۇ توغرىلىق بىر ھىكايە يادىمغا چۈشتى، سۆزلەپ بەرسەم!

—ئەي مەلىكە،—دەپتۇ شىرزات دەرھال جاۋاپ بىرىپ،—ھىكايەڭ بولسا ئېيت، ئاڭلاشقا تەييارمەن!

شىرزاتنىڭ ئىجازىتىنى ئاڭلىغان گۈلشات ھىكايىسىنى باشلاپتۇ:

رىۋايەتچىلەر ھىكايە قىلىشىپ شۇنداق دەيدۇ: كەرىمان شەھرىدە بىر قىز بار ئىكەن، ئېتى ناھىد جەنگى ئىكەن. چاڭ، راۋاپ ۋە تەمبۇرنى ناھايىتى ياخشى چالىدىكەن، ساز ئىلمىنىڭ بابىدا تەڭدىشى يوق ئىكەن، خۇش ئاۋاز، خۇش ناۋا ئىكەن. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئىنتايىن ساھىبجامال ئىكەن. بۇ قىزنىڭ ئىككى نەپەر كېنىزىگى بار ئىكەن. بىرىنىڭ ئېتى زۆھرە يەنە بىرىنىڭ ئېتى مۇشتىرى ئىكەن. زۆھرە، تەمبۇر، مۇشتىرى چاڭ چالىدىكەن. ئىككىسىنىڭ بۇ بابتا تېڭى يوق ئىكەن. ناھىدنىڭ كىيىملىرى نەپىس ئىكەن. دائىم چىرايلىق كىيىملەرنى كىيىپ ئۆزىنى ياساپ يۈرۈدىكەن، ناھىدنىڭ بىر خانىسى بولۇپ، ئۇ يەرنىڭمۇ ئالەمدە تەڭدىشى يوق ئىكەن.

ھەرقايسى شەھەرلەردىن ناھىدنىڭ شۆھرىتىنى ئاڭلاپ تاماشاغا يىگىتلەر كېلىدىكەن، لېكىن ھېچكىمگە ئۇنىڭ ۋەسلىدىن پايدا يوق ئىكەن.

كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئۇ كېنىزەكلىرى بىلەن باغدا ساز چېلىپ ناخشا ئوقۇپ بەزمە قىلىپ ئولتۇرغاندا، بىر بۇلبۇل كېلىپ دەرەخ شاخىغا قونۇپتۇ. ناھىد قايسى ئاھاڭغا چالسا، بۇلبۇلمۇ شۇ ئاھاڭدا سايراپتۇ. شۇ چاغدا ھاۋادىن چوڭ بىر قۇش كېلىپ ناھىدنىڭ چېچىدىن كۆتىرىپ ئاسمانغا ئېلىپ چىقىپ كېتىپتۇ. مەلىكىنىڭ ھەمراھلىرى ياقىلىرىنى يىرتىپ ھەيران بولۇپ قاپتۇ. ھىلىقى بۇلبۇل بىلەن چوڭ قۇش پەرىلەردىن ئىكەن.

ناھىدنى پەرىلەر ئۆز مەقامىغا ئېلىپ بېرىپتۇ. شۇ كۈنى پەرىلەر پادىشاسىنىڭ تويى بولغان ئىكەن. ناھىدنىڭ سازەندە ناخشىچىلىقىنىڭ خەۋىرى پەرىلەرگىمۇ مەلۇم ئىكەن، ئۇنى شۇ تويغا ئېلىپ كەلگەن ئىكەن.

پەرىلەر مىشىك ۋە گۈلاپنى ناھىدنىڭ بۇرنىغا تۇتۇپ ھۇشىغا كەلتۈرۈپتۇ. ناھىد كۆزىنى ئېچىپ قارىسا ئاجايىپ گۈزەل بىر يەردە تۇرغىدەك. ئۇ ھاياتىدا مۇنداق مەنزىلنى كۆرمىگەن ئىكەن. شۇڭا بەكمۇ ھەيران بولۇپتۇ. پەرىلەر ناھىدنى بۇ ھالدا كۆرۈپ، ئۆزىنى زاھىر قىپتۇ.

—ئەي ناھىد،— دەپتۇ ئۇلار چۈشەندۈرۈپ،— قورقما، بىز پەرىلەردۇرمىز. پادىشاھىمىزنىڭ تويى بار ئىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن سىنى بۇ يەرگە ئېلىپ كەلدۇق. توي تۈگىگىچە شۇ يەردە تۇرسەن، بىزنىڭ بەزمىمىزدە بىللە بولسەن. توي ئاياقلاشقاندىن كېيىن سىنى يەنە ئۆز ماكانىڭغا سالامەت ئاپىرىپ قويىمىز.

ئەلقىسسە، ناھىد پەرىلەرنىڭ بۇ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ بىرئاز خاتىرجەم بولۇپتۇ. ئاندىن توي بەزمىسى باشلىنىپتۇ.

AltunOq

ناھىد چاڭنى ناۋازىشقا كەلتۈرۈپتۇ. ئۇ شۇنداق نەۋا قىپتىكى پەرىلەر ھاياجانلىنىپ قى - چۇ كۆتىرىپ ئەتراپنى لەرزىگە ساپتۇ. ئۇلار خوشال بولۇپ ناھىدكە كۆپ ئالتۇن ھەدىيە قىپتۇ. شۇ ھالەتتە قىرىق كۈن تاماشا قىپتۇ. پەرىلەرنىڭ تويى مەرىكىسى ئاياقلىشىپتۇ.

— ئەي پەرىلەر،— دەپتۇ ناھىد،— ئەمدى تويىمۇ تامام بولدى. مېنىڭ خانە زارلىرىم ۋە ئۇرۇق- تۇققانلىرىم مەندىن بىخەۋەر. ئۇلارنىڭ ھالىنىڭ قانداق بولغانلىقى ماڭا نامەلۇم. شۇڭا ئېيتقان سۆزۈڭلارغا ئەمەل قىلىپ مېنى ئۆز ماكانىمغا يەتكۈزۈپ قويۇڭلار!

پەرىلەر شاھى ناھىدنى ياخشى كۆرۈپ قالغان ئىكەن. شۇڭا ناھىدنى ئۆز مەرەم خانىسىگە ئېلىپ كىرىپتۇ. ئۇ يەردە تۆرت دانە ئالتۇن ھۆققەدىن ياسالغان، دۇر ۋە ياقۇت بىلەن بېزەلگەن بىر ئەسۋاپ بار ئىكەن. ئۇنىڭ ئىچىدە كەم تېپىلىدىغان قىممەت باھالىق بىر دورا بار ئىكەن. ئۇنى ئەركىشى يېسە ئايال، ئايال كىشى يېسە ئەر بولۇپ قالىدىكەن. يەنە ھەرقاچان ئۆز سۈرىتىدە بولۇشنى خالىسا ئۆز سۈرىتىگە كەلتۈرىدىغان خاسىيىتى بار ئىكەن.

ئەلقىسسە، پەرىلەر شاھى ئەشۇ ھۆققە بىلەن دورىنى ناھىدقا ئىنئام قىپتۇ. ئۇنىڭغا يەنە شاھانە كىيىملەرنى كەيدۈرۈپتۇ. ئاندىن كېيىن ناھىدنى ئېلىپ كەلگەن پەرىگە تاپشۇرۇپتۇ. ئۇلار ناھىدنى ئۆز ماكانىغا ساق - سالامەت ئەپكىلىپ قويۇپتۇ.

ناھىدنىڭ ئۇرۇق - تۇققان، ھەمرالىرى ئۇنى دەپ ئۆلدى گۇمان قىلىپ ئۈمىتنى ئۈزۈپ ئاللىقاچان ھازا تۇتۇشقان ئىكەن. ئۇلار ناھىدنى كۆرگەندىن كېيىن ھازا تويىغا ئايلىنىپتۇ. ئۇلار ناھىددىن سەرگۈزەشتىنى سوراپتۇ. ناھىد كۆرگەنلىرىنىڭ ھەممىسىنى بىر - بىرلەپ سۆزلەپ بېرىپتۇ. ھەممەيلەن شات، خورام بولۇپتۇ. يەنە ئەسلى ئادەتلىرى بويىچە ئەيشى - ئىشرەتكە مەشغۇل بولۇپتۇ. ئۇلارنىڭ شۆھرىتى ئالەم خەلقىگە ئاڭلىنىپتۇ.

ئەلقىسسە، ناھىدنىڭ شۆھرىتى ئىسپىھان شەھرىگىمۇ يېتىپ بېرىپتۇ. ئىسپىھان پادىشاسىنىڭ ئوغلى جەمشىد بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ، نۇرغۇن ئالتۇن - كۈمۈش ۋە باشقا ماللار بىلەن سەپەرگە چىقىپ كەرمان شەھرىگە كېلىپ چۈشۈپتۇ ۋە بىر جاي ئېلىپ شۇ يەردە قارار تېپىپتۇ.

بىر كۈنى شاھزادە جەمشىد بىر نەۋكىرى بىلەن ناھىدنىڭ مەنزىلىگە كەپتۇ. ئىشىكتىن ناھىدنىڭ بىر ھەرىمىگە: بىزنىڭ كەلگەنلىك خەۋىرىمىزنى مەلىكىگە يەتكۈزۈپ قويغىن. ئىجازەت بولسا كىرەي،— دەپتۇ. ناھىدنىڭ خىزمەتچىسى كىرىپ دەپتۇ:

— ئەي مەلىكە جاھان، ئىشىكتە بىر ساھىبجامال يىگىت تۇرىدۇ. قاشلىرىغا كىرىشكە رۇخسەت سورايدۇ.

— چىقىپ ئېيتقىن كىرسۇن،— دەپتۇ مەلىكە.

— ئىجازەت بولدى مەرھەمەت قىلىڭ،— دەپتۇ خىزمەتچى تاشقىرى چىقىپ جەمشىدكە.

جەمشىد خوشال بولۇپ، ئىچكىرى كىرىپتۇ. ناھىد ئورنىدىن تۇرۇپ يۇقۇرىدىن ئورۇن كۆرسىتىپتۇ. ئاندىن كېيىن مەلىكە جەمشىد ئۇچۇن مەجلىس قۇرۇپتۇ. كېنىزەكلەر ھەر ياقتىن بېيىت، ناخشا بىلەن شاراپ تۇتۇپتۇ. شاھزادە جەمشىد خوش تەبەسسۇم بىلەن مەينى ئىچىۋېرىپتۇ. ئاخىر ئۇ بىھوش بولۇپتۇ. ناھىد چاڭنى ناۋازىشقا

كەلتۈرۈپتۇ. شاھزادە جەمشىد ھەيران بولۇپتۇ. چۈنكى ئۇ ئۆز ھاياتىدا مۇنداق نەغمە - ناۋانى ئاڭلىمىغان ئىكەن. شۇڭا جان-دىلى بىلەن مەلىكىگە ئاشىق - بىقارار بولۇپتۇ. ناھىددىن كۆزىنى ئالماي قاراپتۇ. مەلىكە يېقىملىق ھەرىكىتى ۋە ناز كىرەشمە بىلەن جەمشىدنى تامامەن ئۆزىگە بەنت قىلىۋاپتۇ. شۇ تەرىقىدە بەزمە قىلىپ ئارىدىن ئون كۈن ئۆتۈپتۇ. شاھزادە جەمشىد ھەرقانچە پايلاپمۇ ناھىدنىڭ مەس بولغىنىنى كۆرمەپتۇ. ئۇ كۆڭلىدە مەلىكە شاراپ كەيپىدىن مەس بولۇپ يىقىلسا، قىزلىغىنى ئېلىپ مۇرادىغا يېتىشنى ئويلىغان ئىكەن.

—ئەي شاھزادە،— دەپتۇ مەلىكە،— سىز بىھۇدە خىياللارغا بېرىلمەڭ، تاكى مېنى نىكالاپ ئەمرىڭىزگە ئالمىسىڭىز مۇرادىڭىزنى ھاسىل قىلالمايسىز. مەن ھەرگىزمۇ ھارامغا يول قويمىغايمەن.

پادىشازادە جەمشىد ھەقىقىي ئاشىقى - شەيدا بولغان ئىكەن، ئىككى تەرەپ ۋەكىللىرى پۈتۈشكەندىن كېيىن شەھەرنىڭ كاتتىلىرىنى يىغىپتۇ. توي - تاماشا قىلىپ ناھىدنى جەمشىدكە نىكالاپ بېرىپتۇ. شۇنىڭدىن كېيىن شاھزادە جەمشىد مەلىكىنىڭ سارىيىغا كىرىپتۇ. ئەمما ناھىد ھىلقىي پەرىلەر شاھى بەرگەن ئالتۇن ھۆقىقەنى ئېچىپ، ئۇنىڭ ئىچىدىكى خاسىيەتلىك دورىدىن يەپتۇ. يەنە بۇ دورىدىن جەمشىدكىمۇ ئازراق بېرىپتۇ.

—ئەي شاھزادە جەمشىد،— دەپتۇ مەلىكە،— بۇ دورىنىڭ خاسىيىتى كۆپ، كىشىنىڭ ھۆسنى جامالىنى تېخىمۇ گۈزەل-لەشتۈرىدۇ.

ئۇلار دورىنى يەپ، ئۇزاق ئۆتمەي مەلىكە چىرايلىق بىر يىگىتكە ئايلىنىپتۇ. بىچارە شاھ جەمشىد بولسا نازىنىن خوش سۈرەت ۋە ساھىپجامال قىز بولۇپتۇ. ناھىد جەمشىدنىڭ كىيىملىرىنى كىيىپتۇ. ئۆزىنىڭ كىيىملىرىنى جەمشىدكە كىيدۈرۈپتۇ. بۇ كېچە ئۇلار ئەيشى - ئىشرەت قىلىپ بىر-بىرىدىن مۇرادىنى ھاسىل قىلىپتۇ.

شۇنىڭدىن كېيىن ناھىد كۈندۈزى شاھزادە جەمشىد ئورنىدا ئۇنىڭ خىزمەت-چىلىرىنىڭ ئالدىغا چىقىپتۇ. كەچتە ئەيشى - ئىشرەت قىپتۇ. بۇ ئىشلاردىن شاھزادە جەمشىدنىڭ كۆڭلى بۇزۇلۇپ كۆپ قايغۇ-رۇپتۇ. شۇ تەرىقىدە بىر ئاي ئۆتۈپتۇ. شاھزادە جەمشىدكە ئىسپىھاندىن: «ئاتىڭىز دۇنيادىن ئۆتتى» دىگەن خەۋەر كەپتۇ. خەۋەر ئېلىپ كەلگۈچى بۇ سۆزنى يالغان جەمشىد بولىۋالغان ناھىدقا دەپتۇ. مەلىكە سەزدۈرمەي «ۋاي ئاتام» دەپ يىغلىغان كىشى بولۇپتۇ. راست جەمشىدمۇ بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ، ئايالللاردەك ئۈن چىقىرىپ ھەس-رەتتە ياش تۆكۈپ يىغلاپتۇ. نەزىر قىلىپ دۇئا تەكبىر ئۆتكۈزۈپ ئاتىسىنىڭ روھىغا ئاتاپتۇ.

بىر كۈنى شاھزادە جەمشىد يىغلاپ مەلىكىگە دەپتۇ:

—خۇدانىڭ قۇدرىتى بىلەن سىز ئەرگە، مېنى ئايالغا ئايلىنىپ قالدۇق. ئەمدى ئاتام ئۆلۈپتۇ. مەسلىھىتىم شۇكى، بىزنىڭ شەھەرگە بىللە بارايلى، سىز مېنىڭ ئورنۇمدا تەختتە ئولتۇرۇڭ.

—بولىدۇ دەپتۇ مەلىكە جەمشىدنىڭ مەسلىھىتىنى قوبۇل قىلىپ. ئۇلار تەييارلىق قىلىپ يولغا چىقىپتۇ. ئىسپىھان شەھىرىگە يېتىپ كەپتۇ. شەھەر خەلقى ئۇلارنى كۆرۈپ شات - خورام بولۇپتۇ. ناھىدنى جەمشىد دەپ ئويلاپ، پادىشالىق تەختىدە ئولتۇرغۇزۇپتۇ. مەلىكە پادىشالىق تەختىدە ئولتۇرۇپ، ئادالەت نۇرىنى چېچىپ-

تۇ. زالىملاردىن مەزلۇم ـ ئاجىزلارنىڭ ئىنتىقامىنى ئېلىپ پېقىر ـ مىسكىنلەرگە مەرھەمەت قىپتۇ. شۇ تەرىقىدە بىرنەچچە ۋاقىت ئۆتۈپتۇ.

جەمشىد ھامىلدار بولۇپ، ئاي، كۈنلىرى تولۇپ بىر ئوغۇل تۇغۇپتۇ. توي-تاماشالار قىپتۇ. شۇ ھالەتتە بىر قانچە مەزگىل ئۆتۈپتۇ. جەمشىد دائىما غەمكىن ئىكەن. «ۋاي ئىست،— دەپ ئويلايدىكەن ئۇ ئازاپلىنىپ يىغلاپ،— مەن قانداق بالاغا گىرىپتار بولغاندىمەن. بۇ نېمە سىردۇر؟» ئۇ سەھەر ئورنىدىن تۇرۇپ، غۇسلى قىلىپ، خۇدايىتائالانىڭ دەرگاھىغا مۇناجات قىپتۇ:

—ياقازىيەل ھاجات، مەن بىچارە مۇشكۇل ئىشقا گىرىپتار بولدۇم. مۇشكۇللەر ـ نى ئاچقۇچى ئۆزۈڭدۇرسەن. دۇئايىمنى ئىجابەت قىلغىن!

ئۇ باھار يامغۇرىدەك ياش تۆكۈپ يىغلاپ ئۇخلاپ قاپتۇ. ئۇخلاپ چۈش كۆرۈپتۇ: چۈشىدە بىر قەدىرلىك كىشى كېلىپ دەپتۇ:— ئەي شاھ جەمشىد غەم ـ قايغۇ يېمە. ئەشۇ كۈنى مەلىكە بىر ھۆققىنى ئېچىپ، ئۇنىڭ ئىچىدىن بىر دورا ئېلىپ ساڭا يىگۈزدى. ئۇ دورىنىڭ خۇسۇسىيىتى ئەرنى ئايال، ئايالنى ئەر قىلىشتىن ئىبارەت ئىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن سەن ئايال، ناھىد ئەر بولۇپ قالدى. ئەشۇ دورا پالان تاكچىدا تۇرۇپتۇ. سەنمۇ شۇ دورىنى قولۇڭغا ئېلىپ ئېزىپ ئىچكىن. بىر ئامال بىلەن ناھىدقا ھەم ئىچۈرگىن. ئۇ ئادەم شۇنداق دەپ كۆزدىن غايىپ بولۇپتۇ.

جەمشىد ئويغىنىپ خوشال بوپتۇ. ئاستا بېرىپ كۆرسەتلگەن تاكچىدىن دورىنى تېپىپ شەربەتكە قوشۇپ تەييارلاپ قويۇپتۇ. بىر ۋاقىتتا ناھىد ئىشىكتىن كىرىپ كەپتۇ. جەمشىد دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپ ناھىدقا خىزمەت قىلىشقا باشلاپتۇ. شاراپنى ئالتۇن پىيالىغا قۇيۇپ ئۇنىڭغا سۇنۇپتۇ. ناھىد شاراپنى ئېلىپ دەرھال ئىچىپتو. شاھ جەمشىدمۇ ئىچىپتو. كۆپ ئۆتمەي ئۇلار ئەسلىگە كېلىپ قاپتۇ. يەنى جەمشىد ئەرگە، ناھىد ئايالغا ئايلىنىپ قاپتۇ. جەمشىد شاھ خۇشال ـ خورام بولۇپ شاھلىق تەختىگە چىقىپ ئولتۇرۇپتۇ.

كەچ بولۇپتۇ.

—ئەي ناھىد،—دەپتۇ شاھ جەمشىد مەلىكىگە قاراپ خىتاپ قىلىپ،— ئېيتقىنا، سەن ماڭا قانداق شۇملۇقلارنى قىلدىڭ!؟ ئەمدى سەندىن ئىككى يىللىق ئۆچۈمنى ئالىمەن.

—كۆڭلىڭىز يول قويسا، خالىغىنىڭىزنى قىلىڭ،— دەپتۇ مەلىكە مۇلايىملىق بىلەن.

جەمشىد مەلىكىنى ئىنتايىن ياخشى كۆرگىنىدىن، تاڭ ئاتقىچە ئۇخلىماي ئەيشى-ئىشرەت قىلىپتۇ. ھەق ئۆز جايىغا قارار تېپىپتۇ. شاھ جەمشىد پادىشالىق تەختىدە ئولتۇرۇپتۇ. ناھىد ھەرەمگە كىرىپ يۈزىنى ئەرلەردىن يېشۇرۇپ ئولتۇرۇپتۇ، يەنە كەچ بولۇپتۇ. ئۇلار يەنە ئەيشى ـ ئىشرەتكە مەشغۇل بولۇپتۇ.

گۈلشات ھىكايىنى شۇ يەردە تۈگىتىپتۇ. بۇ ھىكايە شىرزاتقا ناھايىتى يېقىپ كېتىپتۇ.

مەنزەر خۇرشىتنىڭ ھىكايە

ئەلقىسسە، شىرزات بىلەن گۇلشات مەنزەر خۇرشىتقا چىقىپ ئەيشى-ئىشرەتكە ئولتۇرۇپتۇ. ئاق بەدەنلەر جامى كەلكۈنلەرنى گەردەشكە كەلتۈرۈپتۇ.

شىرزات بىرنەچچە جامنى نۇش قىلىپ مەس-بىھۇش بولۇپتۇ. ئاندىن كېيىن پەرۇخزادىنىڭ ئىشى يادىغا كېلىپ جالالاتلارغا بۇيرۇپتۇ.

— پەررۇخزادىنى ئېلىپ كېلىپ مەنزەردىن تاشلاپ ھالاك قىلىڭلار!

مەلىكە گۇلشات بۇ سۆزنى ئاڭلاپ شىرزاتنى توسۇپتۇ.

— ئەي شاھى ئالەم، — دەپتۇ مەلىكە ئەدەپ بىلەن تازىم قىلىپ، — بۇ يەر مەنزەر خۇرشىتدۇر. بۇ ئەيشى-ئىشرەت جايىدۇر. قانخورلۇق جايى ئەمەس. پادىشا بولدىلا، يەتتە ئىقلىم ئاللىرىنىڭ باشقۇرۇشلىرىدا، قانخورلۇق سىلىگە مۇناسىپ ئەمەس. مېنىڭ بىر ھىكايىتىم بار. ئەگەر ئىجازەت بەرسىلە سۆزلەپ بەرسەم.

— بولىدۇ، قېنى سۆزلە، — دەپتۇ شىرزات قىزىقىپ، — كېچە-كۈندۈز ئاڭلاشقا تەييارمەن.

— نىشاپۇر شەھرىدە، — دەپ ھىكايىسىنى باشلاپتۇ گۇلشات، — بىر پادىشا بار ئىكەن. ئۇنىڭ ئېتىنى خۇرشىد شاھ دەيدىكەن. ئۇ ناھايىتى ئادىل، شانۇ-شەۋكەتلىك ئاقىل، دانا كىشى ئىكەن. ئالەمدە ئۇنىڭ تەڭدىشى يوق ئىكەن.

پادىشا بىر كۈنى شىكارغا چىققان ئىكەن. ئالدىدىن بىر توپ كىيىكلەر ئۆتۈپتۇ. ئۇلارنىڭ ئىچىدە بىرسى بەكمۇ چىرايلىق ئىكەن، پادىشا ئۇنىڭ كەينىدىن ئات قويۇپتۇ. كىيىك پادىشا ئالدىدا ئۇچقاندەك قېچىپتۇ. تاغدىن-تاققا ۋە قىردىن-قىرغا چىقىپ يەتكۈزمەپتۇ. شاھ قوغلاشتىن توختاپ قالماپتۇ. قوغلا-قوغلا لەشكىرىدىن يىراقلىشىپ ھېرىپ-چارچاپ ئاخىرى توختاپتۇ. ئاتتىن چۈشۈپ پىيادە بولۇپ كىيىكنى قوغلاپتۇ. شۇ تەرىقىدە كەچكىچە كىيىك ئارقىسىدىن قوغلاپتۇ. ئاخىر ئۆزىمۇ ھېرىپ-چارچاپ، ئاچلىق-ئۇسسۇزلۇق ھەددىدىن ئېشىپ ئۇيقۇسى كېلىپ قورقۇنچلۇق باياۋاندا ئۇخلاپ قاپتۇ.

بىر چاغدا ئويغىنىپ كۆزىنى ئاچسا، تاڭ يورۇپتۇ. ئىلاجىسىز تەسلىكتە ئورنىدىن تۇرۇپ يولغا راۋان بولۇپتۇ. ماڭا-ماڭا بىر يەرگە كەپتۇ. يىراقتىن بىر ئېگىز تۆپىلىك كۆرۈنۈپتۇ. بېرىپ ئۇ تۆپىلىكنىڭ ئۈستىگە چىقىپتۇ، ئۇ تۆپىلىكنىڭ تۆپىسىدە كاتتا بىر ئەزىم تاش، تاشنىڭ تېگىدە چوڭقۇر بىر ئازگال بار ئىكەن. قارىسا چاھ ئازگالنىڭ تېگى يوقتەك كۆرۈنۈپتۇ. پادىشا چاھنىڭ لېۋىگە كەپتۇ. بۇ چاھ ناھايىتى قاراڭغۇ ئىكەن. پادىشا ئۇنىڭغا بىر تاش تاشلاپتۇ. چاھتىن دەرھال تۈتۈن چىقىپ شاھنى قورشىۋېلىپ چاھقا ئېلىپ كىرىپ كېتىپتۇ. بۇ تۈتۈن ئاق دىۋىنىڭ ئۆزى ئىكەن. ئۇ ناھايىتى زور كاتتا دىۋە بولۇپ، مۇشۇ چاھنى ماكان تۇتقان ئىكەن.

شۇنداق قىلىپ ئاق دىۋە تۈتۈن سۈرىتىدە چىقىپ شاھنى قورشىۋېلىپ چاھنىڭ ئىچىگە ئېلىپ كىرىپتۇ. چاھنىڭ تېگىدە ئاق دىۋىنىڭ تەختى بار ئىكەن. شاھ كۆزىنى ئېچىپ ئۆزىنى چاھنىڭ تېگىدە تەخت ئالدىدا كۆرۈپتۇ. تەخت ئۈستىدە ئاق دىۋە ئولتۇرۇپتۇ. پادىشا ئۇنى كۆرۈپ قورقۇنچىدا لاغ-لاغ تىترەپتۇ.

— ئەي شاھ، دەپتۇ ئاق دىۋە مۇلايىم-

لىق بىلەن سۆزلەپ، مەندىن قورقمىغىن. لېكىن راست ئېيتقىن. ئۆزەڭ كىمسەن؟ قەيەردىن كەلدىڭ، نەگە بارماقچىسەن؟

پادىشا بولغان ۋاقىئەنى باشتىن ئاياق بىر ـ بىرلەپ سۆزلەپ بېرىپتۇ. دىۋە يەنە مۇلايىملىق بىلەن سۆزلەپتۇ.

— ئەي پادىشا ئادەم، مەندىن ھەرگىز قورقما، گەرچە مەن دىۋە بولسامۇ مۇسۇلماندۇرمەن. ساڭا زىيان يەتكۈزمەيمەن. شەرت شۇكى، كىيىملىرىڭنى بەرگىن. مەن ئۇنى كىيىپ سېنىڭ شەھرىڭگە بېرىپ شاھلىق تەختىدە ئولتۇراي، سېنىڭ ئورنىڭغا پادىشا بولاي. سەن بۇ يەردە مېنىڭ ماكانىمدا قالغىن، خەزىنە ـ دەفىنلىرىمنى ساقلىغىن.

پادىشا بىچارە نائىلاج كىيىملىرىنى سېلىپ، دىۋىگە بېرىپتۇ. ئاق دىۋە خوشال بولۇپ، پادىشانىڭ كىيىملىرىنى ئېلىپ كىيىپ، ئۆزىگە زىبۇ ـ زىننەت بېرىپ چاھىتىن ئىس بولۇپ چىقىپ كېتىپتۇ. پادىشا بېشىنى تۆۋەن سېلىپ مەيۈسلۈك بىلەن كۆزلىرىدىن تارام ـ تارام ياشلىرىنى ئاققۇزۇپ يىغلاپتۇ.

ئەمدى ئىككى كەلىمە سۆزنى شاھنىڭ لەشكىرىدىن ئاڭلىماق كېرەك:

ئەلقىسسە، خۇرشىد شاھ كېيىكنىڭ ئارقىسىدىن قوغلاپ غايىپ بولغاندىن كېيىن لەشكەرلىرى ھەر تەرەپكە ئات قويۇپ ئىزلەپتۇ، ھېچبىر يەردىن ئەسىرىنى ئالالماپتۇ. ھەممىلىرى ئەپسۇس ۋە نادامەتلەر قىلىپ يۇرۇپتۇ. بىر چاغدا يىراقتىن دىۋىنى كۆرۈپتۇ. ئۇ شاھنىڭ سۈرىتىدە بولۇپ، ئاتقا مىنىپ كەلمەكتە ئىكەن. لەشكەرلەر ئۇنىڭ دىۋە ئىكەنلىكىنى بىلمەي ئاتلىرىدىن چۈشۈپ ئۇنىڭ ئايىغىغا باش قويۇپتۇ. ھوزۇرخالىق قىلىشىپتۇ.

— بىز جاناپلىرىنىڭ قايان كەتكەنلىرىنى بىلەلمىدۇق. دەشت ـ باياۋاننى كۆپ ئاختۇردۇق. ئۆزلىرىنى تاپالماي كۆپ مالال بولۇپ، داغۇ ـ ھەسرەتتە ئىدۇق. ئەلھەمدۇلىللا سالامەت دىدار كۆرۈشتۇق. ئۆزلىرى نەلەرگە بېرىپ كەلدىلە؟ قانداق ھادىسىلەر يۈز بەردى؟

دىۋە جاۋاپ بەرمەپتۇ. لەشكەرلەر ھەيران بولۇپتۇ. «بۇ قانداق گەپ؟ دەپ ئويلاپتۇ ئۇلار، شاھنىڭ خۇلقى ـ مىجەزى مۇنداق ئەمەستى. ياكى بىزدىن خاپا بولۇپ قالغاندىمۇ؟...» ئۇلار يەنە گەپ سورىسا ئەدەپسىزلىك بولۇشىدىن قورقۇپ ئۇن چىقىرالماپتۇ. پادىشا سۆز قىلماستىنلا شەھەر تەرەپكە قاراپ يولغا راۋان بولۇپتۇ. لەشكەرلەرمۇ ئارقىسىدىن مېڭىپتۇ. ئۇلار مېڭىپ شەھەرگە يېقىنلاپ كەپتۇ.

شەھەردىكى چوڭ ـ كىچىك ھەممەيلەن شاھنىڭ ئالدىغا چىقىپتۇ. شاھ ھەققىدە دۇئا قىلىپ، خۇدادىن كۆپ ياخشىلىقلار تىلەپتۇ. ئۇلار شاھنى ئوردىغا باشلاپ كىرىپ، خۇرشىد شاھنىڭ قەسىرىگە چۈشۈرۈپتۇ. ۋەزىر ـ ئەمىرالارنىڭ ھەممىسى ئالدىراپ خىزمەت قىلىپ شاھتىن ھال ـ ئەھۋال سوراپتۇ. شاھ ھېچ جاۋاپ بەرمەپتۇ.

پادىشا خۇرشىدنىڭ قارام بىر ۋەزىرى بار ئىكەن. ئۇ يېقىن كېلىپ ئۇياق ـ بۇياقتىن ھەر قانچە سۆز قىلسىمۇ شاھ جاۋاپ بەرمەپتۇ.

— ئەي پادىشا، ئېيتىڭا، سىزگە نىمە بولدى؟ نىمىشقا سۆز قىلمايسىز؟ — دەپتۇ ۋەزىر ئاخىرى تاقەت قىلالماي.

پادىشا يەنە جاۋاپ بەرمەپتۇ.

— سىز نىمىشقا ئاۋالقى ھالىڭىزدىن ئۆزگىرىپ قالدىڭىز؟ — دەپتۇ ۋەزىر يەنە، — ئۇ سۆزۈمگە جاۋاپ بېرىڭ!

— مەندىن كۆپ سۆز سورىماڭلار، — دەپتۇ دىۋە تىترەك ئاۋازدا، — مەن سەھرالاردا تاماقسىز قېلىپ، گىيالارنىڭ يىلتىزلىرىنى يېگەن ئىدىم. بىر خىل گىيا بار ئىكەن، ئۇنىڭ يىلتىزىنى كولاپ يىسەم مۇشۇنداق

هالەتكە چۈشۈپ قالدىم.
ۋەزىر بۇ سۆزنى ئاڭلاپ ھەيران بولۇپ-
تۇ. ئىلاجسىز دېۋنى شاھنىڭ ھەرىمىگە كى-
رىشكە رۇخسەت قىپتۇ. شاھنىڭ خوتۇنى
خىزمەت قىلىپ ئالدىغا چىقىپتۇ. قارىسا شاھ-
نىڭ ئەھۋالى باشقىچە تۇرغىدەك. ھەركەت-
قىلىقلىرى شاھ خۇرشىدقا ئوخشىمايمىش. بۇ
خوتۇن زېرەك ئىكەن. بىر ئىشنى سەزگەندەك
يېنىغا يېقىن بارماپتۇ، كىشىلەرنىڭ ھەممىسى
پادىشانى ساراڭ بولۇپ قاپتۇ دەپ گۇمانلى-
نىپتۇ.

ئەمدى ئىككى كەلىمە سۆزنى خۇرشىد
شاھتىن ئاڭلىماق كېرەك:

شاھ خۇرشىد چاھنىڭ ئىچىدە يالغۇز
قاپتۇ. دېۋە چاھتىن چىقىپ كەتكەندىن كې-
يىن ئاستا ئورنىدىن تۇرۇپتۇ. چاھنىڭ ئىچى-
دە ئۆيلەر بار ئىكەن. پادىشا ئۇ يەرلەرنى
تاماشا قىلىپ يۈرۈپتۇ. بىر چاغدا بىر ئۆيگە
كىرىپتۇ. ئۇ ئۆينىڭ ئىچى ناھايىتى كەڭ،
خۇش ھاۋالىق بولۇپ، ھەر خىل مېۋىلەر
پىشىپ تۇرغان ئىكەن. پادىشا ئۇ مېۋىلەردىن
يەپ قوسىغىنى تويغۇزۇپتۇ. ئۇ يەردىن چى-
قىپ يەنە بىر ئۆيگە كىرىپتۇ. قارىسا پەلەم-
پەي ئارقىلىق چۈشىدىغان يەر ئاستىدا يەنە
بىر ئۆي بار ئىكەن. پادىشا ئۇ ئۆيگە چۈ-
شۈپتۇ. قارىسا ئۇ يەردە ئالتۇندىن ياسالغان
زىننەتلىك بىر ئىشىك كۆرۈنۈپتۇ. شاھ ئۇ
ئىشىكنىمۇ ئېچىپ، ئىچكىرى كىرىپتۇ. ئۇ يەردە
تىللادىن قىلىنغان ساندۇقلار بولۇپ، ھەرقاي-
سى ساندۇقنىڭ ئىچىدە ھېسابسىز جاۋاھىرات،
ئالتۇن-كۈمۈشلەر بار ئىكەن. پادىشا شۇ
تەرىقىدە زىيارەت قىپتۇ. ئۇ، بىر تەرەپكە
قارىسا يەنە بىر ئىشىك كۆرۈنۈپتۇ. ئۇنىڭغا
ئالتۇن قۇلۇپ سېلىنغلىق تۇرغىدەك. بىر ئىلاج
قىلىپ قۇلۇپنى ئېچىپتۇ، ئىچكىرىگە كىرىپتۇ.
قارىسا بىر لەخمە تۇرغىدەك. شاھ لەخمىنىڭ
ئاغزىدىن ئىچكىرلەپ مېڭىپتۇ. لەخمە ئىچى
ناھايىتى قاراڭغۇ ئىكەن. بىرنەچچە چاقىرىم
يول يۈرۈپتۇ، ئالدىغا بىر تاشتىن ياسالغان
ئىشىك ئۇچراپتۇ. شاھ بۇ ئىشىكنىمۇ كۈچىنىپ
ئېچىپتۇ. ئۇنىڭ ئىچىگە كىرىپ قارىسا، خۇش
ھاۋالىق بوستان تۇرغىدەك. باپ-يېشىل دە-
رەخلەر، تۈرلۈك-تۈرلۈك مېۋىلەر، رەڭمۇ-رەڭ
گۈللەر ئۆيەرنى ئالاھىدە گۈزەللەشتۈرگەن
ئىكەن. ئېرىقلاردا سۈپ-سۈزۈك سۇلار مەۋج
ئۇرۇپ ئېقىپ تۇرغانمىش. ھەر خىل قۇشلار
چاڭ كەلتۈرۈپ بەسلەشكەندەك سايراۋاتقۇدەك.
پادىشا بۇ يەرگە كىرىپ ناھايىتى شاتلىنىپ
يەڭگىللەپ قاپتۇ.

بېيت

سۇ ئۆيىقىدا، ئويغاق يېشىللىق،
تۈرلۈك گۈللەر تۇرغان ئېچىلىپ.
رەڭمۇ-رەڭ گۈل شۇنچە گۈزەل،
ئېپار-زەپەر تۇرغان چېچىلىپ.

ئەلقىسسە، بۇ يەر شۇنداق گۈزەللىكنى،
ئۇنىڭدەك يەنە بىر يەرنى ھېچ كىشى كۆر-
مىگەن بولسا كېرەك. مېۋىلىرىمۇ شۇنداق
تاتلىق-شېرىنلىكى، مۇنداق مېۋىلەرنىمۇ ھېچ-
كىم يەپ كۆرمىگەن بولسا كېرەك. پادىشا
بوستاننى سەيلە قىلىپ مېۋىلەردىن خالىغىنى-
چە يەپتۇ. ئاندىن كېيىن مېڭىپ يەنە بىر
يەرگە بېرىپتۇ. بىر ئالى ئۆي كۆزىگە كۆرۈ-
نۈپتۇ. ئىلگىرلەپ قەدەم ئاپتۇ. ئۇنىڭ ئىچى-
دە بىر ئايغا ئوخشايدىغان ساھىپجامال
قىز ئولتۇرغان ئىكەن. ئۇنىڭ ھۆسنى-جامالى-
دىن ئۆينىڭ ئىچى يورۇپ تۇرغىدەك. پادى-
شا بۇ نازىنىننى كۆرۈپ ھەيران قاپتۇ. قىزمۇ
شاھنى كۆرۈپ ھەيرانلىق ئىچىدە ئەجەپلىنىپ-
تۇ. «بۇ قورقۇنچلۇق جايغا قەدەم قويغان

كىم بولۇشى مۇمكىن؟ — دەپ ئويلاپتۇ قىز كۆڭلىدە. — دۇۋە ياكى پەرى جامائىسىدىنمىكىن يە؟...»

— ئەي ئىنسان، دەپتۇ قىز شاھقا قاراپ، — سىز قايسى جامائەدىن، قەيەردىن كەلدىڭىز؟ نەگە بارماقچىسىز؟ نىمە سەۋەپتىن بۇ قورقۇنچلۇق يەرگە چۈشتىڭىز؟ بىلىڭكى بۇ يەر ئاق دىۋىنىڭ تۇرىدىغان ماكانى! قانداق ئېھتىياج بىلەن قورقماي بۇ يەرگە كىرىپ قالدىڭىز؟ ئەھۋالنى بايان قىلىڭ؟

پادىشا بېشىدىن ئۆتكەن ئىشلارنى بىرـبىرلەپ بايان قىپتۇ.

— ئەي پادىشا، ـ دەپتۇ قىز مەدەت بېرىپ سۆزلەپ، — زىنھار قورقماڭ، مەردانە بولۇڭ. مېنىڭ سۆزۈمنى قۇلاق سېلىپ ئاڭلاڭ!

— سىزگە رەخمەت، — دەپتۇ شاھ خۇرسەن بولۇپ، سۆزلىرىڭىزنى ئەلۋەتتە قۇلاق سېلىپ ئاڭلارمەن.

قىز يۈز خىل نازـكىرەشمىلەر بىلەن سۆزلەپتۇ، شاھنىڭ يۈرىگىدىن ئىشىق ئوتى يالقۇنلىنىپ، ئاشىقى شەيدا بولۇپتۇ. قىز شاھنىڭ ئۇ ھالىنى كۆرۈپ دەپتۇ:

— ئەي شاھ، يېقىن كېلىڭ، ۋاقىت غەنىمەت. ئەيشىـئىشرەتكە مەشغۇل بولماق كېرەك.

— سىزگە جېنىم پىدا بولسۇن، — دەپتۇ پادىشا سۆيۈنۈپ، سۆزىڭىزنى بىجانىدىل قوبۇل قىلىمەن.

ئۇلار ئەيشىـئىشرەتكە مەشغۇل بولۇپتۇ. شۇ ھالەتتە بىرقانچە كۈنلەر ئۆتۈپتۇ. بىر كۈنى پادىشانىڭ كۆڭلىگە ئۆز تەختىـبەختى، بالاـچاقىلىرى، ۋەزىرـسىپاھلىرى كەپتۇ. يۈرىگىدىن ئاھ تارتىپتۇ.

— ئەي پادىشا، سىزگە نىمە بولدى؟ — دەپ سوراپتۇ قىز ئەجەپلىنىپ، — يە مېنىڭ جامالىمغا تويۇپ، مەندىن بىزار بولدىڭىزمۇ ياكى باشقا بىر دەرتكە گىرىپتار بولدىڭىزمۇ؟ زادى نىمە ئۈچۈن ئاھ تارتىسىز؟ ھەرقانداق مەقسىدىڭىز بولسا ئېيتىڭ، مەن ياردەم قىلىمەن.

— ئەي جېنىمنىڭ جانانى، — دەپتۇ پادىشا، — سىزمۇ راس ئېيتىڭكى، سىز كىمسىز؟ قايسى چىمەننىڭ گۈلىسىز! قايسى بوستاننىڭ بۇلبۇلى سىز؟ ئۆز ھالىڭىزنى ماڭا يوشۇرماستىن ئىزھار قىلىڭ، سىزنى تولۇق چۈشىنىپ كۆڭلۈم خاتىرجەم بولسۇن.

— ئەي پادىشا، — دەپتۇ قىز، — مېنى يامان يەردىن تۇتتىڭىز. ئەمدى مەن راستىنى ئېيتاي، مېنى سورىسىڭىز، مەن پەرىلەر پادىشاسىنىڭ قىزىدۇرمەن. بىر ۋاقىتتىكى مەن ئۆز مەنزىلىمدە قىزلار بىلەن ئويناپ سەيلە قىلىپ يۈرەتتىم. بىر چاغدا ئاق دىۋە مېنى كۆتىرىپ ئاسمانغا ئېلىپ چىقتى. شۇنداق ئېگىز چىقتىكى زېمىن كۆزۈمگە بىر قاچىدىكى سۇدەك كۆرۈندى. شۇ ھالەتتە ئېلىپ كېلىپ مېنى ئۇشبۇ باققا قويدى...

قىز بېشىدىن ئۆتكەنلەرنى تەپسىلى سۆزلەپ بېرىپتۇ. بۇ قىسسە پادىشاغا تەسەللى بولۇپ ئۇلار بىر مەزگىل يەنە ئەيشىـئىشرەت قىلىپ باغدا يۈرۈپتۇ.

يەنە بىر كۈنى پادىشا قىزغا يېلىنىپ ئىلتىجا قىپتىكى:

— ئەي نىگارىم، ئىككىمىز ئوخشاشلا بۇ يەردە بەندىت بولۇپ يېتىپتۇق، بۇ يەردىن قۇتۇلۇشىمىز ئۈچۈن بىر ئامال قىلسىڭىز قانداق؟

— ئەي شاھ، — دەپتۇ قىز پادىشاغا رەھىمى كېلىپ، — سىز كۆپ ئىشلارنى كۆرۈپسىز. سىزگە بىر سۆز ئېيتايكى، بۇ يەردە — نازۇـنېمەت كۆپ. ئەمما مۇشەققەتىمۇ جىق. ئەمدى مەن سىزگە بىر يول كۆرسىتەي. بۇ قىيىن ئىش، كۇشادىلىققا ئېرىشىشىڭىز ئەجەپ ئەمەس، سۆزۈم شۇكى، ئۇشبۇ لەخمىنىڭ ئىچىدە بىر ئۆي بار.

ئۇ ئۆينىڭ ئىچىدە بىر تاختا بار، ئۇ ئەينەككە ئوخشايدىغان بىر خىل تىلسىمدۇر. ئۇنىڭغا ئالتۇندىن خەت يېزىلغان. ئەگەردە سىز ئۇنى قولغا كەلتۈرسىڭىز ھەممە بەنتلەرنى ئاچالايسىز. ئەشۇ ئەينەكنى قولغا چۈشۈرۈپ دىۋىگە قاراتسىڭىز، دىۋىنىڭ ئىچىگە ئوت تۇتۇشۇپ ھالاك بولغۇسىدۇر.

پادىشا قىزدىن بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ شاد - خۇرام بولۇپتۇ.

— ئەي كۆزۈمنىڭ نۇرى، يۈرىگىمنىڭ مادارى، — دەپتۇ شاھ شاتلىنىپ، — تېزرەك ئورنىڭىزدىن تۇرۇڭ. ماڭا ئۇ يەرنى كۆرسىتىڭ!

قىز ئورنىدىن تۇرۇپ، شاھنى باشلاپ يەنە بىر لەخمىنىڭ لىۋىگە باشلاپ بېرىپتۇ ۋە يولنى چۈشەندۈرۈپ كۆرسىتىپتۇ. شاھ خۇداغا تەۋەككۇل قىلىپ لەخمىگە قەدەم قويۇپتۇ. قىز لەخمىنىڭ بويىدا ئولتۇرۇپ قاپتۇ. شاھ كىرىپ قىز كۆرسەتكەن ئەينەكتەك تاختىنى ئېلىپ چىقىپتۇ. ئىككىسى خوشاللىنىپتۇ. ئاندىن كېيىن خەزىنىگە كىرىشىپتۇ. كۆڭۈللىرىگە ياققان ماتا - رەختلەردىن، دۇر - جاۋاھىراتلاردىن، گۆھەر چىراقلاردىن ئېلىشىپتۇ.

— ئەي شاھى ئالەم، — دەپتۇ قىز خەزىنىدىن چىققاندىن كېيىن، — مېنىڭ ئارقامغا سىز ئېسىلىڭ، ئەمدى مەن سىزنى كۆتىرىپ ئۆز شەھرىڭىزگە باراي. ئىككىمىز بىللە شەھرىڭىزگە بارايلى.

شاھ قىزنىڭ دۈمبىسىگە ھاپاش بولۇپتۇ. قىز ئاللاھۇئەكبەر دەپ ئۇچۇپتۇ. ئۇچا - ئۇچا شەھەرگە يېقىن بىر يەرگە كېلىپ چۈشۈپتۇ.

— ئەي نازىنىن بەرنا، — دەپتۇ پادىشا قىزغا قاراپ، — سىز شۇ يەردە بىردەم سەۋرى قىلىپ تۇرۇڭ. مەن شەھەردىن بىر خەۋەر ئالاي. ئۇيەردە قانداق گەپ - سۆزلەر بارلىغىنى ئۇقاي.

پادىشا كېيىملىرىنى ئاق دىۋە ئېلىۋالغىنى ئۈچۈن يالىڭاچ ئىكەن. شۇ ھالەتتە قىزنى قويۇپ ئۆزى ۋەزىرىنىڭ ئۆيىنىڭ ئالدىغا كەپتۇ، دەرۋازىنى قېقىپتۇ. بىر مۇھەررەم يۈگرەپ چىقىپتۇ.

— كىمسەن، نىمە ئىشىڭ بار؟ نىمىگە كەلدىڭ؟ — دەپ سوراپتۇ مۇھەررەم.

— سۆزۈمنى ۋەزىرگە ئېيتىمەن، — دەپتۇ شاھ، — كىرىپ خەۋەر قىلغىن. ۋەزىر مېنىڭ ئالدىمغا چىقسۇن. سۆزۈمنى ئۇنىڭغا ئېيتاي.

مەھرەم ھەيران بولۇپ ۋەزىرنىڭ قېشىغا كىرىپتۇ.

— دەرۋازىنى قاققان كىم ئىكەن؟ — دەپ سوراپتۇ ۋەزىر.

— بىر يالىڭاچ ئادەم، — دەپ جاۋاپ بېرىپتۇ مەھرەم ۋەزىرگە، — ئۇ كىشى ئۆزلىرىنى چىقسۇن، گېپىم بار، — دەيدۇ.

— ھەركىم بولسا بۇ يەرگە باشلاپ كىرگىن، — دەپتۇ ۋەزىر.

مۇلازىم چىقىپ پادىشاغا: ۋەزىر سىزنى چاقىرىدۇ، دەپتۇ. شاھ ۋەزىرنىڭ ئالدىغا كىرىپ سالام قىپتۇ. ۋەزىرنىڭ ئاچچىغى كېلىپ جاۋاپ سالاممۇ بەرمەپتۇ. شاھ ئىكەنلىگىنى ھەرگىزمۇ بىلمەپتۇ. شاھ قولىنى قوشتۇرۇپ تۇرۇپتۇ. بىرئازدىن كېيىن ۋەزىر شاھتىن سوئال سوراپتۇ.

— نىمە ھاجىتىڭ بار؟ قانداق ئادەمسەن؟ قەيەردىن كەلدىڭ؟ مەقسىدىڭ نىمە؟

— ئەي ۋەزىر، — دەپتۇ شاھ ئۆزىنى مەلۇم قىلىپ، — مېنى تونىمايۋاتامسەن؟

— ئەسلا تونۇمىدىم، — دەپتۇ ۋەزىر ھەيران بولۇپ، — ئېيتقىنا زادى سەن كىم بولىسەن؟

— مەن خۇرشىد شاھتۇرمەن، — دەپتۇ شاھ ئۆزىنى تونۇشتۇرۇپ، — ئالتە ئاي بولماي مېنى ئۇنۇتتىڭمۇ؟

— ئەي يالىڭاچ ئادەم، — دەپتۇ ۋەزىر ئۆزىنى تۈزەپ، — سەن زادى كىم؟ ئاجايىپ گەپلەرنى قىلىسەنغۇ؟ خۇرشىد شاھ تەختىدە ئولتۇرىدۇ. سەن بولساڭ مەن خۇرشىد شاھ دەيسەن! سەن بىر نىشانە ئېيتقىن، مەن ئاندىن سېنىڭ كىم ئىكەنلىكىڭنى بىلەي.

— خوپ، — دەپتۇ شاھ، — مەن ساڭا نىشانلەر ئېيتاي.

پادىشا سۆزىنى باشتىن باشلاپتۇ. بولغان ۋاقىئەلەرنى بىر-بىرلەپ سۆزلەپ بېرىپتۇ. بۇ كەچۈرمىشلەرنى ئاڭلىغان ۋەزىر كۆزىدىن ئىختىيارسىز ياش تۆكۈپ ئورنىدىن تۇرۇپ شاھقا گىرە ساپتۇ. زار-زار يىغلاپ باھار يامغۇرىدەك ياشلىرىنى راۋان قىپتۇ. پادىشادىن ئەپۇ سوراپتۇ. شاھانە كىيىملەرنى ئېلىپ چىقىپ، شاھنى ھاممامدا يۇيۇندۇرۇپ كىيدۈرۈپتۇ. ئاندىن كېيىن ۋەزىر بارلىق ئاكابىر-كاتتىلارنى يىغىپتۇ، ئۇلارغا بۇ مەخپى ئەسرارنى بىلدۈرۈپتۇ. ھەممەيلەن ھەيران قاپتۇ.

— ئەي كاتتىلار، — دەپتۇ شاھ سۆزلەپ، — ھەيران بولماڭلار. بۇ سىرنى ھازىر سىلەرگە تېخىمۇ روشەن كۆرسىتەمەن. سىلەر پۇختا قوراللىنىپ مېنىڭ ئارقامدىن مېڭىڭلار!

ھەممەيلەن تەييارلىنىپ خۇرشىد شاھقا ئەگىشىپ ئوردىغا قاراپ راۋان بولۇپتۇ. ئۇلار توساقلاردىن ئۆتۈپ پادىشالىق تەختى تۇختىتىلغان ئۆيگە باستۇرۇپ كىرىپتۇ. پادىشا خۇرشىد ھەممىدىن ئىلگىرى قەدەم قويۇپتۇ.

تەخت ئۈستىدە ئاق دىۋە كېرىلىپ ئولتۇرغان ئىكەن. ئۇ باستۇرۇپ كىرگەنلەرنى نەزىرىگە ئىلماي قەھرى بىلەن تىكىلىپتۇ. پادىشا خۇرشىد قوينىدىن خاسىيەتلىك ئەينەكنى ئېلىپ ئاق دىۋىگە تۇتۇپتۇ. دىۋە دەرھال ئۆلۈپتۇ. ئۇنىڭ دىۋە ئىكەنلىكى ھەممىگە مەلۇم بولۇپتۇ.

— ئەي سىپاھ، لەشكەرلەر، — دەپتۇ پادىشا خىتاب بىلەن بۇيرۇق قىلىپ، — بۇ مەلئۇننى ئۇرۇڭلار!

چوڭ-كىچىك ھەممەيلەن دىۋىنى ئۇرۇشقا باشلاپتۇ. دىۋە مەلئۇننى كۆكۈمتالقان قىلىۋېتىپتۇ. ئاندىن كېيىن ئوت يېقىپ كۆيدۈرۈپتۇ. كۈلىنى ئاسمانغا سورۇپتۇ. بارلىق چوڭ-كىچىكلەر پادىشانىڭ ئايىغىغا باش قويۇپ زار-زار يىغلاپ ھۇزۇر، خالىق ئېيتىپتۇ. خۇرشىد شاھ ئۇلارغا دىلنەۋازلىق قىپتۇ. شەھەر خەلقى يېڭىدىن توي-تاماشالار قىلىپ، پەرىزاتنى باشتىدىن نىكاھلاپ خۇرشىد شاھقا بېرىپتۇ. قىرىق كۈن توي-تاماشالار قىلىپ، شاد-خۇراملىق بىلەن مۇرات-مەقسەتلىرىگە يېتىپتۇ...

گۈلشات ھىكايىسىنى شۇ يەردە تاماملاپتۇ. شىرزات گۈلشاتخانغا كۆپ تەھسىن ئاپىرىن قىپتۇ.

بېيىت

گۈلشات ھىكايىسىن ئاڭلاپ شىرزات،
ھاياجان ئىلكىدە بوپتۇ شات-خورام.
غەزەپ ئوتلىرى پەسلەپ بىردىن،
گۈلشاتخانغا دەپتۇ ئاپىرىن.

شىرزات بىلەن گۆلشات مەنزەر زۇھىلدا قىلىشقان ھىكايىنىڭ بايانى

ئەلقىسسە، مەلىكە گۆلشات بارلىق قىزلارنى يىغىپ مەجلىس قۇرۇپتۇ. شىرزات تەختتە ئولتۇرۇپتۇ. ساقىلار يۈز خىل ناز - كەرەشمىلەر بىلەن ئالتۇن رەڭلىك شاراپلارنى گەردەشكە كىرگۈزۈپتۇ. شىرزاتقا ئارقمۇ - ئارقا شاراپ تۇتۇلۇپتۇ. شىرزات مەس بولۇپتۇ. مەسلىكتە پەررۇخزادىنىڭ قىلغان ئىشى يادىغا كېلىپ غۇلاملىرىغا بۇيرۇپتۇ:

— دەرھال چىقىپ پەررۇخزادە دىگەن نابكارنى تۇتۇپ كېلىپ مەنزەردىن تاشلاپ ھالاك قىلىڭلار!

مەلىكە گۆلشات بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپ سۆز باشلاپتۇ:

— يا، پادىشاھى ئالەم، بۇ مەجلىس خوشاللىق مەجلىسىدۇر، قان تۆكۈش مەجلىسى ئەمەس. مېنىڭ يۈزۈمنى قىلسىلا، ئاتامنىڭ قېنىنى تۆكمىسىلە، مەن بىر ھىكايە سۆزلەپ بېرەي.

— ئانداق بولسا ھىكايەڭنى باشلىغىن، — دەپتۇ شىرزات مەلىكىنىڭ سۆزىنى قوبۇل قىلىپ، — سېنىڭ سۆزۈڭنى ئاڭلاشقا جېنىم پىدا!

— ئەنجان شەھرىدە بىر قاسساپ بار ئىكەن، — دەپ ھىكايىسىنى باشلاپتۇ گۆلشات، — ئۇنىڭ ئېتى ناسىر ئىكەن. كىشىلەر ئۇنى ناسىر قاسساپ دەيدىكەن. ناسىر قاسساپ خۇشچىراي، ئەقىللىق كىشى ئىكەن. بىر كۈنى بىر قانچە ياشلار بىلەن قوي سېتىۋېلىش ئۈچۈن شەھەردىن سەھراغا چىقىپتۇ. كۆپ قويلارنى ئاپتۇ. قويلارنى ھەيدەپ كېلىپ شەھەر سىرتىدا قويۇپ ئۆزى شەھەرگە كىرىپتۇ.

تۈن قاراڭغۇ ئىكەن. قويلارغا بۆرە تېگىپتۇ، ھەممىسىنى پارە - پارە قىلىۋېتىپتۇ. ناسىر قاسساپ ھەمراھلىرى بىلەن قوينى ئىزلەپتۇ. ھەر قايسىسى ھەرياقتا قويلارنى ئاختۇرۇپ مېڭىپتۇ. ناسىر قاسساپمۇ بىر تەرەپكە مېڭىپتۇ. يولنى بىلمەي مېڭىۋېرىپ ھېرىپتۇ. قاتتىق ئۇيقۇسى كەپتۇ. ئاتتىن چۈشۈپ، بىر تاشقا بېشىنى قويۇپ ئۇخلاپتۇ. بىر چاغدا كۆزىنى ئېچىپ قارىسا تاڭ يورۇپتۇ. قاراپ ئۆزىنىڭ تاغنىڭ ئىچكىرىسىگە كىرىپ كەتكەنلىگىنى بىلىپتۇ. ئۇيان - بۇيانغا قارىسا ھېچكىم كۆرۈنمەپتۇ. قاياققا مېڭىشنى بىلمەپتۇ. قورسىغى ئېچىپ ئىنتايىن ئۇسساپتۇ. يېنىدا ئوقياسى يوق ئىكەن. ئاخىر بىر تەرەپكە قاراپ مېڭىپتۇ، بۇ قەشقەر يولى ئىكەن.

ناسىر قاسساپ قەشقەر يولىغا قاراپ راۋان بولۇپتۇ. ئاچلىقتىن گىيالار يىلتىزىنى كولاپ يەپتۇ. ئالتە كۈن يول يۈرۈپتۇ. ئاخىر قەشقەرگە كىرىپ كەپتۇ. بۇ شەھەردە ناسىر قاسساپنىڭ تونۇشى يوق ئىكەن. شۇڭا قەيەرگە چۈشۈشنى بىلمەي تۇرۇپ قاپتۇ.

قەشقەردە بىر ياخشى، ساخاۋەتلىك مېھماندۇست ئادەم بار ئىكەن. ناسىر قاسساپ ئۇنىڭ خەۋىرىنى ئاڭلاپ ئالدىغا بېرىپ سالام قىپتۇ. بۇ سېخىنىڭ ئېتى مەنسۇر ئىكەن. مەنسۇرنىڭ كۆزى ناسىرغا چۈشۈپتۇ. قارىسا بىر ياش يىگىت، مۇساپىردەك تۇرۇپتۇ. مەنسۇر ئورنىدىن تۇرۇپ ناسىر قاسساپ بىلەن قىزغىن كۆرۈشۈپ، ھال - ئەھۋال سوراپتۇ. ناسىر قاسساپ سەرگۈزەشتىلىرىنى بىر - بىرلەپ بايان قىپتۇ. مەنسۇرنىڭ ناسىر قاسساپقا رەھمى كېلىپ دىلدارلىق قىلىپ كۆپ ئىلتىپاتلار قىپتۇ.

— ئەي يىگىت، — دەپتۇ مەنسۇر ناسىر

قاسساپقا، — بۇ شەھەرنى ئۆز شەھرىم دەپ بىلىك، بۇ يەرگە كېلىپ ئوبدان قىپسىز، ئەمدى بىر نەچچە كۈن بىللە مۇڭدىشىپ يۈرەيلى.

مەنسۇر مېھماننى ھۆيلىسىغا باشلاپ بېرىپتۇ. دەستۇرخان ئېلىپ چىقىپ زىياپەت بېرىپتۇ. ئاندىن كېيىن ئۇ ئاكا - ئۇكا ئاغىنىلىرىنى چاقىرتىپ كېلىپ ئۇلار بىلەن ناسىرنى تونۇشتۇرۇپتۇ. ئاخىر ھەممىلىرى ناسىرنى ئۆيلىرىگە چاقىرىپ مېھمان قىپتۇ.

بىر كۈنى مەنسۇر ناسىرنى باشلاپ ئۆز دۇكىنىغا كەپتۇ. سۆزلىشىپ ئولتۇرۇپتۇ. شۇ كۈندىن باشلاپ ناسىر قاسساپ بۇ دۇكانغا كېلىپ ئولتۇرۇپ كېتىدىغان بولۇپتۇ.

ناسىر قاسساپنى ھەر كىم كۆرسە ئۇنىڭ ھۆسنىنى تاماشا قىلىپ قانمايدىكەن. ناسىر قاسساپنىڭ گۈزەل ھۆسنىنىڭ شۆھرىتى پۈتۈن شەھەر خەلقىگە مەلۇم بولۇپتۇ.

بىر كۈنى مەنسۇر دۇكاندا گۆش سېتىۋاتقان، ناسىر ياندا ئولتۇرغان ئىكەن. بىر چاغدا ۋەزىرنىڭ كىشىلىرىدىن بىر ئادەم كىرىپ كەپتۇ.

— ئەي مەنسۇر، — دەپتۇ قاسساپقا، — تېز بول، ماڭا بىر شاگىرتىڭنى قوشقىن. ۋەزىرنىڭ بىر قويى بار ئىدى. بېرىپ ئۇنى سويۇپ بەرسۇن.

مەنسۇر قاسساپ دەرھال ناسىرنى بۇيرۇپتۇ.

— سىز بېرىپ ۋەزىر جاناپلىرىنىڭ قويىنى سويۇپ بېرىپ كېلىڭ!

ناسىر ماقۇل بولۇپ ئورنىدىن تۇرۇپ ھېلىقى ئادەمگە ئەگىشىپ مېڭىپتۇ. ۋەزىرنىڭ ھويلىسىغا، ئاندىن ئاشخانىسىغا كىرىپتۇ. ۋەزىرنىڭ خىزمەتچىلىرى ناسىر قاسساپنى كۆرۈپ ھەيران بولۇپتۇ. شۇنچە گۈزەل، كېلىشكەن كىشى تۇرۇپ قاسساپچىلىق قىلغىنىغا ھەيران بولۇپتۇ. ھەممىلىرى ياخشى خىزمەت قىلىپ زىياپەت بېرىپتۇ. تاماقتىن كېيىن ناسىر ئورنىدىن تۇرۇپتۇ.

خىزمەتكارلار قوينى ئېلىپ كىرىپتۇ. ناسىر قاسساپ تېزلىك بىلەن قوينى سويۇپ پاكىزە تازىلاپ ياغ - گۆشلىرىنى ئايرىپ بېرىپتۇ.

ۋەزىرنىڭ ناھايىتى قاملاشقان ساھىپجامال بىر قىزى بار ئىكەن. ئالى كۆشكىدە ئولتۇرغان ئىكەن. كۆشكىنىڭ دەرىزىسى ئاشخانىغا قارايدىكەن. قىز ئوچۇق دەرىزىدىن ناسىر قاسساپنى كۆرۈپ قاپتۇ. قايتا - قايتا قاراپتۇ. ناسىر قاسساپمۇ قىزنىڭ ئايدەك جامالىنى كۆرۈپتۇ. ئۇلار بىر - بىرىنى ياخشى كۆرۈپ قاپتۇ.

ناسىر قاسساپ ئون قوينى بوغۇزلاپ سويۇپ گۆش - يېغىنى تازىلاپ بولۇپتۇ. كېتىدىغان ۋاقىت بولغاندا كەتكىسى كەلمەي ئىلاجىسىز ئورنىدىن تۇرۇپتۇ. شۇ چاغدا قىز ئاشپەزنى چاقىرىپتۇ:

ئەي ئاشپەز، — دەپتۇ ئۇ بوش ئاۋازدا تاپىلاپ، — قوي سويغان قاسساپ يىگىتكە بېرىپ ئېيتقىن. ماڭا ئازراق قىيمىغا باپ گۆشتىن ئېلىپ چىقسۇن!

ئاشپەز ناسىر قاسساپقا ئۇ قىزنىڭ سۆزىنى يەتكۈزۈپتۇ. بۇ سۆزنى ئاڭلىغان ناسىر ناھايىتى خۇرسەن بولۇپ، دەرھال بىر نەچچە جىڭ پەش گۆش تەييارلاپ قىزنىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىپتۇ. قىز يۈز ناز كەرەشمە بىلەن گۆشنى قولىدىن ئاپتۇ.

— ئەي يىگىت، — دەپتۇ قىز، تەبەسسۇم بىلەن يېقىملىق ئاۋازدا، — ئاش پىشقىچە بىردەم ئولتۇرغىن، ئاش يەپ كەتكىن!

ناسىر بۇ مەرھەمەتنى قىزدىن ئاڭلاپ دىلىدا خۇدايىتائالا دەرگاھىغا يالۋۇرۇپتۇ:

— خۇدايا خۇداۋەندە قەشقەر شەھ-

رىگە مۇساپىر بولۇپ كېلىپ قالدىم. ئۇشبۇ ئىشقى سەۋدانىڭ جاپاسى بېشىمدا بار ئوخشايدۇ. ھەممە مۇشكۇلنى ئۆزەڭ ئاسان قىلغايسەن!

ئەلقىسسە، تاماق تەييار بولۇپتۇ. قىزنىڭ بىر قېرى ئىنىك ئانىسى بار ئىكەن. غىزادىن قاسساپ يىگىتكە بېرىشنى بۇيرۇپتۇ.

قىزنىڭ بۇ ئىلتىپاتىنى ناسىر قاسساپ ئاڭلاپ، كۆپ خۇرسەن بولۇپ، ھەقتائالاغا ھەمدۇ-سانا ئېيتىپتۇ. قىزنىڭ سۆزىگە ئاساسەن ئىنىك ئانا ناسىر قاسساپقا ئاش، گۆش قاتارلىق نەرسىلەرنى بېرىپتۇ. ناسىر قاسساپ گۆشنى بىلىگە تۇگۈپ، غىزانى كىچىك دەستۇرخانغا يۆگەپ، قىزغا تازىم قىلىپ خوشلىشىپ يولغا راۋان بولۇپتۇ.

ئەلقىسسە، ناسىر قاسساپ ئەنسىز قىياپەتتە مەنسۇرنىڭ ئالدىغا بېرىپتۇ. غىزانى ئېچىپ ئالدىدا قويۇپتۇ. باشقا ھەمرالىرى بىلەن ئاشنى يەپتۇ، ناسىرنىڭ يۈرىگى ئىشقى ئوتىدا كۆيۈپ يانماقتا ئىكەن؛ ئەمما يۈرەك سىرىنى مەنسۇرغا ئىزھار قىلماپتۇ.

ئەمدى ئىككى كەلىمە سۆزنى قىزدىن ئاڭلىماق كېرەك:

ناسىر قاسساپ يانغاندىن كېيىن قىز ئورنىدىن تۇرۇپ ئۆيگە كىرىپتۇ. ئۆزىنى كېسەل قىلىپ ياستۇقنى بېشىغا قويۇپ يىغلاپ يېتىپتۇ. قىزنىڭ ئانىسى ئاڭلاپ، ئەنسىرەپ چېپىپ كىرىپتۇ.

— ئەي كۆز نۇرۇم — دەپتۇ ئانا قورقۇپ ئەنسىرەپ، ساڭا نىمە بولدى؟ قەيىرىڭ ئاغرىيدۇ؟

— ئەي مېھرىبانىم ئانا، — دەپتۇ قىز كۆزىنى ئېچىپ يىغىدىن توختاپ، — بېشىم قاتتىق ئاغرىۋاتىدۇ، كىشىلەرنىڭ گېپى قۇلىقىمغا كىرمەيدۇ. مېنى بىردەم ئارام ئالغىلى قويغىن.

قىز شۇنداق دەپلا ئورنىدىن تۇرۇپ ئانىسىدىن قېچىپ ئىچكىرىدىكى ئۆيگە كىرىۋاپتۇ. ئاندىن كېيىن ئىنىك ئانىسىنى چاقىرىپ سىرىنى ئىزھار قىلماقچى بولۇپتۇ.

— ئەي ئانا — دەپتۇ ئۇ ئىنىك ئانىسىغا قاراپ — مېنىڭ سىزگە مەخپى سۆزۈم بار، ئاڭلىغايسىز. مېنىڭ ئەھۋالىمغا قاراڭ. مەن كۆپ پەرىشانىمەن. ئاشۇ كۈنكى قاسساپ يىگىتنىڭ مۇھەببەت ئوتى مېنى خاراپ قىلاي دىدى...

قىز كۆپ يىغلاپ، ياش تۆكۈپ بىئارام بولۇپتۇ.

— سەۋرى قىلىڭ خېنىم — دەپتۇ ئىنىك ئانا تەسەللى بېرىپ — مەن گالۋاڭ خوتۇن دەردىڭىزنى چۈشەنمەپتىمەن. ئەمدى بىلدىم، بىر ئىلاجىنى قىلاي.

قىز ئىنىك ئانىسىغا كۆپ ماللارنى ئىنئام قىپتۇ ۋە مەقسىدىگە يېتىش ئۈچۈن يېقىندىن ياردەم قىلسا يەنە كۆپ پۇل-مال بېرىدىغانلىقىنى ئېيتىپتۇ.

— ئەي كۆزۈمنىڭ نۇرى، — دەپتۇ موماي ئەھدىسىنى ئىزھار قىلىپ، — ھەرنە خالىسىڭىز شۇنىڭغا مۇۋاپىق ئىش قىلغايمەن، سىز خاتىرجەم بولۇڭ!

قىز مومايدىن بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ كۆڭلى سەل تەسكىن بولۇپ ئارام ئاپتۇ.

ئەلقىسسە، موماي قىز ئالدىدىن چىقىپ، قاسساپ يىگىتنى قانداق ئېلىپ كېلىش مەسىلىسى ئۈستىدە باش قاتۇرۇپتۇ.

ئەمدى ئىككى كەلىمە سۆزنى قاسساپ يىگىت ناسىردىن ئاڭلاش كېرەك:

شۇ كۈنى قىز بىلەن ئۇچرىشىپ قايتقاندىن كېيىن يىگىت ھوشىنى يوقىتىپتۇ. قىزنىڭ ئىشقىدا يۈرىگى كۆيۈپ، ئازاۋى كۈنسېرى ئۇلغىيىشقا باشلاپتۇ.

بىر كۈنى ناسىر مەنسۇرنىڭ دۇكىنىدا ئولتۇرسا ۋەزىرنىڭ بىر خىزمەتچىسى كىرىپ كەپتۇ. مەنسۇر گۆش پارچىلاۋاتقان ئىكەن. يەنە ۋەزىرنىڭ قويلىرىنى سويۇپ بەرگىلى بىرەر شاگىرتنى بېرىشنى ئېيتىپتۇ. مەنسۇر ئىشتىن توختاپ ناسىرغا دەپتۇ.

— سىز يەنە بېرىپ، ۋەزىرنىڭ قويلىرىنى سويۇپ بېرىپ كېلىڭ!

بۇ سۆز ناسىرغا ناھايىتى خوش كەپتۇ. ئۇ خىزمەتچىگە ئەگىشىپ ۋەزىرنىڭ ئۆيىگە كەپتۇ.

موماي قاساپ يىگىتنى قانداق قىلىپ قولغا كەلتۈرۈش ئۈستىدە باش قاتۇرۇپ يۈرگەن كۈنلەر بولغاچقا، ناسىرنىڭ ھويلىغا كىرىپ كەلگەنلىگە ئىنىك ئانىنى بەسيار خوشال قىپتۇ. ئاندىن قاساپ يىگىتنى بىر خىلۋەتكە باشلاپ كىرىپتۇ. ھېچكىشى كۆرمەپتۇ. قىزنىمۇ چاقىرىپتۇ. ئەسلىدە بۇ ئۆينى مۇشۇ غەرەزدە تەييارلىغان ئىكەن. قىز خۇرسەن بولۇپ بەزمە سايمانلىرىنى ھازىرلاپ ناسىرنىڭ ئالدىغا ھازىر بولۇپتۇ. ئۇلار قەن بىلەن ھەسەلدەك كىرىشىپ كېتىپتۇ. بىر - بىرلىرىدىن ھال سوراپتۇ. ناسىر بېشىدىن ئۆتكەن سەرگۈزەشتىلىرىنى سۆزلەپ بېرىپتۇ.

ئۇلار ھەر تەرەپتىن سۆزلىشىپ، ئەيشى - ئىشرەت قىلىپ ھوزۇرلىنىپتۇ.

— ئەي يىگىت، — دەپتۇ قىز تەلەپ قىلىپ، — مېنى ئۆز يۇرتىڭغا ئېلىپ قاچقىن. بۇ يەردە مۇرادىمىزغا يەتكىلى بولمايدۇ.

— خوپ، — دەپتۇ ناسىر، قىزنىڭ مەسلىھەتىنى قوبۇل قىلىپ، سىزنىڭ سۆزىڭىزنى جېنىم بىلەن قوبۇل قىلىمەن!

ناسىر ئورنىدىن تۇرۇپ، سەپەر ھازىرلىغىنى قىلىش ئۈچۈن چىقىپ كېتىپتۇ. قىزمۇ ئاتىسىنىڭ خەزىنىسىگە كىرىپ ھەرخىل جاۋاھىراتلاردىن يەتكىچە ئاپتۇ، ناسىرغا ئىككى ھەميان ئالتۇن بېرىپتۇ.

— ئەي يىگىت، — دەپتۇ قىز ئاگاھلاندۇرۇپ، — ھۇشيار بولغىنىكى، گالۋاڭلىق - بىخۇتلۇق ئۆزىگە زىيان كەلتۈرىدۇ. دۈشەنبە ئاخشام كېچە ھەممە تەييارلىقنى تولۇق پۈتتۈرۈپ بولۇشىمىز لازىم. شۇ كۈنى كېچىسى چوقۇم قەسرىمىزنىڭ تېگىدە مېنى كۈتۈشىڭىز زۆرۈر. مەن ئاتامنىڭ تۈلپارلىرىدىن ئىككىنى تاللاپ ئېلىپ چىقىمەن. ئىككىمىز ئاتلارغا مىنىپ يولغا راۋان بولغايمىز.

ئۇلار مەسلىھەتلىرىنى بىر يەرگە توختىتىپ ۋەدىلىشىپتۇ. ناسىر قاساپ ئىككى ھەميان تىللانى بېلىگە مەھكەم تۈگۈپتۇ. قىز بىلەن خوشلىشىپ مەنسۇرنىڭ ھويلىسىغا قايتىپ كەپتۇ. دۈشەنبە ئاخشاممۇ كەپتۇ. ناسىر قاساپ قىز كۆرسەتكەن مەنزىل - قەسرنىڭ تۈۋىدە كېلىپ ساقلاپ ئولتۇرۇپتۇ. ناسىر ساقلا - ساقلا كۆزىگە تاتلىق ئۇيقا كەپتۇ. قانچە قىلىپمۇ ئۇيقىدىن قۇتۇلالماي، ئاخىر ئۇخلاپ قاپتۇ.

بۇ شەھەردە مەككار، كاززاپ بىر ئوغرى بار ئىكەن، شۇ كېچىسى بۇ ئوغرى ۋەزىرنىڭ خەزىنىسىگە تېگىش مەقسىدىدە كەپتۇ. ئۇ قەسىر ئەتراپىنى ئايلىنىپ، چۈشىدىغان يەرنى ئىزلەپتۇ. قىز بولسا ئۆز سۆزىگە ئەمەل قىلىپ قەسرنىڭ تېمىغا كېلىپ ئوغرىنى كۆرۈپتۇ. لېكىن ئۇنى ناسىر قاساپ دەپ بىلىپ، كەمەندىنىڭ بىر ئۇچىنى قەسىر كۇنگۇرىسىغا مەھكەم باغلاپ يەنە بىر ئۇچىغا ئۆزى ئېسىلىپ، ئوغرىنىڭ ئالدىغا چۈشۈپتۇ. ئوغرى قارىسا قەسرنىڭ تېمىدىن بىر ئادەم چۈشۈۋاتقىدەك، ئۇ پەسكە چۈشكەندىن كېيىن بېرىپ قارىسا، بىر نازىنىن قىز ئىكەن. ئوغرى قىنىغا سىغماي قاپتۇ. قىزنىڭ قولىدىن مەھكەم تۇتۇپتۇ. قىز سەل-

دىن كېيىن قولىنى تۇتقان باشقا بىر ئادەم ئىكەنلىكىنى بىلىپ، قورققىنىدىن ھوشىدىن كېتىپتۇ. ئوغرى دەرھال يانچۇغىدىن بىھوش قىلىدىغان دورىنى ئېلىپ قىزنىڭ بۇرنىغا تۇتۇپتۇ. قىز بىچارە ئەمدى تولۇق بىھوش بولۇپتۇ.

ئوغرى ئەتراپقا قاراپتۇ، نېرىراقتا ئۇخلاۋاتقان ناسىرنى كۆرۈپتۇ. پۇتىنىڭ ئۇچىدا ئاستا مېڭىپ بارسا، بىر ئادەم خورەك تارتىپ ئۇخلاۋاتقىدەك، ئۇياق-بۇ يېقىنى سىيپاپ ئۇنىڭ بېلىدىكى ئىككى ھەميان ئالتۇننى سەزدۈرمەي ئاپتۇ. ئاندىن يۈدۈپ يولغا راۋان بولۇپتۇ.

ئەلقىسسە، ئوغرى قىزنى كۆتەرگىنىچە ئۆز ماكانىغا — شېرىكلىرىنىڭ قېشىغا يېتىپ بېرىپتۇ. ئوغرىلارنىڭ ماكانى بىر غارنىڭ ئىچىدە ئىكەن. بۇ ئوغرى قىز بىلەن ئىككى ھەميان ئالتۇننى شېرىكلىرى ئالدىغا قويۇپتۇ. ئوغرىلار بۇ ھالنى كۆرۈپ شاد خورام بولۇپ، مەزكۇر ئوغرىغا ئاپىرىنلار ئېيتىپتۇ. قىزنى ھوشىغا كەلتۈرۈپتۇ. قىز كۆزىنى ئېچىپ ئۆزىنى غار ئىچىدە ئوغرىلار ئالدىدا كۆرۈپ، قورققىنىدىن ھوشىدىن كېتىپتۇ. قىزنى ئېلىپ كەلگەن ئوغرى ئۇنى يۆلەپتۇ.

— ئەي مەلىكە قورقماڭ، — دەپتۇ ئۇ ئوغرى، — بۇ يەرگە سىزنى مەن ئېلىپ كەلدىم. مەن بۇ تۇرغانلارنىڭ ھەممىسىنىڭ سەردارى بولىمەن. سىزگە يامان كۆز بىلەن قاراش بۇلارنىڭ ھەددى ئەمەس. خاتىرىڭىزنى جەم قىلىڭ، سىزنى قەغەزدىكى قەندەك ساقلايمەن.

بۇ سۆزنى ئاڭلاپ مەلىكە ئۆزىنى تۇتۇۋاپتۇ. «ئەمدى قانداق قىلىشىم كېرەك؟ — دەپ ئويلاپتۇ ئۇ ئىچىدە، — قۇش قىلتاققا ئىلىنغاندىن كېيىن سەۋرى قىلىشى لازىم. مەن بۇلار بىلەن مۇرەسسە قىلىپ، پەم ئىشلىتىپ ساق-سالامەت قۇتۇلۇشنىڭ ئىلاجىنى تاپاي!»

ئەمدى ئىككى كەلىمە سۆزنى ناسىر قاسساپتىن ئاڭلاڭ:

ناسىر بىچارە، ئويغىنىپ قارىسا، بېلىدىكى ھەميان يوقمىش. ئۇ بىرەر يۈلۈچى ئېلىپ كەتكەن ئوخشايدۇ، دەپ ئويلاپ، تاڭ ئاتقىچە قىزنى ساقلاپتۇ. لېكىن قىزدىن ھېچنەرسە زاھىر بولماپتۇ. مۇنداق بولۇشىدا بىرەر سەۋەپ بولسا كېرەك، دەپ ئويلاپتۇ ئۇ، — بىر بۇلۇڭغا بېرىپ ئەھۋالنى كۆزىتىپ باقاي.

ئۇ بىر خىلۋەتكە بېرىپ ئولتۇرۇپتۇ. شەرق سۇزۇلۇپ، كۈن پارلاپتۇ. شەھەرگە: «ۋەزىرنىڭ قىزىنى ئوغرى ئېلىپ قېچىپتۇ» دىگەن پاراڭ تارقىلىپتۇ. ناسىر قاسساپ بۇ سۆزنى ئاڭلاپ يۈرىكى ئازابلىنىپتۇ. زار-زار يىغلاپ خىلۋەتتىن چىقماي يېتىپتۇ.

ئەلقىسسە، ۋەزىر ئەھۋالنى بىلگەندىن كېيىن بارلىق كېنىزەك، ساراي خوجىلىرى ۋە ئىنىك ئانىلارنى ئىسكەنجىگە ئاپتۇ. قاتتىق سوراق قىپتۇ.

— قىزىمنىڭ قايان بارغىنىنى ئەلۋەتتە ھەر قايسىڭ بىلىسەن! — دەپتۇ ۋەزىر سوراق قىلىپ، — قىزىم قېنى؟ راستىنى ئېيتىش. بولمىسا جېنىڭدىن ياخشىلىق كۈتۈشمە!...

ئاخىر بىر كېنىزەك سۆزگە ئېغىز ئېچىپتۇ:

— ھۆرمەتلىك ۋەزىر جاناپلىرى، — دەپتۇ ئۇ قورقۇپ تىترەپ، — مەن كۆرگەن-بىلگىنىمنى سۆزلەپ باقاي!

— ھە، قېنى سۆزلە! — دەپتۇ ۋەزىر كۆزلىرىنى ۋەھىمىلىك پاقىرىتىپ، — باشقىلارمۇ ئويلاپ قويۇش!

— مەن شۇنى بىلىمەنكى، — دەپتۇ ھېلىقى كېنىزەك داۋام قىلىپ، — ناسىر قاسساپ دىگەن بىر ئادەم ئاشخانىغا كېلىپ قوي سويۇپ يۈرەتتى. مەلىكىنىڭ ئۇ يىگىتكە

مەيلى باردەك ھەس قىلغان ئىدىم. مەلىكىنى ئاشۇ يىگىت ئېلىپ قاچقان بولسا ئېھتىمال.

ۋەزىر بۇ سۆزنى ئاڭلاپ دەرغەزەپ بولۇپ:

— دەرھال مەنسۇر قاساپنى تېپىپ كېلىڭلار! — دەپ بۇيرۇپتۇ.

ساقچىلار ئۇزاق ئۆتمەي مەنسۇر قاساپنى تۇتۇپ كەپتۇ.

— ئەي مەنسۇر! — دەپتۇ ۋەزىر ۋاقىراپ، — ناسىر دىگەن ھارامزادە ئەيىيار ھەمرايىڭ بار ئىكەن. ئۇنىڭ قەيەردە ئىكەنلىگىنى بىلەمسەن؟!

— مەن ئۇنىڭ قەيەردە ئىكەنلىگىنى بىلمەيمەن، — دەپتۇ مەنسۇر نىمە ئەھۋال بولغانلىغىنى چۈشەنمەي ھەيران بولۇپ. — ئۇ بىر مۇساپىر كىشى ئىكەن، مېنىڭ ھويلامغا بىر ئىككى كۈن كېلىپ قونۇپ كەتتى. مېنىڭ ئادىتىم ھەر قانداق ئادەم ئۆيۈمگە كەلسە، تاپقىنىمنى ئايىمايمەن. ئۇ بىر غېرىپ مۇساپىر ئىكەن. ھازىر ئۇنىڭ قەيەردىلىگىنى بىلمەيمەن. شۇنداقتىمۇ بىر ئىزلەپ باقاي.

— ئەي مىرشەپلەر، — دەپتۇ ۋەزىرنىڭ غەزىۋى تېخىمۇ ئۆرلەپ، — بۇ مېنى ئالدىماقچى ئوخشايدۇ، ئېلىپ بېرىپ دارغا ئېسىڭلار، ھەمرايى تېپىلغىچە دارغا ئېسىقلىق تۇرسۇن!

ۋەزىر يەنە قۇر بېشىغا: كېچىچە سەگەك يېتىپ پايلاڭلار! ناسىر ھارامزادە بۇ دوستىنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن دارنىڭ ئاستىغا كېلىشى ئېھتىمال، كەلگەن ھامان ئۇنى تۇتۇڭلار! — دەپ تاپىلاپتۇ.

— خوپ، — دەپتۇ قۇر بېشى، — بۇيرۇقلىرىنى بېجىرىشكە ھەرقاچان تەييارمىز!

جاللاتلار ۋەزىرنىڭ بۇيرۇغى بىلەن مەنسۇرنى دارغا ئېسىپتۇ. ناسىر بۇ پاجىئەلىك خەۋەرنى ئاڭلاپتۇ. «ئەي ناسىر — دەپتۇ ئۇ ئۆزىگە، — سېنىڭ قىلغىنىڭ مەنسۇرگە زىيان بولدى. ئەمدى مەرتلىك شۇكى، ئەييارلىق ھۈنىرىنى ئىشلىتىپ، دوستۇڭنى داردىن قۇتقازمىغىڭ لازىم».

كەچ بولۇپ ئالەم قاراڭغۇلۇققا چۆكۈپتۇ. ناسىر خىلۋەتتىن چىقىپ، ئەييارلىق ئەسۋابىنى تۇتۇپ دارنىڭ ئاستىغا يېتىپ كەپتۇ. ساقچىلارنىڭ ئۇخلىشىنى كۈتۈپتۇ. لېكىن ئۇلار ئۇزاققىچە ئۇخلىماپتۇ.

«ئەمدى باشقىچە تەدبىر ئويلىمىسام بولمىدى» دەپتۇ ئۇ پىكىر يۈرگۈزۈپ.

ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ بىر ھالۋىچىنىڭ دۇكىنىنىڭ تېمىنى تېشىپ كىرىپ، بىر قانچە ھالۋىنى ئېلىپ، ئۇنى كېسىپ پارچىلاپ ئازراق بىھوش قىلىدىغان دورا قوشۇپ تەۋەككە سېلىپ ھالۋىچى قىياپىتىدە ساقچىلار ئالدىدىن ئۆتۈپتۇ. ساقچىلار ھالۋىچىنى بوزەك قىلىپ بەس - بەستە ھالۋىنى بۇلاپ قېچىشىپتۇ.

— ئەي بۇرادەرلەر، — دەپتۇ ناسىر بىچارىلارچە يالۋۇرۇپ. — مەن كەمبەغەلنىڭ بار - يوق دەسمايىم شۇ ئىدى. ماڭا ئىچىڭلار ئاغرىسۇن.

ساقچىلار ھالۋىچىنىڭ نالىسىغا قۇلاق سالماي ئېلىۋالغان ھالۋىنى ئالدىراپ يېيىشىپتۇ. ناسىر ئارقىسىغا قايتىپ، بىر خىلۋەتتە ساقچىلارنىڭ بىخۇت بولۇپ يىقىلىشىنى كۈتۈپتۇ. بىر ئازدىن كېيىن ساقچىلار ئارقىمۇئارقا ھوشسىزلىنىپ يىقىلىپتۇ.

بۇ پۇرسەتنى غەنىمەت بىلگەن ناسىر دەرھال خىلۋەتتىن چىقىپ دار ئاستىغا كەپتۇ. مەنسۇرنى بوشىتىپ ئۇنىڭ ئورنىغا ئىككى ساقچىنى ئېسىپ قويۇپتۇ. باشقا ساقچىلارنىڭ يۈزلىرىگە ئەڭلىك، قېشىغا قېنىق ئۇسما قويۇپ خوتۇن - قىزلاردەك پەدازلاپ قويۇپتۇ....

ئەلقىسسە، ناسىر ساقچىلارنىڭ ھەر

AltunOq

قايسىسىنى ھەرخىل تەرتىپتە مەسخىرە قىلىپ مەنسۇرنى ئېلىپ يولغا راۋان بولۇپتۇ.

— ئەي ئاغىينە، — دەپتۇ مەنسۇر ئازراق يول يۈرگەندىن كېيىن، — سىز مېنى قويۇپ بېرىڭ، مەن ئەمدى ئۆيۈمگە باراي. تۇققانلىرىم مېنى بىر يەرگە يوشۇرىدۇ. سىز مەھبۇبىڭىزنى تېپىڭ. سەھرالارنى، تاغۇ-دەشتلەرنى ئاختۇرۇڭ. بىرەر نىشانىسىنى تاپسىڭىز ئەجەپ ئەمەس.

ئۇلار ئۇزۇنداق دېيىشىپ، خوشلىشىپتۇ. مەنسۇر ئۇدۇل تۇققانلىرىنىڭ ئالدىغا كەپتۇ. تۇققان قېرىنداشلىرى مەنسۇر ئاسساپنى سالامەت كۆرۈپ ئىنتايىن خوشال بولۇپتۇ ۋە دەرھال ئۇنى بىر پىنھانغا يوشۇرۇپتۇ.

ئەلقىسسە، ناسىر قاسساپ دوستى بىلەن خوشلىشىپ بىر سەھراغا چىقىپتۇ. مەلىكىنىڭ دەردىدە زار-زار يىغلاپ خۇدادىن مەدەت تىلەپ مېڭىپتۇ. بىر چاغدا بىر توقايلىققا يېتىپ كەپتۇ. قارىسا ناھايىتى گۈزەل، ساپ ھاۋالىق جاي ئىكەن. ھەرخىل مېۋىلەر پىشىپ، بۇلاقتىن چىققان سۈزۈك سۇلار شىرىلداپ ئېقىپ تۇرىدىكەن. بۇ يەر ناسىرنىڭ كۆڭلىنى ئۆزىگە تارتىپتۇ. بۇلاق لېۋىدە بىر ھازا ئارام ئېلىپ ئولتۇرۇپتۇ.

كۆپ ۋاقىت ئۆتمەي ئۇ يەردە ئۇستىگە كونا كىيىم كەيگەن بىر دەرۋىش پەيدا بولۇپ قاپتۇ. ئۇ ئادەم ناسىرغا سالام قىپتۇ.

— ئەي خوجام، — دەپتۇ ئۇ دەرۋىش ئىلتىجا قىلىپ — بىر نەچچە دىۋانە دەرۋىشىدۇرمىز. دەرۋىشلىكتە قانائەت قىلىپ ئۇشبۇ غارنى ماكان تۇتتۇق. بىزگە بىر ئىلتىپاتىڭىز بولسا مەرھەمەت قىلساڭىز ئىكەن.

ناسىرنىڭ ئۇ دەرۋىشكە رەھمى كېلىپ بىر-ئىككى تەڭگە بېرىپتۇ. دەرۋىش ناسىرغا دۇئا قىپتۇ.

ئۇ دەرۋىش غارغا كىرىپ بىھوش قىلىدىغان دورا سېلىنغان بىر جام شارابنى ئېلىپ چىقىپ ناسىرغا سۇنۇپتۇ.

ئۇزاق يول يۈرۈپ چارچاپ ئۇسسىغانسىز، — دەپتۇ ئۇ يالغاندىن كۈلۈپ، — قېنى بۇ شارابنى ئىچىپ ھوزۇرلىنىۋېلىڭ.

ناسىر شارابنى ئىچىپ، بىھوش بولۇپ يىقىلىپتۇ. بۇ دەرۋىش ئەسلى قىزنى ئېلىپ قاچقان زەبەردەست ئوغرى ئىكەن. ئۇ بىھوش ياتقان ناسىرنىڭ مەيدىسىگە دەسسەپ تۇرۇپ، خەنجىرىنى قىنىدىن سۇغۇرۇپ بېشىنى تېنىدىن جۇدا قىلماقچى بولۇپتۇ. لېكىن ناسىرنىڭ يۈزىگە قاراپ كۆڭلى چىمدىماپتۇ. چۈنكى ناسىر تولىمۇ گۈزەل ساھىبجامال يىگىت ئىكەن. ئوغرى زەڭ قويۇپ بۇ مۇساپىر يىگىتنىڭ شىلىقى قىسىر تىكىلدە ئۇخلاپ ياتقان ئادەم ئىكەنلىكىنى پەملەپتۇ

ئەلقىسسە، ئوغرى ناسىرنى ئۆلتۈرمەپتۇ. پەقەت كىيىملىرىنى سالدۇرۇۋېلىپ پۇت-قوللىرىنى مەھكەم باغلاپ قويۇپ غارغا كىرىپ قىزغا خەۋەر قىپتۇ.

— ئەي بەرنا، — دەپتۇ ئۇ مەغرۇرلىنىپ، — مەن بىر يىگىتنى باغلاپ، بۇلاق بويىدا تاشلاپ قويدۇم. ئۆتكەندە سېنىڭ قەسىرىڭنىڭ تېگىدە ئۇنىڭ بېلىدىكى ئىككى ھەميانىنى تىللاسى بىلەن سەزدۈرمەي ئېلىۋالغان ئىدىم. مانا بۇ تىللا شۇدۇر.

ئوغرى ھەميانىنى تىللا بىلەن قىزنىڭ ئالدىغا قويۇپتۇ، قىز دەرھال ھەميانىنى تونۇپتۇ.

— ئۇ يىگىت ھازىر قەيەردە قالدى؟ — دەپ سوراپتۇ قىز.

بۇلاقنىڭ بويىدا، — دەپ جاۋاپ بېرىپتۇ ئوغرى مەغرۇرلىنىپ، چەمبەرچەس

باغلاپ قويدۇم.

مەلىكە بۇ سۆزنى ئاڭلاپ ئاللاتائالاغا شۈكرى قىپتۇ.

— ئەي پالانى، — دەپتۇ قىز ئوغرىغا ئىلتىماس قىلىپ، — بۇلاقتىن ماڭا سۇ ئەپكىلىپ بەرگىن. كۆڭلۈم بۇلاق سۈيىنى خالاۋاتىدۇ.

— باش ئۈستىگە، — دەپتۇ ئوغرى خوشال بولۇپ.

باشقا ئوغرىلار ئوغرىلىققا كەتكەن ئىكەن، غاردا مەلىكە يالغۇز قالغاچ، پۇرسەتنى غەنىمەت بىلىپ، بىر قاچا شەربەتكە بىھۇش قىلىدىغان دورا سېلىپ تەييار قىلىپ قويۇپتۇ. ئوغرى سۇنى ئېلىپ كەپتۇ. مەلىكە يۈز خىل ناز كىرەشمە بىلەن جامنى قولىغا ئېلىپ ئوغرىغا سۇنۇپتۇ. ئوغرى خوشال بولۇپ، مەلىكىنىڭ قولىدىن شەربەتنى ئېلىپ ھوزۇرلىنىپ ئىچىپتۇ. ئۇزاق ئۆتمەي ھۇشىدىن كېتىپ يىقىلىپتۇ. مەلىكە دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپتۇ ۋە ئوغرىنىڭ غىلاپىدىن خەنجىرىنى سۇغۇرۇۋېلىپ ئۇنىڭ كاللىسىنى كېسىپتۇ. قارنىنى يېرىپ بېشىنى قارنىغا تىقىپ قويۇپتۇ. ئاندىن كېيىن ھەمياندىكى ئالتۇننى، قىممەت باھالىق ماتالارنى ئېلىپ بۇلاقنىڭ بويىغا بېرىپتۇ. پۈتۈن ئەزالىرىنى پاكىزە يۇيۇپ ئىككى رەكەت شۈكرانە ناماز ئوقۇپتۇ. ئاندىن كېيىن ناسىرنى باغلاپ قويغان يەرگە كەپتۇ. قارىسا، بىچارە ناسىر قول - پۇتلىرى باغلاقلىق ياتقۇدەك. مەلىكە ئۇنىڭ قول - پۇتلىرىنى يېشىپ بوشىتىپ، ھۇشىغا كەلتۈرىدىغان دورىلارنى بۇرنىغا تۇتۇپتۇ. ناسىر يەنىلا ھۇشىغا كەلمەپتۇ.

مەلىكە روھسىزلىنىپ غارغا بېرىپتۇ ۋە كونا سىركە بىلەن بادام يېغىنى ئېلىپ كەپتۇ. ئۇنى ناسىرنىڭ بۇرنىغا تېمىتىپتۇ. ناسىر دەرھال چۈشكۈرۈپ، ھۇشىغا كېلىپ ئورنىدىن تۇرۇپتۇ. مەلىكىنى كۆرۈپ قىزنىڭ ئايىغىغا يىقىلىپتۇ.

— ئادەم دىگەن شۇنداقمۇ بىپەرۋالىق قىلامدۇ؟ — دەپتۇ مەلىكە نەسىھەت قىلىپ، — تونۇمىغان كىشىنىڭ قولىدىن شەربەت ئىچىش بەزىدە كىشىنى ئۆلۈمگە ئېلىپ بارىدۇ. كۆپ ئاخماقلىق قىپسىز. ئەييار ئوغرىنىڭ مىكرىگە ئۇچراپسىز!

ئۇلار خۇداغا مىڭبىر شۈكرىلەر ئېيتىپ، ئالتۇن - كۈمۈش قاتارلىق دۇنيانى ئېلىپ يولغا راۋان بولۇپتۇ.

ئۇلار بىر ئاز يول يۈرۈپ بىر قىشلاققا كەپتۇ. ناسىر قاسساپ قىشلاقتىن تاللاپ ئىككى ئات سېتىۋاپتۇ. مەلىكىگە ئەرەنچە كىيىملەرنى كيدۈرۈپتۇ. ئاندىن ئەنجان شەھرىگە قاراپ يولغا راۋان بولۇپتۇ. بىر نەچچە مەزگىل يول يۈرۈپ ئەنجان شەھرىگە يېتىپ كەپتۇ. ناسىر قاسساپ مەلىكىنى بىر پىنھان يەردە قويۇپ ئۆزى شەھەرگە كىرىپتۇ. ئۇرۇق - تۇققانلىرىنى يىغىپ بېشىدىن ئۆتكەن ئىشلارنى سۆزلەپ بېرىپتۇ، ۋە ئۇلارنى مەلىكىنىڭ ئالدىغا باشلاپ چىقىپتۇ. ھەممەيلەن شات - خورام بولۇپ ئويۇن - كۈلكىلەر بىلەن مەلىكىنى شەھەرگە ئېلىپ كىرىپتۇ. يەتتە كۈنگىچە توي - تاماشالار قىلىپ، مەلىكىنى ناسىرغا نىكالاپ بېرىپتۇ.

ناسىرنىڭ قېرىنداشلىرى ئىككىسىنىڭ بېشىغا دۇررى جاۋاھىرلار چېچىپتۇ. بۇ خۇشاللىق تەنتەنىسىدىن دوستلار شات، دۈشمەنلەر غەمكىن بولۇپتۇ. ئىككى ئاشىق-مەشۇق مۇراتلىرىغا يېتىپتۇ.

گۈلشات ھىكايىسىنى تاماملاپتۇ. بۇ ھىكايە شىرزاتقا خۇش كەلگەچكە، گۈلشاتقا ئاپىرىن ئوقۇپ، بېشىدىن دۇررىلەر چېچىپتۇ.

شىرزات بىلەن گۈلشاتنىڭ مەنزەر مۇشتىرىغا چىقىپ ئولتۇرغىنىنىڭ بايانى

ئەلقىسسە، گۈلشات ئالتىنچى مەنزەرنىمۇ ياساتقان ئىكەن. ئۇنىڭ ئېتى مۇشتىرى ئىكەن. شىرزات ئالتىنچى كۈنى مۇشتىرى مەنزەرگە چىقىپ ئولتۇرۇپتۇ. كېنىزەك قىزلارنى ياساپ بەزمىگە تەييارلىق قىپتۇ. سازەندىلەر چاڭ، راۋاپلارنى ئاۋازىشقا كىرگۈزۈپتۇ. ساقىلار ئالتۇن پىيالىلارنى لەئەلدەك شاراپ بىلەن لىپمۇ-لىپ تولدۇرۇپ ئايلاندۇرۇپتۇ.

شىرزات كۆپرەك ئىچىۋالغىنى ئۈچۈن ئاسانلا بېھۇش بولۇپ، مەسلىك ھالدا سۆزلەشكە باشلاپتۇ. مەرھۇم ئانىسى يادىغا كېلىپ، پەررۇخزادىنى مەنزەردىن تاشلاپ ئۆلتۈرۈشكە بۇيرۇق قىپتۇ.

— ئەي پادىشاھى ئالەم، — دەپتۇ گۈلشات ناز-كەرەشمە قىلىپ، — ئازغىنا سەۋرى قىلغايلا. چۈنكى، بۇ مەنزەر خوشاللىقنىڭ جايىدۇر. خۇنرېزلىقنىڭ ماكانى ئەمەسدۇر. بۇ توغرىدا بىر ھىكايە بار. ئەگەر جاناپلىرى ئىجازەت بەرسىلە سۆزلەپ بەرسەم!

— ھىكايەڭنى ئېيتقىن، — دەپتۇ شىرزات رۇخسەت بېرىپ، — مەن ئاڭلاشقا تەييار.

رىۋايەتچىلەر شۇنداق رىۋايەت قىلىشىدۇ، — دەپ ھىكايىسىنى باشلاپتۇ گۈلشات، — شام ۋىلايىتىدە بىر قازى بار ئىكەن. ئۇ قازى ناھايىتى كېلىشكەن، خۇشخۇي، شىرىن سۆزلۈك، ئاق كۆڭۈل، رەھىمدىل ئىكەن.

كۈنلەرنىڭ بىرىدە قازى ئېتىغا مىنىپ بىر يەرگە كېتىپ بارغاندا، پادىشانىڭ قەسرىگە كۆزى چۈشۈپتۇ. ئۇ قەسىردە بىر ئالىي مەنزەر بار ئىكەن. ئۇ مەنزەرنىڭ بىر تەرىپى كاتتا يولغا قارايدىكەن. ئۇ مەنزەرنىڭ ئىچىدە پادىشانىڭ قىزى بار ئىكەن. ئۇ مەلىكە ئىنتايىن ساھىپجامال گۈزەل نازىنىن ئىكەن، مەستۇرە ئىسىملىك بۇ قىز راۋاقتىن كوچىغا قاراپ تاماشا قىلىپ ئولتۇرغاندا قازى يولدىن ئۆتۈپتۇ. مەستۇرەنىڭ نەزىرى قازىغا چۈشۈپتۇ. قازىمۇ مەستۇرەنى كۆرۈپتۇ. ھۆسنىنى پەرىزاتلار كۆرسىمۇ رەشك قىلغىدەك گۈزەل مەستۇرە قازى بىچارىنى بىر قاراشتىلا ئۆزىگە مۇپتىلا قىپتۇ. قىزمۇ قازىغا جان دىلى بىلەن ئاشىق بولۇپتۇ.

مەستۇرەنىڭ قولىدا ئالتۇن ئالمىسى بار ئىكەن. ئۇ ئالمىنى قازىغا قارىتىپ ئېتىپتۇ. قازى چاققانلىق بىلەن ئالتۇن ئالمىنى تۇتۇۋاپتۇ. لېكىن ھوشىنى يوقىتىپ، يەنە تۇرۇۋېرىشكە پېتىنالماي، ئىلاجىسىز يولىنى داۋام قىپتۇ. ھويلىسىغا بېرىپ ئەقلىدىن ئايرىلغان مەجنۇن ئادەمدەك بولۇپتۇ.

راۋاق ئۈستىدە ئولتۇرغان مەستۇرەمۇ قازىنىڭ ئىشقىدا كۆيۈپتۇ.

بېيىت

مۇھەررەم بولسىكەن ئىشقا كىبىل،
ئىزدىسە مەن ئۈچۈن ياردىن ۋەسل.

ئەلقىسسە، مەستۇرە سەۋرى قىپتۇ. بۇ مۈشكۈلنىڭ ھەقتەئالا رەھمىتى بىلەن ھەل بولۇشىغا ئۈمىت باغلاپتۇ. قازىنىڭ يەنە بىر قېتىم مۇشۇ يولدىن ئۆتۈپ قېلىشىنى مۇشتاق بولۇپ كۈتۈپتۇ.

شۇ كېچىسى تاڭ ئاتقىچە قازىنىڭ كۆزىگە ئۇيقۇ كەلمەپتۇ. سۈبھى سۈزۈلۈپ كۈن چىقىپتۇ. ئاندىن كېيىن ئىككى نەپەر خىزمەتچىسىنى ھەمرا قىلىپ پادىشانىڭ قەسرى تەرەپكە راۋان بوپتۇ. يىراقتىن كېلىۋېتىپ، قازىنىڭ نەزىرى مەنزەرگە چۈشۈپ مەستۇرەنىڭ راۋاقتا چىقىپ ئولتۇرغانلىغىنى كۆرۈپتۇ. قازى مەستۇرىنى كۆرۈش بىلەن تەڭلا بەدىنىدە تىترەك پەيدا بولۇپتۇ.

مەستۇرە يۈز خىل ناز كىرەشمە بىلەن قازىغا جىلۋىلىنىپ مۇشتاقانە تەلمۈرۈپ قاراپتۇ. شۇ ئەسنادا ئۇنىڭ قېرى ئىنىك ئانىسى چىقىپ قېلىپ، بۇ ھالنى كۆرۈپتۇ.

— ئەي مەستۇرە، — دەپتۇ موماي قىزىغا نەسىھەت قىلىپ، ساڭا بۇ ئىش لايىق ئەمەس. نامەھرەمگە ئىنىلىپ يۈزمۇ - يۈز قاراپ جىلۋە قىلىشىڭ تولىمۇ چوڭ گۇنا.

قازى دەرھال ئارقىسىغا قايتىپتۇ. موماي مەستۇرەنى كۆپ سىقىپ سوراقلاپتۇ.

— بۇ ئىشلارنى ئۇنچىلا سۈرۈشتۈرمە ئانا، — دەپتۇ مەستۇرە ۋە ئۇ قولىدىكى ياقۇت كۆزلۈك ئالتۇن ئۈزۈكنى مومايىنىڭ ئالدىغا قويۇپتۇ، — مېنىڭ ئەيىۋىمنى ئاشكارا قىلمىغايسەن!

موماي قىزنىڭ ئىلتىپاتىنى كۆرۈپ ناھايىتى خۇرسەن بولۇپتۇ.

— ئەي مەستۇرە، غەم يېمىگىل، — دەپتۇ ئۇ تەسەللى بېرىپ، — كۆڭلۈڭنى ئوچۇق تۇتقىن. جېنىم تېنىمدە بولسىلا پەقەت ئاناڭ ساڭا يېقىندىن خىزمەت قىلىدۇ. مەقسىدىڭ نېمە بولسا، ئارزۇيۇڭغا يېتىشىڭ ئۈچۈن قولۇمدىن كېلىشىچە ياردەم قىلىمەن. مېنىڭ مەسلىھەتىم شۇكى، سەن دەرھال كېسەل بولىۋالغىن. بېشىم ئاغرىپ قالدى دەپ توختىماي ۋاي - ۋايلاپ يىغلاپ زارلانغىن. پادىشا ئاڭلاپ سېنى يوقلاپ كىرىدۇ. سەن پادىشادىن بىرقان ئالىدىغان خوتۇن كەلتۈرۈپ بېرىشنى ئېيتقىن. ئەلۋەتتە پادىشا بۇ ئىشقا مېنى بۇيرىسا كېرەك. قالغان ئىشنى ئۆزەم جايلايمەن.

بۇ مەسلىھەت مەلىكىگە خوش كەپتۇ.

— رەھمەت سىزگە ئانا، — دەپتۇ ئۇ خۇشال بولۇپ. — بۇ ئىشلار مېنىڭ كۆڭلۈمگە كەلگەن، كىمگە دېيىشنى بىلمىگەن ئىدىم، ماقۇل مەسلىھەتىمىز شۇنداق بولسۇن.

موماي كۆزدىن غايىپ بولۇپتۇ. مەلىكە يىغلاپ نالە - زارە قىلىشقا باشلاپتۇ. بۇ خەۋەر پادىشاغا مەلۇم بولۇپتۇ. پادىشا مەستۇرەنى ناھايىتى ياخشى كۆرىدىكەن، مەستۇرەنىڭ يىغىسىنى ئاڭلاپ ئورنىدىن چۆچۈپ تۇرۇپتۇ. دەرھال راۋاققا قەدەم تەشرىپ قىپتۇ.

— ئەي مەلىكە ساڭا نېمە بولدى؟ — دەپ سوراپتۇ پادىشا ئىچىنى ئاغرىتىپ، — كۆڭلۈڭ نېمە تارتىدۇ؟

— بېشىم ئاغرىدۇ، — دەپتۇ مەلىكە ئاستا يىغلاپ، — ئۇستىخانلىرىم قىزىيدۇ، بېشىم قاتتىق ئاغرىيدۇ، ئەھۋالىم ناھايىتى پەرىشان. پادىشا بۇ سۆزنى ئاڭلاپ رەھمىسى كېلىپ، تەسەللى بېرىپ، دىلدارلىق قىپتۇ.

— تېۋىپ خوتۇن تېپىپ كورسەتمەكچىمەن دەپتۇ پادىشا. مەلىكە خۇرسەنچىلىكنى بىلدۈرۈپ:

— ئىنىك ئانىنىڭ ئېيتىشىغا قارىغاندا قان ئالىدىغان بىر تېۋىپ خوتۇن بارمىش، شۇنى كەلتۈرسىڭىز، — دەپتۇ.

پادىشا ئىنىك ئانىغا:

— مەلىكە قايسى تېۋىپ خوتۇننى خالىسا شۇنى دەرھال تېپىپ كەلگىن! — دەپتۇ. تاڭ ئېتىشى بىلەن ئۆزى شىكارغا چىقىپ كېتىپتۇ.

— ئەي ئانا، — دەپتۇ مەلىكە ئىنىك ئانىغا، — ئەمدى ئىش ئوڭدىن كېلىدىغان

بولدى. ئىنشائاللا، سىنىڭ قىلغىنىڭنى ئۇنتۇپ قالمايمەن.

ئىنىك ئانا دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپ يولغا راۋان بولۇپتۇ. قازىنىڭ ئۆيىگە بېرىپ، ئۇنىڭدىن سۆيۈنچە ئاپتۇ.

— ئەي قازى، — دەپتۇ مىرماي خۇشخەۋەرنى ئىزھار قىلىپ، — بۈگۈن سىزگە سائادەت يۈزلەندى. مەھبۇبىڭىز سىزنى چىللاۋاتىدۇ. تېز بولۇڭ، سىزنى باشلاپ بارىمەن!

— ئەي ئانا، — دەپتۇ قازى خۇشاللىقتىن ھودۇقۇپ، — قانداق بارىمەن؟

— غەم يېمە، — دەپتۇ مىرماي يۈرەكلىك سۆزلەپ، — سىزنى ئايالچە كىيىندۈرۈپ، يۈزۈڭىزگە پەرەنجە يېپىپ تېزىپ ئايال سۈرىتىدە ئېلىپ بارىمەن. ھېچكىم بىلمەيدۇ، مەھبۇبىڭىز بىلەن قانغىچە ئۇچرىشىۋالىسىز.

— رەھمەت سىزگە ئانا، — دەپتۇ قازى، — مەنمۇ سىزنىڭ ئەجرىڭىزنى يەردە قويمايمەن.

مىرماي قازىنى ياساپ-جابدۇپ بولغاندىن كېيىن ئوردىغا — شاھنىڭ قەسرىگە باشلاپ كىرىپتۇ. مەستۇرە تازىم بىلەن ئورنىدىن تۇرۇپ، قازىنى ئىچكىرىگە باشلاپتۇ. بىر-بىرلىرى بىلەن قۇچاقلىشىپ كۆرۈشۈپتۇ. مۇراتلىرىنى ھاسىل قىلىپ يۈرەكلىرى ئاتلىق ھىسقا تولۇپتۇ.

شۇ ئەسنادا پادىشا شىكاردىن قايتىپ كەپتۇ-دە، ئۇدۇل مەنزىرگە قاراپ مېڭىپتۇ. مەلىكە قازىنى ساندۇققا سولاپ قۇلۇپ سېلىۋېتىپتۇ.

— ئەي مەستۇرە، بۈگۈن ئەھۋالىڭ قانداق؟ — دەپتۇ پادىشا ھال سوراپ، — خېلى ياخشىلىنىپ قالدىڭمۇ؟

مەستۇرە دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپ، پادىشاغا تازىم قىلىپ جاۋاپ بېرىپتۇ:

— خۇداغا شۈكرى شاھ ئاتا، بۈگۈن خېلىلا تۈزىلىپ قالغاندەك تۇرىمەن.

پادىشا خۇرسەن بولۇپ ئارقىسىغا قايتىپ چىقىپ كېتىپتۇ.

كۈن پېتىپ كەچ بولۇپتۇ. شۇ ئاخشىمى پادىشانىڭ خەزىنىسىنى كۆزلەپ ئوغرى كەلگەن ئىكەن. ئوغرىلار ئۆينىڭ ئارقىسىدىن تېشىپ كىرىپتۇ. قارىسا بىر كاتتا ساندۇق تۇرۇپتۇ. ئوغرىلار ساندۇقنى كۆتىرىپ يولغا چۈشۈپتۇ-دە، ئۇزۇن بىر مەيدانغا ئېلىپ بېرىپ، ئاچماقچى بولۇپ تۇرغاندا ساقچىلار قوغلاپ كېلىپ قاپتۇ. ئۇ مەيدان بىر باشلىقنىڭ قارارگاھى ئىكەن. ئوغرىلار ساندۇقنى شۇ يەرگە تاشلاپ ئۆزلىرى بەدەر قېچىپتۇ. ساقچىلار ساندۇققا قارىماي ئوغرىلارنى قوغلىغانلىرىچە ئۆتۈپ كېتىپتۇ.

باشلىقنىڭ خوتۇنى كېچىدىكى گۈلدۈر-گۇلۇپ ئاۋازدىن ئويغىنىپ كەتكەن ئىكەن. ئۇ قورقۇپ كېنىزىكىنى نوقۇپ ئويغىتىپتۇ.

— ئەي كېنىزەك، كۆزۈڭنى ئاچ! — دەپتۇ ئۇ بوش ئاۋازدا، — ئۆينىڭ ئارقىسىدا بىر نېمە گۈلدۈر-گۇلۇپ قىلىۋاتىدۇ. يۈرگىنىڭ، ئىككىمىز چىقىپ باقايلى!

كېنىزەك كۆزىنى ئېچىپ، ئالدىراپ ئورنىدىن تۇرۇپتۇ. ئۇلار بىللە ئاستا ھويلىسىغا چىقىپ يوچۇقتىن مەيدانغا قارىسا، ئۇ يەردە چوڭ بىر ساندۇق تۇرغىدەك. ئۇلار تاشقىرىغا چىقىپ ساندۇقنى تەستە كۆتىرىپ ھويلىغا ئېلىپ كىرىپتۇ. بىر ئاماللارنى قىلىپ ساندۇق ئاغزىنى ئېچىپ ئىچىگە قارىسا، قازى يالاڭاچ ياتقىدەك. باشلىقنىڭ خوتۇنى ئۇنى كۆرۈپلا تونۇپتۇ. قازىدىن ئەھۋال سوراپتۇ.

— مەن ئۆيۈمدە يالغۇز ياتسام، — دەپتۇ قازى ئەھۋالنى تونۇشتۇرۇپ، — ئوغرى

Altunoq

كىرىپ ھەممە ماللىرىمنى ئالدى. مېنى ئۆلتۈرمەكچى بولدى. قورقۇپ ھۇشۇمدىن كېتىپتىمەن. ئاندىن نىمە بولغانلىغىنى بىلمىدىم، كۆزۈمنى ئېچىپ سىلەرنى كۆردۇم.

— ئەي قازى، — دەپتۇ باشلىقنىڭ خوتۇنى، — ئۇزۇنىدىن بىرى مەن سىزنىڭ ئىشقىڭىزدا كۆيگەن ئىدىم. كېچە-كۈندۈز پىراقىڭىزدا ئۆرتىنىپ ۋىسالىڭىزغا مۇيەسسەر بولۇشنى خۇدادىن تىلەيتتىم. ئەلھەمدۇلىللا، ئوغرىلارنى خۇدايىم سەۋەپ قىلدى. ۋەسلىڭىزگە ۋاسىل بولدۇم. ئەمدى ۋاقىت غەنىمەت. بىر-بىرىمىز بىلەن ئەيشى ئىشرەت قىلىپ مۇراتقا يېتەيلى.

ئۇ ئايال قازىنى خىلۋەت ئۆيگە ئېلىپ كىرىپتۇ، تاڭ ئاتقىچە ئۇلار ئىشرەت قىلىشىپتۇ.

سۈبھىگە يېقىنلىغاندا باشلىق مەس ھالدا يېتىپ كەپتۇ. ئۇ ئەسلى قىمارۋاز، ھاراقخورلارنى تەكشۈرۈشكە كەتكەن ئىكەن. بۇ ھالدىن خەۋەر تاپقان خوتۇن دەرھال قازىنى بىر كۆپىكە سېلىپ ئاغزىنى ئېتىپ قويۇپتۇ. شۇ ئەسنادا باشلىق كىرىپ كېلىپ خوتۇنىغا قاتتىق سۆزلەپتۇ. خوتۇنمۇ بوش كەلمەي قوپاللىق بىلەن قاتتىق سۆزلەپتۇ.

— ئەي بەدبەخ، — دەپتۇ باشلىق قەھرى ئۆرلەپ، — سەن ماڭا نىمانچىلا قاتتىق سۆزلەيسەن!؟ بۇنداق قىلىشىڭدا بىر سەۋەپ بولسا كېرەك. كۆڭلۈڭ بۇزۇلغان ئوخشايدۇ. سېنىڭ مۇلايىملىق بىلەن قىزغىن سۆزلىشىدىغان باشقا بىر ئادىمىڭ بار ئوخشىمامدۇ؟

بۇ سۆزنى ئاڭلىغان ئايالنىڭ غەزىۋى قايناپتۇ.

— ئەي پاسىق، — دەپتۇ ئۇ ئۆزىنى باسالماي، — سەن كىشىلەرنى توغرا يولغا سېلىش ئۈچۈن چىقىپ ئۆزەڭ يولدىن چىقىپسەن. شاراپ ئىچىپ مەس بولۇپ رەسۋايى ئالەم بولۇپسەن.

باشلىقنىڭ ئاچچىغى كېلىپ بىر تاشنى ئېلىپ خوتۇنىغا قارىتىپ ئېتىپتۇ. تاش بېرىپ كۆپىكە تېگىپ ئۇنى سۇندۇرۇۋېتىپتۇ. خوتۇن چاققانلىق بىلەن كۆپىنىڭ ئالدىنى توسۇپتۇ. ئاندىن كېيىن يۈگرۈپ كېلىپ باشلىقنىڭ ياقىسىدىن تۇتۇپ بىشەملىك قىلىپ سۆرەپتۇ. كېنىزەككە قازىنى باشقا ئۆيگە ئېلىپ كىرىشنى ئىشرەت قىپتۇ. كېنىزەك قازىنى باشقا ئۆيگە ئەپكىرىشنى ئىشارەت قىپتۇ. كېنىزەك قازىنى باشقا ئۆيگە ئېلىپ كىرىپتۇ. ئاندىن كېيىن ئۇ چىقىپ ئەر-خوتۇننى ئەپلەشتۈرۈش ئامالىنى قىپتۇ. شۇ ئەسنادا ۋاقىت ناماز بامدات بولۇپتۇ. باشلىق نامازغا چىقىپ كېتىپتۇ. باشلىقنىڭ خوتۇنى دەرھال بىر كونا پەرەنجە تېپىپ قازىغا يېپىندۇرۇپتۇ. كېنىزەكنى قوشۇپ قازىنى ئۆز ئۆيىگە يولغا ساپتۇ. كېنىزەك ئالدىن يۈرۈپ قازىنى باشلاپ كېتىۋاتقاندا باشلىق نامازدىن چىقىپ قاپتۇ. كېنىزەكنى كۆرۈپ تونۇپتۇ.

— نەگە ماڭدىڭ؟ — دەپ سوراپتۇ ئۇ، — بۇ كەينىڭدىكى كىم؟

بۇ سۆزنى ئاڭلىغان قازى قورققىنىدىن سىيىپ ساپتۇ.

— بۇ ئايال خوشنىمىزنىڭ خوتۇنى، — دەپتۇ كېنىزەك مەككارلىق بىلەن راۋان سۆزلەپ، — بۇ كېچە ئېرى بىلەن ئۇرۇشۇپ قالغان ئىكەن. قازىنىڭ ئالدىغا بارماقچى، لېكىن قازىخانىنى بىلمەيدىكەن. ماڭا كۆپ يالۋۇرغىنى ئۈچۈن باشلاپ كېتىۋاتىمەن.

— ئۇنداق بولسا، — دەپتۇ باشلىق مېڭىشقا ئالدىرىغان كېنىزەكنى توختىتىپ، — بۇ ئۆز خوشنىمىز ئىكەن. بۇنىڭ ئېرىگە نەسىھەت قىلىپ ئۆزەم ياراشتۇرۇپ قويىمەن. قازى بىچارە بۇ سۆزنى ئاڭلاپ قورقۇپ تىترەپ كېتىپتۇ.

— بۇ خوتۇن مېنىڭ سۆزۈمنى ئاڭلى-
ماي مېنى ئۇسال قىلمىسۇن، — دەپتۇ باش-
لىق قازىنىڭ تىپىرلاپ قازىخانىغا مېڭىشىقا ئالدى-
راپ كېتىۋاتقانلىغىنى كۆرۈپ، — بوپتۇ،
قازىخانىغا باشلاپ بار!

شۇنداق دەپ باشلىق ئۆيىگە مېڭىپتۇ.
كېنىزەك ھىلىسىنىڭ مۇۋەپپەقىيىتىدىن خۇرسەن
بولۇپ، قازىنى ئامان-ئېسەن ئۆز ماكانىغا
ئېلىپ بېرىپتۇ. ئۆزى قايتىپ باشلىقنىڭ
ئالدىغا كەپتۇ.

— قازى بىچارە شۇنچە مۇشەققەتلەرنى
چېكىپ ئاخىر يەنە يورۇقلۇققا چىقىپتۇ، —
دەپ ھىكايىسىنى تاماملاپتۇ مەلىكە گۈلشات،
بۇ ھىكايىمۇ شىرزاتقا يېقىپتۇ. مەلىكىگە كۆپ
تەھسىن-ئاپىرىنلار ئېيتىپتۇ. قولىدىكى بىر
جام شارابنى مەلىكىگە سۇنۇپتۇ.

شىرزات بىلەن گۈلشاتنىڭ مەنزەر مىرىخقا چىقىپ ئولتۇرغىنى

ئەلقىسسە، گۈلشات مەنزەر مىرىخنى
ياساپتۇ. يەتتىنچى كۈنى شىرزات تەختىگە
چىقىپ ئولتۇرۇپتۇ. ساقىلار ئالتۇن پىيالىلارنى
تولدۇرۇپ ئايلاندۇرۇپتۇ. چوڭ بەزمە قۇرۇپ،
چاڭ، راۋاپلارنى ناۋازىشقا كەلتۈرۈپتۇ. شىرزات
شارابنى ئىچىۋېرىپ مەس بولۇپتۇ. ئانىسى
يادىغا كېلىپ دەرھال قەھرى قوزغىلىپتۇ.

— ئەي جاللاتلار! — دەپتۇ ئۇ بۇيرۇق
قىلىپ، — ئانامنىڭ قاتىلى پەررۇخزادە دىگەن
خۇنخورنى تۇتۇپ كېلىپ مەنزەردىن تاشلاپ،
كىشىلەرگە ئىبرەت قىلىڭلار! مۇندىن كېيىن
ھېچكىم كىشىنىڭ قېنىنى ناھەق تۆكمەيدى-
غان بولسۇن!

— ئەي جاللاتلار، توختاڭلار، مېنىڭ
پادىشاغا سۆزۈم بار، — دەپتۇ گۈلشات، ئاز-
دىن شىرزاتقا قاراپ ئېگىلىپ تازىم قىلىپ،
ناز-كەرەشمە بىلەن سۆزلەپتۇ، — ئەي
پادىشاھى ئالەم، سىزدىن بۇ كېچە ھەم
ئاتامنىڭ قېنىنى تىلەيمەن، چۈنكى بۇ مەن-
زەرمۇ خۇشاللىق ئەيشى-ئىشرەتنىڭ جايى،
قان تۆكىدىغان يەر ئەمەس. ئەگەر ئىجازەت
بولسا بىر شېرىن ھىكايەم بار، سۆزلەپ
بەرسەم!

— قېنى مەرھەمەت، — دەپتۇ شىرزات
ھىكايەسۆز سۆزلەشكە رۇخسەت قىلىپ، —
ھىكايەڭنى سۆزلىگىن.

رىۋايەتچىلەر ئانداق ھىكايە قىلىشىدۇ، —
دەپ ھىكايە باشلاپتۇ گۈلشات، — سەمەرقەند
شەھرىدە بىر پادىشا بار ئىكەن. ئۇ پادىشا-
نىڭ بىر قىزى بار ئىكەن. ئۇ قىز ناھايىتى
ساھىبجامال، خۇشچىراي ئىكەن، بىر كۈنى
قىز بىئىختىيار ئاھ تارتىپتۇ. قىزنىڭ بىر
ئىنىك ئانىسى بار ئىكەن.

— ئەي بالام، — دەپ سوراپتۇ ئىنىك
ئانا، — ئۇلۇق-كىچىك تىنىشىڭىزدىكى سەۋەپ
نىمە؟

بېيىت:

ھەر كىشىنىڭ ئاھ ئۇرۇشى ئەيىپ ئەمەس،
دەردى يوق بولسا كىشى ئاھ دىمەس.

— سىزدەك مەستۇرنىڭ ئاھ تارتىشى
ياخشى ئەمەس، — دەپتۇ موماي.

قىز دەپتۇ:

بېيىت:

دەرتكە تولغان بۇ دىلىمدا ئەيتاي دىسەم

سۆزۈم كۆپ،
ئى خۇدايىم، مۇشكۇلۇمنى تۇرسەن ئۆزۈڭ كۆرۈپ.

— ئەي بالام، — دەپتۇ موماي، — سېنىڭ ئاھ چېكىشىڭدىكى سەۋەب نېمە؟

— مېنىڭ ئاھ تارتقىنىم، — دەپتۇ قىز جاۋاب بېرىپ، — مەن گەرچە پادىشانىڭ قىزى بولسام-مۇ يەقىر بىچارە قىزلاردىن-مۇ ھالىم بەتتەراقدۇر.

— ھەي-ھەي! ... ئەي بالام، — دەپتۇ موماي، — بۇنداق سۆزلەرنى قىلمىغىن. ئۇ ساڭا لايىق ئەمەس.

— نېمىشقا لايىق ئەمەس؟

— چۈنكى سەن پادىشانىڭ ئارزۇلۇق قىزىدۇرسەن!

— بۇ شەھەردە ئىككى ئاجايىپ ئىش بار، — دەپتۇ مەلىكە كۆڭلىدىكى سۆزنى ئېيتىپ، — بىرى، مىرغۇل سەرراپنىڭ ئوغلى. كۈن چىقىشتىن — كۈن پېتىشقىچە ئۇنىڭدەك گۈزەل يىگىت يوق. ئىككىنچىسى شۇكى، شاھرۇخ پادىشانىڭ ھاممامىدۇر. ئۇنىڭ ئىچىدە ئاجايىپ-غارايىپ نەرسىلەر بار ئىمىش. ئۇنى ھەر تەرەپتىن كىشىلەر كۆرۈپ، تاماشا قىلغىلى كېلەرمىش، مەن سىز ئېيتقاندەك پادىشانىڭ قىزى بولسام-مۇ ئۆز شەھىرىمدىكى تاماشانى كۆرمەيمەن. ئېيتىڭا، مەندىن-مۇ بىچارە ئادەم بارمۇ؟

مەلىكە يەنە ئۇلۇق-كىچىك تىنىپتۇ. ئىنىك ئانا قىزغا نەسىھەتلەر قىپتۇ.

— ئەي بالام، — دەپتۇ موماي مۇلايىملىق بىلەن سۆزلەپ، — سىز پەردە ئىچىدە ئولتۇرغان ئاي پارچىسى، مەستۇرە قىزدۇرسىز. مۇنداق بولمىغۇر خىياللارنى كاللىڭىزدىن چىقىرىۋېتىشىڭىز لازىم.

مەلىكە بوينىدىكى ئالتۇن بويۇمىنى ئېلىپ مومايىنىڭ ئالدىدا قويۇپتۇ. ئىنىك ئانا خۇرسەن بولۇپتۇ.

— ئەي بالام، — دەپتۇ موماي مەسلىھەت بېرىپ يول كۆرسىتىپ، — ھەرقانداق مەقسىدىڭ بولسا، ئىشىڭنى پۇتتۇرگۇچىمەن. مەسلىھەتىم شۇكى، ئەتە ئەتىگەندە سەن ئاتاڭنىڭ ئالدىغا بارغىن. ئاتاڭ سېنى ياخشى كۆرىدۇ. ھەرنېمە دېسەڭ ماقۇل بولىدۇ. ئاتاڭغا «سېنىڭ پادىشالىقىڭغا مەن قايىل ئەمەس» دېگىن. ئاتاڭ: «نېمە ئۈچۈن؟» دېسە «سەن پادىشا تۇرۇپ نېمە ئۈچۈن شىكار قىلمايسەن» دە، «بۇنىڭ نېمە ئەھمىيىتى بار؟» دەپ سورىسا، پادىشا دېگەن شىكار قىلىدۇ، ئادالەت قىلىدۇ، سىز بۇ ئىشلارنىڭ ھېچقايسىسىنى قىلمايسىز» دېگىن.

ئەتىسى ئەتىگەن مەلىكە ئاتىسىنىڭ قېشىغا كىرىپ موماي ئۆگەتكەن سۆزلەرنى دەپتۇ.

— بۇ ئېيتقىنىڭ توغرا قىزىم، — دەپتۇ پادىشا، — ئۇشبۇ كۈنلەردە مەندىمۇ شىكار ھەۋىسى قوزغالغان، ئۇنى سېنىڭ سۆزۈڭ تېخىمۇ كۈچەيتتى. ماقۇل شۇنداق قىلاي.

پادىشا قىزىنىڭ سۆزىدىن خوشال بولۇپ، خىزمەتكارلارغا شىكار تەييارلىقىنى قىلىشقا بۇيرۇپتۇ. شىكار تەييارلىقى پۈتكەندىن كېيىن پادىشاغا خەۋەر قىپتۇ.

پادىشانىڭ بىر ئەيىيازى بار ئىكەن. ھەر قاچان بىر يەرگە بارماقچى بولسا. ئۇنى شەھەرنى ساقلاشقا قالدۇرۇپ كېتىدىكەن. ئۇ ئەيىيارنىڭ ئېتى قىزىل ئەيىيار ئىكەن. پادىشا ئاشۇ قىزىل ئەيىيارغا شەھەرنى تاپشۇرۇپ لەشكەرلىرى بىلەن شىكارغا راۋان بولۇپتۇ.

بۇ سەپەردىن مەلىكە خوشال بولۇپ ئىنىك ئانىنىڭ ئالدىغا كەپتۇ.

— ئەي ئانىجان، — دەپتۇ ئۇ ھاياجانلىنىپ، — دادامنى بارلىق لەشكەرلىرى بىلەن شىكارغا راۋان قىلدىم.

مەلىكە خوشاللىغىنىڭ زىيادىلىغىدىن موماينىغا يەنە بىر تەنگە بېرىپتۇ. ئىنىك ئانىنىڭ گۈلقەقەلىرى ئېچىلىپ، يۈرىگى يېرىلغۇدەك خوشال بولۇپ دەرھال بېشىغا پەرەنجىسىنى يېپىپتۇ. مەلىكنى ئەگەشتۈرۈپ يولغا راۋان بوپتۇ. مەلىكنى كوچىمۇ-كوچا تاماشا قىلدۇرۇپتۇ. ئاخىر مەغول سەرراپنىڭ ئوغلىنىڭ ئالدىغا بېرىپتۇ. قارىسا، خۇددى كۈندەك نۇرلۇق ساھىبجامال بىر يىگىت دۇكاندا ئولتۇرغىدەك.

مەلىكە يىگىتنى كۆرۈشى بىلەنلا، ئىشىق ئوتى ھايال قىلماي، كېلىپ تېگىپتۇ. يۈزى زەپىرەندەك سارغىيىپ، كۆزىدىن ياشلىرى قۇيۇلۇپتۇ. ئىنىك ئانا مەلىكىنىڭ قولىدىن تۇتۇپ شاھرۇخنىڭ ھاممامىغا باشلاپ بېرىپتۇ.

ھاممامنىڭ ئىشىگىگە يېقىن بارغاندا موماي قىزنىڭ چىرايىغا قاراپتۇ. مەلىكىنىڭ رەڭگى ئۆزگىرىپ ھەدەپ ئۆلۈق-كىچىك تىنارمىش.

بېيىت

مەن ئۆزەمدە كۆرمىگەن سەۋدانى كۆردۈم،
كۆرۈپ سېنى، ئارقىدىن ھەيرانە بولدۇم.

— ئەي پەرزەنت، — دەپتۇ ئىنىك ئانا، — نىمە بولىۋاتىسەن؟ باشقىچە ئۆزگىرىپ كېتىۋاتىسەنغۇ؟

— ئەي ئانا، — دەپتۇ قىز، — ھالىم خاراپ بولدى.

— ئەي بالام، مۇنداق ھالەت ساڭا مۇناسىپ ئەمەس، ئۆزەڭنى چىڭ تۇت!

قىز بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، قولىغىدىكى ھالقىسىنى ئېلىپ موماينىغا بېرىپتۇ.

— ئەي بالام، — دەپتۇ موماي تەسەللى بېرىپ، — سەۋرى قىلغىن، سېنىڭ ھالىڭنى سەرراپ يىگىتكە مەلۇم قىلاي.

شۇنداق دەپ قىزنى ھاممامغا ئېلىپ كىرىپتۇ. ئۇنى يۇيۇپ-تاراپ يېڭى كىيىملەرنى كەيگۈزۈپ، ئالتۇن، جاۋاھىراتتىن ئىشلەنگەن زىننەت سايمانلىرى بىلەن بېزەپ قولىدىن تۇتۇپ تاشقىرىغا ئېلىپ چىقىپتۇ.

ئۇدۇل سەرراپ يىگىتنىڭ دۇكىنىغا ئېلىپ كەپتۇ. دۇكاننىڭ سۇپىسى بار ئىكەن. قىزنى سۇپىغا ئولتۇرغۇزۇپتۇ. ئۆزى يىگىتنىڭ قېشىغا يېقىنلاپ كىرىپتۇ. سەرراپ يىگىت سۇپىدا ئولتۇرغان ئالتۇن، جاۋاھىراتلارغا كۆمۈلگەن قىزنى كۆرۈپتۇ. دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپ سالام قىپتۇ.

ئەي ئانا، — دەپتۇ يىگىت موماينىغا قاراپ، — نىمە بۇيرۇيسەن؟

— ماڭا بىر ياخشى لەئىل كېرەك، — دەپتۇ ئىنىك ئانا.

سەرراپ يىگىت بىر لەئىلنى ئېلىپ مومايىنىڭ ئالدىغا قويۇپتۇ. ئىنىك ئانا ئۇ لەئىلنى كۆرۈپ ياراتماپتۇ.

— ئەي يىگىت، — ماڭا بۇنىڭدىنمۇ ياخشىراغى لازىم.

سەرراپ يىگىت باشقا بىر لەئىلنى ئېلىپ مومايىنىڭ ئالدىغا قويۇپتۇ. ئىنىك ئانا ئۇنىمۇ ياراتماپتۇ.

— ئۇنداق بولسا، — دەپتۇ سەرراپ يىگىت، كۆڭلىڭىزدىكىدەك لەئىلنىڭ نۇسخىسىنى كۆرسىتىڭ!

ئىنىك ئانا دەرھال قىزنى ئىشارەت قىلىپ ئىمىلەپتۇ. قىز مومايىنىڭ ئالدىغا كەپتۇ.

— ئەي بالام، — دەپتۇ موماي قىزغا، — نۇسخە ئۈچۈن بىر لەئىل كۆرسىتىڭ!

— خوپ بولۇر، — دەپتۇ قىز، ئاندىن
يۈزىدىن پەردىنى ئېچىپ لەئىلىنى
كۆرسەتمەكچى بولۇۋاتقاندا، سەرراپ يە-
گىتنىڭ كۆزى قىزنىڭ ھۆسنى-جامالىغا
چۈشۈپتۇ. قىزنىڭ ھۆسنى كۈندەك نۇرانە
كۆرۈنۈپ، يىگىتنىڭ قەلبىدىن چوڭقۇر
ئورۇن ئاپتۇ. بۇ ھالنى كۆرگەن موماي يېنى-
دىن بىر تاغاق، بىر سۈزگۈچ، بىر تاش
چىقىرىپ قويۇپ، قىزنى ئېلىپ يولغا راۋان
بولۇپتۇ. ئۇنى ئۆز قەسرىگە ئېلىپ كەپتۇ.

سەرراپ يىگىت ھۇشىغا كېلىپ سەرا-
سىمگە چۈشۈپتۇ.

— ۋاي ئىست، — دەپتۇ ئۇ ھەيران
بولۇپ، مەجنۇن كىشىلەردەك ئۆز-ئۆزىگە
سۆزلەپ، — بۇ كەلگەنلەر كىملەردۇ؟ ئىنسانمۇ
يە پەرىمىدۇ؟ بىر ئامال قىلىپ كىم ئىكەن-
لىگىنى بىلسەم ئىدى، ئۇلارنىڭ كەينىدىن
بارغان بولاتتىم.

ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ ساراڭدەك ئۆز
ئۆيىگە بېرىپتۇ. ئۆيىگە رەڭگى روھى ئۆچكەن
پەرىشان ھالدا كۆزلىرىدە ياش يۇقى كىرىپ
كەپتۇ. خوتۇنى ئېرىنى بۇ ھالدا كۆرۈپ،
ھەيران بولۇپتۇ.

سىزگە نىمە بولدى؟ — دەپ سوراپتۇ
ئايال ئېرىدىن، — چىرايىڭىز نىمانچە سارغى-
يىپ كەتتى؟

— ئەي ھەمدەمىم، — دەپتۇ سەرراپ
يىگىت، — ۋە ئەي جېنىمنىڭ جانانى، مەن
دۇكاندا ئولتۇراتتىم، ئۇ يەرگە بىر قېرى
خوتۇن پەيدا بولدى. يېنىدا ئايدەك زىبا،
جاۋاھىرغا غەرق بولغان بىر قىز بىللە ئىدى.
ئۇلار مەندىن لەئىل سورىدى. ئۇلارغا لەئىل-
لەرنى كۆرسەتسەم ھىچبىرى يارىمىدى، مەن:
ئۇنداق بولسا بىر نۇسخە كۆرسىتىڭلار، دى-
دىم. قىز نۇسخە كۆرسىتىش ئۈچۈن يۈزىدىن
پەردىنى شۇنداق كۆتىرىۋېدى كۆزۈم ئۇنىڭ
ھۆسنىگە چۈشتى، كۆزۈم ئېچىلىپ تا ھا-
زىرغا قەدەر ئۇنداق گۈل يۈزلۈك رەنانى
كۆرمىگەن ئىدىم. ئۇنى كۆرۈپ ئىختىيارىم
قولۇمدىن، ئەس-ھۇشۇم كاللامدىن كېتىپتۇ.
بىر مۇددەتتىن كېيىن ھۇشۇمغا كېلىپ قارى-
سام، ئۇلارنىڭ قارىسىمۇ كۆرۈنمىدى. شۇنىڭ-
دىن كېيىن ساراڭدەك قېشىڭغا كەلدىم.

— دۇكاندا بىرەر بەلگە — نىشان قال-
دۇرماپتىمۇ؟ — سوراپتۇ ئايال.

— قالدۇرۇپتۇ، — دەپتۇ يىگىت خوتۇ-
نىغا، — بىر تاغاق، بىر سۈزگۈچ، بىر تاش.

— سەن بۇ نەرسىلەرنىڭ نىمىگە ئىشا-
رەت ئىكەنلىگىنى بىلدىڭمۇ؟

— بىلمىدىم.

— ئۇ قىز پادىشانىڭ قىزى ئىكەن، —
دەپتۇ ئايال ئېرىگە بەلگىلەرنى چۈشەن-
دۈرۈپ، — ساڭا بۇ نەرسىلەر ئارقىلىق ئۆيىنىڭ
خەۋىرىنى بېرىپتۇ.

— نىمىگە ئاساسەن شۇنداق دەي-
سەن!، — دەپتۇ يىگىت خوتۇنىنىڭ ئېنىغراق
ئىزاھلىشىنى ئۈمىت قىلىپ.

— بۇ نەرسىلەر، — دەپ چۈشەندۈرۈش-
كە باشلاپتۇ ئايال، — سەن قىزنىڭ ئۆيىگە بې-
رىشتا تاغاق بازىدىن ئۆتسەن. سۈزگۈچچىلەر-
نىڭ دەرۋازىسىغا بېرىپ، ئايلىنىپ ئۆتۈپ، كۆك
تاش مەۋزىغە بارسەن، ئۇ يەردە مېنىڭ
ئۆيۈم بار، دىگەننى بىلدۈرىدۇ.

ئەلقىسسە، سەرراپ يىگىت خوتۇنىدىن
ئۇشبۇ سۆزنى ئاڭلاپ دەرھال ئورنىدىن
تۇرۇپ، شاھىنىڭ قەسرىگە قاراپ راۋان
بولۇپتۇ ۋە بۇ بېيىتنى ئوقۇپتۇ:

نىمە بولسا مەيلى مەن بارىمەن جانان تەرەپكە،
تاقىتىم يۈتتى دىنىڭ. مەن بارىمەن جانان تە-
رەپكە.

ئۇدۇل بېرىپ، قەسرىنىڭ يېنىدىكى

AltunOq

كۆك تاشنىڭ ئۈستىگە چىقىپتۇ. شۇ ئەسنادا بىر دەرىزىنىڭ ئېچىلغان ئاۋازى ئاڭلىنىپتۇ. قارىسا، بىر نازىنىن قىز كۆرۈنۈپتۇ. ئۇ قىزنىڭ قولىدا بىر ئەينەك بار ئىكەن. قىز ئاۋال ئەينەكنىڭ يۈزىنى، ئاندىن كېيىن كەينىنى كۆرسىتىپتۇ. بىردىنلا غايىپ بولۇپ، ئۇزاق ئۆتمەي دەرىزە ئالدىدا يەنە پەيدا بولۇپتۇ، يىگىت قارىسا، ئۇ قىزنىڭ بىر قولىدا ئاپتۇۋا، ئىككىنچى قولىدا بىر دەستە گۈل تۇرغىدەك. ئاپتۇۋىدىكى سۇنى گۈلنىڭ ئۈستىگە قۇيۇپ دەرىزىنى تاقاپ كىرىپ كېتىپتۇ، ئىككىنچى چىقماپتۇ. سەرراپ يىگىت تۇرۇپ-تۇرۇپ، ئاخىر ئىلاجىسىز ئۆيىگە قايتىپتۇ.

— كەلسىلە، — دەپتۇ ئايال يىگىتنى قارشى ئېلىپ، نىمە ۋەقەلەر سادىر بولدى؟

— ھىچ ئىش بولمىدى، — دەپتۇ يىگىت ئۈمىتسىزلىنىپ، — تاش ئۈستىدە تۇرۇپ-تۇرۇپ قايتىپ كەلدىم.

— بىرەر ئالامەتمۇ كۆرمىدىلىمۇ؟

— كۆردۈم.

— قانداق ئالامەت كۆردىلە؟

— ئۇ ئالامەتلەرنىڭ ھىچبىر ئەھمىيەتى يوق.

— ئۇنداق دىمەي، شۇ كۆرگەنلىرىنى بىرمۇ-بىر سۆزلەپ بەرسىلە!

سەرراپ يىگىت دەرىزە ئېچىلىپ كۆرۈنگەن ھاللارنىڭ ھەممىسىنى قويماي سۆزلەپ بېرىپتۇ.

— سىلى نادانلىق قىپلا، — دەپتۇ ئايال ئېرىنى ئەيىپلەپ، — ئۇ دانا قىز ئىكەن. كۆرسىتىلگەن ئالامەتلەرگە سىلىنىڭ ئەقلىلىرى يەتمەپتۇ.

— قانداق دەيسەن؟ — دەپتۇ سەرراپ يىگىت ھەيران بولۇپ، — قېنى، سەن چۈشەندۈرگىنە!

— ئەينەكنىڭ يۈزىنى كۆرسىتىپ، كېيىن كەينىنى كۆرسەتكىنى كۈندۈزى كەلمەي كېچىسى كەلگىن دىگىنى، گۈل ئۈستىگە سۇ قۇيغىنى، گۈللەرگە سۇ كىرىدىغان سۈڭگۈچتىن كىرگىن. گۈل ئارىسىدا مېنى ساقلىغىن. مەن سېنى تېپىۋالىمەن دىگىنى.

سەرراپ يىگىت خوتۇنىدىن بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ كۆڭلى خوش بولۇپ، دەرھال شۇ ئاخشىمى گۈلگە سۇ كىرىدىغان سۈڭگۈچتىن كىرىپ گۈللۈكتە مۆكۈپ، مەلىكىنى ساقلاپ تۇرۇپتۇ.

بىر ئازدىن كېيىن يىگىتنىڭ كۆزىگە ئۇيقا كېلىپ ئۇخلاپ قاپتۇ. قىز قەسىردىن ئىنىك ئانا بىلەن چىقىپ كەپتۇ. كېلىپ قارىسا يىگىت ئۇخلاۋاتقۇدەك. قىز ئويغاتماقچى بولۇپتۇ، لېكىن ئىنىك ئانا يول قويماپتۇ.

— بېرىپ بەش-ئون ياڭاق تېپىپ كېلىپ، — دەپتۇ ئىنىك ئانا قىزغا مەسلىھەت بېرىپ، — قالغان ئىشنى ئۆزەمگە تويۇڭ!

قىز دەرھال بېرىپ ياڭاق تېپىپ كەپتۇ. ئىنىك ئانا ياڭاقلارنى يىگىتنىڭ قويىنىغا سېلىپ قويۇپتۇ. شۇنىڭدىن كېيىن ئۇلار قايتىپ قەسىرگە كىرىپ كېتىشىپتۇ.

بىر چاغدا سەرراپ يىگىت ئويغانسا، سۈبھى كۆتىرىلىپ قالغان ئىكەن. سەرراپ يىگىت ئۇخلاپ قالغىنىغا پۇشايمان قىلىپ ئۆزىگە كايىپتۇ: «ئەگەر مېنىڭ بۇ ھالىمنى قىزىل ئەييار كۆرسە، تېرەمنى تەتۈر سويغان بولاتتى» دەپ ئويلاپتۇ ۋە ئۇچقاندەك قېچىپ ئۆيىگە كەپتۇ.

ئۆيىگە كىرىپ، خوتۇنىغا ھەسرەت-نادامەتتە پۇشايمانلىرىنى بىلدۈرۈپ:

— ئەي خوتۇن ھىچ گەپ قىلالماي قۇرۇق قايتىپ كەلدىم، — دەپتۇ.

سەرراپ يىگىت سۆزلەۋېتىپ بىلنى

يەشكەن ئىكەن، يەرگە ياڭاقلار تۆكۈلۈپ چۈشۈپتۇ.

— بۇ قانداق گەپ بولدى؟ — دەپتۇ يىگىت ھەيران بولۇپ.

— ۋاي نادان، ۋاي نادان، — دەپتۇ ئايال ئېرىنى ئەيىپلەپ، — ئۇ قىز كېچىدە يېنىڭغا كەپتۇ. سېنىڭ غاپىللىقتا ئۇخلاۋاتقىنىڭنى كۆرۈپ قويىنىڭغا ياڭاق سېلىپ قويۇپتۇ. بۇ «سەن تېخى ياش بالا ئىكەنسەن، ئىشىق داۋاسىنى قىلماي ياڭاق ئوينىغىن» دىگىنى بولىدۇ.

بۇ سۆزنى ئاڭلىغان سەرراپ يىگىت قاتتىق خىجالەت بولۇپتۇ. ئەتىسى ئاخشامدا يەنە بېرىپتۇ. گۈللەر ئارىسىدا پايلاپ، ئىنتىزارلىقتا ئولتۇرۇپتۇ. بىر ۋاقىتتا قىز خوشال-خورام كۈلۈمسىرەپ ناز-كەرەشمەلەر بىلەن چىقىپ كەپتۇ، سەرراپ يىگىتنىڭ قولىدىن مەھكەم تۇتۇۋاپتۇ، يىگىتمۇ مەلىكىنى قۇچاغلاپ باغرىغا چىڭ بېسىپتۇ. ئۇلار ئۇزاق سۆزلىشىپتۇ.

— ئەي يىگىت، — دەپتۇ قىز سەرراپ يىگىتكە رەھمى كېلىپ، — تۇرۇڭ ئۆيگە كىرەيلى.

ئاندىن يىگىتكە قاراپ بۇ بېيىتنى ئوقۇپتۇ:

بۇ مېنىڭ ۋەيران ئۆيۈمگە قەدەم قويغايلا،
ئىلتىپاتۇ مەرھەمىتىنى ئايىمغايلا.

ئۇلار ئورۇنلىرىدىن تۇرۇپ ئۆيگە كىرىپتۇ. قىز يىگىتنى مۇناسىپ ئورۇنغا ئولتۇرغۇزۇپ، ئۆزى شاراپ كەلتۈرۈپ ئالتۇن پىيالىغە قۇيۇپ يىگىتكە تۇتۇپتۇ. يىگىت پىيالىنى ئېلىپ شاراپنى ئىچىپ قىزغا قاراپ مۇنۇ بېيىتنى ئوقۇپتۇ:

بېيىت:

ئى ساقى گۈلرەڭ مەيدىن تۇتقىن ماڭا،
لىپمۇ-لىپ مەي، تارتقاي مېنى ئاندىن ساڭا.

قىز دەرھال جاۋاپ بېرىپ مۇنۇ بېيىتنى ئوقۇپتۇ:

مەنكى دىلى ئۇزۇك خالايمەن مۇھەببىتىڭنى،
خالايمەن چىن دىلدىن خانەمنى يورۇتۇشىڭنى.

ئۇلار ھەر قېتىم بىر-بىرلىرىگە شاراپ تۇتۇپ بېيىت ئوقۇشۇپتۇ. شۇ ھالەتتە ئۈچ كېچە-كۈندۈز ئەيشى-ئىشرەت قىپتۇ.

ئەمدى ئىككى كەلىمە سۆزنى قىزدىل ئەييادىن ئاڭلاش كېرەك:

بىر كۈنى قىزدىل ئەييار ئۆز ئىچىدە ئويلاپ ئۆزىگە دەپتىكى: «پادىشا مېنى دىيارىغا پاسىبان قىلىپ كەتكەن ئىدى. نىمە ئۈچۈن شاھنىڭ ئوردىسىدىن ھازىرغىچە خەۋەر ئالمايمەن؟ بۈگۈن كېچە بېرىپ شاھنىڭ ھەرەمخانىسىدىن خەۋەر ئالاي، قايسى ھالدا ئىكەنلىگىنى بىلەي...» ئۇ، شۇ پىكىردە ئورنىدىن تۇرۇپ ھەرەمخانىغا كەپتۇ. قەسىر ئەتراپىنى ئايلىنىپ دىققەت بىلەن قۇلاق سېپتۇ. ھېچقانداق شەپە ئاڭلىيالماپتۇ. ئاخىر قەسىرنىڭ بىر بۇرجىگىدىن كەمەن تاشلاپ چىقىپ، شاھنىڭ ھەرىمىگە چۈشۈپتۇ. قارىسا، قەسىرنىڭ بىر تەرىپىدىكى بىر ئۆي يورۇق تۇرغىدەك. يېقىن بېرىپ قۇلاق سالسا نەغمە-ناۋا، شاراپ ئىچىشىۋاتقان ئاۋازلار ئاڭلىنىپتۇ. بۇ ھالدىن قىزدىل ئەييار ھەيران بولۇپتۇ. «بۇ ئىشتا نىمە سىر باردۇ؟» دەپ ئويلاپ ئاستا بېرىپ مارىلاپ كۆپ تاماشانى كۆرۈپتۇ. ھەممە ۋاقىئەلەرنى ئوچۇق كۆرۈپ، تولۇق تاماشا قىپتۇ.

بىر مەزگىلدىن كېيىن ئۇلار شاراپ

كەيىپىدىن مەس بولۇپ ئۇيـقۇغا ئەسىر بو-
لۇپتۇ. قىزدىل ئەييار پۇرسەتنى قولدىن بەر-
مەي دەرھال ئۆيگە كىرىپ تەختكە تارتىلغان
پەردىنى ئېچىپ قارىسا، مەلىكە سەرراپ يە-
گىت بىلەن گىرەلىشىپ ياتقۇدەك. قىزدىل
ئەييار بۇ ھالنى كۆرۈپ شۇنداق دەپتۇ:

بېيىت:

يار ئۆيدەدۇر، بىز كېزىمىز ئالەمنى،
سۇ بويىدا ئۇسسۇزلۇق ئالدى ئادەمنى.

قىزدىل ئەييار يېنىدىن بېھۇش قىلىدىغان
دورىنى ئېلىپ ئۇلارنىڭ بۇرنىغا تۇتۇپتۇ. ئۇلار بى-
ھۇش بولۇپتۇ قىزدىل ئەييار ئۇلارنى ئەييارلىق گىلى-
مىگە ئوراپ، دۇمبىسىگە يۈدۈپ زىندانغا ئاپىرىپ
بېرىپتۇ. ئۆزى خاتىرجەم بولۇپ، ئۆيىگە قايتىپتۇ.
مەلىكە بىلەن سەرراپ يىگىت ھوشـ-
لىرىغا كەپتۇ. ئۆزلىرىنى زىندان ئىچىدە
كۆرۈپ، قولغا چۈشكەنلىكلىرىنى بىلىپتۇ.
— ئەي يىگىت، — دەپ سوراپتۇ مەلـ-
كە سەرراپ يىگىتتىن، — تۈنۈگۈنكى بەلگى-
لەرنى كۆرسەتكىنىڭنى بىرسىگە دېگەنمىدىڭ؟
— قايسى بەلگىلەرنى دەيسىز؟
— ئاۋال ئەينەكنى، ئاندىن ئاپتۇۋا ۋە
گۈلنى كۆرسەتتىم، شۇ ئىشلارنى دېمەكچىمەن.
— مېنىڭ بىر ئەقىللىق، دانا خوتۇ-
نۇم بار ئىدى، — دەپتۇ يىگىت قىزنىڭ سو-
ئالىغا جاۋاپ بېرىپ، — بۇ ئىشلاردىن شۇنىڭ
خەۋىرى بار ئىدى.
— ئۇنداق بولسا دەرھال زىندانچىنى
چاقىرغىن، — دەپتۇ مەلىكە ئالدىراپ، — مەن
بىر ئىش قىلاي.
سەرراپ يىگىت زىندانچىنى چاقىرىپتۇ.
— ئەي زىندانچى، — دەپتۇ قىز ئۇ-
نىڭغا، — مېنىڭ مۇشۇ قولغىنىدىكى ھالقام
جاھاننىڭ خىراجىتىگە يېتىدۇ. شۇنداق ئىسىل،
قىممەت باھالىق، ئۇنى ساڭا ئۆز رازىلىقىم
بىلەن بەردىم، لېكىن ئۇنىڭ بەدىلىگە ساڭا
بىر سۆزۈم بار. شۇنى قوبۇل قىلغىن.
— نىمە سۆزىڭىز بولسا ئېيتىڭ، — دەپـ-
تۇ زىندانچى خوش بولۇپ.
— سەن ئۈچ دانە تاش ئېلىۋالغىن، —
دەپتۇ قىز زىندانچىغا، — ئاندىن كېيىن مۇغۇل
سەرراپلارنىڭ ھويلىسىغا بارغىن، تاشلارنىڭ
بىرىنى سەرراپ يىگىتنىڭ دەرىزىسىگە قاتتىق
ئۇرغىن. ئىككىنچى تاشنى سەرراپ يىگىتنىڭ
ھويلىسىنىڭ ئوتتۇرىسىنى مۆلچەرلەپ ئاستا
ئاتقىن. ئاخىرقى تاشنى ئۇنىڭدىنمۇ ئاستىراق
ئاتقىنكى، تامغا چۈشسۇن. ئاندىن كېيىن
قايتىپ كېلىۋەر.
زىندانچى شۇنداق قىپتۇ. بۇ ھالنى
كۆرگەن سەرراپ يىگىتنىڭ خوتۇنى: «ئېرىم
قولغا چۈشۈپتۇ...» دەپ ئويلاپ ئورنىدىن
تۇرۇپ ھالۋا پىشۇرۇپتۇ. ئۇنى بىر لېگەنگە
سېلىپ زىندانغا قاراپ راۋان بولۇپتۇ.
— ئەي زىندانچى، — دەپتۇ ئايال تا-
زىم قىلىپ، — مەن بۈگۈن كېچە بىر چۈش
كۆردۈم. ئويغىنىپ زىنداندىكى بەندىلەرگە بىر ھال-
ۋا قىلىپ ئۆز قولۇم بىلەن يېگۈزۈشنى، ئۇ-
لارنىڭ دۇئاسىنى ئېلىشنى ئويلىدىم ۋە
ھالۋىنى پىشۇرۇپ ئېلىپ كەلدىم. ئۆز قولۇم
بىلەن بەندىلەرگە يېگۈزەي، رۇخسەت قىلغىن!
زىندانچى رۇخسەت قىپتۇ. خوتۇن
ھالۋىنى زىنداندىكى بەندىلەرگە ئۆز قولى
بىلەن يېگۈزۈپتۇ. ئاندىن كېيىن زىندانچى-
دىن سوراپتۇ!
— يەنە بەندىلەردىن بارمۇ؟
— بار، — دەپتۇ زىندانچى، — چاھنىڭ
ئىچىدە ئىككى نەپەر ئادەم بار.
— ئۇنداق بولسا خۇدا ھەققى رۇخ-
سەت قىلغىنكى، — دەپ ئىلتىجا قىپتۇ ئايال، —

چاهنىڭ ئىچىدىكىلەرگىمۇ ئۆز قولۇم بىلەن هالۋىنى يەدۇرۇپ چىقاي.

— چاهنىڭ ئىچى قاراڭغۇ، — دەپتۇ زىندانچى.

— قاراڭغۇ بولسىمۇ مەيلى، — دەپتۇ ئايال يالۋۇرۇپ، — خۇدا هەققى نىمە بولىدۇ. رۇخسەت بەرگىن!

زىندانچىنىڭ ئايالغا رەهمى كەپتۇ. خوتۇننى كەمەن بىلەن چاهقا چۈشۈرۈپتۇ. ئايال چاه ئىچىگە چۈشۈپ ئېرى بىلەن مەلىكىنىڭ هالىغا ئېچىنىپ يىغلاپتۇ.

— ئەي مەلىكە، — دەپتۇ ئۇ قىزغا قاراپ، — سىز مېنىڭ پەرەنجەمنى يېپىنىپ، مېنىڭ ئورنۇمدا چاهتىن چىقىڭ. ئالى قەسرىڭىزگە بېرىڭ. مەن بۇ يەردە ئېرىم بىلەن ياتاي، بېشىمغا پەلەكتىن نىمە كەلسە كۆرەرمەن.

قىز شۇنداق قىلىپ، چاهتىن قۇتۇلۇپ چىقىپ، ئۆز قەسرىگە سالامەت يېتىپ كەپتۇ. خوتۇن بولسا ئۆز ئېرى بىلەن چاهتا يېتىپ قاپتۇ. ئاندىن سۇبهى يورۇپ تاڭ ئېتىپتۇ. پادىشانىڭ شىكاردىن قايتىش خەۋىرى تارقىلىپتۇ. بارلىق شەهەر خەلقى پادىشانىڭ ئالدىغا چىقىپتۇ. پادىشا خەلقىنىڭ هال-ئەهۋالىنى سوراپتۇ.

— ئەي پەهلىۋان ئەييار، — دەپتۇ پادىشا، — ئەييارلىق ئىشلىتىپ بىرەر ئىش قىلمىدىڭمۇ؟

— ئەي پادىشاهى ئالەم، — ئۆمۈرلىرى ئۇزۇن، دۆلەتلىرى زىيادە بولسۇن، — دەپتۇ قىزىل ئەييار، — ئەييارلىق بىلەن بىر ئىش قىلدىم. هېچ كىشى مۇنداق ئىشنى قىلغان هەم كۆرگەن بولمىسا كېرەك.

— مۇنچە لاپ ئۇرغىدەك قانداق ئىش قىلدىڭ؟ — دەپ سوراپتۇ پادىشا.

— شۇنداق بىر ئىش قىلدىمكى، — دەپتۇ ئەييار ماختىنىپ تېخىمۇ لاپ بىلەن سۆزلەپ قانچە لاپ ئۇرسامۇ يارىشىدۇ.

— قېنى ئېيتقىن!

— دېمەسلىككە ئامال بولمىدى، — دەپ سەل تۇرۇۋېلىپ سۆزلەپتۇ قىزىل ئەييار، — بىر كۈنىسى قىزلىرى سەرراپ يىگىت بىلەن بىر ئورۇندا مەس يېتىشقان ئىكەن، ئىككىسىنى تۇتۇپ زىندانغا ئېلىپ بېرىپ سولاپ قويدۇم.

پادىشا بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، تامىدەك تاتىرىپ، ئۆزىنىڭ نەدىلىكىنى بىلمەي قاپتۇ. يورۇق ئالەم كۆزىگە قاراڭغۇ كۆرۈنۈپتۇ.

— ئاه بۇ قانداق بالايى ئاپەت!... — دەپتۇ پادىشا كۆزلىرىدىن ئازاپ ياشلىرىنى راۋان قىلىپ، — ئەي جاللاتلار، زىندانغا بېرىپ كۆرۈڭلار. مۇشۇ ئەييارنىڭ ئېيتقانلىرى راس بولسا، هەر ئىككىسىنىڭ كاللىسىنى ئېلىڭلاركى، دۇنيا خەلقىگە ئىبرەت بولسۇن!

جاللاتلار بېرىپ ئۇلارنى زىنداندىن چىقىرىپ پادىشانىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەپتۇ. پادىشا قارىسا، ئىش باشقىچە، يەنى سەرراپ يىگىت بىلەن باشقا بىر خوتۇن تۇرۇپتۇ.

— سىلەر كىم؟ — سوراپتۇ پادىشا ئۇلاردىن.

— دات پادىشاهى ئالەم! — دەپتۇ سەرراپ يىگىت يىغلاپ هال ئېيتىپ، — بۇ قانداق زۇلۇم؟ قىزىل ئەييارنىڭ دەردىدىن دات! مەن بىچارىنى شەهەر خەلقىنىڭ چوڭ-كىچىك هەممىسى بىلىدۇ. مەن ئەسلى خوجازادىدۇرمەن. يەتتە پۇشتۇم ۋە ئەجدادلىرىم خوجازادىدۇر. بۇ ماڭا قىلىنغان نىمە دېگەن ئېغىر هاقارەت، بۇ نومۇسنى مەن قانداق كۆتىرىمەن؟!

— سىلەرگە قىزىل ئەييار قانداق زۇلۇم قىلدى؟ — دەپ سوراپتۇ پادىشا.

— جانابلىرى شىكارغا چىقىپ كەتتىلە. ئاردىن ئون كۈن ئۆتكەن ئىدى، قىزىل

ئەييار مىنىڭ دۇكىنىمغا كەلدى. ئۇ ماڭا «ئون تەڭگە بەر» دىدى. مەن ئون تەڭگە بەردىم. يەنە بىر كۈنى كەلدى. بەش تەڭگە بەردىم. يەنە بىر كۈنى كېلىۋىدى. «بۇ شەھەردە مىنىڭدىن باشقا ھۈنەرۋەن پۇلدار ئادەملەرمۇ بار. قاچانغىچە مەنلا بېرىۋىرىمەن؟» دىدىم. قىزىل ئەييارنىڭ ناھايىتى غەزىۋى كەلدى. ماڭا سىياسەت قىلىشقا باشلىدى. خەپلەپ ساقلىنى سىلاپ كەتتى.

بىر كۈنى ئۆز ئۆيۈمدە، ئۆز ھالال جۈپتۈم بىلەن مۇسەللەس ئىچىشىپ ئەيشى-ئىشرەت قىلىپ ئولتۇرۇپ ئۇخلاپ قاپتۇق. بىر چاغدا ئىككىمىز ئۆيقىدىن ئويغىنىپ كۆزىمىزنى ئېچىپ ئۆزىمىزنى زىنداندا كۆردۇق.

— ئەي بەدبەخت يالغانچى، — دەپتۇ پادىشا قىزىل ئەييارغا ۋاقىراپ، — بۇ قانداق گەپ؟!

— تەقسىر، جىنىدىن قورقۇپ، نىمە دىسە دەيدۇ، — دەپتۇ قىزىل ئەييار پىتىدىن چۈشمەي، — ئۆزلىرى قىزلىرىنى تونۇيدىغانلا؟

قىزىمنى ئوبدان تونۇيمەن؟ — دەپتۇ پادىشا، ئاندىن جاللاتلارغا قاراپ بۇيرۇپتۇ، — قىنى ئايالنى ئېلىپ كىرىڭلار!

جاللاتلار خوتۇننى ئېلىپ كىرىپتۇ. راستىنلا بۇ ئايال پادىشانىڭ قىزى ئەمەس ئىكەن. پادىشا ئوردا ئەمەلدارلىرىغا بۇيرۇپتۇ:

— سىلەر قەسىرگە كىرىپ، قىزىم بارمۇ-يوقمۇ تەكشۈرۈپ كېلىڭلار!

ئۇلار قەسىرگە بېرىپ قىزنى كۆرۈپتۇ. قىز ئۆز قەسرىدە خاتىرجەم كۈلۈپ ئولتۇرغانمىش. ئۇلار پادىشا ئالدىغا كېلىپ ئەھۋالنى خەۋەر قىپتۇ. پادىشانىڭ ھەرتال تۈكى نەشتەردەك بولۇپ قىزىل ئەييارغا غەزەپلىك تىكىلىپتۇ.

— ئەي قارانىيەت تۆھمەتچى، — دەپتۇ پادىشا قەھرى بىلەن سۆزلەپ، — ھەممىنى قويۇپ، ئەمدى مىنىڭ خاندانىمغا كۆز ئالايتتىڭمۇ؟! — ئاندىن جاللاتلارغا قاراپ بۇيرۇپتۇ، — ئەي جاللاتلار، بۇ ھارامزادە تۈزكورنى چاھارسۇغا ئېلىپ بېرىپ كاللىسىنى تېنىدىن جۇدا قىلىڭلار! ھەممە كىشىلەرگە قاتتىق ئىبرەت بولسۇنكى، مۇندىن كېيىن ھېچ كىشى مۇنداق تۈزكورلۇق قىلىپ، ئىككىنچى بىرسىگە بوھتان قىلمىسۇن!

جاللاتلار ھەيۋەت بىلەن ھەركەت قىلىپ، قىزىل ئەييارنى دات پەريادىغا قارىماي سازايى قىلىپ بازار ئايلاندۇرۇپ، چاھارسۇغا ئېلىپ بېرىپ، بېشىنى كېسىپ، ئەزالىرىنى بەندۇ-بەندىدىن جۇدا قىپتۇ. ئەمما پادىشا بۇ ئورۇنسىز شۆھرەتتىن قاتتىق خەمكىن بولۇپتۇ. نىمە قىلىشنى بىلمەپتۇ. ئاخىر بىر ۋەزىرى بار ئىكەن. ئۇ ناھايىتى دانا، زىرەك ئادەم ئىكەن. پادىشا كۆپ ئىشلاردا ئۇنىڭ مەسلىھەتىنى ئالىدىكەن. بۇ قېتىم شۇ ۋەزىرىنى پىنھانغا چاقىرىپ ئەھۋالنى ئىزھار قىپتۇ.

— ئەي شاھى ئالەم، — دەپتۇ ۋەزىر ئورنىدىن تۇرۇپ پادىشاغا تازىم قىلىپ، — ئىجازەت بولسا، بىر ئەرزىم بار ئىدى، بايان قىلسام!

— نىمە ئەرزىڭ بار، قىنى ئېيت، — دەپتۇ پادىشا.

— ئەرزىم شۇكى، — دەپتۇ ۋەزىر پادىشاغا قاراپ، — سىزنىڭ قىزىڭىزغا موغۇل سەرراپنىڭ ئوغلى سەۋەبىدىن گەپ تەگدى. ئەمدى ياخشىسى شۇكى، قىزىڭىزنى سەرراپ ئوغۇلغا بېرىڭ! موغۇل سەرراپنىڭ ئەسلى نەسەبى خوجىلاردىن، ئوغلىمۇ خۇشچىراي، ساھىپجامال، زىرەك، ئەقىللىق يىگىت.

ۋەزىرنىڭ ماختىشى پادىشاغا تەسىر

AltunOq

قىپتۇ. ئاخىر سۆزگە ئۇيغىز ئىچىپ، قىرىق كۈن تويـ تاماشا قىلىپ مەلىكىنى سەرراپ يىگىتكە بىرىشنى ئۇقتۇرۇپتۇ. ۋەزىر باش بولۇپ توي تەييارلىغىنى پۈتتۈرۈپ، قىرىق كۈن توي ـ تاماشا قىلىپ مەلىكىنى سەرراپ يىگىتكە نىكا قىپتۇ. ئىككى ئاشىق مۇراتلىرىغا يېتىپتۇ.

گۈلشات ھىكايىسىنى شۇ يەردە تاماملاپتۇ. بۇ ھىكايە شىرزاتقا ناھايىتى يېقىپتۇ. مەلىكىگە ھىساپسىز زەررىن لىباس دۇرر جاۋاھىرلارنى ئىنئام قىپتۇ.

شىرزات بىلەن گۈلشاتنىڭ پەلەك مەنزەرگە چىقىپ سۆھبەت قىلغىنى

ئەلقىسە، سەككىزىنچى كۈنى، گۈلشات پەلەك مەنزەردە مەجلىس ئاراستە قىلىپ، شىرزاتنى تەختكە ئولتۇرغۇزۇپتۇ. ساقىلار ئالتۇن پىيالىلەرنى لەئەلدەك شاراپ بىلەن لىقمۇ ـ لىق تولدۇرۇپ سۇنۇپ تۇرۇپتۇ. شىرزات ئارقىمۇ ـ ئارقا بىرقانچە پىيالىنى بىكارلاپ مەشھۇش بولۇپتۇ. يادىغا ئانىسى ۋە ناھەق قان تۆككەن پەررۇخزادە كەپتۇدە، قەھرى قايناپ جاللاتلارغا بۇيرۇق قىپتۇ:

— دەرھال قاتىل پەررۇخزادە تۇتۇپ كېلىنىپ، مەنزەردىن تاشلاپ ھالاك قىلىنسۇن!... بۇ ئارقىلىق خالايىققا ئىبرەت قىلىنغاي.

بۇ سۆزنى ئاڭلىغان گۈلشات دەرھال كېلىپ شىرزاتقا تازىم قىلىپ سۆزلەپتۇ:

— ئەي پادىشاھى ئالەم...

شىرزات شاراپ تولدۇرۇلغان پىيالىنى مەلىكىگە تۇتۇپتۇ. گۈلشات لەئەلدەك سۈزۈك شاراپنى ئىچىپ داۋام قىپتۇ:

— ئەي پادىشاھى ئالەم، سىز يەتتە ئىقلىمغا پادىشا بولدىڭىز. مېنىڭ سۆزۈم ئادا بولغىچە جاللاتنى توختىتىڭ!

— شىرزات قاراپ تۇرغان جاللاتقا بۇيرۇپ، تەخىر قىلىپ ساقلاشنى ئېيتىپتۇ ۋە گۈلشاتقا قاراپ، قېنى سۆزىڭىزنى داۋام قىلىڭ! — دەپ بۇيرۇپتۇ.

سىزگە مەن قان تۆكۈشنى مۇناسىپ كۆرمەيمەن، — دەپ سۆزىنى داۋام قىپتۇ مەلىكە، — ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ مەنزەر پەلەك ساۋاپ ـ ياخشىلىق قىلىدىغان جاي. ئەگەر رۇخسەت قىلسىڭىز بىر قىزىق ھىكايەم بار، سۆزلەپ بەرسەم.

شىرزات مەلىكىگە ھىكايە ئېيتىشقا ئىجازەت بېرىپتۇ.

شىرىن سۇخەن رىۋايەتچىلەر مۇنداق دەيدۇ، — دەپ ھىكايىنى باشلاپتۇ گۈلشات، — يۇنان شەھرىدە بىر پادىشا بار ئىكەن. ئۇ پادىشانىڭ بىر بەرنا ئوغلى بار ئىكەن. ئۇنىڭ ئىتى سەييارە ئىكەن. ئۇنىڭ ئانىمدە تەگدىشى يوق ئىكەن، لېكىن ئۇ مەجنۇن ئىللەتكە مۇپتىلا بولغاچقا، ئاتا ـ ئانىسى ناھايىتى قايغۇرۇدىكەن. ئىككى خىزمەتچى ھەر دائىم ئۇنىڭدىن خەۋەر ئالىدىكەن. ئۇلار بىردەمۇ سەييارىدىن يىراق بولمايدىكەن.

بىر كېچىسى سۈتتەك ئايدىڭ بولۇپتۇ. سەييارە ۋە ئىككى خىزمەتچى مەنزەر ئۈستىدە ئىكەن. خىزمەتچىلەر ئۇخلاپ قاپتۇ. سەييارىنىڭ كۆزىگە ھەر خىل تائاملار كۆرۈنۈپتۇ. ئاندىن مەشرىق تەرەپتىن لەشكەرلەر پەيدا بولۇپتۇ. ئۇلار ناھايىتى گۈزەل ئىكەن. ھەر قايسىلىرىنىڭ قوللىرىدا يېنىقلىق چىراق بار ئىكەن. ئەمما ھېچبىرسى گەپ قىلمايدىكەن. ھەممىسى ئۇسۇل ئويناپ شوخلۇق قىلىدىكەن. ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر مەپە بولۇپ، ئۇنىڭدىن بىر ئاي يۈزلۈك نازـ

نىن چۈشۈپتۇ. سەيىيارە ئۇ نازىنىننى كۆرۈپ كۆزىگە ئۇيقا كەلمەپتۇ. ئۇلار سەھەرگىچە ئويۇن - كۈلكە بىلەن تاماشا قىلىپ، سۈبھى يورۇغاندىن كېيىن غايىپ بولۇپتۇ. سەيىيارە بىھۇش بولۇپ يىقىلىپتۇ.

غۇلاملار ئۇيقىدىن ئويغىنىپ، كۆزلىرىنى ئېچىپ، سەيىيارىنىڭ ھۇشسىز ياتقانلىغىنى كۆرۈپتۇ. شاھزادىنى دەرھال مەنزەردىن ئۆيگە ئېلىپ چۈشۈپتۇ. ئاتىسىغا خەۋەر قىپتۇ. ئاتىسى كېلىپ كۆرۈپتۇ: سەيىيارە بىھۇش، زەپىرەڭدەك سارغىيىپ ياتقانمىش. ئاتىسى ئېغىز ئېچىپ، سوئال سوراپ بېقىپتۇ. سەيىيارە جاۋاپ بەرمەپتۇ. پەقەت گاھ ئۆزىنى ئۇرۇپ يىغلىسا، گاھ قاقاھلاپ كۈلىدىكەن. مەجنۇن - لاردەك تاقەتسىزلىك قىلىدىكەن. ئۆز - ئۆزىـ گە سۆزلەيدىكەن. ئاتا - ئانىسى بۇ ھالنى كۆرۈپ يۈرەك - باغرى ئېزىلىپ يىغلىشىپتۇ. شۇ تەرىقىدە شام ۋاقتى بولۇپتۇ.

يەنە سەيىيارە مەنزەرگە چىقىپ ئولتۇ- رۇپتۇ. بىرئازدىن كېيىن غۇلاملارنىڭ كۆزى ئۇيقىغا كېتىپتۇ. سەيىيارىنىڭ كۆز ئالدىدا بىر يول پەيدا بولۇپتۇ. سەيىيارە شۇ يولغا تىكىلىپ قاراپ تۇرۇپتۇ. يەنە ھېلىقى جامائەت يولدا پەيدا بولۇپ ئۇسۇل ئويناپ قىزىق تاماشا قىلىشىپتۇ. يەنە سۈبھى سوزۇلۇشى ھامان كۆزدىن غايىپ بولۇپتۇ. سەيىيارىنىڭ جۇنۇنى زىيادىلىشىپتۇ. ئارقىمۇ - ئارقا ھۇ- شىدىن كېتىپ، يەنە ھۇشىغا كەپتۇ، تاقەت - سىزلىنىپ بىردە يىغلىسا، يەنە بىردە قاقاھلاپ كۈلىدىكەن. ئۆز - ئۆزىگە سۆزلەيـ دىكەن، كىملەر بىلەندۇر سۆھبەتلىشىدىكەن.

شۇ تەرىقىدە يەنە كەچ بولۇپتۇ. سەي - يارە مەنزەرگە چىقىپ ئولتۇرۇپتۇ. غۇلاملىرى ئۇخلاپ قاپتۇ. سەيىيارە ئالدىدا كەڭ يول چىراي ئېچىپ، يەنە ھېلىقى جامائەت پەيدا بولۇپ، ئۇسۇل ئويناپ، تاماشا قىلىشىپتۇ. مەيدىن ئايدىن گۈزەل، كۈندىنمۇ نۇرلۇق زىبا نازىنىن چىقىپ ئاجايىپ ساز چېلىپ نەۋا قىپتۇ. تاشلار ئېرىپ سۇ بولغىدەك نەزمە پەيزى پەيدا بولۇپتۇ.

بۇ نازىنىننى كۆرگەن سەيىيارە، ئۇنىڭ زىبا جامالىغا ئاشىق بولۇپ، يۈرىگىدە ئىشق ئوتى يېنىپتۇ. بۇلار يەنە سۈبھى يورۇشى بىلەن نەگىدۇر غايىپ بولۇپتۇ. سەيىيارە بىچارە ھىجران ئوتىدا ئازاپلىنىپ يالغۇز قاپتۇ. جىددىلىشىپ، بىقارار بولۇپ، تاقەتسىزلىنىپ كۆزىگە ھېچنىمە كۆرۈنمەپتۇ. تامدىن چۈ- شۈپ ياقىسىنى يىرتىپ، كىيىملىرىنى پارە - پارە قىپتۇ. قىپ - يالىڭاچلىنىپ ھەر تەرەپكە ئۇچقاندەك يۈگرەپتۇ. ئانىسى بىچارە ئۇنى پەسكارىغا چۈشۈرۈش ئۈچۈن قانچە ئۇرۇن - سىمۇ نەتىجە چىقماپتۇ. ئاخىرى شاھزادىنىڭ پۇتىغا گوندا سېلىنىپتۇ.

پادىشا ئوغلىنى بۇ ھالدا كۆرۈپ، چىدىيالماي يىغلىۋېتىپتۇ.

— ئەمدى مەن بۇ پەرزەنتىمنىڭ كې- سىلىگە شىپا تېپىشتا ئاجىز كەلدىم، — دەپتۇ پادىشا تەقدىرگە تەن بېرىپ ۋەزىرگە قاراپ، — سەن بىر ئامال قىلىپ باققىن. ئىنشائاللا، شىپالىق سېنىڭ ئەجرىڭ ئار- قىلىق نېسىپ بولۇپ قالسا ئەجەپ ئەمەس.

— ئەي پادىشا، — دەپتۇ ۋەزىر مەسلى- ھەت كۆرسىتىپ، — مۇشۇ ۋىلايەتتە بىر دانا ھەكىم بار. ئۇنىڭ تەڭدىشى يوق. ئۇنى چاقىرتىپ كەلسەك ئىنشائاللا، شۇ ھەكىم بۇ مۇشكۈللۈكنى ئاسان قىلسا ئەجەپ ئەمەس.

— ئۇ ھەكىمگە باشقا بىر ئادەم ئە- ۋەتكەندىن ئۆزەڭنىڭ بارغىنى ياخشى، — دەپتۇ پادىشا.

— باش ئۈستىگە؟ — دەپتۇ ۋەزىر تازىم بىجا كەلتۈرۈپ.

كۆپ ۋاقت ئۆتمەي ۋەزىر ھەكىمنى
ئېلىپ كەپتۇ. پادىشا ئۇ ھەكىمگە بىسيار
ئىززەت ـ ئىكراملار قىلىپ، يېنىغا ئولتۇرغۇ-
زۇپ، سەرۇپايلار بېرىپ، ئوغلىنىڭ ھىكايە ـ
سىنى بىر ـ بىرلەپ سۆزلەپتۇ.

ــ شاھزادىنى مۇشۇ يەرگە ئېلىپ
كېلىڭلار، ــ دەپتۇ ھەكىم، پادىشانىڭ سۆزلە-
رىنى تەپسىلى ئاڭلاپ بولغاندىن كېيىن،
مەن ئۆزەم كۆرۈپ، ئەھۋاللىشىپ باقاي.

خىزمەتچىلەر سەييارىنى پۇتىغا زەنجىر
ئورالغان ھالدا ھەكىمنىڭ ئالدىغا ئېلىپ
كىرىپتۇ. ھەكىم شاھزادىدىن سوئال سوراپتۇ.
سوئال بۇ ياقتا قېلىپ، شاھزادە باشقا نەر ـ
سىنى سۆزلەپتۇ. ئەمما شۇ ئېيتقانلىرىدا
كېچىسى كۆرگەنلىرىنى ئىزھار قىپتۇ.

ــ ئەي شاھى ئالەم، ــ دەپتۇ ھەكىم
پادىشانى خاتىرجەم بولۇشقا ئۈندەپ، ــ
سەييارە ساراڭ بولغان ئەمەس، بەلكى بىر
خىل سەۋداغا مۇپتىلا بولۇپتۇ، بۇنىڭ ئىلا-
جىنى قىلىپ كۆرەي، سىزگە مەلۇمكى، سىزنىڭ
تەۋەيىڭىزدە جەزىرىئى ساپا دىگەن بىر جە-
زىرە بار، ئۇ ناھايىتى خاسىيەتلىك ۋە خۇش
ھاۋالىق گۈزەل جايدۇر. بولۇپمۇ مەجنۇنلۇق
كېسىلى يېپىشقان كىشىلەرگە ئۇ جەزىرىنىڭ
سۈيىدىن ئىچۈرسە، ئىنشائاللا، شىپا تاپىدۇ،
ئوغلىڭىزنى ماڭا قوشۇپ بەرسىڭىز، يۇمشاق
غىزالار بېرىپ ئەشۇ جەزىرىدە تەربىيىلەيمەن،
ئىنشائاللا سەھەت تاپقاي.

بۇ سۆزنى ئاڭلىغان پادىشا خوشال
بولۇپتۇ.

ــ ئەي دانا ھەكىم، ــ دەپتۇ شاھ
ھاياجانلىنىپ، ــ بۇ ئوغۇل مېنىڭ ئەمەس،
سىزنىڭ ئوغلىڭىز. ئۇنداق بولسا دىگىنىڭىز-
دەك قىلىڭ!

پادىشا لازىملىق نەرسىلەرنى تەييارلى-
تىپ بېرىپتۇ. ھەكىم سەييارىنى قولىدىن
تۇتۇپ، جەزىرە ساپا تەرەپكە راۋان بولۇپتۇ.
سەييارىگە ئىككى نەپەر ئەقىللىق ھەم زېرەك
خىزمەتچىنى قوشۇپ كېمىگە چۈشۈپتۇ. ھەكىم
سەييارە ئۈچۈن ھەر خىل شەرۋەتلەرنى تەييار-
لىغان ئىكەن. ھەر دائىم ئۇلارنى سەييارىغا
بېرىپ تۇرۇپتۇ. ئون بىر كۈن سەپەر يۈرگەنـ
نىسىپ جەزىرىنىڭ بىر تەرىپىدىن چىقىپتۇ.
سەيلە ـ تاماشالار قىلىپ بىر بۇلاقنىڭ بو-
يىغا كەپتۇ. ئۇ يەرگە چېدىرلىرىنى تىكىپ
بەزمە قۇرۇپ ئولتۇرۇشۇپتۇ.

ــ ئەي غۇلاملار، ــ دەپتۇ ھەكىم قات ـ
تىق تاپىلاپ، ــ شاھزادىنى شۇ يەردە قىرىق
كۈن تەربىيىلەپ ئاندىن ئۇشبۇ بۇلاقنىڭ
سۈيىدىن بېرىمىز. شۇنىڭ بىلەن ئىنشائاللا،
شاھزادە سەللىمازا ساقىيىپ كەتكەي.

ئەلقىسسە، بىر كۈنى سەييارىنىڭ كۆ-
زى ئۇيقىغا بېرىپ ناز ئۇيقىدا يېتىپ چۈش
كۆرۈپتۇ. ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا تەختتە ئولتۇر-
غان بىر ئاي يۈزلۈك مەلىكە ۋە مەلىكىنىڭ
ئەتراپىدا خىزمەت قىلىۋاتقان ئون نەپەر
پەرى نامايەن بوپتۇ. سەييارە ئۇلارنى كۆ-
رۈپ، ئاھ ئۇرۇپ بىھۇش بولۇپ يىقىلىپتۇ.
ھەكىم بۇ ھالنى كۆرۈپ ئاسمانغا قاراپتۇ.
راست دىگەندەك ئاسماندىن ئون نەپەر پەرى
يەرگە چۈشۈپتۇ. ھەكىم ئۇلارنىڭ ئالدىغا
بېرىپتۇ. قارىسا ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا، تەخت
ئۈستىدە بىر زىبا نازىنىن كۈندەك پارلاپ ئول-
تۇرغانمىش، لېكىن پۇتىغا ئىشكەل سېلىغلىق
تۇرىدەك. ئۇلار ھەكىمنى كۆرۈپ، چېدىرلى ـ
رىغا تەكلىپ قىلىپ ئېلىپ كىرىپتۇ. ھەكىم
ئۇلاردىن سوراپتۇ:

ــ سىلەر كىم؟ بۇ گۈزەل مەلىكە
كىمنىڭ قىزى؟ ئىككى پۇتىغا ئىشكەل سې ـ
لىنىشىنىڭ سەۋەبى نىمە؟

ئۇلارنىڭ ئىچىدە دانىشمەنىرەك

بىرسى بار ئىكەن. ئۇ ھەكىمنىڭ سوئاللىرىغا جاۋاپ بېرىپ مۇنداق دەپتۇ:

— بۇ گۈزەل مەلىكە پەرىلەر شاھىنىڭ قىزى. پادىشاھىمىزنىڭ مۇشۇ بىر قىزىدىن بۆلەك پەرزەنتى يوق. بۇ قىزنىڭ ئېتى مېھرى ناز. بىرنەچچە كۈندىن بېرى بۇ قىزغا سەۋدا غەلبە قىلىپ، جۇنۇنلۇق كېسەلگە مۇپتىلا بولدى. پەرىلەر پادىشاسىنىڭ بىر ۋەزىرى بار، ئۇ ناھايىتى دانىشمەن، ئەقىللىق ئادەم، ئۇ ۋەزىر پادىشاغا مەسلىھەت بېرىپ، يۇنان شەھىرىدە بىر ھەكىم بارلىغىنى، شۇ ھەكىمنىڭ مەلىكىنىڭ كېسەلىگە ئىلاج قىلالايدىغانلىغىنى ئېيتتى. شۇ مەسلىھەت بىلەن پادىشا بىزلەرنى بۇ يەرگە ئەۋەتتى. يۇنان شەھىرىگە قاراپ كېتىۋاتىمىز. ھىلىتى ھەكىمنى تېپىپ، مەلىكىنى كۆرسىتىپ داۋالىتىپ قايتماقچىمىز. بۇ يەر ھاۋالىق بولغاچقا بىردەم ئارام ئالغىلى چۈشكەن ئىدۇق.

— ئۇنداق بولسا، — دەپتۇ ھەكىم ئۇلارغا، — ئەمدى سىلەر باشقا جايغا بارماڭلار! سىلەر ئىزلەپ كەلگەن ھەكىم مەن بولۇرمەن.

بۇ سۆزنى ئاڭلاپ پەرىلەر خوشال بولۇپتۇ.

— يەنە بىر سۆز، — دەپتۇ ھەكىم داۋام قىلىپ، — يۇنان پادىشاسىنىڭ بىر ئوغلى بار ئىدى. بۇ پادىشانىڭمۇ مۇشۇ ئوغلىدىن باشقا پەرزەنتى يوق ئىدى. بۇ شاھزادىنىمۇ جۇنۇنلۇق كېسەلى پەيشتان ئىكەن. مېنى چاقىرىپ شاھزادىنى ماڭا تاپشۇردى. مەزكۇر جەزىرىگە شۇ سەۋەپ بىلەن كەلدۇق. شاھزادىنى ئۇشبۇ بولاق بويىدا قىرىق كۈن تەربىيىلەپ ئىلاجىنى قىلماقچىمەن. ئۈمىتىۋارمەنكى، ئىنشائاللا، سەھەتلىك تېپىپ بولسا ئەجەپ ئەمەس.

پەرىلەر ئورۇنلىرىدىن تۇرۇپ ھەكىمگە تازىم قىپتۇ. ئۇلار كۆپ سوغاتلارنى ئېلىپ كەلگەن ئىكەن. ھەكىمنىڭ ئالدىغا قويۇپتۇ. ھەكىم قوبۇل قىلغىلى ئۇنىماپتۇ.

— تاچانكى مېھنەت تەرىم سىڭىپ، مەلىكە ساقايسا ئاندىن بۇ نەرسىلەرنى ئالىمەن. ھازىر ھېچنەرسە ئالمايمەن. سىلەر ساز چېلىپ، نەۋا قىلىپ تۇرۇڭلار. مەن بېرىپ شاھزادىنى باشلاپ كېلەي، ئىككى پادىشانىڭ پەرزەنتىنى بىر ئورۇندا تەربىيىلەپ ئىلاجىنى قىلىپ، ئاللاتالادىن شىپالىق تىلەيمەن.

ھەكىم سەييارىنىڭ قېشىغا بېرىپتۇ.

— ئەي سەييارە، — دەپتۇ ئۇ، — پەرىلەر پادىشاسىنىڭ قىزى كەلدى.

ھەكىم ھەممە ۋاقىئەنى ئاڭلىغىنى بويىچە سۆزلەپتۇ. سەييارە ھەكىمنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ ناھايىتى خوشال بولۇپتۇ. ھەكىم بىلەن بىللە مېھرى نازنىڭ ئالدىغا كەپتۇ. چېدىرغا كىرىپتۇ. سەييارە مەلىكىگە قاراپ سالام قىپتۇ. مېھرى ناز ئورنىدىن تۇرۇپ تازىم قىلىپ ئېھتىرام بىلدۈرۈپتۇ. ھەكىم بىلەن سەييارە يۇقۇرىغا چىقىپ ئولتۇرۇپتۇ. مېھرى ناز بىلەن سەييارە پات-پات بىر-بىرىگە ئاشىقانە تەبەسسۇم بىلەن قارىشىپتۇ. ئەمما ھەكىم بۇ ھەركەتلەردىن خەۋەرسىز ئىكەن.

ھەكىم ئۇلارنى داۋالاپ تەربىيىلەش مەقسىدىدە بىر ئورۇنغا كەلتۈرۈپ پەرىلەرنى ساز-ناخشىلار بىلەن ناۋا قىلىشقا بۇيرۇپتۇ. شۇ تەرىقىدە ئارىدىن قىرىق كۈن ئۆتۈپتۇ. شاھزادە بىلەن مەلىكە سەللىمازا ساقىيىپتۇ. ئەمما ئۇلارنىڭ ئىشىق ئوتى تېخىمۇ ئۇلغىيىپ كېتىپتۇ.

بېيىت

ھەر ئىككىسى بىر-بىرىگە ھەسەلكەن، قەنكەن
ئىشق ئوتىدا ئوخشاش يانغان بىر جۈپ تەنكەن.

ۋىسال تېپىپ قانماپتۇ، مەردانە بوپتۇ،
چىن مۇھەببەت شارابىدىن كۆپ لەززەت
ئاپتۇ.

جاھان ھەكىمى ئۇلارنى باشلاپ مېڭىپ،
بىر بۇلاق بېشىغا كەپتۇ تېز ئېلىپ.
بۇلاق سۈيىدىن ئۇلار ئىچىپ ئوچۇملاپ،
بىر بىرىنى سۆيۈپتۇ ئىللىق قۇچاقلاپ.
ئۈيتۇ كېلىپ كۆزلىرىگە ئاپتۇ ئارام،
يۈرەكلىرى ئۆز ئارا دەپتۇ سالام.
ئويغىنىپ ئۇلار تېپىپتۇ شىپا كېسەلدىن،
بەدەنلىرى قۇۋۋەت تاپقاچ شەربەت ھەسەلدىن.
يېڭى ئىسىل كىيىملەرنى كىيدۈرۈپتۇ،
ھەر ئىككىسىن ھەكىم بىردەك كۈلدۈرۈپتۇ.
ئۇلار بېشىدىن جۇنۇنلۇق بوپتۇ غايىپ،
ئۆزلىرىگە ئۆزلىرى بولۇپتۇ ساھىپ.
بارغانسېرى ئەقىللىرى بوپتۇ روشەن،
چىرايلىرى شۇنچە ئوچۇق خۇددى گۈلشەن.
ئۇلار يەنە باشلاپتۇ زور ئولتۇرۇشنى،
ۋىسال بىلەن تاشلاپتۇ كۆپ قايغۇرۇشنى.
شۇنداقتىمۇ بىر ـ بىرىگە قانمايدىكەن،
سۆزلىرىنى يەردە ھەرگىز قويمايدىكەن.

ئەلقىسسە، بىر كۈنى ھەكىم شاھزادىغا قاراپ دەپتۇ:

— ئەي شاھزادە، خۇداغا شۈكرىكى، مېھنىتىم زايا كەتمىدى، ئىنشائاللا، ساقايدىڭىز. ئەمدى ئېرىنمىزدىن تۇرۇڭ. ئاتائانىڭىزنىڭ ئالدىغا ئېلىپ بارغايمەن.

شاھزادە بۇ سۆزنى ئاڭلاپ ئۇلۇقكىچىك تىنىپ دەپتۇ:

— ئەي ھەكىم، مەن ئەمدى ئەسلىمگە كەلدىم. پادىشالىقنى بۇ سەنەمنىڭ غۇلامىغا ئالماشتۇردۇم. سىز بېرىپ، مېنىڭ ئەھۋالىمنى ئاتام بىلەن ئانامغا ئېيتىڭ!

ھەكىم نىمە دىيىشنى بىلمەي، جەزىرىدىن قايتىپ كېلىپ، بارلىق ئەھۋالنى پادىشاغا خەۋەر قىپتۇ.

ئەمدى ئىككى كەلىمە سۆزنى مېھرى نازدىن ئاڭلاش لازىم. مېھرى نازنىڭ ئىنىك ئانىسى بىللە ئىكەن. ئۇ مەلىكىنىڭ سەھەت تاپقىنىنى كۆرۈپ كۆپ خۇرسەن بولۇپتۇ.

— ئەي مېھرى ناز، — دەپتۇ ئۇ مەلىكىگە، — ئىنشائاللا، ئەسلى ھالىڭىزغا كەلدىڭىز. خۇدايىتائاللا دەرگاھىغا مىڭ شۈكرى. ئەمدى تۇرۇڭ، ئاتىڭىز قېشىغا ئېلىپ باراي. سىزنى كۆرۈپ ئۇلارنىڭ كۆڭۈللىرى خاتىرجەم بولسۇن.

ئەي ئانا، — دەپتۇ مېھرى ناز كۈلۈپ، — مېنىڭ ھالىم نىمە ئۈچۈن ئەسلىگە كەلدى؟ شۇنى بىلىڭكى، سەييارنىڭ ئىشقى ۋىسالى ماڭا شىپا بولدى. ئەقلىمدىن ئايرىلىپ مەجنۇن بولغان ئىدىم. سەييارنى كۆرگەندىن كېيىن ئۆزەمگە كەلدىم. ئەمدى ئۇنىڭدىن قانداق ئايرىلالايمەن؟ ئەي جېنىم ئانا، ماڭا رەھمەت قىلىپ، مېنىڭ ھالىمنى ئاتام بىلەن ئانامغا مەلۇم قىلىڭ. سەييارىدىن ئايرىلسام، مېنىڭ ھالىم جەزمەن خاراپ بولىدۇ. ماڭا خۇشخەۋەر كەلتۈرۈڭ، مەن سىزگە ھېساپسىز ئىنئام بېرىمەن.

ئىنىك ئانا مېھرى نازنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ، ھەيران بولۇپتۇ. بۇنىڭغا باشقا ئامال يوقلىغىنى بىلىپ، ئورنىدىن تۇرۇپ ئىككى پەرى ھەمرالىغىدا يولغا راۋان بولۇپتۇ. خۇددى تۈتۈندەك بولۇپ كۆزىدىن غايىپ بولۇپتۇ.

ئىنىك ئانا پەرىلەر شاھىغا مەلىكىنىڭ ئەھۋالىنى تولۇق يەتكۈزۈپتۇ. ئۇ يەردە مەلىكىنىڭ ئانىسىمۇ بار ئىكەن.

— ئەي پادىشا، — دەپتۇ خانىش، — ئەمدى ئۆزىڭىز بېرىپ خەۋەر ئېلىڭ. زادى

قىزىمىزنىڭ ھالى قانداق؟ ئۆز كۆزىڭىز بىلەن كۆرۈپ كېلىڭ!

بۇ مەسلىھەت پادىشاھنىمۇ ماقۇل كەپتۇ، يۈز مەھرەم بىلەن بىللە پەرۋاز قىلىپ ئۇچۇپ يولغا راۋان بولۇپتۇ.

ئەمدى ھەكىمدىن سۆز ئاڭلىماق كېرەك:

ھەكىممۇ يۇنان پادىشاسىنىڭ ئالدىغا بېرىپتۇ. شاھزادىنىڭ كېسىلىنىڭ بىر تەرەپ بولغانلىقىنى، پەرىزاتقا ئاشىق ئىكەنلىكىنى بىر - بىرلەپ بايان قىپتۇ. پادىشا بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ، ئوغلىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈش ئۈچۈن يولغا راۋان بولۇپتۇ. ئىككى يۈز ئەسكەر بىلەن پادىشانى ھەكىم باشلاپ مېڭىپتۇ.

ئۇلار بېرىپ كېمىگە چۈشۈپتۇ. ھەكىم ھېكمەت بىلەن يۇلتۇزغا قاراپ كېمىنى ھەيدەپتۇ. ئاز ۋاقىت ئىچىدە ئۇلار جەزىرىنىڭ بىر تەرىپىدىن چىقىپتۇ. سەييارە خوشال بولۇپ ئاتىسىنىڭ ئالدىغا كېلىپ قىزغىن قارشى ئاپتۇ. پادىشا ئوغلىنى كۆرۈپ يىغلاپ كۆرۈشۈپ، ئۇنى باغرىغا بېسىپتۇ.

پادىشا چېدىر - بارگاھلىرىنى تىكتۇرۇپ شانۇ - شەۋكەت بىلەن جەزىرىدە قونۇپتۇ.

ئۇ تەرەپتىن پەرىلەرنىڭ شاھىمۇ يېتىپ كەپتۇ. قىزىنى باغرىغا بېسىپ ناۋازىشلار قىپتۇ. مەلىكە خىجىل بولغىنىدىن يەرگە قاراپ تۇرۇپتۇ.

— ئەي پادىشا، — دەپتۇ ھەكىم، يۇنان شاھىغا، — پەرىلەر شاھىمۇ كەپتۇ، سىز بېرىپ ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشۈڭ!

— ئاۋال سىز بېرىپ كۆرۈشۈڭ! — دەپتۇ شاھ، — ئاندىن مەن بېرىپ كۆرۈشەي.

پادىشانىڭ مەسلىھەتى بىلەن ئاۋال ھەكىم پەرىلەر پادىشاسى بىلەن كۆرۈشكىلى بېرىپتۇ. قارىسا مېھرى ناز ئاتىسىنىڭ قېشىدا ئولتۇرۇپتۇ. ھەكىم تازىم قىلىپ پەرىلەر شاھىنىڭ ئالدىغا كىرىپتۇ. پەرىلەر شاھىمۇ ئورنىدىن تۇرۇپ ئىززەت - ئىكرام بىلەن ھۆرمەت بىلدۈرۈپتۇ. ئولتۇرغۇزۇپ كۆپ مىننەتدارلىق بىلدۈرۈپتۇ. ئاندىن كېيىن خىزمەتكارلىرىغا بۇيرۇپ ھەكىمگە بىسيار سوغاتلار ئىنئام قىپتۇ. لېكىن ھەكىم قوبۇل قىلغىلى ئۇنىماپتۇ ۋە دەپتۇ:

— ئەي پادىشا، ئەگەر سىزدىن ئىجازەت بولسا، مېنىڭ بىر ئەرزىم بار.

— قېنى ئەرزىڭىزنى ئېيتىڭ، — دەپتۇ پەرىلەر شاھى.

— ئۇشبۇ جەزىرىگە يۇنان پادىشاسى كېلىپ چۈشتى. ئەگەر مەرھەمەت قىلىپ، ئۇنىڭ چېدىرىغا بارسىلا، پادىشانىڭ بېشى ئاسمانغا يەتكەندەك بولغاي.

پەرىلەر شاھى بۇ تەكلىپنى قوبۇل قىپتۇ.

ئانداق بولسا سىز مېنى باشلاپ بېرىڭ، — دەپتۇ ئۇ ھەكىمگە. شۇنداق قىلىپ ئۇلار يۇنان پادىشاسىنىڭ ئالدىغا بېرىپتۇ. يۇنان شاھى خەۋەر تېپىپ پەرىلەر شاھىنىڭ ئالدىغا چىقىپ قىزغىن، خوشال كۆرۈشۈپتۇ. بىللە چېدىر ئىچىگە كىرىپتۇ، ئۆزئارا سۆزلىشىپ ئولتۇرۇپتۇ.

يۇنان پادىشاسى شاراپ ئەپكەلدۈرۈپ پەرىلەر شاھىغا پىيالە سۇنۇپتۇ. پەرىلەر شاھى بىر نەچچە پىيالە ئىچىپ مەسخۇش بولۇپتۇ. ئاندىن كېيىن يۇنان شاھى قىممەت باھالىق ئىسىل نەرسىلەردىن كەلتۈرۈپ پەرىلەر شاھىنىڭ ئالدىدا قويۇپتۇ، ئۇنىڭغا نەپىس كىيىملەرنى كىيدۈرۈپتۇ. ئاندىن كېيىن ھەكىم سۆزگە ئېغىز ئېچىپتۇ:

— يۇنان پادىشاسىنىڭ كۆڭلىدە مەقسەت بار، ئەگەر جاناپلىرىدىن ئىجازەت بولسا مەن بايان قىلسام!

— سۆزلەڭ، — دەپتۇ پەرىلەر شاھى.

يۇنان شاھىنىڭ مەقسەتلىرى شۇكى، — دەپتۇ ھەكىم چۈشەندۈرۈپ، — ئوغلى سەييارنى ئوغۇللۇقتا قوبۇل قىلىشلىرىنى تىلەيدۇ.

پەرىلەر شاھى بۇ تىلەكىنى قوبۇل قىپتۇ.

— ئانداق بولسا، — دەپتۇ ئۇ نىكا خوتبىسىنى سىز ئوقۇڭ.

ھەكىم خۇتبىسى ئوقۇپ نىكا قىپتۇ، جەزىرىدە قىرىق كۈنگىچە توي - تاماشا قىپتۇ. ئاندىن كېيىن پەرىلەر شاھى ئىنسانلار بىلەن خوشلىشىپ ئۆز مەنزىلىگە قاراپ راۋان بولۇپتۇ. يۇنان پادىشاسى شاھزادە بىلەن كېلىنى مېھرى نازنى ئېلىپ ئۆز شەھرىگە قاراپ يولغا چىقىپتۇ. يۇنانغا يېتىپ كېلىپ يەنە توي قىپتۇ. شۇنداق قىلىپ ئىرادە مۇراتمەقسەتلىرىگە يېتىپتۇ.

گۈلشات ھىكايىسىنى تاماملاپتۇ. ھىكايە ھوزۇرىدىن شاتلانغان شىرزات مەلىكىگە تاۋاق - تاۋاقتا ئالتۇن، جاۋاھىراتلارنى كەلتۈرۈپ ھەدىيە قىپتۇ.

شىرزات بىلەن گۈلشاتنىڭ مەنزەر بەھرامغا چىقىپ ئولتۇرغىنىنىڭ بايانى

ئەلقىسسە، شىرزات توققۇزىنچى كۈنى بەھرام مەنزەرىگە چىقىپ ئولتۇرۇپتۇ، ساقىلار شاراپ قۇيۇلغان قاچىلارنى ئايلاندۇرۇپتۇ. شىرزات بىرقانچە تاچىنى ئارقىمۇ - ئارقا ئىچىۋېتىپ مەسخۇش بولۇپتۇ. يەنە مەرھۇم ئانىسى يادىغا چۈشۈپ، غەزىۋى قايناپ غۇلاملىرىغا بۇيرۇپتۇ:

— پەررۇخزادىنى مەنزەرگە ئېلىپ چىقىپ، بېشىنى تۆۋەن، پۇتىنى يۇقۇرى قىلىپ پەسكە تاشلاڭلار!

مەلىكە گۈلشات بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ، شىرزاتنىڭ ئالدىغا كېلىپ، تازىم قىلىپ تۇرۇپتۇ:

— ئەي پادىشاھى ئالەم، — دەپتۇ ئۇ، — بۇ ئەيشى - ئىشرەتنىڭ جايى، خۇن تۆكىدىغان جاي ئەمەس. ئەگەر ئىجازەت بەرسىڭىز يادىمغا كەلگەن بىر ھىكايىنى سۆزلەپ بەرسەم.

— قېنى سۆزلەڭ! — دەپتۇ شىرزات خوشال بولۇپ.

رىۋايەتچىلەرنىڭ ئېيتىشىغا قارىغاندا، — دەپ ھىكايىنى باشلاپتۇ گۈلشات، — كەشمىر ۋىلايىتىدە بىر شەيخ بار ئىكەن. ئۇ ناھايىتى كامىل دانىشمەن كىشى ئىكەن. بارلىق ئىلىمنى ياد ئالغان ئىكەن. شۇنىڭدەك ئۇ ناھايىتى چىرايلىق ئىكەن. ئۇ، دائىم بىر بۇلۇڭدا ئىبادەت قىلىدىكەن.

بېيىت:

سەيلە قىلىپ پەلەكلەرنى ئايلىنىپتۇ،
ئەسرارى ھەق تېخىمۇ ئايان بولۇپتۇ.
كىشىگە ئالامەتلەر ئايان قىلىپتۇ،
خالايىقتىن كۆپ ھالىدا پىنھان بولۇپتۇ.
كېچە - كۈندۈز رىزاسىنى ئىزلەپ يارنىڭ،
دىدارىغا مەھبۇبىنىڭ مۇشتاق تۇرۇپتۇ.

ئەلقىسسە، بىر كۈنى كەشمىر پادىشاسى شىكار قىلىش ئۈچۈن يولغا راۋان بولۇپتۇ. پادىشانىڭ بىر ئوغلى بار ئىكەن، ئۇمۇ بىللە چىقىپتۇ.

شاھزادە تۆت نەپەر خىزمەتچىسى بىلەن ئات ئۇينىتىپ پادىشادىن ئايرىلىپ بىر جايغا بېرىپتۇ. ئۇنىڭ كۆزىگە بىر ئا-

ھۇ كۆرۈنۈپتۇ. شاھزادە ئاھۇنى قوغلاپ ئات
ساپتۇ. قوغلا - قوغلا بىر تاغنىڭ كانارىغا
بېرىپتۇ. قارىسا ھەيۋەتلىك بىر ئەجدىھار
ئاغزىدىن ئوت چېچىپ چىقىپ كېلىۋاتقۇدەك.

شاھزادە قورقۇپ، دەرھال ئارقىسىغا
يېنىپ قېچىپتۇ. تۆت خىزمەتچى ئەجدىھار -
نىڭ ئاغزىدىن چىققان ئوتتا كۆيۈپ كېتىپتۇ.

ئەجدىھار قېچىپ كېتىۋاتقان شاھزادى -
نىمۇ دەم تارتماقچى بولۇپتۇ. شۇ ئەسنادا
تاغ ئارىسىدىن بىر سادا چىقىپتۇ. بۇ سادانى
ئاڭلاپ ئەجدىھار تۇرغان جايىدا تاش بولۇپ
قاپتۇ. شاھزادە ئەجدىھارنىڭ دەردىدىن قۇ -
تۇلغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭ نەپسىنىڭ
تەسىرىدىن بىھۇش بولۇپ يىقىلىپتۇ. شۇنىڭ
ئۈچۈن بۇ تاغنى ئەجدىھار تاغ دەيدىكەن.

ئەلقىسسە، غايىپتىن بىر قول پەيدا بو-
لۇپ، شاھزادىنى كۆتىرىپ بىر غارنىڭ ئى -
چىگە ئېلىپ بېرىپتۇ. شەيخنىڭ نەزىرى
بىلەن ئۇ دەرھال ھۇشىغا كەپتۇ. كۆزلىرىنى
ئېچىپ، شەيخنى كۆرۈپ، ئۆزىنى ئۇنىڭ
ئايىغىغا تاشلاپتۇ. شەيخ شاھزادىنى تۇرغۇ -
زۇپ، پىشانىسىغا سۆيۈپتۇ.

— ئەي ئوغۇل، — دەپتۇ شەيخ، —
غەمكىن بولمىغىن. ئەجدىھار تاشقا ئايلاندى.
كىشىلەر ئۇنىڭ زىيان ۋە قورقۇنچىدىن قۇ -
تۇلدى. سەن ئەمدى شاھزادىلىگىڭنى تاشلاپ،
زىيارەت چېكىپ، بىر مەزگىل ئىبادەت قىل،
ئىنشائاللا، ئىككى دۇنىيا سائادىتىنى قولغا
كەلتۈرگىن. مۇشۇ غارنىڭ ئاغزىدا بىر پا -
كىزە بۇلاق بار. شۇ يەرگە چىقىپ بۇلاق
سۈيىدە غۇسلى قىلغىن. ئاندىن كېيىن زى -
يارەت چەككىنىڭ، ئۇنىڭ بىلەن ۋۇجۇدۇڭ
تازىلانغاي. شۇ چاغدا ھەقىقىي پادىشا

بۇلىسەن.

بۇ سۆزنى ئاڭلاپ شاھزادىنىڭ شەۋق-
زوۋقى كېلىپ ئىبادەت ھەۋىسى قوزغىلىپتۇ.
شەيخنىڭ ئېيتقىنى بويىچە چەشمىگە بېرىپ
پاكىزە يۇيۇنۇپتۇ. ئاندىن كېيىن غارنىڭ
بىر بۇلۇڭىدا ماكان تۇتۇپتۇ. خۇدانى رازى
قىلىپ، دىدارىنى كۆرۈش ئارزۇسىدا ئىبادەت
قىلىشقا باشلاپتۇ.

ئەمدى ئىككى كەلىمە سۆزنى كەشمىر
شاھىدىن ئاڭلاش كېرەك:

پادىشاغا شاھزادىنى ھەمرالىرى بىلەن
قوشۇپ ئەجدىھار دەم تارتىپ كېتىپتۇ، دې -
گەن خەۋەر ئاڭلىنىپتۇ. پادىشا بىچارە بۇ
شۇم خەۋەرنى ئاڭلاپ، ئوغا ئېچىۋالغاندەك
بولۇپ، بېشىدىكى شاھلىق تاجىنى ئېلىپ يەر-
گە ئۇرۇپتۇ. ياقىسىنى يىرتىپ زار - زار يىغ-
لاپ باھار يامغۇرىدەك ياش تۆكۈپتۇ. ۋە-
زىر ۋە نەۋكەرلەرگىچە شاھزادىنىڭ ھازىسىنى
تۇتۇپ قارا كىيىم كىيىپتۇ. ئۇلار — قىرىق
كۈنگىچە نالە - زارە قىپتۇ.

ئەلقىسسە، شاھزادە بولسا غارنىڭ بىر
بۇلۇڭىدا ئولتۇرۇپ ئىبادەت قىلىپ، قەلبىنى
تازىلاپتۇ. ئاندىن كېيىن شەيخ بىر ئاق
لاچىن سۈرىتىدە، شاھزادە بولسا، بىر كەپتەر
سۈرىتىدە بولۇپتۇ. ئۇلار بىللە ئۇچۇپ توق-
قۇز پەلەكنى سەيلە قىپتۇ. شۇ ھالەتتە دەس-
لەپتە بىر بوستانغا يېتىپتۇ. ئۇ يەر پەرىشتى-
لەرنىڭ جايى ئىكەن. ناھايىتى گۈزەل ھا -
ۋالىق باغۇ - بوستان ئىكەن. ئۇ يەردىن
پەرۋاز قىلىپ ئۆتۈپتۇ. بىر گۈلشەنگە يېتىپتۇ.
ئۇ يەر روھانىلارنىڭ ماكانى ئىكەن. شاھزادە
بۇ ئالى جاينى كۆرۈپ، زوقلىنىپ ھاياجان -

لىنىپتۇ. ئاندىن كېيىن يەنە بىر يەرگە يېتىپتۇ. ئۇ يەرنى گۈلشەنى روھ دەيدىكەن. ئۇ يەردىن ئۆتۈپ يەنە بىر يەرگە كەپتۇ. ئۇ يەرنى مۇقامى قۇددۇس دەيدىكەن. شاھزادىنىڭ قەلبىدە مۇقامى قۇددۇستا كۆپ دىل ھوزۇرى بولۇپتۇ. ئۇ يەردىن پەرۋاز قىلىپ ئالەمى باقىنىغا بېرىپتۇ. ئۇ يەرنى سەيلى قىپتۇ. كۆپ زەۋق-شەۋق ھاسىل قىلىپ ئۆز ماكانلىرىغا كەپتۇ.

ئەلقىسسە، شاھزادە شۇ تەرىقىدە يەتتە يىل ئاشۇ شەيخنىڭ ئالدىدا بولۇپتۇ. شەيخنىڭ سەپەر ۋاقتى يېقىنلاپ قاپتۇ. شەيخ بۇلاق بويىغا بېرىپ بارلىق ئەزا-بەدەنلىرىنى تولۇق يۇيۇپتۇ. ئاندىن كېيىن ئۆزىگە گۆر كولاپتۇ، گۆرنىڭ ئىچىگە كىرىپ ئىمان بىلەن كۆز يۇمۇپتۇ. گۆرنىڭ ئاغزى ئۆزلىگىدىن كۆمۈلۈپ ئېتىلىپ قاپتۇ.

شاھزادە ئۇستازنىڭ پىراقىدا كۆزىدىن ماتەم ياشلىرىنى راۋان قىپتۇ. ئۇ يەنە غارغا كىرىپ ئىبادەتكە مەشغۇل بولۇپتۇ.

ئەلقىسسە، شەيخنىڭ ۋاپات خەۋىرى كەشمىر پادىشاسىنىڭ قۇلىقىغا يېتىپتۇ. پادىشا ئاتقا مىنىپ شەيخنى زىيارەت قىلىش نىيىتىدە كېلىۋېتىپ كۆزى ئەجدىھارغا چۈشۈپتۇ. پادىشا ناھايىتى قورقۇپتۇ. ئادەم ئەۋەتىپ تەكشۈرتۈپ قارىسا ئەجدىھار تاشقا ئايلىنىپ قالغان ئىكەن. پادىشا خاتىرجەم بولۇپ ئۇ يەردىن ئۆتۈپ غارنىڭ ئالدىغا كېلىپ ئېتىدىن يەرگە چۈشۈپتۇ، ئاندىن كېيىن غارنىڭ ئىچىگە كىرىپتۇ.

پادىشا غارغا كىرىپ قارىسا، بىر گۈزەل يىگىت ئىبادەت قىلىپ ئولتۇرغىدەك. پادىشامۇ بىر بۇلۇڭدا ئولتۇرۇپتۇ. يىگىت نامازنى تۈگىتىپ، دۇئا قىلىپ ئورنىدىن تۇرۇپتۇ. پادىشا ئورنىدىن تۇرۇپ، يېقىن بېرىپ، تازىم قىلىپ سالام بېرىپتۇ.

— ئەي ئۇلۇق ئاتا، — دەپتۇ شاھزادە پادىشانى تونۇپ، — نېمە سەۋەپتىن ماڭا مېھرىبانلىق قىلمايسىز. مېنى تونىيالمىدىڭىزمۇ؟ مەن سىزنىڭ ئوغلىڭىز بولىمەن.

پادىشا ئوغلىنى تونۇپ، بىئىختىيار ئورنىدىن تۇرۇپ شاھزادىنىڭ بوينىدىن قۇچاقلاپ يىغلاپتۇ.

— ئەي يۈرەك پارە، كۆز نۇرۇم، — دەپ يىغلاپتۇ، شاھ ھاياجاندىن ئۆزىنى باسالماي، — قانداق بولۇپ بۇ يەرلەرگە كېلىپ قالدىڭ؟

شاھزادە بېشىدىن ئۆتكەن ۋاقەلەرنى بىر-بىرلەپ سۆزلەپ بېرىپتۇ. پادىشا زار-زار يىغلاپ تارام-تارام ياش تۆكۈپتۇ. ئاندىن كېيىن ئۇ شەيخنىڭ روھى پاكلىرىغا ئاش قىلىپ، خەتمە قۇرئان ئوقۇتۇپ ساۋابىنى مۇھەممەت ئەلەيھىسسالامغا ۋە شەيخنىڭ ئەرۋاھىغا بېغىشلاپتۇ. ئاندىن كېيىن شاھزادىنىڭ بوينىدىن قۇچاقلاپ سۆيۈپتۇ ۋە ئوغلىنى ئۆزى بىلەن بىللە شەھەرگە ئېلىپ كەپتۇ. شەھەرگە يېقىنلاپ بارغاندا، شەھەر خەلقى ئۇلارنى كۆرۈپ، شاھزادىنى مۇبارەكلەپتۇ. ھەممەيلەن شاھزادىنىڭ ئايىغىغا باش قويۇپ يىگىتنىڭ بېشىدىن دۇررە-جاۋاھىراتلارنى چېچىپتۇ. شۇنداق ئالى ئىززەت، ئىكرام بىلەن شەھەرگە ئېلىپ كىرىپتۇ.

— ئەي ئوغلۇم، — دەپتۇ پادىشا، — ئەمدى مېنىڭ تاجۇ-تەختىمدە سەن ئولتۇرغىن. مەن ساڭا دۇئا قىلىپ بىر بۇلۇڭدا ياتاي!

شاھزادە بۇ سۆزگە قوشۇلماپتۇ.

بېيت:

ئېيتىنكى بۇ تاجۇ تەختنى نىمە قىلىمەن؟
شانۇ - شۆھرەت بۇ ئىززەتنى نىمە قىلىمەن؟
ئەلادۇر يار رىزاسى، دىدارى،
دىدار ئۈچۈن بىر بولۇڭدا ئۇلتۇرىمەن.

شاھزادە يەنە غارغا بېرىپ تائەت - ئىبادەتكە مەشغۇل بولۇپتۇ.

گۈلشات ھىكايىسىنى شۇ يەردە تامام قىپتۇ، ئاندىن كېيىن ئاتىسى پەررۇخزادىنى ئېلىپ كېلىپ شىرزاتنىڭ ئالدىدا يىقىتىپتۇ. پەررۇخزادە كۆپ يىغلاپ شىرزاتتىن گۇنايىنى تىلەپتۇ. شۇ چاغدا شىرزات گۈلشاتقا قاراپتۇ. مەلىكە بولسا شەلپەردەك قىزىرىپ كېتىپتۇ.

— ئەي شىرزات، — دەپتۇ گۈلشات، — مەندەك بىر ئاجىزەنىڭ ھەققىدە ئاتامنىڭ بىر قوشۇق قېنىدىن كەچكىن!

بۇ سۆزنى ئاڭلاپ شىرزاتنىڭ مەلىكىگە رەھمى كەپتۇ.

— ئەي مەلىكە، — دەپتۇ شاھزادە، — سېنىڭ خوشاللىغىڭ ئۈچۈن ئاتاڭنىڭ قېنىدىن ئۆتتۈم.

پەررۇخزادە بېشىنى ئىگىز كۆتىرىپ شىرزاتقا سەھەت - سالامەتلىك تىلەپ دۇئا قىپتۇ. كېيىنرەك شىرزات پەررۇخزادىنى ۋەزىر قىپتۇ. ۋەزىر پارىسقا ھىساپسىز ماللارنى ئىنئام قىلىپ، سەلتەنەت تەختىدە ئولتۇرغۇزۇپتۇ، ھەممىسى مۇرات - مەقسەتلىرىگە يېتىپتۇ.

داستانى پادشاھ ئىسكەندەر

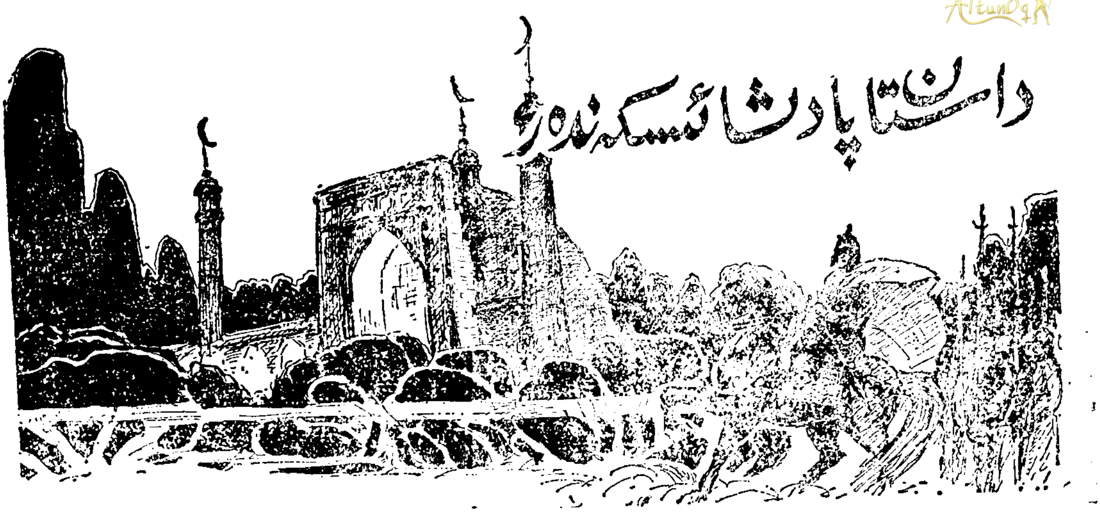

ئەلىشىر ناۋائىي

(بېشى ئۇمۇمى 15 - ساندا)

نەشرگە تەييارلىغۇچى: قۇربان بارات

نەشرگە تەييارلىغۇچىدىن:

داستاننىڭ بۇ نەشرگە ئابدۇمەنناپ قارى ناملىق خەتتات تەرىپىدىن كۆچۈرۈلۈپ ھىجرى 1323 - يىلى (مىلادى 1893 - يىلى) تاشكەنتتە چاپى قىلىنغان نۇسخا ئاساس قىلىندى.

ھىكمەت ئىسكەندەرنىڭ ئەرەستۇدىن ساۋالى ئۇل بابداكىم ئادالەت نەتىجەسى نە نەۋئ ئىشلار بولا ئالغايكىم ئۇل نەتىجە ئۇممىدىگە كىشى ئۇل يولغە قەدەم سالغاي ۋە ئەرەستۇغە جاھانگۇشايلىق يولى ئاچىلماق ۋە ئەدلغە ئۇل جاھان سائادەتى ھەم تاپىلماق

(ئىسكەندەرنىڭ ئەرەستۇدىن، ئادالەتنىڭ نەتىجىسى قايسى خىل ئىشلار بولىدۇ، ئۇ نەتىجىنى ئۈمىت قىلغان كىشى ئۇنىڭ يولىغا قانداق قەدەم قويسا بولىدۇ، دەپ سورىغانلىقى؛ ئەرەستۇغا جاھانغا ئىگىدارچىلىق قىلىش يولىنىڭ ئايان بولۇپ، ئادالەتنىڭ جاھاندا سائادەت تاپقانلىقى)

يانا شاھ ئەرەستۇغە قىلدى خىتاب:
«كى ئى دانىش ئايىنى ھىكمەتمەئاب!
شاھىكىم ئەرۇر ئەدلىنىڭ جازىمى،
نى ئىشلار ئىكىن ئەدلىنىڭ لازىمى؟»
دېدى: «شاھكى ئەدل ئولسا ئايىن ئاڭا،

مۇسەخخەردۇرۇر دۇنيايۇ دىن ئاڭا.
بۇ ئالەمدە بولماغلىق ئافاقگىر،
يانا ئالەم ئەھلىدە جەننەت سەرىر.
بۇ ئالەم ئالۇرنى بۇرۇن شەرھ ئەتەي،
يانا ئۆزگە ئالەمنە داغى يېتەي.

شاھىكىم ئاڭا ئەدل بۇنياد ئولۇر،
نەتىجە بۇكىم مۇلكى ئاباد ئولۇر.
چۇ مۇلك ئۆلدى ئابادۇ خەلقى غەنى،
يەقىندۇركى، مەئمۇر ئولۇر مەخرەنى.
چۇ مەخزەننى بۇ نەۋئ مەئمۇر ئىتەر،
سىپاھىغە بىشەك مەۋاجىب يىتەر.
سىپاھى قاچان شاھغە تالىب كىلۇر،
ئەدۇسغە شەك يوقكى غالىب كىلۇر.
قاچان بىر ئەدۇسنى پەست ئەيلەدى،
ئەنىڭ مۇلكىنى زىرىدەست ئەيلەدى.
ئىككى مۇلكى ئەفزۇن قىلۇر قۇۋۋەتىن،
يانا خەسمىنىڭ سىندۇرۇر شەۋكەتىن.
بۇ تەرتىب ئىلە چۇنكى تەرھىن سالۇر،
ئەجەب يوق ئەگەر دەھر مۇلكىن ئالۇر.
يانا ئۆلكى چۇن ئەدلى زاھىر دۇرۇر،
بارى قەۋم ئىلە خەيلى شاكىر دۇرۇر.
سىپاھىيسى گەر تىغ ئۇرار بىئەدەد،
رەئىيەت دۇئا بىرلە ئەيلەر مەدەد.
قاچان قىلدى مىلك خەسمى كىنخاھ ئوقى،
يەرىم كىچە قىلغانچە بىر ئاھ ئوقى.
يانا ئۆلكى چۇن ئەدل بولمىش فەنى،

ئەدۇ خەيلى داغى تىلەرلەر ئەنى.
رەئايەسى تۈنلەر ئىلىك ئاچىبان،
سىپاھىيسى بارىب ئاڭا قاچىبان.
بىراۋ تاپسە بىر ئىشغە مۇنچە سەبەب،
جاھانگىر بولماغلىغى نى ئەجەب؟
بۇ بىر مۇددەئا چۇنكى تاپتى ۋۇقۇئ،
يانا بىرگە ئەددى قىلايىن شۇرۇئ.
بىراۋ تەڭرىگە ئالتىجا كەلتۈرۈب،
چۇ ئەدل ئەمرى قىلمىش بەجا كەلتۈرۈب.
ئالىب مۇلكىدىن رەنجۇ فەرسۇدەلىغ،
خەلايىققە تىگۈرگەي ئاسۇدەلىغ.
تەئەممۇل قىلىب ئەدلۇ ئىھسانىغە،
دۇئا قىلسا ئافاق ئىلى جانىغە.
نەتىجە مۇڭا غەيرى غۇفران ئىمەس،
جەزايى ئەمەل بولماي ئىمكان ئىمەس.
بۇ ئالەم داغى بولدى ئۆل ھەم ئاڭا،
ئىكى كەۋن مۇلكى مۇسەللەم ئاڭا.
چۇ خەتم ئەتتى دانايى بىسياردان،
جەۋابىنى تاپتى شاھى كاردان.
ھەكىم ئەيتۇردىن چۇ كەسب ئەتتى نەفئ،
بارى شۇبھەسى كۆڭلىدىن بولدى رەفئ.

ئىسكەندەر ئىشلارىنى تەفسىلىنى ئىجمال بىلە دىيىمەك ۋە ئۆل ئىجمالنىڭ مەجمۇلاتىن تەفسىل قىلماق ۋە دارانىڭ رەسۇلى ئۇڭا ئالتۇن باجىنى تىلەب كىلىب فۇلاددەك ئىتىك جاۋابلار تاپىب بارماق ۋە ئۆل سىنان لەمئەسىنى بەرقى ئۇنىڭ خىرمان جىرىغە ئوت سالماق ۋە كۇنجۇد بىلە گۇي ۋە چەۋگان يۇبارماقى ۋە ئىسكەندەر ئۆل چەۋگان بىلە گۇينى ئۇرۇب كۇنجۇدنى قۇشلارغا تىرگۇرماقى

(ئىسكەندەرنىڭ قىلغان ئىشلىرىنىڭ تەپسىلاتىنى قىسقارتىپ بايان قىلماق ۋە ئۇ قىسقارتىلمىنىڭ جەمئىسىنى تەپسىلات قىلماق: دارانىڭ ئەلچىسىنىڭ ئۇنىڭدىن ئالتۇن بىجى تەلەپ قىلىپ كېلىپ، پولاتتەك ئىتتىك جاۋاپلار ئېلىپ كەتكەنلىگى: ئىسكەندەرنىڭ نەيزىسىدىن يالتىرىغان چاقماقنىڭ دارانىڭ خامىنىغا ئوت بولۇپ چۈشكەنلىگى، ئۇنىڭ ئىسكەندەرگە كۇنجۇت بىلەن تاياق ۋە توپ ئەۋەتكەنلىگى؛ ئىسكەندەرنىڭ ئۇ تاياق بىلەن توپنى ئۇرۇپ، كۇنجۇتنى قۇشلارغا چېچىپ بەرگەنلىگى)

بۇ يەڭىلىغ دىدى موبەدى نوكتە سەنج،
كى تەئرىخ ئىلمىغە كۆپ چەكتى رىنج.
كى چۇن قىلدى ئۆل شاھى نەۋخاستە،
ئادالەت بىلە مۇلكىن ئاراستە.

هەكىم ئويلەكىم كىرگۈزۈب ئەردى يول،
ئادالەت خەۋاسىن بىلىپ ئەردى ئۇل.
كى ئالەم ئالۇرغە بولۇر مۇنتەهى،
بۇ سۆز فىكرىدە خاتىرى ئاگەهى.
تەئەممۇل قىلۇر ئەردى هەددىن فۇزۇن،
چىكەر ئەردى ئەندىشە تارىن ئۇزۇن.
چۇ ئەدلۇ شۇجائەت ئاڭا يار ئىدى،
يانا راي ئىلە هىككەتى بار ئىدى.
قۇياشدەك سىپەهر ئۆزرە تارتىب ئەلەم،
يۈرۈب ئالدى ئالەم يۈزىن يەكقەلەم.
ئۇل ئىشلەركى ئۇل قىلدى ئافاق ئارا،
كىشى قىلمادى بۇ كوهەن تاق ئارا.
بۇ ئەئجۇبەلەركىم ئاڭا بەردى دەست،
جاهاندارلەر قەدرى تاپتى شىكەست.
نىكىم قىلدى ئۇل دىسە ئىبىتاي كىشى،
تۈگەنمەس ئوقۇب قەرنلەر ئول ئىشى.
بارى قىلغانىن دىمەك ئاسان ئىمەس،
دىگەنگە تۈگەتمەكلىك ئىمكان ئىمەس.
مۇناسىب بۇ كەلدىكى هەرهال ئىلە،
دىسەم ئەۋۋەل ئەهۋالىن ئىجمال ئىلە.
كى كامىم راۋا ئەيلەمىش بولغايمەن،
هەدىسىن ئادا ئەيلەمىش بولغايمەن.
يانا قىسسەسىغە تەئەققۇل قىلىب،
تەۋارىخغە كۆپ تەئەممۇل قىلىب.
ئۇمۇرىدە ئولچە غەرايىب دۇرۇر،
كى ئول ئىشتا كۆپرەك ئاجايىب دۇرۇر.
جۇدا ئەيلەبان كىزب ئالايىشىن،
ئاڭا ئەيلەسەم نەزم ئارايىشىن.
هەماناكى ئۇل شاهى دەۋلەتپاناه،
بۇرۇن رۇم تەختىغە كىم بولدى شاه.
مۇخالىفقە قەسدى هەلاك ئەيلەدى،
كى ئەئدادىن ئول يەرنى پاك ئەيلەدى.
چىرىك چەكتى ئەندىن سۇڭ ئىستەب كۇشاد،
جاهان ئىچرە ئەيلەرگە فەتهى بىلاد.
بۇرۇن تارتىبان رەزم ئۈچۈن تىغى كىن،
يۈرۈب ئەيلەدى ئەزمى مەغرىب زەمىن.

قىلىب زەنگبار ئەهلىغە چىيرەلىك،
يۈدى تىغى سۈيىدىن ئول تىيرەلىك.
يانا بولدى دارا بىلە هەمنەبەرد،
كى بەدخاهدىن كۆككە تىبگۈردى گەرد.
يانا مۈلك ئاچماقتە قىلماي دەرەڭ،
يۈرۈب فەتهى قىلدى بىلادى فەرەڭ.
چۇ بولدى مۇتىئ ئاندا بولغان ئۇلۇس،
قىلدىم بىرلە فەتهى ئەيلەدى ئەندەلۇس.
يەنىب، مىسىر فەتهىغە قىلدى سىتىز،
سىپەهر ئۈنى مىسىر ئۆزرە ئەتتى ئەزىز.
كۆرۈب تەبئى ئول مەرزىن ئاشنا،
قىلىب ئۇندا ئىسكەندەرىيە بىنا.
چۇ زەردۇشت دەفئىغە قىلدى غۇلۇ،
ئولار ئوتىغە تىغ ئىلە ئۇردى سۇۋ.
ئىراقى ئەجەم سارى قىلغاچ خىرام،
ناۋا تاپتى ئاهەڭدىن ئول مەقام.
ئىراقى ئەرەبىغە چۇ سوردى سەمەند،
قۇدۇمىدىن ئولدى ئۇل ئەل بەهرەمەند.
يانا ئەيلەدى ئەزمى شامۇ هەلەب،
نەسب ئولدى ئۇل يەرگە كامۇ تەرەب.
يەمەن سارى چىقتى نىچۈككىم سۇهەيل،
ئەقىق ئولغالى تاشلەرى قىلدى مەيل.
يەر ئۆپمەككە چۈن مەككە ئەزمى قىلىب،
قەبۇلى ئۈچۈن ئۇل ئەشراك ئاچىلىب.
قىلىب ئەزم ئەندىن سەۋاهىل سەرى،
قويۇب يۈز ئاجايىب مەراهىل سەرى.
يانا ئەيلەبان فارس فەتهىغە ئەزم،
مۇيەسسەر بولۇب ئەيلەمەي كىينۇ رەزم.
ئاچىلغاچ بۇلار شاهى فەرخۇندە فال،
سائادەت بىلە قىلدى ئەزمى شىمال.
چۇ مۈلك ئالغەلى دەئبۇ خورەزم ئىتىب،
تەۋەججۇه بىلە فەتهى خارەزم ئىتىب.
چىكىب رەئيەتى مىهرى ئىشراقنى،
ياروق ئەيلەبان دەشتى قىپچاقنى.
چۇ بۇ ناهىيەتدىن ئىنانتاب ئولۇب،
ئىنانگىرى ساقسىنۇ سەقلاب ئولۇب.

چۇ ئازدم بولۇب جانىبى ئاسۇ رۇس،
بولۇب يۈزلەرى ۋەھمدىن سەندەرۇس.
تۈشۈب چەركەسۇ گورجە سارى يولى،
بولۇب بارچە گۇرجىيۇ چەركەس قۇلى.
شمال ئەھلىن ئىھسانغە غەرق ئەيلەبان،
تەۋەججۇھ قىلىب ئەزمى شەرق ئەيلەبان.
چۇ مەنزىل قىلىب مۇلكى فەرخارنى،
كېسىب ئۇل گۇلستاندا ھەر خارنى.
چۇ مەئبەر بولۇب ماۋەرەننەھر ئاڭا،
ياسالىب سەمەرقەنددەك شەھر ئاڭا.
چىڭگىل بىرلە ياغمادىن ئەيلەب ئۆبۇر،
ئىچۇككىم، چەمەندىن سەباۋۇ دەبۇر.
يۈرۈب چىنغە بولغاندا مەسنەدنىشىن،
كەمەر باغلاب ئالىندا خاقانى چىن.
يانا ھىند سارى قىلىب تۈركتاز،
بولۇب كېد قۇللۇق بىلە چارەساز.
بۇزۇب ھىندۇ چىن ئىچرە بۇتخانەلەر،
ياساب تائەت ئەھلىغە كاشانەلەر.
چۇ رەفئ ئەيلەبان كۇفر يەڭلىغ ئۈيۈب،
بېرىب رەھنەۋەردىغە ئەزمى جەنۈب.
ئۆتۈب سىند ئىلە كېچۇ مۇكران سارى،
ھەم ئاندىن قىلىب ئەزم كىرمان سارى.
خۇراسان ھاۋاسىدا تاپقاچ ھايات،
ياساب ئۇندا شەھرى ئىچۇككىم ھىرات.
سپاھان سارى دەشت قىلغاندا تەي،
بىنا ئەيلەبان شەھرى ئانداقكى رەي.
چۇ فەتھ ئولدى ئالەمدەغى مەرزۇ بوم،
كۆڭۈل جەمئ ئىتىب ئەيلەدى ئەزمى رۇم.
ئىچە ۋەقت ئولۇب ئەيش ئىلە جامگىر،
كۆڭۈل تاپمادى ئۇندا ئارامگىر.
يانا قەتلە ئالەمدە سەير ئەيلەدى،
مەمالىكدە بۇنيادى خەير ئەيلەدى.
غەرىب ئىشلارىدىنكى يوق ئاڭا ھەد،
بىرى ئەردى يەئجۇج ئالىغە سەد.
مەساھەت قىلىب بارچە ئافاقنى،
نى ئافاقكىم چەرخى نوھ تاقنى.

چۇ قىلدى مەساھەت مەسالىك ئارا،
ياغاچ ئەنتى تەئيىن مەمالىك ئارا.
تەنابىكى مەسساھ قىلدى قۇلاچ،
قىلىب ئون ئىككى مىڭ قەرى بىر ياغاچ،
ئۇنىڭ سەئيدىن تاپتى بارى سەبىل،
نىشانى قاپقان بىر ياغاچ ئولسا مىل.
مەنازىلدا ئەرھى رەبات ئەيلەدى،
كى ئاندىن مۇسافىر نىشات ئەيلەدى.
چۇ مەئمۇرەنى تۈزدى قىلماي دەرەڭ،
تىگمىز مەيلى قىلدى ئىچۇككىم نەھەڭ.
سۇ ئۆززە سۈرۈپ بىنىھايەت كېمە،
سالىپ ئۇندا بارى كېرەكلىك نىمە.
ئىچە يىل سۇۋ ئۆززە خىرام ئەيلەدى،
جەزايىردە ئاھى مەقام ئەيلەدى.
ھەق ئىھساندىن بەھرى زاخىر ئارا،
بىلادىكىم ئەردى جەزايىر ئارا.
بارىن فەتھ قىلدى سۇۋ ئۆززە يۈرۈب،
بىرىن چۈن ئالىپ، ئىلگەرىرەك سۈرۈب.
چۇ يەر قالمادى ئالماغان سۆزدە ھەم،
بۇ ئىشلار بىلە بولماي ئاسۇدە ھەم.
سۇ مەۋجى كەبى ئىزتىراب ئەيلەدى،
مۇھىت ئورتاسىغە شىتاب ئەيلەدى.
چۇ بولدى يېرى نوقتەگاھى مۇھىت،
قۇيى سۇۋۇ ئۈستۈن سىپەھرى بەسىت.
قىلىب سۇۋ تۈبىن كۆرمەك ئەندىشەئى،
ھەمۇل ھىكمەت ئەھلى ياساپ شىشەئى.
كىرىب شىشەغە رەنجۇ تەشۋىر ئىلە،
ئۇنىڭ ئاغزىنى بىركىتىب قىير ئىلە.
تەنابىكى بولغاي ئىچە مىڭ قەرى،
ئىشلەگەن كىلۈر چاغدا دەريا سەرى.
بىر ئۇچىن قىلىب شىشە دەۋرىنە رۇست،
يانا بىر ئۇچىن تۇتتۇرۇب ئەلگە چۇست.
بۇ يەڭلىغ قىلىب چۆكتى دەريا قويى،
ئۇنى قەئرىغە چەكتى دەريا سۇيى.
غەرايىبكى دەريادا بولغاي نىھان،
ئۇڭا زاھىر ئولدى جاھان دەر جاھان.

ئۇلاردىن رەۋا ئەيلەبان كامنى،
كىمە ئىچرە قويدى يانا گامنى.
ۋە لېكىن بۇ سۆزدە ئېرۇر ئىختىلاف،
يېرىدە دىمەكتىن ئەمەسمەن مەئاف.
يانا ئەزم قىلدى قۇرۇغلۇققا بات،
چىقىب ئەيلەدى ئەزمى ئابىھايات.
قارانغۇدا ئەيلەب يارۇغلۇق تەلەب،
ئۇنى تاپمايىن قايتتى خۇشك لەب.
قۇرۇغلۇق ئارا خىزىر ئولۇب رەھبەرى،
تېگمز ئىچرە ئىلياس ئىدى ياۋەرى.
بۇ ئىشلار قىلىبكىم كىشى قىلمايىن،
كىشىدىن بۇ نەۋئ ئىشلار ئەيتىلمايىن.
ۋەلايەت قىلىب تەگرىدىن مۇلتەمەس،
نۇبۇۋۋەتقە داغى تاپىب دەسترەس.
بولۇب ئانچە دەۋلەت مۇيەسسەر ئاڭا،
يانا ئانچە كىشۋەر مۇسەخخەر ئاڭا.
كى سەبتىغە يۇنسا كىشى خامەئى،
كېرەكتۇر رەقەم تاپسا «شاھنامە»ئى.
ۋە لېكىن بۇ دەفتەردە گۇنجەيىشى،
ئەمەس، سىققۇدەك بارچە ئارايىشى.
زەرۇرەتدىن ئەلقىسسە ھەرھال ئىلە،
ئۇنىڭ قىسسەسىن سۇردۇم ئىجمال ئىلە.
ئادا بولدى ھەر بەيت ئارا دەفتەرى،
ھەر ئوي ئىچرە قىلدىم نىھان كىشۋەرى.
تامامى بۇ ئەردىكى قىلدىم ئادا،
ۋەلى ئەمدى تەۋفىق بەرسە خۇدا.
سۇنۇب پەنجە كۇللىي ئىشى سارى قول،
قىلاي نەزمكىم ئەسل بولغاي ھەمۇل.
ئۇلاردىن بىرى ئەردى دارا ئىشى،
كىم ئۇل نەۋئ ئىش ياد بەرمەس كىشى.
بۇ نەۋئ ئەردى ئۇلكىم مەلىك فەيلەقۇس،
كى رۇم ئەھلى ئەردى ئاڭا خاكبوس.
جاھان خۇسرەۋ ئۇل چاغدا دارا ئىدى،
ئاڭا شاھلىغ ئاشكارا ئىدى.
كەيانىيلار ئورنىدا ئافافگىر،
كېلىب پۇشت - بەر پۇشتى ساھىب سەرىر.

ئۇمۇرىدا ئايىنى لۇھراسىبي،
سىپاھىدا قانۇنى گۇشتاسىبي.
بولۇب كۆپ كەيانىي ئىش ئىھداس ئاڭا،
تېگىب بەھمەنىي مۇلك مىراس ئاڭا.
جاھانبانلىغ ئەرىدە خۇسرەۋ نەجاد،
ئۇڭاچەكى كەيخۇسرەۋۇ كەيقۇباد.
جاھان مۇلكىدە مۇستەقىل پادىشاھ،
ئۇڭا تاپشۇرۇب شاھلەر تاجۇ كۇلاھ.
مەمالىكدە ھەر ساھىبى تەختۇ تاج،
ئۇڭا يەتكۈزۈب پېشكەش يا خىراج.
بىرى فەيلەقۇس ئەردى ئۇل خەيل ئارا،
خىراجىنى بەرگۇچى بىماجارا.
خىراج ئۇل نىمەكىم مۇقەررەر ئىمىش،
ھەماناكى مىلك بەيزەئى زەر ئىمىش.
چۇ ئۇل قىلدى دەيرى فانادىن خىرام،
سكەندەر ئۇڭا بولدى قايىم مەقام.
بار ئەردى چۇ مۇلك ئولدى تەئيىن ئۇڭا،
بۇ يەڭلىغكى شەرھ ئەتتىم ئايىن ئۇڭا.
ھەم ئەۋەلغى يىل تارتىبان تىغى كىن،
قىلىب زەڭ شاھى بىلە بىغى كىن.
تاپىب تىغىنىڭ بەرقى چۇن ئىشتىئال،
كۈيۈب زەڭى ئاندىن نېچۇككىم زۇگال.
تۆكۈب ئەردى قان ئانچە ئۇل خەيلدىن،
كى زەڭ ئەھلى رۇخسارى ئۇل سەيلدىن.
قارا داغلاردەك بولۇب ئاشكار،
بولۇب يەر يۈزى ئۇيلەكىم لالەزار.
ئىكى، ئۈچ يىل ئىچرە نېچە بويلە رەزم،
قىلىب ئەردى ئۇل شاھى فەرخۇندە ئەزم.
كى بارىدا ئەئداسى مەنكۇب ئىدى،
كىرىب ئىلگىگە ئۇلچە مەتلۇب ئىدى.
بۇ فۇرسەتدە فەتھ ئەيلەگەن مەرزۇ بۇم،
بولۇب ئىككى - ئۈچ ئانچە كىم مۇلكى رۇم.
قىلىب خەيلىن ئەئداغە ئانداق دەلىر،
كى بولغاي قۇلان قەسدىدە نەررە شىر.
شۇكۇھىئاشىب بەھرى زەخخاردىن،
لىۋاسى ئۆتۈب چەرخى دەۋۋاردىن.

قلىب تىغى بەرقى جاھانسۇزلۇق،
يۈزى مەشئەلى ئالەمەفرۇزلۇق.
خەيالى ئارا ئۇرمايىن تابۇ پىچ،
جاھانگىرلىك فىكرىدىن ئۆزگە ھىچ.
نى ئافاقنى ئۆزىگە كەڭ كۆرۈب،
نى ئافاقنىڭ شاھلەرىن تەڭ كۆرۈب.
ئاتاسى ۋافاتىدىن ئۈچ يىل ئۆتۈپ،
ئىشى لىك ئون ئانچە رىفئەت تۇتۇب.
بۇ ئۈچ يىل ئارا كۆڭلىگە يەتمەيىن،
خەيالىغە بەلكىم خۇتۇر ئەتمەيىن،
كى دارا‌غە بولغاي ئىشى ئىھتىياج،
ئاڭا خۇد نى يەتگەيكى بەرگەي خىراج.
بىراۋكىم ئەزەلدىندۇرۇر رىفئەتى،
ئۆزىدەك رەفىئ ئوق ئەرۇر ھىممەتى.
بۇ كىم بولغۇسى خەسم دارا ئاڭا،
كىرەك زاھىر ئەتمەك مادارا ئاڭا.
ۋەيا مۈلكۈ جاھغە قىلماق نەزەر،
ئۇنىڭ كۆڭلىگە مۈتلەق ئەتمەي گۈزەر.
قاچان قىلسالار كىن ئىكى نەررە شىر،
ياقىنكىم، بولۇر نەۋجۇۋانراق دەلىر.
قاچان كىن چاغى بولغاي ئەندىشەسى،
كى كۆپرەكدۇرۇر خەسمنىڭ پىشەسى.
ئىكى ئەجدەھا بولسەلەر كىنەسەنج،
تەفاۋۇت نە، كۆپرەك ئەسا يەردە گەنج.
تىگىمىزدا بالىغ بولسا ھەددىن ئۇلۇغ،
نەھەڭ ئولماس ئاسىبدىن قايغۇلۇغ.
سكەندەرگە كىم ياۋەر ئەفلاك ئىدى،
بىسات ئىچرە ھەر كۈن تەرەفناك ئىدى.
كى دارا قاشىدىن يىتىشتى رەسۇل،
ئۇنىڭ ئاستانىغە قىلدى نۈزۇل.
پەرەستەندەلەردىن چۇ بار ئىستەدى،
ئۇنى ئالىغە شەھرىيار ئىستەدى.
قەدەم ئۇرغاچ ئوق كۆردى چۇن شاھنى،
سۈپۈردى يۈزى بىرلە دەرگاھنى.
پەرەستەندەلىق رەسمى چۇن ساز ئىتىب،
سۆزىگە دۇئانى سەراغاز ئىتىب.

دۇئايىكى، بولغاي سازاۋەر ئاڭا،
جۇلۇس ئەمرى ئەيلەب جاھاندار ئاڭا.
چۇ ئولتۇردى قاسىد تىكىب يەرگە كۆز،
نى يەرا ئاڭا سۈرمەيىن دەرگە سۆز.
سكەندەر شۇكۇھى قىلىب لال ئۇنى،
قايۇ لالكىم دەگۇ بىھال ئۇنى.
قىلىب شاھ ئاندىن بۇ مەئنىنى فەھم،
كى فەررۇ شۇكۇھى ئاڭا سالدى ۋەھم.
سۆز ئەيتىب ئۇنىڭ سارى سالماي كۆزىن،
ئۇڭا تىگۈركىم، تاپتى قاسىد ئۆزىن.
كۆڭۈل باسقانىن چۇنكى فەھم ئەتتى شاھ،
سەۋال ئەتتى شاھانە ئەيلەب نىگاھ.
كى: «دارا شاھى كامران خۇشمۇدۇر؟
ئۇڭا مۈلك ئايىنى دىلكەشمۇدۇر؟»
قوپۇب يەر ئۆپۈب بەردى قاسىد جەۋاب،
يانا كامكارانە قىلدى خىتاب.
كى: «بۇ نەۋئ كەلىەكتە كامىڭنى ئەت،
نىكىم دىدى دارا پەيامىڭنى ئەت!
يانا يەر ئوپۇب قاسىدى رەھخىرام،
دىدى: «كى شەھەنشاھى ئالى مەقام!
چۇ سوردۇڭ سۆزۈمنى ئەرۇر ناگۇزىر،
كى بولغايمەن ئالىڭدە فەرمانپەزىر.
ھامانا بۇرۇنراق مەلىك فەيلەقۇس،
كى رۇم ئاندىن ئولمىش ئىدى نەۋ ئەرۇس.
قىلىب ئەردى مىلك بەيزە ھەر يىل قوبۇل،
زەرى مەغرىبىدىن تاپارغە ۋۇسۇل.
بولۇپ ئەرمىش ئۈچ يىلكى ئۇل كامياب،
بولۇبتۇر بىھىشت ئىچرە ئارامياب.
بۇ ئۈچ يىلغى تەقسىم تاپقان خىراج،
كى ئاندىن ئىدى دوستلۇققا رىۋاج.
مەگەر شاھ دىۋانىغە كەتمەمىش،
يىتەر مەخزەن ئىچرە مەگەر يەتمەمىش.
مىنىڭ كەلگەنىمدىن بۇ ئەردى مۇراد،
كى گەر لوتف ئىتىب شاھى ئالى نەجاد،
ئۇنى بەرسە، ئەيلەب ھىساب ئەلتەيىن،
يوق ئەرسە نە ئەيتۇر، جەۋاب ئەلتەيىن».

سكەندەرغە كەلدى بۇ سۆز بەس قاتىغ،
غەزەب زەھرىدىن كامى بولدى ئاچىغ.
يۈزى رەڭى كۆرگۈزدى ئوتدىن نىشان،
بولۇرغە جاھان ئىچرە ئاتەش فىشان.
يانا لەھزەئى باشىن ئەيلەب قۇيى،
ھەمۆل ئوت ئۆزە ئۇردى ھىكمەت سۇيى.
كى ئىزاتى ھىلىمۇ كامالى خىرەد،
غەزەب خەيلى ئەندىشەسىن قىلدى رەد.
كۆتەردى باشىن سۆزگە ئاغزىن ئاچىب،
جەۋابىغە ئۈنىڭ جەۋاھىر ساچىب.
دىيدى: «ئەيت داراغە مەندىن سالام،
سالام ئەيتقاچ بويلە يەتكۈر پەيام.
كى شاھلىقكى، يوقتۇر باقاسى ئۇنىڭ،
ئەمەس جۇز فانا ئىنتىھاسى ئۇنىڭ.
بۇگۈن تاڭلەلىغ ئۈچۈن كۆرمە رەنج،
كى قويغايسەن ئەلبەتتە گەنج ئۆزرە گەنج.
خەزايىنكى يىغدىڭ ئەدەددىن فۇزۇن،
ساڭا رەنج تىگۈردى ھەددىن فۇزۇن.
بۇكىم يىغدىڭ ئەۋۋەل تاپ ئەندىن ئەسىغ،
قاچان تاپساڭ ئەندىن ئەسىغ، ئۆزگە يىغ.
ئىشىكىم زەرەر نەفئىدىن بولسا كۆب،
ئەمەس قىلماغى ئەقل ئالىندە خوب.
ساڭا نەفئ يوق، بىزگە ئەندىن ئەلەم،
ئۆزۈڭگە يېتۈرمە ئەلەم، بىزگە ھەم.
تىلەب بەيزە كۆپ بولما مىھنەتقە تۇش،
ھاۋا تۇتتى ئۇل بەيزە بەرگۈچى قۇش.
ئەگەر تەبئىڭ ئولدى نەسھەتپەزىر،
ئەمەس بىزگە ھەم دوستلۇقدىن گۈزىر.
ۋە گەر پەند كۆڭلۈڭگە يوق سۇدمەند،
سۆزۈڭ بىزگە داغى ئەمەس دىلپەسەند.
باشىڭدىن بۇ بىھۇدە سەۋداغى قوي،
خەيالىڭدىن ئۇشبۇ تەمەننانى قوي.
ئاڭاكىم ئەرۇر نۇكتەدانۇ زەرىف،
ئۇلۇغ ئىش دۇرۇر تانىماغلىغ ھەرىف.
ساڭا ناتاۋانلار بىلە تۇشتى ئىش،
مېنىڭدەك كىشى بىرلە ئىش تۇشمەمىش.

گۈرۈھىكى ھەر يىل ئالۇرسەن خىراج،
ساتىبسەن ئۇلارغە بىرەر ئەسكى تاج.
خىراج ئالماق ئاندىن ئەمەس دىلپەزىر،
كى ھەم تاجبەخش ئولسا، ھەم تەختگىر.
نەھەڭگەكى بەھر ئىچرە بىباك ئەرۇر،
گەر ئۇل سوۋدا يۈزمىڭ دۇرى پاك ئەرۇر.
نې نەۋئ ئولغاي ئاندىن خىراج ئىستەمەك،
سۇۋدا دۇررى كۆپ بولسا باج ئىستەمەك.
بۇ يەڭلىغ تەماننانى قىلغان بەسې،
ئۆزىن سۇۋدا قىلدى بەلىغ تۆئمەسى.
خىرەدمەندلىغ كەلدى خۇرسەندلىق،
قۇلايسىز تەمەئ ناخىرەدمەندلىق.
چېكىب بىجىھەت بويلە خارىج نەۋا،
ئارامىزدا كۆرمە خۇسۇمەت راۋا!
گۇمان ئەتمەكىم مالۇ جاھىڭ سىنىڭ،
ئىش ئولغاندا بولغاي پاناھىڭ سىنىڭ.
دىمە يەر كۆتەرمەس ئەدەدسىز چېرىك،
ساڭا تىغىم ئالىندا تۇتقاي ئىلىك.
ساڭا كۆپ ماڭا ئازراق ئەرسە سپاھ،
ئەرۇر بەرگۈچى ئازۇ كۆپگە ئىلاھ.
كېرەك دەستگىر ئولسا دەۋلەت ئىشى،
يوق ئەرسە نېتەر كۆپ چېرىكنى كىشى؟»
تۈگەتگۈنچە سۆزىن شاھى نۇكتەگو،
مەھابەت ئەشىتگۈچىنى قىلدى سۇۋ.
قوپۇب قاسىدى ناتاۋان تۇتتى يول،
ۋەلې نې تىرىك، نې ئۆلۈك ئەردى ئۇل.
سالىب تىزرەك ھەر نەفەس گامنى،
چۇ داراغە يەتكۈردى پەيغامنى.
جەۋابىنى دارا ئەشىتكەچ تامام،
تەغەييۇر تاپىب بويلە سۈردى كالام.
كى «ھەر كىمگە بۇ نەۋئ ئەفسانەدۇر،
تەسەۋۋۇر قىلۇرمەنكى دىۋانەدۇر.
ۋەيا مەست ئەركىنكى، بۇ سۆزنى،
دىگەن چاغدا بىلمەيدۇرۇر ئۆزىنى؟
ۋە ياخۇد ئەرۇر تىفلى بى ئەقلۇ راي،
كى ئەرمەس سۆزىدە خىرەد رەھنەماي».

چۇ بۇ نوكتەلەردىن سەۋال ئەيلەدى،
راۋان مۇستەمىئ شەرھى هال ئەيلەدى.
كى: «نې تەلبە فەهم ئەتتىم ئۇنى، نې مەست،
خۇد ئەرمەس يانا تىفلى غەفلەتپەرەست.
ئەرۇر هەم خىرەد يارۇ هەم هۇشمەند،
هەدىسى رەفىئۇ جەنابى بەلەند.
بولۇب ئىلمۇ هىكمەتتە هەمدەست هەم،
دىلاۋەر سىفەتدۇر، زەبەردەست هەم.
نې هاجەت سىفاتىن بايان ئەيلەمەك،
بولۇر سۆزلەرىدىن ئايان ئەيلەمەك.
شۇ كۈنى بىلە فەررىدىن هىچ ئەهەد،
تاپا ئالماي ئالىدا سۆز دەرگە هەد.
نىچەكىم نەزەر ئەيلەسەم هەر سەرى،
ئۇنىڭ پىكرى ئەرمەس دۇرۇر سەرسەرى».
بۇ سۆز قىلدى دارانى ئۇل نەۋئ تۇند،
كى بولدى ئەجەل تىغى ئالىندا كۇند.
غەزەب ئوتىنى ئەيلەدى شۇئلە خىز،
كى تۈشتى فەلەك جەۋفىدە رۇستەخىز.
ئۇل ئوت قوزغالان سالدى دەۋران ئارا،
نې دەۋران ئارا، چەرخى گەردان ئارا.
بۇيۇردىكى قاسدنى بەند ئەتتىلەر،
سىياھ چال سارى ئالىب كەتتىلەر.
دېدى: «گۆدەگى بەندەزادەم مېنىڭ،
جانىببەتكەشى خانەۋادەم مېنىڭ.
هەم ئاباسى بۇ خانەدان بەندەسى،
هەم ئەجدادى ئەجدادىم ئەفگەندەسى.
نەزەر ئەيلەسەم ئەقل مېزانىغە،
كىم ئولغايكى، كىرگەي كىشى سانىغە.
كى ئۇنىڭ سۆزىن سۆز هىسابى تۇتۇب،
ۋەيا مەن دىگەن سۆز جەۋابى تۇتۇب،
تۈزۈب شەرھ ئەيلەردە دىباچەئى،
ياساب بەهر ئالىندە دەرياچەئى.
نې مەندىن تەۋەهھۇم، نې ئەلدىن ئۇيات،
بۇ غايەتتە شەرھ ئەتكەي ئەندىن سىفات.
ئۇنىڭ دەفئى ئەسبابىن ئەڭ تۈزەي،
ئۇڭا ئۇل كىم ئەركانلىگىن كۆرگۈزەي.
بىرەي گوشمالىكى هەر بەدسگال،
تۈزەلگەي چۇ ياد ئەتگەي ئۇل گوشمال».
زەبان ئاۋەرى ئەۋۋەل ئىستەتتى چۇست،
دېمەكتە دەلىرۇ ئاداسى دۇرۇست.
ئۇڭا سۆزلەر ئەيتىب ئىنىك داسدەك،
ئىنىك داسدەك يوقكى ئالماسدەك.
يانا بەردى چەۋگانۇ گوي ئۇڭا،
قىلىب مۇندا هەم گوفتۇگۇي ئۇڭا.
يانا بىر ئىدىش كونجۇدى بىهساب،
بىرىب، ئۇندا هەم قىلدى سۆزلەر خىتاب.
ئۇزاتىب ئۇنى، تىكتى يولغە كۆز،
كى تا، نې كېتۈرگەي جەۋابىغە سۆز.
چۇ ئۇل يەتتى قەتئى مۇسافەت قىلىب،
قىزىل تىلنى باشغا ئافەت قىلىب.
سكەندەرگە ئەرز ئەتتى ئەهلى ۋۇسۇل،
كى، «دارا قاشىدىن كېلىبدۇر رەسۇل».
دېدى شاهكى قاسدنى كەلتۈردىلەر،
قارا يەرنى گەردۇنغە يەتكۈردىلەر.
سكەندەرغە چۇن تۈشتى قاسد كۆزى،
ئۇنۇت بولدى ئاغزىدا ئەيتۇر سۆزى.
شۇ كۇهى ئۇنىڭ جىسمىدىن ئالدى تاب،
ۋىقارى سالىب كۆڭلىگە ئىزتىراب.
يەر ئۆپتىبۇ ئەرزى دۇئا ئەيلەدى،
رىسالەت تەرىقىن ئادا ئەيلەدى.
دېدى شاهكى: «ئەرز ئەت سۆزىڭ بارىنى،
بايان قىل، خەيالىڭ نەمۇدارىنى!»
دېدى هامىلى راز ئەيلەب سۇجۇد،
كى: «جانىڭغا هەقدىن تۈمەن مىڭ دۇرۇد.
يوق ئالىڭدە سۆز دەرگە يارا ماڭا،
ۋەلې دەي دىگەن سۆزنى دارا ماڭا.
نې سۆزكىم دىمىش ئۇل دىسەڭ ئەرز ئىتەي،
دىسەڭ يوق قەياندىنكى كەلدىم، كېتەي».
سكەندەر زەمىرىغە سالدى بىلىك،
كى: «باردۇر كېتۈرگەن كەلامى ئىرىك».
دېدىكىم: «پەيام ئەتتى دارايى دەهر،
ئادالەت بىلە كىشۋەرارايى دەهر.

كى رەسمى قەدىمىيكى، دەرلەر خىراج،
كى يوق بىزگە ئالماقتە خۇد ئېھتىياج.
ۋەلې شاھلەركىم ئەرۇر بەندەمىز،
نې ھۆكمىكى قىلساق سەرەفگەندەمىز.
مۇنى بەرمەك ئىزھارى تائەتدۇرۇر،
بىزىڭ ھۆكمۇمىزگە ئىتائەتدۇرۇر.
ئاتاڭغە زامانىكىم ئەردى ھايات،
بۇ خىزمەت ئارا زاھىر ئەتتى سەبات.
چۇ سەن تاپتىڭ ئۇنىڭ مەقامىغە يېر،
كېرەك قىلساڭ ئەردى نىكىم قىلدى ئۇل.
ئىتائەت تەرىقىن شىئار ئەتمەدىڭ،
نىكىم قىلدى ئۇل ئىختىيار ئەتمەدىڭ.
ئىكى - ئۇچ يىل ئۆتتىيۇ ئۇل يەتمەدى،
كىشى ھەم ئۇنى باز جۇست ئەتمەدى.
چۇ ئىش ھەددىن ئۆتتى يۇبۇردۇك كىشى،
كى بولغاي خىراج ئالماق ئۇنىڭ ئىشى.
دېمىشسەن نېچە سۆزكى ھەددىڭ ئەمەس،
كىشى بىلسە ھەددىن، سۆز ئەنداق دېمەس.
ۋەلې نېۋۇچۇنكىم كىچىكدۇر ياشىڭ،
توقۇنماي دۇرۇر تاشقا ھەرگىز باشىڭ.
كى ئەيدۇك: جۇنۇنۇڭغە ئاغاز ئىمىش،
جاھالەت ساڭا كۆپۇ ئەقل ئاز ئىمىش.
ئىشىڭگە يوق ئىسلاھ تەدبىردىن،
چۇ گۇدەكسەن، ئۆتتۇك بۇ تەقسىردىن.
كېرەك ئەمدى خىزمەتنى ناكام ئىتىب،
نې ۋەجھىكى قالمىش سەرەنجام ئىتىب،
ئالىب قىلمايىن ۋەھم ئەزم ئەتكەيسەن،
رەفئ ئاستان ئۆپگەلى يەتكەيسەن.
يۈزۇڭدىن داغى رەفئ بولغاي ھىجاب،
ئىنايەت داغى كۆرگەيسەن بېھساب.
ئەگەر ۋەھمدىن ئىزتىراب ئەيلەسەڭ،
دىگەن ئەمردىن ئىجتىناب ئەيلەسەڭ.
ۋە يا بولسا تۇغيانۇ جەھلۇ غۇرۇر،
كى سۆز رەددى زاتىڭغە كەلسە زەرۇر،
كى بىلەمسلىگىڭ ئىبتىداسىدۇر ئۇل،
كىچىك ياشلىغىڭ ئىقتىزاسىدۇر ئۇل.

يۇبۇردۇم قاشىڭغە مۇناسىب نىمە،
بويۇن تولغاما، نامۇناسىب دېمە!
كېتۇردى بۇ سۆزنى دىبان نوكتەگوي،
ئارا يەرگە بىر سەۋلەجان بىرلە گوي.
كى گۇدەكلىگىڭ چۇنكى غالىبدۇرۇر،
ساڭا گويۇ چەۋگان مۇناسىبدۇرۇر.
بۇدۇركىم كۆرۇنگەي ساڭا كۆزگە ئىش،
ۋە لېكىن ئەرۇر مۇلك ئىشى ئۆزگە ئىش.
ۋە گەر رەفئ قىلماي كۆڭۈلدىن خىلاف،
ئايان قىلماساڭ ئەجزىڭگە ئىئتىراف.
نىدائ ئولغان ئولسا مۇئەككەد ساڭا،
كى خۇد يوق ئۇل ئەندىشەغە ھەد ساڭا.
قويۇب جەھل، ئۆز جانىڭغا رەھىم قىل،
سىپاھىم ھىسابىن بۇ كۇنجۇدچە بىل.
دېبان، قويتى مەجلىسدىن ئەيلەب شىتاب.
ئۇلۇغ زەرف ئارا كۇنجۇدى بېھىساب.
كېتۇردىيۇ ئاغزىدىن ئاچتى توگۇن،
بىسات ئىچرە ئۇل زەرقىن ئەتتى نىگۇن.
دېدى: شاھدىن ھەركىم ئەتمەس ھەراس،
سىپاھىن بۇ كۇنجۇددىن ئەتسۇن قىياس.
تۇگەتكەچ سۆزىن نۆكتەگوي دەلېر،
جەۋاب ئىستەيۇ كۆز تىكىب باقتى يېر.
چۇ قاسىد بۇ يەڭلىغ تەكەللۇم قىلىب،
سىكەندەر نىھانى تەبەسسۇم قىلىب.
تۇگەتتى چۇ خارىج تەمەننى بىلە،
سىكەندەر سۆز ئاچتى تەئەننى بىلە.
كى: دارايى دەۋران شاھى پاكزاد،
كى بەرمىش تەرلقى فەساھەتقە داد.
ئۇنى سۆز چۇ ئىختىيار ئەيلەمىش،
ئەجەب نوكتەلەر ئاشكار ئەيلەمىش.
بۇ كىم شاھلارنى دېمىش بەندەسى،
سەرەفرازلەرنى سەرەفگەندەسى.
گورۇھىكى ئۆز لۇتفى بىرلە ئىلاھ،
ئۇلارنى قىلىبدۇر ئۇلۇس ئۆزرە شاھ.
كىشى ئۆزىگە بەندە قىلماق خىتاب،
ھاماناكى ئەرمەس تەرىقى سەۋاب.

ئۇلار قۇللۇغى ھەققە ئايىن ئىرۇر،
ئەگەر تەڭرى بەندەم دىسە چىن ئىرۇر.

بۇ سۆز كىم دىدى شاھى دەريا ئاتا،
شەك ئەرمەسكى باردۇر سەراسەر خەتا.

ئىرۇر شىرك چۈن تەڭرىنىڭ شىركەتى،
كىرەر كۇفر يولىغە بۇ فىكرەتى.

يانا ئۇلكى دەبدۇر مىنى تىغلۇ مەست،
داغى تەلبەلىك قەيدىغە پايبەست.

بۇ ئۈچ ئىشگە بولغاي بىراۋ مۇتتەھەم،
كى چەككەي سۆزى كۇفر سارى ئەلەم.

يوق ئەرسە ئىكى شاھى ھەشمەتىيەتاڭ،
ئايان ئەتسەلەر مۈلك ئۆزرە نىزاڭ.

بىرى بولسا فەرزەن ئۇلۇغ بىر كىچىك،
بۇ سۆز دىمەس ئولسا ئۇلۇغدا بىلىك.

قوتانىنىڭ ئۇلۇغ قۇش ئارا سانى بار،
ۋەلې سۇغۇر ئالىندا نې جانى بار؟

يانا بۇكى، شاھ ئەيلەب ئىھسان ماڭا،
يۇبۇرمىشدۇرۇر گويۇ چەۋگان ماڭا.

ئەرور مۇندا بىر رەمزى پوشىدە ھەرف،
تەفەئئۇل ئارا بىنىھايەت شىگەرف.

كى يەر ھەيئەتىن ئەيلەبان جوستۇجوي،
مۇدەۋۋەر تاپىبدۇرلەر ئەنداقكى گوي.

چۇ شاھ ئۇنى تۇتتى مۇسەللەم ماڭا،
ھەماناكى ھەق بەردى ئالەم ماڭا.

بۇ كىم ئىلگىمە سالدى چەۋگانىنى،
مۇسەللەم ماڭا تۇتتى مەيدانىنى.

ھامانا چىقىب مۈلك مەيدانىدىن،
مىنى بەھرەۋەر قىلدى چەۋگانىدىن.

كى تا مەن بۇ مەيداندا گوي ئۇرغايمەن،
سەمەندىم قىلىب گەرم پوي ئۇرغايمەن.

ماڭا مۇجدەلەر يەتتى ئاندىن بەسې،
كى مەمنۇنمەن ئۇل كامراندىن بەسې.

بۇ كۈنجۈدكى ھەم كەلدى ئۇندىن بۇيان،
ئۇنىڭ داغى رەمزىنى ئەيلەي بايان:

چۇ قىلمىش سىپاھىغە تەشبىھ ئۇنى،
ئەرۇر نوكتەئى ئويلە تەنبىھ ئۇنى.

مىنىڭ خەيلىمغە كەلدى قۇشلۇق سەزا،
كىم ئۇل قۇشقە كۈنجۈددىن ئولغاي غىرا.

بۇيۇردىكى سۇردىلەر ئانچە تاۋۇق،
كى كۈنجۈد ھىسابىغە بولغاي ياۋۇق.

ئۇلار كەلتۇرۇپ دانە تەرمەككە زور،
كى بىر دانە ھەم قالماي ئەلتۇرگە مور.

بۇ دىققەتلەر ئەيلەب سۇخەنۋارنى لال،
قايۇ لالكىم ئولتۇرۇب ئىنفىئال.

بۇيۇردى راۋان شاھى ھىكمەتقىياس،
كى، بول ئەمدى دارا سارى رەھشۇناس.

ئەشتگەن جەۋابىكنى يەتكۇر ئۇڭا،
نې سۆزلەركى سۇردۇڭ ماڭا، سۇر ئۇڭا!

يانىب قاسىد ئۇل سۆز خەراشى بىلە،
ئاياغى كىلىب، باردى باشى بىلە.

چۇ داراغە بىلگەنلەرىن قىلدى فاش،
ئاداۋەت ئوتى كۆككە تىگۇردى باش.

قالىب فىتنە خەيلىغە ئەھلى زامان،
ئەدەم كويىگە قاچتى ئەمنۇ ئامان.

ئاياقچى، كىتۇر مەيكى تارتاي دەلىر،
چۇ سەرخۇش بولاي، گۈكىرەي ئانداقكى شىر.

كىرەي خەسم ئارا ئويلەكىم شىرى مەست،
بارىغە بىرەي. بىر دەم ئىچرە شىكەست،

مۇغەننىي، چالىب گەرم ھەنگامە تۈز،
سۇرۇدۇڭدا ئاھەڭى شاھنامە تۈز.

چۇ ئاھەڭى كىن ئەتتىلەر ئىككى شاھ،
دەلىر ئولسۇن ئۇل نەغمە بىرلە سىپاھ.

ناۋايى، جاھان ئىچرە ئاشۇب ئەرۇر،
فىتەن سەرسەرى ئەمنىيەترۇب ئەرۇر.

بۇ ئاشۇبدىن گەر تىلەرسەن ئامان،
ئامان تاپما مەي شۇغلىدىن بىر زامان،

زامان ئەھلىغە بولسا مىڭ ئىبتىلا،
ئەمەس مۇبتالا بادە ئىچگەن تولا.

مۇخالەفەت مەزەممەتىدەكىم سايىر ئىل مۇخالەفەتى مۇجىبى خانىمان
خارابلىغىدۇر ۋە سىلاتىنغە ۋاقىئە بولسە جاھان خارابلىغى

(ئىختىلاپىنىڭ يامانلىغى توغرىسىدا؛ كىشىلەر ئوتتۇرىسىدا ئىختىلاپ بولسا
ئائىلىلەر خاراپ بولىدۇ، پادىشالار ئوتتۇرىسىدا ئىختىلاپ بولسا
جاھان خاراپ بولىدۇ)

جاھان ئەھلىدە يوق ۋافا ئى رەفىق،
ئەرۇر رىفق ئۇلاردىن جۇدا ئى رەفىق!
ئاداۋەت بىلە كىندۇر ئايىنلەرى،
تۈگەنمەس ئاداۋەت بىلە كىنلەرى.
جاھان ئىچرە مەۋجۇد ئەرۇر نىچە خەيل،
كى بارىغەدۇر كىنە قىلماققا مەيل.
كىشى بولماغاي قىلساڭ ئەندىشەئى،
كى تاپىلماغاي ئۇڭا ھەمپىشەئى.
قاچانكىم ئايان بولدى ھەمكارلىق،
نې ئىمكان كىشى بولماي ئازارلىق.
بىلۇر كىمكى بىر پىشە بولغاي فەنى،
كى ئەلبەتتە ھەمپىشەدۇر دۇشمەنى.
بىر ئىشتا ماھارەت چۇ زاھىر بولۇر،
يانا كىمسە ھەم ئۇندا ماھىر بولۇر.
چۇ ھەر سارىددىن بولدى دەئۋىيۇلاف،
ئارا يەردە سالۇر تەئەسسۇب خىلاب.
بولۇب كىن ئىكاۋنىڭ تۈنىيۇ كۈنى،
تىلەر بولماغاي بۇ ئۇنى، ئۇل مۇنى.
نېدىنكىم بىرى بولسا تۇفراققا تەڭ،
بۇ فەندە قالۇر يەر يانا بىرگە كەڭ.
كىم ئولسا بىراۋ بىرلە ھەمفەنلىغى،
جەھەت بۇ دۇرۇر بولسا دۇشمەنلىغى.
بۇ يالغۇز ئەمەس ئەھلى سەنئەت ئارا،
كى كۆپرەكدۇرۇر ئەھلى دەۋلەت ئارا.
شاھىكىم ئۇڭا بولسا يۈزمىڭ كىشى،
بۇدۇر بارچە بىر چەرگەلىكنىڭ ئىشى:
ئۇلاركىم نەيابەتقە مەنسۇبدۇر،
تەقەررۇبلەرى شاھغە مەتلۇبدۇر.
ئۇلاركىم ئەرۇرلەر ئەمارەتمەئاب،
قىلۇرلەر نەيابەت ئۇچۇن ئىزتىراب.
ئۇلاركىم تۈمەن بولدى ئايىنلارى،
ئەمارەت ئۇچۇندۇر بارى كىنلارى.
ئۇلاركىم قوشۇن بەگلىگىن قىلدى فەن.
خەرابى بۇكىم باشلاغايلار تۈمەن.
ئەرۇر چۈن تافاۋۇت بىلە ئۇل ئاساس،
ئەسافىلغە تەگرۇ بىھازەلقىياس.
قايۇ چۇرگە كىم ئۇندا بىر خەيل ئەرۇر.
بارىغە يانا چەرگەگە مەيل ئەرۇر.
قىلۇر ھەر بىرى سەئيي يەتمەك بۇرۇن،
ھەمۇل مەقسەدى ئىچرە تاپماق ئورۇن.
تەئەسسۇب چۇ سالدى ئارادا سۇدائ،
يانا ئورتاغا تۈشتى كىنۇ نىزائ.
نىچە شەھلەرغە ياقىنراق كىشى،
ئاداۋەت كىلىب كۆپرەك ئۇنىڭ ئىشى.
ئەسافىلغە ھەر نىچەكىم جەخل ئەرۇر،
ۋە لېكىن خۇسۇمەتلەرى سەھل ئەرۇر.
زىيانىن نېچەكىم يامان فەرز قىل،
بىر ئۆزىگە، يا ئون ئۆزىدەككە بىل.
بۇلاردىن ئەۋاست ئەرادۇر ئەشەد،
كى نوقسانلارى فاش ئولۇر بىئەدەد.
تاپار كۆپ كىشى ئۇل ئاداۋەتدە بىيم،
بۇزۇلۇر بەسې خانەدانى قەدىم.
بۇرۇنغى ئەرىق ئەتسە تاشماققا مەيل،
ئىكىنچى ئەرۇر پايە بارانغا سەيل.
ۋە لېكىن ئالىيغە تۈشسە ھىساب،
كى بولغاي سەلاتىنى گەردۇن جەناب.
بۇ گويا جاھان ئىچرە توفان ئەرۇر.
كى ئاندىن جاھان ئەھلى ۋەيران ئەرۇر.
نې توفان، بەلا بەھرى چايقالغانى،

جاهان ئەهلی سۇۋ ئاستىغە قالغانی.
ئەگەر دەشتۇ تاغ ئۆزرەدۇر هەر فەرىق،
قىلىچ بەهدی سۈيىگە بولماق غەرىق.
جاهان مۇلكىدىن ئەمن بولماق يىراق،
ئامانلىق، هەمۇل مۇلك ئېلىدىن قىراق.
بەلا سېلىنىڭ بولماغى مەۋجزەن،
چومۇرماق ئۇلۇسنی بۇ مەۋجی فىتەن.
نې توفان، بی دادۇ سېلابی غەم،
ئەرۇر ئانچەكىم دەهر ئىلىگە ئەلەم.
ئاداۋەتغە باغلاب كەمەر ئىككى شاه،
جاهان ئەهلىنی ئەيلەب ئىككى سىپاه،
باری تارتىبان قەتل ئۈچۈن تىغى تېز،
قىلىب تىغ تېز ئۆلتۈرۈرگە ستېز.
ئاتا بىر تەرەف گەر ئەرۇر قىلمەسەل،
يانا جانىب ئولسا ئوغۇلغا مەهەل.
ئىكىسگە كىن ئوتی سالغاي غەزەب،
ئۇل ئوت قان ئىچەرگە قىلىپ تەشنالەب.
ئاتا جان بېرىب، ئوغلىن ئۆلتۈرگەلی،
ئوغۇل هەم ئاڭا تىغی كىن سۈرگەلی.
قەرىنداش تاپسا قەرىنداشىنی،
دەمادەم تىلەب كەسگەلی باشىنی.
تۇشۇب ئاشنالەرغە بىگانەلىق،
كېتىب هەمنشىنلەرغە هەمخانەلىق.
بۇ نەۋئ ئولسا مۇنداق ئىكی زات ئارا،
نې بولغاي گۇمان قىل ئىكی يات ئارا؟

ئۇنىڭدەك ئېسىب توندبادی نەبەرد،
كی ئاشۇبىدىن تىگۈرۈپ كۆككە گەرد.
تۇتۇب فىتنە گەردی خەلايىق كۆزىن،
كىم ئۇل گەرد ئارا خەلق تاپماي ئۆزىن.
سالىب ئەلگە مۇنداق نەبەردی بەلا،
گەهی قەتلۇ تاراجۇ گاهی جەلا.
ئەگەر بۇ ئىكی شاهغە بولماي مەساف،
ۋە لېكىن بولۇب بويلە دايىم خىلاف.
ئۇلۇسغە دىگەن يەڭلىغ ئەهۋال ئولۇب،
خەلايىق هەۋادىسقا پامال ئولۇب.
ۋەگەر رەهم قىلماي ئۇلۇس جانىغا،
ئەزىمەت قىلىب رەزم مەيدانىغا،
بىرىسىن زەفەر ئەيلەبان چىرەدەست،
يانا بىر ساری زاهىر ئولسا شىكەست.
ياقىن بىلكی ئۇل كۈندۇر ئافەت كۈنی،
نې ئافەت كۈنىكىم، قىيامەت كۈنی.
خۇشا، ئىككى ئازادەئی نامۇراد،
كی بىر - بىرگە زاهىر قىلىب ئىتتىهاد.
نی ئۇل ئەيلەسە بۇ مادارا قىلىب،
ئۇڭا هەم بۇ رىفق ئاشكارا قىلىب.
ئۇنىڭ كامی بۇ بىرگە مەقسۇد ئولۇب،
مۇنۇڭ رەددی بۇ بىرگە مەردۇد ئولۇب.
رەفىق ئىككى دەرۋىش بې ئىشتىباه،
ئەرۇر ياخشىراقكىم ئەدۇۋ ئىككى شاه.

ئىكی جاهاندار مۇخافەلەتىدىن جاهان ئەهلی خىرمانىغە بەلا بەرقی يەتكەندە
ئىكی يار مۇۋافىقەتىدىن ئۇل ئوتقە رەهمەت يامغۇری ياغىپ پەسەيتكانی

(ئىككی پادىشانىڭ ئىختىلاپىدىن جاهان خەلقىنىڭ خامىنىغا بالا چاقمىغی چۈشكەندە،
ئىككی ئىتتىپاقچىدىن ياخشىلىق يامغۇری يېغىپ، ئۇ ئوتنی پەسەيتكىنی)

ئەشىتىمكی، چىنگىزۇ خارەزمشاه،
ئاداۋەتقە چۇن بولدىلەر كىنەخاه.
بۇزۇلدی جاهان ئۇلچە مەقدۇر ئەرۇر،
نېتەي شەرمىن ئەيتىب چۇ مەشهۇر ئەرۇر.

هاماناكی چىنگىز تاپىبدۇر زەفەر،
ئۇنىڭ مۇلكىنی قىلدی زېرۇ زەبەر.
نې كىشۋەر ئارا كىم مەقام ئەيلەدی،
چېكىب تىغی كىن قەتلی ئام ئەيلەدی.

تۆشۆپ مەۋجغە بەھرى جەببارلىق،
ئايان ئەيلەبان مەۋجى قەھھارلىق.
ئاتا ئوغلىغا يىغلابان: ھاي - ھاي،
قىزىغا ئەنا تارتىبان: ۋاي - ۋاي.
ھايات ئۆيىگە مەرگ سالىب خەلەل،
ئامان رەھنەسىن مەھكەم ئەيلەب ئەجەل.
مەگەر شام مۇلكىدە ئەردى بۇ ھال،
كى ئىككى رەفىقى مەۋەددەت خىسال.
قازادىن بىراۋ دەستگىرى بولۇب،
بىراۋ يوقكى، كافىر ئەسىرى بولۇب.
كۆزىدىن ئاقار قانلارىدىن ئىكوۋ،
يۈدىلەر ئىلىك جانلارىدىن ئىكوۋ.
تىلەب ھەر بىرى ئەيلەمەك ئىبتىدا،
كى جانىن يانا بىرگە قىلغاي فىدا.
بۇ ھالەتدە قاتىل چىكىب تىغى قەتل،
بىرىسگە قىلدى ئايان تىغى قەتل.
يانا بىر باشىن ئاچىب، ئەتمەي ھەراس.
ئايان ئەيلەدى يالبارىب ئىلتىماس.
كى: ئەۋۋەل مىنىڭ باشىمە تىغ سۇر،
چۇ مەن ئۆلدۇم، ئۇل دەم ئۇنىڭ بوينىن ئۇر!
مۇڭا چۈنكى مەيل ئەتتى ئۆلتۈرگەلى،
باشىغا جافا تىغى تېگۈرگەلى.
ئاچىب باشىن ئۇل بىر ھەم ئەيلەب ھەۋەس،
نىكىم ئەردى ئەۋەلغە مۇلتەمەس.
بۇلار ھەر بىر، ئۇل بىر ئۈچۈن قايغۇدا،
بۇ ھالەتدە چىنگىز ئىمىش ئۇيقۇدا.
تۈشگە كىرەر بۇ ئىككى يار ئىشى،
مۇنى كۆرگەچ ئەيتۇر ئۇڭا بىر كىشى.
كى: كەچگىل خەلايىققە ئازاردىن،
ۋافا ئۈرگەن ئۇشبۇ ئىككى ياردىن.
ساڭا كىنەۋەر بولسا خارەزمشاھ،
ئۇل ئىشتىن جاھان ئەھلىغە نى گۇناھ؟
ئىككى شاھ كىنى جاھاننى بۇزۇب،
ئىككى زار مۇنداق ۋافا كۆرگۈزۈب.
چۇ ئويغاندى ئۇيقۇسىدىن قەھرەمان،
ئۆلۈمدىن خەلايىققە بەردى ئامان.
ئىككى يارۇ قاتىلدا ئۇل ماجارا،
كى ئام ئولدى بەخشىش سۆزى خەلق ئارا.
قىلىب ئەردى كافىرغا داغى ئەسەر،
يىتىشتى قۇلاغىغا چۈن بۇ خەبەر.
قىلىب رەفئ كۆڭلىدىن ئازارنى،
يىشىب قىلدى ئازاد ئىككى يارنى.
ئىككى شاھ چۈن بولدىلەر كىنەخاھ،
جاھان ئەھلى بولدى سەراسەر تەباھ.
ۋەلى ئىككى دەرۋىشنىڭ ھىممەتى،
مۇۋافىقلىغى يۈمنۇ خاسىيەتى.
كى قىلدىلەر ئىيسار جانى ھەزىن،
كۆتەردى جاھان ئەھلىدىن تىغى كىن.
كىشى ئەيلەسە رىفق فەنىن ھەۋەس،
ئاڭا تا ئەبەد ئۇشبۇ تەمسىل بەس.

ھىكمەت ئىسكەندەرنىڭ ئەرستۇدىن ساۋالى ئۇل بابداكىم مۇخالەفەتكە بارچە مىللەد ئەممەنەۋئىدۇرۇر ۋە نىزائىگە بارچە مەھەلدە نامەسمۇئ ئانداق ماددە تاپىلغايمۇكىم ئاندا دىلپەزىر بولغاي ۋە قىلماغى ناگۇزىر ئەرستۇ ئۇل تمىرەلىكدە يارۇغلۇق كۆرگۈزمەك ۋە ئۇل مۇخالەفەت ئاھەڭىن راست تۈزمەك

(ئىسكەندەرنىڭ ئەرستۇدىن، بارلىق مىللەتلەرنىڭ ئۆزئارا دۈشمەنلىكلىرىنى تېچلاندۇرىدىغان ۋە نىزاھلارنى ھەممە ۋاقىت يوق قىلىدىغان، ھازىرغىچە تېخى كىشى ئاڭلىمىغان، ھەممەيلەن قوبۇل كۆرىدىغان ۋە قوبۇل كۆرۈلىشى مۇقەررەر بولغان بىرەرخىل ماددا تېپىلامدۇ؟ دەپ سورىغانلىغى؛ ئەرستۇنىڭ ئۇنىڭ كۆڭۈل قاراڭغۇلۇغىنى يورۇتقانلىغى؛ ئىسكەندەرنىڭ دۈشمەنلىشىش يولىغا قەدەم قويغانلىغى)

يانا سوردى ساھى فەرىدۇن ھەمشەم،
كى: ھەي ھىكمەت ئەھلىغە رايىڭ ھەكەم!
ئىككى كىمسەگە ۋاقىئ ئولماق نىزائ،
بىر ئىشتا ئەرۇر مۇجىبى ئىمتىنائ.
نىزائىكى، ھەركىمگە مەسمۇئ دۇر،
خىرەد بۇيرۇغى بىرلە مەمنۇئ دۇر.
تاپىلغايمۇ ئۇل نەۋئ بىر جاددەئى،
ھەمۇل جاددە ئىچرە بىر ماددەئى.
كى بولغاي نىزائ ئۇندا خاتىر پەسەند،
كى گەر بولماسا بولغاي ئۇندىن گەزەند؟
دىدى ھىكمەت ئايىنى دانەندە ھەرف،
كى: قىلدىڭ ساۋالى بەغايەت شىگەرف.
نىزائىكى قىلدى خىرەد ئۇنى رەد،
قەبۇل ئەتتى ھەم بەئزى ئىشدا خىرەد.
بىراۋدا بىر ئىشق بولسا دىلپەزىر،
كى فائىلغادۇر قىلماغى ناگۇزىر.
ۋەلى ئەلگە ئۇندىن زەرەردۇر بەسى،
ئۇنىڭ زىمنىدا شۇرۇشەردۇر بەسى.
بىراۋ مەنئىغە گەر تاپار دەسترەس،
ئۆزىن تۇتسا مەئزۇر، مەئزۇر ئەمەس.
ۋەگەر مەنئ قىلدىبۇ يەر تۇتمادى،
نى ئىش تەركىنىكىم بۇ دەر تۇتمادى.
بىلىندىكى، كۆپ تەبئى راغىبدۇرۇر،
ئىرىكرەك ئۇنىڭ مەنئى ۋاجىبدۇرۇر.

مۇنۇڭ بىرلە ھەم تاپماسا ئىمتىنائ،
بولۇر ۋاجىب ئۇل لەھزە قىلماق نىزائ.
بولۇر چۇن نىزائ ئىچرە نۇقسانۇ سۇد،
كىرەك ئۇندا بىر شەرت تۇتسا ۋۇجۇد.
كى بۇ كىم نىزائ ئىچرە تۇزدى ئاساس،
ئۆزىن ئەيلەسە خەسم بىرلە قىياس.
ئەگەر غالىب ئولماغلىغىن چاغلاسا،
نىزائىغە ئۇل لەھزە بەل باغلاسا،
ۋەگەر قۇۋۋەتىن ئاڭلاسا بەين - بەين.
ئارادا پەدىد ئەتمەسە شورۇ - شەين،
ۋەگەر خۇد ئۆزىن بىلسە مەغلۇبدۇر،
نەسىھەت بىلە ئىكتىفا خوبدۇر.
كىرەك ئۇل نەسىھەت داغى نەرمرۇي،
كى تا مۇستەمئ بولماغاي تۇندخوي.
كى تۇند ئولسا كۆپ ۋەھشەت ئىمكانى بار،
كى نەسىھەتە ھەم بىيەى نوقسانى بار.
نىزائ ئىچرە مۇنداق مەراتىبنى بىل،
قىلا ئالماغىڭ چۇن ياقىن بولدى قىل،
ياقىن بولماسا غالىبى زەن كىرەك،
كىشى بارچە ئىشتا خىرەد فەن كىرەك.
بىراۋكىم خىرەددۇر ئۇڭا رەھنەمۇن،
بۇ ئىشلاردا قويماس بولۇرغە زەبۇن.
چۇ نافىئ جاۋاب ئاڭلادى مۇستەمئ،
يانا سورمادى سۆز بولۇب مۇنتەفئ.

دارانىڭ ئىسكەندەر سۆزىدىن ئاشۇفتە بولۇب سىپاھ يىغمائىدىن ئالەمغە ئاشۇب سالىب ئالەم ئالەم چىرىك يىغىب ئىسكەندەر رەزمىغە ئەزم قىلغانى ۋە ئىسكەندەر ئۇل دەرياىي ئافەت مۇقابىلەسىدە سەل بەلا ۋە كوھ مۇخالەفەت مۇقابىلەسىدە رەزم دەشتى ياساب يۈزلەشكەنى ۋە ئافاقنى ئۇل ئىكى شاھ زىرۇ زەبەر قىلۇردا دارانىڭ لىۋايى دەۋلەتى ئۆزگەسەرىر ئافەتىدىن سەرنىگۇن بولوب ئىسكەندەرنىڭ مەھجە ئىلمى قوياش لىۋاسىدىن ئۆتكەنى

(دارانىڭ ئىسكەندەرنىڭ سۆزىدىن ھەيران بولۇب، ئالەمنى تىترەتكۇدەك دەرىجىدە نۇرغۇن چىرىك توپلاپ، ئىسكەندەر بىلەن ئۇرۇش قىلىشقا يۈرۈش قىلغانلىغى؛ ئىسكەندەرنىڭ ئۇ ئاپەت دەرياسىغا قارىتا تاغدەك ۋە كەلكۈن سۈيىدەك تاقابىل تۇرماقچى بولۇپ قۇۋۇلۇق بىلەن قەييارلىنىپ قويغانلىغى ۋە يۈزلەشكەنلىگى؛ ئۇ ئىككى پادىشا جاھاننى ئاستۈن - ئۈستۈن قىلماقچى بولۇپ تۇرغانلىرىدا، دارانىڭ دولەت بايرىغى ئاپەت شىۋىرغانىدىن يىقىلىپ، ئىسكەندەرنىڭ بايرىغىنىڭ قۇياش بايرىغىدىنمۇ ئېگىزرەك يۈكسەلگىنى)

ئىكى شاھ ئىشىدا ھىكايەتگۇزار،
بۇ يەڭلىغ بىرۇر سۆزگە زىبى ئۇزار.

كى داراغە چۇن يەتتى بارغان رەسۇل،
سكەندەر قەزاياسىغە بەردى تۇل.

قايۇ سۆزكى شاهدىن خىتاب ئەيلەدى،
نىكىم ئىستىمائى جەۋاب ئەيلەدى.
چۇ ئەرز ئەيلەمەكدىن يوق ئەردى گۇزىر،
بارىن ئەيلەدى ئەرز فەرمانپەزىر.
چۇ فەهم ئەتتى دارا ئۇنىڭدەك جەۋاب،
غەزەب ئوتىدىن جىسمىغە تۇشتى تاب.
يانار ئوتدەك ئولدى قەدەم تا بەفەرق،
تەهەررۇك ئۇنى قىلدى ئەنداقكى بەرق.
گەهى بولدى دەۋران بىلە تۇندخۇ،
گەهى چەرخى گەردانغە دېدى: تۇفۇ!
ئاشىب دەم ـ بەدەم ئىزتىرابى ئۇنىڭ،
يەرۇ كۆككە تەئىنۇ ئىتابى ئۇنىڭ.
بۇ ئاشۇب دەردىغە بولماي دەۋا،
چېرىك جەمئىغە بولدى فەرمان رەۋا.
كىشى چاپتى ئافاق ئارا بې دەرەڭ،
بەجۇز رۇم ئىلە زەنگبارۇ فەرەڭ.
سىپاه بەهرىغە تۇشتى ئۇل نەۋئ جۇش،
كى ئۆتتى فەلەك لۇججەسىدىن خۇرۇش.
هەم ئەرانۇ توران، هەم ئاقسايى چىن،
ئۇڭا تېگرۇكىم هەددى مەشرىق زەمىن.
چىقىب ئۇل سىفاتكىم كىشى قالمايىن،
دېمەي قالمايىنكىم قالا ئالمايىن،
ئۇڭا تېگرۇكىم هەددى ئاقسايى غەرب،
بۇتۇب بارچەنىڭ جىسمىدىن سازى هەرب.
يانا هەم دىيارى جەنۇبۇ شىمال،
كىشى قالماغى تاپمايىن ئىهتىمال.
بەشەر جىنسى خەيلىن جاهاندىن يىغىب،
جاهان ئەهلىنى تۆرت ياندىن يىغىب.
سىپاه جۇش ئۇرۇب تاغۇ هامۇن ئارا،
غەلەت ئەيلەدىم رۇبئى مەسكۇن ئارا.
سۇرۇب ئەلنى زابىت سىپاهدارلار،
سەياسەت تەرىقىدە غەددارلار.
بۇ يەڭلىغ چېرىك ياخشىراق خال ئىلە،
ئىكى يىلدا جەمئ ئولدى تۇنقال ئىلە.
سىپاهىيكى يەر سەتهىگە سىغمايىن،
چېرىك هەرگىز ئەنداق كىشى يىغمايىن.
نې ئۇچۇ قىراق ئەردى پەيدا ئۇڭا،
نې هەددۇ نىهايەت هۆۋەيدا ئۇڭا.
ئەدەددە فەلەك ئەنجۇمىدىن فۇزۇن،
نې ئەنجۇم، بايابان قۇمىدىن فۇزۇن.
چۇ مەۋئ ئىدغە جەمئ ئولدى مۇنداق سىپاه،
بىلىب ئۇل سىپاه سارى ئەزم ئەتتى شاه.
نەزەر سالدى چۇن ئۇل چېرىك سارى تېز،
ئاداۋەت ئوتىن ئەيلەدى شۇئلە خېز.
دىماغىغا يول تاپتى نەۋئى غۇرۇر،
كى گەردۇن قاچار قىلسام ئۇليان ئۇبۇر.
يېتىب هەر تەرەفدىن ئۇلۇس شاهلەرى،
ئۆكۈش تارتىغۇ تۆهفە هەمراهلەرى.
ئەقالىم ۋالىيلەرى جەۋق ـ جەۋق،
ئىتائەت سالىب بارچە بويىنغە تەۋق.
چۇ دارا تۇشۇب بارگاهى ئارا،
تۇشۇب جۇش خەيلۇ سىپاهى ئارا.
قويۇب بارگاه ئىچرە تەختى بەلەند،
چىقىب تەخت ئۆزە خۇسرەۋى ئەرجۇمەند.
تۇزۇب مەسنەدېكىم سىپەهرى بەرىن،
يانا كۆرمەيىن ئويلە مەسنەد نىشىن.
قىلىب هۆكىكىم: مۇلك سۇلتانلەرى،
قامۇق خەيلۇ كىشۋەر نىگاهبانلەرى.
كېلىب بارچە يەر ئوپىتىك ئەيلەب سەلام،
مۇنۇڭ بىرلە كەسب ئەيلەدىك ئىهتىرام.
سەلاتىنغە چۇنكىم بۇ نەۋئ ئولدى بار،
تاپىب ئىشلارى سىككەئى ئىئتىبار.
يىراقتىن كېلىب بارچە باش ئىندۇرۇب،
تىكىب يەرگە كۆز ئوق ئۇچىدىن تۇرۇب.
چۇ هەر بىرنى كۆرمەككە شاه ئىستەبان،
بارىب هاجىبى بارگاه ئىستەبان.
كېلىب ئۇل بىساتى قىراغىن ئۇچۇب،
قويۇب ئالدە باش، ئاياغىن ئۇپۇب.
يېنىب چۇن بولۇب ئورنىغە رەهخىرام،
يانا بىر بولۇب خاكى دەرگاه خىرام.
بۇ يەڭلىغ يەرىم كۇنگەچە ئەردى مەهل،

كى تاپتى شەرەف ئۇلكى بار ئەردى ئەهل.
ختتا مۇلكدىن مەنگۇ قائان كىبى،
يانا هند ئىلىدىن قاراخان كىبى.
هەمۇل مسردىن بەرقەئۇ باشدەك،
داغى دەشت ئىلىدىن تىمۇر تاشدەك.
فەرەنگسدەك خاۋەران مۇلكدىن،
دەۋالى كىبى شىرۋان مۇلكدىن.
شاهۇ شاهزادە ئەدەددىن فۇزۇن،
سىپاهدارۇ سەرخەيل هەددىن فۇزۇن.
كى پابوسدىن بولدىلەر سەربەلەند،
يانا ئىلتىفاتى بىلە ئەرجۇمەند.
بولۇب كۆرمەگىدىن چۇ ئالى ئاساس،
يانا پىشكەشلەر چىكىب بىقىياس.
كى يۈزمىڭ مۇهاسبتە يۈز يىل شتاب،
يېتىشسە قىلا ئالماغايلار هساب.
بۇ ئەشغالنى ئەيلەبان بەرتەرەف،
خەلايىقنى تارقاتتىلەر هەر تەرەف.
نى سەرخەيلكىم بار ئىدى هەر سەرى،
تىلەتتى ئىنايەت قىلىب ئىچكەرى.
قىلىب تاجۋەرلەرغە هۆكمى جۇلۇس،
بارى ئۆلتۇرۇرغە بولۇب خاكبوس.
چۇ ئەترافىدا شاهلەر ئولتۇرۇب،
سىپاهدارلەر خىزمەتدە تۇرۇب.
ئۇلۇغلار چۇ ئەلتافدىن تاپتى بەهر،
راۋان باشلادى نوكتە دارايى دەهر.
كى: بائىس چىكەرگە بۇ يەكلىغ سىپاه،
خەلايىق فەراغىن قىلۇرغە تەباه.
بۇ ئەردىكى چۇن رۇمدىن فەيلەقۇس،
جاهان رىهلەتى ئەزمىغە ئۇردى كوس.
قالىبدۇر ئۇڭا زادە مەجنۇنۋەشى،
سۇدەك كەجرەۋى ئوت كىبى سەركەشى.
يۇبۇرمەي خەزايىنغە ئۈچ يىل خىراج،
باشىغا سەرەفرازلىق سالدى تاج.
چۇ باردى كىشى بىلگەلى شەرهى هال،
كى ئۆز خىزمەتىن نېۋچۇن ئەتمىش ئوسال؟
ئۇنىڭ بىرلە بۇ ماجارا سۆرگەلى،
بەقايانى دېۋانغە كەلتۇرگەلى.
پەرىشان تەكەللۇم قىلىب بى ئەدەد،
كى يوقتۇر ئۇڭا ئويلە سۆز دەرگە هەد.
يانا قىلدىم ئىرسال كۆپ نەۋئ بەند،
ئۇڭا هىچ پەند ئولمادى سۇدمەند.
جەۋابىدا كۆپ قىلدى تەركى ئەدەب،
مېنى داغى ئاشۇفتە قىلدى غەزەب
ئەشتگەچ قۇلايىسز مەقالىن ئۇنىڭ،
زەرۇرەت كۆرۇب گوشمالىن ئۇنىڭ.
بولۇب بائىس ئۇل، گول، نادان كىشى،
چېرىك جەمئىغە چاپتى هەريان كىشى.
دېدىلەر قوپۇب، يەر ئوپۇب شاهلەر،
سىپاهبەدلىغ ئەمرىدىن ئاگاهلەر.
كى: قىلماقتە هالىنى ئۇنىڭ تەباه،
نى هاجەت ئىدى ئەيلەمەك ئەزم شاه.
بۇ يەكلىغ چېرىك هاجەت ئەرمەس ئىدى،
ئۇنىڭ دەفئىغە بىر قۇلى بەس ئىدى.
قەيۇ بىرگە بۇ ئىش ئىنايەت بولۇر،
هاماناكى بۇ ئىش كىفايەت بولۇر.
دېدى شاهكىم: چۇن يىغىلمىش سىپاه،
كېرەك رۇمنى قىلساق ئارامگاه.
چۇ كىرمىش ئۇڭا زەنگبارۇ فەرەڭ،
ئۇلار فىكرىگە هەم كېرەكتۇر دەرەڭ.
نېچە كۈن بۇ يەرلەر تەۋافى قىلىب،
ئەدۇدىن مەمالىكنى سافى قىلىب.
ئەگەر قايىتساق هەم ئەمەستۇر يىراق،
هەر ئەندىشەدىن بۇ ئەرۇر ياخشىراق.
چۇ شاه ئاغزىغا سالدى بۇ سۆز قەزا،
قەزا ئەمرىغە چارە يوق جۇز رىزا.
نىكىم شاه دېدى، ئىتتىپاق ئەتتىلەر،
بارى رۇم ئەزمىن ياراق ئەتتىلەر.
مەنازىل بىتىب بولدىلەر جەزمى كۆچ،
قوپىب هەر تەرەف قىلدىلەر ئەزمى كۆچ.
بۇلەرغە بولۇب كۆچ ـ بەركۆچ ئەزم،
سكەندەرگە داغى خەبەر يەتتى جەزم.
كى دارا يىغىب يەر يۈزىدىن سىپاه،

بۇيان ئەيلەمش ئەزم بىئىشتىباھ.
خۇد ئەرمەس ئىدي، غافىل ئۇل ھالدىن،
ئىشىدا يىراق ئەردى ئەھمالدىن.
ئۇزاتىب دەمادەم ئەدۇغە كىشى،
پەياپەي خەبەر تاپماق ئەردى ئىشى.
قەيۇ ئىشگە كىم فەھم ئەتىب ئىھتىياج،
فەراغەت بىلە ئەيلەر ئەردى ئىلاج.
سىپاھىنى ئۇل شاھى نەۋخاستە،
ئۇنىڭدەك قىلىب ئەردى ئاراستە.
كى ئالىغە چىقسا سىپاھ ئالەمى،
كى بولسا ئۇلار ھەر بىرى رۇستەمى.
نىچۇككىم ئەل ئالىغە بولغاي سامان،
يىتىشىەك ھامانۇ ساۋۇرماق ھامان.
ۋە لىكىن شىئارى مادارا بولۇب،
تەھەتتۈك يوق ئانداقكى دارا بولۇب.
چۇ دارا ھەدىسى ئۇڭا بولدى تۈز،
كى ئالەم سىپاھىن يىغىب قويدى يۈز.
بۇ يەڭلىغ چىرىككىم بايان ئەيلەدىم،
رەقەم بىرلە ۋەسفىن ئايان ئەيلەدىم.
تۈزۈب ئۇل خىرەدمەندى ھىكمەتمەئاب،
ئەدۇۋ روبارويىغە قىلدى شىتاب.
نىچۇككىم تىڭىز سارى غۇررەندە ئەبر،
ۋەيا گور خەيلىغە غۇرران ھىزەبر.
چۇ فەھم ئەتتى ئۇل ئىشنى دارا داغى،
كى باردى ئارادىن مادارا چاغى.
ئۇنىڭ چىقماغى بويلە بى ۋەھمۇ پاس،
ئەدۇۋ خەيلىغە سالدى بىھەد ھەراس.
چۇ ئون مەنزىل ئولدى ئارا يەردە جەزم،
ئىكى ياندىن ئولدى تەئەننىيۇ ھەزم.
يۈرۈش رەسمىدە بولماس ئەردى ئوسال،
كۆچەردە، تۈشەردە بار ئەردى يەسال.
تۈشۈلگەچ، چىرىك دەۋرىنى شەق قىلىب،
سىپاھ ھىفزى ئەيلەرگە خەندەق قىلىب.
قوياش چۇن باتىب كۆككە سايە چىقىب،
ھەمۇل ئىككى ياندىن تەلايە چىقىب.
يەزەك ئەھلىغە ئويلە بىدارلىق،
تەلايە ئارا ئويلە ھۇشيارلىق.
ئەگەر مور تەبرەنسە قىلماي دەرەڭ،
تىكەرلەر ئىدى كۆزىن ئاتىب خەدەڭ.
بۇ يەڭلىغ سىپاھ باشلابان ئىككى شاھ،
كى بىر كۈنچىلىك قالدى يول رەزمگاھ.
ئارا يەردە تاغى ئىدى بەس رەفىئ،
ئىكى ياندا ئىككى دەشتى ۋەسىئ.
ئىكى دەشتى ئارا ئىككى خۇسرەۋ ئىلى،
كى يول تاپماي ئۇل ئەل ئارا تاڭ يىلى.
سكەندەر سىپاھ تىگرەسىگە يىتىب،
نىچەكىم كىرەك زەبتىدە جەھد ئىتىب.
ياساب خەندەقۇ ھىسنى خەيبەر كىبى،
نى خەيبەركى سەددى سكەندەر كىبى.
چۇ كۆڭلى بولۇب تىنچ يۈز تىغزەن،
بارى لەشكەر ئاراۋۇ لەشكەر شكەن.
ئايىرىب ئۆزى بىرلە بولدى راۋان،
زىھى، ھەم سىپاھدارۇ ھەم پەھلەۋان.
ھەمۇل تاغ ئۆزە چىقتى ئۇل خەيل ئىلە،
ئەدۇۋنىڭ سىپاھىن تەماشا قىلە.
نى كۆردىكى، تۇتمىش سىپاھ يەر يۈزىن،
قارا ئەيلەبان دەھر تاغۇ تۈزىن.
تەھەررۇك تاپىب خەلقىدىن دەشتۇ تاغ،
تەھەررۇككە ھەم كىمسە تاپماي فەراغ.
فەلەكنى ئۇنىڭدەك تۇتۇب دۇدۇ گەرد،
كى پىنھان بولۇب گۈنبەزى لاجۇۋەرد.
تاپىب گەرد ئىلە دۇد چۇن ئىمتىزاج،
بىرىب ئوتۇ تۇفراققا بىر مىزاج.
قەيانكىم سكەندەرگە تۈشتى نەزەر،
تاپا ئالمادى خەلق ئىچىدىن گۈزەر.
قىلا ئالمايىن ئەل قىياسىنى ھىچ،
تەھەييۇر ئۇنىڭ مەغزىنى قىلدى گىچ.
خىيالىدا بۇ سۆزكىم: ئىككى چىرىك،
قاچان سۇنسالار كىن ئىشىگە ئىلىك،
بىرى يانا بىرچە بولسا ئىككى ـ ئۈچ،
ئەرۇر ھەرب ئايىنى ئازراققا كۈچ.
ئەگەر بولسا بىر سارى يالغۇز كىشى،

غەنىم ئۇلسا ئۇترۇسىدا يۈز كىشى.
ئەگەر ئىستەسە ھەر بۇ پەرخاشنى،
ئىلىك بىرلە كەسەكتۇر ئۆز باشنى.
ماڭا مۇنچە ھىكمەت تەرىقدە لاف،
ئەجەب يەردە يايدىم بىساتى مەساف.
بۇ يەردىن يانارنىڭ خۇد ئىمكانى يوق،
نەبەرد ئەيلەسەم غەيرى نوقسانى يوق.
بۇ فىكىر ئىچرە رايى خىرەد پەرۋەرى،
كى بىر تاش ئۆزە ئىككى كەبكى دەريى،
كۆرۈندىكى، بىر - بىرگە ئەيلەب ستىز،
ئۇرۇشۇرلار ئەردى بەسى تۇندۇ تىز.
بىرى جۇسسە ئىچرە زەبەردەستراق،
يانا بىر ھەقىر ئەردىۋ پەستراق،
ئۇڭا نىچە قۇۋۋەت، مۇڭا ئانچە زەئىف،
دە ئالغانچە قۇۋۋەت، دە ئالغانچە زەئىف.
سكەندەر چۇ ئۇل زەئفۇ قۇۋۋەت كۆرۈب،
ئۆزى بىرلە داراغە نىسبەت كۆرۈب.
ئۇلار سارى باقتى تەئەممۇل بىلە.
ئۆزىيۇ ئەدۇۋغە تەفەئئۇل بىلە،
ئۆزى جانىبىدىن ھەقىرىن تۇتۇب،
ئەدۇۋ ئورنىغە يانا بىرىن تۇتۇب.
قىلۇر ئەردى ئۇل ھەرب نەززارەسى،
تەرەددۇد ئارا جانى بىچارەسى.
كى ناگاھ ھاۋادىن ئۇقابى ئىنىب،
قىلىب سەيد ئالۇرغە شىتابى ئىنىب.
ئۇلۇغراغنى سەيد ئەتتى ئۇل نەۋئ چۇست،
كى گوياكىم ئۇل خۇد يوق ئەردى نۇخۇست،
ئۇقاب ئىلگىدە بولغاچ ئۇل بىر تەباھ،
يانا بىرگە بولدى يېرى جىلۋەگاھ.
سكەندەر بولۇب خۇش دىل ئۇل ھالدىن،
تەنۇمەند ئولۇب كۆڭلى بۇ فالدىن.
بىلىبكىم ئۇڭا خەسم ئولۇر زىردەست،
ۋە لېكىن تاپار ئۆزگە يەردىن شكەست.
بۇ ئىشدىن ئۆزىگە شۇگۇن ئاڭلابان،
يانىب خەسم قەدرىن نىگۇن ئاڭلابان،
سىپاسغە كىردى تاپىب بۇ فۇتۇھ،

ئۇنىڭدەككى جانسىز بەدەن ئىچرە رۇھ.
چۇ ئۇل تاغدىن ئىندى تاپىب ناۋا،
قۇياش چەكتى تاغ كەينى سارى لىۋا.
فەلەك مەشئەلى كۆكدىن ئولغاچ نىگۇن،
زامانە بولۇب دۇدىدىن قىيرگۇن.
ئۆزىن ئەيلەبان ئويلە ئاگاھلىق،
قى قىلماي ئۇڭا سايە ھەمراھلىق.
تەلايە بولۇب ھەر تەرەفدىن مۇدىر،
تۇن ئوغرىسىن ئەتماق تىلەب دەستگىر.
يەزەكدىن سىپاھ دەۋرىدە ئويلە بىيم،
كى تەبرەنمەك ئىمكانى تاپماي نەسىم.
ئۇلۇس ئويلە مەزبۇت ئولۇب ھەر سارى،
كى ئۇن ھەم چىقائالمايىن تاشقارى.
ئىكى شاھ ھەرسارى ئىش فىكرىدە،
يەسال زىكرى بىرلە تىكىش فىكرىدە.
نەرى يۈزدە دارايى ئەنجۇمسىپاھ،
باشى ئۆزرە گەردۇن كىبى بارگاھ.
قىلىب تەخت ئۈزە ئىش ياراغىنى گۇفت،
بارى نەۋئىدىن ئاشكارۇ نۇھۇفت.
ئۆزى جانىبى فەتھ لازىم كۆرۈب،
لىۋاسىغە نۇسرەت مۇلازىم كۆرۈب،
كۆزىگە سكەندەرنى ھېچ ئىلمايىن،
قەزادىن نې ھال ئولماغىن بىلمەيىن.
سىپاھبەدلەرى خۇد غۇلۇ ئەيلەبان،
سكەندەر سۆزىن گۇفتۇگو ئەيلەبان.
كى: گەر شاھ ھۆكم ئەتسە بې ۋەھمۇ بىيم،
ئەرۇر بىز ئۇڭا ھەربىرىمىز غەنىم!
بىرى دەبكى: كۆرگەچ قارا قاچقۇسى،
بىرى دەبكى: ئۆزر ئېشىگىن ئاچقۇسى!
ۋە لېكىن سكەندەر سارى بارچە جەزم،
كى قىلماق كېرەك تاڭلە ئولغۇنچە رەزم.
قەۋى خەسمغە مۇمكىن ئەرمەس شكەست،
مەگەر ئۇلكى كۆرگۈزگەبىز زەربى دەست.
كۆزىدىن بارىب ئۇيقۇ ئاسايىشى،
ئىشى رەزم ئەھلىنىڭ ئارايىشى.
ئېلىگە كەرەمدىن يېتۇرمەك نەۋىد،

قاچار ئەلگە بىيم ئىش قىلۇرغا ئۇمىد.
ئېلى ھىچ تىنماي ياساب سازۇ بەرگ،
مۇھەييا قىلىب جەۋشەنۇ خودۇ تەرگ.
كۆرۈنۈب ئۇزۇن كىنە ئەھلىغە تۈن،
ۋەلې كۈن خەيالاتى تۈندىن ئۇزۇن.
بۇ يەڭلىغ ئىدى ئىككى ياندىن خەيال،
كى بولدى ئايان سۇبھى فەررۇخجامال.
سەھەر ئاشكار ئەتتى زەررىن لىۋا،
كى بولدى يارۇغ مەھچەسىدىن ھەۋا.
قەزا سالدى ئۈل ئىككى دەرياغە جوش،
كى ئەفلاك ئالەمغە يەتتى خۇرۇش.
چېكىب گەردلەر نەئرەئى ھائىلە،
كى سالىب يەر ئەجزاسىغە زىلزىلە.
بولۇب تىغزەنلەر قەدەم تا بەفەرق،
فەلەك تۈركىدەك كۆك تېمۈر ئىچرە غەرق،
ياساب ھەرب ئۈچۈن ئۆزنى مەركەب ئۈزە،
تەكاۋەر سۈرۈب، ئۆز يەسالىن تۈزە.
چۇ ئاتلاندى دارايى دەۋلەتپاناھ،
سكەندەرگە ئوترۇ تۈزەتتى سىپاھ.
سىپاھ دېمە، دەريايى خۇنخۋار دە،
فەلەك بەھرى ئەندىن نەمۇدار دە.
سەفې تۈزدى تۈزمەككە ئايىنى ھەرب،
كى بىر قەمبەلى شەرق ئىدى، بىرى غەرب.
يەسالېكى بۇ تۈل ئىلە كۆرگۈزۈب،
يۇدۇر تۆرفەكىم يەتتى دەبقۇر تۈزۈب.
بارانغان ئۇڭا خەيلى مەشرىق زەمىن،
سەمەرقەنددىن تاكى سەرھەددى چىن.
يانا يۈز مىڭ ئۆزبەك موغۇل بىرلە زەم،
يۈز ئەللىك مىڭ ئۈل سارى قالماق ھەم.
بولۇب بارچەسى ئالتى يۈزمىڭ كىشى،
بارىغا ھۈنەر كىن ئىلە رەزم ئىشى.
ياساب چىن ئېلىن تۈركى چىنى سىرىشت،
تەراۋەتدە ئانداقكى باغى بىھىشت.
يېتى رەڭ زەربەفت ھەر پەھلەۋان،
سالىب بادپايىغە بەرگۇستۋان.
داۋۇلغاندا چىنىي يالاۋ دىلپەزىر،
يانا جەۋشەن ئۈستىگە چىنىي ھەرىر.
يەسالىكى قالماق خانى ياساب،
ئەجەل دوزاخىدىن نىشانى ياساب.
تامۇغ شوئلەسى بارچە رەڭگىن يالاۋ،
بىلىب يالاۋ جىلۋەسىدىن قىلاۋ.
ھەر ئوپچۇنلۇك ئانچە قىلىب گەررۇ فەر،
كى ئاندىن تۈشۈب دەھر ئارا شورۇشەر.
ئۇلار خەيلىنىڭ خانى توقۋاب ئولۇب،
ئۇرۇش ۋەقتى ئازەرمدىن تاب ئولۇب.
موغۇل شېر پەيكەرلىرى ئوت يالىن،
تەئەددۇد ئارا ئت تۈكىدىن قالىن.
بۇلار خانى مۇكۇ كېلىب رەزم ئارا،
كى ئاشۇبى ئالەمنى ئەيلەب قارا.
يانا ماڭغىت ئۆزبەك بىلە ياندا شىب،
ئىكى زۇلفدەك تۈزلەرى چىرماشىب.
كۆمۈشدەك يارۇغ بارچەنىڭ كوھەسى،
باش ئۆزرە داۋۇلغانلەرى چەركەسي.
ئۇلار ياندا ماۋەرەننەھر ئېلى،
ئىكى رۇد ئاراسىدا ئون شەھر ئېلى.
بارى شىرگىرۇ بارى پىلزور،
تىكىب ئوق بىلە كۆزلەرىن بولسا مور.
جىنانۋەش سەمەرقەند مەۋجۇد يوق،
كى قىلمىش بىنا ئۇنى ئىسكەندەر ئوق.
جۇۋانغاردا مەغرىب ئېلى بىر سەرى،
يانا سارى بورتاسيۇ بەربەرى.
سىنانلەر سەرىغ رەڭ، قالقان داغى،
كېجىملەر سەرىغ جىنس، ھەفتان داغى.
ئەرەب بەررىدىن نەيزەۋار قىرىق مىڭ،
كى يەكرانى تازيى كېلىب بارچەنىڭ.
ئەلەملەر قاراۋۇ سىنانلەر قارا،
بېداۋ ئۆزرە بەرگۇستۋانلەر قارا.
ھەمۇل مەغرىب ئەھلىنى باشلاب تەلىئ،
ئەرەب خەيلىنىڭ پېشۋاسى ۋەكىئ.
مەدايىن نەۋاھىسىدىن ئەردەشېر،
چېكىب تىغ، خەيلىدە يۈزمىڭ دەلېر.
بىنەفش ئەيلەبان شەددە بىرلە دىرەفش،

سەمەند ئۆزرە بەرگۇستۇان ھەم بنەفش.
قۇتەيق ئەھلى، بەھرەينۇ، باغداد ھەم،
سىياھبەد ئۇلارغە كىلىب گۇستەھەم.
بولۇب سەربەسەر كۆك تېمۇر ئىچرە غەرق،
كۆك ئاتلاسىدا پىنھان قەدەم تا بەفەرق.
جۇۋانغارغە ھەم ئالتى يۈزمىڭ ئەدەد،
بۇلار باشقا ئۇندىنكى بولغاي مەدەد.
ھىراۋۇل ياساب يەتتە يۈزمىڭ كىشى،
كى ھەيران قالىب يەتتە كۆك گەردىشى.
بارىنىڭ كىلىب خودۇ خەفتانى ئاق،
نىكىم كىيگۈلۈكدۇر ياساب ئۇنى ئاق.
بۇ كافۇرگۇن سەف ئارا رەزم ئىلى،
كىلىب دەشتۇ قىپچاقۇ خارەزم ئىلى.
ئۆزىدىن تاپىب غول فەررۇ شۇكۇھ،
سىپاھ سەپ تۈزۈب دەۋرىدە كوھ ـ كوھ.
قىلىب ئەنداق ئاراستە يەتتى غول،
كى يەل خەيلى تاپماي ئارا يەردە يول.
بولۇب ھەر سەف ئۇل ئەلگە يۈزمىڭ نەفەر.
شاھ ئايىنىدىن بارچەغە زىبۇ فەر.
بۇلار كىيمەگى بارچە ئەخزەر بولۇب،
ئالەمغە ياشىل شۇقتا زىۋەر بولۇب.
بولۇب ئالەم ئۇل سەبزەدىن مەرغزاز،
ياشىل خەت بولۇب يەر يۈزىگە ئۇزار.
ھەرمۇل قەلبگاھ ئىچرە دارايى دەھر،
خىلافىقە يۈق ھەددۇ يارايى دەھر.
بۇ يەكلىغ ياساب سازۇ ئايىنى رەزم،
ئەدۇۋ سارى تەسكىن بىلە قىلدى ئەزم.
نەرى يۈزدە ئىسكەندەرى شىردىل،
قىلىب خەيلى ئارايىشىن مۇتتەسىل.
بارانغارىن ئەيلەب سىپاھى فەرەڭ،
بارى قان تۆكەرگە بولۇب بىدەرەڭ.
ئەدۇۋنىڭ قەلىن ئەركانىن بىلمەيىن،
ئەگەر بىلسە ھەم كۆزگە ھىچ ئىلمەيىن.
سىپاھدارلار ئىچرە شەيبال ئولۇب،
تەھەۋۋۇردا چۇن رۇستەمى زال ئولۇب.
كىيىنلەر گۇھەردىن مۇكەللەل بارى،
فەرەنگىي يەنى رەڭ مەخمەل بارى.
ئەلەم شۇقپاسى داغى جىنسى فەرەڭ،
ھەم ئۇل بارچە زەبافتۇ ھەم يەتتى رەڭ.
ئەدەد ئىچرە يۈزمىڭ بارى تىزۇ تۇند،
كى ھەيبەتلەرىدىن قۇياش تىغى كۇند.
جۇۋانغارىدا ئەردى بارتاسۇ رۇس،
فەلەك خىڭىدەك تۇندۇ شەمۇس.
ئۇلار جەۋشەنى بارچە قالغالدۇرۇق،
سىنان قوللارىدا نىچۈككىم سۇرۇق.
ۋەلي بادپالەرغە سالغان كىجىم،
سەقەرلاتۇ بارچە ياۋۇرقان كىجىم.
داۋۇلغان بولۇب توپپى يەكلىغ بارى،
ئۇتاغە باش ئۆزرە سارىغ قۇش پەرى.
كىلىب ھەربىرى كىچە ئەنداقكى بۇم،
مۇۋافىققا مەيمۇن، مۇخالىفقا شۇم.
بۇلار داغى يۈزمىڭ كىلىب سان ئارا،
جىكىب سەف جۇۋانغاردا مەيدان ئارا.
ھىراۋۇلدا زەڭ ئەھلى تەئيىن بولۇب،
ئۇلارغە يانا ئۆزگە ئايىن بولۇب.
كىيىب بارچەسى جەۋشەنى زەڭساز،
يارۇق كۆزگۈدەك زەڭدىن بى نىياز.
يانا خودلار مىسلى جەۋشەن كىلىب،
قارا تۈندە خۇرشىدى رەۋشەن كىلىب.
ئوتاغا تېمۇر بىرلە شەھپەر مىسال،
قۇياش ئۆزرە سانچىب نىچۈككىم ھىلال.
كىجىمەلەر داغى بارچە پولاددىن،
تاپىب لەمئە سۇھانى بىداددىن.
يارۇغ ئاھە يۈزمىڭ ئەدۇۋ ئوترۇسى،
سەراسەر ئەجەل شەخسىنىڭ كۆزگۈسى.
قىلىب غولنى بارچە رومىي سىپاھ،
تاپىب زىينەت ئۇل غول ئىلە رەزمگاھ.
قىزىل يۈز بىلە بارچە ئەنداقكى شىر،
ئەدۇۋ قەسدىغە شىر يەكلىغ دەلىر.
كىجىم بارچەغە شىرۇ بەبرۇ پەلەڭ،
جىبە ئۆزرە خەفتان داغى ئۇشبۇ رەڭ.
بولۇب ھەربىر ئەنداقكى غۇررەندە ئەبر،

دېگىل تۇتتى ئالەم يۈزىن شىرۇ بەبر.
تۇرۇب قەلب ئارا شاھى فەرروُخ سەرىر،
نىچۇككىم ھىزەبرى ۋەلى شىرگىر.
باشى ئۈستىدە شىر پەيكەر ئەلەم،
ئەسىب ئۇڭا نۇسرەت يىلى دەمبەدەم.
بۇ يەڭلىغ سىپاھ بىرلە دارايى رۇم،
سىپاھىن ياساب ئويلەكىم نەخلى مۇم.
يۈرۈب خەسم خەيلىنىڭ ئوترۇسغا،
مۇنۇڭ ئۇل ھەم ئەنداققى قەرشۇسغا.
چېكىب كوس ئۇنى ئىككى ياندىن غىرېۋ،
ئۇنىڭدەككى مەست ئولسا يۈز نەررە دېۋ.
فەلەك تۆركى گەردۇننى ئىككى چاپىب،
ئۇنىڭ ھەربىرىسىغە يەر يۈز ياپىب.
ئەدۇۋ شەيىننى كىمسە قىلماي قىياس،
كى ناكار ئولۇب غۇلغۇلىدىن ھەۋاس،
نەفىر ئويلەكىم ئەجدەرى تىز دەم،
تەھەررۇك سالىب بوينىغە ئىككى خەم.
ئاغىز ئاچماغى ئەلنى تۇتماق ئۈچۈن،
ۋەيا خەسم خەيلىنى يۇتماق ئۈچۈن.
يانا كەررەنايۇ كاۋۇرگا ئۇنى،
قىلىب ئاشكارا قىيامەت كۈنى.
ئەلەملەركى يەلدىن بولۇب جىلۋەگەر،
فەلەكلەر نەۋەردىدىن ئەيتىب خەبەر.
ھەۋانى ئۇنىڭدەك تۇتۇب تىرە گەرد،
كى بولماي ئايان كۆزگە دەشتى نەبەرد.
كۆپ ئەلكىم قىلىب گىرد قىلماغنى ۋىرد،
كورە شەكلى يەرنىڭ بولۇب نىم گىرد.
سىپاھ نەئلىدىن يانچىلىب يارىمى،
بولىب گەرد يەڭلىغ فەلەك ئازىمى.
بۇ دەريايى گەرد ئىچرە تۆشگەن كىشى،
نەفەس قايتارۇردىن سۇۋ يۇتماق ئىشى.
قالىن تىغ ئۇل گەردى ھەيجا ئارا،
ئوكۇش مور ئاقىب لايى دەريا ئارا.
دېمە گەردكىم ئەردى مۇشكىن سەھاب،
يەرۇ كۆك ئاراسىغە ئارتىب نىقاب.
چاقىب بەرق ئوتى ئاھەلەر ئىشنەرى،
چىكىب رەئد ئۇنى بارەلەر كىشنەرى.
تۇتۇب قولغە جەببارلەر تىغى تىز،
فەلەك تارتقاندەك سىنانى ستىز.
بۇ يەڭلىغ ئىكى ئالەمى قەتلۇ كىن،
كى تىترەب ئۇلاردىن زەمانۇ زەمىن.
يۈرۈب بىر ـ بىرىگە يەقىن يەتتىلەر،
ئەياغ تاغدەك يەرگە بىركىتتىلەر.
سوران سالدىلەر ئەۋۋەل ئۇل نەۋئ تىز،
كى ئالەمغە تۆشتى ئەجەب رۇستەخىز.
دېمەسمەنكى، قوزغالدى ئالەم ئىلى،
كى بولغاشتى بۇ سەبز تارەم ئىلى.
قۇيار ئەردى ھەملىن فەلەك بىۋەسى،
سەتەرۋەنلىغ ئەر بولماسا شىۋەسى.
چۇ بىرلەھزە تاپتى سۈكۈن ئۇل خۇروش،
ئۇلۇس ئاغزى غەۋغادىن ئولدى خاموش.
نەنىسەي ۋەغا بىر سارى سۇردى گەرد،
كۆرۈندى خەلايىققە دەشتى نەبەرد.
ھەمۇل ھەر تەرەفدىن بىر ئەنبۇھ سەف،
نې ئەنبۇھكىم كوھ تا كوھ سەف.
قىلىلغان كىبى لەۋن ـ لەۋنىن بايان،
تەماشا قىلۇر ئەلگە بولدى ئايان.
ئۇنىڭدەككى تۆشگەي چاقىندىن دۇرەخش،
سىكەندەر سەفىدىن بىراۋ سۇردى رەخش.
تەرىد ئەيلەيۇ كىردى مەيدان ئارا،
ھۈنەرلەر ئايان قىلدى جەۋلان ئارا.
سالىب بادپايىغە بەرگۇستۇان،
نەمۇدار ئارا ئويلەكىم ئەرغۇۋان.
كىيىب جەۋشەن ئۈستىگە چىنىي ھەرىر،
كېلىب سۇۋ ئۈزە سەبزەدەك دىلپەزىر.
سىنان ئوك قولىندا نىچۈككىم سۇتۇن،
سول ئەگىدە قالقان كېلىب لەئلگۇن.
ئۇتاغا تىكىب خودىدا سەۋسەنى،
بولۇب غۇنچەدىن سەۋسەن ئاچماق فەنى.
بۇ ھەيئەت بىلە چا بۇكى جەڭجوي،
تۇرۇب ئورتادا باشلادى گۇفتۇگوي.

سكەندەر دۇئاسىن بۇرۇن قىلدى ياد،
كى: تاپسۇن ئەدۇۋسىغە كامۇ مۇراد!
يانا دىدى يۈز كەلتۈرۈپ ھەرسەرى،
كى دەرلەر مىنى بارىقى بەربەرى.
بۇرۇن بار ئىدىم شاھ داراغە قۇل،
ۋەلې تاپمادىم قۇللۇغى ئىچرە يول.
مىنى ئويلەكىم بار ئىدىم بىلمادى،
رىئايەت نىچۈككىم كىرەك قىلمادى.
تاپىب مەندىن ئۆكسۈكلەر ئەندىن نەۋا،
ماڭا كۆردى كۆپ بىنەۋالىغ راۋا.
چۇ ھالىم دىدىم شاھى ئالى سىفات،
جەۋابىغە ھەم قىلمادى ئىلتىفات.
ئىجازەت سۆزىن ئەرز قىلغاچ تۇرۇپ،
تاياغلاتتى قەھر ئەيلەبان باستۇرۇپ.
چۇ دارا قىلىب مۇنچە زۇلمۇ شىكەست،
مىنى قىلدى بەختىم سكەندەرپەرەست.
چۇ دەرگاھىغە يەتتىم ئىستەب پاناھ،
ماڭا ئانچە لۇتفۇ كەرەم قىلدى شاھ.
كىم ئۇل تەربىيەتدىن سەرەفگەندەمەن،
ئىش ئەتمەي ئالىب مۇزد شەرمەندەمەن.
بۇ كۈنكىم قىلىبمەن بۇ مەيدانغە ئەزم،
ئىكى ئىش ئۈچۈن ئەيلەگۈم كىنۇ رەزم:
بىر ئۇلكىم: شاھىمغا قىلىب بەندەلىق،
ئۆزۈمدىن قىلاي رەفئى شەرمەندەلىق.
يانا ئۇلكى، چۇن قەتل رەسمىن تۈزەي،
ئىشىم شاھ داراغە ھەم كۆرگۈزەي.
ئۆزىن ئۇلكى ھەربىغە مايىل قىلۇر،
ماڭا ئىككى مەقسۇد ھاسىل قىلۇر:
ئۇلارغەكى شاھى خىرەد رەھنەمۇن،
ئىنايەت قىلىب ئەردى مەندىن فۇزۇن.
بولۇركىم پەياپەي راۋان ئەيلەگەي،
يەكايەك بارىن ئىمتىھان ئەيلەگەي.
چۇ بارىق تۈگەتتى كالامىن تامام،
ئۇلاردىنكىم ئۇل ئەيلەمىش ئەردى كام.
راۋان بولدى مەيدانغە قاتىلۋەشې،
تۇتۇندەك غەلىز، ئوت كەبى سەركەشې.
ئاتى نەئلىدىن تاكى خودىدا مىل،
كىرىب كۆك تىمۇر ئىچرە ئەنداقكى نىل.
ئاتى نەئلىدىنكىم شەرار ئايرىلىب،
بەلا ئەبرىدىن مەرگ ئوتى چاقىلىب.
فەلەك سەيرى ئاشۇبى پەيۋەست ئىلە،
سالىب يەل دىماغىغە فەررەست ئىلە،
ھەمايىلداغى تىغ بىھادەدەك،
قول ئىچرە سىنانى كىسىلىب خادەدەك.
ئۇنى رەزم ئىلى شىرى دەرران دىبان،
ئاتىن ئەنجۇمەن ئەھلى ھەرران دىبان.
چۇ مەيدان تەرىقىن ئادا ئەيلەدى،
تۇرۇب خۇسرەۋىغە دۇئا ئەيلەدى.
تۈگەتكەچ دۇئا، چاپتى بارىققە تىز،
ئۇڭا داغى بارىق بولۇب بەرقخىز.
بىرى بىرگە مەيداندا چىرماشتىلەر،
بەسې بىر ـ بىرىدىن قالىب، ئاشتىلەر.
ئۈچ يۈز ئالتمىش ئالتى لەئبۇ گىرىھ،
ئۆرتۈبكىم سىنان ئۇچى كۆرمەي زىرىھ.
ھەم ئاخىر چۇ بارىق ئىدى ئىشدا چۇست،
سىنان بىرلە مەركەبدىن ئۇنى دۇرۇست.
يىراق سالدى ئەنداقكى چەرخى بەرىن،
سىنانۇ قولىغە دىدى ئافەرىن!
تۇشۇب بوينىغە باغلابان پالھەڭ،
شاھ ئالىغە يەتكۇردى قىلماي دەرەڭ.
سكەندەرگە فەرخۇندە بولدى بۇ فال،
كى نۇسرەت ئۇڭا ئەۋۋەل ئاچتى جامال.
يانا شىر پەيكەر يالى خەسىبەند،
يەر ئۆپتىيۇ مەيدانغە سۈردى سەمەند.
تىلەر ئەردى ھەيجا قىلۇرغە تەنى،
كى رەزمىغە ئات سۈردى پىل ئەفگەنى.
دەلىرىكى تارەزم ۋەرزىش قىلىب،
ئەدۇۋسىغە يۈز مەئرەكە ئىش قىلىب.
تىمۇر ئىچرە باشتىن ئاياغى نىھان،
نىچۈككىم ئۆزى، ئاتى داغى نىسھان.
لەقەب شەيدا بىرلە ئۇڭا فاش ئولۇب،
نەسەب بىرلە ھەررانغە قەرداش ئولۇب.

يولىن تۇتتى بارىقنىڭ ئاشۇفتەۋەش،
ئۇڭا سۇردى بارىق داغى كىنەكەش.
يانا قىلدىلەر سەئيۇ كوشىشگە يۇز،
سىنانلەرنى ئەيلەب بىرى - بىرگە تۇز.
چۇ يەر ئولدى ئىقبالى ئىسكەندەرى،
يانا تاپتى فۇرسەت يالى بەربەرى.
ئۇنى ھەم قىلىب نەيزە بىرلە نىگۇن،
چىكىب شاھى ئالىغە خارۇ زەبۇن.
سكەندەر فەلەكدىن تاپىب كام بەھر،
فەلەككە قىلىب تەئنى دارايى دەھر.
چاپىب بەربەرى بولدى مەيدانىنەۋەرد،
مۇبارىز تىلەر ئەردى ئىستەب نەبەرد.
يانا گەرم كىنى سالىب يۇزگە چىن،
چاپىب بەربەرى قەسدىغە گەرم كىن.
يىتىشمەك ھامانۇ يىتىشگەن زامان،
دىلاۋەر قولىدىن يىقىلماق ھامان.
بۇ يەڭلىغ توقۇز پەھلەۋانى دەلىر،
كى ھەربىر ئىدى چاغى نەررە شىر.
بارى بەربەرىغە ئەسىر ئولدىلەر،
سىنان زەخمىدىن دەستگىر ئولدىلەر.
يانا ھەربىغە ئۆزگە مەيل ئەتمەدى،
ۋەلى بارىق ئۆز ئورنىدىن كەتمەدى.
مۇبارىز تىلەب بار ئىدى نەئرەزەن،
زەمىرىغە ئەئدانىڭ ئاتەشفىگەن.
غەزەب سالدى داراغە·كۆپ ئىزتىراب:
ئۇڭا ئۆزگە چىقسۇن! دەب ئەتتى شتاب.
ھەم ئاخىر بىراۋ سۇردى مەيدانىغا ئات،
ئەدۇۋغە سۇرۇب سالدى جەۋلانىغا ئات.
ھەم ئۇل پىل زور ئەردى، ھەم پىل تەن،
تەكاۋەر ئۇڭا ئويلەكىم كەركەدەن.
پەلەڭنە بەرگۇستۇان ئاتىغە،
كىيەب بەبر تون خەلق ئافاتىغە.
قىزىل خوددىن باشىدا نىم تەرگ،
كى ۋەھمىدىن ئولۇب ئۆلۇم ھالى مەرگ.
ھەمۇل خود دەۋرىغە چىرماب قارا،
كىشى كۆرمەمىش لالەنى داغ ئارا.

يۇزى ئۇلچە مۇمكىندۇر ئەھمەر ئۇنىڭ،
مەھاسىن يۇزى ئۆزرە ئەسفەر ئۇنىڭ.
يۇزى رەڭى خورما مەسەللىك كەسىف،
مەھاسىن نەمۇدارى خورماغە لىف.
ئىكى كۆز ئۇڭا ئىككى ئالماسدەك،
ۋەلې دەۋرەسى قان تولا تاسدەك.
ۋەتەنگاھى ئاقسايى مەغرىب زەمىن،
ئېلى ئەرمىش ئۇل يەردە ۋادىينىشىن.
كى بۇ يەڭلىغ ئەرمىش ئۇلار ھەيئەتى،
قوشۇن ئەلچە ھەرقايىسىنىڭ شەۋكەتى.
نى خۇسرەۋكى ئۇل بولسا ئالەمغە شاھ،
چېكەر بولسا بىر خەسمى سارى سىپاھ.
كېلۇر ئەرمىش ئۇل قەۋمدىن بىر كىشى،
كى سەئب ئولسا ئەئدادىن ئۇل شاھ ئىشى.
قىلۇر ئەرمىش ئۇل شەخس مەيدانغە ئەزم،
نەمۇدار ئىتەر ئەرمىش ئايىنى رەزم.
چۇ بولدى ئەدۇۋسى گىرىفتار ئۇڭا،
بولۇر ئەرمىش ئۆي سارى رەفتار ئۇڭا.
كىشى تۇرغۇزا ئالماس ئەرمىش ئۇنى،
ئۇڭا تېگرۇكىم مەنزىلۇ مەسكەنى.
گىرىفتارنى داغى ئەلتۇر ئىمىش،
بۇ يۇرۇر ئىمىش ھەر نېچۇك تاپسا ئىش.
چۇ بارىقدىن ئەل ئەردى ھەيرەتقە غەرق،
ئۇل ئاھەڭى كىن ئەتتى ئەنداقكى بەرق.
ئىكاۋ بولدى مەيدانغە پەرخاشجوي،
چاپارلەر ئىدى چىرماشىب سو - بەسوي.
گەھى بۇ قاچىب، ئۇل يېرىدىن سۇرۇب،
كى مەيدان باشىغە دېگىن تېگۇرۇب.
بۇ قايتىب ئۇنىڭ گاھ پاداشىغا،
قاۋۇب تاكى مەيدانىنىڭ ئۇل باشىغا.
گەھى ساۋۇرۇب، گەرد ئېتىب تابۇ پېچ،
كى قىلماي قۇيۇندىن كىشى فەرق ھېچ.
چۇ ئاسراب ئۆزىن بارىقى كىنپەرەست،
ئۇڭا مەغرىبى تاپمايىن ھېچ دەست.
ۋەلې بولدى بارىق ئىشى نۇرسىز،
كى قوشىش قىلىب ئەردى مەقدۇرسىز.

ئۆزىدەك توقۇز كىيسە ئالمىش ئىدى،
بۇ كىرگەن زەمان ئىلگى تالمىش ئىدى.
چۇ ئەھۋالىدا بولدى زەئىف ئاشكار،
بىلىدىن تۇتۇب گۇردى مەردۇم شىكار،
قونقاردىيۇ ئوك ئىلگىگە قىلدى رۇست،
سول ئىلگى بىلە مەركەبىن تۇتتى چۇست.
چۇ تاپىب مەھەل سەيدىنى سىرمادى،
يانىب ئۆز سىپاھىغە ھەم كىرمادى.
راۋان بولدى مەغرىب سارى ئەزم ئېتىب،
غەنىمىن ئالىب رەھنەۋەردىن يېتىب.
ئۇشا ئەيلەبان ھەيرەت ئەھلى جاھان،
ئۇشا تېگۈركىم بولدى كۆزدىن نىھان.
كۆرۇب مەغرىبىدىن بۇ بىباكلىك،
سكەندەرگە يۈزلەندى غەمناكلىك.
يانا بەربەرى ھالىغە غەم يېبان،
ئۇنىڭ ھالى نى بولدى ئەركىن، دېبان.
بولۇب شادكىم باردى سەھرا سارى،
يانىب قىلمادى ئەزم دارا سارى.
ۋەلې شاھ دارا بەسې شاد ئولۇب،
بۇزۇغ كۆڭلى ئۇل ئىشدىن ئاباد ئولۇب.
بۇكىم بەربەرىنىڭ بولۇب غالىبى،
ئۇنىڭ سارى كەلتۈرمەدى مەغربى.
نېچە شادمانلىغقە مائىئ ئىدى،
ۋەلې خەسىم دەفئىگە قانىئ ئىدى.
چۇ خۇرشىد داراسى ئەتتى كەمىن،
كەمىنگاھ ئۇشا بولدى مەغرىب زەمىن.
قىلىب جىلۋە ئاي مېھرى خاۋەر كىبى،
ئۇلۇسنى يارۇتتى سكەندەر كىبى.
يانىب رەزمگاھدىن ئۇل ئىككى سىپاھ،
تۈشۈب بېرىك تۇتتىلەر ئارامگاھ.
تۇتۇب خەندەق ئىككى سىپاھ دەۋرىنى،
قەنات ئويلەكىم بارگاھ دەۋرىنى.
تەلايە يانا چىقتى ھەر ساردىن،
يەزەك تىنمادى ھىفز ئىزھاردىن.
قىلىب بارگاھ ئىچرە دارا مەقام،
زەرۇرەت يۈزىدىن تىلەب رۇدۇ جام.

ۋەلې قان يۇتۇب شىشە يەڭلىغ نىھان،
كى تاڭلا نې ئىش ئىزھار ئەتكەي جاھان؟
سكەندەر داغى ئۆزگە ئايىن تاپىب،
بىر ئىسكەندەر ئانىدا تەسكىن تاپىب.
تاپىب ئوك يانىدا كامال ئەھلى يەر،
تۇتۇب سول يانىدا قىتال ئەھلى يەر.
تەئەممۇل بىلە ھەر خىرەد پېشەئى،
قىلىب فەتھ بابىدا ئەندىشەئى.
تەھەۋۋۇر بىلە ھەر جاھان پەھلەۋان،
تىلەب نۇسرەت ئانچەكى تابۇ تەۋان.
چۇ ئۆتتى كېچە خەيلىدىن ئىككى پاس،
بىرەر ئەادە جۈرئەت، بىرەردە ھەراس.
تىلەب خىلۋەتى شاھى يەزدانپەرەست،
تەزەررۇئ قىلا بولدى تۇفراقغا پەست.
زەفەر ئىستەمەكدىن چۇ تاپتى فەراغ،
سەھەر نەجمى يارۇتمىش ئەردى چىراغ.
يانا تۈشتى ئاشۇب ئىككى تەرەف،
ئىكى خەيل ھەريان تۈزەتمەككە سەف.
يانا كوسزەن تۈشتى جۇنبۇش ئارا،
يانا كوس تۈشتى غۇرۇنبۇش ئارا.
ھەمۇل نەيزەۋارلارغە تۈشتى شىتاب،
ھەمۇل نەيزەلەر جىسمىغە پېچۇ تاب.
ھەمۇل تىغزەنلەرغە بولدى مەساف،
ھەمۇل تىغلەر بولدى پەھلۇ شىگاف.
ھەمۇل بولدى كىن بى نادامەت يانا،
ھەمۇل قايىم ئولدى قىيامەت يانا.
سكەندەر قىلىب خىلۋەت ئىچرە نىياز،
كى قىلغاي ئۇنىڭ چارەسىن چارەساز.
چىقار ۋاقتىدا قاسدى يەتتى چۇست،
نىھانې تۇتۇب نامەئى ئاغزى رۇست.
ئۇشا يەتكۈرۈب نامە خىلۋەت ئارا،
دېدىكىم ئوقۇب ئاڭلاغىل ماجەرا.
سكەندەر ئاچىب قىلدى نەززارەسى،
ھەق ئەيلەب ئىدى دەردىنىڭ چارەسى.
ھاماناكى داراغە ئىككى كىشى،
بار ئەرمىش نەيابەت ئۇلارنىڭ ئىشى.

ۋەلې زۇلمدىن جانلەردىن تويۇب،
ئىكسى كۆڭۆل ئۆلمەكىگە قويۇب.
بىرىب بىيم داراكى تاپقاچ زەفەر،
ئۇل ئىككىگە پور ئاغزىن ئەتگەي مەفەر.
ئۇل ئىككى كىشى ھەم ياراق ئەيلەبان،
ئۇنىڭ قەتلغە ئىتتىپاق ئەيلەبان،
كى چۆن بىزگە ئۇل قىلغۇسى تىغى قەتل،
ئۇڭا بىز بۇرۇنراق چىكىب تىغى قەتل،
يىقالى دەرەختنى بۇنيادىدىن،
قۇتۇلسۇن ئۇلۇس زۇلمۇ بىدادىدىن.
نىچە زۇلمدىن جانىمىز قالماغاي،
بۇ نەۋئ ئۆلسەك ئارمانىمىز قالماغاي.
سكەندەرگە يازغان ئىمشلەر بىتىك،
بىراۋنى يۇبارغان ئىمشلەر ئىتىك.
قىلىب نامەدە سابت بۇ سۆزلەرنى،
ئۇڭا باغلاغانلار ئىمش ئۆزلەرنى.
ئوقۇدى سكەندەر چۇ ئۇل نامەنى،
نې نەۋئ ئەركەنىن بىلدى ھەڭگامەنى.
ۋە لېكىن گۇمان قىلدى مەكرۇ فىرىب،
دەم ئۇرماي ئۆز - ئۆزىگە بەردى شكىب.
دېدىكىم: مۇڭا ھىچ يەڭلىغ جەۋاب،
دېمەكتە ئەمەس ئەمدى رايى سەۋاب.
كى يالغان ئولسا دېمەگەن ياخشىراق،
چىن ئەرسا بۇ بار ئۇندا يەتماق يىراق.
تەۋەككۆل قىلىب راكىب ئولدى راۋان،
ئەدۇۋ كېنىگە راغىب ئولدى راۋان.
تۆزەلدى يانا ئىككى ياندىن ياسال،
يانا ئاشكار ئولدى رەسمى جىدال.
بۇرۇنراقكى مەيدانغە كىرگەي بىراۋ،
ئىكى قاتىل ئەتگەن كىبى سۆز گەراۋ.
يېتىب شاھ دارا ئىكى ياندىن،
قىلىچ لەئلگۇن قىلدىلەر قانىدىن.
بىرى سۇغلۇبان گەردە گاھىغە تىغ،
تۆكۆب يەرگە قانىن ئۇنىڭ بې دەرىغ.
يانا بىر داغى تىغ ئۇرۇب باشغا،

قىلىب زۇلم ئۇنىڭ زۇلمى پاداشغا.
ياباﻥ زەخم ئۇل نەۋئ دارايى تەخت،
يىقىلدى ئۇنىڭدەككى ئالى دەرەخت.
تۆشۆب يەر ئۆزە شاھى بەھمەن نەجاد،
ئۆچۆب مەشئەلى دۇدەئى كەيقۇباد.
قازادىن بۇ نەۋئ ئىش چۇ پەيدا بولۇب،
باشى ئۆزرە ئەلدىن ئەلالا بولۇب،
سىپاھىدا پەيدا بولۇب قوزغالىش،
سىپاھ قوزغالۇر، شاھغە چۆن تۆشتى ئىش.
سكەندەر تەرىقى كىياسەت بىلە،
قىلىب فەھم ئۇل ئىشنى فەراسەت بىلە.
تەئەننى بىلە ئەزم ئىتىب ئۇل تەرەف،
كى بولماي پەرىشان سىپاھغە سەف.
يېتىشتى چۇ ئۇل خەيلىنىڭ قاشغا،
كى جەمئ ئەردىلەر شاھنىڭ باشغا.
سكەندەر يېتىشگەچ قويۇب يەرگە باش،
ئۇڭا قىلدىلەر شاھ ھالىنى فاش.
سكەندەر تۆشۆب كەلدى دارا سارى،
ئىشى تۆشتى رىفقۇ مادارا سارى.
كۆرەركىم، ياتۇر جىسمى قان ئىچرە غەرق،
تاپىلماي ئۇنىڭ بىرلە قان ئىچرە فەرق.
باشى ئۆزرە ئولتۇردى گىريان بولۇب،
ئۇنىڭ ھالىغە كۆڭلى ۋەيران بولۇب.
ئالىب قويدى ئۆز قوينىغا باشىنى،
ئۇزارىغا ھەريان تۆكۆب ياشىنى.
چۇ بىھۇش ئۆزە سەپتى ئەنداق گۇلاب،
ئاچىلدى ئۇڭا نەرگىسى نىمخاب.
باشى ئۆزرە كىم ئەركەنىن قىلدى فەھم،
تەكەللۇمغە تىل ئاچتى بې بىيىۇ ۋەھم.
دېدى: مەرھابا، ئەي شاھى نەۋجەۋان،
جاھان ئۆزرە ھەم شاھۇ ھەم پەھلەۋان.
ئاتادىن ئوغۇل بولماغان سەن كىبى،
ئەدۇۋ ئۆزرىنى قىلماغان سەن كىبى.
نىچەكىم خىلافىڭدا قىلدىم غولۇ،
ۋەلې كۆپ قىلۇر ئەردىم ئۇل ئارزۇ.

كى سەندەك كىشكىم جاھان فەردى سەن،
سەلاتىندا دارا ھەماۋەردى سەن.
خەلايىققە يوق ھېچ ئىشىڭ نىسبەتى،
جاھان ئىچرە سەن تەڭرىنىڭ قۇدرەتى.
زامانە كۆزۈم تۇشسە رۇخسارىڭگە،
قۇلاق مۇستەمئ بولسا گۇفتارىڭگە.
ماڭا بەردى خۇد ھەيي دانا مۇراد،
ئەجەل ئەيلەگەن چاغ ۋەلي نامۇراد.
يېتىشتى نېكىم قىلدى دارا ئۇمىد،
ۋەلي ئۆزدىن ئولغان زامان نائۇمىد.
بولۇبسەن ئەجەب ۋەقت مېھمان ماڭا،
كى يوقتۇر نىسارىڭ بەجۇز جان ماڭا.
بۇ سائەت نېتىپ مىزبانلىق قىلاي؟
قەبۇل ئەيلەسەڭ جان فىشانلىق قىلاي!
يېڭىلدىم، نېتىپ بولغايمەن مىزبان،
كى خۇد بىر نەفەس مەن ساڭا مېھمان!
بۇ سائەتكى باشىمغە قويدۇڭ قەدەم،
نې ئەركەن خىيالىڭ، دېگىل ئۇنى ھەم،
ئەگەر يارلىغدۇر شىئارىڭ سېنىڭ،
ئىكى دەھر ئارا تەڭرى يارىڭ سېنىڭ.
ۋەگەر قەتل ئۈچۈن كەلمىشەڭ قاشىمغا،
كېسەي دەب قەدەم قويمىشەڭ باشىمغا،
مۇرۇۋۋەت قىلىپ كەسمەگىل بىر زەمان،
ئىكى ـ ئۈچ سۆز ئەيتۇرچە بەرگىل ئامان!
سكەندەر قىلىپ ئۇل تەكەللۇمنى گوش،
چېكىپ ماتەمىيلەر مەسەللىك خۇرۇش.
ياقا يىرتىبان، تاجىنى تاشلابان،
دېدى: زار يىغلاي بۇ سۆز باشلابان.
كى، بولسۇن تىرىك يەتتى كىشۋەر شاھى،
جاھان بولماسۇن بىردەم ئۇندىن تىھى.
ئۇڭا مەن كەمىنە پەرەستەندە مەن،
پەرەستەندەلىغ ئىچرە شەرمەندە مەن.
ئۆزۈمگە كېرەك قۇللۇغىن چاغلابان،
ئۇنىڭ بارگاھىدا بەل باغلابان.
ئەدۇۋدىن مۇبەررا قىلىپ مەئمەنىن،
جاھاندىن چىقارسام ئىدى دۇشمەنىن.
تىلىم بارماس ئەيتۇرغە بۇ سۆزكى شاھ
خىراج ئىستەب ئولدى ماڭا كىنەخاھ.
كۆرۈب شاھنى بۇ نەۋئ بې ئىلتىفات،
يۈزۈمغە مېنىڭ كەلدى مۇنچە ئۇيات.
سىپاھ چەكتىمۇ زاھىر ئەتتىم خىلاف،
ئايان ئەيلەدىم ئوترۇسىدا مەساف.
ۋە لېكىن بۇ ئىشدىن خەبەردار ئېمان،
قىلۇر ئەل بىلە ساھىب ئەسرار ئېمان.
ماڭا يەتتى بىر نامە ھەم بۇ زەمان،
ئوقۇب تاشلادىم بويلە قىلماي گۇمان.
كېتۈرگەنگە گەرچى سەزا بەرمەدىم،
ۋە لېكىن بۇ ئىشگە رىزا بەرمەدىم.
بۇ دەمكىم ئايان بولدى بۇ ماجەرا،
يارۇغ ئالەم ئولمىش كۆزۈمگە قارا.
جاھاندار كىم ھەق ئۇنىڭ ياۋەرى،
كېرەك بولسا ئەلبەتتە بۇ باۋەرى.
كى رازىدۇر ئىسكەندەر ئۆلمەككە بات،
بولۇب شاھغە مىلك يىل زەمانى ھايات.
بۇ كىم شاھ دېدى: بار ئىكى ـ ئۈچ سۆزۈم،
ئۇنىڭ يولىدا مۇنتەزىردۇر كۆزۈم.
مېنى ئۇل مۇرادىڭغە ھەمراز قىل،
بۇيۇرماغى بىرلە سەرەفراز قىل.
چۇ تاپتى سكەندەردىن ئۇل نەۋئ بەھر
دۇئالەر قىلىپ، دېدى دارايى دەھر.
كىم، ئۇل ئۈچ سۆزۈم ئۈچ ۋەسىيەت دۇرۇر،
كى ئىزھارى كۆڭلۈمگە نىيەت دۇرۇر.
بىرىسى بۇ كىم ئۇل ئىكى كىنە خاھ،
كى قەتلىمغە قول سۇندىلەر بېگۇناھ.
ئۇلار قەتلىن ئايىنى داد ئەتكەيسەن،
بۇ ئىش بىرلە رۇھۇمنى شاد ئەتكەيسەن.
يوق ئۇندىن ماڭا گەرچى دەفئى گەزەند،
ۋە لېكىن ساڭا بار دۇرۇر سۇدمەند.
يانا قەۋمۇ خەيلىمغە قىلما ئىناد.
كى دەرلەر ئۇلارنى كەيانى نەجاد.

بىلۇرمەن ئۇلاردا يوق ئۇنداق كىشى،
كى كەلگەي قولىدىن ئاداۋەت ئىشى.
كەرەم ئەيلەسەڭ بارچە خەيلىڭدۇرۇر،
قىلۇرلەر نى خىزمەتكى مەيلىڭدۇرۇر.
ھەبا ئەيلەمە خانەدانى قەدىم،
كى يوقتۇر ئۇلاردىن ساڭا ھىچ بىيم.
يانا رەۋشەنەككىم قىزىمدۇر مېنىڭ،
بۆگۈندىن نەرى مەنسىزىدۇر مېنىڭ.
كەيانى سەلاتىن نىشانى ئۇڭا،
بەرازەندە تاجى كەيانى ئۇڭا.
كىلىب سەلتەنەت بەھرىدىن دۇررى پاك،
شەرەف ئەۋجىدىن ئەختەرى تابناك.
بىساتىڭنى ئۇل شەمئ بىرلە يارۇت،
ئۇنىڭ شۇغلىدىن خاتىرىڭنى ئاۋۇت.
كىيۇر مېھر بىرلە شەبىستانىڭغا،
قىلىب ئەھد ئولتۇرت ئۇنى يانىڭغا.
ئەرۇر ئۇل بۇزۇغ مەزرەئىم خوشەسى،
ماڭا پارە بولغان جىگەر گوشەسى.
ھەرمىدە سەن داغى فەزەند بول،
ھەمۇل خەستە باغرىمغە پەيۋەند بول.
كىم ئۇل داغى سەندىن تاپىب توشەئى،
ساڭا ھاسىل ئەتسە جىگەر گوشەئى.
ئاتادىن سىكەندەر نىخاد ئولغاي ئۇل،
ئانادىن كەيانى نەجاد ئولغاي ئۇل.
كى چۇن بەل ئادالەتقە چۇست ئەيلەگەي،
ئەكمىزگە نىسبەت دۇرۇست ئەيلەگەي.
قەبۇل ئەيلەب، ئەت خەستە كۆڭلۈمنى شاد،
كى ئەمدى قىلۇر ۋەقت ئەرۇر خەيرباد!
سىكەندەر تۆكۈب ئەشكۇ تارتىب نەفىر،
دېدى: كي شەھەنشاھى گەردۇن سەرىر!
ئىتائەت يولىندا نۇزۇل ئەيلەدىم،
نېكىم ھۆكم قىلدىڭ، قەبۇل ئەيلەدىم.
ئۆسىد ئۇلكى تەۋفىق بەرگەي ئىلاھ،
كى رۇھۇڭغە قىلغاي مېنى ئۆزرخاھ!
ئەشتگەن چۇ مۇنداق قەبۇل ئەتتى سۆز،
دېگان چۇن ئەشتتى بۇ سۆز، يۇمدى كۆز.

ئەجەل شامى تاڭ يوق ئەگەر بولسا فاش،
كى بەھىەن كۆنگە ئۇ ياقتى قۇياش.
ئەدەم بولدى قانۇنى لۇھراسبىي،
نىگۇن بولدى ئايىنى گۇشتاسبىي.
بولۇب تيرە كەيخۇسراۋ ئايىن چەراغ،
سياۋۇش ئوتى باغرىغا قويدى داغ.
ئۇنۇت بولدى كاۋۇس يادى داغى،
بال ئاۋازەئى كەيقۇبادى داغى.
منۇچېھر رۇھىغە تۆشتى جازائ،
فەرىدۇن رەۋانىغە يەتتى فازائ.
چۇ دارانى دەھر ئەتتى جاندىن سۆتۇھ،
سىكەندەرى جاھاندارى دارا شۇكۇھ.
سالىب مەھدى شاھانە ئىچرە تەنىن،
كەيانى مەھافە قىلىب مەسكەنىن.
جۇدا ئەيلەدى رەزم مەيدانىدىن،
ئەرىغ ئەيلەب ئۆل گەرد ئىلە قانىدىن.
تاپىب رەۋزەسان دەشتى مىنۇسىدرىشت،
ئەسىب سەبزەسىدىن نەسىمى بىھىشت.
تۆشۆرتۆب ھەمۇل سەبزە ئۆزرە سىپاھ،
فەلەك سەبزەسىدىن ئۆتۆب بارگاھ.
ھەمۇل بارگاھ ئىچرە تۆشگەن زەمان،
قىلىب قەتلىدىن ئەلگە ھۆكمى ئامان.
كېتۆر ساقى ئۇل مەيكى جانە تاپاي،
غەم ئىچرە ئۇلاردىن ئامانە تاپاي.
كى گەر دەۋر ئاغۇ بەردى داراغە بات،
سىكەندەرگە ھەم بەرمەس ئابىھايات.
مۇغەننىي، بۆگۈن نەغمەئى چەڭ تۆز،
ۋەلې نەۋھە ساز ئەيلەب ئاھەڭ تۆز.
كى دەردىمغە تارتىب فىغان يىغلايىن،
دەمې ئويلەكىم شىشە قان يىغلايىن.
ناۋايى، جاھانغە ۋافا يوقتۇرۇر،
ئۇنىڭ دەئبۇ رەسمى جافا ئوقدۇرۇر.
ۋافا ئەيلەب ئۇنىڭ ۋافاسىن ئۇنۇت،
ناۋا ئىستەسەڭ بىنەۋالغىن تۇت.

× ×

کېرەك قىلسا، ئۇلكىم تىلەر شاھلىق،
سىپاھ بارچە ھالىدىن ئاگاھلىق.
ياقىن بىلسە تۈزگەندە پىرايەسىن،
رىئايەت چاغى ھەر كىشى پايەسىن.
ئۇلۇققا ئۇلۇقچە ئەتا ئەيلەسە،
كىچىككە كىچىكچە سەفا ئەيلەسە.
كىم ئەتسە ۋەسەتلىق يولىندا زۇھۇر،
ئۇڭا تۈزسە ئايىنى خەيرىل ئۇمۇر.
نې تۇتسا ئۇلۇغنى قاشىدا كىچىك،
نې قىلسا كىچىكنى ئۇلۇغ چەرگەلىك.
بۇ قانۇن بىلە بولسا ئايىن ئۇڭا،
تاپىب كىشۋەرۇ مۈلك تەزيىن ئۇڭا.
ئىشىدا كۆرۇب فەررۇخ ئەنجامىنى،
ئالۇر سەلتەنەت ئەمرىدىن كامىنى.
نې شاھكىم ئۇڭا مۇنداق ئەرمەس تۈزۈك،
تۈزۈكلۈك نېچۈك كەلگەي ئۇندىن نېچۈك.
ئۇنىڭدەككى تىغل ئىستەبان ئىنبىسات،
چۇ شەترەنج ئوينارغە يايىسا بىسات.
نې ئوينارىنى بىلسە، نې تەرمەگىن،
نې ئالىماغىنى بىلسە، نې بەرمەگىن.
ئالىب قويسا بايداقنى شاھ يانىدا،
يانا پىلنى قويسا رۇخ ئايۋانىدا.
بۇ ئايىن بىلە بەرسە ھەر بىرغە يەر،
ئۆزۈك دە، خىرەد ئەھلى ئۇنى نې دەر؟
بۇ ئوينى ئۇنىڭ نېچەكىم چەكسە كېچە،
ئەرۇر ھېچ، بەلكىم ئەمەس داغى ھېچ.
ئەرۇر ئىت سەفالىغە قويماق سامان،
ھامانۇ سىڭەك ئاتقا سالماق ھامان.
بۆرىگە كىشى تۆئىە قىلسا قوزى،
ئۆزىگە بەلا ھاسىل ئەيلەر ئۆزى.
قارىندىن دىسە شىر تاپسۇن ناۋا،
بۇ ئىشنى داغى ئەقل كۆرمەس راۋا.
كىم ئىستەر قارىن بىرلە ئارسلاننى توق،
يارار تاپسا فۇرسەت ئۇنىڭ قارنىن ئوق.

مۇناسىب ئەمەس تاز باشقا تاج،
تۇماغە نۇتۇقچىغە نې ئېھتىياج.
نى سۇنغۇرغا كىم تېز پەرۋازدۇر،
مۇرەسسەئى تۇماغە ھەنۇز ئازدۇر.
ئىشەك ئالىدا زەئفەران خوب ئەمەس،
كى نادانغە زەربەفت مەرغۇب ئەمەس.
يىلاننى كىشى تۇتسا سەركوفتە،
بالادىن قىلۇر ئۆز يولىن روفتە.
ۋە گەر بەرسە ئۆز جەيبى ئىچرە مەھەل،
ئۆزى قەتلىغەدۇر تانابى ئەجەل.
يىلان جەيب ئارا سالماق ئەتىە ھەۋەس،
كىم ئاخىر يىلاندۇر بۇ تەسبىھ ئەمەس.
ئەشىك ئىت بېرىدۇر، گەر ئالسۇن بۆرى،
مۈشۈككە مەقام ئولدى ئۆيىنىڭ تۆرى.
گەر ئۇل دەشت سەيدىنى ئەيلەر فىگار،
ۋە لېكىن بۇ ئۆي سەيدىن ئەيلەر شىكار.
نې ئىمكانكى سەئيي ئەيلەمەكدىن كىشى،
ئۇلار ئەيلەگەي بىر ـ بىرىنىڭ ئىشى.
ئۇڭا ئۆز يېرىدە كېرەكتۇر خۇرىش،
مۇڭا داغى ئۆز ئورنىدا پەرۋەرىش.
كىشى ياخشى باقسا زەرۇرەت چاغى،
كېرەكلىكدۇرۇر بۇ داغى، ئۇل داغى.
يانا بىر داغى تۆرفە سۈرەتدۇرۇر،
كى شاھ بىلەك ئۇنى زەرۇرەتدۇرۇر.
بۇ كىم تۇتسا ھەر كىمسە تەۋرىنى پاس،
فاراسەت بىلە بولسا جەۋھەرشۇناس.
كۆرۇب لەئل ئەخگەر گۇمان قىلماسا،
ھەم ئەخگەرنى گەۋھەر گۇمان قىلماسا.
جۇدا قىلسا خەرمۇھرە فىرۇزەدىن،
بۈتۈن چىنى ئولسا سۇنۇق كۆزەدىن.
ئەرۇر لېك بۇ ئىشتا دۇشۋارلىق،
كى بار دەھر ئېلى بىر نەمۇدارلىق.
كۆرۇنۇر بارى ئادەمى ئادەمى،
مۇشابىھ نېچۈككىم سىپېھر ئەنجۇمى.
بۇ بىرگە نۇھۇسەت ئىرادەتدۇرۇر،
يانا بىرگە نۇرى سائادەتدۇرۇر.

كىشى بولسا ھەم قىلىبەسەل، تەۋ ئامان،
بۇلا ئالۇر ئۇل ياخشىيۇ، بۇ يامان.
كىتابەتدە بىردەكتۇر ئەلفۇ ئەلىف،
ھىساب ئىچرەدۇرلەر بەسى مۇختەلىف.
بىيابانىدا ئولۇب قۇرۇغان كەشەف،
ئەرۇر ھەيئەت ئىچرە نىچۇككىم سەدەف.
ئەرۇر لىك بۇ بىردە دۇررى يەتىم،
يانا بىردە بىر نىچە ئەزمى رەمىم.
ئەرۇر نەخلدەك شەمئىئۇ مۇز شۇشەسى،
مۇنۇڭ ئوت، ئۇنىڭ سۇۋدۇرۇر خوشەسى.
ئوشاق قەند ئۇن - تۇزغا مانەند ئەرۇر،
ۋە لىكىن بىرى تۇز، بىرى قەند ئەرۇر.
ھوما داغى بىر ئويلەكىم كەركەسى،
ۋەلى بار ئارادا تەخاۋۇت بەسى.
ۋەلى شاھغە نۇرى فاراسەت كېرەك،
شۇنا سالىغ ئىچرە كىياسەت كېرەك.
كى كىمساندىن ئالتۇننى فەرق ئەيلەگەي،
قىزىل تابەدىن كۆننى فەرق ئەيلەگەي.
ۋە گەر بۇ بەسرەتدىن ئولسا يىراق،
ئوكۇش ئىستىھان قىلغانى ياخشىراق.
ۋە گەر ئىلگىگە تۇشتى دانىشۋەر ئەل،
خۇنۇن ئىچرە ئارايىشى كىشۋەر ئەل.
كېرەكتۇر ئۇلار بىرلە نەۋئە مەئاش،
كى خاتىرلەرى تاپماغاي كۆپ خەراش.
يوق ئۇلكىم كەرەم كۆرگەيۇ بەس كىرام،
كېرەك رازى ئۇندىن خەۋاسۇ ئەۋام.
ئەگەر شاھدىن خەلقى خۇرسەند ئەمەس،
ئەدۇۋ قەسدى قىلسا خىرەد مەند ئەمەس.
نى دۇشمەنغەدۇر تىغ چەكمەك فەنى،
كىم ئۆز خەيلىدۇر سەربەسەر دۇشمەنى.
زەفەر ئويلە شاھدىن كەنار ئەيلەگەي،
كى خەيلىنى دۇشمەنغە يار ئەيلەگەي.
ئەگەر يىللار ئەلدىن مادارا بولۇر،
زەرۇرەت چاغى ئاشكارا بولۇر.

سۇلتان ئەبۇ سەئىد كوراگان نۇر مەرقەدە ھىكايىتىكىم راي ئەقدە كىشايى بىلە كۆب مەملەكەت ئالدى ۋە تىغ ئۆمىر فەرساي بىلە كۆب ئەلگە ئاشوب سالدى ۋە لېكىن سىپاھ رازى ئەمەس ئىركانىدىن ئىش ۋەقتى بارچە قوزغالدى ۋە ئۆزى ئەئدا ئارا يالغۇز قالدى بەلكى خەسىم ئۇل سەرەفرازنىڭ تىغى كىن بىلە بوينىن چالدى

(سۇلتان ئەبۇ سەئىد كوراگان (قەۋرىسى نۇر ئىچىدە بولسۇن) ھىكايىتى: ئۇ ئۆتكۈر ئەقلى بىلەن كۆپ مەملىكەتلەرنى ئالغان ۋە ئۆمۈرنى ئۈزارتقۇچى قىلىچى بىلەن كۆپ ئەللەرنى ھەيران قىلغان ئىدى، لېكىن لەشكەرلىرى ئۇنىڭدىن نارازى بولغاچقا، لازىم ۋاقىتتا ئۇنى تاشلاپ كېتىپ قالدى، ئۇ دۈشمەنلىرى ئارىسىدا يالغۇز قالدى، دۈشمەنلىرى ئاداۋەت تىغى بىلەن ئۇ سەلتەنەت ئىگىسىنىڭ بېشىنى ئالدى)

شاھىكىم ئىشى خۇردەمانلىغ ئىدى،
لەقەب ئاتىغا كوراگانلىغ ئىدى.
خۇراسان بىلە ماۋەرەننەھرنىڭ،
بۇلاردىن داغى باشقا كۆپ شەھرنىڭ،
ئالىب مۇلكى خارەزمۇ كىرمانغەچە،
يانا كاشغەردىن سىپاھانغەچە.
بولوب زابولىستانۇ كابۇلىستان،
باھارى مۇرائاتىدىن گۈلىستان.
ئالىب دەھر ئارا بىئەدەد مۇلكۇ شەھر،
بولۇب سەلتەنەت ئىچرە دارايى دەھر.
سالىب دانىشۇ پۇختا تەدبىرلىك،
باشىغا ھاۋايى جاھانگىرلىك.

گەر ئۇنسز سپاھغە بەردى ھۇجۇم،
يۇرۇب قىلغالى فەتھ تەبرىزۇ رۇم.
ھۇنەر كۆپ بىرىب ئالىمۇل - غەيب ئۇڭا،
ۋەلې بار ئىدى بىر ئەجەب ئەيب ئۇڭا.
كى، مەخزەن يىغارغە سالىب مەيلنى،
تۇتار ئەردى تەنقس ئىلە خەيلنى.
ئۇل ئەندىشەدىن كۆڭلى خۇرسەند ئىدى،
سپاھ شاھدىن نارىزامەند ئىدى.
چۇ چەكتى سپاھ ئۇل نەۋاھيغە شاھ،
نەۋاھي شاھى داغى يىغدى سپاھ.
مەمالىككە يۇزلەنمەسۇن دەپ خەلەل،
چىقىب ئوترۇ ئىزھار قىلدى جەدەل.
قاتىغلاشتىلەر ئىشدا ھەددىن فۇزۇن،
ئاداۋەتنىڭ ئەيىامى چەكتى ئۇزۇن.
چۇ شاھدىن سپاھ ئەردى ئازارلىغ،
زەمانىكى يۇزلەندى دۇشۋارلىغ.
بۇزۇب ھەر تەرەفدىن سپاھ شاھنى،
ئۇڭا ئەيلەبان چىرە بەدخاھنى.
يوق ئۇلكىم قاچىب شاھغە بىداد ئىتىب،

كى بارىب ئەدۇۋسىغە ئىمداد ئىتىب.
ئۇنىڭدەككى دارايى گەردۇنسەرىر،
ئاياغدىن تۇشۇب تاپمادى دەستگىر.
فەلەك چۇنكى بې مىھرلىك قىلدى فاش،
غۇرۇب ئەتتى ئۇل نەۋئ رەۋشەن قوياش.
ئەئادىسى قەسد ئەيلەبان جانىغە،
قىلىچ لەئلگۇن قىلدىلەر قانىغە.
نې شاھدىنكى ئەتبائى خۇشنۇد ئەمەس،
پۇشايمانلىغى ئىش چاغى سۇد ئەمەس.
سپاھدىن جۇدا شاھ ئەرۇر بىر كىشى،
نې بولغۇسىدۇر بىر كىشىنىڭ ئىشى.
قۇرۇر چۇن گۇلستاندىن ئايرىلدى گۇل،
كى بىر لوقما ئەتدۇر بەدەنسىز كۆڭۇل.
ئۇنىڭدەككى خۇشدۇر سپاھ بىرلە شاھ،
ھەم ئۇنداقدۇرۇر شاھ بىرلە سپاھ.
شاھۇ خەيل مەئشۇقۇ ئاشىق كېرەك،
نې ئىشكىم قىلۇرلار مۇۋافىق كېرەك.
جاھان ئالماق ئاسان سەرۇكار ئەمەس،
ۋەلې ئىتتىفاق ئولسا دۇشۋار ئەمەس.

ئىسكەندەرنىڭ دارا مەملىكىگە كامران بولۇب گەنۆەزۇ خەزايىنىدىن مىھرۇ ساھاب-
دەك زەر پاشۇ دەرەفشانلىق قىلىب سپاھ ۋە رەئىيەتنى ئۇل ئىھسانلاردىن ئاباد ئىتىب
ئالەم مەلىك شاھلارىن تىلەرگە ئەلچىلەر يىبەرگەنى ۋە ئۇلار بارچە ئۇنىڭ ئەمرىغە ئىنقد-
ياد قىلىب كەشمىر شاھى نامۇۋافىق ئەفسۇن ئوقۇب ھىند رايى باز كەۋنە جاۋاب بىرىب
چىن خاقانى چىن سۆزدىن قاشىغا چىن سالغانى

(ئىسكەندەرنىڭ دارانىڭ مەملىكىتىگە ھۆكۈمران بولۇپ، ئۇنىڭ خەزىنىسىدىن ئاپتاپ-
تەك چاقناپ تۇرىدىغان ئالتۇنلارنى ئېلىپ چىقىپ لەشكەرلەر ۋە ئاۋامنى ئىھسان بىلەن
ئاۋات قىلغانلىغى؛ جاھاندىكى مەملىكەتلەرنىڭ پادىشالىرىغا ئەلچىلەر ئەۋەتكەنلىگى، جاھان
پادىشالىرىنىڭ ئۇنىڭ ئەمرىگە باش ئەككەنلىگى؛ كەشمىر پادىشاسىنىڭ نامۇۋاپىق سېھىرلەرنى
ئىشلەتكەنلىگى، ھىند پادىشاسىنىڭ تەتۈر جاۋاپ قايتۇرغىنى، چىن خاقانىنىڭ چىن سۆز
ئالدىدا قاپىغىنى تۈرگەنلىگى)

رەقەم ئەيلەگەن بۇ زەفەرنامەنى،
ئەدا بويلە قىلدى بۇ ھەڭگامەنى.
كى بولغاچ سكەندەرگە مۇنداق زەفەر،

ئەدۇۋسىغە دەرگاھى بولدى مەفەر.
گۇرۇھكى داراپەرەست ئەردىلەر،
ئۇنىڭ ھۆكمىغە زىردەست ئەردىلەر.

چۇ دارا ئىشى بولدى ئەل ئىچرە فاش،
ئۇنىڭ ئالىغە قويدىلەر بارچە باش.
يىراق مۇلكلەردىن ۋەلىي كەلگەن ئەل،
ۋەتەن ئەزمى قىلدىلەر ئەنداقكى يەل.
سەلاتىنى سەقلابۇ مەشرىق زەمىن،
نىي خارەزمۇ نىي ھىندۇ نىي مۇلكى چىن.
ھەمۇل كۇنكى قاچماقتە مەيل ئەتتىلەر،
تەۋەققۇفسىز ئۆز مۇلكىگە كەتتىلەر.
سكەندەرگە چۇن فەتھ بولدى قەرىن،
تاپىب شەۋكەت ئەنداقكى شىرى ئەرىن.
بىيىك تەخت ئۆزرە مەقام ئەيلەدى،
ۋەسىيەت ئىشىگە قىيام ئەيلەدى.
بۇرۇن شاھ داراغە تۇتتى ئازا،
بولۇر يەگلىغ ئول نەۋئ شاھغە سازا.
تۇتۇ سوگ ئىئزازۇ تەمكىن بىلە،
قىلىب دەفنى شاھانە ئايىن بىلە.
بەسى زار يىغلاب ئۇنىڭ ھالىغە،
ئۇنىڭ ھالىغە يوق، ئۆز ئەھۋالىغە.
كى ئىش باشىغا تۇشتى بىھەد ئۇلۇغ،
نىچە ئىش ئۇلۇغ، ئىشچىسى قايغۇلۇغ.
تاپىب چۇنكى دارا ئىشىدىن فەراغ،
تۇتۇب ئىككى قاتىلنى ئەيلەب سوراغ.
كۆمۈب دار ئۈچۈن يەرگە ئىككى سۇتۇن،
ئول ئىككىنى ئاستۇردى ئاندىن نىگۇن.
يانا تىيربارانغە فەرمان قىلىب،
ئۇلارغە ئۇلۇس تىير باران قىلىب،
كى ھەركىمكى غەدر ئەيلەسە شاھغە،
جەزا بۇدۇرۇر بەختى گۇمراھغە.
بۇ يۇردى بەدەنلەرنى كۆيدۇردىلەر،
كۇل ئەتتىلەرۇ كۆككە ساۋۇردىلەر.
يانا ھۇكم قىلدىكى دارا نەجاد،
قايانكىم كىشى بولسا غەمگىنۇ شاد.
باردى ئەمىن ئولسۇنكى لۇتفى ئەمىيم،
كۆتەردى ئۇلار كۆڭلىدىن ۋەھمۇ بىيم.
نى ئەقتائ ئۇلاغەكى دارا قىلىب،
سكەندەر ھەم ئەنداغ مەدارا قىلىب.
يانا قىلدى تەئيىن پەسەندىدە ئەل،
بارى خەيل ئارا ئەنجۇمەندىدە ئەل.
يازىب رەۋشەنەك نەزدىغە نامەئى،
ئەزادىن سۇرۇب تىيرە ھەڭگامەئى.
بىتىب سۆدمەندانە ھەر نەۋئ پەند،
كى كۆپ قىلما ئاشۇبى ناسۇدمەند.
سائادەت گۇلىدىن بەرۇمەندلىق،
ئەرۇر تەگرى ھۆكمىغە خۇرسەندلىق.
جاھان باغدىن گۇلبۇن ئولسا نۇھۇفت،
تەرۇ تازا بولسۇن گۇلى ناشۇگۇفت.
سەدەف كۆكسىنى گەر سىپىھر ئەتتى چاك،
شەرەف تاجىن ئەتسۇن ماكان دۇررى پاك.
يانا ئۇنداغى ئەلگە فەرمان قىلىب،
بارىغە مەۋائىد ئىھسان قىلىب،
كىم ئەيلەب راۋان سەرۋى ئازادنى،
قايۇ سەرۋ، ھۆرى پەرىزادنى.
كىتۇرسۇنلەر ئۇنىڭ شەبىستانىغە،
قوياش گۇلرۇخىن چەرخ ئەيۋانىغە.
چۇ دارا ۋەسىيەتلەرىن ساز ئىتىب،
جاھانگىرلىك شۇغلىن ئاغاز ئىتىب.
خەزاينىكى دارا قىلىب ئەردى جەمئ،
نىھانۇ ئاشكارا قىلىب ئەردى جەمئ.
فەرىدۇن چاغىدىن يىغىلغان مەنال،
تاپىب شاھدىن شاھغە ئىنتىقال.
ئۇڭا تىگرۇكىم كەيقۇبادى گۇزىن،
جاھان مۇلكىگە بولدى مەسنەد نشىن.
خۇد ئۇندىن سۇڭ ئەۋلادىغە قالدى مۇلك،
چۇ باردى بىرى، ئول بىرى ئالدى مۇلك.
قايۇ بىركى بولدى جاھاندىن نىھان،
يانا بىرگە مىراس قالدى جاھان.
بىرىگە نىچە گەنجۇ مەخزەن تولۇب،
يانا بىرگە يەتگەندە تەزئىف ئولۇب.
بۇ فۇرسەتغە تىگرۇكى دارايى دەھر،
جاھاندارلىغ تەختىدىن تاپتى بەھر.

ملك ئۇچ يۈز يىل ئون تۆرت ئالەمپاناھ،
كى بار ئەردىلەر ئالەم ئەھلىغە شاھ.
خەزاينىكى جەمئ ئەتتىلەر بې ھەسىب،
ھەق ئەتتى سكەندەرگە بارىن نەسىب.
قەلائىكى داراغە مەخزەن ئىدى،
ئەشتىسىكى يۈز داغى سەكسەن ئىدى.
بۇلار بارچە مەخزەن جەۋاھىر بىلە،
زەرى مەخفىيۇ، سىيمى زاھىر بىلە.
كېلىب بارچەدىن خازىنۇ كۇتۋال،
ئوپۇب شاھ ئاياغىنى دەۋلەت مىسال.
خەزىنە كەلىدىن بۇ بىر كەلتۈرۈب،
يانا قەلئە مىفتاھىن ئول تاپشۇرۇب،
ئۇلارغە شاھ ئەيلەب بەسې جۇستۇجۇي،
قىلىب مەخزەنۇ قەلئەدىن گۇفتۇگوي،
بىرىگە كەرەم ئاشكار ئەيلەبان،
يانا بىرنى ئۇممىدۋار ئەيلەبان.
قايۇكىمسە ھەر قەلئەدىنكىم يېتىب،
ئۇڭا ئوق ھەمۇل ئىشنى تافۋىز ئېتىب.
خەزايىنغە ھۆكم ئەتتى، لېكىن نۇخۇست،
كى ئەھلى قەلەم ئەيلەبان باز جۇست.
تىلەب دەفتەر ئۇل شاھ دېۋاندىن،
كى مەخزەن ئىدى جەمئ فەرماندىن.
تاپىب جەمئۇ خازىندىن ئىستەب ھىساب،
ئەگەر لەئل كانىيۇ گەر دۇررى ناب.
قايۇ قىلسا دەفتەر يۇزىدىن قەبۇل،
ئۇڭا ھۆكم ئەيلەب تەرىقى ۋۇسۇل.
يانا چقماغانى ھىسابىغە راست،
تەشەددۇد بىلە قىلدۇرۇب بازخاست.
ئۇلار چۈن بارى جەمئىنى تۈز قىلىب،
شاھ ئالىدا ئەرز ئەتگەلى يۈز قىلىب.
چۇ شاھ ئالىدا بولدى خاتىرنىشان،
بۇ ھۆكم ئەيلەدى شاھى مەخزەن فىشان.
كى، قىلسۇنلار ئوردۇغە بارىنى نەقل،
كى ئۇل نەقلدىن قالدى ھەيرەتقە ئەقل.
راۋان بولدىلەر ھۆكم ئىلە خەيل ـ خەيل،
نېچۈككىم تېگىز جانىبى تۇند سەيل.
ئىتائەت قىلىب شاھ فەرمانىغا،
تاشىرلەر ئىدى شاھ دېۋانىغا.
ئىكى يىلغەچە ئويلەكىم كارۋان،
كېلۇر ئەردى شاھ سارى گەنجى راۋان.
ھىساب ئەسرەمىش ئەردى ئەھلى قەلەم،
كى ئەرمەس ئىدى گەنجنىڭ نىسفى ھەم.
يانا دېدى شاھ كىمسە تەئيىن قىلىب،
كى خەزىنغە قالغاننى تەخمىن قىلىب،
بېرىب ئەيلەسۇنلار ئەشكەلەرنى رۇست،
كى تاپشۇرغاي ئەتگەن زامان بازجۇست!
نېكىم ھۆكم قىلدى شاھى ئەرجۇمەند،
ھەمۇل نەۋئ ئىلە بولدىلەر كاربەند
كېتۈرگەن ھىسابىن قىلىب ئەھلى فەن،
قىياس ئەتتىلەر يەتتى يۈزمىڭ تۈمەن.
دېدى شاھى دارا فەرۇ جەمشۇكۇھ،
كى، دارا سىپاھىداغى مەر گۇرۇھ،
سىپاھدارۇ نەۋۋابۇ ھاجىب ئۇڭا،
كى دېۋاندىن ئەرمىش مەۋاجىب ئۇڭا.
مۇقەررەر نې ئەركاننى ئەرز ئەيلەسۇن،
ئۇنىڭ فىكرىنى شاھغە فەرز ئەيلەسۇن.
چۇ ئەرز ئولدى نېكىم مۇقەررەر ئىدى،
شاھ ئالىدا ئەسرۇ مۇھەققەر ئىدى.
دېدىلەر بۇ ھەم بويلە ۋاقىئ ئىمىش،
كى ھەربىر نېچە قەتلە راجئ ئىمىش.
ئۇلۇسقا بەسې رەنجۇ تەكلىف ئولۇب،
كىرەر ئەرمىش ئۇل قولغە تەنسىق ئولۇب.
چۇ دارا سىپاھغە بىلدى بۇ ھال،
دېدى لۇتف ئېتىب شاھى دەريا نەۋال.
كى، گەر رەسىم داراغە تەنسىقدۇر،
ۋەلې بىزگە ئۇل رەسىم تەزئىقدۇر.
مۇرائەف، دېدىكىم، بېرىلگ گەنجدىن،
كى ئەل تىندى بۇتكەرگە لى رەنجدىن.
مەۋاجىب ئالۇر تۆرت يۈزمىڭ كىشى،
كى چاكارلىك ئەردى ئۇلارنىڭ ئىشى.

ئالب گەنجدىن بارچە ئەقتائىنى،
مۇرەففەھ بۇ نەۋئ ئەتتى ئەتبائىنى.
يانا ئىككى يۈزمىڭ مەۋاجىب خورى،
بولۇپ بىرگە ئىككى مەۋاجىبلارى.
ئۇلۇفە بېرىب ئالتى يۈزمىڭ سىپاھ،
خەلەك ئەۋجىدىن ئۆتكەرىب بارگاھ.
مەۋاجىپ سىپاھغە چۇ تەزئىنى ئېتىب،
رەئىيەت خىراجىنى تەنسىق ئېتىب.
سىپاھىيىسى ئابادۇ ھەم شاد ئولۇب،
رەئايەس ھەم شادۇ ئاباد ئولۇب.
چۇ تۆكتى سىپاھۇ رەئىيەتقە گەنج،
ئۇئاۋۇ مۇئا بەرتەرەف بولدى رەنج.
دېدىكىم، ماڭا گەنج ئەمەستۇ ھەۋەس،
سىپاھۇ رەئىيەت ــ ماڭا گەنج بەس.
ئەگەر گەنج ئەرۇر بەرۇر بەھرۇ كاندىن فۇزۇن،
ۋەگەر خۇد خىزانە جاھاندىن فۇزۇن.
چۇ نەفئە ئەمەستۇر ئۇلاردىن گۇمان،
ئۇلاردۇر ھامان تاشۇ تۇفراق ھامان.
ئەگەر نەفئىدىن بولسا مەخزەن يىراق،
ئۇنىڭ لەئلىدىن خارە كۆپ ياخشىراق.
كىم ئۇل خارە بىر تاش ئەرۇر بې زەرەر،
ۋەلې گەنجدىن ئەلگەدۇر يۈز خەتەر.
كىشىنىڭكى بې نەفئ ئەرۇر مەخزەنى،
جاھان ئەھلىدۇر سەربەسەر دۈشمەنى.
ئۇلۇس بولسا مەئمۇر بىر گەنج ئەرۇر،
كى ئۇندىن جاھان فەتھى بې رەنج ئەرۇر.
ىسكەندەر چۇ تاپتى بۇ سەرمايەنى،
ئەل ئۆزرە سالىب لۇتف ئىلە سايەنى.
ئۆزىدىن قىلىب رازى ئەران ئېلىن،
جاھان ئاچقالى دۇست قىلدى بېلىن.
بۇرۇن ھىكمەت ئەھلىدىن ئەتتى گۇزىن،
نېچە كىمسە بارىغە رايى رەزىن.
سۆز ئەيتۇردە ھەر بىر كېلىب موشگاف،
ھەمۇل تارلاردىن بولۇپ ھۇللەباف.

قىلىب تارتقان چاغدا تىغى زەبان،
كى قىلماي تۈمەن تىغلىق مەرزبان.
نى سۆزدەكى سەئىي ئاشكارا قىلىب،
چۇ خەسم ئولدى ئابىي مادارا قىلىب.
ئۇزۇن تىللارى چەرب دەر نوكتە چاغ،
قىلىچدەككى سۇرتۈلسە يۈزىگە ياغ.
بارى ئىلىمدىن بارى ساھىب ۋۇقۇف،
كېلىب ھەر بىرسى جاھان فەيلەسۇف.
ھەمۇل خەيلدىن شاھى ئالى خىرەد،
قىلىب ھەر بىردىن بىر سارى نامزەد.
بىرى مۈلكى سەقلابۇ ساقسىن سارى،
بىرى ھىند سارى، بىرى چىن سارى.
بىرىگە رەقەم بولدى بەيتۇلھەرەم،
بىرى تاپتى كەشمىر سارى رەقەم.
ئاتالدى بىرى مىسرۇ باغدادغە،
يازىلدى بىرى مۈلكى نەۋشادغە.
بېرىب ھەربىرى ئىلگىگە نامەئى،
تۈزۈب نامە زىمىندا ھەڭگامەئى.
بارى نامە مەزمۇنى بىردەك پەيام،
دىلارا سۆزۈ خاتىراسا كەلام.
چۆ تەھرىر ئۈچۈن خامە نوگىن تۈزۈب،
بىتىك نەقشىنى بۇ سىفەت كۆرگۈزۈب.
كى: مەندىنكى ئىسكەندەر ئاتىمدۇرۇر،
يېتى كىشۋەر ئالماق سىفاتىمدۇرۇر.
ساڭا كىم ئاتىڭ كەلدى خاقانى چىن،
يوق ئەرسا سىپاھدارى تۇران زەمىن.
مۇنى بىلكى، ئالەمدە بۇدۇ نەبۇد،
كى كەۋنۇ فەساد ئىچرە تۇتقاي ۋۇجۇد.
چۇ مۇمكىن ئەمەس كىمسە تەدبىردىن،
ياقىنكىم ئەرۇر تەگرى تەقدىرىدىن.
گەدالارغە گەر پادشالىغ بېرۇر،
ۋە گەرشاھلارغە گەدالىغ بېرۇر.
كېرەك شاھلەر كۆرسە بېھبۇد ئۇنى،
گەدالەر داغى بىلسەلەر سۇد ئۇنى.
نىكىم ئەمرىدىن ئاشكارا دۇرۇر،
ئىبا قىلغالى كىمگە يارا دۇرۇر.

چۇ هۆكمىدىن ئولماس ئىبا ئەيلەمەك،
كى بار ئۇل ۋۇجۇدىن ھەبا ئەيلەمەك.
ئۇنىڭ هۆكمىدىن ئاشكارۇ نىهان،
ماڭا بولدى روزى سەراسەر جاهان.
چۇ ئۇل قىلدى بۇ كامغە بەختىيار،
ماڭا داغى بۇ ئىشدا يوق ئىختىيار.
بۇرۇن قىلدى ئىقبال قىسمەت ماڭا،
كى يار ئولدىلەر ئەقلۇ ھىكمەت ماڭا.
ئاتامكىم، ئىدى كىشۋەرارايى رۇم،
چۇ باردى، ماڭا قالدى ئۇل مەرزۇ بۇم.
تاپىب ئىلمۇ ھىكمەتدىن ئاگاھلىق،
تەمەننا يوق ئەردى ماڭا شاھلىق.
چۇ ئالدىغە يازغاندۇرۇر بۇ ۋەرەق،
مىنى قويمادى ئىختىيارىدىغە ھەق.
ئۇلۇس داغى ئەفغانى زار ئەتتىلەر،
ئۇلار داغى بې ئىختىيار ئەتتىلەر.
نې ئەمر ئەتتى ئىلهامى ھەتىف بىلە،
شۇرۇئ ئەيلەدىم جانى خايىف بىلە.
بۇرۇن ئەمرى بىرلە تۈزۈب ماجەرا،
قىلىب زەڭ ئىلى روزگارىن قارا.
يانا ئەزم قىلدىم چالىب نايۇ كوس،
مۇتىئ ئولدى هۆكمۈمغە بەرتاسۇ رۇس.
يانا ئازىم ئولدۇم چۇ قىلماي دەرەڭ،
نەسىب ئولدى ھەقدىن دىيارى فەرەڭ.
چۇ سەئيىم يانا ئاشكارا بولۇپ،
ئەسرى كەفىم شاھى دارا بولۇب.
سەرەفراز ئېتىب بەختى سەرمەد قىنى،
ھەق ئەتمىش بۇ يەڭلىغ مۇئەييەد مىنى.
قايۇ بىرگە كىم تالئىم قويدى يۈز،
بار ئەردى ئۇلار مەنچە ئون، بەلكى يۈز.
چۇ ھەق ئەمرىدىن زاهىر ئەتتىم نەبەرد،
ئۇلاردىن چىقاردىم فەلەك ئۆزرە گەرد.
بولۇبدۇر بۇگۈن مۈلكى ئەران ماڭا،
بارى شاھلەر بەندەئى فەرمان ماڭا.
گۇرۇھىكى دارانى ئاڭلاب رەفىئ،
بولۇب ئەردىلەر بۇيرۇغىغە مۇتىئ.

بارى دەرگاھىمغە نۈزۈل ئەتتىلەر،
كىلىب قۇللۇغۇمنى قۇبۇل ئەتتىلەر.
ئىنايەتلەر ئەتتىم گۇماندىن فۇزۇن،
نېكىم ئەل گۇمان ئەتسە ئۇندىن فۇزۇن.
ساڭا ھەم ئەگەر بەخت ياۋەردۇرۇر،
يانا تالئىڭ يارۇ رەھبەردۇرۇر.
قوپۇب ئۆزگەلەردەك جەنابىمغە كەل،
جەنابى سىپىهر ئىنتىسابىمغە كەل.
نې ئەمر ئەيلەسەم بىل كەلامىمنى خوب،
تابۇغۇمدا باش قويىى، ئاياغىمنى ئوپ.
كى بارىڭغا مەن لۇتفۇ ئىهسان قىلاي،
مەداراۋۇ رىفق ئۇلچە ئىمكان قىلاي.
سىنى شاھلار ئىچرە بەلەند ئەيلەيىن،
ئىنايەت قىلىب ئەرجۇمەند ئەيلەيىن.
قىلاي كىشۋەرىڭنىڭ مىسالىن رەقەم،
كى تۇتسۇن تەئەللۇق ساڭا يەكقەلەم.
سىپىهر ئافەتىدىن پاناھىڭ بولاي،
ئەدۇۋ قىلسا كىن كىنەخاھىڭ بولاي.
ۋەگەر مانى تۇتقان ئولسا ۋۇجۇد،
كى يولغا قەدەم قىلماساڭ خاكسۇد.
قىلا ئالماس ئولساڭ بۇ سارى مۇرۇر،
بۇ ئىقبالدىن ئارى ئولساڭ زەرۇر،
ساڭا ئاستانبوس مەمنۇئ ئەسا،
دىگەن ئۇزر مەئقۇلۇ مەسمۇئ ئەسا.
ئىنى، ئوغلۇڭ ئولسا ئىكاۋنى يۇبار،
يوق ئەرسا ئىلىڭدىن بىراۋنى يۇبار.
كى داناۋۇ ساھىب خىرەد بولماي ئۇل،
ساڭا نايىبۇ مۇئتەمەد بولغاي ئۇل.
كى چەكسۇن كىلىب مال ئىلە پېشكەش،
بەجا كەلتۈرۈب قۇللۇغۇڭ بەندەۋەش.
نېكىم ئۆزرۈڭ ئولسا ئادا ئەيلەسۇن،
نې كامىڭدۇرۇر مۇددەئا ئەيلەسۇن.
كى كاسىڭ سەراسەر راۋا ئەيلەيىن،
نېكىم ۋەئدە قىلدىم ۋافا ئەيلەيىن.
ۋە گەر باشلاساڭ ئەيلەمەي ئىنقىياد،
مەئازەللاھ ئايىنى جەھلۇ ئىناد.

تەرىقى ئاداۋەت شىئار ئەيلەسەڭ،
زەلالەت يولىن ئىختىيار ئەيلەسەڭ،
نې ئالىڭغە كەلتۇرسە چەرخى دەنى،
كۆرەر لەھزە، كۆرگىل ئۆزۆڭدىن ئۇنى.
مەدارا خەيالىنى مەندىن ئۇنۇت،
نىكىم قىلسام ئۇل ۋەقت مەئزۇر تۇت.
بۇ ئەردى مەقاسىدكى تاپتى پەيام،
يانا سۆزنى قاسىد دېگەي، ۋەسسەلام!
بۇ يەڭلىغ مەكاتىبنى ئىنشا قىلىب،
يانا سۆزلەر ئۇل ئەلگە ئىفشا قىلىب.
كى ھەر سۆزگە بولسا مەھەل مۇقتەزى،
كېرەك بولماسا ئۇل مەھەل مۇنقەزى.
ۋەگەر ئۆزگە ئەيتىلسا سۆز ناسەۋاب،
ئەرۇر قاسىدى كارداندىن جەۋاب.
مۇرەتتەب چۇ بولدى بىتىكلەر بارى.
ئۇزاتتى ئۇلار ھەربىرىن بىر سارى.
چۇ بولدى راۋان ھەر تەرەف ئۇل رۇسۇل،
قىلۇردا، دېمەكتە بىلىب جۇزۋۇ كۇل.
قايۇ بىركى ھەر سارى ئەزم ئەتتىلەر،
چۇ ئاز ۋەقت يول كەتتىلەر، يەتتىلەر،
ئۇل ئىشنى بىلىب ھە ِ شاھۇ شەھرىيار،
كى بار ئەردى مۈلكى ئۇنىڭ ھەر دىيار.
رىئايەت قىلىب ئۇلچە تەئزىم ئىدى،
ئەگەر ئۇندا ئۇممىد، ئەگەر بىيم ئىدى.
ئۇلارنىڭ تۆزۈب خاتىرى كامەسىن،
ئالىبان قويۇب كۆزگە شاھ نامەسىن.
ئوقۇب، چۈنكى مەزمۇندىن ئاگاھ بولۇب،
ھەمۇل نامەبەر بىرلە ھەمراھ بولۇب.
مۇھەييا قىلىب پېشكەش يا خىراج،
يانا ھەر نېگەكىم ئەرۇر ئېھتىياج.
شاھ ئىقبال تاپماغنى جەزم ئەيلەبان،
بارى يەتتىلەر شاھغە ئەزم ئەيلەبان.
مەگەر ئۈچ كىشىكىم خاتا قىلدىلەر،
ئەزىيەت قىلۇردىن ئىبا قىلدىلەر.
ۋەلې ھەربىرى دېدى بىر نەۋئ سۆز،
كى تۇتماس ئىدى كىمسە ئۇل نەۋئ كۆز.

دېدى شاھى كەشمىر بې ۋەھمۇ باك،
كى ئاتى ئىدى مەللۇ ئىبنى مەباك.
كى ئىسكەندەر ئەر شاھى ئافاقدۇر،
مېنىڭ مۈلكۈم ئافاقدىن تاقدۇر.
ماڭا تەگرى ئۈچ ئىش قىلىبتۇر نەسىپ،
كى بولسام زەبۇن، ئەسرۇ بولغاي غەرىب.
بىرى ئۇلكى، مۈلكۈم ئەرۇر بەس مەتىن،
جىبالى رەفىئۇ قىلائى ھەسىن.
يانا تۇرفە ئىش مۇندا پەيدا دۇرۇر،
كى ھەم دەۋرى، ھەم ئاستى دەرىيادۇرۇر.
ئىكىنچى ئۇلكى، بار ئانچە ئەفسۇنگەرىم،
مەۋاجىب يىگان بارچەسى چاكەرىم.
كى گەرفىتنەئى يەتسە ئەفلاكدىن،
قىلۇر ھەر بىرى رايى بېباكدىن.
فۇسۇن بىرلە يۇمراننى شېرى جەيان.
گەۋەزنى سەلابەتدە بەبرى يەبان،
كى ئىسكەندەر ئەر يىغسا ئالەم ئېلىن،
ئۇڭا ئەستۆرەي ئويلە ئافەت يېلىن.
كى قوزغالغاي ئۇل خەيل تاپماي ئامان،
ھەمۇل نەۋئ كىم، تۇند يەلدىن سامان.
ئۈچۈنچى ئۇلكى، گەر ئۇل بولۇپ كىنپەرەست،
تەئەددى بىلە تاپسا مۈلكۈمگە دەست،
بۇ مۈلك ئىچرە بىر كوھسارې دۇرۇر،
بېيىلىك تاغ ئۆزە بىر ھىسارې دۇرۇر،
مىسۇ رويدىن ئۇڭا يەكپارە جىسمى،
بۇرۇن ئەھلى ھىكمەت ياساغان تىلسىم،
قازىلمىش بۇ شەھر ئىچرە نەقبى نىھان،
كى گەر كىرسە شاھ ئىش تۈشۈب ناگاھان،
بارۇر يول، ئۇرۇب تاب كورغانغەچە،
قويۇن ئويلەكىم چەرخى گەردانغەچە.
قاچان قىلسالار بىر باشىن ناپەدىد،
يانا باشى ھەم بولماس ئەسلا پەدىد.
كىشى ئۇل ھىسار ئىچرە قىلغاچ ۋەتەن،
تىلىسىمى ئارا باردۇر ئۇل نەۋئ فەن.
كى ئۇل فەننىكىم جۇستۇجو قىلسا ئەل،
ئوغۇرلاي ئالۇر خەسمدىن ئوتۇ يەل.

بۇ مۇلكى دۇرۇر گەر مسىر ئۇل تەرىق،
كى گەر ئەسمەسە يەل، بولۇر ئەل ھەرىق.
بۇ مۇلك ئىچرە ھەركىمسە كىم جانى بار،
چۇ يەل تۇردى، تۇرماق نى ئىمكانى بار.
گەر ئوت بولماسا ھاجەت ئەرمەس دىبەك،
كى نى نەۋئ ئولۇر ئادەمىغە يىبەك.
ئەرۇر بارچە تەقدىر بىرلەن زەرۇر،
بۇ ئىقلىمدىن ئۆزگە سارى ئۇبۇر.
چۇ مەللۇ بولۇب بويلە فىكرەتنەماي،
دىبان لىك ھىندۇستان شاھى راي.
كى: ئىسكەندەر ئۇل شاھى ئالى سەرىر،
ئەرۇرمەن نى ھۆكم ئەتسە فەرمانپەزىر.
ۋە لىكىن چۇ دارايى گىتىپاناھ،
كى ئۇنىڭ سارى چەكمىش ئەردى سىپاھ.
بىتىپ نامە يۈز نەۋئ تەئرىف ئىلە،
مىنى ھەم تىلەب ئەردى تەكلىف ئىلە.
سۆزى نافىز ئەردى، داغى يول يىراق،
كېرەك ئەردى بىر - ئىككى يىللىق ياراق.
ئالىب مۇلكدىن ئىككى يىللىق خىراج،
چىرىككە بىرىب ئانچەكىم ئىھتىياج،
چۇ يەتتۈك ئۇنىڭ جارۇ بۇلجارىغە،
شاھى رۇم ئىلى بىرلە پەيكارىغە.
ئۇنى خۇد شاھ ئىقبالى پەست ئەيلەدى،
ئەجەل دامىغە پايبەست ئەيلەدى.
ئەدۇۋدىن چىقاردى شاھ ئىقبالى گەرد،
بىز ئولدۇق بىياباندا ۋادى نەۋەرد.
ياراقۇ سىپاھ بارچە بەرباد ئولۇب،
فەلەكدىن ئوكۇش نەۋئ بىداد ئولۇب.
ئۇرۇشقان ئىلىگە سەرەفگەندەلىك،
تۇتۇلغانغا باشتىن - ئاياق بەندەلىك.
ئۇلۇس ئالىدا بەندە ئازادەلەر،
جىلاۋدا قىلىب پويە شاھزادەلەر.
مەن ئەيلەب نىچە ئاي بىياباننى تەي،
يېتۈرگۈنچە بۇ مۇلكۇ كىشۋەرگە پەي،
ئىلىمكىم بولۇب قەتلۇ ياغماغە تۇش،
كېلىب ئون ئۆلۈشدىن بويان بىر ئۇلۇش.
تۇشۇب مۇلكۇم ئەلگە بەس تۇرفە ھال،
كى غايىب تاپىب، كىمنى ئەيلەب خەيال.
قاراڭ رەڭ ئەسلىي دىبە ئەل ئارا،
كى بۇ مۇلك ماتەمغە كىيدى قارا.
دىمانكىم، ئەمەسمەن سكەندەر پەرەست،
تۇشۇبتۇر ماڭا لىك مۇنچە شكەست.
ئۇنىڭ ھۆكمى باشىغە ۋۇ جانىمە،
ۋەلې زۇلمىدىن كىرمەسۇن قانىمە.
بۇگۈندىن ئىكى - ئۈچ يىل ئۆتسە زەمان،
يۈز ئۇرسا بۇ كىشۋەرگە ئەمنۇ ئامان.
تاپىلسا بۇيۇرغانىغە دەسترەس،
ماڭا داغى بار ئۇنى كۆرمەك ھەۋەس.
ئىكى - ئۈچ يىل ئۆتمەيكى تەكلىف ئېتەر،
ماڭا بىھەد ئۇندىن مەلالەت يېتەر.
ئەۋۇرماس ئەگەر لۇتف ئېتىب بۇ ۋەرەق،
كۆرەي ھەرنېكىم ئالىمە يازدى ھەق.
ئۇنىڭ ئەمرى ھۆكمى قازا ھۇد ئەمەس،
خۇداۋەند بولسا خۇدا خۇد ئەمەس.
چۇ مەن مۇنچە تۇتتۇم سۆزى ھۆرمەتىن،
كېرەك ئۇل داغى ئاسراسا ئىززەتىن.
سۆزىگە بىرىب راي مۇنداق جەۋاب،
قىلىب چىن شاھى ئۆزگە يەڭلىغ خىتاب،
دىبانكىم: سكەندەر يۇبارغان بىتىك،
كى سەمدىن ئاچىغدۇر، قىلىچدىن ئىتىك.
رەسۇلىن بۇ سارى يۇبارغان كۈنى،
تەئەممۇل بىلە يازمامىشتۇر مۇنى.
سىپاھىم قەلىن، كىشۋەرىم توق تۇرۇر،
مېنىڭ ئۇندىن ئۆكسۈكلۈگۈم يوق تۇرۇر.
شاھىكىم يانا شاھغە مەئمۇر ئەمەس،
ئۇڭا بويلە مەكتۇب دەستۇر ئەمەس.
يازىبدۇر كىتابەتدە ھىكمەت سۆزىن،
ھەكىمۇ خىرەدمەند دەبدۇر ئۆزىن.

ئۇنىڭ رايىكىم بويلە سافي دۇرۇر،
بۇ سۆزلەر خىرەدقە مۇنافي دۇرۇر.
بۇ سۆزنى دەئالماس سىپېھرى بەرىن،
كى، كەلسۇن جانەبىغە خاقانى چىن!
نېچە قىلسا دارا جاھاندارلىق،
ئارامىزدا ۋاقىئ ئىدى يارلىق.
مۇلاقات ئەسبابىنى تۈزمەدى،
ماڭا بويلە تەكلىف كۆرگۈزمەدى.
سكەندەرنى دارايى سانىي تۇتاي،
جاھان مۈلكىنىڭ شاھى ئۇنى تۇتاي.
ئۇڭا قالدى گويا بۇ مەئنى نىھان،
كى چىن كىشۋەرىدۇر يانا بىر جاھان.
يىگىتلىك ئۇڭا سۆزگە بەردى شىتاب،
جەۋابىدا مەن ئەيلەمان ئىزتىراب.
ئەگەر نامەسىن ئۇل يازىبدۇر ئىرىك،
ۋەلې مەن ئىرىكلىككە ئۇرمان ئىلىك.
گەر ئۇل قىلسا دارا كىبى يارلىق،
سۆزىگە قىلۇرمەن خەرىدارلىق.
خەيالى ئەگەر مۇندىن ئەفزۇن ئەسە،
بىتىك ئىچرە يازغان كىبى سۆز دېسە،
تەمەننا سىدا بولماسا ئىئتىدال،
ئىشىم يوقتۇرۇر غەيرى كىنۇ جىدال.
دېمانىكىم، ئۇنىڭ سارى ئەزم ئەيلەگۈم،
قايۇ يەردەكىم دېسە رەزم ئەيلەگۈم.
ۋەلې مەن ئىرىكلىككە ئۇرمان ئىلىك،
كىرىب شەھرىمغە چەكماگۈمدۇر ئېشىك.
سىپاھدىن يايىب چەرخى گەردانغە گەرد،
چىقىب روبارو ئەيلەگۈمدۇر نەبەرد!
سكەندەر جەنابىغە ئەيلەب نۇزۇل،
ئۇل ئۈچ مۈلك شاھى سۆزىن ئۈچ رەسۇل،
بۇ دەستۇر ئىلە ئىبتىدا قىلدىلەر،
تۈگەنگۈنچە بىر ـ بىر ئادا قىلدىلەر.
نې شاھلاركى كەلدىلەر ئالىغە بات،
ئۇلارغە قىلىب ئەسرۇ كۆپ ئىلتىفات.
نېچە قەتلە شاھانە مەجلىس تۈزۈب،
مەيۇ رۇد بىرلە تەرەپ كۆرگۈزۈب.
نېچە مەي بىلە كۆڭلى ئىشرەتفەزاي،
ئۇل ئۈچ مۈلك بابىدا فىكرەتنەماي.
تەرەب بەزمىدە ئەيش ئولۇپ پېشەسى،
ۋەلې كۆڭلىدە ئەزم ئەندىشەسى.
ۋە لېكىن چۇ ياقىن ئىتىب ئەردى قىش،
چېرىك شاھلەر قىش كۈنى چەكىمىش.
چۇ قىشلاق ئىشى كۆڭلىدە ئەردى جەزم،
قارا باغى ئەرران سارى قىلدى ئەزم.
ئاياقچى، ئۇنۇت بىردەم ئەندىشەنى،
ئاياق ئىچرە قىلغىل نىگۇن شىشەنى.
دەمې سالماغىل شىشەدەك يۈزگە چىن،
كى ئەزم ئەيلەگۈم ھىندۇ كەشمىرۇ چىن.
مۇغەننىي، دېگىل ھىندىي رېختە،
ئۇڭا سىپېھرى كەشمىرى ئامېختە.
مەن ئىچگەندە چىنىي ئاياغىن ئالىب،
دېگىل سەۋت ئالىمدا چىنىي چالىب.
ناۋايى، سۈمۈر بادەئى جانفىزاي،
كى، قالمىش نى مەللۇ، نې خاقان، نې راي.
بۇ مەئنى خەتى دەۋرى ساغەردەدۇر،
ئۇلاردىن دېمە، سۆز سكەندەردەدۇر.
يوق، ئىسكەندەرى ئالەمارادا بەھس،
ئەرۇر بەلكى خىزرۇ مەسىھادا بەھس.

قىش تەئرىفىدەكىم تەندىاى هەسرەتلىغ ئوشاق ساۋۇغ ئاهىدىن نىشانە كۆرگۈزۈر ۋە ساۋۇق زەهرى ئىچى ئوتلۇغ بەدىللەر كافوردار نەفەسىدىن فاسانە ئەيتۇر ۋە تەختە مۇزىـ كىم مەرمەر تاشىدىن دەم ئۇرار ۋە چاپقۇنىدۇر ياشكىم جاهاننى بەرهەم ۋە بۇ نەسىلدە فەلەك ئۇستۇنراق ئۆيكىم قۇياشدەك شوئلەدىن بەلكى شوئلەدەك بادەدىن رەۋشەن بولغاي ۋە ئەنجۇمەن بىر قۇياش يۈزلۈك هىجاز ناز پەرۋەر گۈل ئۇدارىدىن گۈلشەن

قىش تەرىپىدە: ئاچچىق شامال هەسرەتلىك ئاشىقلارنىڭ سوغاق ئاهىدىن نىشانە كۆرسەتتى، سېغاقنىڭ زەهرى ئۇلارنىڭ ئوتلۇق نەپەسلىرىدىن ئەپسانىلەر ئېيتتى، تاختا مۇزلار مەرمەر تاشلار توغرىسىدا سۆزلەشتى، ئۇلارنىڭ سوغى جاهاننى قاپلىدى، بۇ پەسىلدە پەلەكتەك ئۆيلەر قۇياشدەك نۇرلانغۇچى شولىلاردىن ۋە بەلكى شولا كەبى قەدەهلەردىن روشەن بولدى، بۇ ئۆيلەر مەجلىسلەردە قۇياش يۈزلۈك، باهاردەك نازۇك، گۈل مەڭىزلىكلەردىن گۈلشەن بولدى

كېرەك بەزم ئارا ئوتۇ مەي بولسا دەي،
مەي ئانداقكى ئوت ـ ئوت ئۈنگدەككى مەي.
ئۇنىڭ مەنقەلى شىرە تەزىن كېلىب،
مۇنۇڭ شىرەسى مەنقەل ئايىن كېلىب.
مۇنۇڭ يۈزىدە مەي بەتى لەئلىناب،
ئىچىندە ئۇنىڭ بورداغان بەت كەباب.
ئۇنىڭ شوئلەسى ئۆينى گۈلشەن قىلىب،
مۇنۇڭ لەمئەسى كۆزنى رەۋشەن قىلىب.
ئۇنى ياندۇرۇب دەم ـ بەدەم دىلكەشې،
مۇنى هەردەم ئايلاندۇرۇب مەهۋەشې.
ئۇڭا دۇد ئورنىغە تەرۋەهى ئۇد،
بۇ سالىب دىماغ ئىچرە هەرلەهزە دۇد.
ئۇنىڭ ئەفگەرى كانى گەۋهەر بولۇب،
مۇنۇڭ لەئلى بىر پارە ئەفگەر بولۇب،
ۋەلې بەزم يۈز باشلىغ ئاق ئۆي ئارا،
ئاق ئۆي تاشى تۈن مۇشكى بىرلە قارا.
ۋەلې مۇشك ئۈزە ئەبرى قافۇر بېز،
جاهان ئۆزرە يەكدەست كافۇر رېز.
ئاق ئۆيگە ئەشك رۇست، تۈكلۈك داغى،
بولۇب كۆركە ئەۋ دەۋرىغە توك داغى.
مۇغەننىيلەر ئەيلەب ناۋا سازلىق،
مۇئاشىرلەر ئەيلەب سەرەندازلىق.
نې مەي، ئەلنى هەر شوخ بىر ناز ئىلە،
يىقىب غەمزەئى ناۋەكەنداز ئىلە.

كۆڭۈلدە بىرىدىن نىهانى غەمى،
خەيالى بىلە ئۆزگە بىر ئالەمى.
چۇ مەي ئۇنى بې ئىختىيار ئەتمەيىن،
ئۇل ئەندۇهىنى ئاشكار ئەتمەيىن.
ۋەلى چۈن قىلىب بادە تاراجى هۇش،
بولۇپ ئوتىرۇدىن ماهۋەشى بادەنوش.
مۇڭا دەم ـ بەدەم ئۇل قەدەه ئاچچىغى،
قەدەهدەك سالىب ئاچچىغ ـ ئاچچىغ يىغى.
نې باقماي ئۇڭا ئۆمرىدىن بەهرەسى،
نې باقماقتە ئۇنىڭ سارى زەهرەسى.
كېلىب ناگاه ئۇل شوخى خۇداي ئۇڭا،
قەدەه تۇتسا يۈز نازئىلە، ۋاي ئۇڭا.
ئىچىب بادەنى قويسا ئالىغە باش،
قىيامەتقەچە باش كۆتەرمەس كاش.
گەر ئولسا دېمە مەرگ سانى ئۇنى،
هەياتى دېگىل جاۋىدانى ئۇنى.
ئۆزىدىن كېتىپ ئاشقى مەيپەرەست،
يىقىلدى چۇ هەركىمسە بىر يەردە مەست.
سەبۇهى چاغى كۆز ئاچىب ماهۋەش،
خۇمار ئەتگەلى دەفئ ئولۇب جۇرئەكەش.
يانا ياقىبان شەمئۇ مەجلىس تۈزۈب،
ياتىمانە كۆپ شىۋەلەر كۆرگۈزۈب.
كۆزى ئەينى مەخمۇرلۇق ئىچرە مەست،
مەيى لەئلىدىن مەستلەر مەيپەرەست.

قارا بۆركىن ئەگرى قويۇب باشىغا،
يىتىب بىر قىراغى قارا قاشىغا.
قوزى پوستىنى ئىچرە پىنھان بولۇب،
ھەمەل بۇرجىدە مېھرى رەخشان بولۇپ.
قىياس ئەتمەيىن دەۋرى لەيلۇ نەھار،
ئۇنىڭدەك قىش ئىچرە، مۇنۇڭدەك باھار.
بۇ ھەيئەت بىلە ئاشىقى باشىغا،
كېلىب ناز ئىلە ئولتۇرۇب قاشىغا.
قۇلاغىنى تۇتۇب تارتىب ئويغاتقالى،
كۆز ئاچقاچ تۈمەن ناز ئوقىن ئاتقالى،
مەسىھاۋەش ئەلقىسسە يۈز دەم تۈزۈب،
كېچە ئۇنداق ئۆلتۈرگەنىنى تىرگۈزۈب.
چۇ ئاشىققە ئۇل روھ ئېتىب ئىلتىفات،
مەسىھ ئىلگىدىن تاپىب ئابىھايات.
مەسىھا دەمىدىن ئۇنىڭ جان تاپىب،
خۇسۇسەن يانا ئابىھەيۋان تاپىب.
ئىكى جۈرئەدىن ئويلە مەستان بولۇب،
كى بەزم ئەھلىغە ھەرفى داستان بولۇب.
دېمە مەست، مەجنۇنى بىھال دە،
جۇنۇن ئىچرە ئاشۇفتە ئەھۋال دە.
ھەرارەت چۇ غالىب بولۇپ بادەدىن،
جۇنۇن ئارتىبان ئۇل پەرىزادەدىن.
قىلىپ ۋەھىكىم ئىشقى دىۋانەساز،
ئۇڭا قىلماغاي ناگاھ ئىفشايى راز.
قوپۇب داغى ئويدىن چىقىب تاشقارى،
ئۇرۇب تەلبەلەردەك قەدەم ھەرسارى.
جاھاننى كۆرۈب قار ئىچىندە نىھان،
كۆرۈنۈب كۆزىگە يانا بىر جاھان.
كەھەر تىغىدىن سەرسەر ئۇنداق ئەسىب،
كى ھەريەرگە تەكسە پىچاقدەك كېسىب.
سۇلار مۇزدىن ئۇنداق بولۇب سەڭبەست،
كى تاش ئۇرسالار مۇمكىن ئولماي شىكەست.
قۇياش چەشمەسى بىر قەدەھ مۇز بولۇب،
ماچىلغان بارى قەترە يۇلدۇز بولۇب.
فەلەك سەبزەسىدە قالىب ياشۇرۇن،
نەزەرغە بولۇب زاھىر ئولغاندە تۈن.
كۆرۈنمەي قۇياش پەرتەۋى نۇرلۇق.
بارىپ تەبئىدىن داغى مەھرۇرلۇق.
يەل ئاسىمدىن خەلق يۈز باغلابان.
نەفەسىنىڭ تەفى شۇشە مۇز باغلابان.
ئۇرۇب قۇش ئۆزىنى ئوتقا دىۋانەدەك،
ۋەيا شەمئى سوزانىغە پەرۋانەدەك.
دېگىل دۇددىن شۇئلە دام ئەتتى فاش،
شەرەرلەردىن ئولدى ئۇڭا دانە پاش.
تۇلۇن ئايغە كۆك بولغۇچە يۈز توكۇب.
فەلەك بەھرى نىلى داغى مۇز توكۇب.
ئەمەس ئاق بۇلۇت چەرخ جەۋفىدە تۇز،
كى ئۇندىن سىنىب تۈشتى بىر پارە مۇز.
چۇ دەي خانى يەل خەيلىدىن ئۇن سالىب،
چەمەن كىشۋەرى سارى چاپقۇن سالىب.
شەجەر خەيلىنى ئويلە تالان ئىتىب،
كى باشىن ئاياغىنى ئۇريان ئىتىب.
قىلىب ئۆزلەرىن ئۆرتەماق مۇلتەمەس،
سەراسەر ئوتۇن بولماق ئەيلەب ھەۋەس.
گۇمان ئەيلەبان شۇئلە كۆرگەچ تەزەرۋ،
قىلىب دەۋرىدە لەرزە شەمشادۇ سەرۋ.
بولۇب مامۇغۇ تېك ئارا ئەل نىھان،
ھەمۇل نەۋئىكىم قاقۇم ئىچرە جاھان.
ياپىب ئەل قۇلاغلارىن ئىككى كىتىف.
قويۇنلەردە قوللار بولۇب مۇئتەكىف.
كىشىكىم قىلىب ھەيبا نەززارەسى،
گۇمان ئەيلەبان پەيسە ئىپ پارەسى.
بارىب زەھرىيۇ ئۇرمايىن تابۇ پېچ،
ئۇنىڭ زەھرىن ئەيلەب ھەۋا زەھرى ھېچ.
ئوت ئۇستىدە مەھۋەشلەر ئەيلەب ھۇجۇم،
قۇياش تېگرەسىدە نېچۇككىم نۇجۇم.
چۇ سارغارتىب ئەلنى نەسىمى سابا،
بولۇب ئۇل سامانلەرغە ئوت كەھرەبا.
نەسىم ئەيلەگەچ بىركە سارى شىتاب،
قىلىب بارچە سىيمابنى سىنى ناب.
بالىقلەر بولۇب دەي نەھەڭگە قۇت،
تاڭ ئەرمەس نەھەڭكى، قۇت ئەتسە ھۇت.

چۇ بەھمەن سپاھى تۇزۇب ئەنجۇمەن،
يەر ئىسفەندىيارىن قىلىب رويتەن.
بۇ ئىسفەندىيار ئەيلەبان چۇن ستىز،
سالىب ئالەم ئەھلى ئارا رۇستخىز.
ساۋۇغ شىددەتىدىنكى كۆزلەر قاتىب،
ئۇڭا قەۋس ھەردەم پەلارەك ئاتىب.
نەزەرغە كېلىب بۇلئەجەب ئالەمى،
ھەۋادىس يېلىدىن جاھان دەرھەمى.
ئۇل ئاشۇفتە نەززارە قىلغاچ بۇ ھال،
قىلىب دەي سپاھى ئۇنى پايمال.
ئۇل ئۆيدىن چىقارغە جىھەت كۆرمەيىن،
بەجۇز قايتماق مەسلەھەت كۆرمەيىن.

كىرىب بەزم ئەنبەر سرشتى تاپىب،
قاچىب ئۇل تامۇغدىن بېھشتى تاپىب.
ئۇڭا ھورزادى تۇتۇب كەۋسەرى،
كى ئۇل سۇۋ ئۇرۇب جانىغە ئازەرى.
چۇ بىر رەتل نوش ئەيلەبان مەست ئولۇب،
كى ساقى ئاياغىدا ئوق پەست ئولۇپ.
باشىكىم بولۇب يەر ئاياغىغە پەست،
يېتىب چەرخى گەردۇنغە ئۇندىن شكەست.
قايۇ كىمسەكىم تاپسا مۇنداق مۇراد،
ئۇقۇسۇن يامان كۆز ئۇچۇن ئىن ياكاد.
نېچە ئەنجۇمەن جەننەت ئاساردۇر،
تامۇغدۇر ئەگەر كىمسە بې ياردۇر.

مەجنۇن ھىكايىتىكىم قىش كۈنىنىڭ ئۇزۇن ۋە قاراڭغۇ تۈنى لەيلى زۇلفىنى مۇشكى ئىسىن يەل كارۋانىدا ئەستشام قىلىب كام ئۇرار ئېردى كىم بەخت دەششاتەسى ئۇل رىشتەئى مۇرادىنى ئىلكىگە بەردى

مەجنۇن ھىكايىتى: ئۇ، قىش كۈنىنىڭ ئۇزۇن ۋە قاراڭغۇ كېچەلىرىدە، ئۇچۇپ كەلگەن شامالاردىن لەيلىنىڭ چاچلىرىنىڭ ئىپاردەك ھىدىنى ئېلىپ ئىزتىراپ چېكەتتى، ئاخىرى، بەخت پەردازچىسى ئۇنىڭ مەقسەت رىشتىسىنى ئۆز قولىغا بەردى

ئەشتىمكى مەجنۇنى شورى دەھال،
كى دەشت ئۆزرە سايىر ئىدى ماھۇ سال:
تەكۇتاز ئەردى قىشۇ ياز ئۇڭا،
قىشۇ ياز ئەردى تەكۇتاز ئۇڭا.
چۇ ياز ئولسا ۋادى تامۇغدىن نشان،
كى خۇرشېد ئولۇر ئەردى ئاتەش فشان.
ئۇڭا ۋايە ئەرمەس ئەردى سايەئى،
كى تاپماس ئىدى سايەدىن ۋايەئى.
ۋە گەر قىش ماۋاسى تۆكۈب زەمھەرىر،
كى بەرد ئەيلەر ئەردى بەقەمنى زەرىر.
ھەم ئەتمەس ئىدى مەسكان سارى،
ئىسسىنماق ئۇچۇن مەيل گۈلخان سارى.
بارى خەيلى ئۇل يانكى لەيلى ئىدى،
قايان لەيلى، ئۇل سارى مەيلى ئىدى.
خەبەر ھەرقايان تاپسا مەھبۇبىدىن،

چېكىب نالە جانى پۇر ئاشۇبىدىن.
ئۇرار ئەردى يەلدەك ئۇنىڭ سارى گام،
سابا گۈل سارى ئەيلەگەندەك خىرام.
مەگەر بىر قىش ئەرمىش بەغايەت ساۋۇق،
ئۇنى پويە لەيلىغە قىلمىش ياۋۇق.
دىماغىغە بەرمىش سابا يار ئىسىن،
ئۇنىڭدەككى بۇلبۇلغە گۈلزار ئىسىن.
بۇ ھالەتدە گويا قارا تۇن ئىمىش،
ئۇنىڭ ئالدىن يەلۇ چاپكۇن ئىمىش.
نىگارىدىن ئۇل ئىسكى تاپىب مەشام،
يۇمۇب كۆز، ئۇرار ئەرمىش ئۇل سارى گام.
يېتىشگەن زامان يار ئۆيى قاشىغا،
ھامانا ئۇرۇنمىش ئىشىك باشىغا.
ئاچىلغاچ ئىشىك، ئۆيگە كىرمىش يۈرۈب،
مەگەر ئۆيگە كىرمەك بۇدۇر باش ئۇرۇب.

AltunOq

كۆز ئاچىب كۆرەر، ئۇيدە لەيلى ئىمىش،
قارا تۈندە رەۋشەن سۇھەيلى ئىمىش.
سالۇر ھەيرەتۇ شەۋق جانىغا تاب،
قىلىب بې تەھەممۇللۇق ئۇنى خاراب،
قويۇب لەيلى ئالىدا تۇفراققە يۇز،
يۇمار سۇكرە كەۋنەيندىن ئىككى كۆز.
ئۇنى ھۇجرادا لەيلى ئەيلەب نىھان،
كى فەھم ئەتمەگەيلەر ئېلى ناگاھان.
كىشى ھۇش تەركىدە بۇ نەۋئ كام،
تاپىب، ئىستەسە ھۇش، بولسۇن ھارام.
ئەرۇر ئىشق ئارا بويلە ئەئجۇبەلەر،
كى بې ئىشق بولماس بۇ مەنسۇبەلەر.
ناۋايىغە، يارەب، قەرىيب ئەت ئۇنى،
قەرىيب ئەتتىلىك ئەرسا، نەسىب ئەت ئۇنى.

ئىسكەندەرنىڭ جاھانگىرلىك مۇددىئاسى بىلەن ئەزم ئەتىب خوراسانغا يېتىب ھىرات سەنئا شەھرىن ئەل ئافەت ۋە ئەل بۇنياتىنى بىنا قىلىپ ماۋەرەئۇننەھرنى ئالىب سەمەرقەندى مانەند تەرھىن سالىب كەشمىر سارى مەتۇۋەج بولغانى ۋە كەشمىرلەر سىھرى دەفئىگە مۇسا كىبى يەدىجىنا كۆرگۇزۇب سىھىر ئاتىن قەلئەلارىن مۇئجىزە بىرلە بۇزۇب مەلۇنىڭ داغى بۇزۇلۇپ تىلىسىم قورغانىغە ئەزم ئەتكەنى ۋە ئىسكەندەرنىڭ كەشمىر شەھرىگە يەتكەنى

(ئىسكەندەرنىڭ جاھان ئېلىش مۇددىئاسى بىلەن يۈرۈش قىلىپ خۇراسانغا يېتىپ كې-لىشى، ھىرات شەھرىنى (تەگرى ئۇنى بالا ۋە ئاپەتلەردىن ئاسرىغاي) بىنا قىلىشى، ماۋەرە-ئۇننەھرنى ئېلىپ، سەمەرقەند شەھرىنى قۇرۇشى؛ كەشمىرگە يۈزلەنگەنلىگى، كەشمىرلىكلەر-نىڭ سىھرى-جادۇلىرىنى مۇسا پەيغەمبەر كەبى يېڭىپ، سىھرىي قەلئەلەرنى مۆجىزە بىلەن بۇ-زۇپ مەللۇ ① نى مات قىلىپ، كەشمىر شەھرىگە كىرگەنلىگى)

مۇئەررىخكى شەرھ ئەتتى بۇ ماجەرا،
بۇ يەڭلىغ بولۇر سۆزگە داستان سەرا.
كى، چۇن قىلدى قىشلاق ئەزمىغە شاھ،
قاراباغى ئەررانىنى ئارامگاھ.
جاھانگىرلىك ئەردى ئەندىشەسى،
بۇ تەدبىر ئىدى تۈنۈ-كۈن پېشەسى.
تۈزۈپ ھىكمەت ئەھلى بىلە ئەنجۇمەن،
بولۇر ئەردى بۇ ئەمردە رايزەن.
خىيالىدا دايىم بۇ تەدبىر ئىدى،
خەيالى نەمۇدارى تەقدىر ئىدى.
بۇ ئەندىشەدىن ھاسىل ئۇلغاچ فەراغ،
سىپاھ زىينەتىن ئەيلەر ئەردى ياراغ.
بېرىب قەۋمۇ خەيلىغە دىلدارلىغ،
تىلەر ئەردى ھەقدىن مەدەدگارلىغ.
چۇ رەقەئ ئۇلسا ئەردى ئۇشا بارچە قەيد،
بولۇب راكىب، ئەيلەر ئىدى ئەزمى سەيد.
فاراغەت چاغى سەيد ئولۇب پېشەسى،
مەتافى ئەرەس رۇدىنىڭ بېشەسى.
بۇ ئەردى ئىشى تاكى گەردان سىپىھر،
ھەمەل جىلۋەگاھىغە يەتكۇردى مىھر.
قۇياش خۇسرەۋى چۇنكى تاپىب شەرەف،
سىپاھ تارتتى سەبزەدىن ھەر تەرەف.
ئۇرۇب شاھى خۇرشىدۋەش بارگاھ،
چېكىب دەشت ئۆزرە سەبزە يەڭلىغ سىپاھ.
تاپىپ سەئد سائەت كۇھەن تاقدىن،
سائادەت بىلە چىقتى قىشلاقدىن.
قىلىب ئەزم، قويدى سىپاھانغا يۈز،
ئۆتۈب ئۇندىن ئۇردى خۇراسانغا يۈز.
مۇشا يەتگۇچە بارچە ئەران زەمىن،
بولۇب ئەردى ھۆكمىغە زېرى نىگىن.

---
① كەشمىر پادىشاسىنىڭ نامى

خۇراسان ھاۋاسىدا تاپتى نىشات،
مىزاجىغە يۈزلەندى كۆپ ئىنبىسات.
كىم ئۇل كىشۋەرى ئەردى بىھەد ۋەسىئ،
يېرى ئۆزگە ئىقلىملەردىن رەفىئ.
مەساھەت قىلىب بارچە ئەترافىنى،
نېچۈككىم كېرەك تاپىب ئەۋسافىنى.
فەزاسىدا كۆپ چەشمەۋۇ رۇد بار،
بارى يۈز كۆڭۈل كۆزگۈسىدىن غۇبار.
يانا بەھر يەڭلىغ ئۇلۇغ تۆرت رۇد،
كى كۆك تاقىغە سەۋتى تارتىب سۇرۇد.
ئۆزى چۈنكى جەننەت نەمۇدار ئولۇب،
سۇۋلەر داغى جەننەتتەھ ئەنھار ئولۇب.
ئۇلاردىن دىدىلەر بىرىن ھىرمەند،
كى ھەر فەترەسى رەفىئ ئېتىب يۈز گەزەند.
كى ئەنھاردىن مۈلكى زابۇلىستان،
بولىب زىبۇ زىينەت ئارا گۈلىستان.
سافا ئىچرە كۆزگە بېرىب خىيرەلىك،
ھەمۇل مۈلكدىن رەفئ ئېتىب تىيرەلىك.
يارۇق ئويلەكىم مېھرى گېتىفۇرۇز،
بۇ مەئىندىن ئاتى كېلىب نىمروز،
بۇ كىشۋەردە ھەربىر گەدا ھاتەمى،
داغى ھەر سىپاھى كېلىب رۇستەمى.
يانا بىر ئۇلاردىن دەرىجەز سۈيى،
مەنافىئدە ئۇل نەۋئىكىم رەز سۈيى.
قايۇ رەز، شەرابەن تەھۇرادۇر ئۇل،
كىچە ـ كۈندۈز ئاشامى ھۇرادۇر ئۇل.
كى ئەنھارى ئاباد ئېتىب مۈلكى بەلخ،
كى ئۇندىن دۇرۇر خەسىنىڭ ئەيشى تەلخ،
ھەمۇل بەلخكىم قىلدى ھۇشەڭ شاھ،
جاھاندىن گۈزىن ئەيلەبان تەختگاھ.
مەقامى بىراھىمى ئەدھەم كېلىب،
كى گەردى رەھى چەرخى ئەئزەم كېلىب،
يانا بىر داغى كەلدى مۇرغاب رۇد،
كى شەئىندە كەۋسەردىن ئۇلدى دۇرۇد.
ئالىب زەھمەتى جىسمۇ رەنجى راۋان،
خىرەد ئەيتىبان ئۇنى گەنجى راۋان.

بولۇب ئۇندىن ئاباد ماخانۇ مەرۋ،
كى قۇشتۇر تەزەرۋ ئۇندا، ئەشجارى سەرۋ.
پەرىۋەشلەردىن بولۇب بەھرەمەند،
قىلىب تەخت تەھمۇرسى دىۋبەند.
بولۇب سۇكرە سەنجەرغە ئارامگاھ،
كى قۇش كۆرمەي ئۇل نەۋئ بۇ دامگاھ.
يانا بىر ئۇگا چەھچەران رۇد ئولۇب،
كىم ئۇل رۇدھەيۋان سۈيىدىن تولۇب.
يېرى رىفئەت ئىچرە فەلەكدىن نىشان،
بۇ رۇد ئۇندا ئۇل نەۋئكىم كەھكەشان.
ئۇشاق تاشلارى ئەختەرى تابناك،
لەتافەت ئارا ئويلەكىم دۇررى پاك.
سۈيى خاسىيەتدە زۇلالى ھايات،
تاپىب ئۇندىن ئىچكەن ئۆلۈمدىن نەجات.
قىراغىندا ھەر گۈلبۇنى ئەخزەرى،
باقا ئىچرە بىرخىزر پەيغەمبەرى.
فەلەكۋەش يېرىنىڭ فەزاسى داغى،
كېلىب جەننەتاسا ھاۋاسى داغى.
ۋەلې بۇ سىفەت نەھرى كەۋسەر مىسال،
كى ئۇندىن جاھان كامى تاپىب زۇلال،
سۈيى قۇمۇ دەشت ئىچرە شايىئ بولۇب،
بارىب ئانچە كىم بارچە زايىئ بولۇب.
خۇراسانى چۇن شاھ مەساھەت قىلىب،
نېچۈككىم كېرەك تۆرت نەھدىن بىلىب،
دېدىكىم، بۇ يەردۇر جىنان گۈلشەنى،
پىسەند ئەيلەبان خاتىرى رەۋشەنى.
ۋەلې چۈنكى مەنزۇرى ئولغاچ بۇ نەھر،
ياساب ئۇندا بىر جەننەتاسار شەھر.
چۇ مەزكۇر ئېتىب ئەھلى دانىش ھىرات،
پىسەند ئەيلەبان خاتىرى، جۇز ھەرات.
چۇ بۇ لەفزغە ئىلتىفات ئەيلەبان،
ھەمۇل شەھر ئاتىن ھىرات ئەيلەبان.
ھىرات ئولدى ئەلقابى ئىسكەندەرى،
دېدىلەر ئەۋام ئۇنى لېكىن ھىرى.
چۇ تۆرتۈنچى ئىقلىم ئىدى مەۋقىئى،
بەس ئولدى قۇياش ساھىبى تالىئى.

كەۋاكىبگە كىم، يەتتى تەقسىم ئەرۇر،
جاھان مۇلكى ھەم يەتتى ئىقلىم ئەرۇر.
ئۇنڭا كىم ۋەسەت مېھرى رەخشان كېلىب،
مۇنڭا لىك مۇلكى خۇراسان كېلىب.
خۇراسان بەدەندۇر، ھىرىي جان ئۇنڭا،
ھىرىي جان، بەدەندۇر خۇراسان ئۇنڭا،
ئەلا تاكى بولغاي سىپىھر ئۆزرە مېھر،
يارۇق مېھر نۇرىدىن ئۇلغاي سىپىھر.
ئۇنڭا بولماسۇن مېھر يەكلىغ زەۋال،
سىپىھر ئەيمەسۇن خىلئەتىن ئاشۇفتەھال.
چۇ سەئيي ئەيلەبان قىلدى دارايى دەھر،
بىنا بويلە كىشۋەردە بۇ نەۋئ شەھر.
قىلۇر ئەردى مەنزىل - بەمەنزىل مۇرۇر،
ئۇنڭاچەكى جەيھۇندىن ئەتتى ئۇبۇر.
يانا كىشۋەرى كۆردى فىردەۋس ۋەش،
ھەۋاۋۇ سۇيى مىسلى فىردەۋس خۇش.
لەتافەت ئارا رەۋزەدىن بەھر ئۇنڭا،
ۋەلي ئىسمى ئولۇب ماۋەرەننەھر ئۇنڭا.
نېدىنكىم، ئىكى نەھر ئاراسى كېلىب،
ياقىن يۈز ياغاچقە فەزاسى كېلىب.
ئاقىب ھەددى شەرقىيدە سەيھۇن سۇيى،
ئارىب ھەددى غەربىيدە جەيھۇن سۇيى.
يوق ئولكىم ئۇنڭا بۇ ئىكى رۇدۇ بەس،
ئون - ئون بەش سۇۋ ھەربىر نېچۇككىم ئەرەس.
بولۇب ھەربىرىدىن جۇدا نەھرلەر،
كى ھەر نەھرى ئاباد ئېتىپ شەھرلەر.
ۋە لېكىن بۇ رودەكى دەرلەر كوھەك،
كى يوق رەۋزەنىڭ نەھرى ئەركانىڭ شەك.
كى ئىچگەن تەۋانا بولۇب ناتەۋان،
گۆزەر ئەيلەبان ئۆمر يەكلىغ راۋان،
كى ئۇندىن نې بىر شەھر ئاباد ئولۇب،
نې مەئمۇرەسىدىن بىراۋ شاد ئولۇب.
ئەگەرچى لەتافەتدە رەشكى فۇرات،
بولۇب بارچە زايىئ، نېچۇككىم ھايات.
سىكەندەر چۇ بۇ مۇلكى دىلكەش كۆرۈب،
فەزاۋۇ ھەۋاسىن ئىرمۇەش كۆرۈب.

خۇسۇسەن كوھەك رودىكىم نەھرى نىل،
ئەمەس ئانچە، نې نىلكىم سەلسەبىل.
يانا تەگرىدىن بويلە تۇتتى ئۇمىد،
كى ئۇل نىل ئۇچۇن مىسرى ئەتكەي پەدىد.
قىلىب ھىكمەت ئەھلى بىلە گۇفتۇگوي،
ئېتىب شەھر ئۇچۇن ياخشى يەر جۇستۇجوي.
ھەمۇل پۇشتەكىم كوھەك تاپتى ئىسىم،
نې پۇشتە جاھان گەنجى ئۆزرە تىلىسىم.
ئۇشاق تاش ئۇنڭا لەئلۇ ئىنجۇكىبى،
ياشىل سەبزەسى چەرخى مىينۇكىبى.
كى مەنسۇب ئەرۇر ئۇنڭا كوھەك سۇيى،
نېدىنكىم ئەرۇر جارى ئۇندىن قۇيى.
ھەمۇل تۇپە ئالىدىن ئەنداق ئاقار،
كى ئاشىق باشۇ ئەشكى دەركىم باقار.
ئۇنىڭ ياندا شەھر قىلدى بىنا،
كى ئولتۇرماسۇن ئۇندا گەردى فانا.
سىكەندەر ئاتادى سەمەرقەند ئۇنى،
سەمەرقەندى فىردەۋس ماننەد ئۇنى.
ئۇنى چۇن تۇگەتتى قىلىب ئېھتىمام،
راۋان قىلدى كەشمىر سارى خىرام.
كېسىب دەشتنىڭ راھۇ بىراھىنى،
ئۇنڭا سالغۇچە سايەئى جاھىنى.
بىيىك ھىممەتۇ بەختى بېدارىدىن،
بەسىب مۇلك فەتھە ئولدى ھەرسارىدىن.
چۇ كەشمىر ھەددىغە قويدى ئاياغ،
پەدىد ئولدى بىر چەرخپەيۋەند تاغ.
كۆكەرتىب قەمەر ئارەزىن خارەسى،
سالىب بۆركىنى يەرگە نەززارەسى.
فەلەككە دېگەن ئويلە رەخشەندە تاش،
كى پەرداخت قىلغايلەر ئەيلەب تاراش.
ئىكى جانىب ھەربىر ئەنداق يىراق،
كى قەتئىغە ئەزم ئەتەگەن ياخشىراق.
بۇ يەكلىغ بىيىك تاغ، ئۇنىڭدەككى قاف،
بولۇب چەرخدىن يەرگە تېگرۇ شىگاف.
بولۇب ئاشكارا ئاراسىندا يول،

ۋەلي ئىككى يەلمان قىيا ئىككى قول.
بۇ يېلكىم ئۇڭا تاغ ئولۇب ھەرسارى،
كېلىب ئەرزى تەخمىن بىلە يۈز قارى.
ئۇنى ئەھلى كەشمىر دەربەند ئېتىب،
ئىكى تاغنى بىر ـ بىرگە پەيۋەند ئىتىب.
يۈز ئەللىك قەرى ئەۋجى رىفئەت ئۇڭا،
يانا مۇنچە داغى زەخامەت ئۇڭا.
ئۇنىڭدەك قويۇب گەج بىلە خارە تاش،
كى يەردىن بولۇب كۆككە يەكپارە تاش.
تېمۇردىن ياساب ئۇندا دەرۋازەئى،
فەلەك تاقدىن تاقى ئەندازەئى.
بۇ دەرۋازەنى ئويلە روست ئەيلەبان،
كىم ئۇل ئىككى جۆزۋىن دورۇست ئەيلەبان.
قوپارىبكى يەردىن مادارا بىلە،
كەمەر گاھىغە تېگرۇ خارا بىلە.
ياساب ئۈستىدە بۇرجۇ بارۇ داغى،
ئەدۇۋ دەفئىن ئەتمەككە كوشىش چاغى.
دىمەي كىمسە دەر بەندۇ بارۇ ئۇنى،
تەسەۋۋۇر قىلىب ئەقل جادۇ ئۇنى.
ئىچىندە ئىكى مىڭ كىشى چەرەساز،
بارى ھىيلە پەردازۇ ئەفسۇنتىراز.
كى دەر بەندى ئالىي نەمۇداردىن،
ياقىن كەلمەگەي كىمسە مىڭ قاردىن.
كىشكىم قەدەم قويغاي ئۇل يان نۇخۇست،
ئاياغى ئۇنىڭ بولغاي ئۇل نەۋئ سۇست.
كى تاپماي تەھەررۇكنىڭ ئىمكاننى،
يامان ۋەرتەدە كۆرگەي ئۆز جاننى.
تەكاۋەر داغى قىلسا ئۇل يان شىتاب،
ئاياغىدىن ئەتگەي تەۋان بىرلە تاب.
سىپاھ چۇن بۇ يەرگە يېتىب، لال ئولۇب،
تەھەييۇردىن ئاشۇفتە ئەھۋال ئولۇب.
شاھ ئالىغە قايتىب ئايان ئەتتىلەر،
نېكىم بولمىش ئەردى بايان ئەتتىلەر.
شاھ ئەتمەي بۇ سۆزلەرگە ھېچ ئىلتىفات،
ئەرەستۇ بىلە يەتتى ئۇل يەرگە بات.
ئىنانماي يىراقتىن نامايىش بىلە،

ياقىن ئەيلەدى ئازمايىش بىلە.
دېدىكىم: بۇ نەيرەڭى كەشمىردۇر،
فۇسۇنگەر ئىش، مەكرۇ تەزۋىردۇر.
كېرەك قىلماق ئۇنداق ئۇنىڭ چارەسى،
كى بولغاي نىگۇن بۇرج ئىلە بارەسى.
چېرىكنى تۆشۈردى كېيىنرەك يانىب،
يۈرۈب ھىفز ئۈچۈن دەۋرىغە ئايلانىب.
چۇ كۆڭلى بولۇب جەمئ، ئەيلەب خىرام،
تۆشۈب بارگاھ ئىچرە تۇتتى مەقام.
بار ئەردى جەنابىدا بەش يۈز ھەكىم،
ئۇلاردىن ئۇنى كېچە ـ كۈندۈز نەدىم:
فىلاتۇن، ئەرەستۇ، بەلىناس ھەم،
يانا ئەرەشمىدۇس، شەمناس ھەم.
قىلىنىبۇنۇ، ۋالىسۇ، فەرفۇر رىيۇس،
كى سۇقراتۇ ھۇرمۇس كىبى خاكىبوس.
بارىن ھازىر ئەتتى تۈزۈب ئەنجۇمەن،
دېدى ئەنجۇ مەنسازى لەشكەر شىكەن،
كى، بۇ ئىشكى ئەفسۇنى كەشمىر ئەرۇر،
ئۇنى دەفئ ئېتەرگە نې تەدبىر ئەرۇر؟
راۋان ھىكمەت ئەھلى سۆز ئاغاز ئېتىب،
تىلىن شاھىغە بارى دۇئا ساز ئېتىب،
دېدىلەركى: شاھى، بۇ ئىشتىن نې غەم؟
بۇ ئىش دېمەلى، بولسا يۈز مۇنچە ھەم.
بۇ دەربەند ئەگەر چەرخى گەردان ئەرۇر،
ئىلاجى ئۇنىڭ بىزگە ئاسان ئەرۇر.
شاھ ئىقبالىنى تەڭرى ئەتسۇن فۇزۇن،
كى ئىقبالى گەر بىزگەدۇر رەھنەمۇن،
بۇ نەيرەڭلەرغە شىكەست ئەيلەلى،
بىيىك بارەسىن يەرگە پەست ئەيلەلى.
نې قىلغاي نېچە جوگىيى سېھرساز،
بىرى مۇھرە دۇزدۇ بىرى ھۇققەباز،
كى ھىكمەت ئېلى ئۇنى دەفئ ئەتمەگەي،
ئىلەيدىن نې قىلغانلەرى كەتمەگەي.
بۇ دانىشۋەر ئەلكىم ئەرۇر رەھبەرىڭ،
قايۇ رەھبەرىڭ، بەندەئۇ چاكەرىڭ.

بىلىكدىن ئەرۇر تار بىرى بىر جاھان،
جاھان ھىكمەتى ھەر بىردە نىھان.
قىلەتۇنغە يۈزلەندى ئۇل يەرگە ئىش،
كى جىگىدىن ئۇلغاي ئۇڭا سەرزەنىش.

ئەرەستۇ نىگە يەردىن ئۇلماس ئەدەم،
كى كۆرگەي فۇسۇنگەردىن ئەفسۇنۇ دەم.
كۆپ ئۇلسا فۇسۇنازى كەشمىرنىڭ،
بىرىمىز بىزىڭ بەس، ئۇلار بولسا مىڭ.
نىچە بولسا چۇبچۇقتە جادۇ لەقەب،
كۆپىدىن قىلۇر سەيدگەر كۆپ تەرەب.
شاھ ئەر ئىككى كۆن بولسا ئارامجۇي،
ئۇچۇنچى ئۇلسۇن ئەئداسىدىن كامجۇي.
قىلىب ھىكمەت ئايىنىغە ئىلتىجا،
بۇزالى ئۇلار سىھرىنى جابەجا.

سكەندەر بۇ سۆزدىن تەرەبگىن بولۇب،
سۆزى ئەھلى ھىكمەتقە تەھسىن بولۇب:
بارى ئەمردىن دىدى مەئزۇل ئۇلۇك،
بارىب بۇ ئىشىگىزگە مەشغۇل ئۇلۇك.
ئۇلار قويتى شاھنى دۇئا ئەيلەبان،
نىكىم كامى ئەردى، راۋا ئەيلەبان.
سكەندەر قوپۇب قويدى خىلۋەتقە يۈز،
ئۇلار قويدىلەر بارچە ھىكمەتقە يۈز.
بولۇب ئەنجۇم ئەھۋالىغە رەھشۇناس،
تەبىئەتلەرىن داغى ئەيلەب قىياس.

نىچە كۆرە ئۇ دەمنى دەركار ئىتىب،
قىلىززاتدىن بىر نەمۇدار ئىتىب.
قىلىب مەزج سيمابۇ قەلئيۇ روي،
نەمۇدار قىلدىلەر ئۇل نەۋئ گوي.
مۇدەۋۋەر فەلەكدەك مىسالى ئۇنىڭ،
فەلەكۋەش ئىچى داغى خالى ئۇنىڭ.
ئىچىنىڭ خەلاسىن مەلا قىلدىلەر،
ئەداۋيدىن ئۇنى تولا قىلدىلەر.
مۇرەككەب نىچە نەۋئ ئەشيا قىلىب،
ھەمۇل ھۇققە ئىچرە مۇھەييا قىلىب.
ئىكى سۇقبە ئىچرە فەتىلە ئۇڭا،
قىلىب زاھىر ئۇل تەۋر ھىيلە ئۇڭا.
كىم ئۇل گۆينى خەسم باش كىبى،
غەلەت ئەيلەدىم رەئد تاشى كىبى.
فەتىلەسىغە ئوتنى چۇست ئەيلەبان،
قىيۇب رەئد يايىغە رۇست ئەيلەبان.
ئۇنى ئاتىب ئۇل سادە خارە ئارا،
ھەۋادىن تۈشۈرگەيلەر ئەئدا ئارا.
فەتىلە بارۇردا قويۇب سەربەسەر،
يىتىب مەخفى ئەشياغە ئوتدىن ئەسەر.
چۇ يەرگە تىگىب رۇست گويى تىلىسىم،
نىچە پارە بولغاي ئۇڭا سەلب جىسىم.
ئۇشالغاچ، سەدا چىققاي ئۇندىن غەرىب،
يانا شۇئلەۋۇ رىھۇ دۇدى ئەجىب.
ئۇنى بۇزغاي ئۇل سىھر ئەسبابىنى،
ئوتى ئاچقاي ئۇل قەلئەنىڭ بابىنى.
قارا ئەيلەگەي دۇدى ساھىر يۈزىن،
قاراراق ھەمۇل فەندە ماھىر يۈزىن.
ئىسىدىن كىم ئەتسە مۇئەتتەر مەشام،
ئۇنۇتقاي فۇسۇن ئىلمىنى ۋەسسەلام.
چۇ زىبا تىلىسىم ئۇلغاچ ئاراستە،
ھەمۇل نەۋئكىم ماھى ناكاستە.
بولۇب جەمئ ئۇل ھىكمەت ئايىن گۇرۇھ،
فەلەكدىن فۇزۇن ھەربىرىگە شۇكۇھ.
قويۇب شاھى دارافەر ئالىغە يۈز،
نې دارافەر، ئىسكەندەر ئالىغە يۈز.
تىلىسىمى نىھاننى ئايان قىلدىلەر،
نىھان بارچە رەمزىن بايان قىلدىلەر.
شاھ ئۇل تۆرفە ئىشدىن بەسې شاد ئۇلۇب،
دىدى ئۈزرلەر ھەددىن ئەفزۇن قۇلۇب،
كى، مۇنداق تىلىسىمكى ساز ئەتتىڭىز،
شۇرۇئىدە نې ئىشگە مەۋقۇفسىز.
چۇ شاھ تەبئىدە تاپتىلەر بۇ ھەۋەس،
دىدىلەركى، ھۆكمۈڭغە مەۋقۇفۇ بەس!
قوپۇب شاھۇ ئەل ئىچرە غەۋغا تۈشۈب،
ئۇلۇسقا ئۇل ئىشدىن ئەلالا تۈشۈب.
چۇ راكىب بولۇب قەلئەغە قىلدى مەيل،

Altunoq

ئۇلۇس داغى يېزلەندى ئەنداقكى سەيل.
يېزرۇب ئالىدا ئالەم ئاگاهلارى،
رىكابىدا بارى جاهان شاهلارى.
سىپاهنىڭ قىراغىغە چۇن يەتتىلەر،
راۋان رەئد ئەسبابى ساز ئەتتىلەر.
تىلسىمى گەرانمايەنى كەلتۈرۇب،
هەمۇل رەئد يايىغە تاشدەك قۇرۇب.
چۇ دارۇغە ئوت يەتتى، تۇتتى هەۋا،
قىلۇرغە ئۇلۇس مېهنەتىغە دەۋا.
بارىب تۈشتى ئەئدا ئاراسىغە چۇست،
ئەزم ئۇن چىقاردى تېگىب يەرگە رۇست.
دېگەن تۈرت ئىش تۇتتى ئۇندىن ۋۇجۇد:
سەداۋۇ ئەفەن، ئىس بىلە ئوتۇ دۇد.
سەدا باتىل ئەتتى فۇسۇنلەرنى پاك،
ئوتى كۆيدۇرۇب قەلئەنى قىلدى خاك.
فۇسۇنگەر يېزىن دۇدى ئەتتى قارا،
ئىسى قويمادى نۇكتە خاتىر ئارا.
ئۇلار ئىچرە چۇن تۈشتى ئۇل رۇستخېز،
تاپىلماس ئىدى چارەئى جۇز گۇرېز
قاچىب بولدىلەر ئازىمى پايتەخت،
ئۇڭا تېگرۇكىم مەللۇيى تىيرە بەخت.
پەرىشانلىغۇ بېناۋالىغ بىلە،
هەمۇل دۇددىن يېز قارالىغ بىلە،
بارۇر چاغدا مىڭ جادۇيى سەبزرەڭ،
ۋە لېكىن كېلىب بارچەسى ئەهلى زەڭ.
بارىب ئۇندا كىرك قارغا — زاغى كېلىب،
كېتىب تۇتى، ئەمما كولاغى كېلىب.
هەمۇل گوي ئاتىلغاچ قاچىب يەك ـ بەيەك،
مەسەلدۇركى مىڭ قارغاغا بىر كېسەك.
كىشى تانىماي مۇندا مىڭدىن بىرىن،
ئۇلار دېمەگۇنچە ئۇل ئىش ساهىردىن.
چۇ مەللۇغە ئەرز ئەتتىلەر هالنى،
ئۇلار ئاتقان ئۇل تۇرفە تىمسالنى.
سىكەندەر ئىشىدىن كۆتەردى هىساب،
ئۆز ئەهۋالىغە تاپتى يېل ئىزتىراب.
قەۋى ئاڭلادى ئۇنى، ئۆزدىن زەئىف،
ياقىن بىلدىكىم، ئەرمەس ئەرمىش هەرىف.
هەكىم ئالىدا هېچ جادۇ سۆزى،
نېچۇككىم سىكەندەر قاشىدا ئۆزى.
ئەدۇۋ ئالغانىن بىلدى دەر بەندنى،
هەمۇل قەلئەئى چەرخ مەناندنى.
ياقىن ئاڭلادىكىم خاتا ئەيلەمىش،
كى شاه بۇيرۇغىدىن ئىبا ئەيلەمىش.
ئۆزىن تاپتى بې بەرگۇ هەيران بەسې،
ئېلىن هەم ۋەهمۇ پەرىشان بەسې.
تۇتا ئالمادى مۇلكى ئىچرە قارار،
داغى تاپمادى چارەئى جۇز فىرار.
هەمۇل قەلئەكىم ۋەسفى ئۆتتى بۇرۇن،
تاپا ئالمادى ئۇندىن ئۆزگە ئۇرۇن.
ئۇنىڭ نەقبىن ئاچماقتە ئەيلەب شىتاب،
خەزايىن تاشىتتى ئۇڭا بېهىساب.
بەسې بې باها تۇهفە بارى نەفس،
كى تەبئ ئۇنى تاپقاي ئۆزگە ئەنس.
جەۋاهىر فۇزۇن هەددۇ مىقداردىن،
سەمىن گەۋهەرۇ لەئلى شەهۋاردىن.
ئەۋانىي سىيمىنۇ زەررىن زۇرۇف،
كى ئاجىز بولۇب ئەلگە ئۇندىن ۋۇقۇف.
خەزايىندە كىم هەرنە ئەشيا ئىدى،
كى نەۋئى تۇهەف يا هەدا يا ئىدى.
بارىن ئويلە قىلدۇردى قورغانغە نەقل،
كى ئىهساسىدىن قالدى هەيرەتتە ئەقل.
چۇ جەمئ ئەيلەدى كۆڭلىن ئۇل هالدىن،
فىرار ئەتتى نافەررۇخ ئىقبالدىن.
ماكان ئەيلەدى ئۇل قارا تاغ ئۇزە،
ئۇنىڭدەككى قونغاي چىبىن زاغ ئۇزە.
ئۇڭا بولدى ئىش بويلە سۇرەتپەزىر،
ۋەلى شاهى جەمقەدرۇ دارا سەرىر،
هەمۇل دەمكى ئاتتۈردى قورغانغە گوي،
كى دەربەند قىلدى يىقىلماققە روي،
دېدى ئەيلەگەي ئەزم قورغان سارى،
نېچۇككىم نەبى چەرخى گەردان سارى.
ۋەلې بەرمەدى ئەهلى هىكمەت ئۇڭا،

راۋان ئەزم قىلماققە رۇخسەت ئۇڭا.
كى، قىلماق بۇگۈن ئەزم ئەمەس مەسلەھەت،
بۇگۈن مەنئ قىلماققە بۇدۇر جىھەت،
كىم ئۇل دۇد ئىلە ئىس تۇگەنسۇن تامام،
كى نۇقسان تاپار ئەلگە ئۇندىن مەشام.
ئەشتگەچ بۇ سۆز داۋەرى قەھرەمان،
سۆكۈن ئىختىيار ئەيلەدى شادمان.
يانىب بارگاھ سارى ئەزم ئەيلەدى،
تەرەب بىرلە ئاھەڭى بەزم ئەيلەدى.
بىلىك ئەھلىدىن مەجمەئە ساز ئېتىب،
كۆپ ئىھسانۇ تەھسىنلەر ئاغاز ئېتىب.
قىلىب ھەر بىرىن لۇتفىدىن بەھرەمەند،
ئەتا بىرلە تەئزىمىدىن ئەرجۇمەند.
چۇ مەغرىبقە ئاتتى ھەكىمى سىپېھر،
سكەردەر تىلىسمى كىبى گويى مېھر،
قەدەھ بىرلە تىيىبى دىماغ ئەتتىلەر،
تەرەب بىرلە مەيلى فەراغ ئەتتىلەر.
ئۇڭا تېگروكىم گەرم بولدى دىماغ،
قوپۇب، ئۇيقۇدىن ئىستەدىلەر فەراغ.
بارىب تەبئىدىن رەنجۇ فەرسۇدەلىق،
بەدەن ئۇيقۇدىن تاپتى ئاسۇدەلىق.
چۇ خۇرشىد كۆرگۈزدى ئەنۋارىنى،
سكەندەر كىبى ئاچتى رۇخسارىنى.
سكەندەر ئاچىب چېھرە خۇرشىددەك،
مۇراد ئەھلىغە سۇبھى ئۇممىددەك.
چىقىب رەخش ئۇزە ئويلەكىم رۇستەمى،
ۋە يا چەرخ ئۇزە نەييىرى ئەئزەمى.
سپاھ داغى تۇش - تۇشدىن ئولدى راۋان،
ئەگەر خۇد تەۋانا، ۋەگەر ناتەۋان.
چۇ دەربەندنىڭ ئاغزىغە ياۋۇشۇب،
نېچە كۈن چېرىك ئۆتتىلەر چۇيرۇشۇب.
قىلىب كۆچ - بەركۆچ ئۇل يان خىرام،
كى يەتتى ھەمۇل شەھر ئىبلىدىن پەيام.
رەسۇلى يېتىب خىزمەت ئەتتى پەدىد،
بىر ئىلگىدە نامە، بىرىدە كەلىد.

خەتىن شەھر ئەھلى سەۋاد ئەيلەبان،
ئۇنىڭ ھۆكمىغە ئىنقىياد ئەيلەبان،
كى، مەللۇدە بولغان زامان بۇ دىيار،
يوق ئەردى بۇ قۇللارغە ھېچ ئىختىيار.
كى قىلغاي ئەدۇك خىزمەت ئىزھارىنى،
ئاچىن ئەيلەبان قۇللۇق ئاسارىنى.
بۇ دەمكىم ئۇنى شەۋكەتىڭ قىلدى پەست،
فىرار ئىختىيار ئەتتى تاپىب شىكەست.
نېچە بەندەلىغ ئىچرە شەرمەندە بىز،
نېكىم بىزگە ھۆكۈم ئەيلەسەڭ بەندە بىز.
يارۇغ ئەيلەسەڭ مۇلكى ۋەيرانەمىز،
فىدادۇر ساڭا مال ئىلە جانىمىز.
ۋەگەر بىزنى ئىستەرگە فەرمان ئەرۇر،
بارىغا يۈزۈڭ كۆرمەك ئەرمان ئەرۇر.
ئەرۇر بىز نې ھۆكم ئەيلەسەڭ مۇفتەخىر،
بۇ نامە جەۋابىغە بىز مۇنتەزىر.
سكەندەر ئوقۇغاچ بىتىيدى مىسال،
كى، سىز كەلگەلى بولماكىمىز ئاشۇفتە ھال.
ھەمۇل مۇلكۇڭىزدە فاراغەت قىلىڭ،
ماڭا دەب دۇئا، ھەققە تائەت قىلىڭ.
كى مەن خۇد كېلۇرمەن شىتاب ئەيلەبان،
يۇباردى بۇ يەڭلىغ خىتاب ئەيلەبان.
يېتىشگۈنچە بۇ نامە بىرلە رەسۇل،
ئۆزى داغى شەھر ئىچرە قىلدى نۇزۇل.
ياساب ئەردى مەللۇ تەرەبخانەئى،
تەرەب قىلغالى قەسرى شاھانەئى.
ھەمۇل قەسر دەۋرىدە بىر تۇرفە باغ،
ئۇڭا ھەرگۈلى تازا رەۋشەن چەراغ.
بىبىك تاقىنى چەرخفەرسا قىلىب،
بۇ گۈلشەن ئاتىن جەننەت ئاسا قىلىب.
ھەمۇل رەۋزەدە بولدى شاھ مەنزىلى،
تۇشۇب شەھر ئىچىندە سپاھ مەھمىلى.
چۇ بۇ ئىشنى مەئلۇم ئىتىب خاسۇ ئام،
بارى جەننەت ئاساغا ئەيلەب خىرام.
ھەۋاسى كۆرۇب شاھدىن ئىلتىفات،

تابىب ھەربىرى يەڭگىسى باشدىن ھايات.
ئاۋام ئالىغا ئىلتىجا ئەيلەبان،
يىراقتىن چېكىب ئۈن، دۇئا ئەيلەبان.
شاھ ئەلتاف ئىلە بارچەسىن شاد ئېتىب،
بۇزۇلغان كۆڭۈللەرنى ئاباد ئېتىب،
قىلىپ ھۆكمىكىم، ئەل قىلىب ئىزتىراب،
كىشىدىن تەمەئ قىلماسۇن رىشتە تاپ.
بىراۋكىم تەمەئ رىشتەئى قىلغۇسى،
ئۇنىڭ بىرلە بوغزىدىن ئاسىلغۇسى.
بىرىپ مۈلك ئېلى لىك مالىئەمان،
كى ئۇندىن تاپىب بەھرە ياخشى - يامان.
رەئىيەت بۇ بەرمەككە خۇرسەند ئولۇب،
سىپاھى ئالۇردىن بەرۇمەند ئولۇب.
بىراۋدىن بىراۋگە يېتىشمەي غەمى،
كىشىدىن كىشى ئالمايىن دىرھەمى.
سىكەندەر ئىچىب ئەيش ئۆچۈن جامى ساق،
قىلۇر ئەردى كەشىر مۈلكىن تاۋاف.
غارايىب كۆرەر ئەردى ھەددىن فۇزۇن،
كى شەرھى ئۇنىڭ سۆزنى ئەيلەر ئۇزۇن.
بىر ئۇل جۈملەدىن جامى ئەردى شىگەرف،
تولا مەيدىن ئۇنداقكى دەريايى جەرق.
كى مەللۇ چۇ سالىب چىقىب مۈلكىنى،
قاچىب قالدى گوياكى بىر خازىنى.
نېچە تۆھفە گەنجىدىن ئۇنىڭ ئالىب،
چۇ ئۇل قەلئەغە ئەزم ئېتىب، بۇ قالىب،
ھەمۇل تۆھفەلەر بىر - بىرىدىن غەرىپ،
ھامانا سىكەندەرگە ئەرمىش نەسىپ.
ئۇلاردىن بىرى ئۇل دۇرەخشەندە جام،
ئىچىندە تولا بادەئى لەئلفام.
كى ھەر نېچەكىم ئىچسە كەم بولمايىن،
ئىچالمايىن كىمسە، خەم بولمايىن،
يازىب جام دەۋرىدە تەئرىفىنى،
قىلۇر چاغدا ئۇل جام تەسنىفىنى.
كى ئالەمنى ئالغاندا جەمشىد شاھ،
كىم ئۇل خۇسرەۋى ئەردى ھىكمەتپاناھ،

نېچە يىل يىغىب ھىكمەت ئەھلىن تامام،
تىلىسىم ئەتتىلەر سەئي ئېتىپ ئىككى جام:
بىرىسىن دېدى: جامى گېتىنەماي،
بىرىسىن دېدى: جامى ئىشرەتفەزاي.
چۇ گېتىنەما ئەسرۇ مەشھۇر ئەرۇر،
مۇنى ۋەسف ئېتەي ئۇلچە مەقدۇر ئەرۇر.
كى ۋەزئىن تىلىسىم ئەيلەگەندە ھەكىم،
بۇ نەۋئ ئەيلەمىش ساز تەبئى سەلىم.
كى مەي جازىبى بولغاي ئەجزا ئۇڭا،
تامام ئولماغاي بادە ئەسلا ئۇڭا.
نېچە ئىچسەلەر بولغاي ئۇل لەب - بەلەب،
زەھى خۇش تاماشا، زەھى خۇش تەرەب.
ئەگەرچى نېچە ئىچسە ئۆكسۈلمەگەي،
ۋەلې ئەگرى ھەم بولسا تۆكۈلمەگەي.
ئۇنىڭدەككى، مەي جەزبى ئۇنىڭ ئىشى،
ئالائالماغاي جەزب قىلماي كىشى.
مەي ئۇندا ھەمۇل كۇن مەگەر قالماغاي،
كى ئالەمدە مەيدىن ئەسەر قالماغاي.
سىكەندەرگە چۇن روزى ئۇل جام ئولۇپ،
تۈزۈپ مەجلىسۇ بادە ئاشام ئولۇب،
قىلىب ھىكمەت ئەھلى تاماشا ئۇنى،
ئىلىكدىن دەمې قويماي ئەسلا ئۇنى.
بولۇب شاھقە ئۇل نەۋئ ئىشرەتفەزاي،
كى ياد ئەيلەمەي جامى گېتىنەماي.
كېتۈر ساقى ئۇل جامى ياقۇتگۇن،
كى ئەل تەبئىدىن ئىشرەت ئەتگەي فۇزۇن.
نېچە بادەسىن ئىچسە كەم بولماغاي،
مۇئاشىرغە ئۇندىن ئەلەم بولماغاي.
مۇغەننىي، سۇرۇدى چىقار دىلنەۋاز،
بولۇب ئەھلى كەشمىردەك سېھرساز.
ئەگەر نەغمە بەس قىلماق ئەتسەڭ ھەۋەس،
ھەمۇل جام كەم بولمايىن قىلما بەس.
ناۋايى، ئەگەر تاپساڭ ئۇل نەۋئ جام،
نىكىم بادەدىن ئۆزگە ئىچسەڭ ھارام،
خىتاب ئەتگەيسەن جامى باقى ئۇنى،
ۋەلې تۇتسا گۈلچېھرە ساقى ئۇنى.

ئىككى رەفىق ھىكايىتىكىم بىرى سەيىردىن قويىاش سىپىھىر كىشۋەرىدە شاھ بولغانىدەك مۇلك سۇلتان تەرغە يەتتى ۋە بىرى سۇكۇندىن يەر ئالەم ئەھلىغە لەكەدكوب بولغانىدەك خاكسار-لىق ھاسىل ئەتتى ھەم تا گەردىدەك ھەركەت ئىتمادى تۇفراقدىن قوپوب ئالى مەقامىغا يەتمادى

(ئىككى بۇرادەر توغرىسىدا ھىكايەت: بىرى سەپەرگە چىقىپ، سەياھ قىلىپ يۈرگەن قۇياش ئالەم مەملىكىتىگە شاھ بولغانىدەك، مەملىكەتنىڭ سۇلتانلىقىغا ئېرىشتى؛ يەنە بىرى جايىدىن قوزغالماي، ئالەم خەلقىغە پەشۋا بەرگەن يەردەك تۇپراقتا يېتىپ تۇردى، ھەت-تاكى توپا-چاڭچىلىكمۇ ھەركەت قىلمىدى، شۇڭا تۇپراقتىن ئايرىلىپ ئالى دەرىجىگە يېتەلمىدى)

خۇراساندا بار ئەردى ئىككى رەفىق،
بولۇپ رىفق ئىلە بىر-بىرىگە شەفىق.
ھەۋادىس سالىپ ئىشلەرىگە شىكەست،
مەئاش ئەمرىدە بولدىلەر تەڭدەست.
بىرى قىلمايىن تەرك مۇلكۇ دىيار،
بىرى قىلدى لېكىن سەفەر ئىختىيار.
مۇجاۋىرغە دەۋران سالىپ زارلىق،
ئۇلۇسدىن كۆرەر ئەردى كۆپ خارلىق.
كېرەك ئەلگە مۇفلىس كۆرۈنسە قەلىل،
كى ئۇنى قىلۇر كۆپ كۆرۈنمەك زەلىل.
ئەرۇر ئازكى فىرۇزە بولمىش ئەزىز،
چۇ خەرمۇھرە كۆپدۇر ئۇنى بىر پەشىز.
مۇسافىر سەفەرغە تاپىب ئىختىساس،
بۇرۇن خۇد مەزەللەتدىن ئولدى خەلاس.
كۆرۈپ ھەردەم ئەمرى بەغايەت ئەجىب،
ئۇنى تارتىبان ئەلتۇر ئەردى نەسىب.
كى تۇشتى گۇزەرگاھى يۇنان سارى،
يېتىشتى ئۆلۈك ئابىھەيۋان سارى.
يېرى كۆردى تۇفراغى ھىكمەتسىرشت،
مەگەر ھىكمەت ئەردى ئۇڭا سەرۋشت.
نېچە ۋەقت ئۇندا مەقام ئەيلەدى،
بىلىك كەسبىگە ئىھتىمام ئەيلەدى.
مۇساھىب بولۇپ ئەھلى ھىكمەت بىلە،
بەسى ئىلم كەسب ئەتتى رەغبەت بىلە.
نى قىلغالىكىم، كىمگە نىيەتدۇرۇر،
بۇرۇن شەرت ئۇڭا قابىلىيەتدۇرۇر.

چۇ قابىل ئىدى، تاپتى بېھەد ۋۇقۇف،
كى ھىكمەتدە بولدى جاھان فەيلەسۇف.
ئۇڭا چۇن بۇ ئىش سەيىردىن بەردى دەست،
يانا سەيرغە تۇشتى قىلماي نىشەست.
ئۇڭا ھىند مۇلكىگە تۇشتى گۇزەر،
كى شاھىغا ياپىلمىش ئەردى نەزەر.
گەرەۋ ئەيلەپ ئەردى ئارادا بۇ سۆز،
كى سەئي ئەيلەپ ئۇلكىم ماڭا ئاچسا كۆز.
ئۇڭا ئەقد ئەيلەپ كۆزۈم نۇرىنى،
كۆزۈم ئىچرەكى پەردە مەستۇرىنى،
ئۇنى قۇررەتۇل ئەينۇ فەرزەند ئېتەي،
كۆزۈم نۇرىنى ئۇڭا پەيۋەند ئېتەي.
چۇ داناغە فەھم ئولدى ئۇل ئېھتىياج،
بارىپ بىر-ئىككى كۈندە قىلدى ئىلاج.
شاھ ئۆز ۋەئدەسىغە ۋافا ئەيلەدى،
دىگەنىدەك ئۇنى كەدخۇدا ئەيلەدى.
يېتىپ شاھ ئۆمرى كۈنىگە زاۋال،
ئۇڭا تاپتى ئۇل شاھلىق ئىنتىقال.
چۇ ئاگاھلىق ئولدى ئۇنىڭ يارىغە،
بۇ كىم شاھلىق ئولدى ئۇنىڭ يارىغە.
سەفەر ئەزمى قىلدى ئەجەپ ھال ئىلە،
فەلەك كوبىدىن جىسمى پامال ئىلە.
بۇ كىشۋەرنى چۇن قىلدى ئارامگاھ،
كى يارى ئىدى ئۇندا كىشۋەر پاناھ.
رەفىقىغە كەلدى بۇ ئىش دىلپەزىر،
ئىنايەت قىلىپ ئەتتى ئۇنى ۋەزىر.

چۇ مۇلكىدە ئەفتادەۋۇ زار ئىدى،
ئۇلۇس ئالىدا دەم - بەدەم خار ئىدى.
ۋەزارەتدىن ئۇلماق رەفاھىيەتى،
بۇ داغى ئىدى سەير خاسىيەتى.

-چۇ ئەۋۋەلغىنىڭ سەيرى كامىل ئىدى،
ئۇڭا سەلتەنەت ئەمرى شامىل ئىدى.
كىشى ئۆزلۈكى مۇلكىدىن قىلسا سەير،
ئۇڭا ئاقىبەت ئەيلەسۇن تەڭرى خەير.

ھىكمەت ئىسكەندەر ئەرستۇدىن ساۋالى ئۇل بابداكىم چۇن سەنەر دۇجبى شىددەت- دۇرۇر، ھىكمەت ئەھلىدىن ئۇڭا نىگە رۇخسەتدۇرۇر، جاۋاپ ئەشتمەك

(ئىسكەندەرنىڭ ئەرستۇدىن، سەپەر قىلماق جاپا - مۇشەققەت چېكىشكە سەۋەپ بولىدۇ، شۇنداق تۇرۇقلۇق ھىكمەت ئەھلى ئۇنىڭغا يەنە نىمە ئۈچۈن رۇخسەت بېرىدۇ؟ دەپ سوئال سوراپ، جاۋاۋىنى ئاڭلىغانلىغى)

يانا دېدى شاھى فەرىدۇن ھەشەم،
كى: ئەي ھىكمەت ئەھلىغە رايىڭ ھەكەم!
ھەزەردە بولۇر كامۇ ئاسۇدەلىق،
سەفەردە ۋەلې رەنجۇ فەرسۇدەلىق.
چۇ تەبئ ئۇندا رەنجۇرۇ ئاجىزدۇرۇر،
نېدىن شۇغلى ھىكمەتدە جايىزدۇرۇر.
جەۋاپ ئەيتتى فىكر بىرلە ھەكىم،
كى، ئەي ھىكمەت ئەمرىدە فىكرىڭ سەلىم!
بۇكىم سەير ئارا ئەلگە يەتگەي مالال،
ئۇنىڭ رۇخسەتىدۇر مەھەللى ساۋال،
ۋەلې مۇندا سىررى نىھانىي ئەرۇر.
كى نەفسى ئۇنىڭ جاۋىدانى ئىرۇر،
كى ھەر رەنجدىن سۇڭ بولۇر راھەتى،
تەئەبسىز مۇيەسسەر ئەمەس ئىشرەتى،
تەئامكى، ئۇل مۇجبى كاھدۇر،
گەر ئوت رەنجىنى تارتماس خامدۇر.
نې ئالتۇنكى بار ئەلگە دىلكەشلىغى،
ئوت ئىچرە بولۇبتۇر جۇدا غەشلىغى.
سەنەركىم، مەشەققەتدە كەلدى سەقەر،
ئۇنىڭ ئوتىدا كىمسە تۇتماي مەقەر.
ھەمانا ئۇڭا ئازمايىش كۇنى،
ئەمەس پاكۇ خالىس ۋۇجۇد ئالتۇنى.
چۇ ھەرنېچە ئوت بولسا سۇزەندەراق،

گۇداز ئىچرە ئالتۇنى فۇروزەندەراق.
سەفەر ئوتىنى ئەيلەگەن ئىختىيار،
ۋۇجۇد ئالتۇنىن قىلدى كامىل ئىيار.
كېتۇرسە بىراۋ ئىستىھاندىن مەھەك،
ئىيارى ئارا تاپماغاي ھېچ شەك.
يانا ئۇندىن ئۇلدى سەفەر رۇخسەتى،
كى ئەلنىڭ ئەرۇر مۇجبى سىھھەتى.
نەدىنكىم، سەفەرغە كىشى ئۇرسا گام،
تەرەددۇد ئەرۇر مۇجبى ئىنھىزام.
غىزا ھەزمىغە تەبئ چۇن بولدى چۇست،
كىشى بۇ جىھەتدىن بولۇر تەندۇرۇست.
يانا ئۇلكى، تەبئىكى بولدى سەقىم،
ھەۋاۋۇ سۇۋ تەكرارىدىن تاپتى بىيم.
بۇ ئىككى چۇ بولدى تەجەددۇد پەزىر،
تەبىئەتقە سىھھەت بولۇر دەستىگىر.
كى مەجبۇل ئەرۇر ئادەمىزاد ئۇڭا،
كى ھەر ئەمرىكىم بولسا مۇئتاد ئۇڭا.
نىشاتىغە تەكرارى ھايىل بولۇر،
تەبىئەت تەجەددۇدغە مايىل بولۇر.
تەجەددۇد ئەرۇر چۇنكى مەرغۇبى تەبئ،
ئەرۇر مۇجبى ئەيش مەھبۇبى تەبئ.
سەفەردە بۇ ھالەت مۇيەسسەر دۇرۇر،
كى سۇۋۇ ھاۋا نامۇكەررەر دۇرۇر.

AltunOq

تەبىئەتقە بار ئىككى ئىشتىن نەۋا،
ئۇلاردىن بىرى سۇۋ، بىرسى هاۋا.
چۇ ئىككىسى بولدى مۇيەسسەر مۇقىم،
نە ئۇزىر ئەتقەي تەبئ بولماي سەلىم.
بەس ئولدى سەفەردىن سەلامەت داغى،

بەشەر تەبئغە ئىستىقامەت داغى.
بۇ نەۋئ ئىش ھەقىم ئەر رۇخسەت بىرۇر،
خىرەد ئەھلى ئىلىندە مەنزۇر ئەرۇر.
جەۋابىن تاپىب خۇسرەۋى خۇردابىن،
خامۇش ئولدى داناغە دەپ ئافەرىن.

ئىسكەندەرنىڭ كەشمىر شەھرىگە يەتكەندىن سۆگرە مەللۇنىڭ تىلسىم قورغاندىن يەل بىلەن ئوتنى ئوغۇرلاغانى ۋە ئۇل ۋەلايەتنى ئۆلۈك جىسمى نەفسىن مۇنقەتئ قىلغانى ۋە راھەت مۇنتەفى بىلغانى ۋە ئەفلاتۇننىڭ ئۇل تىلسىمنى ئاچقانى ۋە ياشۇرغان يەل بىلە مەللۇنىڭ هاياتىن بەرباد ئېتىب مەخفى ئوت شەرارىن ئەخگەرى ئۇنىڭ خىرمان ئۆمرىغە ساچقانى ۋە ئىسكەندەر مەللۇ ئورنىدا فىرۇزنىڭ چىراغ دەۋلەتىن يارۇتقانى

(ئىسكەندەر كەشمىر شەھرىگە كىرگەندىن كېيىن، مەللۇنىڭ تىلسىمات قورغاندىن شامال بىلەن ئوتنى ئوغۇرلاپ كېتىپ، ئۇ ۋىلايەتنى ئۆلۈك ھالەتكە چۈشۈرۈپ قويغانلىغى، راھەتنىڭ يوقالغانلىغى؛ ئەپلاتۇننىڭ ئۇ سىرنى ئېچىپ، مەخپى ئوتنىڭ چوغ ئۇچقۇنلىرىنى مەللۇنىڭ ھايات خامىنىغا چاچقانلىغى، يوشۇرۇپ قويغان شامىلى بىلەن ئۇنىڭ ھاياتىنى بەربات قىلغانلىغى؛ ئىسكەندەرنىڭ مەللۇنىڭ ئورنىغا فىرۇز ① نىڭ دولەت چىرىغىنى يورۇتقانلىغى)

بۇ فەرخۇندە تائرىخ دانىشۋەرى
دىدى بويلە تائرىخى ئىسكەندەرى.
كى، مەللۇ چۇ ئەزم ئەتتى قورغانىغا،
تىرىكلىكنى مىننەت قويۇب جانىغا.
ئىسكەندەر كېلىپ ئالدى تەختىن ئۇنىڭ،
قىلىب تىيرە ئىقبالۇ بەختىن ئۇنىڭ.
ئۇلۇسقە بىرىب ئەدلى بىرلە نەۋىد،
ئۇلۇس بارچە ئەدلىغە باغلاب ئۇمىد.
مۇتىئى ئولدىلەر ھۆكمۇ فەرمانىغا،
كۆڭۈل باغلابان لۇتفۇ ئىھسانىغا.
خەبەر سوردى چۇن مەللۇ ئەھۋالىدىن،
بۇ يەڭلىغ دىدىلەر خەبەر ھالىدىن.
كى، شاھ سەۋلەتىدىن فىرارىدۇرۇر،
فالان قەلئە ئىچرە ھىسارىدۇرۇر.
ھەمۇل سېھر ياخۇد تىلسىمى سۆزى،
كى ئەلچى قاشىدا دىگەندۇر ئۆزى.

تەمامىنى شەرھ ئەتتىلەر مۇ ـ بەمۇ،
خۇد ئاڭلاب ئىدى شاھى فەرخۇندە خو.
چۇ ئۇل بىر ئەجەب نەۋئ سۇرەت ئىدى،
ئۇنىڭ فىكرىن ئەتمەك زەرۇرەت ئىدى.
يانا مەجمەئى دىلكۇشاي ئىستەدى،
بىلىك ئەھلىدىن ئۇندا راي ئىستەدى.
كى، كەشمىر ئەگەر تازا گۇلزاردۇر،
ھەۋاسى ۋە لېكىن ئەجەب هاردۇر.
ئەسەر دائىما رۇھپەرۋەر نەسىم،
كى جەننەتدۇرۇر، يوقسە باردۇر جەھىم.
نەسىم ئەد بۇ گۇلشەندە تۇتماس ۋۇجۇد،
گۇلى ئوتدۇرۇر، سۇنبۇلى تىيرە دۇد.
ئەجەب ئىشكى دەھر ئولغاي ئاتەش فىشان،
ۋەلى تاپماغاي كىمسە ئوتدىن نىشان.
نى مۇلك ئىچرە كىم بۇ ئۇقۇبەتدۇرۇر،
بولۇر ئەلگە ئۇندا سۇئۇبەتدۇرۇر.

① فىروز ـــ مەللۇنىڭ ئوغلى

سۇئۇبەت نېكىم بولماق ئىمكان ئەمەس،
كى بۇ ئىككىنىڭ تەركى ئاسان ئەمەس.
بۇ ئىشىگە ئەگەر چارە مۇمكىندۇرۇر،
نې غەم، گەر كىشى مۇندا ساكىندۇرۇر.
يوق ئەرسا بۇرۇنراقكى بار ئىختىيار،
ئۇل ئەۋلاكى تەرك ئەيلەسەك بۇ دىيار.
كى ئاجىز بولۇب ئەزم ئىشى خۇش ئەمەس،
ئەشتىبەككە ھەر يەردە دىلكەش ئەمەس.
دېدىلەر بىلىك ئەھلى ئەيلەب دۇئا،
كى، گەر شاھغە بۇ ئىش دۇرۇر مۇددەئا.
كى ئۇنىڭ بۇ مەكرىنى دەفئ ئەتگەي بىز،
ھىجابىكى ئۇل سالدى، رەفئ ئەتگەي بىز.
نېدىن شاھ تەبئى ھەراسان ئەرۇر،
كى بۇ قۇللەر ئالىندا ئاسان ئەرۇر.
گەر ئون كۈنگەچە شاھ مۇھلەت بېرۇر،
ئۇل ئىش دەفئىغە تەڭرى نۇسرەت بېرۇر.
دېدى شاھكى: ئون كۈنگە بولسا دەرەك،
ئوتتۇ يەلسىز ئەل كەلگۈسىدۇر بەتەك.
ئۇل ئىشدىن كۆرۈپ شاھ تەبئىن مەلۇل،
فىلاتۇنى دانىشۋەر ئەتتى قەبۇل.
كى، فەرھۇندە تەبئىنى شاھى جاھان،
غەمىن ئەتمەسۇن ئاشكارۇ نىھان.
مەن ئۈچ كۈندە ئۇل نەۋئ تەدبىر ئىتەي،
كىم ئۇل ھال ۋەزئىگە تەغيىر ئىتەي.
بۇ سۆزنى دېگەچ نوكتەدانى بىسات،
ئىسكەندەرگە يۈزلەندى كۆپ ئىنبىسات.
بۇ ھالەتدە ئۇل نەۋئ كەم بولدى يەل،
كى دۇزاخ ئارا تۈشتى ئىسسىغدىن ئەل.
ئىسىغدىن بولۇپ خەلق ئىچى تابلىغ،
ئەجەبراق بۇ كىم، ئوتقا نايابلىغ.
يېتىب مەتبەخ ئەھلى فىغان قىلدىلەر،
فىغان ئىچرە بۇ سۆز ئايان قىلدىلەر.
كى، ئالەم ئارا يوقدۇر ئوتدىن ۋۇجۇد،
نې ئەخگەر، نې شۇئلە، نې ئۇچقۇن، نې دۇد.
دېگىل خوبلەر كۆڭلىدەك بولدى تاش،
كى ئۇندىن ئەمەس مۇتلەقا شۇئلە خاش.

تېمۇر ئورسالار ئوت قىلىب ئارزۇ،
ياقىندۇركى چىقىقاي ئوت ئورنىغە سۇۋ.
ئەگەر بولسا شيلان ئىشدا فۇتۇر،
چۇ ئەرز ئەيلەدۈك بىزدىن ئەرمەس قۇسۇر.
مەئەلقىسسە: ئوتتۇ يەل ئولدى تەباھ،
ئوت ئىسسىغ دەم ئەردىيۇ يەل ساۋۇغ ئاھ.
تەنۇر ئولمايىن كۈندۈز ئاتەش فىشان،
كېچە شەمئىدە شۇئلەدىن يوق نىشان.
ئەجەب ئىشكى چۇن يەلدىن ئەردى فەراغ،
نېرىن قالمادى ئۈچمەيىن بىر چەراغ.
ئىسىغدىن نەزەر شەمئىغە خيرەلىق،
ساۋۇغدىن يانار شەمئىغە تىيرەلىق.
ئۇل ئۈچ كۈندە ئەل بولدى ئەنداق زەبۇن،
كى بولدى ئەڭەكلەرگە قوللار سۇتۇن.
فىلاتۇن خەرىمىغە يۈز قويدى شاھ،
ئۇنىڭدەككى شاھ بارچە خەيلۇ سىپاھ،
كىم ئۇل ۋەئدەكىم قىلدى دانايى دەھر،
ئۆتۈب ئۈچ كۈن ئەل تاپمادى ھېچ بەھر.
ئەگەر مۇندىن ئارتۇق تەئەممۇل بولۇر،
مەشەققەتدىن ئەل بىتەھەممۇل بولۇر.
دېدى ھىكمەت ئايىنى دانىش پۇجۇھ،
كى، ئەل بولماسۇن بۇ ئەلەمدىن سۇتۇھ،
بۇ كۈن داغى مەۋئىدغە داخىلدۇرۇر،
ۋەلې تاڭلە مەقسۇد ھاسىلدۇرۇر.
بۇ سۆز بىرلە تەسكىن تاپىب شاھۇ خەيل،
بارى قىلدى ئارامگاھغە مەيل.
ئۇل ئىش رەفئى بۇ نەۋئ ئىدىكىم ھەكىم،
كى قىلدى قەبۇل ئۇنى بې ۋەھىۇ بىيم:
ئوقۇب ئەردى جاماسىب ئەھكامىدا،
بۇ سۆزنىكى ئىسكەندەر ئەييامىدا.
كىم ئۇل بولغۇسى شاھى ھىكمەتسىرشىت،
جاھان مۇلكى فەتھى ئۇڭا سەرنەۋشت.
بولۇردا جاھان مۇلكى تەسخىر ئۇڭا،
چۇ بولغۇسىدۇر فەتھ كەشمىر ئۇڭا.
شاھى بىرك قورغانغا يۈز ئۇرغۇسى،

ئۇلۇسدىن يەلۇ ئوتنى ياشۇرغۇسى.
تىلسىمدۇرۇر ئۇل هىسار ئىچرە چۇست،
بولۇر تاپماق ئۇنى قىلىب بازجۇست.
هىسار ئىچرە بىر ئويدۇرۇر سەگبەست،
تىلسىم ئەيلەمىش ئۇنى هىكمەتپەرەست.
كى يەل خەيلىنى ئۇندا بەند ئەيلەمىش،
خەلايىققە دەفئى گەزەند ئەيلەمىش.
بۇرۇن چاغ ئەسىب ئەسرۇ بې ئىئتىدال،
ئۇلۇسقە يېتەر ئەرمىش ئۇندىن مالال.
چۇ يەلنى هەكىم ئەتمىش ئۇل ئۆيدە بەند،
ياسامىش ئۇڭا رەۋزەنى دىلپەسەند.
كىلىب مۈلك سارى بۇ رەۋزەغە يۈز،
باقىب لىك كەشمىر شەهرىغە تۈز،
كى رەۋزەن ئىچىدىن نېكىم چىقسا يەل،
هەمەل يەل بىلە بەهرەمەند ئولغاي ئەل.

چۇ رەۋزەننى مەدرۇس قىلغاي كىشى،
ئىسەر يەلنى مەهبۇس قىلغاي كىشى.

يانا قەلئە تاشىدا بىر چاه ئەرۇر،
تىلسىمى يانا ئۇندا دىلخاه ئەرۇر.
بۇ چاه ئاغزى بەس تاردۇر، قەئرى كەڭ،
هەمۇل قەلئەغە دەۋرى كەڭلىكدە تەڭ.

ئۇنىڭ قەئرى بىر ئەئزەم ئاتەشكەدە،
كەيۇمەرس چاغىدىن ئاتەشزەدە.
ئىچىندە نەبۇدار ئۇنداق تىلسىم،
كىم ئۇل هۇفرە كۇنجىدە بىر روي جىسم.
كىشى هەيئەتى بىرلە جۇنبۇشنەماي،
ئۇل ئاتەشگاه ئىچرە هەرارەتنەزاي.

ياساب ئالدە دەم بىلە كورەيا،
هەمۇل كۆرە جىسمىدا ماشۇرەيا.
چۇ ئول كۆرەئۇ دەمغە ئەيلەب سىتيز،
بۇ ماشۇرە نەفخى قىلىب شۇئلە تيز.
چاه ئاغزىدا زاهىر شەرەر بىرلە دۇد،
بۇ دۇدۇ شەرەردىن خەلايىققا سۇد.
كى مۈلك ئىچرە ئوت مەنبەئى ئۇل بولۇب،
نى ئوتكىم، قۇياش مەتلەئى ئۇل بولۇب.

بۇ مۈلك ئىچرە ئوتلۇغ نېكىم بولسا تاش،
ئوتى ئۇشبۇ ئاتەشگاه ئىچىندە فاش.
تىلسىم ئەيلەبان جەزب ئوتلەرنى پاك،
كى ئاتەشگاه ئۇندىن بولۇب شۇئلەناك.
شەرەرلەركى چاه ئاغزىدا بىلگۈرۈب،
هەمۇل كىشۋەر ئەهلىغە ئوت يەتكۈرۈب.
كىشى قىلسا ئۇل چاه باشنى رۇست،
هەمۇل نەۋئىكىم رۇست ئىكەندۇر نۇخۇست.
ئوت ئولىاس يانا مۈلك ئەهلىغە فاش،
كىرەر يەر تۈبىگە نېچۈككىم قۇياش.
سىكەندەر قاچان ئالسا كەشمىرنى،
ئۇنىڭ شاهى ئەيلەر بۇ تەدبىرنى.

ئۇل ئىش دەفئىغە ئەهلى هىكمەت تامام،
دېگەيلەر ئايان ئەيلەلى ئېهتىمام.
فىلاتۇنغە لېكىن هەۋالەتدۇرۇر،
كى هىكمەتدە ساهىب مەقالەتدۇرۇر.
كىرەك تاپىپ ئۇل نەقب باشىن بۇرۇن،
تىكىب چادىر ئۇل يەردە تۇتقاي ئورۇن.
ئاچىب نەقب باشنى قىلغاي خىرام،
قەدەمنى ساناب ئۇرغاي ئون يەتتە گام.
چۇ ئون يەتتە گام ئۇردى قىلماي گۈزەر،
ئىكى يانىغە ياخشى قىلغاي نەزەر.

كى هەر سارى لەۋهې ئەرۇر تەئبىيە،
بىرىدە يەلۇ بىردە ئوت تەئمىيە.
كىرەك تەپسە هەرلەۋهنى ئويلە رۇست،
كى يۇمرۇلسا دېۋار ئىچىگە دۇرۇست.
بىرى يەلگە يېلدۇر، بىرى ئوتغە يول،
بۇزۇلغاچ راۋان تاشقارى قاچىتك ئۇل.
كى ئوت بىرلە يەل ئويلە تۇغيان قىلۇر،
كى يېللاركى باغلاندى ۋەيران قىلۇر.
ئىكى رەخنەدىن چۇن چىقار ئوتۇ يەل،
كۆرەر رۇستخىز ئۇل نەۋاهىدە ئەل.
يەل ئۇل قەلئە ئەهلىغە ئۇل نەۋئ يېتەر،
كى هەركىمگە كىم يەتتى بەرباد ئېتەر.
قىلۇر بارچە ئالىي ئىمارەتنى پەست،

بېرۇر بارى ئىندۇر ياغاچقە شىكەست.
ئىبلى قالماق ئولماي خەيال ئەيلەمەك،
ئەرۇر بەس خەيالى مەھال ئەيلەمەك.
ئوت ئۇل چاھەدىنكىم بولۇر شىرئەلەزەن،
بولۇر ئىلتىھابى ئۇنىڭ قەلئەكەن.
تۇتاشۇر ھەمۇل قەلئە ئوترۇسىغە،
نې ئوترۇسىغە، بۇرجۇ بارۇسىغە.
تاپار شۇئلەدىن تاشى ئۇل نەۋئ تاب،
كى خەلقى بولۇر ئىچكەرى سەڭ كەباب.
چۇ ئۇل لەۋھەلەرنى ئۇشاتتى ھەكىم،
كېرەك تاشقارى تۇرسا بىر دەم ۋەھىم.
ئەگەر يەل سالىب قەلئەغە رۇستخېز،
يېتىشتى ھەمۇل شەھرغە تۇندۇ تېز.
كىرىب لەۋھلەر تامغە رۇست ئەيلەسۇن،
ھەمۇل رەخنەلەرنى دۇرۇست ئەيلەسۇن.
كى ئۇل ئوت بىلە يەلگە تەسكىن يېتەر،
ئىكىسىدىن ئاشۇبۇ تۇغيان كېتەر.
بولۇر ھەم بۇرۇنغى قارارى بىلە،
يەل ئارامىيۇ ئوت شەرارى بىلە.
فىلاتۇن بۇ ئەفسانە شەرھىن بىلىب.
قوپۇب ئەردى شاھىدىن تەئەھھۇد قىلىب.
كېزىب ئۈچ كۈن ئۇل يەردە ھەنجار ئىلە،
نىشانە بىتىلگەن نەمۇدار ئىلە.
تاپىب ئەردى ئۇل نەقىبنىڭ باشىنى،
قىلۇرغە فۇسۇنساز پاداشىنى.
ئۇزاتقاچ خەلايىق بىلە شاھنى،
ھەمۇل نەقب ئۆزە چەكتى بۇنگاھنى.
ماكان ئەيلەگەچ ئەرز نەقبىنى مېھر،
چىقاردى كەۋاكىب تىلسىمىن سىپېھر.
فىلاتۇن قىلىب ئەزم دەرگاھغە،
تىلەب خىلۋەت ياقىن ئولدى شاھغە.
بۇ سۆزنى بىلىب ئەرز قىلماغنى فەرز،
بۇرۇندىن نىھەيەتغەچە قىلدى ئەرز.
شاھ ئاگلاب، بولۇب ھەيرەتتايىن ئاگا،
دېدى ئەيلەب ئېھسانۇ تەھسىن ئاگا.
كى: بۇ ئىش بۇتەرگە تاپىلدى جىھەت،
نې نەۋئ ئەمدى دانا كۆرەر مەسلەھەت؟
دۇئا ئەيلەبان سۆردى دانا مەقال،
كى: ئەي شەۋكەتىڭغە فەلەك پايىمال!
ماگا ئۇلچە دەرخورد ئىدى بولدى راست،
سەرەنجام ئۇلۇر بولسا تەگرىدىگە خاس.
بىر ئىش قالدىكىم باردۇر ئىقبال ئىشى،
بۇگۈن مۇقبىل ئۇنداقكى سەن، يوق كىشى.
قەۋىيدۇر ھەم ئىقبالۇ ھەم دەۋلەتىڭ،
ھەم ئۇل ئىككىچە قۇۋۋەتۇ ھىممەتىڭ.
تەئەممۇللۇق ئىشلەرگە قىلدىم ئىلاج،
سېنىڭ دەستبۇردۇڭغە بار ئېھتىياج.
كى سىندۇرغەسەن لەۋھەلەرنى نۇخۇست،
كى بۇ ئىش سەرەنجام بولغاي دۇرۇست.
كى ھەم شاھسەن، ھەم جاھان پەھلەۋان،
جۇۋانمەرد ئۆزۈڭ، دەۋلەتىڭ نەۋجۇۋان.
بۇدۇر بەندەلەر خاتىرىغە مۇراد،
كى سەندىن بۇ ئىش بەندى تاپقاي كۇشاد.
دېگەچ نۇكتە دانايى بىسياردان،
دېبان ئافەرىنلەر شاھى كاردان.
نىھانى نېچە مەھرەمى راز ئىلە،
ھەمۇل بىخرەدى چارە پەرداز ئىلە.
راۋان راكىب ئەتتى ھەمۇل سارى ئەزم،
كى بولمىش ئىدى نەقب داناغە جەزم.
چۇ يەتكۈردى شايىستە ھەمراھنى،
قارا تۇندە رەۋشەن راۋان شاھنى.
تۇشۇردىيۇ نەقب ئاغزىغە باردى بات،
ئۇنىڭ بىرلە ھەمراھ شاھى پاكزات.
كىرىپ نەقب ئارا ئانچە قىلدى خرام،
كى ئەردى ئىكى لەۋھەئى نۇقرەفام.
ئىكىسىن سكەندەرگە كۆرگۈزدى ئۇل،
دېدى: ئەمدى سائەت ئۆتەر، بات بول!
سكەندەر ئۇلارنى كۆرۈب بولدى شاد،
ھەمۇل شادلىقدا قىلىب ھەقنى ياد.
ئىكى لەۋھەنى تەپتى ئۇل نەۋئ رۇست،
كى يۇمرۇلدىيۇ تاشقارى چىقتى چۇست.
ئىكاۋ تىكتىلەر كۆزنى قورغان سارى،

نپ قورغان ساری، سۆنگی یەزدان ساری.
بۇ ئشتىن دەمي ئۆتمەدی بېشۇ كەم،
كی ئوت قەلئەدىن كۆككە چەكتی ئەلەم.
یانا بىر نەفەس ئۆتمەیىن یەتتی یەل،
ئۇنىڭدەككی تایەتتی، قوزغالدی ئەل.
چۇ ئەل سالدی ئافاق ئارا روستخیز،
یانا قىلدىلەر نەفب ساری گۇریز.
ئىكی رەخنە ساری راۋان باردىلەر،
گەچۇ خىشت ئىلە رۇست بۆتكەردىلەر.
مەسالىھ تۇتۇلىاق ئۆچۆن سەددی بیم،
قىلىب ئەردی ئامادە بارىن ھەكىم.
بەلا رەخنەسی چۆنكی مەھكەم بولۇب،
یەلۇ ئوتنىڭ ئاشوبی ھەم كەم بولۇب.
چىقىب نەقبدىن شاھی گەردۇن جەناب،
ئۇنىڭ بىرلە دانایی ھىكمەتمەئاب.
بولۇب ئىككىسی بەختدىن شادمان،
سىپاھ جانىبی ئەزم ئەیلەر زامان.
ھەمۆل نەقبدىن كەلدی غەۋغا ئۆنی،
ئەلالا بىلە ۋىـيۇ ـ ۋەیلا ئۆنی.
ھەمۆل دەمكی، قورغان ئارا تۆشتی ئوت،
كی ئەفلاك ئەۋجىغە یاۋۇشتی ئوت.
یانا یەل ھەم ئاشوبىكىم باشلادی،
ئالىب خەلقنی ھەر تەرەف تاشلادی.
بولۇب ئەل بۇ ئىككی بالادىن ھەلاك،
كىرىب نەقب ئارا بىر نیچە ۋەھىناك.
بۇ خەیل ئىچرە مەللۇۋۇ فەرزەندی ھەم،
دىمەي بىر ـ ئىكی زەۋجۇ دىلبەندی ھەم.
ھەمۆل ئوتدىن ئۆل خەیلی دىلسوختە،
كۆیۆب بۇ بىری، ئۆل بىر ئەفرۇختە.
چىقىب كەلدی باری سەراسىمەۋار،
تۇتاشىب ھەمۆل شۇئلەدىن ھیمەۋار.
شاھ ئالىنداغی ئۆل گۇرۇھی خەۋاس
بارىن ئەیلەب ئوتدىن ئۇلارنی خالاس.
كۆپی ئۆلدی ئۆل خەیل مەھرۇقدىن،
كىشی كۆرمەدی بویلە مەخلۇقدىن.

نیچە كىمسەكىم قالدی بولماي ھەلاك،
بىری بار ئىدی مەللۇ ئىبنی مەباك.
یانا ئوغلىكىم، ئاتی فىرۇز ئىدی،
قىزىكىم، مەھی ئالەمەفرۇز ئىدی.
ئۇنىڭ ۋەسفىغە بۇ ئادەم ئەرمەس مەھەل،
كی بولغۇسىدۇر ئۆز مەھەللىدە ھەل.
چۇ مەللۇغە فەھم ئولدىكىم شاھدۇر،
ئۆزی ئۆمرىنىڭ تاری كوتاھدۇر.
سكەندەر قاشىغە كېلىب قویدی باش،
باشىن چۆن كۆتەردی دیبان تۆكتی یاش.
كی: شاھا، قاشىڭدە گۇناھكارمەن،
جازا ھەرنە قىلساڭ سەزاۋار مەن!
ئەگەر ئەفۋ جۇرمۇمغە شامىلدۇرۇر،
تىرىلمەك ماڭا ئەسرۇ مۆشكۆلدۇرۇر.
گەر ئوتدىن ماڭا قەتئ بولمىش ھایات،
یانا ئۆلتۆرۇر ھەزرەتىڭدە ئۇیات.
ئەرۇر ئۆلىەكىم جەزم ھەرھال ئىلە،
سەن ئولغىل تىرىك كۆپ یىل ئىقبال ئىلە.
چۇ مەن بەندەمەن، بۇ ئىكی بەندەزاد
ئۇلار ئەفۋی بىرلە مېنی ئەیلە شاد!
كۆرۆب شاھ ئۆل ئەجزۇ تەسلىمنی،
چىقاردی ئۇنىڭ كۆڭلىدىن بیمنی.
دیدی: بىزدىن ئەرمەس ئىدی بۇ ستیز،
سەن ئۆز باشىڭگە تارتتىڭ تىغی تیز.
بۇ دەم ھەمكی تۇفراقغە سۆرتۆب ئۇزار،
ئایان ئەیلەدىڭ ئەجز ئىلە ئیئتىزار.
قاشىڭدە تۆزۆب ئەفۋ ھەڭگامەسىن،
گۇناھىڭغە چەكتۆك كەرەم خامەسىن.
تىرىلسەڭ ئىنایەت قىلىب تەختۇ تاج،
مۇقەررەر قىلىب كىشۋەرىڭدىن خىراج.
مۇسەللەم تۇتۇب ئەفسەرىڭنی داغی،
چىقالی بیرىب كىشۋەرىڭنی داغی.
ۋەگەر بەرمەسە ئۆمىز مۇھلەت ساڭا،
غۇرۇب ئەتسە خۇرشیدی دەۋلەت ساڭا.
خەلەفزادىڭغە ئیھتىرام ئەیلەلی،

ساڭا ئۇنى قايىم ـ مەقام ئەيلەلى.
يانا زادى ئىففەتمەئابىڭنى ھەم،
شەبىستان ئارا ئافتابىڭنى ھەم.
ھەرەمى ۋىسال ئىچرە خاس ئەيلەبان،
نىكاھ ئەمرىغە ئىختىساس ئەيلەبان،
قىلىب شەمئى مەجلىس شەبىستان ئارا،
ئەنىس ئەيلەلى كاخۇ ئەيۋان ئارا.
بۇ پەيۋەند بىرلە بولۇب ئۇلفەتى،
بىزنىڭ بىرلە بولسۇن ساڭا نىسبەتى.
چۇ شاھ قىلدى بۇ نەۋئ سۆزلەر ئادا،
تەرەبدىن بۇ خۇد قىلدى جانىن فىدا.
ئالىب جانىنى لۇتفۇ ئىھسان بىلە،
قەتىل ئەيلەدى ئابھەيۋان بىلە.
ئۇرۇب ئەردى خەنجەر زەمانە ئۇڭا،
بۇ ئۆلمەك خۇد ئولدى باھانە ئۇڭا.
سكەندەركى مۈلكدە مېھمان ئىدى،
چۇ كەچ يەتتى تار ـ تار نىمە جان ئىدى.
چۇ ئۇل شاھغە قىلدى جانىن نىسار،
گەدا ئەتتى نەقدى نىھانىن نىسار.
ئاڭا بىرىلە بولغۇنچە رىھلەت چاغى،
كېلىب ئەردى ئەركانى دەۋلەت داغى.
شاھ ئەتتى نېچە كىمسە تەئيىنكى، بات،
ئاڭا ساز ئېتىب بارچە بەرگى مەمات.
تاڭ ئاتقاچ مۈلۈكانە تەرتىپ ئىلە،
ئاڭا لايىق ئارايىشۇ زىب ئىلە،
سىپاھ ئىچرە شاھلەرنى ئاگاھ ئېتىب،
بارىن نەئشى دەۋرىدە ھەمراھ ئېتىب،
نيمەدفەنكى ئەجدادى ئاسۇدەدۇر،
كىتۇفراق ئاڭا ئەنبەرى سۇدەدۇر.
ئۇلۇغ رەۋزەئى چەرخ تاقى ئۇنىڭ،
يانابىر فەلەكچە راۋاقى ئۇنىڭ،
يوق ئەترافى كۆك گۈمبەزىنىڭ ھەدى،
ۋەلى ھەربىر ئەنداقكى كۆك گۈمبەدى.
تاشىدە فەلەكساي ئولۇب مىللەر،
ئىچىندە مەلەكسەير قەندىللەر.
كېلىب مەللۇ ئەجدادىنىڭ مەدفەنى،

بارىنىڭ ئاغىر ئۇيقۇغە مەئمەنى.
سەلاتىنغە بولغان مەھەل كامگاھ،
بۇ سۇلتانغە ھەم بولسۇن ئارامگاھ.
ھەم ئەنداقكى شاھ ئەتتى ئىنشايى ھۆكم،
ئەشتگانلەر ئەتتىلەر ئىجرايى ھۆكم.
ئىكى ئۈچ كۈن ئەتبائى ئەيلەب جازائ،
نەۋەردىدە بولدى بىساتى فازائ.
ھەمۆل ماھى كەشمىرۇ رەشكى تىراز،
كى ئاتىن قويۇپ ئەردىلەر مېھرناز،
بار ئەردى ھەمۆل سوگدىن غەمزادە،
يانا ئوغلى فىروز ماتەمزادە،
ھەمۆل سوگ رەفئىغە شاھى زەمەن،
مۈلۈكانە ساز ئەيلەبان ئەنجۇمەن.
تۇقۇز پايەلىغ تەخت ئۆزە ئولتۇرۇب،
تۇقۇز چەرخنىڭ شەۋكەتىن سىندۇرۇب.
مۈلۈك ئولتۇرۇب جەشنىدە ھەر تەرەف،
يىراقتىن ئالىب دەۋرىنى ئىككى سەف.
بۇلەر بارگاھ ئىچرە مەسكەن تاپىب،
يىراقتىن خەلايىق نىشىمەن تاپىب.
تەلەتتۇف بىلە شاھى گەردۇنفىراش،
بېرىپ دوسلەردەك ئەدۇۋسىغە ئاش.
چېكىب ئانچە نېئمەتكى چەرخى دەنيى،
خىرام ئەتگەلى تۆشتە كۆرمەي ئۇنى.
تۈمەن خانۇ، ھەرقايىسى خانى سىپېھر،
بۇ خانەلەردە ھەرقۇرس بىر قۇرسى مېھر.
قوي ئانچە بولۇب زەبھكىم، سانى يوق،
ئات ئانچەكى قوي، ئانچە ئىمكانى يوق.
ھەلاۋانى تەئرىف ئىتەي رەڭ ـ رەڭ،
پىشۇرمەككە شەككەر ئىزىب تەڭ ـ تەڭ.
تەبەق ئورنىغە سەھنى خان تۇتۇب،
تەبەقنى ئەت ئورنىغە بىريان تۇتۇب.
يېگۈلۈك فۇزۇن ھەددى ئەۋسافدىن،
دىمەي ھەددى ئەۋسافكىم، لافدىن.
چۇ بۇ نەۋئ خان چەكتى دارايى دەھر،
جاھان ئەھلى ئۇل خاندىن ئالدى بەھر،
چۇ خەنلەردىن ئۇل جەشن خالى بولۇب،

شاھی دەھر فەرمانی ھالی بولۇب،
کی ئەرکانی دەۋلەت خىرام ئەيلەبان،
شاھ ئەھکامىنى ئېھتىرام ئەيلەبان.
قىلىب زېب ئەلباسى فىروزنى،
ھەرەم ئەھلى ماھى دىلەفروزنى،
کېلىب قويدىلەر باشىغە تاجی زەر،
لىباسى زەر ئۈستىگە زەررىن کەمەر.
يانا ئۈچ توقۇز دەۋلەت ئەرکانىغە،
تونۇ جۇببە بىرلە ئۈنىڭ يانىغە.
ئىکی يۈزگە ھەم دېکلەيۇ تون بېرىب،
يالاڭ تون ئالارچە يانا ئون بېرىب.
ئۇلارنى چۇ مۇنداق سېۋۇندۇردىلەر،
شاھ ئالىندە توققۇز يۈکۈندۇردىلەر.
يۈکۈنگەچ، تىلەب شاھ فىروزنى،
ئۆزاتىب کەلامى دىلەفروزنى.
دېدی: چارە يوق تەڭری تەقدىرىغە،
ئەزەلدىن قەزا كىلكى تەھرىرىغە.
جاھان ئىچرە بولسۇن گادا، يوقسە شاھ،
بۇدۇر بارچەنىڭ يولى بىشتىباھ.
ئەمەس كىمسە شاھلىقتە يەتىمەك ئۈچۈن،
ئەرۇر شاھۇ دەرۋىش كەتىمەك ئۈچۈن.
کىشىگە ئەرۇر گەرچى ئۈمىد ئۈمۈر،
بىراۋگە ئەشتىشگىيۇ جاۋىد ئۈمۈر؟
جاھان ئۆزرەکىم بولدىکىم ئۇردى تەخت،
کىم ئول چەکىبەدی تاختا ئۈستىگە رەخت.
غەلەت ئەيلەدىم تەخت ئۈزە رەخت ئېرۇر،
کی، تەخت ئەھلىغە رەخت زىينەت بىرۇر.
ۋەلى تەختىغە كىمكى مۇھتاجدۇر،
قىيامەت ئېلىدەك يالاڭغاچدۇر.
ئۈکۈش رەخت ئىلە تەخت قىلغان مەقام،
قىلۇر تاختا ئۈستىدە ئۈريان مەقام.
ئەگەر مەن، ۋەگەر سەن، ۋەگەر ئەمرۇ زەيد،
کېرەکىمەسدۇرۇر رۇبىنى مەسكۈنگە قەيد.
بەھەرھال چۈن كەتگۈلۈکدۇر كىشی،
کېتەر فىکری دائىم كېرەکدۇر ئىشی.
کىشىگە ئەمەل خىرمان ئەر خوشەدۇر،
نېکىم مۇندا ئەکتی ئاڭا تۆشەدۇر.
ئەرۇر ھەر کىشىگە بىر ئىش زادی راھ،
ۋەلې زاد ئەرۇر ئەدل بولغانىغە شاھ.
سېنىنکىم بۇ مۇلك ئۆزرە شاھ ئەيلەدىم،
بۇ كىشۋەردە كىشۋەر پاناھ ئەيلەدىم.
کېرەك لۇتفۇ ئېھسان شىئار ئەيلەسەڭ،
ئادالەت يولىن ئىختىيار ئەيلەسەڭ.
رەئىيەتقە سەندىن يېتىب شادلىق،
مەمالىككە يۈز قويسا ئابادلىق.
بۇ يەڭلىغ چۇ ئىرشاد ئېتىب ۋەئزۇ پەند،
ئىکی ئالەم ئىچرە باری سۇدمەند.
بۇ سۆزلەر ئىچىگە ھۇلۇل ئەيلەدی،
يەر ئۆپتىيۇ بارىن قەبۇل ئەيلەدی.
دېدی: کی شەھەنشاھی گىتىستان،
ئادالەتدە دۇنيايۇ ئوقبادىستان.
بۇ كىم ئەيلەدىڭ مەيل فەرمانىنە،
نىکىم ئەمر قىلدىڭ، باری جانىنە.
دېگەن سۆزلەرىڭگە تۇتتۇب ھەق مېنی،
ئۈمىد ئۆلکی قىلغاي مۇۋەففەق مېنی.
دېگەندەك، ئىلاھى، بولە ئالغايمەن،
نې تىل بىرلە ئۆزرۈڭ قولە ئالغايمەن.
ئاتامنىڭ بولۇب ئەردی ياشی ئۇلۇق،
مەن ئەفئالىدىن بار ئىدىم قايغۇلۇق.
دىماغىغە خىففەت تاپىب ئەردی يول،
قۇلاق سالماس ئەردی نەسىھەتقە ئول،
کىسم ئول بۇ جىھەتتىن خەتا ئەيلەدی،
کی شاھ بۇيرۇغىدىن ئىبا ئەيلەدی.
بېرىپ پەند، سۆزلەر دېدىم بەس قاتىغ،
چۇ دەۋلەت يانىب ئەردی، سۆز نە ئاسىغ؟
چۇ مەن بەر يېدىم شاھ ئىنسافىدىن،
ئۈمىدىم بۇدۇر تەڭری ئەلتافىدىن.
کی قۇللۇقدا مەن دىلپەسەند ئولغايمەن،
شاھ ئېھسانىدىن بەھرەمەند ئولغايمەن.
قەرىدىن ئەگەر ئىشتا كەلدی خەتا،
يىگىت قىلماغاي، كۆردی چۈن كۆپ غىنا.
شاھ ئۇل سۆزلارىن چۈن نىگاھ ئەيلەدی،

ئاتا مۇلكىدە ئۇنى شاھ ئەيلەدى.
چۇ باردى كۇھەن پىر ئۇلۇب ناتەۋان،
ئۇنىڭ ئورنىدا تۇتتى يەر نەۋجۇۋان.
ئاياقچى، ماڭا جامى پىيرانە تۇت،
دىمان خۇسرەۋانە، فەقىرانە تۇت.
ھەمۇل جام بولسۇن ماڭا چارەرەس،
كى باشدىن يىگىتلىك قىلىبەن ھەۋەس.

مۇغەننىي، ھەزىن نەغمە بۇنياد قىل،
يىگىتلىكنىڭ ئەييامىنى ياد قىل.
كى ئۇل نەغمەدىن تازە ھۇشيا تاپاي،
ساغىنىپ يىگىتلىكنى جۇشيا تاپاي.
ناۋايى، بەسى كەچ ئەيلەدىڭ، دەرىغ!
يىگىتلىكنى بەرباد قىلدىڭ، دەرىغ!
يىگىتلىكدە يول ئۇردى نەفسى ھەسۇد،
نادامەت قەرىلىقدە ئەمدى نە سۇد؟

ئالا ئىسكەندەرنىڭ كۆڭۈل زۇلفى جادۇدىن خالى ھىندۇغە مەيل ئەتكانىدەك كەشمىردىن ھىندۇستانغە ئەزەمەت قىلغانى ۋە راي ھىند ھەمائەب ئەھل يىقىن ۋەگەرد ھىكمەت ئائىننى شەفىئ قىلىب ئۇلار پادىشاھىدىن قۇلاي يازۇغىن تىلەگەندەك دۇرەخۋائىست قىلىب قۇبۇل تۇشگانى ۋە راي ئىسكەندەر سىنارايىنى ھىند سارى باشلاب بىشەڭادا قىشلاق كۆرگۆزگانى ۋە ئۇل بىشەنى تۆرت ھەددى ۋەسفىكىم ھامان ئۆزىگە ھەد تەئرىف بىلمەس بەلكى سەربەئى مەسكۇنىرا ئانداق يەر تاپىلماس

(ئىسكەندەرنىڭ كۆڭلى سىھىر-جادۇدىن خالى ھىندۇستانىنى تارتىپ، كەشمىردىن ئۇيياققا يۈرۈش قىلغانلىغى، ھىند پادىشاسى جامائىتىنىڭ قۇللۇق بىلدۈرۈپ ئۇنى قىزغىن قارشى ئالغانلىغى؛ ھىند پادىشاسىنىڭ ئىسكەندەرنى بىشەگە سەھرا ساياھىتىگە باشلاپ بارغانلىغى، ئىسكەندەرنىڭ ئۇ ئاجايىپ جاينى كۆرۈپ، تەرىپىگە سۆز تاپالماي ھەيران قالغانلىغى)

گۇزارەندە دانايى ھىندىي نەجاد،
بۇ تەئرىخنى مۇنداق ئەيلەر سەۋاد.
كى، قىلغاچ سكەندەر بۇ تەدبىرنى،
كى فىروزغە بەردى كەشمىرنى.
چۇ باشىن سەزاۋارى تاج ئەيلەدى،
ئۇڭا ھەم مۇئەييەن خىراج ئەيلەدى.
مۇقەررەر بۇ نەۋئ ئەتتىكىم: ئىككى ئاي
بول ئۆز كىشۋەرىڭ ئۆزرە رەۋنەقفەزاي.
بۇ مىئاد ئىلە جەمئ ئەيلەپ سىپاھ،
تېگىشچە بارىغە بېرىپ خەرجى راھ.
يانا قىلما ھېچ ئىش سارى ئىلتىفات،
يېتىش بىزگە ھىندۇستان سارى بات.
بۇ سۆزلەردىن ئۇنى قىلىب سەرفەراز،
يانا سىگىلىنكىم ئىدى مېھرناز،

توقۇز پەردە كەيىندە پىنھان قىلىب،
ھەرىمىدە شەمئى شەبىستان قىلىب.
ئايان ئەيلەبان ھىند ئەزمىنى جەزم،
راۋان قىلدى ھىندۇستان سارى ئەزم.
چېرىككە ئىش ئاشۇب بولدى يانا،
زامانە لەگەد كۆب بولدى يانا.
چېرىك ياپىبان ئەرسەئى كاكنى،
ئۇنىڭ گەردى ئەنداقكى ئەفلاكنى.
بارۇر ئەردى ئۇل سارى ئەيلەب شىتاب،
ئۇرۇب يولنى مەنزىل-بەمەنزىل تەناب،
قايۇ ناھىيەتقەكى مەنزىل قىلىب،
ئۆتەر ئەردى فەتھىنى ھاسىل قىلىب.
ئەگەر چەرخۋەش ھىسنۇ ئالىي جىبال،
سىپاھ ئەيلەر ئەردى ئۇنى پايمال.
يامانلەردىن ئافاقنى پاك ئېتىب،

ۋەلی یاخشلەرنی تەرەبناك ئتب.
قلب سەركەش ئەل شەۋكەتن یەرگە پەست،
زەبەردەستلەرنی قلب زبردەست.
ئیتب دەشتنی ئەدلدن بوستان،
ئۇڭا تیگرۇكم، مۆلكی هندۇستان.
خەبەر چۆنكی فەهم ئەیلەدی رایی هند،
كی شاه ئولغۇسی كشۋەرارایی هند.
خۇد ئۇندنكی، كەشمرغە ئەزم ئیتب،
نې یەڭلغ ئۇنی فەتھ ئیتب، چۇن ییتب.
فۇسۇن رشتەسن سەر ـ بەسەر ئۆزگەنن،
تلسماتننك فەتهی كۆرگۆزگەنن.
نلەر قلغانن ئەهلی كەشمر ئله،
ئەگەر زور ئله، یوقسە تەدبر ئله.
ئەشتمش ئدی بارچەسن یەك ـ بەیەك،
كی كۆڭلی ئارا یوق ئدی هیچ شەك.
بلب ئەردكم ئەیلەي ئالماس خلاف،
نې مۆمكن خۇد ئەتمەك خەیالی مەساف.
مۇرەتتەب قلب پیشكەش ئەسرۇ كۆب،
سكەندەر جەنابغە تارتارغە جۆب.
مەتائ ئۇندا هەرنیكی ئەشیا كیلب،
توقۇز ـ ترقۇز ئۇندن مۇهەییا كیلب.
باردن بۇرۇن زندە پیلی دەمان،
كی تنرەب ئۇلاردن زەمنۇ زەمان.
ئۇلارننك كیلب سانی توقتۇز ـ توقۇز،
یانا بر رۋایەتدە ئوتتۇز توقۇز.
كیلب تاغدەك هەر برننك تەنی،
چۇ زور ئەیلەبان تاغ یتماق فەنی.
ۋەلې تاغكم، بولسا یەكپارە تاش،
نەمایشدە خاكستەری خارە تاش.
بر ئۇچدا بر چەرخۋەش تاش ئۇڭا،
كی ئۇندن نەمۇدار ئولۇب باش ئۇڭا.
ئەجەب تاغ ئولۇب جۇك یەڭلغ راۋان،
ئكی جانبدا ئكی بادبان.
قایۇ چۇك كۆكتن نشان كۆرگۆزۆپ،
كی خارتۇمدن كەهكەشان كۆرگۆزۆب،

نې خارتۇمكم، گۇرزە ماری دەمان،
سەلابەتدە ئەجدەر هامان، ئۇل هامان.
چۇ جسمغە هەرلەهزە ئۇل ئایلانب،
دگل تاغ ئارا ئەجدەها چرمانب.
ئۆزۆب، چرماغاچ سالغوردە چەنار،
ییتب، تۆرتگەچ سدرە ئاسما مەنار.
چقب خارتۇم ئەترافدن ئككی تش،
ئۇلاردن فەلەك خەیالغە سەرزەنش.
ئەجەل نەخلغە هەر بری ساق ئولۇب،
سەپدارننك ساقدەك ئاق ئولۇب.
سفاتی بەلاغە كیلب مۇتتەسف،
بەلا ئچرە سەبت ئەیلەگەن لام ـ ئەلف.
ئۇلۇغ جۇسە برلە فەلەكدن مسال،
بولۇب ئۇل فەلەك ئۆزرە چەڭەك هلال.
بۇ یەڭلغكی شەرھ ئولدی تابۇ تەۋان،
سالب هەر بری ئۆزرە بەرگۇستۇان.
ییتی رەڭ دیبایی زەركاردن،
مۆكەللەل قلب دۇرری شەهۋاردن.
یانا هەر بری ئۆزرە بر تۆرفە تەخت،
ئچندە توقۇز هندۇیی نیكبەخت.
قەبۇل ئچرە هەر تەرفی خالی كیلب،
نەزەر مەردۇمدن مسالی كیلب.
باری زەڭگی خالدەك مۆشك رەڭ،
باری هندۇیی زۇلفدەك شوخ ـ شەڭ.
بارننك لباسی سەرغ یا قزل،
باهارۇ خازان ئەیلەبان مۇتتەسل.
هەمۆل پیل چۆنكم خرام ئەیلەبان،
بۇلەر ئۇڭا ئۇیقۇ هارام ئەیلەبان.
یانا پیلچە خنگی تازي نەجاد،
دیمەي دیۋزادۇ، دەیین دیۋباد.
نەزەرغە كیلب هەر توقۇز ئۆزگەرەڭ،
كی ئۇل لۇتف ئله كەلمەیین كۆزگە رەڭ.
نەمۇدار ئارا هەربری بر پەری،
ۋەلې دیۋمانند ئولۇب پەیكەری.

يۇگۇرمەكتە ھەربىر سەبادىن ئۆتتۇب،
سەبا يوقكى، رەخشى سەمادىن ئۆتتۇب.
خىرام ئەيلەگەچ، نەرم رەفتار ھەم،
يۈرۈش بارچەغە تېزۇ ھەمۋار ھەم.
ھەر ئەبلەقكى، رەفتار ئارا گام ئالىب،
زامان ئەبلەقى كۆز يېتەرچە قالىب.
ھەر ئەشھەبكى، كۆككە باقىب كىشنەبان،
قۇياش ئەشھەبى تابىدەك ئىشنەبان.
كېچىم ھەر توقۇزغە يانا ئۆزگە رەڭ،
جەلاجىللەرى بارچە زەررىنە رەڭ.
مىنىب ئۈستىگە ھىندۇيى نەيرەۋەر،
زەراگىن قەبا بەلكى زەررىن كەمەر.
بولۇب چۈنكى يەكرانىغە جىلۋەدېھ،
سىنانى بىلە يەردىن ئالىب زىرېھ.
زۇھەل رەڭ ئولۇب، لېك بەھرامگىن،
زەمىرى ئارا بارچە ھەنگام كىن.
قۇلاقلەرىدە ھەلقەئى بەندەلىق،
تاپىب ئۆزچە ئالتۇنىغە ئەرزەندەلىق.
يانا بۇ ئەدەد بىرلە خەرۋاد رەخت،
تاقىب تەڭلەر چەرخكىردار رەخت.
نەزاكەتدە ھەر ھۇللەئى بې مىسال،
بولا ئالمايىن پەردە پۇشى خەيال.
بولا ئالمايىن كىيسە مەستۇر تەن،
نەمۇدار ئولۇب ئون قاتىدىن بەدەن.
يانا بۇ ئەدەد بىرلە ئالتۇن زۇرۇف،
قۇياشدەك فۇرۇزان، ۋەلې بې كۇسۇف.
سۇراھىيۇ تۇڭۇ قەدەھ بىرلە جام،
سەفاۋۇ نەمايىشدە خۇرشىد فام.
يانا ئانچە تۇتىيى شەككەر شىكەن،
نې شەككەر شىكەن، بەلكى شىرىن سۇخەن.
زۇمۇررەد تەنۇ لەئل مىنقار ھەم،
ھەمۇل لەئل سۆز ۋاقتى دۇربار ھەم.
يانا ئانچە تاۋۇسى زېبا جەمال،
لەتافەتدە تاۋۇسى جەننەت مىسال.
سەنەمدەك قىلىب ھۇش قەسىدە كۆچ،
باشى ئۆزرە يوق تاجكىم، تىترەگۆچ.

يانا سەندەلۇ ئۇد خەرۋەرلەر،
ھەمۇل مۇشكۇ كافۇر ئەنبەرلەر.
بۇ يەڭلىغ مۇھەييا قىلىب پېشكەش
كى قىلغاي تاماشاسىدىن رۇھ غەش.
ئاكابىركى مۇلك ئىچرە مەۋجۇد ئىدى،
كىم ئۇل خەيل مۇلك ئىچرە مەقسۇد ئىدى.
بارى ھىكمەتايىنۇ دانىشپۇ جۇھ،
فىلاتۇنمەنىش، بەل ئەرەستۇ شۇكۇھ.
يانابىر گۇرۇھ ئەھلى زۇھدۇ سەلاھ،
سەفادە قۇياشدەككى، چىققاي سەباھ.
مەسىھى سۇخەنسەنج يەڭلىغ بارى،
فەردى شەكەر گەنج يەڭلىغ بارى.
بۇلەر ئالىدە ئېئتىزار ئەيلەبان،
بەسى ئەجزلەر ئاشكار ئەيلەبان.
كى: مەن كەمىن بەندەمەن شاھغە،
باشىم مايىل ئۇل خاكى دەرگاھغە.
خەيالىمغە ھەرگىز خىلاف ئۆتمەمىش،
ئۇنىڭ بىرلە كىنۇ مەساف ئۆتمەمىش.
نې ھەد بىرلە خۇد قىلغايمەن بۇ خەيال،
كى قىلسام ھەم ئولغاي خەيالى مەھال.
بىراۋكىم ئۆزىن تۇتسا ھىندۇ ئاڭا،
نې يەڭلىغ چىقار روھ - بەررويى ئاڭا.
بۇ كىم ئەرى يەتگەندە ئەزم ئەتمەدىم،
ئاڭا غايەتى ئەجزدىن يەتمەدىم.
مىسالىن رەسۇلدىن ئالدىم قوپۇب،
باشىم ئۈستىگە قويدۇم ئۇنى ئوپۇب.
كۆپ ئەردى ماڭا خىزمەتى مۇلتەمەس،
بارۇرغە ۋەلې تاپمادىم دەسترەس.
نېكىم ھۆكمى ئەردى ئىبا قىلمادىم،
بويۇن تولغابان ماجارا قىلمادىم.
مىسالىنى جان بىرلە قىلدىم قەبۇل،
دېسۇن بىلگەنىن، تەڭرى ھەققى، رەسۇل.
ۋەلې ئەسرۇ مەجرۇھۇ رەنجۇر ئىدىم،
دېدىم ئۆزىر، نېۋچۈنكى، مەئزۇر ئىدىم.
ئەگەر شاھ ئۆزرۈم قەبۇل ئەيلەسە،
بۇزۇغ كىشۋەرىمغە نۇزۇل ئەيلەسە،

مىنى لۇتف ئىلە ئەيلەبان سەربەلەند،
خەلايىق ئارا ئەيلەسە ئەرجۇمەند.
باشىم كۆككە يەتكەي ئۇل ئەلتافدىن،
نامۇدارۇ ئايىنى ئەئتافدىن.
قۇلى بولغايىمەن تەندە جان بارىچە،
بەدەن ئىچرە جاندىن نىشان بارىچە.
ۋەگەر تەگرى كۆرگۈزمەسۇن قىلسا قەھر،
مەيى رىفق جامى ئارا قويسا زەھر،
ماڭا زاھىر ئەتسە گۇناھكارلىق،
نېتاڭ قىلسا ھىندۇ سىياھكارلىق
قەبۇل ئەيلەمەسكە داغى قايدە ھەد،
كى ھىندۇستاندە بولماس خىرەد.
مىنى شاھ سۆزى بىرلە مۇجرىم بىلىڭ،
ۋەلى سىز جامائەت شەفائەت قىلىڭ.
شەك ئەرمەسكى چۇن مەھز ئەۋسادۇر،
ئەرىغ خاتىرى كۆزگۈدەك سادۇر.
قاچان تۇرساڭىز سىز شەفائەت قىلىب،
گۇناھىدىن ئۆتكەي ئىنايەت قىلىب.
بۇ سۆز بىرلە ھىندۇيى شىرىن زەبان،
نى ھىندۇكى، ھىند ئەھلىغە مەرزبان،
يۈباردى ھەمۇل خەيلى چالاكنى،
تېگىز ئالىغە نېچە خاشاكنى.
ھەمۇل پېشكەشلەر بىلە ئۇل گۇرۇھ،
تاپىب ھەر قەدەم يولدا فەررۇ شۇكۇھ.
بارۇرلەر ئىدى ئوردۇ ئوترۇسىغە،
كى يەتتىلەر ئىسكەندەر ئوردۇسىغە.
بۇرۇن بارىب ئەركانى دەۋلەت سارى،
يانا يۈز قويۇب ئەھلى ھىكمەت سارى.
ئۇلار داغى زاھىر قىلىب ئىھتىرام،
بۇلار داغى ئەيلەب ئادايى پەيام.
پەيامىن ئۇلارنىڭ چۇ مەئلۇم ئېتىب،
بارىب شاھ تەبئىغە مەفھۇم ئېتىب.
ئىسكەندەر چىقىب تەخت ئۆزە شادمان،
تاپىب رايى ھىندىي غەزەبدىن ئامان.
ھەمۇل ئەل كېلۇردىن تاپىب شادلىق،
غەمۇ غۇسسە بەندىدىن ئازادلىق،
كى بۇ خەيل ئىدى ئالدە كۆپ ئەزىز،
كۆرۈنمەس ئىدى ھىند مالى پەشىز.
ئۇلارنى تىلەب لۇتفۇ ئىكرام ئىلە،
سۆرۇب نۇكتە شاھانە ئارام ئىلە.
سەلاھ ئەھلى يەتگەچ، تۇشۇب تەختىدىن،
بۇ تەۋفىق تاپىب بىيىك بەختىدىن.
كۆرۈشگەن مەھەلدە قىلىب ئۆزنى پەست،
كۆرۈب ئۆزنى دىن ئەھلىغە زىردەست.
قىلىب ھىكمەت ئەھلىغە ھەم مەيل بات،
ئېتىب ھەر بىرىسىگە كۆپ ئىلتىفات.
ھەق ئەھلى قاشىدا شاھى نېكبەخت،
جۇلۇس ئەتگەلى قىلمايىن مەيلى تەخت.
تەكەللۇفسىز ئەيلەپ يەر ئۆزرە مەقام،
ئۇلارنى داغى كۆپ قىلىب ئىھتىرام.
تامىغە شايىستە يەر كۆرگۈزۈب،
نېچۇككىم ئەرۇر لايىق ئولتۇرغۇزۇب.
تىلىن ئۆزىر سارى قىلىب نوكتەسەنج،
كى تۇشقۇنچە خۇد يەتىبەدى يولدا رەنج.
بۇرۇن شەھقە بارچە دۇئا قىلدىلەر،
يانا رايى سۆزىن ئادا قىلدىلەر.
قىلىب شاھ ئىزھارى شەرمەندەلىق،
مەشايىخقە ئەيلەب سەرەفگەندەلىق.
دېدى، ھەرنە سىز ئەتسەڭىز ئىلتىماس،
ئەرۇر فەرز تۇتماق نەفەس بىزگە پاس.
سىزنىڭ شاھىغە گەرچى گۇناھ ئاز ئېرۇر،
سۇنۇفى ئىنايەتقە مۇمتاز ئېرۇر.
ئەگەر جۇرمۇ ئىسيانى كۆپ بولسا ھەم،
كۆرۈب ئەجزىنى ئەيلەر ئەردىم كەرەم.
خۇسۇسەن سىزىڭدەك كىرامەند ئەل،
خىرەد پەرۋەرۇ پاكپەيۋەند ئەل،
كېلىب بولغاسىز قىلغانىغە شەفىئ،
نې قىلغاي بەجۇز ئەفۋ رايى رەفىئ.
گۇنايى خۇد ئاز ئەردى، كۆپ بولسا ھەم،
سىياسەت تەرىقىغە جوب بولسا ھەم،
بىلىب كەچتىم ئۇل بارچەنىڭ باشىدىن،
ئېلىك تارتتىم كىنۇ پاداشىدىن.

ئۆزىگە ئىنايەتنى جەزم ئەيلەسۇن،
قوپۇب بارگاھ سارى ئەزم ئەيلەسۇن.
ئىشىگە چېكەي مۇلك بىرلە تىراز،
باشىن تاج ئىلە ئەيلەيىن سەرفەراز.
سەدىرى يۈزىن كىشۋەراراي ئېتەي،
لىۋاسى تىرازىن فەلەكساي ئېتەي.
يانا چۇنكى سەرخەيلى فەررۇخ جامال،
كى بولدۇم سىزىڭ بىرلە فەرخۇندەفال،
قەدەم رەنجە ئەيلەب بۇيان يەتتىڭىز،
مېنى خۇشدىلۇ بەھرەمەند ئەتتىڭىز.
سىزىڭ رەنجىڭىز ئۆزرىنى قولغايمەن،
كى ئاندىن ئۆزۈم مۇبتەھىج بولغايمەن.
نې كىشۋەرغە بىر شاھ كىرگەن زامان،
قەدىمي ئەرۇر رەسمى مالى ئامان.
ئۇنى قىلماسۇنلەر بۇ ئەلدىن تەلەب،
كى ئەل تاپماغاي بەرمەگىدىن تەئەب.
نايا راي خىزمەتىغە چۇن يەتگۇسى،
بۇ كىشۋەر خىراجىن قەبۇل ئەتگۇسى.
خەلايىق باشىدىن ئالىب ئېھتىياج،
مەئاف ئەيلەدۈك ئىككى يىللىك خىراج.
بۇ يەڭلىغ كەرەملەر چۇ كۆرگۈزدى شاھ،
ئۇل ئەل بولدىلەر لۇتفىدىن خاكىراھ.
ئۇل ئەخلاقە بىھەددۇ غايەت كۆرۈب،
يانا بەخشىشى بىنىھايەت كۆرۈب،
ئۇنىڭ شۈكرىن ئەيتۇرغە لال ئولدىلەر،
دۇئا دەردە ئاشۇفتە ھال ئولدىلەر.
چۇ بىر يولى يۈزلەندى مۇفرىت سۇرۇر،
ياقىن ئەردى جان تەندىن ئولغاي نۇفۇر.
نې نەۋئ ئولسا ئۆزلەرنى زەبت ئەيلەبان،
دۇئا سارى ئايىنى رەبت ئەيلەبان.
دېدىلەركى: تا دەيىر ئولغاي سىپېھر،
سىپېھر ئۆزرە تا ئەيلەگەي سەير مېھر.
سىپېھر ئۆزرە بولسۇن ساڭا تەختگاھ،
قۇياش گىردى بالىشتىدىن تەكيەگاھ.
فەلەك بولماسۇن سەندەك ئاگاھسىز،
جاھان بولماسۇن سەن كەبى شاھسىز.

مۇسەخخەر بولۇب بارچە ئالەم ساڭا،
يېتى كىشۋەر ئولسۇن مۇسەللەم ساڭا.
يۈزلۈك ئەيلەسۇن بەخت مېھرى سەما،
زەمىرىڭنى مىرئاتى گېتىنەما.
جەنابىڭغە كەلگەندە بېهال ئەدۈك،
سۆز ئەيتۇردە قورقۇنچدىن لال ئەدۈك.
سېنى ئۆزگە شاھلاردەك ئەتتۈك گۇمان،
دېدۇق ئۆزگە شاھلەر ھامان، سەن ھامان.
نې بىلدۇككى، بولسا ئۇلار تىيرە خاك،
سېنى تەڭرى خەلق ئەيلەمىش نۇرى پاك.
سېنى شاھلەر ئىچرە قىلمىش ئىلاھ،
ئۇنىڭدەككى، سايىر ئۇلۇس ئىچرە شاھ.
كۆرۈب سەندە بۇ نەۋئ خۇلقى كەرىم،
كۆڭۈل ئىچرە نې ۋەھم قالدى، نې بىيم.
بىراۋدەككى، گۆلنى ئوت ئەتگەن گۇمان،
ئىسىدىن تىرىلگەي يېتىشگەن زامان.
چۇ تاپتۇق جەنابىڭغە مەنسۇپلۇق،
فۇزۇن بولدى خەيرەتقۇ مەغلۇبلۇق.
قىلىلغاچ ئىشىڭدە تەفەككۇر فۇزۇن،
تەھەييۇرغە بولدى تەھەييۇر فۇزۇن.
كۆرۈلدى سىفاتىڭكى مەستۇر ئەمەس،
كىم ئۇل نەۋئ ئىنسانغە مەقدۇر ئەمەس.
ۋۇجۇدۇڭ ھەق ئەتمىش مەلايىك سىفات،
كى سەنسىز دەمى بولماسۇن كائىنات.
سېنى بويىلە بىلگەچ ئىدى رايى ھىند،
كېلىب قىلماغاي ئەردى پەرۋايى ھىند.
ئىجازەت ئەگەر بولسا كەلتۈرمەگى،
يۈزىن ئاستانىڭغە يەتكۈرمەگى،
بارىب ئەفۋۇ لۇتفۇڭ بايان ئەيلەلى،
ھەزىن خاتىرىن شادمان ئەيلەلى.
ئۇنى تارتالى قۇللۇغۇڭغە ياۋۇق،
كۆزىن خاكى پايىڭدىن ئەتسۇن يارۇق.
دېدى شاھكى: سىزگە نىكىم بولسا كام،
ماڭا كام ئەرۇر، ئۇندىن ئۆزگە ھارام.
دۇئا قىلدىلەر ئۇل جامائەت قوپۇب،
يانا يولغا يۈز ئۇردىلەر يەر ئوپۇب.

يېتىب رايى ھند ئالىغە شادمان،
ئۇنى ھەم قىلىب شاد يەتگەن زامان.
بېرىب بارچە ھالەتدىن ئاگاھلىق،
تىلەب ئەزم قىلماقتە ھەمراھلىق.
ئۆزىگە تاپىب راي مۇنداق نەجات،
دېگەيسەنكى، ئۆلگەنگە يەتتى ھايات.
ھەمۆل خەيلنى سالىبان ئىلگەرى،
راۋان بولدى شاھ ئاستانى سەرى،
يانا تۆھفەلەر بۇرناغىدىن شىگەرف،
كى ۋەسفىغە قىلماي ۋافا سەۋتۇ ھەرف.
ئۆزىگە ھەمۆل ئەلنى ھادى قىلىب،
ھىدايەت بىلە قەتئى ۋادى قىلىب.
ئۇلار داغى رەھبەرلىغ ئەيلەب ئاڭا،
بارى يېل سۇخەنۋەرلىغ ئەيلەب ئاڭا.

شاھى كامران ۋەسفىنى ساز ئېتىب،
بۇ قىلماي تامام، ئۇل بىر ئاغاز ئېتىب.
دېبان فەيزۇ نەفئىنى خۇرشىدۋار،
ئۇنى زەررەدەك ئەيلەب ئۇمىدۋار.
دىبان بويلە سۆزلەرنى ھەمراھىغە،
قەدەم قويدىلەر شاھ دەرگاھىغە.

راۋان بەردىلەر شاھغە ئاگاھلىغ،
كى راي ئەتمىش ئۇل ئەلگە ھەمراھلىغ.
يانا ھۆكمى ئالىيغە بولدى سۇدۇر،
كى: بەرسۇن بىلىك ئەھلى مەجلىستە نۇر.
ئۇلار ھىند رايىن ئالىب كىردىلەر،
كى بۇ ھۆكمىغە مۇنتەزىر ئەردىلەر.

كەفەن ئەگنىدەۋۇ قىلىچ بىرىندا،
يانا مەۋت پىيرايەسى قويىندا.
ئۇنى كۆرگەچ ئوق ئەيلەدى مەنئ شاھ،
كى ئۇل قىلمامىش ئەردى ئانچە گۇناھ.
كى، كەلگەي بۇ يەڭلىغ مەزەللەت بىلە،
بۇ بەسكىم، كېلۇر ئەھلى مىللەت بىلە.
نېچۇككىم، مۇرۇۋۋەت ئۇڭا ئەردى فەن،
دېدى، ئالدىلەر تىغ بىرلە كەفەن.
كېتۇردىلەر ئەيلەب بەسى ئېھتىرام،
ئۇڭا تېگۇركىم شاھى ئالىي ماقام.
شاھ ئەئزاز ئىلە ئەرجۇمەند ئەيلەدى،
قۇچۇشماق بىلە سەربەلەند ئەيلەدى.
قىلىب شاھنىڭ پايبوسىغە مەيل،

نېچۇككىم تۇشەر تاغ ئاياغىغە سەيل،
يۇقارراق چىكىب شاھ ئىكرام ئىلە،
قۇچۇب شاھنى راي ھەم كام ئىلە.
يانۇب چۇن قۇچاردىن بولۇب كۆڭلى خوش.
كېتۇرگەنلەرنى ئەيلەبان پېشكەش.
شا ئەيلەب قەبۇل، ئۇڭا يەر كۆرگۇزۇب،
مۇلۇكانە قانۇنۇ ئايىن تۇزۇب.
نېكىم ۋەھم ئىدى كۆڭلىدىن قىلدى رەفئ،
زەمىردىن ئەندىشەنى قىلدى دەفئ.
يانۇ ئۇل سۇرۇك زۇمرەئ دىننى ھەم،
داغى زۇدرەئى ھىكمەتايىننى ھەم.
بۇرۇنغىدەك ئەيلەب رىئايەت بەسى،
نىياز ئۆزرە قىلدى ئىنايەت بەسى.
تەكەللۇم قىلىب شاھ بەسى جاننەۋاز،
دېمەي جاننەۋاز، ئەيت مېھماننەۋاز.
بارى ھىند ئەلىن ئويلە سەيد ئەيلەدى،
كى تارى ۋەفا بىرلە قەيد ئەيلەدى.
مۇلايىم چىقىب بەزم ھەددىن فۇزۇن،
تەسەلسۇل بولۇب نۇكتەلەرگە ئۇزۇن.
شاھ ئەلتافىنى چۇن كۆرۇب بىقىياس،
قويۇب رايى ھىند ئەيلەدى ئىلتىماس.
كى: ئەيلەب كەرەم شاھى گەردۇن نەھىب،
بۇ كىشۋەرگە رۇخساردىن بەرسە زېب.
تەۋەققۇف قىلىب مۇندا بىرنېچە ئاي،
قىلىب ھىند تۇفراغىنى چەرخساي.
بۇ كىشۋەردەكىم كۆپ غەرايىبدۇرۇر،
دېمەي كۆپكى، كانى ئاجايىبدۇرۇر.
ئەجەب بىشەۋۇ بۇلئەجەب ۋەھشۇ تەيد،
فاراغەت بىلە نېچە كۇن قىلسا سەير.
يىتىپدۇر ياقىن غالىبا قىش داغى
بۇ قىش ئىچرە يوق قىلغۇدەك ئىش داغى.

بەجۇز بادەۋۇ رۇدۇ ئەيشۇ نشات،
فاراغەت بىلە ئەيلەمەك ئىنبسات.
خۇسۇسەنكى هىندۇستاننىڭ قىشى،
قىلۇر خەلق تەبئىغە نەۋروز ئىشى.
بۇلۇت ئۈززە يامغۇر، شەجەر ئۈزدە ۋەرد،
نې ساۋۇغ، نې ئىسسىغ، نې بالچىغ، نې گەرد.
هەمەلغە قۇياش چۈنكى بەرگەي شەرەف،
يۈرۈش ئەزمى گەر بار ئەسا هەر تەرەف.
سىپاه تارتماق ۋاقتى هەم ئولدۇرۇر،
كىشى هەر ئىش ئەيلەي دىسە يولدۇرۇر.
كېلىب شاه كۆڭلىگە بۇ نوكتە خۇش،
ئۇنىڭدەككى، سۇۋ كۆرسە ساهىب ئەتەش.
قەبۇل ئەيلەبان بولدى خۇشهال كۆپ،
هەمۇل ئەلگە يۈزلەندى ئىقبال كۆپ.
دېدى: قاي سارى بولساڭىز رەهنەماي،
بولالى بۇ قىش ئۇندا مەهمىلكۇشاي.
دېدىلەركى: دېهلى ئەرۇر پايتەخت،
مۇناسىبدۇرۇر تارتماق ئۇندا رەخت.
دېدى شاهكى: شەهر ئىچرە سىغماس سىپاه،
كېرەك بېشەدە ئەلگە ئارامگاه.
ۋەگەر سىغسا داغى ئەمەس دىلپەسەند،
كى يەتگەي رەئاياغى ئەلدىن گەزەند.
راۋان بولسا بىزدىن بىراۋ ئىلگەرى،
كى يەر كۆرسە ئۇل شەهردىن تەشقەرى.
يىراقراقتىنە بولسا هەم باك ئەمەس،
كى ئەل شەهرسىز ئەسرۇ غەمناك ئەمەس.
يانا ئىلتىماس ئەيلەبان دېدى راي،
كى: هۆكم ئەيلەسە شاهى كىشۋەر كۇشاي.
بۇ قول بارسا بۇ ئىش سەرەنجامىغە،
كۆرەرگە مەهەل شاه ئارامىغە.
يوق ئەرسە كۆڭۈل هىچ تاپماس قارار،
ماڭا يۈزلەنۇر دەم-بەدەم ئىزتىرار.
بۇ سۆزدىن ئۇڭا شاهى فەرخۇندەفەر،
ئىنايەت قىلىب تەختۇ تاجۇ كەمەر،
بەسى تېزرەۋ، رەخشى خاراشكەن،
بارى كەرك زورۇ بارى پىل تەن.
مۇرەسسەئ ئەگەر بىرلە تەزيىن تاپىب،
يانا غەشىيە گەۋهەرايىن تاپىب.
ئۇزاتىب ئۇنى هىند سارى نۇخۇست،
ئۆزى داغى ئەزم ئەتتى ئۇل يان دۇرۇست.
يېتىشتى چۇ ئۆز كىشۋەرى ئىچرەراي،
بولۇب كىشۋەر ئەهلىغە ئىشرەتفەزاي.
بىلىب ئەلكى دۇشمەندىن ئولمىش ئامان،
قىلىب شاد كۆڭلىنى ياخشى-يامان.
شاه ئەتگان كەرەملەرنى بارى بىلىب،
بولۇب شادۇ بىهەد دۇئالەر قىلىب.
يانا راي چۇن هۇشدىل ئەيلەب ئەلىن،
ئىسكەندەر ياراغىغە باغلاب بېلىن.
هەمۇل بېشەكىم دەر ئىدىلەر نىگار،
ئىچىدە ئۇنىڭ بىنيهايەت شىكار.
نې بېشە، ئىرەم باغىنىڭ غەيرەتى،
خىرەد نۇتقىنى لال ئېتىب هەيرەتى.
كېلىب بېشەدىن ئەترى ئەنبەر نەسىم،
قىلىب تىيرە تۇفراغىنى ئەبهەر شەمىم.
مۇقارىن كېلىب سەندەلۇ ئابنۇس،
شەبەه بىرلە ئۇل نەۋئ كىم سەندەرۇس.
نەسىمىكى سەندەل سارىدىن يېتىب،
دىماغ ئويىنى سەندەلالۇد ئېتىب.
هەمۇل ئىس تۇتۇب بېشەۋۇ تاغىنى،
قىلىب سەندەلى سۇدە تۇفراغىنى،
يىلان سەندەلاسا شەجەر ساقىغە،
ساچىدەك بۇتى سىيمبەر ساقىغە.
قەرەنغۇل قىلىب مەيل سۇنبۇل سارى،
ئۇنىڭدەككى، سۇنبۇل قەرەنغۇل سارى.
شەجەر هەربىرى يەتكۈرۈب كۆككە باش،
بولۇب بەرگلەر ئىچرە پىنهان قۇياش.
قۇياش بەرگ ئارا ئۇل سىفەت مۇنزەۋى،
كى تۇفراقىغا سايە ئارا پەرتەۋى.
چەنار ئۇنداكىم پەنجە ئەيلەب هىزاب،
بولۇب ئويلەكىم، پەنجەئى ئافتاب.
نەلەككىم يېتىب جەۋزى-بويا ئۇڭا،

باش ئايلانماغى سالدى گويا ئۇڭا.
شەجەركىم بولۇب جەۋزى - بويا بەرى،
كېلىب شاخىغە دارچىنى يېرى.
چۇ زەيتۇن بولۇب چەرخ ئىلە مۇتتەسىل،
بولۇب چەرخ زەيتۇنى ئۇندىن خىجىل.
قايۇ نەخلىكىم، شاخى كۆكتىن ئاشىب،
ئۇڭا تاك شاخى چىقىب چىرماشىب.
ئۈزۈم خوشەسى بىرلە ئەھلى رەسەد،
سىپېھر ئۈزرە پەرۋىن كۆرۈب بىئەدەد.
ھەمۇل تاككىم، بولدى شاخ ئۈزرە بەند،
سالىب سىدرە شاخىغە پېچان كەمەند.
ئۇڭا يارمانىب خوشە دۇزدى خەيال،
سىپېھر ئۈزرە چىقماقنى كۆرمەي مەھال.
خازان ئىچرە چۇن بەرگى ئەسفەر ساچىب،
فەلەك ھەرسارى يۈزمىڭ ئەختەر ساچىب.
بۇ ئەشجار ئەۋجىدە ھەر جىنس تەير،
بولۇب تايىر ئولغاندە ئەفلاك سەير.
دېمە تەير چەرخ ئۈزرە سايىر بولۇب،
كى ھەر تەير بىر نەسرى تايىر بولۇب.
سۈرۈك تۈرفە توتىيى دىلكەش نەۋا،
كى ھەريان تۇتۇب بېشە ئىچرە ھەۋا.
قونۇب قەي شەجەر ئۈزرە ئەخزەر قىلىب،
نې ئەخزەركى، خىزرى پەيەمبەر قىلىب.
بولۇب بەرگسىز نەخلى ناجۇ كىبى،
نې ناجۇكى، بۇ چەرخى مىنۇكىبى.
دېمە چەرخى مىنۇكى، گۇلبۇن مىسال،
گۇل ئۇل خەيلكىم، كۆرگۈزۈب رەڭى ئال.
قىزىل خەيلىنىڭ رەڭى گۇلنار ئولۇب،
ئاڭا شۇئلەئى نار مىنقار ئولۇب.
قىزىل، يېشىل ئەيلەب چۇ ھەريان ھۇجۇم،
ياسالغان كىبى ئەيلەبان رەڭى مۇم.
يانا شارەكى نوكتەگو خەيل - خەيل،
قىلىب ھىند ئېلىدەك تەكەللۇمگە مەيل.
قىلىب لەۋھە كىمسان بىلە زېۋەرى،
ئۇنىڭدەككى، ھىندۇيى بازىگەرى.

دېمە لەۋھەكىم، لەۋھەئى زەرنىگار،
قىلىب زەرۋەرەق بىرلە ئەفسەر نىگار.
قايانكىم خىرامەندە مەدفۇن كېلىب،
كىم ئۇنى كۆرۈب، زارۇ مەفتۇن كېلىب.
جەۋەك ئەتلەس ئەيلەب ئۈزىگە لىباس،
كىيىب بۆرك ئورنىدا باشىغە تاس.
خىرامەندە تاۋۇسى زېبا جامال،
مەلەك خەيلدىن زاھىر ئەيلەب مىسال.
قىلىب جىلۋە ھەريان، ۋەلې مەستى ناز،
سۇراھى كىبى مەستۇ گەردەنفەراز.
سۇراھى كېلىب لاجۇۋەردى نىشان،
قىلىب ئۇنى زەرھەل بىلە شوستمان.
تەزەرۋى خىرامەندە، دۇرراج ھەم،
قىلىب ھۇش نەقدىنى تاراج ھەم.
بولۇب چۇن تەزەرۋ ئەيلەبان مەيلى سەرۋ،
بۇ گۇلدەستە مەيلى مۇتەللا تەزەرۋ.
چۇ تاۋۇس ئولۇب شاخى ئالىي نىشىن،
بولۇب سىدرە شاخىدا رۇھۇل - ئەمىن.
يېرى سەبزە بىرلە زۇمۇرەد نىشان،
ئۇڭا چەرخى مىنا زەبەرجەد فىشان.
شىمالىدا بۇ بېشەنىڭ رۇدى سىند،
جەنۇبىدا زاھىر بولۇب شەھرى ھىند.
بۇرۇد ئىچرە يۈزكىمە سۈرئەتنەماي،
فەلەك بەھرىدە ئويلەكىم ياكى ئاي.
كېلىب ھەددى شەرقىيدە بىر نېيستان،
كى ۋەسفىدە كەمدۇر نېچە داستان.
سەراسەر بۇ نەي ئىچرە شەككەر بۈتۈب،
نې شەككەركى، قەندى مۇكەررەر بۈتۈب.
بولۇب شەربەت ئۇل نەيستانىنىڭ سۈيى،
شەكەر، بالچىغ ئورنىدا سۇۋدىن قويى.
يانا ھەددى غەربىيدە تاغى رەفىي،
بولۇب تۆرت فەسل ئاندا — فەسلى رەبىئ،
قىشۇ ياز مەملۇ رەياھىن ئاڭا،
كېلىب نەھلەئى شەھد گۇلچىن ئاڭا.
نېھايەتدىن ئارتۇق كېلىب بۇ كەلىز،

بولۇب بارچە بۇ تاغ ئارا شەھدرېز.
كىشى قايسى تاشى سارىكىم باقىب،
ئۇنىڭ شەھدى بىر چەشمە سۇۋدەك ئاقىب.
قايۇ قول سارى ئەلگە بولسا ۋۇرۇد،
كۆرۇب شەھد ئاقىقانى ئەنداقكى رۇد.
كىيىك خەيلى بۇ تاغ ئۈزە مىڭ گەلە،
گۇلۇ شەھد ئاراسىدا بارى يەلە.
بۇغۇۋۇ مارال نەيستانىدا سەيد،
شەكەردىن بارىنىڭ ئاياغىغە قەيد.
تولا بەھرىدە ماھىيى سىيمگۇن،
فەلەك ھۇتى ھەربىر قاشىدا زەبۇن.
يانا بىشە ئەتراقىدا دامۇ دەد،
كىشى ئاۋلەماغلىغ ئۇچۇن بىئەدەد.
كىلىب شەھرى خۇد ۋەسفىدىن تاشقارى،
بولۇب خىيرە كۆز چۇن باقىب ھەرسارى.
بۇ بىشەدەكىم دىدىم ئەۋسافىنى،
قەلەم قىلدى مەھدۇد ئەترافىنى.
يىرى ئەردى ئاچۇق بەغايەت ئاڭا،
گۇلۇ سەبزە بەس بىنىھايەت ئاڭا.
قۇلاۋۇزلۇغ ئەيلەب، بولۇب رەھنەماي،
تۈشۈردى ئىسكەندەرنى فەرخۇندە راي.
ھەمۇل سەبزەغە تۈشتى خەيلۇ سىپاھ،
تىكىلدى يانا چەرخسا بارگاھ.
شاھ ئۇل يەردىن ئەسرۇ نىشات ئەيلەبان،
يۈرۈب ھەريانىن ئىھتىيات ئەيلەبان،
بەسىرەت بىلە ھەر تەرەف كۆز سالىب،
ئۇنىڭ تەۋرۇ ۋەزئىدە ھەيران قالىب.
قىلىب راي ئاڭا ئانچە قۇللۇق ئايان،
كى قاسىر بولۇب شەرھى ئىچرە بايان.
بارى شۇغلىدىن شاھ مەئزۇل ئولۇب،
قىش ئۇل يەردە ئىشرەتقە مەشغۇل ئولۇب.
كىتۇر ساقى، ئۇل ساغەرى زەرنىگار،
كى مەي لەئلىدىن بولدى گەۋھەر نىگار.
چۇ دەشتى نىگار ئىچرە قىلدىم مەقام،
كىرەكتۇر ماڭا زەرنىگار ئەمدى جام.
مۇغەننىي، تۈزات نەغمەئى رىختە،
ئۇنى قىل ئۆزۈڭ بىرلە ئامىختە.
كى بىر سەبزى شىردىن يانا ھىند ئارا،
مىنىڭ روزگارىمنى قىلدى قارا.
ناۋايى، نەلەر قىلدى خامەڭ يانا،
كى بىر مۈلكى ھىند ئولدى نامەڭ يانا.
نىچە كۆرسە مۈلكىدە ھىندۇ سەۋاد،
ئۇنۇتقاي كۆرۈنگەن زامان بۇ سەۋاد.

لۇغەت

ئا

ئايىن — 1) يوسۇن، ئادەت، 2) ئوخشاش، كەبى.
ئافاقگىر — دۇنيانى ئىگەللىگۈچى، جاھانگىر.
ئاسۇدە — تىنچ، تىنچلانغان.
ئاراستە — بېزەلگەن، زىننەتلەنگەن.
ئارايىش — زىننەت، پەرداز.
ئالەمەفرۇز — دۇنيانى يورۇتقۇچى.
ئاسىب — زىيان، مۇسىبەت، كۈلپەت.

ئارامياب — ئارام ئالغۇچى.
ئاتەش فشان — ئوت چېچىش.
ئابا — ئاتىلار، دادىلار.
ئاۋەر — كەلتۈرىدىغان كەلتۈرگەن، كەلتۈرگۈچى.
ئاغاز — باشلىنىش، كىرىشىش.
ئاشۇب — غەۋغا، توپىلاڭ، ھاياجان، قورقۇش.
ئام — ئامىمە، كۆپچىلىك، ئومۇم.
ئازىم — نىيەت قىلغۇچى، يۈرگۈچى.
ئاستانبۇس — بوسۇغىنى سۆيمەك، خىزمەتكارلىق.
ئاشۇفتە — پەرىشان، مەفتۇن، شەيدا.
ئازمايىش — سىناش، ئىمتىھان.
ئاسار — نىشانىلەر، بەلگىلەر.
ئاتەشكەدە — ئوتقا ئىبتىقات قىلغۇچىلارنىڭ ئىبادەتخانىسى.
ئاتەشزەدە — ئوت كەتكەن، ئۆرتەنگەن.
ئامىختە — ئارىلاش، ئارىلاشتۇرۇلغان.

ئە

ئەدل — ئادالەت، ئىنساپ.
ئەدۇۋ — دۈشمەن، ياۋ.
ئەفزۇن — ئارتۇق، زىيادە، كۆپ.
ئەئجۇبە — ئاجايىپ، قىزىق.
ئەئدا — دۈشمەنلەر.
ئەزم — نىيەت قىلىش، ئىنتىلىش.
ئەفلاك — ئاسمان.
ئەدەد — كۈنلۈك.
ئەسىغ — پايدا.
ئەھەد — بىر، بىرەركىم.
ئەفگەندە — تۆۋەن، پەست، تاشلاندۇق.
ئەركان — تايانچلار، ئۇلۇغ كىشىلەر.
ئەسافىل — تۆۋەن تەبىقە ئادەملىرى.
ئەۋاسىت — ئورتىلار، ئورتا ھاللار.
ئەشەد — ئەڭ قاتتىق.
ئەنجۇم — يۇلتۇزلار.
ئەقالىم — قىتئەلەر، مەملىكەتلەر، ئۆلكىلەر.
ئەرجۇمەند — ئەزىز، ھۆرمەتلىك، شەرەپلىك، دانىشمەن.

ئەشغال — مەشغۇلاتلار، ئىشلار.
ئەلتاف — مەرھەمەتلەر، ياخشىلىقلار.
ئەھمال — يۈكلەر.
ئەبر — بۇلۇت.
ئەخزەر — كۆپ - كۆك؛ يېشىل.
ئەنبۇھ — 1) توپلانغان؛ 2) كۆپەيمەك.
ئەرغۇۋان — باھاردا ئېچىلىدىغان قىزىل گۈللۈك دەرەخت.
ئەھمەر — قىزىل، قىپ - قىزىل.
ئەسفەر — سېرىق، ساپ - سېرىق.
ئەختەر — يۇلتۇز.
ئەنجام — ئاخىرى، تۈگەللىنىشى.
ئەخگەر — يېنىپ تۇرغان ئوت؛ چوغ.
ئەقتائ — پارچە - پارچە نەرسىلەر.
ئەتبائ — تەۋە بولغۇچىلار، پۇخرالار.
ئەندۇھ — غەم، قايغۇ.
ئەۋساف — سۈپەتلەر، تەرىپلەر، ماختاشلار.
ئەشجار — دەرەختلەر.
ئەرۇس — كېلىن.
ئەنىس — 1) ئۈلپەت، دوست؛ 2) يېقىملىق.
ئەنۋار — نۇرلار، يورۇقلۇقلار.
ئەجزا — بىر نەرسىنىڭ بۆلەكلىرى.
ئەۋلاك — ياخشىلار، تۈزۈكلەر.
ئەئزەم — ئەڭ كاتتا، ئەڭ بۈيۈك.
ئەفسەر — تاج؛ بىرەر نەرسىنىڭ بېشى.
ئەفئال — قىلىقلار، ھەركەتلەر.
ئەشھەب — ئاق بوز ئات.
ئەئتاف — مېھرىۋانلىقلار.
ئەبھەر — بوتاكۆز، نەرگىس گۈلى.

غ

غەنى — 1) باي، بەدۆلەت؛ 2) توققۇزى تەل.
غۇفران — كەچۈرۈم، شەپقەت،
غۇلۇۋ — غەلۋە، توپىلاڭ.
غەددار — 1)ئالدامچى، خىيانەتچى؛ 2) بىرەھىم، زالىم.
غۇررەندە — ھۆكىرىگۈچى.

غەنىم — دۈشمەن، قارشى تەرەپ.

غىرىۋ — شاۋقۇن - سۈرەن، چۇقان.

غەلىز — قويۇق، قېلىن، قوپال.

غۇرۇنبىش — ھۆكىرەش، ۋاقىراش.

غۇرۇب — 1) كۈننىڭ پېتىشى؛ 2) زاۋاللىق.

غەدر — كۆل؛ توختام سۇ.

غاشىيە — ئىگەر يوپىغى

ب

بۇنياد — ئاساس، نىگىز، ھۇل.

بېشەك — شەكسىز، شۈبھىسىز.

بىلاد — شەھەرلەر، مەملىكەتلەر.

بەدخاھ — باشقىلارغا يامانلىق تىلىگۈچى، ھەسەدخور، دۈشمەن.

بەست — باغلىنىش، بىرىكىش، بەنت بولماق.

بەيزە — تۇخۇم.

باقا — ئەبەدىي، مەڭگۈلۈك.

بېباك — 1) قورقماس، تارتىنماس؛ 2) ھاياسىز.

بېجىھەت — سەۋەپسىز، ئورۇنسىز.

بازجۇست — ئاختۇرۇش، ئىزلەش، تەكشۈرۈش.

بەھرەۋەر — بەھرى تاپماق، پايدىلانماق.

بىيم — قورقۇش، قورقۇنىچ، خەۋپ.

بەرق — چاقماق.

بەشەر — ئادەم، كىشى، ئىنسان.

بائىس — سەۋەپ، سەۋەپچى، باھانە.

بارانغار — بوران غارى.

بادپاي — يەل تاپان؛ چاپقۇر ئات.

بەركۇستۋان — ئۇرۇشتا ئاتقا ياكى پىلگە يېپىلىدىغان ئوق ئۆتمەس يوپۇق.

بۇم — باي ئوغلى، بايقۇش.

بارە — مەرتە، قېتىم.

بېداد — زۇلۇم.

بەجۇز — باشقا، ئۆزگە.

باۋەر — ئىشەنمەك، ئىشەنچ.

بەرازەندە — ئەرزىيدىغان، لايىق، ياراشقان.

بايداق — شەخمەتنىڭ پىيادىسى؛ پىيادە.

بەسرەت — كۆرۈش؛ زېرەكلىك، ئۆتكۈر زېھىن.
بېھەد — چەكسىز.
بەرۇمەند — 1) پايدىلانغۇچى؛ 2) ھوسۇللۇق.
بازخاست — قەلەپ قىلىش، ئىزلەش؛ قايتۇرۇپ ئېلىش.
بېھبۇد — 1) ياخشىلىق، ساغلاملىق؛ 2) پايدا، نىجات.
بۇلجار — ئۇچرىشىدىغان مەنزىل، ۋەدىلەشكەن ۋاقىت.
بەرد — سوغۇق.
بەقەم — قىزىل بوياق ئېلىنىدىغان دەرەخت؛ قىزىل بوياق.
بۇرج — 1) قەدىمقى ئاسترونومىيەدە ئون ئىككى دائىرىنىڭ ھەربىرى؛ قەلئەنىڭ سېپىل مۇنارى.
باتىل — بۇزۇلغان، بۇزۇق؛ بىھۇدە، ئاساسسىز.
باك — قورقۇش، خەۋپ، زەرەر.
بازىگەر — ئويۇنچى، مەسخىرىۋاز.
بېشە — توقاي، ئورمان، جاڭگالزار.

پ

پېشكەش — سوغات.
پېشە — ھۈنەر، كەسپ، ئادەت.
پەرەستەندەلەر — 1) تېپىنغۇچىلار؛ 2) خىزمەتچىلەر؛ 3) ياخشى كۆرگۈچىلەر.
پەيام — خەۋەر، دېرەك.
پەيغام — خەۋەر، دېرەك.
پايبەست — گىرىپتار، باغلانغان.
پايە — دەرىجە، مەرتىۋە.
پامال — ئاياق ئاستى قىلىنغان.
پەدىد — روشەن، ئېنىق؛ پەيدا بولغان.
پابوس — تازىم، ھۆرمەت، بويسۇنۇش.
پەند — نەسىھەت.
پاس — تۈننىڭ سەككىزدىن بىرى.
پەرخاش — جەڭ، ئۇرۇش.
پەيكەر — 1) ھەيكەل، گەۋدە؛ 2) سۈرەت.
پەيۋەست — تۇتاش، ئارقىمۇ - ئارقا، دائىم، ھەمىشە.
پالھەڭ — نوختا، تىزگىن.
پاداش — مۇكاپات، بەدەل.
پەيۋەندە — 1) ئۇلانماق؛ 2) بالا - قازا.
پىرايە — بېزەك، زىننەت.
پەيكار — ئۇرۇش، جەڭ.

پويه — يورغىلاش.
پەي — 1) ئاياق، قەدەم؛ 2) ئاياق ئىزى.
پەرتەۋ — نۇر، شولا، پارلاقلىق.
پەلارەك — قىلىچ، تىغ.
پەشىز — 1) ئەرزىمەيدىغان؛ 2) پارچە پۇل.
پايبوس — تازىم، ھۆرمەت، بويسۇنۇش.

ئۇ

ئۇبۇر — ئۆتمەك.
ئۇقاب — بۈركۈت.
ئۇلۇفە — ئەسكەر ۋە ئەمەلدارلارغا بەلگىلەنگەن مائاش، تەمىنات.
ئۇريان — يالاڭغاچ.
ئۇكۇش — كۆپ.

ت

تەئەممۇل — چوڭقۇر ئويلاش، مۇلاھىزە يۈرگۈزۈش.
تەئەققۇل — ئەقىل ئىشلەتمەك.
تىيرە — قارا، قاراڭغۇلۇق؛ غەم - غۇسسە.
تەۋەججۇھ — يۈزلىنىش؛ خەيرخاھلىق بىلەن قاراش.
تۇركتاز — تۇساتتىن باستۇرۇپ كەلمەك؛ ھۇجۇم.
تەي — يۈرمەك، كەزمەك.
تەرھى — ئېلىپ تاشلاش؛ بىنانىڭ پىلانى؛ بىنا؛ تەرتىپ، تۈزۈم.
تەشۋىر — 1) دولقۇن؛ 2) پالاكەت.
تاب — تاقەت، كۈچ، قۇدرەت، چىدام.
تەفاۋۇت — ئايرىمچىلىق، پەرق.
تۇش — تەرەپ.
تۆئمە — ئوزۇق، تاماق.
تەغەييۇر — ئۆزگىرىش، باشقا تۈسكە كىرىش.
تىفل — بوۋاق، گۆدەك، ئۆسمۈر.
تۇند — ئاچچىق.
تەۋەھھۇم — ۋەھىمىگە چۈشۈپ قېلىش، قورقۇش.
تاب — ئەشمەك، تولغىماق.
تۇغيان — تېشىش؛ ھەددىدىن ئېشىش.

تەفەئئۇل — تەخمىنلەش؛ پال ئېچىش.

تەشبىھ — ئوخشىتىش.

تەئەسسۇب — ئېچىنىش، ئەپسۇسلىنىش، كۆيۈنۈش.

تەقەررۇب — يېقىنلىشىش.

تەباھ — خاراپ، بۇزۇق، ۋەيرانە.

تۇل — ئۇزۇن، ئۇزۇنلۇق، بوي.

تەھەررۇك — قىمىرلاش، ھەركەتلىنىش.

تېگرۇ — ... غىنچە، گىنچە، ... قەدەر.

تۇنقال — قىستاش، چاقىرىش.

تەۋق — بويۇنچۇق، ھالقا.

تەھەتتۇك — پەردىنىڭ يىرتىلىشى؛ رەسۋا بولماق.

تەلايە — ھەربى قوشۇنلاردا ئالدىن يۈرگۈچى قىسىم.

تەھەييۇر — ھەيران بولۇش.

تەرك — ئۇرۇشتا كىيىلىدىغان مىستىن ئىشلەنگەن باش كىيىمى.

تەكاۋەر — يۈرۈشلۈك ئات.

تۇرفە — يېڭى، يېڭىلىق؛ قىزىق ئاجايىپ.

تەراۋەت — يېڭىلىق؛ پاكىزلىك.

تامۇغ — دوزاق.

تەئەددۇد — سانالماق، سانى كۆپەيمەك.

تەھەۋۋۇر — غەزەپ ۋە شىددەت بىلەن ھۇجۇم قىلىش؛ ھولۇقۇش.

تەرىد — توغرىماق، ئۇشۇتماق؛ بۇردا (نان)

تەزەررۇئ — يېلىنىش، يالۋۇرۇش.

تىھى — خالى، بوش؛ بەھرىسىز.

تۆشە — ئوزۇق، نەسىۋە.

تەزيىن — زىننەتلەش، بېزەش.

تەۋر — ئادەت ،قىلىق، يوسۇن؛ رەۋىش.

تەنقىس — كەم ئۇچرايدىغان نەرسە، يېتىشمەسچىلىك.

تەۋەققۇف — توختاش، تىك تۇرۇش.

تەزئىف — بىر ساننى ئىككىگە كۆپەيتىش.

تەفۋىز — تاپشۇرۇش.

تەشەددۇد — شىددەتلىشىش، قاتتىقلىشىش ئېغىرلىشىش.

تەنسىق — تەڭ بۆلمەك.

تابۇغ — بويسۇنماق.

تەزەرۋ — توخۇ ئائىلىسىگە كىرىدىغان بىرخىل چىرايلىق قۇش.

تەكۇتاز — ئايلىنىش، كېزىش.

تەزۋىر — ئالداش، ھىلە ـ مىكىر.
تەبىئ — تەبىئەت، خاراكتىر، تالانت.
تۇھەف — سوغا ـ سالاملار.
تەسنىف — 1) تۈرلەرگە ئاجرىتىش؛ 2) ئەسەر ياكى مۇزىكا يارىتىش.
تەھەب — مۇشەققەت، قىيىنچىلىق.
تەجەددۇد — يېڭىلىنىش.
تەغيىر — ئۆزگەرتىش.
تەسخىر — 1) قولغا ئېلىش؛ 2) ئىلىندۇرۇش، رام قىلىش.
تەئبىيە — 1) تەرتىپكە كەلتۈرۈش؛ 2) پىستىرما.
تەئمىيە — يوشۇرۇش، تېپىشماققا ئايلاندۇرۇش.
تەئەھھۇد — زىممىگە ئېلىش، ۋەدىلىشىش.
تەلەتتۇف — يۇمشاق مۇئامىلە قىلىش، ئەركىلەش.
تەۋان — كۈچ ـ قۇۋۋەت، قۇدرەت؛ تاقەت، چىدام.
تىراز — 1) يىپەك جىيەك؛ 2) زىننەت، نەقىش؛ 3) ئۇسلۇپ.
تەسەلسۇل — زەنجىرسىمان تىزىلماق.
تەير — 1) قۇش؛ 2) ئۇچۇش.
تاس — لىگەن، تەڭنە.

ي

ياۋەر — ياردەمچى، مەدەتكار.
ياۋۇق — يېقىن.

ج

جازىم — نىيەت قىلغۇچى، بەل باغلىغۇچى.
جۇلۇس — 1) ئولتۇرۇش؛ 2) مەجلىس.
جۇز — باشقا، ئۆزگە، بۆلەك.
جاھ — مەنسەپ، مەرتىۋە.
جەۋف — بوشلۇق، كاۋاك.
جانىبەتكەش — زاپاس ئاتنى يېتىلەپ ماڭغۇچى خىزمەتكار.
جوستۇجوي — ئاختۇرۇش، ئىزلەش.
جىھەت — 1) تامان، تەرەپ، ياق؛ 2) سەۋەپ، ۋەج.
جەھل — 1) بىلىمسىزلىك، نادانلىق؛ 2) ئاچچىغلانماق.
جەلا — ۋەتەننى تاشلاپ كېتىش.

جەببار — 1) قۇدرەتلىك، ئەزىمەت؛ 2) جەۋر قىلغۇچى.
جاددە — 1) كاتتا يول، يول؛ 2) قائىدە، نىزام.
جوش — 1) قايناش؛ 2) غۇلغۇلا، غەۋغا، توپىلاڭ،
جەۋق ـ جەۋق — پادا ـ پادا، توپ ـ توپ.
جەھد — تىرىشىش، ئەستايىدىل ھەركەت قىلىش.
جانىب — تامان، تەرەپ، جەھەت.
جەۋشەن — ساۋۇت (ئۇرۇش كىيىمى)
جىنانۋەش — جەننەتكە ئوخشاش، باققا ئوخشاش.
جىبە — توقۇپ ياسالغان تۆمۈر كىيىم (ئۇرۇش كىيىمى)
جۇنبىش — قىمىرلاش، ھەركەت، قوزغىلىش.
جىدال — 1) جەڭ؛ 2) نىزا، جاڭجال.
جەيب — 1) ياقا؛ 2) يانچۇق.
جاۋىدان — ئەبەدى، مەڭگۈ، دائىمى.
جايىز — مۇمكىن، رۇخسەت قىلىنغان، ئورۇنلۇق.
جەھەننەم — جەھەننەم، دوزاق.
جاۋىد — ئەبەدى.
جىبال — تاغلار.
جەۋھەك — ئارپىنىڭ دېنىغا ئوخشىتىپ ياسالغان ئاياللار بىزىگى.

چ

چىبىرە — غالىب، ئۈستۈن.
چەرخى گەردان — ئايلانغۇچى ئاسمان.
چۇست — تېز، چاققان.
چابۇك — 1) چاققان، تېز؛ چەۋەنداز؛ 2) ئويناق، شوخ.
چەرب — چىچەن، ئۇستا.
خەسم — دۈشمەن؛ مۇقابىل، مۇخالىپ.
خەيل — گورۇھ، توپ.
خىرام — يۈرمەك، كەتمەك.
خۇشك — 1) قۇرۇق، قۇرۇقلۇق؛ 2) يەر.
خامە — قەلەم.
خاكبوس — 1) تۇپراق قېزىش؛ 2) بويسۇنۇش؛ 3) زىيارەت قىلىش.
خۇتۇر — ئەنسىزلىك، خاتىرىلەش.
خىرەد — ئەقىل، زېھىن.
خەزايىن — خەزىنىلەر.

خارىج — تاشقىرى.
خۇد — 1) ئەلۋەتتە؛ 2) يالغۇز؛ كەبى.
خانەۋادە — ئائىلە، ئەۋلات، سۇلالە.
خەراش — 1) يىرتىش، تاراشلاش؛ 2) خىرىلداش.
خەلەل — ئۇقسان، كەمچىلىك.
خىسال — خىسلەتلەر، سۈپەتلەر.
خۇرۇش — ۋاقىراش، ھۆكىرەش؛ پەريات، پىغان.
خەدەڭ — ئوق، ئوقيانىڭ ئوقى.
خەفتان — ھەشەمەتلىك تون.
خۇرشىد — قوياش، ئاپتاپ.
خوشا — قانداق ياخشى!
خەيرۇل بەشەر — ياخشى ئىنسان.
خەۋاس — خاسىيەتلەر.
خۇردەمان — نازۇك نەرسىلەرنى بىلگۈچى.
خايىف — قورقۇنچاق.
خاكسۇد — توپىغا مىلەنگەن.
خۇدراي — ئۆجەر، قەيسەر؛ باشباشتاق.
خىففەت — يەڭگىلتەكلىك.
خاكىستەر — كۈل.
خەرۋار — بىر ئىشەكلىك يۈك.
خەيرات — ياخشىلىقلار؛ خەير - ساخاۋەتلەر.
خىرامەندە — ناز بىلەن چىرايلىق يۈرگۈچى.

ل

لىۋا — بايراق، تۇغ.
لۇججە — توپ، توپلام.
لاجۇۋەرد — قېنىق كۆك رەڭلىك تاش.
لەمئە — يالقۇن، شولا؛ روشەنلىك، يالتىراقلىق.
لەۋن - لەۋن — رەڭمۇ - رەڭ.
دەھر — دۇنيا، ئالەم، زامان، دەۋر.
دەرەڭ — 1) ئاستا؛ 2) پۇرسەت، ۋاقىت.
دەفئ — قايتۇرۇش، رەت قىلىش، كەتكۈزۈش.
دەبۇر — غەرپ شامىلى.
دەستىرەس — 1) قولى يەتمەك؛ 2) ئىمكانىيەت؛ 3) كۈچ - قۇۋۋەت.

دەلىر — يۈرەكلىك، دادىل.

دەۋۋار — دەۋر قىلغۇچى، ئايلانغۇچى.

دىلپەزىر — يېقىملىق.

دىلاۋەر — يۈرەكلىك. باتۇر، قەھرىمان، پالۋان.

دىباچە — 1) كىتاپنىڭ ئالتۇن نەقشلىق تىتولى؛ 2) مۇقەددىمە.

دەئۋى — دەۋا قىلىش.

دەستگىر — ياردەمچى، قوللىغۇچى.

دانەندە — بىلگۈچى، بىلىمدان.

دەبقۇر — مەرتە، كەررە.

داۋۇلغا — تۆمۈردىن ياسالغان باش كىيىم.

دۇرەخش — 1) يالتىراش، پارلاش؛ 2) چاقماق.

دەست — 1) قول؛ 2) مەرتە، كەررە.

دەرىغ — 1) ئەپسۇس، ئەتتەڭ؛ 2) قىزغىنىش.

دۇشۋار — قىيىن، ئېغىر، مۇشكۈل.

دەرخورد — لايىق، مۇناسىپ.

ر

رەئىيەت — خەلق، پۇخرا.

رەفئ — 1) كۆتىرىش، يۈكسەلدۈرۈش؛ 2) يوقاتماق.

رەزم — ئۇرۇش، جەڭ، غەۋغا.

رەھنەۋەرد — يولاۋچى، ساياھەتچى.

رەبات — كارۋان، ساراي.

رىفئەت — يۈكسەكلىك، يۇقۇرى مەرتىۋە.

رەسۇل — ئەلچى، پەيغەمبەر.

رەھنەۋرام — يولاۋچى.

رەھنەماي — يول كۆرسەتكۈچى، يېتەكچى.

رۇستەخىز — غەۋغا، توپىلاڭ.

رىسالەت — ئەلچىلىك، پەيغەمبەرلىك.

راند — سىر، مەخپى.

رەمز — ئىما، ئىشارەت.

رەھشۇناس — يول بىلگۈچى.

رىفق — مۇلايىملىق، يۇمشاقلىق، يېقىملىقلىق.

راغىب — رىغبەتلەنگەن؛ مايىل.

رۇبئى مەسكۇن — يەر - يۈزىنىڭ ئىنسان ياشايدىغان قىسمى.

رىھلەت — 1) كۆچۈش، ئۇزاق سەپەرگە چىقىش؛ 2) ئۆلۈش.

رۇد — ئېرىق، ئۆستەڭ، دەريا، جىلغا.
رەئد — 1) چاقماق؛ 2) ئوت ئاتىدىغان قورال.
رەخش — يۈگرەك ئات.
رەھنەمۇن — يول كۆرسەتكۈچى، يېتەكچى.
رەفتار — يۈرۈش.
راكىب — ئاتلىق، ئات.
رۇخ — شەخمەت دانىلىرىدىن بىرىنىڭ نامى.
روفتە — سۈپۈرۈلگەن، تازىلانغان.
راجىئ — 1) قايتقۇچى؛ 2) تېگىشلىك.
رەزىن — مەھكەم، قەتئى.
رەخشان — يالتىراق، پارلاق تاۋلانغۇچى.
روينتەن — «شاھنامە» قەھرىمانلىرىدىن ئىسفەندىيارنىڭ لەقىمى.
رەتل — قەدەھ، پىيالە.
رايزەن — سۆزى ئۆتكۈر؛ ئۆكتەم؛ 2) دانا، ئەقىللىق.
رەۋزە — 1) باغ، بوستان؛ 2) جەننەت؛ 3) مۇقەددەس قەۋر.
رەۋزەن — تۆشۈك، تۆشۈك، دەرىزە.
رەخنە — دەز، يېرىق.
رەبت — 1) باغلىنىش. ئالاقە؛ 2) ئىنتىزام.
رەسەد — كۈزەتكۈچىلەر.
رېختە — هىند ئاھاڭى، كۈيى.

ز

زېرىدەست — بويسۇنغان، قارام، تەۋە؛ مەغلۇپ.
زۇگال — كۆمۈر.
زەرىق — 1) زىرەك؛ 2) خۇشچاقچاق.
زەمىر — يۈرەك؛ كۆڭۈل، دىل.
زەن — خوتۇن.
زەبۇن — 1) ئاجىز، بىچارە؛ 2) مەغلۇپ بولغان.
زېبى ئۇزار — يۈزىگە پەرداز قىلىش.
زابىت — ئىدارە قىلغۇچى، باشقۇرغۇچى.
زېبى — ياخشى؛ جايىدا؛ گۈزەل.
زېۋەر — بىزەك، زىننەت.
زىرىھ — 1) زېرەك؛ 2) هالقا، زىرە.
زۇھۇر — كۆرۈنۈش، پەيدا بولۇش.

زەلالەت — ئازماق، ئاداشماق.
زەھرە — — ئۆت.
زەمھەرىر — قەھرىتان سوغاق.
زەرىر — بوياقچا ئىشلىتىلىدىغان بىرخىل سېرىق ئۆسۈملۈك.
زىرى نىگىن — قول ئاستىدىكى، تەۋە.
زۇرۇف — ئىدىشلار.
زەلىل — خار، تۆۋەن.
زىب — بېزەك، زىننەت؛ گۈزەللىك، ھۆسۈن.
زەبە — سويۇش، بوغۇزلاش.
زەبت — ئىگەللەش، ئىشغال قىلىش.
زەبەرجەد — پىستە رەڭلىك قىممەتباھا تاش.

س

سەرىر — تەخت.
سىپاھ — 1) ئەسكەر، قوشۇن؛ 2) ئەمەلدار.
سىپەھر — ئاسمان گۈمبىزى.
سىتىز — 1) خۇسۇمەت؛ دۈشمەنلىك؛ 2) زۇلۇم؛ 3) ئۇرۇش، جاڭجال.
سەمەند — تېز يۈرەر چىرايلىق ئات.
سەندەرۇس — 1) سېرىق رەڭلىك يىلىم؛ 2) سېرىق رەڭ.
سەد — يۈز (رەقەم).
سەئي — تىرىشىش، ئۇرۇنۇش، ھەرىكەت قىلىش.
سەبىل — 1) ھەدىيە؛ 2) يول.
سەراغاز — باشلاش.
سۇدمەند — پايدىلىق.
سەرسەر — سوغاق؛ قاتتىق شامال.
سۇجۇد — سەجدىلەر.
سەرەفگەندە — 1) خىجالەتتە قالغان؛ 2) كەمسىتىلگەن؛ 3) بويسۇنغان.
سەبات — چىڭ تۇرماق.
سەۋلەجان — توپ ئويناشتا ئىشلىتىلىدىغان ئۇچى ئەگرى ئۇزۇن تاياق.
سەرەفراز — 1) يۈكسەك، ئۇلۇغۋار؛ 2) خۇرسەن، قۇۋناق.
سەراسەر — باشتىن - ئاياق.
سەزا — 1) جازا؛ 2) سازاۋەر.
سۇخەنۋار — سۆزمەن، بىلىمدان.
سەرخۇش — خۇش كەيپ: مەس.
سۇرۇد — ناخشا، مۇزىكا؛ كۈيلەش.

سۇدائ — باش ئاغرىغى.
سەھل — ئاسان، قولاي؛ ئەرزىمەس.
سەلاتىن — سۇلتانلار، پادىشالار.
سىلاب — كەلكۈن، تاشقىن.
سەربەلەند — ئاتاقلىق، داڭدار.
سەركەش — بوي بەرمەس، ئۆجەر.
سافىي — ساپ، تازا.
سىرىشت — يارىتىلىش، تەبىئەت، خۇلۇق.
سەقەرلات — يۇڭدىن توقۇلغان كىيىملىك.
سۇھان — ھەرە.
سەھاب — بۇلۇت.
سىنان — ئۆتكۈر نەيزە.
سەتەرۋەن — تۇغماس خوتۇن.
سۇكۇن — 1) تىنجىش، توختاش؛ 2) بوغۇم ئايرىش بەلگىسى (ساكىن).
سۇتۇن — تۈۋرۈك.
سەۋسەن — سەنسەر گۈلى.
سەئب — قىيىن، مۇشەققەتلىك.
سابىت — 1) تەۋرەنمەس؛ 2) ئىسپاتلانغان.
سۇتۇھ — چارچىغان؛ قىينالغان.
سەخا — سەخى، قولى ئوچۇق.
سەركوفتە — بېشى يەنچىلگەن.
سەربەسەر — پۈتۈنلەي، باشتىن - ئاياق.
سۇد — 1) سۈت؛ 2) پايدا.
سەركار — ئىش باشلىغى، نازارەتچى.
سەرمەد — ئەبىدى، داۋاملىق.
سەرەنداز — 1) بېشىنى تۆۋەن سالماق؛ 2) چوڭ رومال.
سەبۇھى — تاڭ ئىچىملىكى.
سەرسەر — ئازغىن شامال، قۇيۇن.
سەڭبەست — تاختا تاش.
سايىر — 1) باشقا؛ 2) سەير قىلغۇچى.
سۇھەيل — يورۇق يۇلتۇز.
سەۋت — تاۋۇش.
سەلىم — ساغلام.
سەقەر — دوزاخ.
سوزەندە — كۆيدۈرگۈچى.
سىھھەت — سالامەتلىك.

سەقىم — 1) كېسەل؛ 2) ساختا.
سۇئۇبەت — قىيىنلىق.
ساكىن — بوغۇم ئايرىش بەلگىسى.
سەرنەۋىشت — تەغدىر، يازمىش.
سۇدە — يەنچىلگەن.
سەرزەنىش — 1) كايىش، تەنبىھ بېرىش؛ 2) ھاقارەت.
سۇدۇر — چىقماق،
سۇرۇك — توپ، گۇرۇھ.

ش

شاكىر — شۇكرى قىلغۇچى.
شۇرۇئ — كىرىشىش.
شىتاب — ئالدىراش؛ سۈرئەت.
شۇكۇھ — ئەزىمەت؛ ئۇلۇغ.
شەھرىيار — بۈيۈك پادىشا.
شىگەرف — 1) ئاجايىپ؛ 2) كۆچلۈك.
شورۇشەر — غەۋغا.
شەق — يېرىش، يىرتىش، سۇندۇرۇش.
شۇگۇن — ياخشى پال.
شەيپال — قەھرىمان.
شۇققە — بايراقنىڭ بېشىغا باغلىنىدىغان پارچە لاتا.
شېۋە — ئادەت.
شەرار — ئۇچقۇن، يالقۇن.
شىگاف — يېرىق، تۆشۈك.
شىكىب — سەۋىر.
شەترەنج — شاخمات.
شايئ — تارقالغان، يېيىلغان.
شامىل — ئورىۋالغان.
شەھۋار — يىرىك ۋە ئالى سورتلۇق.
شايىستە — مۇۋاپىق، لايىق، مۇناسىپ.
شەفىئ — ۋاستىچى، ھىمايىچى.
شەجەر — دەرەخت.

ف

فەرسۇدە — 1) توزىغان، كونىرىغان؛ 2) ھېرىپ - چارچاش.
فۇزۇن — ئارتۇق، زىيادە، كۆپ.
فەتھ — ئېچىش، ئىگەللەش.
فەرخۇندە — قۇتلۇق، سائادەتلىك،
فەرمانپەزىر — پەرمانىنى بېجىرگۈچى.
فەرران — راۋان، تېز.
فەرزانە — ئاقىل، دانا.
فىتەن — پىتنىلەر، غەۋغالار.
فائىل — ئىشلىگۈچى، بېجىرگۈچى.
فەرراغ — تىنچلىق، خاتىرجەملىك.
فۇتۇھ — ئېچىلىش.
فەررۇخ — گۈزەل، قۇتلۇق.
فەر — شان - شۆھرەت؛ سۆلەت.
فەررەست — بىرەر نەرسە ئۇرۇلغاندا ياكى ئېتىلغاندا چىققان ئاۋاز.
فەرد — يالغۇز، يەككە، ئاجرالغان،
فىگار — يارا، جاراھەت.
فۇتۇن — پەنلەر، ھۈنەرلەر.
فەتىلە — پىلتە.
فىرار — قېچىش.
فۇروزەندە — يورۇتقۇچى، پارلىغۇچى.
فۇتۇر — 1) خاراپلىق؛ 2) زەئىپلىك.

ق

قەرن — يېقىن، ياندash،
قىير — قارا موم؛ تۈن قاراڭغۇلۇق.
قايىم مەقام — ئورۇنباسار.
قەھھار — قەھر، غەزەپ.
قەزايا — خەۋەر، مەلۇمات.
قامۇق — ھەممە، بارچە.
قىلاۋ — يالقۇن.
قىيام — تىك تۇرۇش.
قاقۇم — ئاق، يۇمشاق يۇڭلۇق تىبرلىك ھايۋان.

قەۋس — ياي، كامان.
قەيد — باغلانغان؛ كىشەن.
قەلىل — ئاز، كەم.
قەۋىي — كۈچلۈك، قۇۋۋەتلىك.
ئۇلاۋۇز — 1) يېتەكچى، يول باشلىغۇچى؛ 2) جاسۇس.
قاسىر — قىسقىلىق، قىسقارتىش.

ك

كىنخاھ — ئاداۋەت قىلغۇچى.
كەۋن — بارلىق.
كوھە — قەدىمقى ئۇرۇش قۇراللىرىدىن بىرى.
كۈشاد — ئوچۇق، ئېچىلغان.
كىن — ئۆچلۈك، دۈشمەنلىك.
كېد — ھىند پادىشاسىنىڭ نامى.
كاشانە — خانە، تۇرار ئۆي.
كام — تاڭلاي، ئېغىز.
كىشۋەر — مەملىكەت، ۋىلايەت.
كۈللى — ھەممە، پۈتۈن.
كىنەسەنج — ئۆچ ساقلىغۇچى.
كامران — 1) مەقسىدىگە ئېرىشكەن؛ 2) ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچى.
كامكارانە — شاھانە، ھۆكۈمرانلارچە.
كامياب — بەختىيار.
كۈند — ئۆتمەس، ئۆتمەيدىغان.
كوس — چوڭ ناغرا.
كەجرەۋ — مەككار، ھىلىگەر.
كوھ ـ كوھ — تاغمۇ ـ تاغلار.
كېجىم — ئوق ئۆتمەس يوپۇق.
كوشىش — ھەركەت، تىرىشىش.
كىياسەت — زىرەكلىك، پاراسەت.
كەشەف — تاشپاقا.
كەنار — قىرغاق، چەت.
كاربەند — ئەمەل قىلغۇچى، بويسۇنغۇچى.
كوھسار — تاغلىق.
كاش — كاشكى.
كىتىف — يەلكە.

كەۋنەين	—	ئىككى دۇنيا.
كۇسۇف	—	كۈننىڭ تۇتۇلۇشى.
كەلىز	—	ھەسەل ھەرىسى.

گ

گەرد	—	چاڭ - تۇزان، غۇبار.
ئام	—	قەدەم.
گۇنجايىش	—	سىغىمچانلىق.
گۇزال	—	1) ئۆتكۈچى؛ 2) يول.
گۇزىر	—	ئىلاج، چارە.
گوشمال	—	تەنبىھ؛ جازا.
گوفتۇگۇي	—	گەپ - سۆز
گەردۇن	—	ئاسمان.
گەرم پوي	—	تېز يۈرەر.
گەزەند	—	زىيان، زەرەر.
گىچ	—	باش قېتىش، پەرىشانلىق.
گۇفت	—	سۆز - گەپ.
گىرد	—	ئايلانما، دائىرە.
گىرىھ	—	تۈگۈن.
گىريان	—	يىغلىغۇچى، يىغلاپ تۇرغان.
گۇفتار	—	سۆز.
گوش	—	قۇلاق.
گوشە	—	خىلۋەت، چەت جاي.
گۇزىن	—	تاللانغان.
گىشتپاناھ	—	دۇنيانىڭ يۆلەنچۈكى؛ پادىشاھ.
گۇزىر	—	گۇرزى (ئۇرۇش قورالى).
گۇداز	—	ئېرىگۈچى، كۆيگۈچى.
گۇزارەندە	—	ئۆتكۈزگۈچى؛ ھىكايە قىلغۇچى.

ۋ

ۋۇقۇئ	—	يۈز بەرمەك، پەيدا بولماق.
ۋەلايەت	—	ئەۋلىيالىق.
ۋۇسۇل	—	ئىرىشمەك.

ۋىقار — تەرىپلەش، ماقتاش.
ۋەسىئ — كەڭ، يېيىلغان.
ۋىرد — دائىمى ۋەزىپە.
ۋەرزىش — مەشق، ئادەت.
ۋەسەت — ئورتا
ۋۇقۇف — خەۋەردارلىق.
ۋايە — ئۈلۈش، نەسىۋە.
ۋەرتە — گىرداپ.
ۋەرد — ئەتىرگۈل.
ۋۇرۇد — كەلمەك.

م

مۇسەخخەر — بويسۇندۇرۇلغان.
مەخزەن — خەزىنە.
مەئمۇر — بىرەر ئىشقا بۇيرۇلغان كىشى.
مەۋاجىب — بەلگىلەنگەن.
مۇسەللىم — تەسلىم بولماق، تەن بەرمەك.
مۇنتەھى — تاماملىغۇچى
مۇتىئ — ئىتاھەت قىلغۇچى، بويسۇنغۇچى.
مەئبەر — ئۆتۈپ كېتىدىغان جاي.
مەسنەد نىشىن — تەختتە ئولتۇرغۇچى.
مەرزۇ بوم — مەملىكەت، تېررىتورىيە.
مەمالىك — مەملىكەتلەر.
مەساھەت — يەر ئۆلچەش.
مەسەلىك — مەسلەكلەر، يوللار.
مەسساھ — يەر ئۆلچىگۈچى.
مەنازىل — مەنزىللەر.
مىل — قەۋرىگە سانجىپ قويۇلغان ياغاچ؛ كىچىك قۇببە.
مەئمۇرە — 1) ئاۋاتلىق؛ 2) دۇنيا.
مەئاف — كەچۈرۈلىدىغان.
مۇلتەمەس — ئىلتىماس
مەنكۇب — بەختسىز
مەتلۇب — ئارزۇ قىلىنغان نەرسە.
مۇلكۇ جاھ — دۆلەت مەرتىۋىسى.
مەھابەت — 1) سۆلەت؛ 2) قورقۇنۇچلۇق كۆرۈنۈش.

مۇستەمئ — ئاڭلىغۇچى.
مۇسافەرەت — مۇساپىرلىق.
مۇئەككەد — تەكىتلەنگەن.
مۇدەۋۋەر — يۇمۇلاق.
مۇجدە — خوش خەۋەر.
مۇرغ — قۇش.
مەساف — جەڭ مەيدانى.
مەردۇد — ھەيدەلگەن، قوغلانغان.
مەقدۇر — 1) تەقدىرى ئەزەل؛ 2) ئىمكانىيىتى بولغان.
مەرگ — ئۆلۈم، ئەجەل.
مەۋەددەت — دوستلۇق.
مۇجىب — سەۋەپچى.
مەسمۇئ — ئاڭلانغان.
مەمنۇئ — مەنى قىلىنغان.
مەئزۇر — 1) ئۆزۈرلۈك؛ 2) ئەپۇ قىلىنغان.
مەراتىب — مەرتىۋىلەر، دەرىجىلەر.
مۇنتەفىئ — پايدىلانغۇچى.
مەھل — مۆھلەت، پۇرسەت.
مۇھاسىب — ھىساپچى
مەزبۇت — ئىگەللەنگەن، قولغا ئېلىنغان.
مۇھەييا — تەييار، تەييارلانغان.
مەركەب — ئۇلاق
مەرغزار — ئوتلاق.
مۇتتەسىل — تۇتاش، ئۆزلۈكسىز.
مۇكەللەل — 1) تاجلىق؛ 2) يالتىرىغان.
مۇزد — ئىش ھەققى.
مۇبارىز — يەكمۇ ـ يەك جەڭگە چۈشكۈچى پالۋان.
مانىئ — 1) مەنى قىلغۇچى؛ 2) توسقۇنلۇق.
مەفەر — 1) پانا جاي؛ 2) قېچىش.
مۇبەررا — خالى، ئازات، پاك.
مەئمەن — تىنىچ جاي.
مۇنتەزىر — كۈتكۈچى.
مەھافە — 1) تەختىراۋان؛ 2) تاۋۇت.
مەرغۇب — يېقىملىق، سۆيۈملۈك.
مۇشابىھ — ئوخشاش، ئوخشىمىغان.
مۇختەلىف — ھەر خىل، تۈرلۈك ـ تۈمەن.

مانەند — ئوخشاش.
مەۋائد — ۋەدىلەر
مەنال — مال، دۇنيا، بايلىق.
مفتاھ — ئاچقۇچ.
مۇھەققەر — 1) ھاقارەتلەنگەن؛ 2) ئەرزىمەس.
مۇزائەف — ئىككى ھەسسە كۆپەيتىلگەن.
مۇرەففەھ — راھەتلەنگەن، تىنىچ.
موشگاف — قىلنى قىرىققا يارغۇچى.
مەرزبان — پادىشا، ھۆكۈمران، ھاكىم.
مۇئەييەد — تەكىتلەنگەن.
مۇرۇر — ئۆتۈش، يۈرۈش.
مۇئتەمەد — ئىشەنچىلىك.
مەقاسىد — مەقسەتلەر، نىيەتلەر.
مەكاتىب — مەكتەپلەر.
مۇقتەزى — زەرۇرىيەت، تەقەززا.
مۇنقەزى — تاماملانغان.
مۇرەتتەب — تەرتىپلەنگەن. تۈزۈلگەن.
مۇنافى — قارىمۇ ـ قارشى، زىت.
مۇلاقات — ئۇچرىشىش، كۆرۈشۈش.
مەنقەل — سەندەل.
مەخمۇر — مەست.
مەھرۇر — ھارارەتلىك؛ قىزىپ قالغان.
مۇئتەكىف — تەركى دۇنيا.
مەشام — بۇرۇن، دىماغ.
مەنسۇبە — قۇرۇلغان، بەرپا قىلىنغان.
مۇئەتتەر — خۇشبوي، ھىدلىق.
مۇختەخر — پەخىرلەنگۈچى، ماختانغۇچى.
مۇجاۋىر — دائىم ئۆز جايىدا ياشىغۇچى.
مۇفلىس — كەمبەغەل، بىچارە.
مەزەللەت — خورلۇق، خارلىق.
مۇساھىب — ھەمسۆھبەت، ئۈلپەت.
مەقەر — مەنزىل، قارارگاھ.
مەھەك — ئالتۇن ـ كۆمۈشنىڭ جىلىك ـ جالىغىنى ئايرىيدىغان تاش.
مەجبۇل — تۇغما، تەبئى.
مۇئتاد — ئادەتلەنگەن، ئۆگەنگەن.
مەلۇل — غەمكىن، خاپا.

مەۋئد — ۋەدە.
مۇقبىل — ئىستىقباللىق، بەختلىك.
مەۋقۇن — توختىتىپ قويۇلغان.
مەدفەن — گور
مىئاد — 1) ۋەدىلىشىش؛ 2) مۇددەت.
مۇتتەسىف — سۈپەتلەنگەن، ماقتالغان.
مەردۇم — ئادەملەر، كىشىلەر.
مىنقار — قۇشنىڭ تۇمشۇغى.
مۇجرىم — گۇناھكار، ئەيىپدار.
مەفھۇم — پەملەنگەن، چۈشىنىلگەن مەنا.
مۇمتاز — تاللانغان.
مۇبتەھىج — شات، خۇرسەن.
مۇفرىت — ھەددىدىن تاشقىرى.
مەستۇر — پەردىلەنگەن؛ مەخپى.
مۇقارىن — يانمۇ - يان تۇرغان.
مۇنرەۋى — مەركەزدىن قاچقان، چەتلەشكەن.
مەدفۇن — كۆمۈلگەن؛ كۆمۈكلۈك.

ن

نەفئ — پايدا، مەنپەئەت.
نوكتە سەنج — بىلىمدان، دانىشمەن.
نەۋخاستە — 1) يېڭى ئېچىلغان (گۈل)؛ 2) ياش يىگىت.
نەبەرد — ئۇرۇش، جەڭ.
نىشات — سۆيۈنۈش، شاتلىنىش.
نەھەڭ — تىمساخ.
نۇبۇۋۋەت — پەيغەمبەرلىك، ئەلچىلىك.
نەۋئ — تۈز، جىنس.
نەۋجۇۋان — ياش يىگىت.
نۇزۇل — چۈشمەك، قونماق.
ناگۇزىر — نائىلاج.
نەۋئەرۇس — يېڭى كېلىن.
نوكتەدان — ئەقلى تولۇق.
نەمۇدار — كۆرۈنەرلىك.
نىگۇن — ئىگىلگەن، دوم كۆمۈرۈلگەن؛ تۆۋەن.
نەيابەت — ئورۇنباسارلىق.

نەرمروي — يۇمشاق تەبئەتلىك.
نافىئ — پايدىلىق.
نۇخۇست — ئالدىن، بىرىنچى قېتىم.
نەسىم — يېقىملىق شامال.
نۇھۇفەت — مەخپى سىر؛ يوشۇرۇنغان.
نۇسرەت — مەدەت؛ غەلىبە.
نەۋىد — خوش خەۋەر.
نەفىر — نەپرەتلەنگۈچى.
نەۋەرد — ئۆتكۈچى، يۈرگۈچى، كەزگۈچى.
نەئىل — تاقا.
نەجم — يۇلتۇز.
نىياز — يالۋۇرۇش، ئۆتۈنۈش، ئۈمىت.
نىسار — خاراكتېر، خىسلەت.
نىسار — چېچىش، چاچقۇ.
نىهاد — خاراكتېر، خىسلەت.
نۇھۇسەت — شۇملۇق، بەختسىزلىك.
ناشۇگۇفت — ئېچىلمىغان.
نافىز — نوپۇزلۇق. تەسىرلىك.
ناۋەكەنداز — ئوق ئاتقۇچى، مەرگەن.
نەدىم — مەھرەم؛ ھەمسۆھبەت.
ناكەستە — بېخىل؛ ئىچى قارا.
نەقبە — لەخمە.
نىشەست — ئولتۇرۇش.
ناياب — تېپىلماس.
نەقب — ئورا.
نۇفۇر — قېچىش، تارقىلىش.
نەھب — تالان - تاراج، باسقىن.

ھ

ھەمۇل — سەۋر، چىدام.
ھامىل — بىرەر نەرسىنى كۆتىرىپ تۇرغۇچى.
ھىجاب — پەردە، توساق.
ھەراس — قورقۇش.
ھەكەم — سالاچى، ھۆكۈم قىلغۇچى.
ھۇۋەيدا — ئاشكارە، ئايان.

هەزم	—	هۇشيارلىق، ئېھتىياتكارلىق.
هىفز	—	ساقلاش.
هەردر	—	نېپىز ۋە نازۇك توقۇلما مال.
هىراۋۇل	—	رازۋېتىچىك.
هىزەبر	—	ئارسلان، شىر.
هەۋاس	—	هىسلار، سەزگۈلەر.
هەيجا	—	ئۇرۇش، جەڭ.
هەرب	—	ئۇرۇش، جەڭ.
هەمايىل	—	يەلكە ۋە قولتۇقتىن باغلىنىدىغان تاسما.
هەيئەت	—	شەكىل، سۇرەت، كۆرۈنىش.
هەماۋەرد	—	ئېلىشقۇچى.
هەمراز	—	سىرداش.
هەبا	—	1) چاڭ - تۇزان؛ 2) بىهۇدە.
هەسب	—	1) ئۆز ئەهۋالىنى بىلدۈرۈش؛ 2) كۆن كەچۈرۈش دەرىجىسى.
هاجىب	—	دەرۋازىۋەن، قاراۋۇل.
هۇللەباف	—	يىپەك رەخت توقۇغۇچى.
هىسار	—	قورغان، قەلئە.
هەرق	—	كۆيۈش.
هار	—	ئىسسىق، هارارەتلىك.
هەراسان	—	قورقاق.
هەنجار	—	تەرتىپ، قائىدە، يوسۇن.
هۇلۇل	—	كىرمەك، ئورناشماق.
هەمۋار	—	تۈپ - تۈز.
هۇللە	—	نەپىس يىپەك توقۇلما.
هەزىن	—	قايغۇلۇق. غەمكىن.
هادى	—	توغرا يول كۆرسەتكۈچى؛ يېتەكچى.
هىدايەت	—	توغرا يولغا كىرمەك.
هىزەبر	—	شىر.

ئى

ئىجمال	—	قىسقىلىق، قىسقارتىش.
ئىشراق	—	پارلاش، يالتىراش.
ئىنانتاب	—	باشقا ياققا يۆنەلگۈچى ياكى يۆنەلدۈرگۈچى.
ئىهداس	—	يېڭىلىق يارىتىش.
ئىشتىهال	—	يالقۇنلىنىش.

ئىفرات — ھەددىدىن ئېشىش.
ئىنتىھا — ئاخىرى، نىھايەت.
ئىنايەت — مېھرىۋانچىلىق، ياردەم، ئىلتىپات.
ئىجتىناب — ئۇزاقلاشماق، چېكىنمەك.
ئىبتىدا — باشلاش.
ئىقتىزا — تەقەززالىق، تەلەپ، ئىستەك.
ئىنفىئال — خىجالەت، بولماق، ئۇيالماق.
ئىتتىھاد — بىرلىشىش.
ئىشتىباھ — شۈبھە، گۇمان، شەك.
ئىيسار — بېغىشلاش، تەقدىم قىلىش-
ئىمتىنائ — تارتىنىش، ئۇنىماسلىق.
ئىكتىفا — كۇپايىلىنىش.
ئىستىمائ — ئاڭلىماق.
ئىتاب — غەزەپ.
ئىرسال — ئەۋەتىش، يەتكۈزۈش.
ئىمتىراج — ئارىلاشماق.
ئىناد — ئۆجەرلىك، بويۇن تولغاش.
ئىنبىسات — شادلىق، خۇرسەنلىك.
ئىمداد — مەدەت، ياردەم.
ئىئزاز — ئىززەت، ھۆرمەت، قەدىرلەش.
ئىنتىقال — كۆچمەك.
ئىبا — تارتىنىش.
ئىنتىساب — نىسبەت، تىگىشلىك.
ئىنقىياد — بويسۇنۇش.
ئىفشا — ئاشكارە قىلىش.
ئىنھىزام — ھەزىم بولۇش.
ئېئتىدال — مۆتىدىل، ئوتتۇرا دەرىجە.
ئىلتىھاب — ئوت ئېلىش، لاۋۇلداش.
ئېئتىزار — ئۆزۈر سوراش.
ئىزتىرار — زەرۇرىيەت، چارسىزلىق.

دىۋان ھېكمەت

ئەخمەت يەسەۋى

(بېشى ئومۇمى 14 - ساندا)

نەشرگە تەييارلىغۇچى: نىجات مۇخلىس

نەشر تەييارلىغۇچىدىن:

مەن بۇ ئەسەرنى قولۇمىدا ساقلىنىۋاتقان ھىجرى 1299 - يىلى (مىلادى 1879 - يىلى) تۈركىيەنىڭ «ئوسمانىيە» مەتبەسىدە چاپىى قىلىنغان نۇسخىسىغا ئاساسەن نەشرگە تەييارلىدىم.

چىقسام تاغلار باشىغە چىھلتەن بولسام بولغايمۇ،
نۇشىراۋان ئادىلدەك سۇلتان بولسام بولغايمۇ؛
ئاغ بۇلۇتلار ئاغدۇرسام، سانسىز يامغۇر ياغدۇرسام،
سىر دەرەختلەر ئۈندۈرۈپ بوستان قىلسام بولغايمۇ.
بۇلۇتلارغە ئۇچلانسام، شۇنقار لاچىن قۇشلانسام،
سانسىز جانۋار قۇشانىپ سەيياد بولسام بولغايمۇ.
تەۋرات ئىلمىن ئوقۇسام، تۆرى سىناغا چىقسام،
ھەق بىلەن زار ئېيتىشىپ مۇسا بولسام بولغايمۇ.
زەبور ئىلمىن ئوقۇسام ئەھمەد شارابىن ئىچسەم،
موللالارغە قوشۇلۇپ تائەت قىلسام بولغايمۇ.
تۇرغايلارغە قوشۇلسام، توقسان مىڭ يادىن ئاشسام،
بۇلبۇللارغە قوشۇلۇپ جەۋلان قىلسام بولغايمۇ.
ئاللا دىسەڭ سەن ياغان، لەببەيك ئىبەرگەي سۇبھان،
قۇللارىگە يا رەھمان رەھم قىلساڭ بولغايمۇ.

× ×

بۇرادەرلەر مېنى سورىساڭ مەن ئۆز ھالىمغا يىغلارمەن،
تامۇغ ئىچرە كۆيەرمەن دەپ ئەزىز جانىمگە يىغلارمەن.
بۇ جانىڭ بارىدا زىنھار ئۇمىد ئۇز خەۋف غەفلەتدىن،
كېتەر بىر كۈن ئەزىز جانىم بۇ مىھمانىمگە يىغلارمەن.
فەساد ـ فىسىق ئىلە يۈردۈم خۇدانىڭ قوللۇغىن قىلماي،
نەچۈك ئەيلەي بۇرادەرلەر بۇ ئەفئالىمگە يىغلارمەن.
ئۆتەر دۇنيا ئۈچۈن مەن ھەم بەش ـ ئالتى گۇفتىگۇ ئەتتىم،
ئۆزەم كەتسەم بۇ دۇنيادىن بۇ گۇفتارىمگە يىغلارمەن.

× ×

ئۇشبۇ سىرنى بىلمەگەن جاھىل كىشى،
دەرۋىشلارنى قەدرىنى قاچان بىلۇر.
تىل ئۇچىدا ئۈممەت مەن دەپ دەئۋا قىلۇر،
مۇستافانى قەدرىنى قاچان بىلۇر.

تەرىقەتنى لەززەتىدىن تاتقان كىشى،
دۇنياسىنى دىن يولىدە ساتقان كىشى،
كېچە ـ كۈندۈز كۆزدە ياشى ئاققان كىشى،
بۇ دۇنيانى قەدرىنى قاچان بىلۇر.

كېچە ـ كۈندۈز تائەت قىلسە ئۇشول ئاشىق،
بۇ دۇنيادە گۇناھدىن بولۇر فارىغ،
دەرۋىشلارنى غەيبەت قىلغان ئول مۇنافىق،
مەئرىفەتنى قەدرىنى قاچان بىلۇر.

دۇنيا مالىن يىغىپ يولىن يۈتتۈرگەنلەر،
ئىسىز ئۆمرىن كۈفر ئىچىندە كەچۈرگەنلەر،
قىلاۋۇزسىز باياباندە يۈرۈگەنلەر،
مۇھەببەتنى قەدرىنى قاچان بىلۇر.

كۆپ كىشىلەر دەئۋا قىلۇر نەفس كۈزەتىپ،
يەپ ـ ئىچىپ ھايۋان كەبى تۈنلەر ياتىپ،
رەۋزە تۇتماس، زەكات بەرمەس ھەم ئۇياتىپ،
ھەقتەئالا قەدرىنى قاچان بىلۇر.

مۇتتەقى كۇللى مۇتتەقى ئەيدى رەسۇل،
قۇلخۇجەئەھمەد بۇ ھەدىسنى قىلغىل قەبۇل،
مەسنۇنە خەلقى قەبۇل قىلماي بولدى مەلۇل،
جاھىل خەلق پىر قەدرىنى قاچان بىلۇر.

× ×

سۇبھان ئەزىم بەندەسىغە لۇتف ئەيلەسە،
ئىچى يارۇپ، تاشى كۆيۈپ بەريان بولۇر.
پىر ئىتەكىن تۇتۇپ ئاشىق يولغە كىرسە،
ھەقنى ئىزلەپ ئىككى كۆزى گەريان بولۇر.
جاندىن كەچمەي ئىشق سىررىن بىلسە
بولماس،
مالدىن كەچمەي مەنمەنلىكنى قويسا بولماس،
سەۋمى بولماي يالغۇز ئۆزىن سۆيسە بولماس،
ئانداغ ئاشىق ئېل كۆزىدىن پىنھان بولۇر.

جانىڭ قىيناپ، زوقۇم چايناپ ئاشىق بولغىل،
ياشىڭ تۆكۈپ، كۆزۈڭ سۇلاپ سادىق بولغىل،

ئاندىن كېيىن دەرگاھىغە لايىق بولغىل،
جانىڭ بەرسەڭ رەھىم ئەيلەسە جانان بولۇر.

ئىشق يولىدە كېچە ـ كۈندۈز يىغلاغانلار،
جاندىن كېچىپ بېلىن مەھكەم باغلاغانلار،
خىزمەت قىلىپ ھەق سىرىنى ئاڭلاغانلار،
تۈن ئۇيقۇنى ھارام قىلىپ نالان بولۇر.

ۋادەرىخا ئىشق يولىدا جانىم بەرمەي،
غەۋۋاس بولۇپ دەريا ئىچرە گەۋھەر تەرمەي،
ھەقدىن ئۆزگە غەفلەتلەرنى يىراق سالماي،
ئاڭلا بارسا نادامەتلەر چەندان بولۇر.

ئاشىق بولساڭ بايەزىددەك ئۆزۈڭ ساتقىل،
ۋەللا بىللاھ دۇنيا ھارام تاشلاپ ئاتقىل،
قانلار تۆكۈپ كۆزلەرىڭدىن تۈنلەر قاتقىل،
بىر تەزەدە شەيتان مۈلكى ھەيران بولۇر.

تاڭ ئاتقۇنچە زىكرىن ئەيتغىل جانىڭ بىرلە،
تاغۇ چۆلنى بوستان قىلغىل قانىڭ بىرلە،
تاشدىن قاتىغ تاشغە ياتقىل يانىڭ بىرلە،
يولدىن ئازغان يۈزمىڭ غافىل مەردان بولۇر.

تاشدىن قاتىغ تاشنى سورغان بىخەبەرلەر،
ئۇقبى ئىشىن ئارقە تاشلاپ دۇنيا ئىزلەر،
ئايەت، ھەدىس بايان قىلسام قاتىغ سۆزلەر،
زاھىر ئادەم باتىنلارنى شەيتان بولۇر.

زىكرىن ئەيغىل قانلار ئاقسۇن كۆزلەرىڭدىن،
ھىكمەت ئەيغىل دۇرلەر تامسۇن سۆزلەرىڭدىن،
گۈللەر ئۈنسۇن ھەربىر باسقان ئىزلارىڭدىن،
گۈلگە باقساڭ گۈل ئاچىلىپ بوستان بولۇر.

سەھەرلەردە ئەرتە تۇرۇپ قانلار يۇتغىل،
پىرى مۇغان ئىتەكىنى مەھكەم تۇتغىل،
ھەققە ئاشىق بولغان بولساڭ جاندىن ئۆتكىل،
جاندىن كەچكەن چىن ئاشىقلار ئەريان بولۇر.

بۇ دۇنيادە فېقىرلىقنى ئادەت قىلغان،
خارلىغ تارتىپ مۇشەققەتنى راھەت بىلگەن،
قۇل خۇجەئەھمەد ياخشىلارغا خىزمەت قىلغان،
قىيامەت كۈن ئانداغ كىشى سۇلتان بولۇر.

× ×

ئون سەككىز مىڭ ئالەمدە ھەيران بولغان ئاشىقلار،
تاپماي مەئشۇق سۇراغىن سەرسان بولغان ئاشىقلار.
ھەردەم باشى ئۆرگۈلۈپ، كۆزى ھەققە تەلمۈرۈپ،
ھۇ ـ ھۇ دېيۇ چۆرگۈلۈپ گىريان بولغان ئاشىقلار.
كۆيۈپ يانىپ كۈل بولغان، ئىشقىدە بۇلبۇل بولغان،
كىمنى كۆرسە قۇل بولغان، مەردان بولغان ئاشىقلار.
يول ئۈستىدە خاك بولغان، سىنەلەرى چاك بولغان،
زىكر ئەيتىپ پاك بولغان، نالان بولغان ئاشىقلار.
ھىممەت قۇرىن باغلاغان، يۈرەك باغرىن داغلاغان،
فەرياد ئۇرۇپ يىغلاغان، گىريان بولغان ئاشىقلار.
گاھى يۈزى سارغارىپ، گاھى يولدە غېرىپ،
تەسبىھلارى يا ھەبىب، جەۋلان بولغان ئاشىقلار.

ئەھمەد سەن ھەم ئاشىق بول، سىدقىڭ بىرلە سادىق بول،
دەرگاھىغە لايىق بول، جانان بولغان ئاشىقلار.

× ×

تۆبە قىلىپ ھەققە يانغان ئاشىقلارغە،
بېھىشت ئىچرە تۆرت ئارىقدە شەربەتى بار.
تۆبە قىلماي ھەققە يانماغان غافىللارغە،
تار لەھەددە قاتىغ ئازاپ ھەسرەتى بار.

ئۇچماغ مۈلكىن ئۇققان قۇللار تۆبە قىلسۇن،
تۆبە قىلىپ ھەزرەتىغە ياۋۇق بولسۇن،
ھۆر قەسۇر، غۇلمان ۋالدان خادەم بولسۇن،
ئالۋان ـ ئالۋان كىيەر تەشرىف خىلئەتى بار.

تۆبە قىلغان ئاشىقلارغە غەفۇر ئېرۇر،
تۈنى ـ كۈنى تۇرسا قايىم كۆڭلى يارۇر،
قاچان ئۆلۈپ گۆرگە كىرسە گۆرى كېڭرۇر،
ئۇغان ئەزىم رەھىم رەھمان رەھمەتى بار.

تەۋبەسىزلار بۇ دۇنيادىن كەچمەس بولۇر،
ئۆلۈپ بارسا گۆر ئازابىن كۆرمەس بىلۇر،
قىيامەت كۈن تاڭ ئىرسات ئاتماس بىلۇر،
ھەيھات ـ ھەيھات نەۋھە فەرياد كۈنلەرى بار.

ناماز، رەۋزە، تەۋبە ئۈزرە بارغانلارغە،
ھەق يولىغە كىرىپ قەدەم قويغانلارغە،
ئۇشبۇ تەۋبە بىرلە ئاندە بارغانلارغە،
يارلىقامىش قۇللار بىرلەن سۆھبەتى بار.

ناماز بىرلە رەۋزەلارى ئۇتىن ئالار،
ئالەم خەلقى سۆيۈنۈپ ئانى ھەقدىن تىلەر،
قىيامەت كۈن كۆرۈپ ئانى ئۇلار تىلەر،
نە قۇل ئەرمىش، بۇ سائادەت نۇسرەتى بار.

× •

ئول ئارىقلار كىمگە تۇرۇر بىلىگىل ئانى،
تەۋبە قىلغان ئاشىقلارغە ئىچۈرۈر ئانى،
تەۋبەسىزلار ئول ئارىقدىن ئىچمەس سۇنى،
ئاڭا ئىچۈرۈر زەھەر زوقۇم شەربەتى بار.

قىيامەتنى بىر كۈنى ئەللىك مىڭ يىلچە بولۇر،
بۇ دۇنيانى سانىچە بىل نەچچە يىل بولۇر،
قىيامەت كۈن يەتمىش يىل ئوتدە قالۇر،
تەۋبە قىلغان قۇللار كۆيمەس مۆھلەتى بار.

ھەركىم ھەقنى قۇلى بولسە ھەققە يانسۇن،
ھەققە يانماس ئۆزىن دىگەن نارى بارسۇن،
قۇل خوجە ئەھمەد نىچۈك مۇندەئورۇن تاپسۇن،
كېچە ـ كۈندۈز قورقە تۇرۇر ھەيبەتى بار.

× ×

مۇھەببەتنى شارابىدىن ئىچۈرمىسە،
جانۇ دىلىم ھەسرەت بىلەن كېتەر دوستلار،
ئاللا يادىن ۋەرد ئەيلەمەي ئۆلۈپ كەتسەم،
ئىسىز ئۆمرۈم ئارمان بىرلە ئۆتەر دوستلار.

ئاللا دىگەن چىن ئاشىقلار بۇراق مىندى،
مەئشۇقدىن مىھنەت يەتسە بويۇن سۇندى،
تەرىقەتنى بازارىندە جەۋلان قىلدى،
ھەقىقەتنى دەرياسىدىن ئۆتەر دوستلار.

ھەقىقەتنى دەرياسىدىن ئالغان كىشى،
ئۆزى مۈڭلۈغ، كۆڭلى سۇنۇق، كۆزدە ياشى،
خارلىق، زارلىق، مۇشەققەتدۇر دايىم ئىشى،
دىدارىنى تەلەپ قىلىپ تاپار دوستلار.

ھەقىقەتنى ئاشىقلارنى نەفسى ئۆلۈك،
ئۈچ يۈز ئالتمىش، تۆرت يۈز قىرىق تۆرت ھەممە سۆلۈك،
سۆزى شىرىن، خەلق خۇشى يۈزمىڭ تۈرلۈك،
بۇ دۇنيانى پۇچەك پۇلغە ساتار دوستلار.

ئارىف ئاشىق بولاي دىسەڭ ئەلەم تارتقىل،
ھەق ۋەسلىغە يېتەي دىسەڭ تۈنلەر قاتقىل،
بۇ دۇنيانى ئىشرەتىنى تاشلاپ ئەتكىل،
تاشلاپ ئاتساڭ مەنمەنلىك كېتەر دوستلار.

قىيامەتنى شىددەتىنى بىلمەگەنلەر،
قاتىغ ئازاب، تار لەھەددىن قورقماغانلار،
ھەق قەھرىدىن قورقۇپ ياشىن تۆكمەگەنلەر،
دەۋزەخ ئىچرە يۈزمىڭ ئازاب تارتار دوستلار.

ۋا دەرىخا ئۆتتى ئۆمرۈم بىلالمادىم،
جاندىن كېچىپ ھەزرەت سېرى بارالمادىم،
نەفسدىن كېچىپ ھەق ئەمرىنى قىلالمادىم،
ئۆلۈپ بارسام ھەسرەت ماڭا يېتەر دوستلار.

ئۆتتى ئۆمرۈم شەرىئەتكە يېتەلمەدىم،
شەرىئەتسىز تەرىقەتكە ئۆتەلمەدىم،
ھەقىقەتسىز مەئرىفەتكە باقالمادىم،
قاتىغ يولدۇر پىرسىز نىچۈك ئۆتەر دوستلار.

قۇل خۇجە ئەھمەد نەفسىم سالدى ئۇشبۇ يولغە،
ئانىڭ ئۈچۈن قاچتىم دوستلار چۆلدىن-چۆلغە،
ئاللا دىدىم ھىچ باقمادىم ئوڭۇ سولغە،
ئاللا دىگەن شەۋق شارابىن ئىچەر دوستلار.

× ×

مۇھەببەتنى بوستانىغە بۇلبۇل كەبى،
سەھەرلەردە نالە ئەيلەپ قونغۇم كېلۇر،
ئۇشول ۋاقتدە ئىلاھىمنى جامالىنى،
مەئنى كۆزى بىرلە ئەيان كۆرگۈم كېلۇر.

مەردان ئېرۇر ھەق يولىنى باشچىلارى،
مۇرىد بىرلە خۇدا ئارا ئەلچىلارى،
ۋەھدانىيەت دەرياسىنى يولچىلارى،
ئاستانەدە بارىپ دەربان بولغۇم كېلۇر.

ھەق ۋىسالىن تىلەگەنلەر تۈنى - كۈنى،
تىنماي جانى بىرلە ئەيتۇر زىكرى ھۇنى،
ھەقدىن ئىلھام يېتىپ كېلۇر بىلىڭ مۇنى،
ئاخىرەتنى ئازۇقىنى ئالغۇم كېلۇر.

مۇۋەددەتنى ئاساسىنى قولغە ئالىپ،
سائادەتنى خىرقەسىنى تەنگە كىيىپ،
مۇھەببەتنى يۇكى بىرلە قاناتلانىپ،
مەئرىفەتنى بۇتاغىغە قونغۇم كېلۇر.

ئىرانلار بارچە بارىپ بولدى مازار،
قاتىغلانىپ ئەي دوستلارىم بولغىل بىدار،
مۇسا سۇفەت تۇر تاغىدە كۆرۈپ دىدار،
رەببى ئۇنزۇر ئىلەيكە دەپ ئەيغۇم كېلۇر.

ۋادەرىخا ئىسىز ئۆمرۈم بەردىم يەلگە،
ئىبادەتدىن ھىچنىمە يوق باقسام قولغە،
قۇللۇق قۇرىن كەچ باغلادىم ئەمدى بەلگە،
ھىممەت قىلىپ پىر خىزمەتىن قىلغۇم كېلۇر.

خۇش مۆئجىزە بەردى ئىمان ئەتاسىنى،
تېنىم، جانىم، دىلىم، روھۇم، سەۋداسىنى،
سىر قۇلاغىن ئالىپ نالە نىداسىنى،
نىدا ئىشىتىپ جانىم فىدا قىلغۇم كېلۇر.

قۇل خۇجە ئەھمەد دۇن ئەھلىدىن بىل ئىر-مەس ئول،
رىيازەتسىز ھىچ ئالىمىن كۆرگۈزمەس ئول،

ئاللا دىمەك مۇئمىن قۇلغە ئار ئىمەس ئۇل،
ھەق يادىغە جانىم قۇربان قىلغۇم كېلۇر.

× ×

ياراتقان بىرۇ بارىم يولىن ئىزلەپ،
شەيتان لەئىن يوللارىدىن قايتىك دوستلار،
ئىخلاس بىرلەن مۇھەببەتنى جامىن ئىچىپ،
جان ۋە دىلدە ھەيىيى زىكرىن ئەيتىك دوستلار.

ھۇ زىكرىنى ئەيتىپ ئىچكەي جام شاراب،
يول ئۇستىدە ئەزىز باشى مسال تەراب،
ئاللا ئۇچۇن ھالى خاراب، باغرى كاباب،
جان ۋە دىلدە ھەيىيى زىكرىن ئەيتىك دوستلار.

ئاستانەغە باشىم قويۇپ زارى قىلسام،
ھەلقە قۇرۇپ كىم زىكر ئەيتسە يارى بەرسەم،
زىكرىن ئەيتىپ ئول سۆھبەتدە دۇرلەر تېرسام،
جان ۋە دىلدە ھەيىيى زىكرىن ئەيتىك دوستلار.

ئەمەل قىلماي ئالىم ئىلمىن باسىپ يۈرگەي،
ئۆلۈپ بارسا تار لەھەددە جانى كۆيگەي،
ئاللا رەسۇل دىنىك كىم دەپ ھەيبەت قىلغاي،
جان ۋە دىلدە ھەيىيى زىكرىن ئەيتىك دوستلار.

مۇنكىر نەكىر مەن رەببۇك دەپ سۇئال قىلغاي،
قال ئىلمىدىن بىر نۇكتەسى كار قىلماغاي،
ۋا ھەسرەتا ئەمەلسىزلار نېچۇك قىلغاي،
جان ۋە دىلدە ھەيىيى زىكرىن ئەيتىك دوستلار.

ئاللا دىگەن قەندۇ ئەسەل پەيدا قىلدى،
ئاخىرەتدە ئاللا بىرلە سودا قىلدى،
ئەمەل قىلغان چىن ئالىمنى دانا قىلدى،
جان ۋە دىلدە ھەيىيى زىكرىن ئەيتىك دوستلار.

قالىك چىراغ، ھالىك پىلتە، ياغى ياشىك،
نەچچە ئەيتسام بەھرە ئالماس كۆڭلى تاشىك،
يول ئۇستىدە تۇفراق بولسۇن ئەزىز باشىك،
جان ۋە دىلدە ھەيىيى زىكرىن ئەيتىك دوستلار.

ئىسىز ئالىم ئەمەل قىلماي يولدە قالۇر،
ئوقۇپ ئۇقماي دۇنيا مالىن قولغە ئالۇر،
مەنبەنلكدىن ئىسىز ئۆمرىن زايىئ قىلۇر،
جان ۋە دىلدە ھەيىيى زىكرىن ئەيتىك دوستلار.

زاھىر بۇزۇپ باتىن تۈزە ئالىم بولساك،
رەۋزە مەھشەر قولۇك تۇتقاي تاڭلا بارساك،
ۋاۋەيلىتا نادامەت دەپ يولدە قالساك،
جان ۋە دىلدە ھەيىيى زىكرىن ئەيتىك دوستلار.

ئالىم ئولدۇر ناماز ئوقۇپ تائەت قىلسە،
ھەقدىن قورقۇپ ئاخىرەتنى غەمىن يىسە،
قۇرئان ئوقۇپ ھەقدىن قورقۇپ زار ئىڭرەسە،
جان ۋە دىلدە ھەيىيى زىكرىن ئەيتىك دوستلار.

ئانداغ ئالىم ئىككى كۆزۈم گەريان ئېرۇر،
سەھەرلەرى ئەرتە قوپۇپ نالان بولۇر،
ھەق يولدە كۆيۇپ يانىپ بەريان بولۇر،
جان ۋە دىلدە ھەيىيى زىكرىن ئەيتىك دوستلار.

خارلىق تارتقىل كافىر نەفسىك باشى قاتسۇن،
دايىم مەدام بۇ دۇنيادىن يىغلاپ ئۆتسۇن،
تۇفراق بولغىل ئالەم سېنى باسىپ ئۆتسۇن،
جان ۋە دىلدە ھەيىيى زىكرىن ئەيتىك دوستلار.

خارلىق تارتىپ ھەق مۇستافا ئۇممەت دىدى،
ئاسى جافى ئۇممەتلەرىن غەمىن يىدى،
ئانىك ئۇچۇن ئۇممەتلەرى قۇۋۋەت ئالدى،
جان ۋە دىلدە ھەيىيى زىكرىن ئەيتىك دوستلار.

ئۇممەت ئۇچۇن باغرىدە يىرق زەررە پۇتۇن،
ئۇممەت دىسە دىماغىدىن چىققاي تۇتۇن،
ھەقتائالا قىلغايمۇ دەپ بىزنى ئوتۇن،
جان ۋە دىلدە ھەيىيى زىكرىن ئەيتىڭ دوستلار.

قۇل خۇجەئەھمەد ئالاي دىسەڭ ھەقدىن ئۇلۇش،
بايەزىددەك نەفسىڭ بىلەن تۇن - كۇن ئۇرۇش،
ئەي بىخەبەر ئۇممەت ئىرسەڭ بول دۇررەۋش،
جان ۋە دىلدە ھەيىيى زىكرىن ئەيتىڭ دوستلار.

× ×

كۆرگەن زامان ئىنانغان ئابابەكرى سىدىقتۇر،
ئۇستۇن بولۇپ تايانغان ئابابەكرى سىدىقدۇر.
مۇكلاشقاندە يىغلاغان، قۇللۇققە بەل باغلاغان،
ئىچ باغرىنى داغلاغان ئابابەكرى سىدىقدۇر.
بىر قولىدىن قايتماغان سىررىن ھەرگىز ئايتماغان،
غافىل بولۇپ ياتماغان ئابابەكرى سىدىقدۇر.
جان جانانغا قاۋشۇرغان قىزىن قولدىن تاپشۇرغان،
قول قاۋشۇرۇپ يالبارغان ئابابەكرى سىدىقدۇر.
ئايتقان سۆزىگە يەتكەن نەفس ھەۋادىن كەتكەن،
ھەق رەسۇلنى بەركىتكەن ئابابەكرى سىدىقدۇر.
مۇھەممەدكە قىيىن ئاتا قىلغان ئەمەس ھىچ خەتا،
بوينىغە سالغان پوتا ئابابەكرى سىدىقدۇر.
قۇل خۇجەئەھمەد قىل تەسدىق يارغاردىن قىل تەفرىق،
ئارىفلىكدە بول سادىق ئابابەكرى سىدىقدۇر.

× ×

ئىككىنچىسى يار بولغان ئادالەتلىغ ئۇمەردۇر،
مۆئمىنلىغدە بار بولغان ئادالەتلىغ ئۇمەردۇر.
بىلالغە ئەزان ئەيتۇرغان، شەرىئەتنى بىلدۇرگەن،
دىن سۆزىنى ئۇقتۇرغان ئادالەتلىغ ئۇمەردۇر.
مەككە ئىشكىن ئاچۇرغان، بىر جەبەتنى مىندۇرگەن،
رەسۇل كۆڭلىن تىندۇرغان ئادالەتلىغ ئۇمەردۇر.
شەرىئەتنى پاس تۇتقان، تەرىقەتنى راست تۇتقان،
ھەقىقەتنى خوپ بىلگەن ئادالەتلىغ ئۇمەردۇر.
ئوغلىن چىرلاپ كەلتۇرگەن، دەررە ئۇرۇپ ئۆلتۇرگەن،
ئەدل قىلىپ يول سورغان ئادالەتلىغ ئۇمەردۇر.

چىراغ بولۇپ ئۆچمەگەن، دىن يولىدىن يانماغان
ناھەق ئىشنى ئايماغان ئادالەتلىغ ئۆمەردۇر.
مىسكىن ئەھمەد قىلغىل ياد، قىلغىل ئەجزىڭنى بۇنياد،
شايەد روھى قىلغاي شاد، ئادالەتلىغ ئۆمەردۇر.

× ×

ئۈچۈنچى دوستى يار بولغان ئوسمان باھەيادۇر،
ھەر نەفەسدە يار بولغان ئوسمان باھەيادۇر.
ھەق رەسۇلنى دامادى، دىنىمىزنى ئايادى،
بەندەلەرنى ئازادى ئوسمان باھەيادۇر.
ئوقۇغانى شاتىبى ئايەت ھەدىس كاتىبى،
مۇنبەر ئۈزرە خاتىبى ئوسمان باھەيادۇر.
مۇناجاتى كۇھى تۇر ئالغانلارى ئىككى نۇر،
ئايىتقانلارى بارچەدۇر ئوسمان باھەيادۇر.
كۆپلەر كىلىپ پىيادە، قويمەدىلەر شەھزادە،
شىھىد قىلدىلەر ئاندە ئوسمان باھەيادۇر.
تەۋسىف قىلدىڭ ئوسمانى خۇجەئەھمەد سەن ئانى،
يوقتۇر شەك ۋە گۇمانى ئوسمان باھەيادۇر.

× ×

تۆرتۈنچىسى يار بولغان شىرى خۇدا ئەلىدۇر،
ھەم مىئراجدە يار بولغان شىرى خۇدا ئەلىدۇر.
ئەيتقان سۆزى رەھمانى، كۆرسەڭ يۈزى نۇرانى،
كافىرلارنى قىرانى شىرى خۇدا ئەلىدۇر.
ھىممەت قۇرى بىلدە، مەۋلۇم يادى تىلىدە،
زۇلفىقارى ئىلكىدە شىرى خۇدا ئەلىدۇر.
مىنىپ چىقسە دۇلدۇلغە، يەرگە قوشار زىلزىلە،
كافىرلارغە غۇلغۇلە شىرى خۇدا ئەلىدۇر.
دۈشمەنلەرگە مۇقابىل، بولدى كافىرغە قاتىل،
زايىل قىلغان ئول ياتىل شىرى خۇدا ئەلىدۇر.
رەھمەت قىلغاي بىرۇبار، ھەرنە قىلسا ئەركى بار،
خۇجەئەھمەدكە مەدەتكار شىرى خۇدا ئەلىدۇر.

× ×

دىدار ئۈچۈن جانىنى قۇربان قىلماغۇنچە،
ئىسمائىلدەك دىدار ئارزۇ قىلماڭ دوستلار.
جاندىن كېچىپ تەرىقەتكە كىرمەگۈنچە،
ئاشىق مەن دەپ يالغان دەئۋا قىلماڭ دوستلار.

ئاشىقلىق ئۇلۇغ دەئۋا، قىلسەڭ مۇنى،
مىھنەت بىرلە سىنار ئەرمىش مەۋلۇم سېنى،
رەنج مىھنەت بىرلە بولساڭ تۈنى ـ كۈنى،
مەئشۇقىڭدىن كۆڭۈل ئۈزگە قىلماڭ دوستلار.

مەنزىلىك بىلە تەرىقەتكە كىرمەدىلەر،
جاندىن كەچمەي يولغە قەدەم قويمادىلەر،
نەفس ئۆلتۈرمەي تەسلىم فەنا بولمادىلەر،
خام تەمەئلىغ بىرلە يولغە كىرمەڭ دوستلار.

ئۇشبۇ ئىشقنى يولى ھېلىم بولماق تۇرۇر،
مۇندە يىغلاپ ئاخرەتدە كۈلمەك تۇرۇر،
گۈل رەڭلارى زەئفىراندەك سولماق تۇرۇر،
مۇنداغ بولماي ئاشىق مەن دەپ ئايتماڭ
دوستلار.

مۇرشىدلارنى خىزمەتىنى قىل ئىختىيار،
ئۆزلۈگۈمدىن يولغە كىردىم دىمە زىنھار،
ياخشى بىلسەڭ تەرىقەتنى خەتەرى بار،
قىلاۋەزسىز ئۇشبۇ يولغە كىرمەڭ دوستلار.

مۇرشىدلارغە خىزمەت قىلساڭ نەفسكە ئافەت،
تەگمە نادان بۇ يوللاردە قىلماس تاقەت،
سادىق قۇللار بۇ يوللارنى بىلۇر راھەت،
تىرىك ئۆلمەي دىدار ئارزۇ قىلماڭ دوستلار.

ئەلكەززابۇلا ئۇممەتى دىدى سىزگە،
ئول مۇھەممەد ھەق رەسۇلى دىدى بىزگە،
يالغانچىغە جەننەت يوقتۇر ۋاللا ئاڭا،
يالغان سۆزلەپ ئىمانسىزىن كەتمەڭ دوستلار.

خانۇمانىن تەرك ئەتمەيىن كۆرمەس دىدار،
دىدار كۆرەي دىگەن ئاشىق بولۇر بىدار،
ئانداغ ئاشىق ئاخىر كۆرگەي ئاندا دىدار،
دىدار كۆرمەي سىردىن خەبەر تۇيماڭ دوستلار.

سىررىن مەئنى تۇيماغانلار بىگانەدۇر،
ئول ئاشىقنى ماكانلارى ۋەيرانەدۇر،
ئىشق يولىدە جان بەرگەنلەر جانانەدۇر،
جاندىن كەچمەي جاندىن خەبەر بىلمەڭ دوستلار.

قۇل خۇجە ئەھمەد ئۆزدىن كەچمەي دەئۋا قىلما،
خەلق ئىچىدە ئاشىق مەن دەپ تىلگە ئالما،
ئاشىقلىغ ئۇلۇغ ئىشدۇر غافىل بولما،
غافىل بولۇپ ھەق دىدارىن كۆرمەڭ دوستلار.

× ×

ھەق قۇللارى دەرۋىشلەر، ھەقىقەت بىلمىشلەر،
ھەققە ئاشىق بولغانلار ھەق يولغە كىرمىشلەر.
ھەق يولغە كىرگەنلەر ئاللا دەيۇ يۈرگەنلەر،
ئىرانلار ئىزىن ئىزلاپ مەملىكەتدىن كەچمىشلەر.
ئالەم فەخرى مۇستافا ئانداغ ئەردى مەرھەبا،
مىئراج تۈنى ئەيتتى فەخر فەقىر يولىنى ئالمىشلار.

كۆكۆل بەرمەي دۇنياغە شۇرۇدۇ قىلماي هارامغە،
هەقنى سۆيگەن ئاشقلار خالايقدىن كەچمشلەر.
دۇنيا مەنىڭ دىگەنلەر، جاهان مالىن ئالغانلار،
كەركەس قۇشدەك بولۇبان ئول هەرامغە پاتمشلار.
مۇللا مۇفتى بولغانلار، ناهەق دەئۋا قلغاتلار،
ئاقنى قارا قلغانلار ئول تامۇغقا كىرمشلار.
قازى، ئىمام بولغانلار ناهەق دەئۋا قلغانلار،
ئول هەممالدەك① بولۇبان يۈك ئاستىدا قالمشلار.
هەرام يىگەن هاكىملار، رشۋەت ئالىپ يىگەنلەر،
ئۆز بارماقىن تىشلەبان قورقۇپ تۇرۇپ قالمشلار.
تاتلغ ـ تاتلغ يىگەنلەر، تۈرلۈك ـ تۈرلۈك كىيگەنلەر،
ئالتۇن تەخت ئولتۇرغانلار تۇفراق ئاستىن قالمشلار.
مۆئمىن قۇللار، سادىقلار، سىدقى بىرلە تۇرغانلار،
دۇنيالىغىن سەرف ئېتىپ ئۇچماخ هۆرىن قۇچمشلار.
قۇل خۇجە ئەهمەد بىلمش سەن، هەق يولغە كىرمش سەن.
هەق يولغە كىرگەنلەر هەق دىدارىن كۆرمشلەر.

× ×

هۇ هەلقەسى قۇرۇلدى ئەي دەرۋىشلار كېلىڭلار،
هەق سۇفرەسى يايىلدى ئاندىن ئۈلۈش ئالىڭلار.
قال ئىلمىنى ئوقۇبان هال ئىلمىگە يېتىبان،
يوقلۇق ئىچرە ياتىبان بالىقلاردىن ئالىڭلار.
يىرتىپ شەفقەت پەردەسىن تىلەپ دىدار ۋەئدەسىن،
ئاچىپ كۆكۆل دىدەسىن مۇشاهىدە قىلىڭلار.
هۇ ئارەسىن ئالىبان نەفس باشىغە سالىبان،
تۆنى ـ كۆنى تالىبلار جانىنى قۇربان قىلىڭلار.
هەلقە ئىچرە هۇ دەگىز ئىشىق ئوتىغە يانگىز،
تەن، جان بىرلەن تالىبلار تەكبىر باشلاپ ئەيتىڭلار.
هۇ ـ هۇ دىيۇ زار ئىڭراپ هۇ دىيەكدە مەئنى بار،
دىداردىن ئۈمىدۋار رەهمەتىدىن ئالىڭلار.
قۇل خۇجە ئەهمەد قۇل بولغان يول ئۈستىدە كۆل بولغان،
تالىبلارغە مۇل بولغان ئاندىن ئىبرەت ئالىڭلار.

① هەممال ــ ئەسلى تېكىستە «هەممار» دەپ يېزىلغان. مەنا ئېتىبارى بىلەن «هەممال» غا ئۆزگەرتىلدى.

× ×

مۇھەببەتنى جامىن ئىچىپ رەقس ئەيلەگەن،
دىۋانەلىغ مەقامىغە كىردى دوستلار.
ئاچ - توقلۇق، سۇد ۋە زىيان ھىچ بىلمەگەن،
سەرمەست بولۇپ رەقس سەما ئۇردى دوستلار.

رەقس سەما ئۇرغانلارغا دۇنيا ھارام،
ئەھلى ئايال، خانۇماندىن كەچتى تامام،
سەھەر ۋەقتىدە ھەققە ساغىنىپ يىغلار مەدام،
ئاندىن سۆكىدە رەقس سەما ئۇردى دوستلار.

رەقس سەما ئۇرغان ئاشىق ئۆزىن بىلمەس،
بىھۇش يۈرەر دۇنيا مالىن قولغە ئالماس،
يۈز مىلك ئادەم تەقسىر دىسە مەغرۇر بولماس،
دۇنيا تېپىپ رەقس سەما ئۇردى دوستلار.

دۇنيا تاپماي. رەقس سەما ئۇرغان جاھىل،
ھەق يادىنى بىردەم ئىيتماي يۈرگەن غافىل،
دەرۋىش مەن دەر دۇنيا سىرى كۆڭلى مايىل،
دۇنيا ئۈچۈن رەقس سەما ئۇردى دوستلار.

ئۆزدىن كەتمەي رەقس سەما ئۇرماق خەتا،
سۇبھان ئىگەم ئاڭا قىلماس ئىمان ئەتا،
تائەت قىلسە دىللارىنى قىلماس سەفا،
رىيا قىلىپ رەقس سەما ئۇردى دوستلار.

ۋاي ئۇشۇنداغ نادانلاردىن ئۈمىد قىلماڭ،
فەيزى فۇتۇھ ئالۇرمەن دەپ يۈگرۈپ بىلمەڭ،
نەفسى ئۇلۇغ، شەرئى بۇزۇغ ۋەلى بىلمەڭ،
شەيتان لەئىن نوختە ئۇرماي مىندى دوستلار.

ئۆزدىن كەتمەي رەقس ئەيلەسە ئاللا بىزار،
سەمائىدىن يەر تەبرەنىپ تارتقاي ئازار،
دۇئا قىلاي كۆرسەتمەسۇن ئاڭا دىدار،
دىندىن كىچىپ رەقس سەما ئۇردى دوستلار.

دىۋانەلىغ غالىپ كەلمەي سەما ئۇرار،
ھەق مۇستافا چاھار ياردىن بىزار يۈرەر،
باشدىن ئاياغ گۇناھلارى ھازىر تۇرار،
گۇناھ تىلەپ رەقس سەما ئۇردى دوستلار.

شەبلى ئاشىق سەما ئۇردى پەرتەۋ كۆرۈپ،
مۇستافانى ھازىر كۆرۈپ سۇئال سورۇپ،
دۇنيا ئۇقبىن ئارقە تاشلاپ كۆزىن يۇمۇپ،
ئانداغ قۇللار رەقس سەما ئۇردى دوستلار.

شەبلى ئاشىق يىغلاپ ئەيدى ئەيا رەسۇل،
بىتاقەت مەن سەما ئۇرسام مەن مەلۇل،
رەسۇل ئەيدى ئىنشائاللا قىلغاي قەبۇل،
رۇخسەت تىلەپ رەقس سەما ئۇردى دوستلار.

قۇل خوجە ئەھمەد رەقس سەما ھەركىمگە يوق،
تەقلىد بىرلە سەما ئۇرسە كىرگەي تاموق،
بۇ رىۋايەت پىنھان ئەردى ئەيتسام قاموق،
ھەقنى تېپىپ رەقس سەما ئۇردى دوستلار.

× ×

شەرئەتنى شەراپەتىن بىلگەن ئاشىق،
تەرىقەتنى مەقامىنى بىلۇر دوستلار.
تەرىقەتنى ئىشلارىنى ئادا قىلىپ،
ھەققەتنى دەرياسىغە پاتار دوستلار.

دىدارىنى كۆرۈپ بولماس تۈن - كۈن ئۆيۈپ،
پاك ئىشقىنى قولغە ئالماي بولماس يۈرۈپ،
ھەققەتنى دەرياسىنى خەتەرى كۆپ،
ھىچ ئۇخلاماي دىدارىنى كۆردۈم دوستلار.

ئەيا ئاشىق بۇ دۇنيادە مىھنەت تارتقىل،
تارتقان جەۋرۇ جەفالارنى راھەت بىلگىل،
ھۇ سۆھبەتىن قۇرغانلارغا① ئۆزۈڭ ئۇرغىل،
ئۇرغان ئاشىق مىرادىغە يەتەر دوستلار.

بۇ يوللارنى غىزاسىدۇر قايغۇ مىھنەت،
مىھنەت تارتىپ جەفا چەككەن كۆرەر راھەت،
سەھەرلەردە زارى قىلغان خۇش سەئادەت،
ھۇ-ھۇ دەيۇ بۇ دۇنيادىن ئۆتەر دوستلار.

چىن دىل بىرلە يىغلاغانلار كۆرگەي لەقا،
سۇبھان ئىگەم دىدارىنى قىلغاي ئەتا،
قىلاۋەزسىز يولغە كىرمەك ئەينى خەتا،
يولغە كىرگەن مەنزىللاردىن ئۇزار دوستلار.

ۋادەرىخا ئۆتتى ئۆمرۈم بىلمەي قالدىم،
بۇ دۇنيانىڭ ئەسبابىنى قولغە ئالدىم،
دۇنيا ئىزلەپ دىن ئىشىنى ئارتقە سالدىم،
بىلەلمەسمەن ھالىم نىچۈك بولۇر دوستلار.

مۇھەببەتنى شارابىدىن تاتماغانلار،
بايەزىددەك ھەر كۈن ئۆزىن ساتماغانلار،
بۇ دۇنيانى ئىززەتىدىن ئۆتمەگەنلەر،
ھايۋان ئىرۇر بەلكى ئاندىن بەتتەر دوستلار.

ئاشىق بولساڭ ئىشىق يولغە قويغىل قەدەم،
دۇنيا ئۇقبىن تەلاق قويغىل مىسال ئەدھەم،
ئاقىل ئىرسەڭ دۇنيا ئۈچۈن يىمەگىل غەم،
قىيامەت كۈن جازالارىن بىرەر دوستلار.

سىر شارابىن ئىچكەن ئاشىق ئۆزىن بىلمەس،
بۇ دۇنيانى ئىززەتلارىن كۆزگە ئىلماس،
يۈزمىڭ دانە نەسىھ بولسا پەند ئالماس،
ۋا شەۋقا! دەپ ئۆزىن بىلمەي يۈرەر دوستلار.

رەۋزە ئەلەست خۇدا ئۆزى نىدا قىلغان،
قالۇ بەلا دىبان روھلار جەۋاب بەرگەن،
ھەزرەت تەبا روھلار ئۈچۈپ قارشۇ كەلگەن،
ئانداغ ئاشىق ھەق جامالىن كۆرەر دوستلار.

قۇل خۇجە ئەھمەد ئاشىق بولساڭ دۇنيا قويغىل،
ئاخىرەتنى ئەزابىدىن قايغۇ يىگىل،
ئىرانلارنى قىلغانلاردىن سەن ھەم قىلغىل،
خىزمەت قىلغان ئاخىر مۇراد تاپار دوستلار.

× ×

دىدارىنى تەلەب قىلساڭ ئەي زاكىرلار،
جاندىن كىچىپ ھەلقە ئىچرە كۆرۈڭ دىدار،
شەۋقىڭ بىلە ئاللا ئەيتىپ راستقا قايتىپ،
تۈن ئۇيقۇسىن ھارام ئەيلەپ بولغىل بىدار.

بىدارلارغا ھەق رەھمەتى بولۇر ياۋۇق،
بىدارلارنى كۆڭلى سۇنۇق كۆزى ياشلىق،
مەنمەنلىكنى جەزاسىنى بەرگەي تامۇق،
تەكەببۇرنى دەۋزەخ ئىچرە ھالى دىشۋار.

سەندىن بۇرۇن يارانلارىڭ قايان كەتتى،
بۇ دۇنياغە مەيل قىلماي يىغلاپ ئۆتتى،
ئۆمرىڭ ئاخىر بولدى نەۋبەت ساڭا يەتتى،
گۇناھىڭغا تەۋبە قىلغىل ئەي بەدكەردار.

نەفسىڭ سەنى باقىپ تۇرساڭ نىلەر دىمەس،
زارى قىلساڭ ئاللا سىرى بويۇن سۇنماس،
قولغا ئالساڭ يابان قۇشدەك قولغا قونماس،
قولغا ئالىپ تۈن ئۇيقۇسىن قىلغىل بىدار.

نەفسى يولغە كىرگەن كىشى رەسۋا بولۇر،
يولدىن ئازىپ، تايىپ، تۇزۇپ، گۇمراھ بولۇر،
ياتسا، قوپسا شەيتان بىلە ھەمراھ بولۇر،
نەفسنى تەپكىل، نەفسنى تەپكىل ئەي بەدكەردار.

نەفسىڭ سەنى ئاخىر دەمدە گەدا قىلغاي،
دىن ئۆيىنى غارەت قىلىپ ئادا قىلغاي،
ئۆلەر ۋەقتدە ئىمانىڭدىن جۇدا قىلغاي،
ئاقىل ئەرسەڭ نەفسى بەددىن بولغىل بىدار.

فىرئون، قارۇن شەيتان سۆزىن مەھكەم تۇتدى،
بول سەبەبدىن يەر ياردىلدى ئانى يۇتدى،
مۇسا كەلىم ناسىھ بولۇپ سۆزلەر ئەيتدى،
قۇلاق تۇتماي ئول ئىكىسى ئولدى مۇردار.

گۇناھىڭغا تەۋبە قىلىپ يىغلاپ يۈرگىل،
كېتەرمەن دەپ يول باشىغە بارىپ تۇرغىل،
كەتكەنلەرنى كۆرۈپ سەن ھەم ئىبرەت ئالغىل،
ئىبرەت ئالساڭ ياتمىش يېرىڭ بولۇر گۈلزار.

مۆئمىن قۇللار دەرد ھالەت پەيدا قىلدى،
ھەق يولىدە جان ـ دىلىنى شەيدا قىلدى،
دۇنيا تاشلاپ ئاخىرەتنى سەۋدا قىلدى،
سەۋدا قىلساڭ ھۆرۈ غۇلمان بارى تەييار.

قۇل خوجە ئەھمەد نەفس ئىلكىدىن قىلۇرمەن
داد،
پىرى مۇغان بولغايمىكىن ئاڭا جاللاد،
بىخەبەرلەر ئىشتمەسلەر دادۇ فەرياد،
قان يىغلاغىل ئىشتسۇن ئول پەرۋەردىگار.

× ×

ھەققە يانىپ مۆئمىن بولساڭ تائەت قىلغىل،
تائەت قىلغان ھەق دىدارىن كۆرەر دوستلار.
يۈزمىڭ بەلا باشقە تۈشسە ئىڭرانمەغىل،
ئاندىن سىڭرە ئىشق سىررىن بىلەر دوستلار.

ئاشىقلارى زار ئىڭرەبان يولغا كىردى،
ھەرنە جافا تەگسە ئانى ھەقدىن بىلدى،
رازى بولۇپ يەر ئاستىغە ھازىر بولدى،
زار يىغلابان سەھەرلەردە قوپار دوستلار.

ئەيا دوستلار ھېچ بىلمەدىم مەن يولۇمنى،
سەئادەتقە باغلامادىم مەن بېلىمنى،
غەيبەت سۆزدىن ھېچ يىغمادىم مەن تىلىمنى،
نادانلىغىم مەنى رەسۋا قىلدى دوستلار.

كېچە ـ كۈندۈز بىغەم يۈردۈم زىكرىن ئېيتماي،
جەھەد ئەيلەبان تۈنى ـ كۈنى فىكرىن ئېيتماي،
مۇھەببەتنى بازارىندە ئۆزنى ساتماي،
نەفسىم مەنى يۈزمىڭ تائام تىلەر دوستلار.

نەفسىڭنى سەن ئۆز رايىغا قويما زىنھار،
يىمەي ـ ئىچمەي تائەت بىرلە بولغىل بىدار،
ئاخىر بىر كۈن كۆرسەتكۇسى ساڭا دىدار،
بىدار بولغان ئاندا دىدار كۆرەر دوستلار.

ئەيا غافىل ھەق زىكرىنى تىلدىن قويما،
دۇنيانىڭدىن بىر زەررەسىن قولغا ئالما،
ئىرانلارنى ئارقاسىدىن ھەرگىز قالما،
يولغا كىرگەن ئاخىر مۇراد تاپار دوستلار.

قول خوجە ئەھمەد بەندە بولساڭ يىغلاپ يۈرگىل،
مۇھەببەتنى مەجلىسىغە ئۆزۈڭ ئۇرغىل،
قىيامەتنى شىددەتىدىن ماتەم قۇرغىل،
ماتەم قۇرغان سىردىن خەبەر ئالۇر دوستلار.

× ×

قۇل مەن دىگەن دايىم تىنماي زىكرىن ئەيتار،
ئىشق ئوتىغە باغرى كۆيۈپ فەرياد ئىتەر،
بىخەبەرلەر ئۆمرىن بىلمەي يەلگە ساتار،
غەفلەت بىرلەن جەھەننەمگە كېتەر دوستلار.

ئاخىر زامان شەيخى تۇزەر سۇرەتلەرىن،
زاھىد تەقۋى قىلماي بۇزار سىررەتلەرىن،
كەرامەت دەر خەۋاپ غەفلەت رىۋايەتلەرىن،
رىيا بىرلە خەلققە ئۆزىن ساتار دوستلار.

ئەيا غافىل ئۆمرۈڭ سەنى ئۆتەر يەلدەك،
كۆز ياشىڭنى ئاقۇر دائىم ئابى سەلدەك،
سىنى سۆيەر دەرگاھىدە مىسال قۇلدەك،
خۇجە سۆيسە سىنى ئازاد ئېتەر دوستلار.

غەفلەت بىرلە ئۆمرۈڭ سەنى ئۆتەر بىلگىل،
جانىڭ بىرلە پىرخىزمەتىن تۇرۇپ قىلغىل،
ئاندىن سىۋگرە دەرگاھىگە لايىق بولغىل،
خىزمەت قىلغان مىرادىغە يېتەر دوستلار.

قۇل خۇجە ئەھمەد ھىكمەت ئەيتىپ يىغلا سەھەر،
ئىرانلارنى ئەلفازىدىن ئالىپ خەبەر،
سۆز ئەسلىنى بىلگەنلەرگە ئىسىل گەۋھەر،
زاھىرىغە باققان قۇرۇغ قالۇر دوستلار.

× ×

كىلىڭ دوستلار ئاللا يادىن دائىم ئەيتىڭ،
ئاللا يادى كۆڭۈل مۇلكىن ئاچار دوستلار،
ئەستەغفىرۇ ئىستىغفارنى تىنماي ئەيتىڭ،
شەيتان لەئىن تەن مۇلكىدىن قاچار دوستلار.

شەيتان لەئىن سىزگە دۇشمەن ھازىر بولۇڭ،
كىچە ئاللا، كۈندۈز ئاللا ئەيتىپ ئۆلۈڭ،
تار لەھەدكە كىرەر ۋەقتىدە نۇرغا تولۇڭ،
مەلائىكلەر ئاللا نۇرىن ساچار دوستلار.

ئاللا نۇرى قەبرە ئىچىنى رەۋشەن قىلغاي،
مەلائىكلەر تەگرەسىدە رەۋزىن قويغاي،
مۆئمىن بەندە كۆرۈپ ئانى ھەيران قالغاي،
بۇ ئالەمنى رەۋشەنىدىن كىچەر دوستلار.

بارچە ئەرۋاھ يىغىلىپ كەلگەي مۇبارەككە،
خالايىقلار مەشغۇل بولغاي تەبارەككە.
دۇئا قىلىپ يانغاندىن سوڭ قالۇر يەككە،
جۇملە ئەرۋاھ سۈيۈنۈپ بىر-بىر قۇچار دوستلار.

يەتتى قەدەم قويغاندىن سوڭ مۇنكىر- نەكىر،
ھەيبەت بىلەن كىرىپ كەلگەي قىلىپ قەھىر،
ئىكى كۆزى ئوتتەك يانىپ ئۇقراپ تۇرار،
نۇرىن كۆرۈپ تەئزىم قىلىپ قاچار دوستلار.

مۇنكىر - نەكىر سورماي چىقىپ نالە قىلغاي،
كۆز ياشىنى ھەر تەرەپكە زالە قىلغاي،
ھەق يادىنى ئەيتىپ ئۆزىن ۋالە قىلغاي،
پەرۋاز قىلىپ ھەۋاسىرى ئۇچار دوستلار.

نىدا كەلگەي ئىلاھىدىن نە يىغلادىڭ،
خاس قولۇمدىن قەبرە ئىچىندە نە تىڭلادىڭ،
ئەي بى ئەدەف قۇلاق سالىپ نە ئاڭلادىڭ،
مۇنكىر - نەكىر سوڭ - سوڭىغا قاچار دوستلار.

يۈرسە - تۇرسا، ياتسا - قوپسا مەنى يادىم،
خەت بەر ئات قولغە ئالغان ئۇل ئازادىم.
ئانداغ قۇلنى سەيدىدۇرمەن ئۇل سەيىيادىم،
قىلمىش، ئەتمىش گۇناھلاردىن كىچەر دوستلار.

گۇناھلارىن ھەققە باغىشلاپ نەزەر قىلغاي،
ئوڭدە - سوڭدە ياتقانلارى شاكىر بولغاي،
ئاندىن سوڭدە بارچە ئەرۋاھ ھازىر بولغاي،
قەبرىستانغە ھەق رەھمەتىن ساچار دوستلار.

بىھەمدۇلىللاھ ياخشى كەلدى بىز قۇتۇلدۇق،
قەبرە ئىچىندە ھەر ئەزابدىن قارىغ بولدۇق،
نەچچە يىللار مۇردە ئەردۇك باز تىرىلدۇق،
دۇئا قىلىپ ھەققە ئىلكىن ئاچار دوستلار.

مۇنكىر ـ نەكىر يىغلاپ ئەيتۇر سەن بىلۇرسەن،
زاتىڭ ئۇلۇغ ھەرنە قىلساڭ سەن قىلۇرسەن،
لۇتف ئەيلەسەڭ يولسىزلارغا يول بىرۇرسەن،
سەجدە ئەيلەپ شاكىر تىلىن ئاچار دوستلار.

لائىلاھە ئىللەللاغە شەيدا بولغان،
دىدار ئۈچۈن بۇ ئالەمدە رەسۋا بولغان،
دۇنيا قويۇپ ئاخىرەتنى سودا قىلغان،
ھەۋز كەۋسەر شەرابىدىن ئىچەر دوستلار.

رەۋزە ئەزەل تەقدىر قىلـە ھەق جامالى،
يۈزمىڭ شەيتان قەسىد ئەيلەسە يوق زاۋالى،
كۈندىن ـ كۈنگە زىياد بولغاي قالۇ ھالى،
دانا بولۇپ ھەق يوللارىن ئاچار دوستلار.

مۇھەببەتنى مەيدانىدە جەۋلان قىلغان،
ھەقىقەتنى دەرياسىدىن گەۋھەر ئالغان،
مەئرىفەتنى مەتائىنى ئىچگە سالغان،
يۈرسە ـ تۇرسە دۇررى گەۋھەر ساچار دوستلار.

ئاشىق ئولدۇر ھەققە جانىن قۇربان قىلسە،
زىكرىن ئەيتىپ، چاھار زەرب ئۇرۇپ، سەھەر
تۇرسە،
ئىرانلاردىن فەيزى فۇتۇھ تولۇ ئالسە،
سۇلتان بولۇپ دۇررى گەۋھەر ساچار دوستلار.

ھەقتائالا بۇيىن ئالغان مۇندا تۇرماس،
دەئۋا قىلىپ ئىشانلىقنى لافىن ئۇرماس،
قايدا بارسا فىقىر ـ مىسكىن دۇكان قۇرماس،
غىرىپ بولۇپ ۋەيرانەغە كۆچەر دوستلار.

قۇل خۇجە ئەھمەد نەفسدىن ئۇلۇغ بەلا بولماس،
يەر ۋە كۆكدىن تۆئمە بەرسەڭ ھەرگىز تويماس،
تۇفراق بولۇپ يەردە ياتساڭ كافىر ئۆلمەس،
نەفسى ئۆلگەن ھۆر غۇلمان قۇچار دوستلار.

× ×

ھىكمەت بىرلەن ئەدەمدىن بار ئەيلەدى،
ئۇن سەككىزمىڭ قامۇغ ئالەم ھەيران ئىرۇر.
قالۇبەلا دىگەن قۇللار ئۆلۈش ئالدى،
سۆكۈت ئەتكەن قۇللار دىنى ۋەيران ئىرۇر.

ھەقتائالا ئىمان ئەتا قىلدى بىزگە،
ئول مۇستافا ھەق رەسۇلى ئەردى بىزگە،
دۇرۇد ئىبىتساق قۇۋۋەت بىرۇر دىنىمىزغا،
يوق ئەرسە قىلغانلارىم يالغان ئىرۇر.

ئول ئەلەستۇ بىرەببىكۇم دىدى خۇدا،
قالۇبەلا دەبان روھلار قىلدى سەدا،
يىغلاپ كەلدۇق ئىشىگىڭگە جۇملە گەدا،
لوتف ئەيلەسەڭ يۈزمىڭ ئاسى خەندان ئىرۇر.

تەۋبە قىلسام كىچەرمۇكىن قادىر ئاللاھ،
يوق ئەرسە نىتكۇم ئاندە مەن رۇسياھ،
تاڭلا بارسام ئىلىك ـ ئاياغ بارچە گۇۋاھ،
ھەق قاشىدە بارچە ئىشلار ئاسان ئىرۇر.

يىغلامايمۇ ئۆتتى ئۆمرۇم ئەيا شاھىم،
قىستاپ كەلدى قارانغۇلۇق چىقغىل ماھىم،
سەندىن ئۆزگە يوق پاناھىم، تەكيەگاھىم،
كىچە ـ كۈندۈز تىلەگەنىم ئىمان ئىرۇر.

ئۈممەت ئۈچۈن رەسۇل دايىم قايغۇ يىدى،
تىلەپ ئۈممەت گۇناھىنى ھەقدىن ئالدى،
كىچە ـ كۈندۈز قايىم تۇردى تەگرىم بىلدى،
تىلدە ئۈممەت مەن دەر، دىلدە يالغان ئىرۇر.

ئۈممەت بولساڭ مۇستافاغا پەيرەۋ بولغىل،
ئايغانلارىن جان ـ دىلدە سەن ھەم قىلغىل،
كىچە قايىم، كۈندۈزلەرى سايىم بولغىل،
چىن ئۈممەتنى رەگى مىسال سامان ئىرۇر.

سۈننەتلەرىن مەھكەم تۇتۇپ ئۈممەت بولغىل،
كىچە ـ كۈندۈز دۇرۇد ئەيتىپ ئۈلفەت بولغىل،
كىچە ـ كۈندۈز تىنماي يىغلاپ گەدا بولغىل،
دەردىن تارتساڭ خۇداسەندىن رىزا ئېرۇر.

× ×

مۇھەببەتنى بوستانىدە ھەزار داستان،
بۇلبۇللارى سايرار ئاندا ئەفغان قىلۇر.
مەئرىفەتنى مەيدانىدا جەۋلان قىلغان،
كىچە ـ كۈندۈز كۆز ياشىنى ئۇممان قىلۇر.

ئول بۇلبۇلنى ئاۋازىنى ئىشتكەنلەر،
تەكەببۇرنى تاغىن كىسىپ ئۇشاتقانلار،
بۇ دۇنيانى مەزەسىنى ئۇنۇتقانلار،
فەرياد ئۇرۇپ يىغلاپ كۆزىن گەريان قىلۇر.

ئاشىق قۇللار بۇ دۇنيانى كۆزگە ئىلماس،
دۇنيا ئىشقىن زاھىد قۇللار تىلغا ئالماس،
كىچە ـ كۈندۈز مەست ۋەھەيران ئۆزگە كەلمەس،
دىدار تىلەپ كۆكسىن تىشىپ نالان قىلۇر.

ۋادەرىغا كەچتى ئۆمرۇم تۇيماي قالدىم،
راھىلەسىز يولغە كىرىپ ھارىپ قالدىم،
ھىممەت قورىن بەلگە مەھكەم چالىپ ئالدىم،
ئۆزى سۆيگەن ئاشىقلارىن سەرسان قىلۇر.

ئەيا ئاشىق كىچە ـ كۈندۈز تىنماي يىغلا،
كۆيۈپ ـ پىشىپ، يۈرەك ـ باغرىڭ ئېزىپ داغلا،
ئەجەل يەتسە مەردانەۋار بېلىڭ باغلا،
مۇنداغ ئاشىق بارسە ئاندا مىھمان قىلۇر.

شەيخ مەنسۇر ئۆز باشىنى داردا كۆردى،
پەرتەۋ سالدى ھەق دىدارىن ئاندا كۆردى،
بىخۇد بولۇپ ئۆزىن بىلمەي ئەفغان قىلدى،
ۋاشەۋقا دەپ ئۆزىن بىلمەي جەۋلان قىلۇر.

شەيخ شەبلى ئاشىق بولۇپ بىلمەي ئۆتتى،
شەيخ بايەزىد يەتمىش پۇلى ئۆزىن ساتتى،
بۇ دۇنيانىڭ ئىززەتلەرىن تاشلاپ ئاتتى،
ئۆتكەن ئىشقە نادامەت دەپ ئەفغان قىلۇر.

ئانداغ ئېرلار سۆھبەتىنى تاتقان كىشى،
مەست ۋە ھەيران بولۇپ يۈرەر يازۇ قىشى،
سەھەرلەردە چار زەرب ئۇرماق ئانى ئىشى،
زاھىرخەندە باتىنلارىن پىنھان قىلۇر.

مۇنداغ بولماي ھەق ۋەسلىغە يېتىپ بولماس،
رەسۋا بولماي سىردىن مەئنى ئالىپ بولماس،
ھۇ، زىكرىنى ئەيتىپ دائىم تىلدىن قويماس،
ۋەھمى بىرلەن دىللارىنى لەرزان قىلۇر.

قۇل خوجە ئەھمەد بۇھىكمەتنى كىمگە ئەيدىڭ،
ئارىق مەن دەپ خالايىقغە ئۇقۇپ يايدىڭ،
ئەئسىر قىلماس ئالىملارغە ئەيغان پەندىڭ،
ئارىق ئۇلدۇر تەن مۈلكىنى ۋەيران قىلۇر.

× ×

بىھىشت ـ دەۋزەخ تالاشۇر تالاشماقدا بايان بار،
دەۋزەخ ئەيتۇر مەن ئارتۇق مەندە فىرئون ھامان بار.

بىھىشت ئەيتور نەدەرسەن، سۆزنى بىلمەي ئەيتۇرسەن،
سەندە فىرئون بولۇسە، مەندە يۈسۈف كەنئان بار.

دەۋزەخ ئەيتۇر مەن ئارتۇق، بېخىل قۇللار مەندە بار،
بېخىللارنى بويىندا ئوتلۇغ زەنجىر - كىشەن بار.

بېهىشت ئەيتۇر مەن ئارتۇق، پەيغەمبەرلەر مەندە بار،
پەيغەمبەرلەر ئالدىدە كەۋسەر، هۆر ۋە غۇلمان بار.

دەۋزەخ ئەيتۇر مەن ئارتۇق، تەرسائ، جوهۇد مەندە بار،
جوهۇد، تەرسائ ئالدىدە تۈرلۈك ئەزاپ سوزان بار.

بېهىشت ئەيتۇر مەن ئارتۇق، مۆئمىن قۇللار مەندە بار،
مۆئمىنلارنى ئالدىدە تۈرلۈك نىئمەت ئەلۋان بار.

دەۋزەخ ئەيتۇر مەن ئارتۇق، زالىم قۇللار مەندە بار،
زالىملارغا بىرۈرگە زەهەر - زوقۇم چەندان بار.

بېهىشت ئەيتۇر مەن ئارتۇق، ئالىم قۇللار مەندە بار،
ئالىملارنى كۆڭلىدە ئايەت، هەدىس، قۇرئان بار.

دەۋزەخ ئەيتۇر مەن ئارتۇق، مۇنافىقلار مەندە بار،
مۇنافىقلار بويىندا ئوندىن ئىشكەل، كىشەن بار.

بېهىشت ئەيتۇر مەن ئارتۇق، زاكىر قۇللار مەندە بار،
زاكىرلارنى كۆڭلىدە زىكر ئىلاهى سۇبهان بار.

دەۋزەخ ئەيتۇر مەن ئارتۇق، بىنامازلار مەندە بار،
بىنامازلار بويىندا يىلان بىلەن چايان بار.

بېهىشت ئەيتۇر مەن ئارتۇق، دىدار كۆرمەك مەندە بار،
دىدارىنى كۆرسەتۈرگە رەهىم ئاتلىغ رەهمان بار.

دەۋزەخ ئاندە تىلك تۈردى، بېهىشت ئۆزرىن ئەيتتى،
قۇل خوجە ئەهمەد نە بىلدى بىلدۈرگۈچى يەزدان بار.

× ×

مۇهەببەتنى دەرياسىدە غەۋۋاس بولۇپ،
مەئرىفەتنى گەۋهەرىنى ئالغۇم كېلۇر.

تەرىقەتنى مەيدانىدە پەرۋاز قىلىپ،
ئول توبى دەرەختىغە قونغۇم كېلۇر.

ئول توبى دەرەختنى ئىكسە بتمەس،
ئاللا دىگەن ئاشق قۇلدىن تەقسىر كەلمەس،
چىن ئاشق ئىران هەرگىز يولدا قالماس،
ئاشق بولۇپ ئاللا يادىن ئەيغۇم كېلۇر.

ئاشق قۇللار هەق يادىدىن خالى ئىمەس،
هەقىقەتلىغ بۇ دۇنياغە مەيل قىلماس،
چىن ئاشقلار دونيا ئۇقبىن هەرگىز ئالماس،
مەن تەقى بۇ دۇنيانى قويغۇم كېلۇر.

تەجەللىنىڭ نۇرى بىلەن ئەقلى شاشقان،
ئاللا دىيۇ كۆڭل باغلاپ تۇرغە ئاشقان،
مۇهەببەتنى ئوتى بىرلەن قايناپ ـ تاشقان،
مەن تەقى ئاللا دىيۇ بارغۇم كېلۇر.

ئاللايادى كۆڭىللەرنى قىلدى خۇررەم،
بەلخ مۇلكىن تاشلاپ كۇلام كەيدى ئەدهەم،
كۇلام كىيىپ هىدايەتكە ئۇردى قەدەم،
هىدايەتكە ئانداغ قەدەم ئۇرغۇم كېلۇر.

كۇلام كىيگەن ئول ئەزىزلەر هەققە ياقار،
چۇن سىرلارى دۇكان ئىچرە هەقنى تاپار،
ئاهلارىدىن تىلىم تاغلار سىزىپ ئاقار،
سەلىم بولۇپ ئول كۇلامنى كىيگۇم كېلۇر.

سەلىم بولۇپ ساق بولدى جۇنەيد شەبلى،
نەفسىن تېپىپ قەهر قىلدى هەسەن بەسرى،
خەلقىنى قويۇپ پانا بولدى زۇننۇن مسرى،
ئەزىزلارغە مۇتابىئەت قىلغۇم كېلۇر.

ئاللايادى تەكەببۇرنى ئۆيىن بۇزدى،
مەشايىخلەر بۇ هەلقەنى كۆركلۇك تۈزدى،
چۈن هۇ دىدىم مەئسىيەتلەر تۈزگە تۈزدى،
مەن هەم تەقى ئول هەلقەدە بولغۇم كېلۇر.

شەۋق شەرابىن ئىچتىم ئەرسە قىلدى خەراپ،
مۇهەببەتنى ئوتى بىرلەن باغرىم كەباپ،
دىدارىنى روزى قىلسە ئىزىم ۋەههاپ،
دارىسسالام سارايىغە كىرگۈم كېلۇر.

قول خۇجە ئەهمەد گەۋهەر يەڭلىغ هكمەت ئەيدى،
ئەزىزلارنى مەدىھ بىلەن سۆزىن يايدى.
ئۇزۇن تۈننى كۈنگە ئۇلاپ قىيام تۇردى،
دۇئا ئوقۇپ رەۋان هىكمەت ئەيغۇم كېلۇر.

× ×

يول ئۈستىدە ئولتۇرۇپ يېلنى سورغان دەرۋىشلەر،
ئۇقبىدىن خەبەر ئىشتىپ يىلغە كىرگەن دەرۋىشلەر.

ئەسالارى ئىلكىندە هىممەت قۇرى بېلىندە،
ئىزىم يادى تىلىندە ئاللا دىگەن دەرۋىشلەر.

خىرقەلەرى كىر چەفان كۆڭلىدە يۈزمىڭ ئەيان،
بىلىڭىز ئىككى جەهان كۆزگە ئىلماس دەرۋىشلەر.

دەرۋىش هەقنى مەنزۇرى زىكرى تۇرۇر گۈلزارى،
هەقنى يادى ئەسرارى خوپ ئەدەبلىغ دەرۋىشلەر.

يازۇقۇم كۆپ يولاتماس ئەسباپ دارۇسىن تاپماس،
كۆزە ياشىن قۇرۇتماس ياشى ئاققان دەرۋىشلەر.

سىرى بىرلەن سۆزلەرلەر، تىلگە ھىكمەت تۈزەرلەر،
ئىشق بىرلەن جان كىزەرلەر، رەنگى سەرىغ دەرۋىشلەر.

ئىت نەفسىنى ئۆلتۈرەر، قىزىل يۈزىن سولدۇرۇر،
خوجە ئەھمەد قۇل تۇرۇر، ساتىپ يىسۇن دەرۋىشلەر.

× ×

ئاشقلەرى دايىم تىلەر دىدارىنى،
سەھەرلەردە غەفلەت بىلەن ياتماس بولۇر.
نادانلاردىن ئۇشبۇ سىرنى پىنھان قىلىپ،
جاھىللارغا ئاشق مەن دەپ ئەيتماس بولۇر.

ئارىف ئاشق دۇنيا ئۈچۈن غەم يىمەدى،
بۇ دۇنيادا ئىززەت ـ ھۆرمەت ھەم سۆيمەدى،
كېچە ـ كۈندۈز كۆز ياشىدىن ئايرىمەدى،
غەفلەت بىرلەن غەم لايىغە پاتماس بولۇر.

ئارىفلارىڭ دەرگاھىدۇر گەۋھەر كانى،
ئول تەڭىزدە لەئل جەۋھەر يوق ئىمكانى،
ھىسابىنى بىلۇر ئاندە ئىشق سۇلتانى،
ئىشقسىزلارنى ئەقلى ئاڭا يەتمەس بولۇر.

ئاشق كىرەك غەۋۋاس بولۇپ چۆمسە دەريا،
چىقسە ئاندىن ئۇلۇغ دۇررلەر بولۇر پەيدا،
جاندىن كەچمەي جانان يۈزىن كۆرمەك قايدا،
ئىدراك بىلەن تاپقان قولدىن كەتمەس بولۇر.

جاندىن كەچمەي ئاشق كۆرمەس فەنا مۇلكىن،
ئاشق بولسا پىنھان قىلۇر ۋۇجۇد يۈركىن،
ھەسرەت تاغى ھەيرەت بىرلەن ئاتارمۇكىن،
غەم تاغىدىن ئەمگەكسىزىن ئاشماس بولۇر.

ئول ئۇقبەدىن ھىممەت بىرلەن ئالشاماغىڭ،
تۆرت يۈزقىرلق تۆرت ياشىڭ تۆكۈپ ياشاماغىڭ،
ئۈچ يۈزئالتمىش بەند باغىڭ بىشاماغىڭ،
مىھنەت تارتماي راھەت تاغى ئاتماس بولۇر.

قۇل خوجە ئەھمەد ئىرانلارنى ياد ئەيلەبان،
ھىكمەت قىلىپ ئۇشبۇ سۆزنى قىلدى بەيان،
ئاڭلاڭىزلار ئۇشبۇ سۆزنى يارى ياران،
يالغان سۆزنى خالايىققە ئەيتماس بولۇر.

× ×

قوي بۇ تىرىكلىك زەۋقىنى بىلگىن ئۆلۈم ئالدىڭدادۇر،
قالۇر ئىمارەت بوستان ھەرنەكى بار ئالدىڭدادۇر.

كۆچۈ ساراي باغلار مالىڭ تۇتار ئول تاغلار،
يۇرتۇڭدا ئوينار زاغلار، قاي كۈن كىلۇر ئالدىڭدادۇر.

بۇ دۇنيا بىر كوهنه رەبات ئۆتۈپ بارادۇر مسال باد،
ئانده سىياسەتلىغ سىرات، قورقماسمۇسەن ئالدىڭدادۇر.

مۇنكىر ـ نەكىر كىلۇر كىرىپ، ئوتلۇق گۇرزى قولغه ئالىپ،
مەن رەببىڭ دەپ هەيبەت قىلىپ سورغۇچىلار ئالدىڭدادۇر.

تارتار تارازۇ خەير ـ شەررى ئاندا تامۇغ ئوتى يازى،
مۇنداغ بەلالاردىن زەرەرر قىلماسمۇسەن ئالدىڭدادۇر.

قورقىل قىيامەت ۋەهمىدىن فىكىر ئايتقىل قوپ ئۇيقۇدىن،
مۇنچه ئۇيۇرسەن شەمسىددىن يۈزمىڭ هىجاپ ئالدىڭدادۇر.

× ×

هەر زامان تىنماي خۇدا دىسەم خۇداغا خۇش ياقار،
گەر نەزەر قىلسا خۇدايىم كۆز ياشىم سۇدەك ئاقار.

كىچەۋۇ كۈندۈز خۇدا دەپ يىغلاساڭ سەن ئاه ئۇرۇپ،
گەر خۇجام دەپ يىغلاسا قۇل خۇجاسىغه خۇش ياقار.

سۇن.ه غەفلەتكه بويۇن غەفلەت سىنى گۇمراه ئېتەر،
كىمكى سۇنسه بويىنىنى غەفلەت ئانى زىنكار ئەيىيار.

تەۋبه ئىستىغفار بىله دايىم سەهەرلەر هەق دىگىل،
هەق دىسەڭ هەققه ياقار هەق رەھمەتى سۇدەك ئاقار.

ئىلكىڭدىن كەلسه قىلاكۆر خۇجه ئەهمەد ئېر ئىشىن،
ئېر ئىشىن قىلغان كىشىنى هەرئىشى هەققه ياقار.

× ×

رەھمەت سۇيى ئۇلۇغ دەريا چۆمۈپ پاتتىم،
ۋەهدانىيەت دەرياسىغه كىردىم دوستلار.
ئول دەريانىڭ گەۋهەرلەرىن ئالىپ يۇتتۇم،
بىخۇد بولۇپ ئۆزۈم بىلمەي ئۇردۇم دوستلار.

ئول تىڭىز قەلب كۆرسەڭ ئەجەپ پايانى يوق،
ئىخلاس قىلىپ كىرگەن قۇللار قالغانى يوق،
ئول دەريانى كۆرگەن ئاشىق ئارمانى يوق،
يولنى تاپماي هەيران بولۇپ تۇردۇم دوستلار.

Altun

ئۇل دەرياغە كىرمەگەنى ھەم جانى يوق،
چۆمۈپ ياتىپ ئۇ دەريادىن ئالغانى يوق،
ئەي مۇئمىنلەر بۇ سۆزلەرنى يالغانى يوق،
ئەژدەر يەكلىغ ئىشقسىزلارنى سوردۇم دوستلار.

ئىشقسىزلارى ھەيران بولۇپ يولدا قالدى،
دىنىنى تاشلاپ دۇنيا مالىن قولغە ئالدى.
كۆرۈپ بىكىپ ئۆز جانىنى ئوتقە سالدى،
ئىخلاسى يوق غافىللارنى كۆردۇم دوستلار.

يولغە كىرگەن ئىرانلاردىن يولنى سورغان،
مەشايىخلار خىزمەتىدە ھازىر تۇرغان،
خىزىر ئاتا سۆھبەتىنى ئاندا كۆرگەن،
سۆھبەت ئىچرە ھەلقە ئالىپ كۆردۇم دوستلار.

ئاشىق ئەرسەك پەرۋانەدەك ئۆزۈك ئۇرغىل،
ئىرانلارنى سۆھبەتىدە بولا كۆرگىل،
نوتالىبدەك ھەلقە ئىچرە ئۆزۈك ئۇرغىل،
مۇرىدلارنى ئىزىن ئىزلاپ يۈردۈم دوستلار.

ئاشىق ئەرسەڭ كەچكىل كەلى ماسىۋادىن،
مەشايىخ تىلەر ئەرمىش ئول خۇدادىن،
يولغە كىرگىل مەدەد تىلەپ مۇستافادىن،
غافىللىقدە ئۆمرۈم ئۆتتى بىلدىم دوستلار.

ئىشقسىزلارنى كۆردۈم ئەرسە ھەيران ئېرۇر،
زاھىر جەندە باتىنلارى ۋەيران ئېرۇر،
باشى قاتىپ، ئەقلى كېتىپ سەرسان ئېرۇر،
ئانىڭ ئۈچۈن يۈرەك-باغرىم تىلدىم دوستلار.

قۇل خۇجە ئەھمەد مەدەد تىلەپ يولغە كىرگىل،
ئىرانلارنىڭ (ئىزىن) ئىزلاپ يولنى سورغىل،
ھەقتائالا قىلغانىغە بويۇن سۇنغىل،
بويۇن سۇنۇپ دەرگاھىغە كەلدىم دوستلار.

× ×

ئەيا دوستلار ئىشق غەۋۋاسى بولماغۇنچە،
ۋەھدانىيەت دەرياسىغە كىرسە بولماس.
ئۇل دەريانى گەۋھەرىدۇر ھەق ۋىسالى،
جاندىن كېچىپ كىرمەگۈنچە كۆرسە بولماس.

رەھبەت قۇرىن جان بىلىغە مەھكەم چالماي،
ماسىۋانى مۇھەببەتىن ئۆزدىن سالماي،
كۆز ياشىنى نىسار ئەيلەپ رازىن ئەيتماي،
ئەسرار يولىن مەردانلاردىن بىلسە بولماس.

يۈھەببۇھۇم شەرابىنى ئىچمەگۈنچە،
ۋە يۈھەببۇنە لىباسىنى كىيمەگۈنچە،
رىيازەتنى فوتاسىنى بوغىماغۇنچە،
ھەق جامالىن مىرادىنچە كۆرسە بولماس.

لى مەئەللاھى مەقامىغە بارماغۇنچە،
ئەنتەمۇتۇ سارايىغە كىرمەگۈنچە،
فەنا فىللاھ دەرياسىغە چۆمەگۈنچە،
بەقابىللاھى گەۋھەرىدىن ئالسا بولماس.

شەرىئەتنى سالاھىنى كىيمەگۈنچە،
تەرىقەتنى بۇراقىغە مىنمەگۈنچە،
جۇزب جۇنۇن ئالەمىغە بارماغۇنچە،
ھەقىقەتنى مەيدانىغە كىرسە بولماس.

مەردانلارنى مۇرادىدۇر ھەق دىدارى،
ھەق دىدارى كېرەك بولسە بول بىدارى،
قۇل خۇجە ئەھمەد سەھەر ۋەقتىدە قىلغىل زارى،
بىدار بولماي ھەق جامالىن كۆرسە بولماس.

× ×

ئاشىقلار ھەرنە دىسە يالغانى يوق،
يالغان ئاشىق بۇ يوللارنى بىلگەنى يوق،

خىزمەت قىلىپ پىردىن ئۆلۈش ئالغانى يوق،
ئۆلۈش ئالغان فەخر تونىن كىيەر ئېرمىش.

فەخر تونىن كىيگەن ئاشىق بولۇر تۇفراق،
زار يىغلابان دىدارىغە بولۇر مۇشتاق،
مالايىكلار ئات قويغىلار ئاڭا ئافاق،
ئانداغ ئاشىق ئېلدىن قاچىپ يۈرەر ئېرمىش.

زاھىر كۆرگەن خاس ۋەلىنى تانىماسلار،
كىم ياخشى، كىم ياماندۇر سىنىماسلار،
ئاندىن يۈزمىڭ سىرلار كۆرسە ئۇناماسلار،
ئول سەبەپدىن ئارا يولدە قالار ئەرمىش.

بۇ يوللارنى ئۇقبەسى كۆپ ئۆتۈپ بولماس،
پىرى مۇغان ئىتەكلەرىڭ تۇتۇپ بولماس،
جان چەكمەيىن جان بەخشىنى تاپىپ بولماس،
مەي ئىستەگەن يالغۇز ھەقنى سىۋەر ئەرمىش.

تازە ـ تازە ھىكمەتلەرىم سانى دەفتەر،
ئىسىز سۆزۈم نادانلارغا قىلۇر ئەبتەر،
بەھرە ئالماي كۈندىن ـ كۈنگە بولۇر بەتتەر،
سۆزگە يەتمەي ئۆزگە بىنا قىلار ئەرمىش.

ھەر كىشىكىم يۈزدىن سۈرتەر مازارىمغە،
پاك تۈشسە ئىكى كۆزى ئول قەبرەمگە،
ھەقتائالا گۇناھ پۈتمەس ئول بەندەغە،
ھەقتائالا گۇناھىنى ئۆتەر ئەرمىش.

ھەق سۆزلەگىن نەسىھەدەك پىرىڭ سورسۇن،
ھەق تاماشا قىلىپ سەنى ھالىڭ كۆرسۈن،
خۇجە موللا سەما تېقىپ ئاسىپ قويسۇن،
كىشت پوستىن ھەق سۆزلەتىپ قويارئەرمىش.

ھىكمەتىمنى كىمگە ئەيتسە روھۇم ھازىر،
ئىخلاس بىرلە كىم ئىشتسە بولغاي زاھىر،
ئىنشائاللا بەندەم دىگەي رەببىم قادىر،
خاس بەندەم دەپ ئۈچيۈز ئالتمىش باقارئەر ـ
مىش.

قۇل خۇجە ئەھمەد روھىڭ ئەردى قالۇ بەلا،
ۋەئدە قىلدىڭ ھىچ ئەيتمادىڭ ھەمدۇ سانا،
يوللار قاتىغ قىيامەت كۈن ھالىڭ تەباھ،
يالغان بەندە ۋەئدەسىدىن تايار ئەرمىش.

× ×

تەرىقەتكە شەرىئەتسىز كىرگەنلەرنى،
شەيتان كېلىپ ئىمانىنى ئالۇر ئەرمىش،
ئۇشبۇ يولنى پىرسىز دەئۋا قىلغانلارنى،
سەرسان بولۇپ ئارا يولدە قالۇر ئەرمىش.

تەرىقەتكە سىياسەتلىغ مۇرشىد كېرەك،
ئول مۇرشىدقا ئېئتىقادلىق مۇرىد كېرەك،
خىزمەت قىلىپ پىر رىزاسىن تاپماق كېرەك،
مۇنداق ئاشىق ئۆلۈشلەرىن ئالۇر ئەرمىش.

پىر رىزاسى ھەق رىزاسى بولۇر دوستلار،
ھەقتائالا رەھمەتىدىن ئالۇر دوستلار،
رىيازەتدە سىر سۆزنى بىلۇر دوستلار،
ئانداغ قۇللار ھەققە ياۋۇق بولۇر ئەرمىش.

ئۇشبۇ يولغە ئەي بۇرادەر پىرسىز كىرمە،
ھەق يادىدىن تازا غافىل بولۇپ تۇرما،
ماسىۋاغە ئاقىل ئېرسەڭ كۆڭۈل بەرمە،
شەيتان لەئىن يۈز بەلاغە سالۇر ئەرمىش.

ئەيا دوستلار ھىچ بىلمەدىم مەن يولۇمنى،
سەئادەتغە باغلامادىم مەن بېلىمنى،
ماسىۋادىن ھىچ يىغمادىم مەن تىلىمنى،
نادانلىغىم مەنى رەسۋا قىلۇر ئەرمىش.

شەرىئەتنى تەرىقەتنى بىلەي دىسەڭ،
تەرىقەتنى ھەقىقەتكە ئۇلاي دىسەڭ،

بۇ دەريادىن دۇررى گەۋھەر ئالاي دىسەڭ،
جاندىن كەچكەن خاسلارى ئالۇر ئەرمىش.

ئاشىق قۇللار كېچە - كۈندۈز ھەرگىز تىنماس،
بىر سائىتى ھەق يادىدىن غافىل بولماس،
ئانداغ قۇلنى سۇبھان ئىزىم زايىئ قويماس،
دۇئا قىلسە ئىجابەتلىغ بولۇر ئەرمىش.

ۋادەرىخا كەچتى ئۆمرۈم غەفلەت بىلە،
سەن كەچۈرگىل گۇناھىمنى رەھمەت بىلە،
قۇل خۇجە ئەھمەد ساڭا ياندى ھەسرەت بىلە،
ئۆز ئوتىغە ئۆزى يانىپ كۆيەر ئەرمىش.

× ×

ئارىف ئاشىق شەۋقى بولان قىيامەت كۈن،
خۇدايىغە بەھىس جەۋاپ قىلۇر ئەرمىش،
بۇ ئالەمدە تارتقان جەۋرى جەفالارنى،
كۆكسىنى يارۇپ ھەق قاشىغە سالار ئەرمىش.

بۇ ئالەمدە قىلدىڭ مەنى خەلققە رەسۋا،
دىدارىڭنى كۆرسەتەي دەپ قىلدىڭ شەيدا،
ئالەم خەلقىنە دۈشمەن قىلىپ سالدىڭ غەۋغا،
خۇدايىغە بارۇپ ئەرزە قىلۇر ئەرمىش.

دىدارىڭنى تەلەپ قىلسەڭ ئەرشە باقغىل،
ئۈممەت بولساڭ مۇھەممەدگە قابۇق قاقغىل،
ئەرش ئۈستىدە ئاھىڭ بىلەن ئوتلار ياقغىل،
سۈبىمان ئىگەم جەبىن ئاشىقنى سىنار ئەرمىش.

ئىشتىپ ئانى ئاشىق رەقىس سەماغ ئۇرغاي،
مەلائىكلار يىغىلىپ كېلىپ سۆھبەت قۇرغاي،
ئەرش كۇرسى لەۋھى قەلەم داد ئەيلەگەي،
يەر تەبرەتىپ ھەققەلائەرا قىلار ئەرمىش.

چىن ئاشىقلار زەئىپ بولۇپ سالام قىلغاي،
قۇدرەت بىلەن پەردە ئىچرە ئىلىك ئالغاي،
جەننەت كىر دەپ ئىلاھىمدىن ئىلھام بولغاي،
جەننەت كىرمەي دىدارىنى تىلەر ئەرمىش.

ئىدا كەلگەي مەلائىككە زەنجىر سالغىل،
غۇللار سالىپ مەھشەرگادە ئالىپ يۈرگىل،
دىدار ئۈچۈن كۆيگەنلەرىم مەئلۇم قىلغىل،
ئاشىقلارى بىخۇد بولۇپ يۈرەر ئەرمىش.

ئەتكەنلەرىن قىلغان ئاشىق دىدار كۆرگەي،
ۋاسىل بولۇپ مەھشەر ئارا دەۋران سۈرگەي،
ئەفغانىدىن يەتتى دەۋزەخ ئۆرتەپ يانغاي،
مالىك كېلىپ ئاڭا تەئزىم قىلار ئەرمىش.

ئاشىقلارنى ھەيبەتىدىن مالىك قاچقاي،
قورقۇپ بارىپ دەۋزەخ ئىچرە ئوتلار ساچقاي،
ۋەھم بىرلەن زەھەر - زوقۇم تويا ئىچكەي،
قۇدرەتىغە ھەيران بولۇپ قالار ئەرمىش.

مەلىكلاردىن ئاشىقى كۆپ ئەي بىخەبەر،
بىر ئاھ ئۇرسە ئالەم بولۇر زىر - زەبەر،
زاھىد ئابىد سالىكلارىن ئىشق بەتتەر،
ئىشقسىز ئادەم ۋاللا يولدا قالۇر ئەرمىش.

قۇل خۇجە ئەھمەد دىدار ئىزلەپ گەدا بولغىل،
كەچكىل ئەھل ئايالىڭدىن جۇدا بولغىل،
ئاللا ھەققى بونلار دۈشمەن رەسۋا بولغىل،
رەسۋا بولغان دىدارىنى كۆرەر ئەرمىش.

× ×

كېلىڭ دوستلار زاكىر قۇللار زىكىر ئېيتەلىك،
زاكىرلارنى خۇدا بىشەك سۆيەر ئەرمىش.
ئىشقسىزلارنى ھەم جانى يوق ھەم ئىمانى،
دەۋزەخ ئىچرە دايىم تىنماي كۆيەر ئەرمىش.

مۇھەببەتلىك ئاشىقلارنى خۇدا سۆيدى،
جاندىن كېچىپ، ياشىن تۆكۈپ ئىشقىن تايدى،

ئانىڭ ئۇچۇن دۇنيا ئۇقبىن تەلاق قويدى،
رەۋز مەھشەر دىدارىنى كۆرەر ئەرمىش.

ئاشىقلارى كىچە-كۇندۇز تىنماي يىغلار،
ئىشق يولىدا جاندىن كىچىپ بېلىن باغلار،
كۆيۈپ شىيىپ دەرد بىلەن كۆكسىن داغلار،
داغدا كەتكەن دىدارىنى كۆرەر ئەرمىش.

ئاشىقلارىنى چىن دوستىغە جانى قۇربان،
ئانىڭ ئۇچۇن شەۋقى بىرلەن يۈرەر ھەيران،
مەلامەتنى باشقە ئالىپ جانىن بەرگەن،
ئاشىقلارى ئۆلمەس بۇرۇن ئۆلار ئەرمىش.

سەۋا قىلسەڭ ئاخىرەتنى سەۋداسىنى،
باشقە ئالماي بۇ دۇنيانى غەۋغاسىنى،
ئەمەل قىلىپ ئالغىل جەننەت ماۋاسىنى،
جەننەت ئالغان دىدارىنى كۆرەر ئەرمىش.

قۇل خوجە ئەھمەد ئاشىق بولساڭ جاندىن كەچكىل،
ئاندىن سۇكرە شەۋق شەرابىن تويا ئىچكىل،
گۇناھىڭنى سۇبۇك قىلىپ مۇندا ئۇچغىل،
مۇندا ئۇچقان ئۇچماغ ئىچرە كىرەر ئەرمىش.

× ×

كىلىڭ دوستلار بارچە تۇرۇپ ياد ئىتەلىك،
ئول ياد بىزنى يار دەۋغەلىقەغە تارتار ئەرمىش.
يادى بىلەن شۇرۇئ قىلغان ئاشىق قۇللار،
نىيازلارى كۇندىن-كۇنگە ئارتار ئەرمىش.

كىمكى ئەيتسە ھەق يادىنى باغرى كۆيۈپ،
كۆز ياشىنى ژالە قىلىپ رەنگى سولۇپ،
ئۆز ياقاسىن ئۆزى تۇتۇپ تەۋبە قىلىپ،
ئانداغ ئاشىق سىر شەرابىن تارتار ئەرمىش.

ئۇشبۇ يولنى مەزاسىنى بىلمەگەنلەر،
ئۆز يەقاسىن تۇتۇپ تەۋبە قىلماغانلار،
دۇنياسىغە مەغرۇر بولۇپ يۈگۈرگەنلەر،
ھەيۋان ئېرۇر بەلكى ئاندىن بەتتەر ئەرمىش.

ئىشق سەۋاسى باشقە تۇشسە خانە ۋەيران،
كىچە-كۇندۇز دىدار دىيۇ يۈرەر ھەيران،
ھەق يولىدا كۆزى ياشلىغ باغرى بەريان،
شەيدا بولۇپ ئۆزىن بىلمەي يۈرەر ئەرمىش.

ھەقنى سۆيگەن ئاشىقلارى تاپتى مۇراد،
يالغان ئاشىق بولۇپ يۈرمە تاڭلا ئۇيات،
قىلىچدىن تېز، قىل كۆفرۆكنى ئاتى سىرات،
يالغان دەئۋا قىلغان ئۆتمەي قالار ئەرمىش.

ئاشىق بولساڭ يالغان دەئۋا قىلما زىنھار،
يالغان دەئۋا قىلغانلاردىن خۇدا بىزار،
قەھھار ئىگەم قەھر ئەيلەسە ئاتى قەھھار،
قىيامەت كۇن يۈزى قارا بولار ئەرمىش.

ئاشىقلارى كىچە يىغلاپ سەھەر قوپار،
سىر شەرابىن ئىچكەن ئاشىق سىرنى ياپار،
ھەركىم سۆيسە بەلكى ئۆپسە قولىن ئۆپەر،
ئانداغ ئاشىق فەيزى فۇتۇھ ئالار ئەرمىش.

مۇھەببەتتىن خەبەر ئالغان ئۆزىن بىلمەس،
باشنى كەسسە پەرۋايى يوق جانىن بىلمەس،
شەۋقىگە مەي زوق تەئامى نانىنى بىلمەس،
ھۇ — ھۇ دىيۇ زىكرىن ئەيتىپ كۆيەر ئەرمىش.

ئاشىقلارنى كۆزى گىريان باغرى بەريان،
پەرۋايى يوق نامۇس بىلەن، يۈرۈر ئەريان،
ئېل كۆزىگە تۇفراقدىن كەم سىرى پىنھان،
جانان بىلەن دائىم سەۋدا قىلار ئەرمىش.

توغرى يۈرگەن ئاشىقلاردىن خۇدا رازى،
ئىشق ئىشى ئاسان ئەمەس قىلمە بازى،

يالغانچىلار ئاشىق مەن دەر خۇدا قازى،
ئىمانلارىن مال ۋە پۇلغا ساتار ئەرمىش.

ئاشىقلىغنى ئاسان ئىشى باش بەرمالىك،
ئەيا دوستلار قىستاپ كەلدى قارانغۇلۇق،
ئۇمىدىم بار ئۇل ئىزىدىن ھەم يازۇقلۇق،
نىيازلىق قۇل كىرىپ سەۋدا ئىتەر ئەرمىش.

نىيازسىز بەھرە ئالماس ئۇل بازاردىن،
غافىللىقدە قۇرۇغ قالار ئۇل نەزەردىن،
قۇل خۇجە ئەھمەد ئىبرەت ئالغىل سەد ھەزاردىن،
نادان قۇللار ئۆمرىن يەلگە ساتار ئەرمىش.

× ×

رامانە ئاخىر بولسا ئەيا دوستلار،
تۆرلۈك ـ تۆرلۈك بەلالەر قوپار ئەرمىش.
ئۇ بەلانى ئۆزى سۆيگەن دەرۋىش قۇللار،
ئىلكىن ئاچىپ دۇئا ئەيلەپ تۇرار ئەرمىش.

ئۇل دەرۋىشنىڭ ئەزىز باشى خەلقنىڭ يولى،
قايدا بارسە تانىپ بولماس قۇلنى قولى،
ئاشىقلارنى شەيدا قىلغان ئۆچكەن كۆلى،
ئىخلاس بىلەن بارغان ئاشىق تاپار ئەرمىش.

ئۇل ئاشىقنى تاپساڭ جانىڭ بەرمەسمۇسەن،
باسغان ئىزىن كۆزلەرىڭە سۈرمەسمۇسەن،
شاھۇ ـ سەھەر خىزمەتىدە تۇرماسمۇسەن،
خىزمەت قىلغان ھەر سىر كۆرسە ياپار ئەرمىش.

جام جاھانەما بولۇپ سىرلار ياپقان،
كۆرمەدىم دەپ ئاندىن مۇندىن ھەقنى بۇرغان،
نوتالىبدەك ھەلقە ئىچرە ئۆزىن ئۇرغان،
ئەزىزلارنى ئىزىن ئالىپ ئۆپەر ئەرمىش.

پەيغەمبەرى ئاخىر زەمان سۈننەتلەرى،
فەقىر سورماق ھەق مۇستافا ئادەتلەرى،

مەن ماتى غەرىبا دەپ ھەدىسلارى،
فەقىر سۈرغان ئىمان بىلەن بارۇرئەرمىش.

خىزىر ئىلياس، غەۋسۇ غىياس ئاغا غۇلام،
ئانداغ دەرۋىش ھەقدىن ئۆزگە قىلماس كەلام،
زاھىرلارى كىمنى كۆرسە ئەيلەر سەلام،
باتىنلارى ھەق مۇلكىگە چاپار ئەرمىش.

يۈزمىڭ سەلام ھەقدىن پايام ئاغا كەلگەي،
سەھەرلەردە فەيزى فۇتۇھ تولا ئالغاي،
ئىئتىقادلىق تالىپ بارسە نەزەر قىلغاي،
ناجىنسلارنى قابۇغىندان قوۋار ئەرمىش.

ئاشىقلارنى ھەققە يەتكەي بىل فەرياتى،
ئەرشنى بۇزار ئاشىقلارنى قىلغان دادى،
روزە، نەماز، تەسبىھلارى ھەقنى يادى،
ئەھلىن تاپسە كۆز ياشىنى ساچار ئەرمىش.

ئاشىقلارنى ھەق بوينىغە غۇللار سالغاي،
مەلائىكلەر غۇللار سالىپ ئالىپ يۈرگەي،
بىر ئاھ ئۇرسە ئەرشدىن ئۆتۈپ دەۋزەخ كىرگەي،
دۇدى چىقسە ئاي كۈننى تۇتار ئەرمىش.

مەھشەرگاھنى بۇزماسۇن دەپ ئاللا ئۆزى،
مەن ئايتمادىم ئايەت، ھەدىس، قۇرئان سۆزى،
ئاشىقلارغە يەتە بىلمەس شەھىد، غازى،
ئەۋۋەل بارىپ ئاشىق دىدار كۆرەر ئەرمىش.

ئىشق ئىستەگىل، ئىشق ئىستەگىل، ئاشىق بولغىل،
بۇ يوللاردا ناپاك يۈرمە سادىق بولغىل،
لەيلى ـ مەجنۇن، فەرھاد ـ شىرىن، ۋامۇق بولغىل،
ئاشىقلارى دىدار كۆرۈپ تويار ئەرمىش.

ئەقلى كېتىپ ۋالە بولۇپ ئەفغان قىلغاي،
دىدار كۆرۈپ ئاشىقلارى ھەيران بولغاي،

Altunoq

شەۋقى بىلەن يۈزىنىڭ جانىن فىدا قىلغاي،
ئەللىك مىڭ يىل ئۆزدىن كېتىپ ياتار ئەرمىش.

ئاشىقلارغە تويدۇڭمۇ دەپ نىدا قىلغاي،
ھەزىن ئاۋاز ئىشىتىپ ئاشىق جانە كىرگەي،
مەئشۇق ئۈچۈن ئول ئاشىقلار جانىن بەرگەي،
ۋاۋەيلىتا نەدامەت دەپ تۇرار ئەرمىش.

ھەلقە ئىچرە بېخىل كىرسە سۆھبەت بولماس،
زاكىر قۇللار زىكىر ئەيتىبان فەيز ئالالماس،
ئول سۆھبەتدىن ئىرانلارى بويى كەلمەس،
زاكىرلارنى ئۆمرى زايىئ ئۆتەر ئەرمىش.

ناجىنس بېخىل سەخىلارنى غەيبەت قىلغاي،
تاڭلا بارسە دەۋزەخ ئىچرە جانى كۆيگەي،
يىمەك-ئىچمەك لىباسلارى ئوتدىن بولغاي،
ھەسرەت بىلەن زەھەر-زوقۇم تاتار ئەرمىش.

قىيامەتنىڭ ئافتابى جۇشغە كەلگەي،
ھەق بەندەسىن نامەلەرىن قولغە ئالغاي،
ئاندىن سۇڭرە ھەق پەرتەۋى ئالەم تولغاي،
بىر-بىر سوراپ جەزالارىن بېرەر ئەرمىش.

قۇل خۇجە ئەھمەد بەندە بولساڭ سەخى بولغىل،
سەخى بولۇپ مىسكىنلەرگە تەئام بەرگىل،
تاڭلار بارىپ جەننەت ئىچرە گۈللەر تەرگىل،
ۋەللا سەخى ھەق دىدارىن كۆرەر ئەرمىش.

× ×

مۇھەببەتدىن خەبەر بىلگەن ئاشىقلارى،
ئاللا دىسە توققۇز ئاسمان كۆيەر ئەرمىش.
ئەرش ئۈستىدە نەئرە تارتسە سادىقلارى،
مەلائىكلەر ئەزىز جاندىن تويار ئەرمىش.

سەن ئاشىق بول پەرتەۋ سالۇر ئاشىقلارغە،
پەردە ئالىپ جىلۋە قىلۇر سادىقلارغە،
دىدارىنى ھەق كۆرسەتۇر لايىقلارغە،
ھەق يەنە جىلۋە بىرلەن سەۋلار ئەرمىش.

ئاشىق بولساڭ ئانداغ بولغىل بەرسۇن شەراپ،
سىدىق سۈفەت ھەلقە يەتسۇن بويى كەباپ،
ئاللا دىسەڭ لەببەيك دىيۇ بەرسۇن جەۋاپ،
ئانداغ ئاشىق دۇنيا ئۇقبىن قويار ئەرمىش.

ئىشق قەدەم قويغان ئاشىق ئۆزىن بىلمەس،
شەيخ بايەزىد مۇرىد بولسە قولىنە ئالماس،
دۇنيا كېلىپ جىلۋە قىلسە كۆزىن سالماس،
كۆز قانىدىن ساچ ساقال بويار ئەرمىش.

ئاشىقلارغە بىر خۇدادىن ئۆزگە ھارام،
رەھمەتىدىن قەترە تامسە ئىشى تەمام،
رىزقى روزى ئىنزلەمەسلەر تەۋەككۇل تام،
ھەق زىكرىنى ئەيتە-ئەيتە تويار ئەرمىش.

ئاشىقلارى ھەقدىن قورقۇپ ياتماس بىدار،
ھەقىقەتلىك ئاشىقلارنى فىكرى دىدار،
باش بەر دىسە جان، ئىمان ئاڭا تەييار،
جاندىن كېچىپ ھەق يولىدا ئۆلەر ئەرمىش.

لا، لا دىگىل ئاسى سەنى كافىر دىسۇن،
كافىر دىبان مەنسۇر سۈفەت دارغە ئاسسۇن،
باشىڭ بەرگىل دىدارىنى ھەق كۆرسەتسۇن،
باشىن بەرگەن ھەق دىدارىن كۆرەر ئەرمىش.

دەرۋازەغە ئاسىپ قويۇڭ ئالەم كۆرسۇن،
ئانى كۆرۈپ خەلقى ئالەم ئىبرەت ئالسۇن،
ئۇلۇغ-كىچىك يول ئۆتكۈچى ئۇرۇپ ئۆتسۇن،
ئەنەلھەق دەپ نىھان بولۇپ كۆلەر ئەرمىش.

خۇجە موللا شاھ گەدا يىغىلىپ باردى،
كافىر مەنسۇر ئۆلمەي دەپ ئەرز قىلدى،

رەسۇل شەرئى نە بولۇرسە قىلىك دىدى،
زاھىرلەرنى شادغە تەئزىم قىلار ئەرمىش.

شەرئىئەت دەپ ئالىملارى بويۇردىلەر،
كافىر مەنسۇر ئۆلمەدى دەپ كۆيدۇردىلەر،
ئەخكەر سىلىپ كۈلىنى كۆككە ساۋۇردىلەر،
تاغ، تۈزلەر ئەنەلھەق دەپ كۆيەر ئەرمىش.

شەۋقى بىلەن ئوت كۆيدۇرۇپ كۆككە چىقتى،
مەلائىكلەر ئەفغان قىلىپ ھەققە باقتى،
جەننەت ئىچىدە ھۆر غۇلمان قابۇغ قاقتى،
دىۋانەلەر يا مەنسۇر دەپ تۇرار ئەرمىش.

كۈلىنى يىغىپ دەريا ئىچرە تاشلاپ ئاتتى،
مەستانەدە دەريا تاشىپ نەئرە تارتتى،
شەھەر خەلقى يۇگرۇپ بىلىپ باشى قاتتى،
جاندىن قورقۇپ داد-فەرياد ئىتەر ئەرمىش.

شەيخ زۇلنۇن شاھ مەنسۇرنى پىرى ئەردى،
پادىشاھ يۇرۇپ ۋىلايەتكە خەبەر بەردى،
بىر ئەۋلىيا يارمۇكىن دەپ زارى قىلدى،
شەيخ زۇلنۇن نىھان بولۇپ يۇرەر ئەرمىش.

غەرىپ مەنسۇر قۇلاغىغە بىر سۆز دىدى،
خاكىستىرنى بىركەف ئىلىپ ماڭا بەردى،
دەريا تاشسە يا مەنسۇر دەپ سالىك دىدى،
ئىنشائاللا تاشقان دەريا تۇرار ئەرمىش.

پادىشا ئەيدى ھازىر يىرىم يۇرە كۆرۈك،
خاكىستىرنى دەريا ئىچرە سالار كۆرۈك،
غەرىپ يىتىم ئىلكىن تۇتۇپ ئالا كۆرۈك،
پادىشاھ ۋەزىر تەئزىم ئىتىپ تۇرار ئەرمىش.

شەيخ زۇلنۇن خوپ بۇيۇرۇپ يەردىن تۇردى،
پادىشاھ ۋەزىر تەئزىم قىلىپ ئىزىن ئۆپتى،
شەيخ زۇلنۇن دەريا سىرى يۇرۇپ يەتتى،
بىر زاماندا دەريا قارار ئىتەر ئەرمىش.

خاكىستەرنى يا مەنسۇر دەپ سۇغە سالدى،
قۇدرەت بىلە دەريا قۇرۇپ خامۇش بولدى،
خوجەمۇللا شادمان بولۇپ شۈكرى قىلدى،
ئىلكىن ئاچىپ شاھنى دۇئا قىلار ئەرمىش.

پادىشاھ ئەردى شەھەر يارىمىنى سىزگە بىرەي،
ھەزرەت پىرىم بىر قىزىم بار چۈرى قىلاي،
ئەھل ئايال خانى مانىم خادىم قىلاي،
شەيخ زۇلنۇن قەبۇل قىلماي تۇرار ئەرمىش.

مەن دۇنيادىن رەسۋا بولغان ئىشت پادىشاھ،
زاھىر پادىشاھ باتىن ئىچرە مەن شاھىنشاھ،
دۇنيا ئۇقبى تالاق قىلغان بولغان ئاگاھ،
كەلگەن نەزرىن خەلقغە ئىنئام قىلار ئەرمىش.

ئەي بىخەبەر ھەققە ئىخلاس قىلماسمۇسەن،
مۇندە ئىخلاس ئاندە خالاس بولماسمۇسەن،
ئىكى ئالەم خۇدايىڭنى بىلمەسمۇسەن،
بىخەبەرنى دەۋزەخ ئىچرە سالار ئەرمىش.

زاھىر بىنلار خاس دىنىنى تانىماسلار،
ئاندىن يۇزمىك سىرلار كۆرۈپ ئورناماسلار،
كىم ياخشىدۇر، كىمسە يامان سىناماسلار،
ئول سەبەبدىن ئارا يولدە قالار ئەرمىش.

تازە-تازە ھىكمەتلەرىم سانى دەفتەر،
ئىسىز سۆزۈم نادانلارغە قىلۇر ئەبتەر،
بەھرە ئالماي كۈندىن-كۈنگە بولۇر بەدتەر،
سۆزگە تويماي ئۆزگە بىنا قىلار ئەرمىش.

لا ماكاندىن چىقىپ روھۇم ئاللا دىدى،
سۇلتان ئەھمەد ئىشتىبان سىرگە يايتى.

شەك كەلتۈرگەن مۇنكىرلارنى كۆزىن ئۇيدى،
ناچىنسلارنى ھەق جازاسىن بىرەر ئەرمىش.

ئاشىقلارنى سۆزىن ئەيتتىم يالغانى يوق،
يالغان تالىپ بۇ يوللاردە كىرگەنى يوق،
خىزمەت قىلىپ پىردىن ئۈلۈش ئالغانى يوق،
ئۈلۈش ئالغان فەقىر تونىن كىيەر ئەرمىش.

فەقىر تونىن كىيگەن ئاشىق بولۇر تۇفراق،
زار يىغلابان دىدارىغە بولۇر مۇشتاق،
مالائىكلار ئات قويالار ئاگا ئافاق،
ئانداغ ئاشىق ئىلدىن قاچىپ يۈرەر ئەرمىش.

سىنەمىندەك ھەقنى ئالغىل تىرەك سويسۇن،
خوجەمۇللا سامان تىقىپ ئاسىپ قويسۇن،
ھەق تاماشا قىلىپ سىنى ھالىڭ سورسۇن،
ئانداغ ئاشىق بىخۇد بولۇپ يۈرەر ئەرمىش.

قۇل خوجە ئەھمەد روھىڭ تەيۇر قالۇبەلا،
ۋەئدە قىلدىڭ ھىچ ئايتمادىڭ ھەمدۇ سەنا،
غەيبەت قىلسە نە قىلغايسەن قادىر خۇدا،
يالغان بەندە ۋەئدەسىدىن تانار ئەرمىش.

× ×

قايۇ مەخلۇق خالىقىغە مۇتىئ بولسە،
ئالەم خەلقى ئۇشول خەلقنى سۆيەر ئەرمىش.
يادىن ئەيتىپ باغرى سويىپ ئىچرە ئۆلسە،
دەم ئۇرسە سانسىز ئوچماغ ئۇچار ئەرمىش.

تىلى كۆڭلى يادى بىرلەن زاكىر بولسە،
ئۈچيۈز ئالتمىش تومۇرلارى نۇرغە تولمىش،
يازدەكى بۇلبۇل قۇشدەك ۋالە قىلسە،
سايرابان ئول شاخدىن ـ شاختە قونار ئەرمىش.

بۇ كۆڭۈلنى بوستاندۇر ئەجەپ بوستان،
ئىچىندە سايراپ سۆزلەپ چەندان ھەزار داستان،

تەگىمە بىرشاخ ئۆزرە تۈرلۈك نىئمەت ئالۋان،
نىئمەتلەرىن بىشكانىنى دوستان كۆرەر ئەرمىش.

زاھىرنىئمەت شۈكرىنى غافىل بىلمەس،
زاھىر كۆزدە تۇتمىش غەفلەت باقىپ كۆرمەس،
زاھىردىكى قىياس بىرلەن ئەيتىپ بولماس،
باتىن كۆزى ئاچىلغانلار كۆرەر ئەرمىش.

باتىن ئاچسە بولۇر خىزمەت ئاندا پەردە،
ئاچىلۇر، كىتەر قالماس ھىجاپ ئاندە پەردە،
جانىن كۆزى ھەريان بولۇپ ئۇشول يەردە،
باقىپ ئىمان نۇرى بىرلەن كۆرەر ئەرمىش.

قۇل خوجە ئەھمەدنى ئۇشبۇ سۆزى،
ئەجەپ ئەرمەس باقىپ كۆرەر سىردىن كۆزى،
فەنالىق مەقامىدا ئۆزنى ئۆزى،
فەنالىق ئىچرە باقىپ ئانى كۆرەر ئەرمىش.

× ×

قۇدرەت بىرلە فەرمان قىلسە بەندەسىگە،
بۇ ئالەمدە ھىچكىم ئۆلمەي قالغانى يوق،
بۇ ئامانەت جاننى بەردى مەۋلۇم بىزگە،
قايىز كىلىپ ئانى ئالماي قويغانى يوق.

قايىز كىلىپ ئەزىز جاننى قويماي ئالغاي،
دۇنياپەرەست ناجىنس ئادەم غافىل قالغاي،
جانىن كىلىپ قەبز ئىتەردە تەۋبە قىلغاي،
تەۋبەسىنى خوجەم قەبۇل قىلغانى يوق.

سەھەتلىكدە تەۋبە قىلغىن مەقبۇل بولسۇن،
سەھەرلەردە زارى قىلغىن قولۇڭ ئالسۇن،
ئىرانلارغا خىزمەت قىلغىن يولغە سالسۇن،
خىزمەت قىلماي ھىچكىم يولنى بىلگەنى يوق.

قۇلاقىسىزغە ئايەت، ھەدىس، ھىكمەت ھارام،
ئىسسىز ھىكمەت ئىچ قارنىمدە بولسۇن تامام،

نادانلارغا تاكى ئەيتىپ يىغلاي مەدام،
داد ئەيلەسەم ھىچكىم قۇلاق سالغانى يوق.

يەر ئاستىغا كىرىپ يىدىم خۇن-جىگەر،
ئىمان ئىسلام قىلغە ئالىپ قىلدىم سەفەر،
شەيتان لەئىن قىلالمادى ماڭا زەرەر،
مۇنكىر-نەكىر مەندىن سوئال سورغانى يوق.

مۇنكىر-نەكىر ھەددى بولماس قىلسە سوئال،
ئىمان-ئىسلام ھازىر تۇرۇپ تاپسا كامال،
گۆر ئىچىدە ھەق كۆرسەتسە ئاڭا جامال،
ئانداغ قۇللار ئىككى ئالەمدە ئۆلگەنى يوق.

سۆزنى ئەيتقىن سۆز قۇرىنى بىلگەنلەرگە،
سۆزنى چايناپ مەزاسىنى ئالغانلارغە،
ئىخلاس بىرلە سۆزگە قۇلاق سالغانلارغە،
بى ئىخلاسلار سۆز قەدرىنى بىلگەنى يوق.

سۆزگە يەتمەس بىخەبەرگە ئىسىز مەئنى،
سۆزنى ئەيتسەڭ داناغە ئەيت دۇرنى كانى،
خىزمەت قىلماي يەتكەن بارمۇ بىلىڭ مۇنى،
خىزمەت قىلماي ئىرانلارغا يەتكەنى يوق.

دۇر كانىنى مەندىن سوراڭ شەيخ سادىق،
ئانداغ شەيخنى خەلق خۇشى ھەققە لايىق،
دىلى ۋەسىئ، ئۆزى مەسىھ، جانى ئاشىق،
ئانداغ ئىشان ھەقدىن مەھرۇم قالغانى يوق.

ئانداغ ئىشان پەيدا بولسە جانىڭ بەرگىن،
ھەر بىر باسقان ئىزلارىنى كۆزگە سۈرگىن،
پىرى كامىل مۇكەممەلدۇر بى شەك بىلگىن،
كىلە رەۋلەر پىرقەدرىنى بىلگەنى يوق.

كىلەرەۋنى يامان-ياخشى ھەركىم پىرى،
ئىخلاسى يوق بىزگە مەئلۇم دايىم سىرى،
نەچچە باقسە كەتمەس ئاندىن كۆڭۈل كىرى،
كىلەرەۋلەر پىردىن ئۆلۈش ئالغانى يوق.

ھەريان باقساڭ خۇدا ھازىر كىلەرەۋلەر،
ئاللا يادىن بەلەند ئايتىپ يىغلاساڭلار،
يالغان-چىن ھەققە مەئلۇم راست يىغلاڭلار،
يالغان گىريە ھەققە مەقبۇل بولغانى يوق.

چىن دەرۋىشلەر تاش ئۈستىدە تائەت قىلدى،
قاتىغ يەرنى بەستەر قىلىپ ئادەت قىلدى،
يۈزمىڭ بەلا باشىغە سالدى تاقەت قىلدى،
تاقەت قىلماي ھەق ۋەسلىغە يەتكەنى يوق.

تەۋبەم قەبۇل بولسۇن دىسەڭ سەھەر يىغلا،
جاندىن كىچىپ، مالدىن كىچىپ بىلىڭ باغلا،
مۇھەببەتنى جامى بىرلە يۈرەك داغلا،
مۇنداغ بولماي ھەققە ۋاسىل بولغانى يوق.

خاس دەرۋىشلار ھەقنى ئىزلەپ جاندىن كەچتى،
رىيازەتنى قاتىغ تارتىپ كۆكسىن تەشتى،
ئاندىن سۆڭرە ۋەھدەت مەيدىن تويا ئىچتى،
يالغانچىلار ۋەھدەت مەيدىن تاتقانى يوق.

ئىشق سايەسى ئەرشدىن بەلەند قولۇڭ يەتمىش،
ئىشق سايەسى تۈشكەن ئاشىق خەلقغە باقماس،
ۋەھدەت مەيدىن تويا ئىچكەن تائام تاتمىش،
يالغانچىلار مەندىن ئىشتىپ كۆرگەنى يوق.

مەيخانەگە كىرگەن تالىپ ھالى ئۆزگە،
ئايەت، ھەدىس بايان قىلسە يەتەر سۆزگە،
ئەھلىن تاپسە ئىزىن ئالىپ سۈرەر كۆزگە،
ئانداغ ئاشىق بۇ ئالەمدە تۇرغانى يوق.

يالغان ئاشىق بايانىنى ئەيتاي ساڭا،
قولدە تەسبىھ، دىلدە ھىلە فىكرى بەنگە،

ئاقىل ئەرسەڭ ئىخلاس قىلمە زىنھار ئاڭا،
ئۇ نادانىدىن ھېچكىم بەھرە ئالغانى يوق،

ھەق پەرەستلەر ھەريان باقسە ھەقنى كۆرەر،
جەزبى كەلسە ھەر تەرەفكە ئۆزىن ئۇرار،
يالغانچىلار كۆردۇم دىبان دۇكان قۇرار،
كۆردۇم دەرلەر ئاللا ھەققى كۆرگەنى يوق.

ھەقنى تاپقان تۇفراق بولۇپ يولدا ياتدى،
تۇفراق سۈفەت ئالەم ئانى باسىپ ئۆتتى،
مەنمەنلىكلەر باشىن باسىپ تېپىپ ئۆتتى،
باش كۆتەرىپ ئاڭا سۆخەن قىلغانى يوق.

قۇل خۇجە ئەھمەد ھەرنە بولساڭ فەقىر بولغىن،
قايدا بارساڭ بوينۇڭ قىسىپ ھەقىر بولغىن،
ئاشىق بولساڭ ئىشق ئىلكىندە ئەسىر بولغىن،
ئەسىر بولماي ھېچكىم مۇراد تاپقانى يوق.

× ×

ئىلاھى باتىل ئىشلاردىن ماڭا بەرگىل پۇشايمانلىق،
① ...... جۇرم ئىسيانلار يۈرەكىمنى قىلىپ قانلىق،

گۇناھىم يادىمغە ئالسام سوكاكلار لەرزە ئەيلەيدۇر،
جاھاندا ھېچ كىشى بارمۇ مەنىڭدەك جۇرم ئىسيانلىق.

خۇداۋەندە ئۇلۇغ زاتىڭ ئەگەر ئەفۇ ئەتمەسەڭ ناگاھ،
لەھەد تارىك، يولىم جارىك ھەمە ئىشلار پۇشايمانلىق.
دىدىڭ لاتەقەنتۇ مىن رەھمەتىللاھى بار ئۈمىدىم كۆپ،
قىيامەت تاڭى ئاتقاندا باشىمغە سالمە ھەيرانلىق.
مۇھەممەد ئۈممەتى قىلدىڭ يولۇم ئازغۇرمىغىل يارەب،
شەفائەتدىن قىلىپ مەھرۇم ئاراغە سالمە سەرسانلىق.
ھاۋايى نەفس جەھلىدىن ئەزازۇل دائىما خۇررەم،
يولۇم ئەگرى، ئۆزۈم غافىل، يۈرۈشۈم جۈملە شەيتانلىق.
مۇسۇلمان ئوغلى مەن دىدىم، قەنى تائەتدە بولغانىم،
گۇنادىن ئۆزگە ھاسىل يوق، قەنى دوستلار مۇسۇلمانلىق؟
قولۇمدا دانەئى تەسبىھ تىلىمدە دائىما تەزۋىر،
نامازۇ رۇزەنى تاشلاپ دىلىمدە تولا يالغانلىق.
بۇ ھالەت بىرلە مەن گۇمراھ نىچۇك بەندەڭ دەيمەن يارەب،
ھوزۇر دىلدا تائەت يوق كۆڭۈل دائىم پەرىشانلىق.
بۇ دۇنيا مالىنى يىغدى ۋەفاسىن كۆرمىدى قارۇن،
كېتىپ يەر ئاستىغە ئاخىر جاھاندىن كەتتى ئارمانلىق.
جاھان گەنجى دىلى خۇشدۇر خۇدا يولىغە سەفەر ئەتسەڭ،
فەقىر بىناۋالارگە كى بولساڭ خەيىر - ئېھسانلىق.

① قولىيازمىدا ئۆچۈپ كەتكەن.

جاهان باغىدىن ئۈزسەڭ گۈل بولۇر لەهزە دەهر مۇردە،
ئەدەم باغىدىن ئۈزسەڭ گۈل ئۆزىڭە باقى پايانلىق.
ئەگەر سەن بەندەلىك قىلساڭ خۇدانىڭ قەهرىدىن قورقىل،
خۇدانى قەهرىدىن قورقساڭ بارۇرسەن ئاندا ئىمانلىق.
گۇناهىم سانىنى ئەيتسام بايابان قۇرلارىدىن كۆپ،
كۈلەرسەن بىخەبەر قەهقەهە نىچۈك بى شەرم، نادانلىق.
قىيامەت قازىسى سورسا تۈشەر باشىڭغە يۈز مىڭ غەم،
قىيامەت ۋەهمىدىن قورقۇپ تۈشەر جىسمىڭگە... ①
هەمە ئىشلار ساڭا ئاسان ۋەلى بىزلەرگە مۈشكۈلدۇر،
ئىلاها كەرەم بىرلە يولۇمغا سالغىل ئاسانلىق.
لەهەد ئىچرە بارىپ ياتسام نىچۈك كەچكەي مەنى هالىم،
مەلائىكلەر سورۇپ ئەيتۇر نىچۈك ئىنساف ئاسانلىق.
خۇدا ۋە هەم رەسۇلىنى دىنىدىن بىخەبەر ئۆتكەن،
تەكەببۇر ئاستىدا قالغان هەمىشە ئاغزى خەندانلىق.
خۇدادىن تۆئەلەر يىدىڭ قىنى تائەتدە بولغانىڭ،
ئۇيياتسىز بىخەبەر ئادەم ئالىپ كەلدىڭىز هايۋانلىق.
كۆتەرىپ گۇرزىنى ئۇرسە سۆڭەكلەر ئەيلەيۈر لەرزە،
سىنى دەۋزەخ سىرى ئېلتىپ قىلۇرلەر هەكىم سوزانلىق.
كى غەففارۇلزۇنۇب ئاتى خۇجە ئەهمەد بولماغىل غافىل،
كۆرەر بى‌شەك جەمالىنى هەمىشە كۆزى گىريانلىق.

× ×

ئاشىقلىقنى دەئۋاسىنى قىلغان كىشى،
مەئشۇقىدىن زەررە غافىل بولغانى يوق.
ئىشق گەۋهەرى تۈبىسىز دەريا ئىچرە ياتۇر،
جاندىن كەچىەي ئول گەۋهەردىن ئالغانى يوق.

گەۋهەر ئالۇر غەۋۋاس ئەگەر جاندىن كەچسە،
شەيدا بولۇر ئىشق شەرابىن هەر كىم ئىچسە،
نەچچە يىللار، نەچچە ئايلار ئەگەر ئۆتسە،
ئىشقنى گۈلى ئاچىلىپ هەرگىز سۇلغانى يوق.

ئاشق بولۇپ تاپاي دىسەڭ هەقنى يولىن،
ئاسراغىل سەن ئىشق باغىدا ئەسرار گۈلىن،

① قولىيازمىدا ئۆچۈپ كەتكەن.

مۇھەببەت بىرلەن ئاسرار ئىمىش ياخشى قۇلنى،
چىن ئاشىقنى كۆڭلى ھەرگىز قالغانى يوق.

مۇھەببەتنى دەرياسىدا مەۋج ئۇرغۇسى،
ئىلىم ئەمەل، قىلىۇ قاللار سەۋق ئولغۇسى،
بۇ تىگىزگە كىم كىربان كىم چىققۇسى،
ئاشىق قۇللار مەئشۇقىدىن قالغانى يوق.

قۇل خۇجە ئەھمەد قەبۇل قىلدى ئەيماغلىقنى،
قەبۇل قىلدى ئىشىق ئوتىغە كۆيەگىلىكنى،
جانىن بېرىپ ساتغۇن ئالۇر كۆيەگىلىكنى،
چىنىن سۆزۈم بار ھەرگىز يالغانى يوق.

× ×

ئىشىق دەئۋاسىن ماڭا قىلما يالغان ئاشىق،
ئاشىق بولساڭ باغرىڭ ئىچرە كۆز قانى يوق،
مۇھەببەتنى شەۋقى بىرلەن جان بەرمەسە،
زايىئ كېچەر ئانىڭ ئۆمرى يالغانى يوق.

ئىشىق باغىنى مىھنەت تارتىپ كۆتۈرمىسەڭ،
خارلىق تارتىپ شۇم نەفسىڭنى ئۆلتۈرمىسەڭ،
ئاللاھ ئەيتىپ ئىچكە نۇرنى تولدۇرمىساڭ،
ۋاللا بىللاھ سەندە ئىشقنى نىشانى يوق.

ھەق زىكرىنى مەئىز جاندىن چىقارمىسە،
تۆرت يۈز قىرىق تۆرت سۆڭەكلەردىن تىترەتمىسە،
ئۈچ يۈز ئالتمىش تومۇرلاردىن تەبرەتمىسە،
يالغانچىدۇر ھەققە ئاشىق بولغانى يوق.

نەفسدىن كېچىپ قانائەتنى پىشە قىلغان،
ھەر كىم تەپسە رازى بولۇپ بويۇن سۇنغان،
خىزمەت قىلىپ ياخشىلاردىن دۇئا ئالغان،
تاڭلا بارسا مەھشەر ئارا ئارمانى يوق.

راھەت تاشلاپ جان مىھنەتى خوشلاغانلار،
سەھەرلەردە جانىن قىيناپ ئىشلەگەنلەر،
ھاۋايى ھەۋەس مەنپەئەتلىكنى تاشلاغانلار،
چىن ئاشىقلار ھەرگىز ئانى يالغانى يوق.

ئىشق دەردىنى بىدەردلەرگە ئەيتىپ بولماس،
بۇ يوللارنى ئۇقبەسى كۆپ ئۆتۈپ بولماس،
ئىشق گەۋھەرىن ھەر نامەردگە ئەيتىپ بولماس،
بىخەبەرلەر ئىشق قەدرىنى بىلگەنى يوق.

ئىشقىدە تۈشدىك ئوتقا تۈشدىك كۆيۈپ ئۆلدۈك،
پەرۋانەدەك جاندىن كېچىپ ئەخكەر بولدۇك،
دەردكە تولدۇك، غەمگە سولدۇك، تەلبە بولدۇك،
ئىشق بەھرىنى مەندىن سوراساڭ پايانى يوق.

باشىڭ كېتەر بۇ يوللاردا ھازىر بولغىل،
ئىشق يولدا ئۆلمەس بۇرۇن زىنھار ئولغىل،
سىر ئىستەگىل يۈكۈپ يۈگرۈپ خىزمەت قىلغىل،
خىزمەت قىلغان ئاخىر يولدا قالغانى يوق.

زاھىد بولما، ئابىد بولما، ئاشىق بولغىل،
كەززاب بولما ئىشق يولدا سادىق بولغىل،
ئاندىن سۆگرە دەرگاھىغە لايىق بولغىل،
ئىشقسىزلارنى ھەم جانى، ھەم جانانى يوق.

ئاشىق ئەرمەس جانانىغا جان بەرمەسە،
دىھقان ئەرمەس كەتمەن چاپىپ نان بەرمەسە،
مۇندە يىغلاپ ئاخرەتدە جان بەرمەسە،
يولدا قالغان بويى خۇدا ئالغانى يوق.

ئەي بىخەبەر ئىشق ئەھلىدىن بايان سورسە،
ئاقىل ئەرسەڭ زاھىدلاردىن ئەفغان سورسە،
دەۋا ئىستەگىل ئىشق دەردىگە دەرمان سورسە،
بۇ يوللاردە ئاشىق ئۆلسە تاۋانى يوق.

ئىشق سەۋداسى كىمگە تۈشسە رەسۋا بولۇر،
پەرتەۋ سالىپ ھەق ئۆزىگە شەيدا بولۇر،
مەجنۇن سۈفەت ئەقلىن ئالىپ لەيلا بولۇر،
ئاللا ھەققى بول سۆزلەرنى يالغانى يوق.

قۇل خوجە ئەھمەد جانىدىن كېچىپ يولغا كىرگىل،
ئاندىن سۇكرە ئىرانلاردىن مەنى سورغىل،
مىھنەت تارتىپ ئىشق يولىدا راھەت كۆرگىل،
بۇ يوللەردە جان بەرمەسە ئارمانى يوق.

× ×

خوش تىڭلاڭىز ھەق رەسۇلىنىڭ دۇرۇدىنى،
دۇرۇد ئەيتىڭ چىن ئۈممەتى بولاي دىسەڭ.
ئۈممەت بولساڭ قان يىغلاغىل تۈنى ـ كۈنى،
دۇرۇد ئەيتىڭ چىن ئۈممەتى بولاي دىسەڭ.

سۇبھان ئىزىم كۆكدە قويدى ئاتىن ئەھمەد،
فەرىشتەلەر دۇرۇد ئوقۇر قىلغىل رەھمەت،
قىيامەت كۈن ھەق مۇستافا قىلغاي شەفائەت،
دۇرۇد ئەيتىڭ چىن ئۈممەتى بولاي دىسەڭ.

دۇرۇد ئەيتىڭ پەيغەمبەرلەر رازى بولۇر،
ھەقتائالا جەننەت ئىچرە ھۆرلەر بېرۇر،
جەننەت كىرگەن ئاخىرەتدە دىدار كۆرۇر،
دۇرۇد ئەيتىڭ چىن ئۈممەتى بولاي دىسەڭ.

دۇنيا ئۈچۈن رەسۇل ھەرگىز غەم يىمەدى،
ئۈممەت ئۈچۈن پارچە نانغە ئول تويمادى،
تىلەپ ھەقدىن ئاسىلارنى ھەم قويمادى،
دۇرۇد ئەيتىڭ چىن ئۈممەتى بولاي دىسەڭ.

ئاشىق بولسا ھەق رەسۇلدەك دۇنيا سۆيمەس،
تەكبىر ئېيتىپ دۇرۇدىنى تىلىدىن قويماس.

دۇرۇد ئېيتقان دەۋزەخ ئىچرە ھەرگىز كۆيمەس،
دۇرۇد ئەيغىل چىن ئۈممەتى بولاي دىسەڭ.

سۈننەتلەرىن مەھكەم تۇتۇپ تابىئ بولۇڭ،
ھاۋايى ھەۋەس مەنمەنلىكنى بەرھەم ئۇرۇڭ،
ئاتى چىقسە دۇرۇد ئەيتىپ ھازىر تۇرۇڭ،
دۇرۇد ئەيغىل چىن ئۈممەتى بولاي دىسەڭ.

مال فەرزەند بۇ دۇنيادە زىننەت ئېرۇر،
ئەزۋاجكىم ئەدۇۋا دەپ خەبەر بېرۇر،
رەسۇل ئەردى دۇنيا بىر كۈن زەرەر قىلۇر،
دۇرۇد ئەيغىل چىن ئۈممەتى بولاي دىسەڭ.

ئۈممەت مەن دەپ يالغان سۆزلەپ بىغەم يۈرمە،
ئاشىق بولساڭ ھەق رەسۇلدەك دۇنيا سۆيمە.
ھەق زىكرىنى ئەيتىپ ھەرگىز تىلدىن قويمە،
دۇرۇد ئەيغىل چىن ئۈممەتى بولاي دىسەڭ.

قۇل خوجە ئەھمەد تەكبىر ئەيتىپ قىلغىل سۆھبەت،
ئاللا دىگىل ئۆمرۈڭ ئۆتتى دەم غەنىمەت،
دۇرۇد ئېيتىپ ھەق رەسۇلغە بولغىل ئۈممەت،
دۇرۇد ئەيغىل چىن ئۈممەتى بولاي دىسەڭ.

× ×

خوش غايىپدىن تىيىشتى ياخشى سۆزۈم تەبەررۈك،
ئاشىق بولساڭ ئەي تالىب رىيازەتدە بېلىڭ بۈك،
سەھەر ۋەقتىدە زارلاپ ياش ئورنىغا قانىڭ تۆك،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشىتسىڭىز تەبەررۈك.

ئارسلان بابام ئەيدىلەر تالىبدە يوق ئىخلاس،
پىرىڭ ھازىر بولغاندا نە كېرەك خىزىر ئىلياس،
پىرگە قەدەم قويغاندە ياد ئەتمە غەۋس غىياس،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشىتسەڭىز تەبەررۈك.

تالىب مەن دەپ ئەيتۇرلەر ۋاللابىللا نا ئىنساف،
نا مەھرەمگە پاتارلەر كۆزلەرىدە يوق ئىنساف،

كىشى مالىن ئالاي دەپ كۆڭۈللەرى ئەبەس ساف،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشتىسىڭىز تەبەررۈك.

پىر خىزمەتتىن قىلدۇق دەپ تالىب مەن دەپ يۈرەرلەر،
كۆزلەرىدە نەمى يوق ھەلتە ئىچرە كىرەرلەر،
بىلىپ ھەرام ھەرشىنى كولۋاردىگە ئۇرارلەر،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشتىسىڭىز تەبەررۈك.

زاكىرمەن دەپ زور ئۇرار چىقماس كۆزىنى ياشى،
دىللارىدا دەرد يوق ناگاھ ئاغرىغاي باشى،
مىكرو ھىلە قىلۇرلەر مەئلۇم خۇداغا ئىشى،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشتىسىڭىز تەبەررۈك.

تالىب مەن دەپ ئەيتۇرلەر كۆڭلىدە يوق زەررە شور،
چىن تالىبنى سوراساڭ ئىچى - تاشى گەۋھەردۇر،
ھەققە ئايان سىرلارى، ئەيمىشلارى سەفا نۇر،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشتىسەڭىز تەبەررۈك.

سۈرەتلەرى سوفى نەقش قىيامەتىدىن قورقماسلەر،
فىسقى فۇجۇر ھاسىلى گۇناھلاردىن ھۈركىمەسلەر،
رىيا تەسبىھ ئىلكىڭدە يىغلاپ ياشىن تۆكمەسلەر،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشتىسەڭىز تەبەررۈك.

رىيا ئىلكىڭدە زۇننار ياخشى ئېرۇر بىلسەڭىز،
ھەق رىزاسى بۇ تۇرۇر ئىشق سەۋاسىن قىلسىڭىز،
ئىشقىن ئالىب مەھشەردە رەسۋا بولۇپ تۇرسەڭىز،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشتىسەڭىز تەبەررۈك.

ئىشقە قەدەم قويغانلار ھەق دىدارىن كۆردىلەر،
مۇسا سۇفەت مەھشەردە ھەقدىن سوئال سۈردىلەر،
سەرمەست بولۇپ ۋەسلىدە ھۇ زىكرىنى قۇردىلار،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشتىسەڭىز تەبەررۈك.

ئىنشائاللا ئىشتىكەننى ھەقدىن تىلەپ ئالۇرمەن،
شەيتان يولىدىن ئالىب ھەق يولىغا سالۇرمەن،

مەدەد قىلسە مۇستافا گۇناھلارىن تىلەرمەن،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشىتسەڭىز تەبەررۇك.

ئارسلان بابانى سوراساڭ پەيغەمبەرگە ئىتتىبار،
ساھابەلەر ئۇلۇغى خاس بەندەئى گىردىگار،
ياتقان يېرى ناھىنۋار بىر كازەئى خارۇ - زار،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشىتسەڭىز تەبەررۇك.

چاھارشەنبە كۈنى ئىشىتىپ ناگاھ ھەزرەت باردىلەر،
ئارسلان بابامنى جايىغا ئولكۈن مىھمان بولدىلەر،
ياتقان يېرى تاھەمۋار كۆرۈپ ھەيران قالدىلەر،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشىتسەڭىز تەبەررۇك.

ئول مۇھەممەد مۇستافا تۇرۇپ دۇئا قىلدىلەر،
مەلائىكلەر ئامىن دەپ ئىلكىن ئاچىپ تۇردىلەر،
شۇنداغ ئۇممەت بەردىڭ دەپ ھەق شۈكرىنى قىلدىلەر،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشىتسەڭىز تەبەررۇك.

سەھابەلەر ئەيدىلەر ئارسلان بابادۇر ئاتىڭىز،
ئەرەبلەرنى ئۇلۇغى، پاكىزەدۇر زاتىڭىز،
راھەتتىن فەرز دىدى فەرزىجە سالىپ ياتتىڭىز،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشىتسەڭىز تەبەررۇك.

ئاخىر زەمان ئۇممەتلەر نەقش قىلۇر ئۆيلەرىن،
نەفس ھاۋاغا قوۋانىپ بۇرار ئەرمىش خۇيلارىن،
شانۇ شەۋكەتلەر بىلەن بەرپا قىلۇر تويلارىن،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشىتسەڭىز تەبەررۇك.

ئاخىر زامان ئۇممەتلەر دۇنيا فانى بىلمەسلەر،
كەتكەنلەرنى كۆرۈبان ئاندىن ئىبرەت ئالماسلەر،
ئىرانلارنى قىلغانىن كۆرۈپ كۆزگە ئىلماسلەر،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشىتسەڭىز تەبەررۇك.

ياخشى يوللاردىن ئازىپ يامان يولغا ئاۋۇشقان،
شەيتان لەئىن پىرىم دەپ دامەنىگە ياپۇشقان،

ئەزازۇلنى پىرىم دەپ ئاخشام ۋەقىت كۆرۇشكەن،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشىتسەڭىز تەبەررۇك.

ئۆلەيەن دەپ دۇنيادا مەۋلۇم بىلەن ئۇرۇشقان،
ئەزازۇلنى پىرىم دەپ ئەرتە ـ ئاخشام كۆرۇشكەن،
ئىمان ـ ئىسلامىن ئالىپ ئۆلمەيسەن دەپ كۆلۇشكەن،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشىتسەڭىز تەبەررۇك.

ۋەقتى يەتسە ئەزرائىل ئەمانەتنى بەر دىگەي،
شەيتان لەئىن پىرىم دەپ جان بىرەردە كۆرمىگەي،
ئىمان ـ ئىسلامىن ئالىپ هالىڭ دىلىن سورمىغاي،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشىتسەڭىز تەبەررۇك.

تەۋبە قىلسە تەۋبەسى مەۋلۇم قەبۇل قىلماغان،
ئاللا دىسە خوجاسى ئىلكىن ئالىپ تۇتماغان،
جۇرم ئىسيان گىرىھلارنى بارىپ پىرغا چاچماغان،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشىتسەڭىز تەبەررۇك.

يەتتى ياشدە ئارسلان باب تۇركىستانغا كەلدىلەر،
باشىم قويۇپ يىغلادىم هالىم كۆرۇپ كۇلدىلەر،
مىڭ بىر زىكرىن ئۆرگەتىپ پەرۋ بالىم يۇلدىلار،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشىتسەڭىز تەبەررۇك.

كەلام قىلدىم خورمادىن مەڭا ۋەھشەت قىلدىلەر،
ئەي بىئەدەپ گۇدەك دەپ ئەسا ئالىپ سۇردىلەر،
ۋەھشەت دىنى قوقمادىم ماڭا باقىپ تۇردىلەر،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشىتسەڭىز تەبەررۇك.

ئاغزىڭ ئاچقىن ئەي گۇدەك ئامانەتىن بىرەيىن،
مەزاسىنى يۇتمادىم ئاچ ئاغزىڭغا سالايىن،
هەق رەسۇلنى ۋەئدەسىن ئۇممەت بولسام قىلايىن،
ئارسلان بابام سۆزلەرى ئىشىتسەڭىز تەبەررۇك.

ئاغزىم ئاچتىم سالدىلەر خورما ئەمەس قىلدى مەست،
ئىككى ئالەمدىن كېچىپ ۋاللا بولدۇم هەق پەرەست،

خۇجه موللا يىغلىپ ئالىپ يۈردى دەست ـ بەدەست،
ئارسلان بابام سۆزلەری ئىشتىسەڭىز تەبەررۈك.

بابام ئەيدى ئەي بالام تەكلىف قىلمادىڭ ماڭا،
مەزاسىنى سىز ئالىپ تەلقىن بەردىڭىز ماڭا،
تۆت يىلدۇر كامىدە ساخلاپ ئەردىم مەن ساڭا،
ئارسلان بابام سۆزلەری ئىشتىسەڭىز تەبەررۈك.

بابام ئەيدى ئەي بالام قاشىدە تۇر ئويلايىن،
جىنازەمنى ئوقۇپ كۆم جان تەسەددۇق قىلايىن،
مەدەد قىلسە مۇستافا ئەلەيۈنگە كىرەيىن،
ئارسلان بابام سۆزلەری ئىشتىسەڭىز تەبەررۈك.

بابام ئەيدى ئەي بالام مالائىكلار يىغىلغاي.
جەبرائىل ئىمام بولۇپ ئۆزگەلەر تابىئ بولغاي،
مىكائىل، ئىسرافىل كۆتەرىپ گۆرگە سالغاي،
ئارسلان بابام سۆزلەری ئىشتىسەڭىز تەبەررۈك.

قۇل خۇجه ئەھمەد سۆزۈڭنى نادانلارغا ئەيتماغىن،
سۆزنى ئەيتىپ نادانغا پۈچەك پۇلغا ساتماغىن,
ئاچدىن ئۆلسەڭ نامەرددىن ھەرگىز مىننەت تارتماغىن،
ئارسلان بابام سۆزلەری ئىشتىسەڭىز تەبەررۈك.

× ×

ئەيا دوستلار مۇستافادىن بايان ئەيلەي،
قۇلاق سالغىل خاس ئۈممەتی بولاي دىسەڭ.
ئۆلەر ۋەقتىدە ئۈممەتىم دەپ ناله قىلدی،
قۇلاق سالغىل خاس ئۈممەتی بولاي دىسەڭ.

ئۈممەت بولساڭ كېچە ـ كۈندۈز تائەت قىلغىل،
ئۇقبى سىرى بارغىل ئاندا راھەت كۆرگىل،
ئاقىل ئېرسەڭ يىغلاماقنى ئادەت قىلغىل،
قۇلاق سالغىل خاس ئۈممەتی بولاي دىسەڭ.

چىن ئۈممەتی جاندىن كېچىپ دۇنيا قويدی،
ۋاله بولۇپ بۇلبۇل سۈفەت ھەقنى سۆيدی،
ئانىڭ ئۈچۈن دىن ساقلاغان دىدار كۆردی،
قۇلاق سالغىل خاس ئۈممەتی بولاي دىسەڭ.

دۇرۇد ئەيتقىل ئۈممەت بولساڭ ئەي بىخەبەر،
رەسۇلىللاھ سۆزىن ئەيتدىم كان گەھەر،
رەسۇل ئەيدی دۇنيا قىلۇر بىر كۈن زەرەر،
قۇلاق سالغىل خاس ئۈممەتی بولاي دىسەڭ.

ۋاي ئۇممەتىم، ۋاي ئۇممەتىم دىدى ئەھمەد،
ئانىڭ ئۈچۈن سۇبھان ئىگەم قىلدى رەھمەت،
ئامىن دىگىل قىيامەت كۈن قىلغاي شەفقەت،
قۇلاق سالغىل خاس ئۇممەتى بولاي دىسەڭ.

يۈز مىڭ نىدا كەلدى ھەقدىن ئىشىتىپ ئاڭا،
ئۇممەتلەرىڭ ھاۋالەسىن قىلغىل ماڭا،
جۈملەسىنى باغىشلايىن ئاندا ساڭا،
قۇلاق سالغىل خاس ئۇممەتى بولاي دىسەڭ.

ئاتام، ئانام دىمەدىلەر دىدى ئۇممەت،
ھەمدۇ سانا ئەيغىل ئاندا بولغىل ئۈلفەت،
قىيامەت كۈن سەن تارتماغىل ھەقدىن كۈلفەت،
قۇلاق سالغىل خاس ئۇممەتى بولاي دىسەڭ.

ۋا دەرىخا ئۆتتى ئۆمرۈم قەنى ئىشقىم،
ئۇممەت ئىدىم دۇنيا سىرى بولدى زوقۇم،
باتىن كەززاپ زاھىرىمدە باردۇر دەلقىم،
قۇلاق سالغىل خاس ئۇممەتى بولاي دىسەڭ.

كۈچۈم يىتىپ كەئبەسىرى بارمادىم مەن،
ئالىملارنى نەسىھەتىن ئالمادىم مەن،
ھەقدىن قورقۇپ ياخشى يولغا كىرمەدىم مەن،
قۇلاق سالغىل خاس ئۇممەتى بولاي دىسەڭ.

يىغلامايمۇ يولدا قالدىم ئەمەلىم يوق،
ئۇممەت دىدى ئانىڭ سىرى جىدەلىم يوق،
باشىم كەتسە بۇ يوللاردىن تايارىم يوق،
قۇلاق سالغىل خاس ئۇممەتى بولاي دىسەڭ.

قۇل خوجە ئەھمەد يولغا كىرگىل ھالا فۇرسەت،
ئاللا دىگىل ئۆمرۈڭ ئۆتتى دەم غەنىمەت،
قايدا بارساڭ تەكبىر ئەيتىپ قۇرغىل سۆھبەت،
قۇلاق سالغىل خاس ئۇممەتى بولاي دىسەڭ.

× ×

ئەيدى قۇربان ئاي كەلدى كېلىڭ دوستلار،
زاھىر، باتىن روشەن قىلىپ دىدار كۆرۈڭ.
ئېتىكافدا خالىس تۇرۇپ نەفسىن ئۇرۇپ،
جان - دىلىنى بىر تەن قىلىپ دىدار كۆرۈڭ.

نەفسىنى ئۇرۇپ دىن قەلئەسىن قىلىڭ خالى،
ئاللا دىسەڭ غايىپ قوشار ئول ئەفئالى،
بىخەبەرلەر ئەيتسام قىلماس سۆز ئەھۋالى،
جان - دىلىنى ئېھسان قىلىپ دىدار كۆرۈڭ.

نەفسىنى ئۇرۇپ دىن قەلئەسىن بەرسەڭ ئىنئام،
ئىنئام بەرسەڭ باردۇر ساڭا ئاندا ئىنئام،
رەۋزە مەھشەر خوجاڭ باقار ساڭا خەندان،
ۋۇجۇدلارىڭ خەندان قىلىپ دىدار كۆرۈڭ.

نەفسىنى ئۇرۇپ دىن قەلئەسىن قىلغىل پەناھ،
قانلار يۈتۈپ تەۋبە قىلغىل كېچەر گۇناھ،
ئىلىڭ ئاچىپ ئامىن دىسەڭ كەچكەي ئاللاھ،
ئارزۇسىدە تەۋبە قىلىپ دىدار كۆرۈڭ.

تەۋبە قىلساڭ مىسلى نەسۇخ تەۋبە قىلغىل،
ئاندىن سۈكرە ھەق رەھمەتىن بىلىپ كۆرگىل،
نادانلىغىدە ئۆتتى ئۆمرۈڭ ئىنساف قىلغىل،
ھەقدىن قورقۇپ ئىنساف قىلىپ دىدار كۆرۈڭ.

ھايۋان قىلماي ئادەم قىلدى قورقماغ ئۈچۈن،
قىيامەتنى شىددەتىدىن ھۈركمەك ئۈچۈن،
ھەق قەھرىدىن قورقۇپ ياشىڭ تۆكمەك ئۈچۈن،
ۋاۋەيلىتا ئەفغان قىلىپ دىدار كۆرۈڭ.

ئەي بولھەۋەس ئاشىق بولساڭ جاندىن كەچكىل،
تۈن ئۇيقۇنى ھەرام قىلىپ زارى ئەيتقىل،

ئاندىن سۆكرە شەۋق شەرابىن تويا ئىچكىل،
ئاللا ئەيتىپ جەۋلان قىلىپ دىدار كۆرۈك.

نەچە ئەيتسام ئىشەنمەسسەن ئەي بىخەبەر،
نادانلارغە تاكى چەككەي خۇن چەكلەر،
دانا بولسا ھەربىر سۆزۈم دۈررى گەۋھەر،
گەۋھەر تاپىپ ئەفغان قىلىپ دىدار كۆرۈك.

قۇل خوجە ئەھمەد تەۋبە تونىن كيىمەك كېرەك،
ھەقدىن قورقۇپ نەفس بەدنى بىتمەك كېرەك،
خەلقدىن كىچىپ يالغۇز ھەقنى سۈيمەك كېرەك،
ئەسلىك تۇفراق سۇلتان بولۇپ دىدار كۆرۈك.

× ×

ئالىملار ئىلمى بىرلەن بولدى ئەزىز،
جاھىللار جەھلى بىرلەن قالدى ئاجىز،
قۇلى بولۇپ ھەزرەتىڭدە نەدامەتسىز،
ئۆمىمەت بولۇپ قۇللۇغىنى قىلماق كېرەك.

ئاللا يادى كۆڭۈللەردىن بەنا بولسا،
ئاچىلۇر باتىن بىر ئىگەمدىن نەدا بولسا،
مۇرىد بولسا بايەزىددەك سەفا بولسا،
ئانداغ مۇرىد مۇرادىغە يەتمەك كېرەك.

مۇرىد ئەگەر كۆڭلىن تامام بەرسە پىرگە،
ئاندىن سۆكرە پىر نەزەرى بولسا ئاگاھ،
ياردىن كىچىپ ئۆزىنى تاپشۇرسا پىرگە،
ئانداغ مۇرادىغە يەتمەك كېرەك.

پىر مۇرىدنى كەئبەسىدۇر ئەگەر بىلسە،
شەك مەي بولۇر ئول شەراپىنى مۇرىد ئىچسە،
قايۇ مۇرىد پىرى سىرى شەك كەلتۈرسە،
قىيامەت كۈن تونغۇز يەڭلىغ قوپماق كېرەك.

بولغۇم دىيۇ ئىرانلارنى سۆھبەتىدە،
قاتىغ قورقغىل «ئەلقارىئەتۇ» ئايەتىدە،
يەۋمە يەكۇنۇنناسى كەلفراشى سائەتىدە،
كۆپ يىغلاغىل تاڭلا ئاندا كۈلمەك كېرەك.

بولغۇم دىيۇ سىغىنىپ كەلدىم ئىلاھىمگە،
شەيخ ئىبراھىم فەرزەندلەرى شەيخ ئەھمەدگە،
لايىق بولدۇم دىيۇ كەلدىم ئىرادەتكە،
بۇ دۇنيانى تەرك تەسلىم قىلماق كېرەك.

قۇل خوجە ئەھمەد كەچكىل ئەمدى جاندىن رەۋان،
كەتسۇن ئەمدى باتىنىڭدىن غەفلەت تۇمان،
تونىنى پىشتۇرگىل سەن تىكدە ئىمان،
مۇندىن ئۆتۈپ ئول مەنزىلگە كەتمەك كېرەك.

× ×

ئەي كۆڭۈل قىلدىڭ گۇناھ، ھەرگىز مۇسۇلمان بولمادىڭ،
سوفى مەن دەپ لاف ئۇرۇپ تالىب جانان بولمادىڭ،
ھەيف ئۇمرۇڭ ئۆتتى بىرلەھزە گىريان بولمادىڭ،
سوفى نەقشى ئولدۇڭ ۋەلى ھەرگىز مۇسۇلمان بولمادىڭ.

سوفىلىق شۇنداقىمدۇر دائىم ئىشىڭ ئىسيان بىلەن،
دانەئى تەسبىك قولۇڭدا تىللارىڭ غەيبەت بىلەن،

دائىما كەبلەر ئۇۋارسەن نەفسى بەد ئىززەت بىلەن،
سوفى نەقشى ئولدۇڭ ۋەلى ھەرگىز مۇسۇلمان بولمادىڭ.

سوفى بولساڭ ساف بولغىل جۇرم ـ ئىسيان بولماسۇن،
كۆپ گۇناھلار قىلماغىل ھەردەم پۇشايمان بولماسۇن،
جانۇدىلدە يىغلاغىل مەھشەردە يالغان بولماسۇن،
سوفى نەقشى ئولدۇڭ ۋەلى ھەرگىز مۇسۇلمان بولمادىڭ.

مۇرشىدى كامىل مۇكەممەل راھى مەردانىڭ قېنى،
سوفى مەن دەپ لاف ئۇرارسەن سۆز ئەفغانىڭ قېنى،
ئەشك سەرخ رۇي زەردۇ چەشم گىريانىڭ قېنى،
سوفى نەقشى ئولدىڭ ۋەلى ھەرگىز مۇسۇلمان بولمادىڭ.

سوفىلىقنى شەرتىدۇر تۈنلەر قوپۇپ قان يىغلاماق،
ھەر جەفاغە سەبر ئىتىپ بەلنى مەھكەم باغلاماق،
تالىبۇللاھ بولۇپ ھەر بىر ياخشى سۆزنى ئاڭلاماق،
سوفى نەقشى ئولدۇڭ ۋەلى ھەرگىز مۇسۇلمان بولمادىڭ.

سوفىيا تائەت قىلۇرسەن بارچەسى ئەجەپ رىيا،
جان ـ دىلى دۇنياغە مەغرۇر تىللارىڭدە ئاھ ـ ۋاھ،
جان بىرۇردە بولغۇڭ ئاخىر نۇرى ئىماندىن جۇدا،
سوفى نەقشى ئولدۇڭ ۋەلى ھەرگىز مۇسۇلمان بولمادىڭ.

سوفىيا بىغەم يۈرۈرسەن دانەئى تەسبىھ ئالىپ،
دۇنياغە مەغرۇر بولۇپ ئۇقبى ئىشىن ئارتغە سالىپ،
قورقغىل ئەمدى، قورقغىل ئەمدى سەن خۇداغا يالبارىپ،
سوفى نەقشى ئولدۇڭ ۋەلى ھەرگىز مۇسۇلمان بولمادىڭ.

سوفى بولماي نەيلەسۇن ئۆيدە قىلۇرغە ئىشى يوق،
دەئۋايى سوفى قىلۇر خەلقغە بىرۇرگە ئاشى يوق،
ئاھ ـ ۋاھ دەرلەر يەنە كۆزىدە قەترە ياشى يوق،
سوفى نەقشى ئولدۇڭ ۋەلى ھەرگىز مۇسۇلمان بولمادىڭ.

سوفى بولۇپ نەفس ئۈچۈن ھەردەم ئىشىككە باقاسەن،
نەزىر ئالىپ كەلدىڭمۇ دەپ ئەل ئارقاسىغە قاقاسەن،

ھەرگۇناھ پەرى خەتەر شەرمەندە يۈزى قاراسەن،
سوفى نەقشى ئۇلدۇك ۋەلى ھەرگىز مۇسۇلمان بولمادىك.

دانەئى تەسبىھ ئالىپ ئەلنى كۆزىگە سوفى سەن،
نەفسى بەدلەر ئالىدىدا تەرسا جوھۇدلار توفى سەن،
بەندەلىك قىلىمەك خۇداغە بۇھەنىفە كۇفى سەن،
سوفى نەقشى ئۇلدۇك ۋەلى ھەرگىز مۇسۇلمان بولمادىك.

سوفىيا ئۆز تۆرىگە يالغۇز خۇداغا بەندەسەن،
ئەسلىگە باقساك ئەگەر ئالەم ئىچىندە گەندەسەن،
كىچە - كۈندۈز غەمىك يوق سەن ئەجەپ شەرمەندەسەن،
سوفى نەقشى ئۇلدۇك ۋەلى ھەرگىز مۇسۇلمان بولمادىك.

سوفىيا قىلدىك مۇھەببەت دەئۋاسىن دىۋانە بول،
مال - مۇلۇك، خانۇمانىڭدىن كېچىپ بىگانە بول،
كىم خۇدادىن سۆزلەسە مىڭ ئۆرگۈلۈپ پەرۋانە بول،
سوفى نەقشى ئۇلدۇك ۋەلى ھەرگىز مۇسۇلمان بولمادىك.

سوفىيا دەئۋا ئىشق قىل بارچەدىن بىزار بول،
ئۇيقۇنى قىلغىل ھارام تۈن كېچەلەر بىدار بول.
دەردى يوق بىدەردنى كۆرسەڭ كىم تەرەپ بىمار بول،
سوفى نەقشى ئۇلدۇك ۋەلى ھەرگىز مۇسۇلمان بولمادىك.

قۇل خۇجە ئەھمەد سوفى بولما سوفىلىق ئاسان ئەمەس،
ھەق رەسۇلى سوفى بولۇپ دۇنيانى سۆيگەن ئەمەس،
سوفى بولۇپ دۇنيانى سۆيگەن كىشى ئىنسان ئەمەس،
سوفى نەقشى ئۇلدۇك ۋەلى ھەرگىز مۇسۇلمان بولمادىك.

× ×

كەئبە تەۋاف قىلاي دىسەڭ بۇزما كۆڭۈلنى ئۇۋۇلاغىل،
ھەرىس، تەمەننا لەشكەرىن شەھەر ۋۇجۇدىن قۇۋۇلاغىل.
بارچە كىتاپ مەئنىسىن ئوقۇر ئادەم ئۇلانلار،
بارچە كۆڭۈل قىسسەسى بۇزما كۆڭۈلنى ئۇۋۇلاغىل.
كەئبە بىنا قىلدى خەلىل، كۆڭۈل بىنا قىلدى جەلىل،

يوقتۇر بۇ سۆزده قالۇ قىل، بۇزما كۆڭۈلنى ئۇۋلاغىل.

كەئبە خىلىل رەنجىدۇر، كۆڭۈل جىلىلنىڭ گەنجىدۇر،
كۆڭۈل بۇزغان يالغانچىدۇر بۇزما كۆڭۈلنى ئۇۋلاغىل.
ئاشىق قۇللار ھەققە يېتەر ھەرمەنزىلگە تۇشۇپ ئۆتەر،
مۇرادىغە پاتراق يېتەر بۇزما كۆڭۈلنى ئۇۋلاغىل.
قۇل خۇجە ئەھمەد مۆمىن دەپ ئاخىرەتنىڭ غەمىن يەپ،
ھەق دىدارىن كۆرەي دەپ بۇزما كۆڭۈلنى ئۇۋلاغىل.

× ×

ئىشىتىڭ پەندىم ئۇ دۇستلار تىرىكلىكدە ئەيا غافىل،
ئۆلۈمنى ياد ئېتىپ ھەردەم ياراغىڭ قىل ئەيا غافىل.
ئۆلۈم كەلمەس ساڭا سۆزلەپ تۇرۇبدۇر ئول سەنى كۆزلەپ،
قۇتۇلماسەن ئۆزۈڭ كىزلەپ ياراغىڭ قىل ئەيا غافىل.
كېلۇر بىر كۈن ساڭا قابىر يەرىڭ، يۇرتۇڭ بولۇر يابىز،
ئوغۇل- قىز يىغلابان سانسىز ياراغىڭ قىل ئەيا غافىل.
كېلۇر بىر ئات ئىگەرى يوق باشىدا ھەم يۈگەنى يوق،
قايۇ كۈنگە قەرارى يوق ياراغىڭ قىل ئەيا غافىل.
دەرىخا بىر كۈنى ئۆلگۈڭ بىھىشت دەۋزەخنى كۆرگۈڭ،
ئىمانىڭ بولمىسا نەتكۈڭ ياراغىڭ قىل ئەيا غافىل.
نىكۇ ئەئماللارىڭ بولسە ئۇلۇغ كۈندە ئىلىك تۇتسە،
تۇتۇپ كۆفرۇكدىن ئۆتكەزسە ياراغىڭ قىل ئەيا غافىل.
يىغلىغاي قەھرىلە ماران ئاسىغ ھىچ قىلمىغاي نالان،
مەگەرسۇد ئەتكەي ئول ئىمان ياراغىڭ قىل ئەيا غافىل.
تۇرۇبدۇر ئەھمەد مىسكىن ئىمەسدۇر خاتىرى تەسكىن،
كۆزى ياشلىغ دىلى غەمكىن ياراغىڭ قىل ئەيا غافىل.

× ×

نىيەت قىلدۇق كەئبەگە رىزا بولۇڭ دوستلارىم،
يا ئۆلگەيمىز كەلگەيمىز رىزا بولۇڭ دوستلارىم.
نىيەت قىلدۇق كەئبەگە ھەق مۇستافا رەۋزىگە،
نەسىب قىلغاي بارچەگە رىزا بولۇڭ دوستلارىم.
نەسىب بولسا بارغايمىز، نەسىب بولسا كەلگەيمىز،
ئەجەل يەتسە ئۆلگەيمىز رىزا بولۇڭ دوستلارىم.

رازى بولۇش ئۆزۈمدىن ياخشى - يامان سۆزۈمدىن،
ئۆتۈش قاتىغ يۈزۈمدىن رىزا بولۇش دوستلارىم.
قۇۋۋەت بولسا يۈرىگىز، كۈچ بولماسا تۇرۇگىز،
دۇئا قىلە كۆرىگىز رىزا بولۇش دوستلارىم.
دوستلار بىزنى يوقلاغاي فاسىقلار كۆپ ئۇقلاغاي،
مەسجىد سىرى كەلەگەي رىزا بولۇش دوستلارىم.
سىزدىن بولدى ئىشارەت مۇندا قىلدۇق ئىمارەت،
قىلغاي رەسۇل شەفائەت رىزا بولۇش دوستلارىم.
ئارسلان بابدىن بىشارەت پىردىن تىلەپ ئىجازەت،
مۇندە قىلماش ئىمارەت رىزا بولۇش دوستلارىم.
كەئبەسىرى كۆچەلىك زالىملاردىن قاچالىك،
ئوغۇل - قىزدىن كىچەلىك رىزا بولۇش دوستلارىم.
تىلىم سۆرسەم قەرار يوق غەرىب ئۆلسە سورار يوق،
يىمىشلاردە هالال يوق رىزا بولۇش دوستلارىم.
كەچتى قۇلۇش جاندىن چىقتى خەلقنى ساندىن،
دوستلار بارغاي سوگىدىن رىزا بولۇش دوستلارىم.
يەسەۋى يۇمغىل كۆزۈگنى خەلققە ئەيتقىل سۆزۈگنى،
كەئبەگە سۈرت يۈزۈگنى رىزا بولۇش دوستلارىم.

× ×

يازۇقۇمنى يارلىقا غەففار ئاتلىغ ئىلاهىم،
ئۆز قەهرىگدىن ساقلاغىل قەههار ئاتلىغ ئىلاهىم.
زەبۇن ئەيلە كىبرىمنى، باغىشلاغىل جۈرمىمنى،
هەم ئارتۇغىل سەبرىمنى جەببار ئاتلىغ ئىلاهىم.
قىلما دۇنيادا ئىتاب ئاخىرەتتە هەم ئەزاب،
باشدىن ئاياغ ئەيبىمنى سەتتار ئاتلىغ ئىلاهىم.
هىكمەتىدىن نەسىب ئەت مېنى ئەلدىن لەبىب ئەت،
ئۆز ۋەسلىگە قەرىب ئەت هەكىم ئاتلىغ ئىلاهىم.
لەدەن ئىلمىن ئىنايەت ئەيلەپ قىلغىل هىدايەت،
هەر ئىشىمنى كىفايەت ئەيلىم ئاتلىغ ئىلاهىم.
ئىنساف مەڭا ئەتا قىل هەر دەردىمە دەۋا قىل،
هاجەتىمنى رەۋا قىل رەهىم ئاتلىغ ئىلاهىم.
ئۆزۈگنى يار ئەيلەگىل ماڭا غەمخور ئەيلەگىل،
رەۋزى دىدار ئەيلەگىل رەززاق ئاتلىغ ئىلاهىم.

خۇلقىمىزنى خوب قىل فەئلىمىزنى ياخشى قىل،
ھەم ئۆزەڭگە ۋاسىل قىل خەللاق ئاتلىغ ئىلاھىم.
ماڭا قويما ئۆزۈمنى چىن ئەيلە ھەر سۆزۈمنى،
مۇنەۋۋەر قىل يۈزۈمنى مەننان ئاتلىغ ئىلاھىم.
خاتىرىمدىن فىكرىڭنى كۆتەرمىگىل شۈكرىڭنى،
ھەم تىلىمدىن زىكرىڭنى سۇبھان ئاتلىغ ئىلاھىم.
قۇل ئەھمەدى نەۋاسىن ئەيغىل دائىم سەناسىن،
قەبۇل ئەيلە دۇئاسىن ئاللاھ ئاتلىغ ئىلاھىم.

× ×

ئەي بىخەبەر ھەق يولىدا ئولماسمۇسەن،
رىيازەتنى قاتىغ تارتىپ سولماسمۇسەن،
قانلار يۇتۇپ ئىشق دەردىگە تولماسمۇسەن،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۈلمەسمۇسەن،

يەھيا شەئىب يىغلا - يىغلا ھەققە يەتتى،
دىدار ئۈچۈن كۆزلەرىدىن قانلار ئاقتى،
ئاندىن سۆگرە مەئشۇق كېلىپ بىر سۆز قاتتى،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۈلمەسمۇسەن.

سۆز قاتىغى مەندىن سورسەڭ بۇ سۆز ئەردى،
مەنى دىسەڭ بىدار بول دەپ خەبەر بەردى،
چىن ئاشىقلار باتىن ئىچرە ئۇقۇپ ئالدى،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۈلمەسمۇسەن.

چىن يىغلاغىل ھەق ئىشىتسۇن ئەي نائىنساف،
مالائىكلار ئالىپ بارسۇن قاف تاقاف،
راستلىق بىرلە ئىشق ئىستەگىل ئۇرماغىل لاف،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۈلمەسمۇسەن.

كىم زاكىردۇر باشلارىغا ئەرە قويسۇن.
زىكرىيادەك رەببىنا دەپ ھەقنى سۆيسۇن،
ئاللا ئۈچۈن بەلا تىلەب جاندىن تويسۇن،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۈلمەسمۇسەن.

تىلى بىرلە زىكىر ئەيتقانلار تاپماس ساۋاب،
ھەلقە ئىچرە تابولماسە باغرىڭ كاباب،
يالغان ئاشىق نارسادۇر مىسال ھۇباب،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۆلەسمۇسەن.

قان يىغلاغىل كۆز ياشىڭنى گۇۋا قىلسۇن،
چىن دەرد بىرلە بىمار بولغىل داۋا قىلسۇن،
دەرگاھىدىن ھاجەت تىلەب راۋا قىلسۇن،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۆلەسمۇسەن.

چىن دەردەنى ئەسلىن سورساڭ ئاللا دەردى،
رەۋز مەھشەر شاھىد بولغاي رەڭگى زەردى،
بۇ مەيداندا باش بەرمەگىلىك مەردنى مەردى،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۆلەسمۇسەن.

زاكىر بولساڭ زىكرىن ئەيتىپ فانىڭ ساچقىل،
مۇھەببەتسىز خەلايىقدىن تاغلار قاچقىل،
ئىرانلارغا خىزمەت قىلىپ باتىن ئاچقىل،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۆلمەسمۇسەن.

ئىخلاس ئىلىكىم ياستانسە دەرۋازەنى،
شايەد چىقىپ ئول ئاقىبەت كۆرگەي ئانى،
ئاللا ئۈچۈن جاندىن كەچكەن تالىب قەنى،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۆلەسمۇسەن.

ئىشقسىز ئادەم ئادەم ئەرمەس ھەقدىن پەيام،
قايدە كۆرسەڭ ئىشقسىزلارغە قىلماڭ سەلام،
سۆز سۆزلەسە باقىپ ئاڭا قىلماڭ كەلام،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۆلەسمۇسەن.

بەندە بولساڭ يەر ئاستىغا يىغلاپ كىرگىل،
تۈن ئۇيقۇنى ھارام قىلىپ ھازىر تۇرغىل،
لەھەد ئىچرە قويۇپ چىقسە بىر ئاھ ئۇرغىل،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۆلەسمۇسەن.

ئوتلۇغ ئاھىڭ ئەرۋاھلارنى بىدار قىلسۇن،
جۇملە ئەرۋاھ ئىلكىن ئاچىپ دۇئا قىلسۇن،
مۇنكىر - نەكىر قاچىپ سەندىن بىزار بولسۇن،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۆلىدەسىمۇسەن.

قاچىپ بارسۇن ھەقتائالا پاناھىغە،
زارى قىلىپ داد ئەيلەسۇن دەرگاھىغە،
تۇرالمادىم ئاشىقلارنى بىر ئاھىغە،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۆلىدەسىمۇسەن.

ئاللا ئۆزى سۆيۈب ئەيتقاي خاس بەندەم ئول،
سەن قەبرىڭە تۆھفە ئىلتكىن جەننەتتىن گۈل،
خەبەر بەرگىل سەلام قىلسۇن يەتمىش مىڭ ھۆر،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۆلىدەسىمۇسەن.

مۇنكىر - نەكىر پەرۋاز قىلىپ جەننەت كىرگەي،
ھەمدۇ سەنا تىنماي ئەيتىپ گۈللەر تەرگەي،
يۈگۈرۈپ يۈرۈپ ھۆرلەرىگە خەبەر بەرگەي،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۆلىدەسىمۇسەن.

ھۆرۇ غۇلمان ھەق قاشىغە يۈگۈرۈپ كەلگەي،
لەببەيكە دەپ قول قاۋۇشۇپ تەئزىم قىلغاي،
يەر ئاستىغا تۈشۈڭلەر دەپ فەرمان قىلغاي،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۆلىدەسىمۇسەن.

يەر ئاستىدە ئاشىقىم بار ئىززەت قىلغىل،
يۈزمىڭ تۈرلۈك تەئام بىرلە ھۆرمەت قىلغىل،
باشى كۆزىن سىلاپ - سىپاپ شەفقەت قىلغىل،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۆلىدەسىمۇسەن.

ھەۋز كەۋسەر شەرابىندىن مىھمان قىلغىل،
ئەنتەھۇردىن ئاڭا بىرىپ ئىھسان قىلغىل،
خۇلقلار قىلىپ ئۆزلەرىڭە جانان قىلغىل،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۆلىدەسىمۇسەن.

فەرمانىنى مەھكەم تۇتۇپ تېزراق ئۇچقاي،
توققۇز ئاسمان ۋەھمى بىرلە قورقۇپ قاچقاي،
قەبر ئىچىندە ھۆرۇ غۇلمان سۆيۈنۈپ قۇچقاي،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۈلەسەمۇسەن.

ھەقتائالا ئىسىز ساڭا ھەمراھ قىلدى،
قۇدرەت بىرلە تىللارنى گۇيا قىلدى،
ئاشىقىم دەپ سەنى بىلەن سەۋدا قىلدى.،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۈلەسەمۇسەن.

دىدارىنى كۆرسەتەسە ھۆر ئۆزىگە،
ۋەللا بىللاھ قۇۋانماسەن بول سۆزىگە،
تا قىيامەت كۆزۈم ئاچمام ھۆر يۈزىگە،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۈلەسەمۇسەن.

ھۆرۇ غۇلمان يىغلاپ بارغاي ھەق قاشىغە،
ھەيران قالدىم ئاشىقلارنى بىر ئىشىگە،
ئالەم تولدى كۆزدىن ئاققان قان ياشىگە،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۈلەسەمۇسەن.

يىغلاماغنى خاسىيەتى بول خاسىيەت،
كېچە - كۈندۈز ئەنى قىلدىم مەن تەربىيەت،
قەبر ئىچىندە ئەيشۇ ئىشرەت ھەم ئافىيەت،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۈلەسەمۇسەن.

يارەب ئەيغىل كۆپ يىغلاسۇن نادامەتدە،
دىدارىمنى كۆرسەتۈرمەن قىيامەتدە،
زايىئ قويمام يۈزمىڭ تۈرلۈك ئەلامەتدە،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۈلەسەمۇسەن

بۇ سۆزلەرنى ئەيتىپ ئالار شادمان بولغاي،
كىفايەتنى دەربەر قىلىپ ئەريان بولغاي،
ھەمدىن ئەيتىپ شاكىر بولۇپ خەندان بولغاي،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۈلەسەمۇسەن.

قۇل خۇجە ئەھمەد يىغلاماقنى ھىسابى بار،
قايدا بارساڭ جىلۋە قىلسا ھەق بىرۇبار،
نەدا كەلسە خاس بەندەم دەپ پەرۋەردىگار،
مۇندە يىغلاپ ئاخىرەتدە كۆلەسمۇسەن.

× ×

سەھەر ۋەقتدە قوپۇپ يىغلاپ نالە ئەيلە،
نالىشىڭدىن يەر ۋە كۆكلەر نەۋا قىلسۇن،
ھەققە سىغىنىپ كۆز ياشىڭنى ژالە ئەيلە،
ئاندىن سۆڭرە ھەق دەردىڭە داۋا قىلسۇن.

چىن دەردلىكنى ئاللا ئۆزى بەندەم دىدى،
ئۈچ يۈز ئاتمىش تامۇرلارى زىكرىن ئەيدى،
مەلائىكلەر ياشى ئالىپ تۆھفە قىلدى،
كۆپ يىغلاغىل ياشىڭ ئالىپ گۇۋاھ قىلسۇن.

يۈزمىڭ گۇناھ سادىر بولسا بىلالمادىم،
دەرگاھىڭە تەۋبە قىلىپ كىلالمادىم،
خىزمەت قىلىپ ياخشى دۇئا ئالالمادىم،
يازۇقلاردىن سىنى نەدەپ سىۋا قىلسۇن.

بۇ ئالەمدە رەسۋا بولۇپ قان يۇتماساڭ،
شەرىئەتدە، تەرىقەتدە پىر تۇتماساڭ،
ھەقىقەتدە دىل جاندىن پاك ئۆتمەسەڭ،
غەفلەتلەردىن سەنى نەدەپ جۇدا قىلسۇن.

ئىرانلارنىڭ قىلغانلارىن قىلالمادىڭ،
ئىستىئانەت تىلەپ دۇئا ئالالمادىڭ،
پىرسىز يۈرۈپ دۇرۇد ئەۋراد بىلەلمەدىڭ،
خاس بۇررۇكلار نەدەپ سىنى دۇئا فىلسۇن.

دام تەزۋىر قىلىپ خەلقنى يولدىن ئۇردىڭ،
شەيخلىق قىلىپ رىيا بىرلەن دۇكان قۇردىڭ،

ئشرەت قلىپ شەيتان بلەن دەۋران سۈردىڭ،
دىدارىنى نەدەپ ساڭا رەۋا قلسۇن.

لۇتف ـ كەرەم ھەق ياراتدى بىزلەر ئۈچۈن،
جانۇ دىلدە قۇللۇق قلماي بىزلەن نچۈن،
ئاللا ئۈچۈن بەھىس ئىتەرمەن تاپغىل سەخۇن،
ناپاكلارغە نەدەپ لۇتفىن ئەتا قلسۇن.

كېچە ياتماي خەۋاب غەفلەت ھەرام قلسە،
زىكر سىرنى زىكر روھنى تەمام قلسە،
مىڭ بىر ئاتىن تەسبىھ قلىپ كەلام قلسە،
بەندە مەن دەپ دەرگاھىغە خەتا قلسۇن.

ئەمىر مەئرۇف نەھى مۇنكەر بىلىپ قلسە،
ياتسا ـ قوپسە خۇدايىنى ھازىر بىلسە،
تا ئۆلگۈنچە خۇدايغە قۇللۇق قلسە،
قۇۋۋەت بېرۇر ئەنى نە دەپ دۇتا قلسۇن.

بىناماز ۋە بىتائەتكە بەرمەس قۇۋۋەت،
ئۆزى مەئيۇب فىئلى زەئىف بەرمەس ھىممەت،
رىزق ناقىس ئۆزى ناجىنس كۆرمەس دۆلەت،
ئول فاسىقنى نە دەپ دىلىن سەفا قلسۇن.

ھەيف، ئادەم ئۆز قەدرىنى ئۆزى بىلمەس،
مەنلىك قلىپ ياخشىلارنى كۆزگە ئىلمەس،
ئىرانلارنى سۆھبەتىگە قاچىپ كەلمەس،
ئول بىۋەفا ھەققە نە دەپ ۋافا قلسۇن.

ئادەم ئولدۇر فەقىر بولۇپ يەردە ياتسە،
تۇفراق سۇفەت ئالەم ئانى باسىپ ئۆتسە،
يۇسۇف كەبى بۇرادەرى قۇل دەپ ساتسە،
قۇلنىڭ قۇلى ئول قۇل نە دەپ ھەۋا قلسۇن.

زەۋقى شەۋقى مۇھەببەتنى بايان قلسە،
خارلىق ـ زارلىق مۇشەققەتنى نىشان قلسە،

ئاشىقلارغا ئىشقىڭ ئوتىن ئەيان قىلسە،
چىن ئاشىقلار ئوتىدىن نە دەپ ئەبا قىلسۇن.

ئاللادىيۇ ئوتقا كىردى خەلىلۇللاھ،
ئۇ شول ئوتنى بوستان قىلدى باقىپ ئاللاھ،
بوينىن قىسىپ يىغلاپ ئىدى شەيئىلىللاھ،
فەقىر مىسكىن ئۇندا نە دەپ ھەۋا قىلسۇن.

ھەقتە ئاشىق سادىقلارى تۇرۇپ خىلۋەت،
تاڭلا بارسە ھەق قۇربىدە كۆرەر دۆلەت،
جەننەت كىرىپ دىدار كۆرەر ئەيش-راھەت،
پىنھان يۇرۇر خەلقتە نە دەپ رىيا قىلسۇن.

قۇل خوجە ئەھمەد دەرد ھالەت پەيدا قىلغىل،
جان دىلىنى ھەق يولىدا شەيدا قىلغىل،
دەردىن تارتىپ رەۋز مەھشەر غەۋغا قىلغىل،
دەرد بولمەسە مەۋلۇم كىمگە دەۋا قىلسۇن.

× ×

مۇھەببەتىنىڭ بازارىندە جەۋلان قىلىپ،
ئاخىرەتنى سوداسىنى باشلاسام مەن.
بۇ دۇنيانى ئىشرەتلەرىن ئارتقا تاشلاپ،
خارلىق - زارلىق يوللارىنى خۇشلاسام مەن.

بۇ يوللاردە خارلىق - زارلىق دەرگاھ ئىمىش،
نەسىبە، تەھلىل، روزە، نەماز بىكار ئىمىش،
يالغانچىدىن خۇدا، رەسۇل بىزار ئىمىش،
يالغان نەماز رىيالارنى تاشلاسام مەن.

چىن كۆڭۈلدە نەماز قىلغىل خۇدا بىلسۇن،
خەلق ئىچىندە رەسۋا بولغىل ئالەم كۈلسۇن،
تۇفراق سىفەت خارلىق تارتىغىل نەفسىڭ ئۆلسۇن،
ھىممەت بەرسەڭ نەفس بەدنى تاشلاسام مەن.

دوستلار مەنى رەسۋا قىلغان نەفس ھەۋا،
ئەنىڭ ئۈچۈن شەيتان لەئىن قىلۇر غەۋغا،
لوتف ئەيلەسەڭ مەنمەنلىكنى قىلاي ئەدا،
رىيازەتدە جانىم قىيناپ ئىشلەسەمەن.

ئىشق يولىدا قەترە-قەترە قانلار يۇتاي،
رەھمان ئاتلىغ رەھمەتىڭدىن ئۈمىد تۇتاي،
جام شەراب تويا بەرسەڭ جاندىن ئۆتەي،
ھەسرەتىڭدە ئىكى كۆزۈم ياشلاسام مەن.

نەفسىم مەنى ئۆتدەك يانىپ يولدىن ئۇردى،
يۈز مىڭ تۈرلۈك تائام تىلەپ دۇكان قۇردى،
ئاغزىن ئاچىپ ھەر ئىشىككە مەنى سۇردى،
ھىممەت بەرسەڭ شۇم نەفسىمنى مۇشلاسام مەن.

ئىشقىم تاشتى روھىم قاچتى قايدىن تاپاي،
ئارقاسىدىن ئىشق ئاتىنى مىنىپ چاپاي،
كىمنى كۆرسەم خىزىر بىلىپ ئىلكىن ئۇپاي،
خىزرۇ ئىلياس مەدەد قىلسە ئۇشلاسام مەن.

گۇناھىم كۆپ يەرگە سىغماس كىمگە ئەيتاي،
تەۋبە قىلىپ ئەگرى يولدىن راستغە قايتاي،
نەدامەتدە ئەتلەرىمنى ئۈزۈپ تارتاي،
سەد دەرىغ دەپ بارماقلارىم تىشلەسەم مەن.

ۋادەرىخا گۇناھ قىلىپ ھەددىن ئاشتىم،
نەفسىم مەنى تۇغيان قىلدى تۇرفە شاشتىم،
بىھەمدۇلىللاھ پىرى مۇغان سىرى قاچتىم،
قولغە ئالىب نەفسى بەدنى تاشلاسام مەن.

قۇل خۇجە ئەھمەد ھەر بىر سۆزۈڭ دەردكە دەرمان،
تالىبلارغە بايان قىلسام قالماس ئارمان،
تۆرت مىڭ تۆرت يۈز ھىكمەت ئەيدىم ھەقدىن فەرمان،
فەرمان بولسا تا ئۆلگۈنچە سۆزلەسەم مەن.

× ×

سەھەرلەردە قوپۇپ يىغلاپ دۇئا قىلسام،
دوستلار مېنى خۇجام بەندەم دىگەيمۇكىن،
ياش ئورنىغە قانىم تۆكۈپ گۇۋاھ قىلسام،
دوستلار مېنى خۇجام بەندەم دىگەيمۇكىن.

دەرگاھىغە باشىم قويۇپ نالە قىلسام،
كۆز ياشىمنى ئاقۇزۇبان ژالە قىلسام،
باياباندلار كېزىپ ئۆزەم ۋالە قىلسام،
دوستلار مېنى خۇجام بەندەم دىگەيمۇكىن.

قايدا بارسام يادىن ئېتىپ يىغلاسام مەن،
خىزمەتىدە بېلىم مەھكەم باغلاسام مەن،
ھەسرەتىدە يۈرەك - باغرىم داغلاسام مەن،
دوستلار مېنى خۇجام بەندەم دىگەيمۇكىن.

ھەر كۈن يۈز مىڭ قولۇم ئاچىپ ئامىن دىسەم،
مۇسا سۈفەت تۇر تاغىدا رازىن ئەيتسەم،
توقسان توققۇز رازىن ئەيتىپ جانىم بەرسەم،
دوستلار مېنى خۇجام بەندەم دىگەيمۇكىن.

ئاللاھ دىيۇ دەردى بىلەن ئۆلۈپ كەتسەم،
بايەزىددەك يەتمىش پۇلى ئۆزەم ساتسەم،
رىيازەتدە ھارىب - ئاچىپ، ئېرىپ - قاتسام،
دوستلار مېنى خۇجام بەندەم دىگەيمۇكىن.

ئاللا ئۈچۈن فەرزەندلەرىم يېتىم قىلسام،
ئەھلى ئايان خانىمانىم ئەنىم قىلسام،
رىيازەتدە سۆڭەكلەرىم ھەلىم قىلسام،
دوستلار مېنى خۇجام بەندەم دىگەيمۇكىن.

ئاللا دىگەن بەندەلەرنى قۇلى بولسام،
يول ئۈستىندە تۇفراق سۈفەت يولى بولسام،
ئاشىقلارنى كۆيۈپ ئۆچكەن كۈلى بولسام،
دوستلار مېنى خۇجام بەندەم دىگەيمۇكىن.

ئاللاھ ـ ئاللاھ جانىم ئاللاھ، دىلىم ئاللاھ،
سەندىن ئۆزگە پاناھىم يوق ۋاللا بىللاھ،
يىغلاپ كەلدىم دەرگاھىڭغە شەيئۇللىلاھ،
دوستلار مېنى خۇجام بەندەم دىگەيمۇكىن.

ياخشىلارنى سۆھبەتىندە زاكىر بولسام،
ھەرنە جافا تەگسە ماڭا شاكىر بولسام،
ئايۇب سۇفەت بالاسىغە سابىر بولسام،
دوستلار مېنى خۇجام بەندەم دىگەيمۇكىن.

ئاستانەڭغە باشىم قويۇپ نالە قىلسام،
غەيبەت قىلغان تىللارىمنى يۈز مىڭ تىلسام،
گۇناھ قىلغان بەدەنلەرىم پارە قىلسام،
دوستلار مېنى خۇجام بەندەم دىگەيمۇكىن.

تەۋبە قىلدىم، تەۋبە قىلدىم قەبۇل قىلغىل،
تەۋبە قەبۇل قىلماس بولساڭ جانىم ئالغىل،
يولدا قالدىم يولدا قالدىم قولۇم ئالغىل،
دوستلار مېنى خۇجام بەندەم دىگەيمۇكىن.

ئاللاھ ئۈچۈن مەردانەۋار جانىم بەرسەم،
ئەھلى ئايال خانىمانىنى تاشلاپ كەتسەم،
جان نە بولغاي ئىمانىمدىن بەلكى ئۆتسەم،
دوستلار مېنى خۇجام بەندەم دىگەيمۇكىن.

سەھەرلەردە ئەرتە قويۇپ ھەققە يانسام،
ئۇلۇغ ـ كىچىك گۇناھلاردىن تەۋبە قىلسام،
زارى قىلىپ ھەزرەتىگە بويۇن سۇنسام،
دوستلار مېنى خۇجام بەندەم دىگەيمۇكىن.

قەھھار ئىگەم سەندىن قورقۇپ ئويغانسام مەن،
گۇناھىمغە ئىقرار قىلىپ ئىڭرانسام مەن،
سەھەرلەردە ياقام ئۇشلاپ يالبارسام مەن،
دوستلار مېنى خۇجام بەندەم دىگەيمۇكىن.

تاشقىن كەلگەن دەريالاردەك يۇزلەسەم مەن،
ئازىپ قالغان بوتالاردەك بوزلاسام مەن،
ئۆلەر ۋەقتدە مىڭ بىر ئاتىڭ سۆزلەسەم مەن،
دوستلار مېنى خۇجام بەندەم دىگەيمۇكىن.

ۋاۋەيلىتا نادامەت دەپ قورقۇپ قوپسام،
پىرى مۇغان دەرگاھىڭنى تىنماي ئۇپسەم،
ياخشىلارنى خاك پايى بولۇپ ئۆلسەم،
دوستلار مېنى خۇجام بەندەم دىگەيمۇكىن.

تاڭ ئاتقۇنچە يىغلاپ تىنماي قورقۇپ چىقسام،
سۇبهان دەردىن ئەيتىپ داۋام ئىڭراپ چىقسام،
تۇفراق سۇفەت ئاجىز بولۇپ خارلىق تارتسام،
دوستلار مېنى خۇجام بەندەم دىگەيمۇكىن.

قۇل خۇجە ئەھمەد جانىڭ بەرگىل مەردانەۋار،
جاندىن كەچىپ يولغا كىرسەڭ كۆرگۈڭ دىدار،
مۇرادىڭنى بىرۇر ئاخىر پەرۋەردىگار،
دوستلار مېنى خۇجام بەندەم دىگەيمۇكىن.

× ×

ھەقنى سۆيگەن ئۇيۇماس،
غافىللارنى خۇشلاماس،
بىرلەھزە غافىل تۇرماس،
نىگە مۇنچە ئۇيۇرسەن؟

ئويغانىپ ئاللاھ دىگىل،
دەردى بىلەن ئاھ دىگىل،
ھەسرەت بىلەن ۋاھ دىگىل،
نىگە مۇنچە ئۇيۇرسەن؟

غەفلەتدە سەن ياتماغىل،
نىجاسەتكە پاتماغىل،
ھەق قۇللۇغىن قويماغىل،
نىگە مۇنچە ئۇيۇرسەن؟

تۈنى - كۈنى تۇرغىل تۈش،
نەفسىڭ بىلەن سەن ئۇرۇش،
ئۈممەتكە يولدۇر يۈرۈش،
نىگە مۇنچە ئۇيۇرسەن؟

سىراتنى سەن كەچمەيىن،
جەننەتكە سەن كىرمەيىن،
ھەق دىدارىن كۆرمەيىن،
نىگە مۇنچە ئۇيۇرسەن؟

شەيتان ساڭا كۆرنەدۇر،
كۈن چىققۇنچە ئۇيۇ دەر،
يۈزلۈگنى ھەم يۇما دەر،
نىگە مۇنچە ئۇيۇرسەن؟

شەيتان سەنى ئازغۇرۇر،
قان يىغلاسەڭ ئاز تۇرۇر،
تەڭرىڭ سەنى يازغۇرۇر،
نىگە مۇنچە ئۇيۇرسەن؟

كىمگە كىم نەزەر قىلۇر،
ئويغاقلار ئۇلۇش ئالۇر،
غافىللار قاراپ قالۇر،
نىگە مۇنچە ئۇيۇرسەن؟

تۇرۇك ئەھلى كېچە ياتىر،
ئاشىقلار كېچە باتىر،
تۆرە تۇرۇر ئول قادىر،
نىگە مۇنچە ئۇيۇرسەن؟

ئۇيقۇ تەنگە راھەتدۇر،
ۋەلى جانغە زەھمەتدۇر،
ئويغاقلارغە رەھمەتدۇر،
نىگە مۇنچە ئۇيۇرسەن؟

ئاتاڭ ئۆلدى بىلۇرسەن،
ئاناڭ ئۆلدى بىلۇرسەن،
سەن ھەم بىر كۈن ئۆلەرسەن،
نىگە مۇنچە ئۇيۇرسەن؟

ئەگەر بولساڭ ئۆلۈملۈك،
بولما ھەرگىز ئۇيقۇلۇق،
ئەھمەد بولدى قايغۇلۇق،
نىگە مۇنچە ئۇيۇرسەن؟

× ×

ھەر سۇبھدەم بوينۇم قىسىپ رەببىم دىسەم،
رەببىم مېنى مۇرادىمنى بىرەرمۇكىن؟
قانلار تۆكۈپ كۆزلەرىمدىن زار ئىڭراسام،
تەڭرىم مېنى ھالى دىلىم سورارمۇكىن؟

مۇھەببەتنىڭ مەيدانىدا باش ئويناسا،
مەنسۇر سۇفەت ئىشق دارىدە باشىم بەرسەم،
يۈز مىڭ جافا تارتىپ ئاندا جان قيناسام،
ئاجىز قۇلۇڭ جامالىڭنى كۆرەرمۇكىن؟

يا رەببىنا زىكرىن ئەيتىپ زاكىر بولسام،
سانسىز مىھنەت باشقا تۈشسە شاكىر بولسام،
ياخشىلارنى سۆھبەتىدە ھازىر بولسام،
مىسكىن بەندەڭ فەيزى فۇتۇھ ئالارمۇكىن؟

زاھىدلاردەك ناماز ئوقۇپ تائەت قىلسام،
ئاشىقلاردەك يىغلاماقنى ئادەت قىلسام،

ئۆز يەرىدە غەربلىقنى راھەت بىلسەم،
دەرگاھىدا خوجام قەبۇل قىلارمۇكىن؟

يىگىتلىكدە تائەت قىلىپ ئىگىلىەدىم،
قەرىب چۆكتۈم رىيازەتدە بۈكۈلمەدىم،
لا ـ لا ئەيتىپ ئىللەللاھدە سۆكۈلىەدىم،
خىزىر بابام ئۆز يولغە سالارمۇكىن؟

بۇ دۇنيادا مەندەك ئاسى ھەرگىز بولىاس،
مۇنداغ گۇناھ تەرسا جوھود كافىر قىلىاس،
ئۆلۈپ بارسام دەۋزەخ ئىچرە ئورۇن بەرمەس،
تەۋبە قىلسام خۇجام قەبۇل قىلارمۇكىن؟

دەرگاھىغە ھاجەت تىلەپ يىغلاپ كەلدىم،
جاندىن كېچىپ بېلىم مەھكەم باغلاپ كەلدىم،
ئەيىپ ياپقۇچى سەتتارلىغىڭ ئاڭلاپ كەلدىم،
قان يىغلاسام ھاجەت رەۋا بولارمۇكىن؟

قىزىل يۈزۈم رىيازەتدە سارغايتمايىن،
سەھەرلەردە غەرىب جاننى ئېڭراتمايىن،
بىر كۈن يانىپ شۇم نەفسىڭنى ئۆرگەتمەيىن،
ھەق قەھرىدىن قورقسام رەنگىم سولارمۇكىن؟

قالۇ بەلا دىدىم سەڭا سۆزۈم يالغان،
ھەق فەرمانىن مەھكەم تۇتماي يولدا قالغان،
جانىم ئۆلگەن دىلىم ئۆلگەن نەفسىم تىرىلگەن،
ئاللاھ دىسەم كافىر نەفسىم ئۆلەرمۇكىن؟

قۇل خۇجە ئەھمەد كۆڭلۈم كۆزى ئاچىلغايمۇ،
تىللارىمدىن دۇررى گەۋھەر ساچىلغايمۇ،
ئاللاھ دىسەم گۇناھلارىم كەچۇلغايمۇ،
ئۆلەر ۋەقتدە ئىمان ئەتا قىلارمۇكىن؟

× ×

ھەر سۇبھدەم ئىلكىم ئاچىپ، ياشىم ساچىپ،
ھەق مەۋلۇمنى دەرگاھىغە بارسامۇكىن.

ھەقتائالا رەھمەتىندىن ئۈممىد تۇتۇپ،
سەھەرلەردە زارى قىلىپ يۇرسەمۆكىن.

زارى قىلساڭ ئاللاھ سەندىن خۇررەم بولۇر،
تاڭلا بارسا دىدارىغە مەھرەم بولۇر،
جان بىرۇردە ئارىغ ئىمان ھەمدەم قىلۇر،
ئىمان ئۈچۈن جاننى قۇربان قىلسامۆكىن.

سىدقىڭ بىلەن ئاللاھ دىگىل قوبۇل قىلسۇن،
ئەي مۆئمىنلەر دۇئا قىلىڭ نەفسىم ئۆلسۇن،
ئاندىن سۆڭرە ئىچۇ تاشىم نۇرغە تولسۇن،
نۇرىن ئىزلەپ دائىم يۇزلەپ يۇرسەمۆكىن.

بىخۇد بولۇپ رەقس سەمائ ئۇرۇپ يۇرسەم،
بايابانلار كېزىپ يىغلاپ فەرياد ئۇرسەم،
مەنسۇر سۇفەت ئىشق داردە باشىم بەرسەم،
شىبلى يەڭلىغ دىدارىنى كۆرسەمۆكىن.

شىبلى ئاشىق سەرمەست ئولۇب سەمائ ئۇردى،
شەرتى ئولكى دۇنيا ئۇقبىن تەلاق قويدى.
ھىچكىم بىلمەس سىررى پاكىن ئاللاھ بىلدى،
ئەي يارانلار تەقلىد قىلىپ يۇرسەمۆكىن.

ھالال ئەرمىش ئاشىقلاردە رەقس سەمائ،
فەئەززىكرۇللاھ ئەززىكرىكىم دىدى ئاللاھ،
ئايەت، ھەدىس بايان قىلدى ھەق مۇستافا،
لالا ئەيتىپ ئىشق دۇكانىن قۇرسامۆكىن.

ھەلال ئولدى ئاشىقلاردە يۇرەك قانى،
رەقس سەمائ ئاشىقلارنى گويا جانى،
نەفس ئىزاسى، روھ غىزاسى ھەم ئىمانى،
ھەمدىن ئەيتىپ شاكىر بولۇپ يۇرسەمۆكىن.

ئاللاھ ئۈچۈن چىن ئاشىقلار جانىن بەردى،
سۆھبەت كىرىپ سۆزلەر ئىشىتىپ دۇررىلەر تەردى.

ئەنىڭ ئۆچۈن سۇلتان ئەھمەد ئۆلۈش ئالدى،
شەۋقى بىرلەن كۆيۈپ يانىپ ئۆلسەممۇكىن.

ئانداغ قۇلنى ئەزىز باشى تۇفراقدىن خار،
ئەھلى ئايال خانىماندىن بولۇر بىزار،
تۈن ئۇيقۇنى هارام قىلىپ بولۇر بىدار،
تاپسام ئانى ئىزىن ئالىپ ئۆپسەممۇكىن.

مەلائىكلەر تەسبىھىدىن بىخۇد بولدى،
مىئراج ئۈزرە هەق مۇستافا بىر چەرخ ئۇردى،
جەبرائىل هەق رەسۇلغە قاراپ تۇردى،
ئۈممەت بولسام مەن هەم بىر چەرخ ئۇرساممۇكىن.

هەي، هەي دىيۇ هەق مۇستافا قولىن تۇتتى،
ئۈممەتلەرىن هالىن كۆرۈپ ئۆزدىن كەتتى،
ئاتا - ئانا دىمەدى ئول بىزنى تۇتتى،
كېچە ياتماي زىكرىن قىلىپ ئۇرساممۇكىن.

قۇل خوجە ئەھمەد ئۈممەت بولساڭ شۇنداغ قىلغىل،
هەق رەسۇلنىڭ قىلغانلارىن سەن هەم قىلغىل،
كۆپ يىغلايۇپ فەيزى فۇتۇھ ئالا كۆرگىل،
جاندىن كېچىپ فەيزى فۇتۇھ ئالساممۇكىن.

× ×

سەن - سەن مېنىم پاناهىم دەپ يولغا كىرسەم
بىرۇبارىم يولۇم مېنى ئاچارمۇكىن؟
هارام شۈبھە قاراڭغۇلۇق باسقان كۆڭۈل،
رەۋشەن بولۇپ دۇرر گەۋهەر ساچارمۇكىن؟

نەزەر تاپسە خەستە كۆڭۈل رەۋشەن بولۇر،
يۈز مىڭ تۈرلۈك يازۇقلارىم پىنهان بولۇر،
لۇتف ئەيلەسە يۈز مىڭ ئاسى خەندان بولۇر،
هەق ياندۇرغان چىراغ هەرگىز ئۆچەرمۇكىن؟

ئەئۈزۇبىللاهى مىنەششەيتانىررەجىم دىسەم،
تائەت بىلەن سۆڭەكلەرىم هەلىم قىلسام،

ئەھلى ئايال خانىمانىم غەنىم قىلسام،
شەيتانٌ لەئىن مەندىن يىراق قاچارمۇكىن؟

يول ئۈستىدە ئەزىز باشىم تۇفراق قىلسام،
جان - دىلىم ھەق زىكرىگە مۇشتاق قىلسام،
زىكرىن ئەيتىپ مۇردار جىسمىم ئاپاق قىلسام،
ۋۇجۇدۇمدىن بۇ ئۇقبەلەر كۆچەرمۇكىن؟

ئاللا دىيۇ ھەزرەتىگە سىغىنىپ بارسام،
مۇھەببەتىنىڭ شەۋقى بىرلەن كۆكسۇم يارسام،
ھەمدىڭ ئەيتىپ دەردىڭ چېكىپ ئافەت تارسام،
غەرىب بەندەڭ ئىدلەستۇ خەمرىن ئىچەرمۇكىن؟

تاغدىن ئاغىر گۇناھىم بار ئۆتەي دىسەم،
يازۇقۇم كۆپ يەرگە سىغماس بىتەي دىسەم،
باشىم ئالىپ بايابانلار كېتەي دىسەم،
رەھىم مەۋلۇم گۇناھىمنى كېچەرمۇكىن؟

خىزمەت قىلىپ دەرد ھالەت پەيدا قىلسام،
تەرىقەتىنىڭ بازارىندە سودا قىلسام،
مەنسۇر يەڭلىغ ئەنەلھەق دەپ غەۋغا قىلسام،
دىدار كۆرۈپ روھىم ئەرشە يېتەرمۇكىن؟

ئۆلەر ۋەقتدە ئارسلان بابامنى بىر كۆرسەم،
گۆدەكلىكدە بىلە‌ل‌ەدىم جانىم بەرسەم،
ھەر بىر باستان ئىزىن ئالىپ كۆزگە سۈرسەم،
كۆكسۇمدىكى گىرىيەلارىم ئاچارمۇكىن؟

قۇل خوجە ئەھمەد كۆڭلۈم كۆزى ئاچىلغايمۇ،
تىللاردىن دۇررى گەۋھەر ساچىلغايمۇ،
ئاللاھ دىسەم گۇناھىمنى كەچۈرگەيمۇ،
جەننەت كىرىپ ھۆر - غۇلمان قۇچارمۇكىن؟

× ×

بۇ ئالەمدە قورقۇپ يىغلاپ زار ئىڭراسام،
ئاخىرەتدە روھىم ئارام ئالارمۇكىن؟

ئىرانلارنى باسقان ئىزىن كۆزگە سۈرسەم،
پىرى مۇغان مېنى يولغا سالارمۇكىن؟

باشىم يارىب بىلىم باغلاپ قىلسام ئىخلاس،
شەيتان لەئىن چانگالىدىن بولسام خالاس،
جان بىرەردە مەدەد قىلسە خىزىر ئىلياس،
غەۋسى غىياس خەتمە ياسىن قىلارمۇكىن؟

هەر كۈن جۇرم ئىسيان يۈز مىڭ ماڭا ئادەت،
تاغۇ چۆللەر گۇناهىدىن قىلماس تاقەت،
بۇ ئىش بىلەن ئاخىرەتدە بارمۇ راهەت،
تەۋبە قىلسام ئادەتلەرىم قالارمۇكىن؟

ئاستانەگە باشىم قويۇپ زارى قىلسام،
غەرىب يېتىم باشىن سىلاپ داد ئەيلەسەم،
هەقدىن قورقۇپ دۇنيا ئىشىن ئارتقا سالسام
خۇجام مېنى هالىم سوراپ كېلەرمۇكىن؟

ئادەم سەفى سۈننەتلەرىن تىلغا ئالسام،
رەببەنا زۇلمنا دەپ راهەت قىلسام،
باياباندا كۆز ياشىمنى ژالە قىلسام،
بىرۇبارىم يولۇم مېنى ئاچارمۇكىن؟

سەهەرلەردە زارى قىلىپ يىغلاسام مەن،
جان بىرۈرگە بىلىم مەهكەم باغلاسام مەن،
شەۋقى بىلەن يۈرەك باغرىم داغلاسام مەن،
هەق چىراغى قەبرىم ئىچرە يانارمۇكىن؟

باش، تەنىم تۇفراق قىلىپ فەنا بولسام،
دىدار تىلەپ هەسرەتىڭدا ئادا بولسام،
ئەهلى، ئايال، خانىماندىن جۇدا بولسام،
هەق مەۋلۇمنى ماڭا رەهمى كىلەرمۇكىن؟

شەيتان لەئىن يولۇم ئۇردى هالىم تەباھ،
يىغلامايىمۇ نەفسىم مېنى قىلدى هەۋا،

ئالەم بارى باسىپ ئۆتسە مېنى رەۋا،
كافىر نەفسىم ئەزازۇلدىن تانارمۇكىن؟

غەرىب جانىم ھەق يولىدا نەرد ئويناسام،
شاھ ھۇسەيىن كەربەلادا سۇساپ ئۆلسەم،
ھەق شارابىن ئىچەرمەندەپ تەشنە بولسام،
ئاندا بارسام سۇسىزلارنىم قانارمۇكىن.

شەھرى بانۇ ئانامىزدەك يىغلاپ يۈرسەم،
ئاللا ئۈچۈن كافىرلارغە تۇتقۇن بولسام،
ئەسھابلاردەك دىن تالاشىپ جانىم بەرسەم،
رەھمان ئىگەم ساڭا مەقبۇل بولارمۇكىن؟

شەرمەندەمەن، دەرماندەمەن يولغا سالغىل
يولىن ئازغان دەرماندەمەن قولۇم ئالغىل،
ئاللاھ دىيۇ فەنا بولدۇم رەھىم ئەيلەگىل،
ئاسىيلارگە فەيزى فۇتۇھ بىرەرمۇكىن؟

ئەي ئاسىيلار تەۋبە قىلىڭ ھەق ئىشتسۇن،
نالەڭىزدىن يەر ۋە كۆكلەر ناۋا قىلسۇن،
مەلائىكلەر ھەقدىن تىلەپ ئۈلۈش بەرسۇن،
ئۈلۈش ئالغان قۇلنىڭ غەمى بولارمۇكىن؟

ئەقلىم ھەيران، كۆزۈم گىريان، خانەۋەيران،
ھەق يولىنى بىلائالماس ئۆزۈم نادان،
ئەي تالىبلار بىلائالماس قايدا جانان،
جانانەدىن ھىچكىم خەبەر بىلەرمۇكىن؟

جانانەنى تاپاي دىسەڭ سەھەر تۇرغىل،
ئاشىقلارنىڭ مەجلىسىگە ئۆزۈڭ ئۇرغىل،
ھەقنى ئىزلەپ دائىم يۈزلەپ ماتەم قۇرغىل،
ماتەم قۇرماي تەرىقەتكە كىرەرمۇكىن؟

ھەق ۋەسلىغە يېتەي دىسەڭ زارى قىلغىل،
زىكرىن ئەيتىپ ئىرانلارغا يارى بەرگىل،

جافا تارتىپ ئىرانلاردىن ئۈلۈش ئالغىل،
ئۈلۈش ئالماي دىدارىنى كۆرۈرمۈكىن؟
قۇل خوجە ئەھمەد ھەرنە دەرسەن بولھەۋەس سەن،
ھەقدىن قورقۇپ ئاخىرەتكە غەم يېمەسسەن،
باشىڭ بىلەن تۈنلەر قاتىپ ھۇ دېمەسسەن،
بول ئىشىڭنى خوجام تامام قىلۇرمۇكىن؟

× ×

ھىچ بىلمەدىم نېچۈك كەچتى ئۆمرۈم مېنى،
سورار بولسا مەن قۇل ئاندە نە قىلغايمەن؟
نە بولغاي يولغا سالساڭ مەن ئاسىينى،
سورار بولسا مەن قۇل ئاندا نە قىلغايمەن؟

يولدىن چىقىپ ئازغانىمنى بىلمەدىمەن،
ھەق سۆزىنى قۇلاقىمغە ئىلمەدىمەن،
بۇ دۇنيادىن كېتەرىمنى بىلمەدىمەن،
سورار بولسا مەن قۇل ئاندا نە قىلغايمەن؟

ئۆتكەنلەردىن ئىبرەت ئالىپ يولغا كىرمەي،
نەۋھە فەرياد ئېتىپ ئاندا ئۆرتەپ كۆيمەي،
كېچە - كۈندۈز يۈرىمىشدەن ئۆزنى بىلمەي،
سورار بولسا مەن قۇل ئاندا نە قىلغايمەن؟

جانىڭ چىقىپ تەنىڭ ياتۇر تارلەھەددە،
سورغۇچىلار كېلىپ سورسە ئول ھالەتدە،
ئاقار ياشىم، كېتەر ھۇشۇم ئول ۋەقتدە،
سورار بولسا مەن قۇل ئاندا نە قىلغايمەن؟

غافىللىكدە يۈرىدىڭ سەن ئىتتەك شاشىپ،
تەنىڭ ياتۇر تارلەھەددە كۆيۈپ شەشىپ،
ئىش قىلمەدىڭ تەگرىگە سەن كۆكسىڭ تەشىپ،
سورار بولسا مەن قۇل ئاندا نە قىلغايمەن؟

قۇل خوجە ئەھمەد بۇ دۇنيادە تەۋبە قىلغىل،
تەۋبە قىلىپ يول باشىغە بارىپ تۇرغىل،

خاس قۇللاردەك ياراغىڭنى ئالىپ تۇرغىل،
سورار بولسا مەن قۇل ئاندا نە قىلغايمەن؟

× ×

خوش غايىبدىن هازىر بولغان دەرۋىشلەر،
جانىم بىلەن ئەنى مىهمان قىلسامۇكىن؟
يوللارىغە باشىم قويۇپ يۈزۈم سۈرتۈپ،
تۇفراق بولۇپ فەيزى فوتۇھ ئالسامۇكىن؟

دەرۋىشلەرنى هەر بىر سۆزى دەردكە دەرمان،
دەرۋىشلەرگە بى ئىخلاسنى سۆيمەس رەهمان،
ئىخلاسى يوق بىئەدەپلەر يولدا قالغان،
دەرۋىشلەرنى خاكى پايى بولسامۇكىن.

سىدقىلىك بىرلە ئاللا دىگىل هالا فۇرسەت،
هەق زىكرىنى ۋەرد ئەيلەگىل دەم غەنىمەت،
هەلقە ئىچرە ئاللاھ دىگىل بىرۇر قۇۋۋەت،
يادىن ئەيتىپ جانىم قۇربان قىلسامۇكىن؟

ئۇقبە ئىشىپ، كۆكسىلىك تەشىپ يولنى تاپغىل،
ياخشىلاردىن هەر سىركۆرسەڭ بۇكۇپ ياپغىل،
كىمنى كۆرسەڭ خىردر بىلىپ قولىن ئۇپكىل،
ئىرانلارنىڭ يولىن ئىرلاپ يۈرسامۇكىن؟

ئۇشبۇ يولغە كىردىم ئىرسە هەيران بولدۇم،
باشىم قاتىپ، ئەقلىم ئازىپ سەرسان بولدۇم،
دانا ئەردىم پىرسىز يۈرۈپ نادان بولدۇم،
پىرى مۇغان خىزمەتىندە يۈرسەممۇكىن؟

ئاستانەسىن ياستانىبان ئىزىن ئۇپسۇن،
ئىخلاس بىلەن خوجام دىگىل تەكرى سۆيسۇن،
ئاندىن سۇكرە دۇررى مەقسۇد قولغە بەرسۇن،
مۇشەققەتلەر، رىيازەتلەر تارتسامۇكىن؟

سىرات كەچمەي بەندە بولساڭ قەھ-قەھ كۈلمە
جەننەت كىرمەي بۇ دۇنيادا خۇررەم يۈرمە،
دىدار كۆرمەي يىغلاماقنى ھەرگىز قويمە،
مۇندا يىغلاپ ئاخىرەتدە كۈلسەمۇكىن؟

تۈنلەر قوپسام تاپىلغايمۇ يارنى ۋەسلى،
مىڭ بىر ئىسمى زاتى پاكى ئەسلى نەسلى،
ئون سەككىز مىڭ ئالەم ئىچرە يوقتۇر مىسلى،
قۇدرەتىغە ھەيران بولۇپ تۇرسامۇكىن؟

ھالا دەم بار سىدقىڭ بىلەن قىلغىل سۆھبەت،
ياماندىن قاچ ياخشىلارغا بولغىل ئۈلفەت،
زارى قىلغىل كېچە-كۈندۈز تارت رىيازەت،
رىيازەتنىڭ بوتەسىندە كىرسەمۇكىن؟

ۋاۋەيلىتا يىگىتلىگىم بىغەم ئۆتتى،
تەۋبە قىلماي قەرىلىغىم قاپساپ يەتتى،
بىلمەي قالدىم ئەجەل كېلىپ ياقام تۇتتى،
تۆبۇ ئىلە ئوقۇ-ئوقۇ ئۆلسەمۇكىن؟

سۆزنى ئەيدىم ئىشتكەنلەر قىلسۇن ئەمەل،
ئۇممەت ئەرسەڭ ياخشى سۆزگە قىلغىل جەدەل،
مەئنەسىغە يەتكەن ئالۇ قەندۇ ئەسەل،
چىن قۇلاقلىق تالىبلارگە ئەيتسامۇكىن؟

قۇل خۇجە ئەھمەد تالىبلارگە ناسىھ بولدى،
ھەقدىن قورقۇپ ئاتمىش ئۈچدە يەرگە كىردى
ئەدەپ ساقلاپ مۇستافاغە ئۇممەد بولدى،
قالغانلارغە سۆزنى ئەيتىپ ئۆلسەمۇكىن؟

× ×

سەھەرلەردە چارزەرب ئۇرۇپ رەبىم دىسەم،
دەرگاھىدا خۇجام قوبۇل قىلارمۇكىن؟

ھەسرەتىندە ياشدىن ئاياغ دەرد ئەيلەسەم،
دەرگاھىدا خۇجام قوبۇل قىلارمۇكىن؟

تۈنلەر تۇرۇپ دەرگاھىدە سانا قىلسام،
دەرگاھىدا باشىم قويۇپ دۇئا قىلسام،
قانلار تۆكۈپ كۆزلەرىدىن، باغرىم تىلسام،
دەرگاھىدا خۇجام قوبۇل قىلارمۇكىن؟

ئاللاھ ئۈچۈن مەردانەۋار جانىم بەرسەم،
زار ئىڭرابان زاكىر بولۇپ زىكرىن ئېيتسام،
ئەھلى ئايال خانىمانىم غەنىم قىلسام،
دەرگاھىدا خۇجام قوبۇل قىلارمۇكىن؟

مەنسۇر يەڭلىغ ئەنەلھەق دەپ يىغلاپ تۇرسام،
شەبەلىدەك ئاشىق بولۇپ قەدەم ئۇرسام،
بايەزىددەك تۈن-كۈن تىنماي كەئبە بارسام،
دەرگاھىدا خۇجام قوبۇل قىلارمۇكىن؟

ياخشىلارنى سۆھبەتىدە قايىم بولسام،
ھۇ-ھۇ دېيۇ زىكرى بىرلەن دائىم بولسام،
ئاشىقلاردەك چەرخ ئۇرۇبان جانىم بەرسەم،
دەرگاھىدا خۇجام قوبۇل قىلارمۇكىن؟

ئايۇپ سۇفەت قۇرۇت ئىچىندە ھىبا بولسام،
يەھيا كەبى كۆزلەرىمدىن قانلار تۆكسەم،
موسادەك تۇر تاغىدە تائەت قىلسام،
دەرگاھىدا خۇجام قوبۇل قىلارمۇكىن؟

يۇنۇسدەك دەريا ئىچرە بالىق بولسام،
يۇسۇفدەك قۇدۇق ئىچرە تۈن-كۈن قالسام،
يەئقۇبدەك يۇسۇف ئۈچۈن زار ئىڭراسام،
دەرگاھىدا خۇجام قوبۇل قىلارمۇكىن؟

ئەيا دوستلار ھىچ قىلمەدىم ياخشى ئەمەل،
ئىرانلارنىڭ ئىزىن ئىزلاپ قىلغىل جەدەل،

ئەي بخەبەر شەرمەندەئى رەۋزى ئەزەل،
دەرگاھىدا خۇجام قوبۇل قىلارمۇكىن؟

مەن دەفتەرى سانى ئەيتىم دەردكە داۋا
تۇفراق سۇفەت باسىپ ئۆتسە مىنى راۋا،
يىغلاپ كەلدىم ئىشىگىگە مەن بىناۋا،
دەرگاھىدا خۇجام قوبۇل قىلارمۇكىن؟

تىلى بىلەن ئۇمىەت مەن، دەپ يالغان سۆزلەر،
ۋەئزدىن ئەيتىپ خالايىقغە دۇنيا ئىزلەر،
كىشى مالىن ئالماق ئۈچۈن ھەريان كۆزلەر،
دەرگاھىدا خۇجام قوبۇل قىلارمۇكىن؟

ئاللا دىيۇ سىدقىم بىلەن تەۋبە قىلسام،
غەيبەت قىلغان تىللارىمنى يۇزمىلىك تىلسام،
ھەقدىن قورقۇپ دۇنيا ئىشىن ئارقە سالسام،
دەرگاھىدا خۇجام قوبۇل قىلارمۇكىن؟

ھىكمەت ئوقۇپ ئىخلاس قىلىپ يولغا كىرگەن،
ياخشىلارنى ئىزىن ئىزلاپ دۇئا ئالغان،
بولھەۋەسلەر ئاشىقمەن دەپ يولدا قالغان،
دەرگاھىدا خۇجام قوبۇل قىلارمۇكىن؟

قۇل خۇجە ئەھمەد ھىكمەت ئەيغىل ئاشىقلارغە،
سىدقى بىلەن يولغا كىرگەن سادىقلارغە،
ئىخلاس بىلەن ھەقنى دىگەن لايىقلارغە،
دەرگاھىدا خۇجام قوبۇل قىلارمۇكىن؟

× ×

سەھەرلەردە ئەرتە قوپۇپ نالە قىلغىل،
نالە ئەيلەپ يۈرەك باغرىڭ ئادا بولسۇن،
كۆز ياشىڭنى ئاقۇزۇبان ژالە قىلغىل،
ھەق قاشىدا كۆزۈڭ ياشى گۇۋاھ بولسۇن.

ئىخلاس بىلەن ئىشققە قەدەم قويغان بەندە،
تائەت قىلماي ھەق دىدارىن كۆرمەك قەندە،
جانىڭ كۆيۈپ تەنىڭ ئېرىپ بارساڭ ئاندە،
دەرگاھىغا بارىپ يىغلاپ ئادا بولسۇن.

كېچە-كۈندۈز ھەق دىدارىن تىلەگەنلەر،
تەنى جانى شەۋق ئوتىغە داغلاغانلەر،
شەۋق شەرابىن ئىچەرمەن دەپ يىغلاغانلەر،
شەراب ئىچمەي بارىب ئاندا گەدا بولسۇن.

ئاشىقلارنى خەلق ئىچىندە سىرى پىنھان،
باشى ئۇرۇپ پەرۋانەدەك كۆيەر چەندان،
نەئرە ئۇرۇپ فەرياد ئېتىپ قىلۇر ئەفغان،
قان يىغلاغىل ھەق دەردىگە داۋا بولسۇن.

نەفسىدىن كەچمەي ھەق قاشىدە يوقتۇر راھەت،
جافا چېكىپ مىھنەت تارتىپ كۆرگىل دەۋلەت،
ئىچمىش-يىمىش نىئمەتلەرى قايغۇ-مىھنەت،
ۋەھمى بىرلەن ئەلىف قەددىڭ دۇتا بولسۇن.

ئاشىقلارى كېچە-كۈندۈز خىلۋەت ئىستەر،
ھەقنى تاپماي يىغلاپ يۈرۈپ بولۇر مۇزتەر،
ھاجەت ئەرمەس ئاشىقلارغە بالىن بىستەر،
كۆيۈپ يانىپ دەردى بىلەن ئادا بولسۇن.

دۇنيا ئىزلەپ نەفسىم مېنى سالدى يىراق،
تۇغيان قىلىپ كېچە-كۈندۈز ئۆرتەر فىراق،
ئەيا نادان بۇ دۇنيانى قىلغىل تەلاق،
خاس ئاشىقغە ھەق دىدارىن رەۋا قىلسۇن.

ئىسىز ئۆمرۈم كەچتى مېنى رەسۋالىقدە،
دائىم يۈردۈم نەفسىم ئۈچۈن گەدالىقدە،
ئۆتكەن ئۆمرۈم قايتا كەلمەس ئەدالىقدە،
نەدامەت قىل دىللارىڭە سەفا بولسۇن.

شەۋق شەرابىن ئىچكەن ئاشىق قەرار ئالماس،
يادىن ئەيتىپ دائىم مۇدام تىلدىن سالماس،
ئىرادلارنىڭ ئىزىن ئىزلاپ دائىم قالماس،
چىن دەردلىككە ھەقنىڭ يادى دەۋا بولسۇن.

مۇرشىدلارنىڭ ئارقاسىدىن ھەرگىز قالما،
ھەقنى سۆيگىل دۇنيالىقنى قولغا ئالما،
نەفسىڭ ئۇچۇن سەن ئۆزەڭنى ئوتقا سالما،
گەردىپايىن سۇر كۆزىڭگە زىيا بولسۇن.

كۆز ياشىمنى رىياسى يوق ئەيا دوستلار،
ۋەردى تەكيە نەئرە ئۇرار قۇرۇق پوستلار،
كۆز ياشىمنى پەردەسى يوق ئەيا دوستلار،
ئاشىقلارى ئۆلىمەي تۇرۇپ فەنا بولسۇن.

نەفسى ئۇچۇن تىنماي ھەردەم مىھنەت قىلغان،
دىن ئىشىنى ئارتقە سالىپ دۇنيا سۆيگەن،
ھەرىس بولۇپ بۇ دۇنيانى قولغا ئالغان،
چىن ئاشىقلار بۇ دۇنيادىن سەۋا بولسۇن.

قۇل خوجە ئەھمەد بەندە بولساڭ ھەقنى ئىزلە،
ئاشىق بولساڭ باتىن بىلەن ئەرشنى كۆزلە،
ھىكمەت ئەيتىپ ئايەت ھەدىس سۆزىن سۆزلە،
داناەرغە ئەيغان سۆزۈڭ ئىما بولسۇن.

× ×

تىلىم سەۋدا باشىمىزدىن كەتمەس بولدى،
سىياسەتلىغ ئۇلۇغ كۈندە نە قىلغايمەن؟
سانسىز ھىجاب بۇ كۆڭلۈمدىن كەتمەس بولدى،
سىياسەتلىغ ئۇلۇغ كۈندە نە قىلغايمەن؟

يىدىم ئىچدىم ھىسابىنى بىلمەدىمەن،
ئەگرى يولدىن توغرى يولغا كىرمەدىمەن،

سىدقىم بىلەن ئارىغ تەۋبە قىلمەدىمەن،
سىياسەتلىغ ئۇلۇغ كۈندە نە قىلغايمەن؟

بۇ دۇنيانى ھەرگىز فەنا بولماس ساندىم،
ھەق ئامانەت قويغاننى ئالماس ساندىم،
تىرىكلىكدە بۇ ئۆلۈمنى كەلمەس ساندىم،
سىياسەتلىغ ئۇلۇغ كۈندە نە قىلغايمەن؟

ھەق نئمەتىن يايىپ شۈكرىن قىلمادىمەن،
تۈنلەر قوپۇپ ھەركۈن تائەت قىلمادىمەن،
ئەفسۇس كۈننىڭ كەلەرنى بىلمەدىمەن،
سىياسەتلىغ ئۇلۇغ كۈندە نە قىلغايمەن؟

قىيامەت كۈن ئەيش قىلغانلار مەزدىن ئالدى،
ھىسابسىز يولغا كىرىپ گۈكرەپ ياندى،
مەندەك يولدا قالغانلارغە ھەسرەت بولدى،
سىياسەتلىغ ئۇلۇغ كۈندە نە قىلغايمەن؟

قارانغۇلۇق تار لەھەدكە مېنى قويسا،
سىياسەتلىغ فەرىشتەلەر كىرىپ كەلسە،
مەن رەببىڭ دەپ دىن نەبىدىن سۇئال قىلسە،
سىياسەتلىغ ئۇلۇغ كۈندە نە قىلغايمەن؟

قىيامەت كۈن ئول سىراتدىن ئۆتكەرگۈسى،
مىزان ئاتلىغ تەرازۇنى ھەم قۇرغۇسى،
ئۇڭ ـ سولدىن نامەلەرنى ھەم بەرگۈسى،
سىياسەتلىغ ئۇلۇغ كۈندە نە قىلغايمەن؟

سىرات قەئرى جەھەننەمدۇر باقىپ كۆرسە،
ئەنى كۆرۈپ ئەئزالارىڭ تىترەپ تۇرسە،
فەرىشتەلەر كىرگىل دىيۇ ئۇرۇپ تۇرسە،
سىياسەتلىغ ئۇلۇغ كۈندە نە قىلغايمەن؟

غەففار تەڭرىم ئاسان قىلغىل سەن تەرازۇ،
شەفائەتچى دوست مۇھەممەد بىزگە ئارزۇ،

قۇللارىڭە رەھىم ئەيلەگىل ياﺋاللاھۇ،
سىياسەتلىغ ئۇلۇغ كۈندە نە قىلغايمەن؟

قۇل خوجە ئەھمەد تەۋبە بىلەن ئەيدى مۇنى،
نەدامەتدە بولغىل ئەمدى تۈنى - كۈنى،

ئىنشائاللا يارلىقاغاي جۈملە قۇلنى،
سىياسەتلىغ ئۇلۇغ كۈندە نەقىلغايمەن؟

× ×

بىزدىن سالام دوستلارغە تەلەب يولىن قويماسۇن،
دىدار ئارزۇ قىلسالەر ھەرگىز غافىل بولماسۇن.
غافىل تاپماس ھەق يولىن تاڭلا تاپماسلار ئۆزدىن،
ئىچى - تاشى كۆيۈبان سەھەرلەرى ياتماسۇن.
يادى بىلەن بولسۇنلار فىكرى بىلەن تۇرسۇنلار،
ھەر چەند خارلىق تارتسەلەر كۆڭلى مەلۇل بولماسۇن.
شەرىئەتتە تەجرىددۇر دۇنياسىنى تەرك ئەتمەك،
ماسىۋانى تەرك ئەتمەي تەجرىد بولدۇم دىمەسۇن.
ھەقىقەتدە ھارامدۇر ھەقدىن ئۆزگەنى سۆيمەك،
مۇنداغ بولماي تالىبلار ئارىف بولدۇم دىمەسۇن.
ئانداغ رەسۇل مۇستافا دۇنيا مالىن سۆيمەدى،
ئاشىق بولسا رەسۇلدەك دۇنيا مالىن سۆيمەسۇن.
مىسكىن ئەھمەد يەسەۋى سالام ئەيدى دوستلارغە،
ئۇشبۇ سۆزنى مەئنەسىن ئارىف بولسا قويماسۇن.

× ×

بۇ كۈن كەلدى ئەبۇ بەكرى سۇلايمان بىرلە،
ھەق مۇستافا رازىن ئاچتى رەھمان بىرلە،
بارچە بارۇر بۇ دۇنيادىن ئارمان بىرلە،
ئابدەست ئالىپ ھەققە ۋاسىل بولماق ئۈچۈن.
ئول ئەزرائىل يېتىپ كەلدى فەرمان بىرلە،
فاتىمە قوپۇپ سالام قىلدى ئىكرام بىرلە،
دوست مۇھەممەد مەشغۇل بولدى ئىمان بىرلە،
ئىسسىغ تەندىن ئەزىز جاننى بەرمەك ئۈچۈن.
رەسۇل ئەيتۇر سەھابەلەر كىيىلىڭ بولىڭ،
ئاخىرەتكە سەفەر قىلدۇق سىز يوق بىلىڭ،
نەماز قىلىپ، رەۋزە تۇتۇپ، زەكات بېرىڭ،
جەھەننەمدىن تەنىڭىزنى يۇلماق ئۈچۈن.

دۇشەنبە كۈن دوست مۇھەممەد دۇنيا قويدى،
ھەقتائالا فەرمانىغا بويۇن سۇندى،
پەيغەمبەرنى ئابباس بىرلە ئەلى يۇدى،
ئۇجماغدىكى ھۇللە توننى كىيمەك ئۈچۈن.

پەيغەمبەرنىڭ جىنازەسىن كۆتەردىلەر،
ئاللاھ دىيۇ ساھابىلەر تىردىلەر،
ئول سىدرەتۇلمۇنتەھاغا يەتكۇردىلەر،
ئەرش ئۈستىدە تۇربەت قىلىپ قويماق ئۈچۈن.

ئاسمانداغى فەرىشتەلەرگە يەرگە ئۈندى،
پەيغەمبەرنىڭ نۇرى بىرلە ئالەم تولدى،
بابام دىيۇ فاتىمە ھەم زۆھرە قالدى،
باباسىدىن يىتىم بولۇپ قالغان ئۈچۈن.

قۇل خوجە ئەھمەد گەۋھەر يەڭلىغ زىكرىن ئەيتدى،
خىزمەن قىلدى ئىرانلارغە مۇراد تاپدى،
ئۈچ يۈز ئاتمىش ھىكمەت ئەيتىپ داستان ئەتدى،
داستان قىلدى بوستان ئىچرە ئەيماق ئۈچۈن.

× ×

سەھەرلەردە قوپۇپ يىغلاپ نالە ئەيلە،
نالىشىڭدىن يەرۇ كۆكلەر نەۋا قىلسۇن.
ھەققە ساغىنىپ كۆز ياشىڭنى ژالە ئەيلە،
ئاندىن سۈگرە ھەق دەردىڭە دەۋا قىلسۇن.
چىن دەردلىكنى ئاللا سۆيۈپ بەندەم دىدى،
ئۈچ يۈز ئاتمىش باقىپ ئانى غەمىن يىدى،
مەلائىكلار ياشىن ئالىپ تۆھفە قىلدى،
قان يىغلاغىل ياشىڭ ئالىب گۇۋاھ قىلسۇن.

مىڭ يۈز گۇناھ سادىر بولدى بىلمەلمەدىڭ،
دەرگاھىغە تەۋبە قىلىپ كىلەلمەدىڭ.
خىزمەت قىلىپ ياخشى دۇئا ئالالمادىڭ،
يازۇقلاردىن سىنى نە دەپ سەۋا قىلسۇن.

بۇدۇنيادا رەسۋا بولۇپ قان يۇتماساڭ،
شەرىئەتنى، تەرىقەتنى بىر تۇتماساڭ،
ھەقىقەتدە تەندىن جاندىن پاك ئۆتمەسەڭ،
غەفلەتلەردىن سىنى نە دەپ جۇدا قىلسۇن.

ئىرانلارنىڭ قىلغانلارنى قىلالماساڭ،
پىرسىز يۈرۈپ ۋەرد ئەۋرادنى بىلەلمەسەڭ،
ئىستىئانەت تىلەپ دۇئا ئالالمىساڭ،
خاس ئىرانلار سىنى نەدەپ دۇئا قىلسۇن.

دام تەزۋىر قىلىپ خەلقنى يولدىن ئوردىڭ،
شەيخلىق قىلىپ رىيا بىرلە دۇكان قۇردىڭ،
ئىشرەت قىلىپ شەيتان بىرلە دەۋران سۈردىڭ،
دىدارىنە سىنى نە دەپ رەۋا قىلسۇن.

لۇتف، كەرەم ھەق ياراتتى سىزلەر ئۈچۈن،
جان ـ دىلدە قۇللۇق قىلماي بىزلەر زەبۇن،
ئاللا ئۈچۈن بەھىس ئىبتەرمىز تاپىغىل سەخىن،
ناپاكلارغە نەدەپ لۇتفىن ئەتا قىلسۇن.

كېچە ياتماي خاب غەفلەت هارام قىلسە،
زىكرى قەلبىن زىكر سىرنى تامام قىلسە،
مىڭ بىر ئاتىن تەسبىھ قىلىپ كەلام قىلسە،
بەندە نە دەپ دەرگاھىغە خەتا قىلسۇن.

ئەمىر مەئرۇف نەھى مۇنكەر بىلىپ قىلسە،
ياتسا ـ قوپسا خۇدايىنى هازىر بىلسە،
تا ئۆلگۈنچە خۇجەسىغە خىزمەت قىلسە،
قۇۋەت بىرۇر ئانى نە دەپ دۇتا قىلسۇن.

بىنامازغە، بىتائەتكە بەرمەس قۇۋۋەت،
فەئلى زەئىف ئۆزى مەيىپ. بەرمەس ھىممەت،
رىزقى ناقىس ئۆزى ناجىنىس كۆرمەس دۆلەت،
ئول فاسىقنى نەدەپ دىلىن سەفا قىلسۇن.

ھەيف، ئادەم ئۆز قەدرىنى ئۆزى بىلمەس،
مەنلىك قىلىپ ياخشىلارنى كۆزگە ئىلماس،
ئىرانلارنى سۆھبەتىغە قاچىپ كەلمەس،
ئول بىۋەفا نەدەپ ھەققە ۋەفا قىلسۇن.

ئادەم ئولدۇر فەقىر بولۇپ يەردە ياتسە،
تۇفراغ سۈفەت ئالەم ئانى باسىب ئۆتسە،
يۈسۈف سۈفەت بۇرادەرى قۇل دەپ ساتسە،
قۇلنى قۇلى نەدەپ ئول قۇل ھەۋا قىلسۇن.
ئاللاھ ئەيتىپ ئوتقە كىردى خەلىلۇللاھ،
ئۇشول ئوتنى بوستان قىلدى باقىب ئاللاھ،

بوينىن قىسىپ يىغلاپ ئىدى شەيئۇلىللاھ،
فەقىر، مىسكىن ئۇتىدا نە دەپ ھەۋا قىلسۇن.
زەۋقى - شەۋقى، مۇھەببەتدىن بايان قىلغىل،
ئاشىقلارغە ئىشق ئوتىنى ئايان قىلغىل،
خارلىغ - زارلىغ مۇشەققەتنى نىشان قىلغىل،
چىن ئاشىقلار ئوتىدا نە دەپ ھەۋا قىلسۇن.
ھەققە ئاشىق سادىقلارى يۈرۈر خىلۋەت،
تاڭلا بارسا ھەق قاشىندا كۆرۈر ئىززەت،
جەننەت كىرىپ، دىدار كۆرۈپ، ئەيش - راھەت،
پىنھان يۈرۈر خەلققە نە دەپ رىيا قىلسۇن.
قۇل خوجا ئەھمەد دەرد ھالەت پەيدا قىلغىل،
جان - دىلنى ھەق زىكرىدە شەيدا قىلغىل،
دەردىن تارتىپ رەۋز مەھشەر غەۋغا قىلغىل،
دەرد بولماسە مەۋلۇم كىمگە شىفا قىلسۇن.

× ×

ئەي يار يۈرەك كۆيدۈرەسەن قايدا ئېرۈرسەن،
بى شەپە، بى نەمۇنەسەن قايدا ئېرۈرسەن،
سەۋدا قىلاسەن بارمۇ سەنى ئەسلى ماكانىڭ،
جانىم بېرەسەن ئىشق دۇكانىن قايدا قۇرارسەن.
جان كۆيدۈرەسەن، ئۆلتۈرەسەن، ئوق قىلچىڭ يوق،
ھەر يانە باقاي كۆزمە يالغۇز كۆرۈنۈرسەن.
ئول رەۋز قىيامەتدە شەپىت پەند ئىلەللاھ،
دىدارىمە مىھمان قىلايىن قايدا ئېرۈرسەن.
خۇررەم يۈرگىل بەندەئى خاسىم ساڭا ئەيتاي،
ئەي ئاشىق سەن رەۋز قىيامەت بىلىنۈرسەن.
شەيتان سۆزىنە كىرمە يەنە بەندەئى نادان،
جانىڭنى ئالار ۋەقتىدە ئاجايىپ ساغىنۇرسەن.
دۇنيادە يۈرۈپ تەنھا خۇداغا سېغىنۇرسەن،
ئول رەۋز جەزا يول خەتەردىن قۇتۇلۇرسەن.
ئەگەر يەتسە ئەجەل ئۇشبۇ جاھاندا سەنى قويماس،
فەرمانى خۇدا بولسا بىر نەفەسدە يىقىلۇرسەن.
ئەسلىڭنى سوراپ كەلسەك، (ئۇلدۇر) بىركەف تۇپراق،
باشىڭنى قوي تائەت قىل (قەبرىگە) بارىپ كىرەرسەن.

دۇنيا ھەممىنى ئالدى يۇتتى خەبەرىڭ يوق،
كەتمەكنى بىلىپ مالىڭە مۇنچە قوۋانۇرسەن.
بىللاھ ھەممەدىن كەچتىم بىر ھەققە سىغىندىم،
بىر تەڭرى ھەققى دەۋزەخى ئىچرە قالۇرسەن.
غافىل يۈرمە ئەسلىڭ نەسلىڭ سەنى تۇفراق،
يۈزمىڭ ياشاساڭ ئاخىر بىر كۈن كۆمۈلۈرسەن.
ئاللاھ ئۆلەردىمدە دىدى ئەي ئەھمەد مىسكىن،
قەبرىڭدە چىراغدا گىنە ئۈچۈن سەن كۆيەرسەن.

× ×

ئەسلى تۇفراق ئادەمنى سۇلتان قىلغان ئاللاسەن،
ئەزازۇلدەك ئالىمنى شەيتان قىلغان ئاللاسەن.
زار ئىڭراتىپ ئايۇپنى، قان يىغلاتىپ ياقۇبنى،
دوستلارىنىڭ مىھنەتىن فەرمان قىلغان ئاللاسەن.
بالىق قارنىن يۇنۇسقە قۇدۇغ تۈبىن يۈسۈفقە،
نەمرۇد ئوتىن خەلىلغە بوستان قىلغان ئاللاسەن.
داۋۇد ئوغلى سۇلايمان تەختغە مىنىپ ھەرزامان،
نىيەت قىلسا ھەر قەيان تەيران قىلغان ئاللاسەن.
ئىسمائىلنى ئازدۇرۇپ، ئاناسىدىن ئايرىپ،
ئاتاسىغە بۇيۇرۇپ قۇربان قىلغان ئاللاسەن.
مەريەم ئوغلى ئەيسانى تۇغرۇپ ئاتاسىز ئانى،
بارچەسىدىن سەن ئانى دىيان قىلغان ئاللاسەن.
ئەبۇ بەكرى ئۆمەرنى، ئوسمان، ئەلى ھەيدەرنى،
ھەبىبىڭگە بۇلارنى ياران قىلغان ئاللاسەن.
يارەب ئۇلار ھەققىندە رەھم ئەيلە قۇل ئەھمەدكە
يۈزمىڭدەك ئاسىيىڭغا ئىھسان قىلغان ئاللاسەن.

× ×

ئەي غافىل دۇنيا پەرەس ھىچ ئۆزگە كەلمەسمۇسەن،
مۇندا سىنى كىم كەلتۈردى ئىستەپ ئانى تاپماسمۇسەن.
مۇندا كىلىپ سەن بىل ئەنى تاپغايسەن ئانداغ خۇجەنى،
باقى ئەمەس دۇنيا فانى ئاللاسىرى قايتماسمۇسەن.
دۇنيا ساڭا ئاشىق ئىرۇر ئاقىل كىشى بىزار ئىرۇر،

ئاللاھ دىبان يولغا كىرۇر يولىدا جان تارتماسمۇسەن.
ئەي بەندە كەل ئۆزۈڭە باق كۆپ ۋەئدەلەر قىلغان ھەق،
مۇرشىد پىردىن ئالغىن سەباق جان راھەتىن ئالماسمۇسەن.
جان راھەتى زىكرى خۇدا بولماس ئاشىق بىردەم جۇدا،
قىلۇر يولىدە جان فىدا مەئشۇق يۈزىن كۆرمەسمۇسەن.
كەل دۇنيادىن بولغىل گۆزەر نەفسىڭ ئەيلەمەس بۇ مال زەر،
تەڭرى كەلامىندە بەردى خەبەر بىردەم قۇلاق تۇتماسمۇسەن.
دۇنيا كەبۇتەرخانەدۇر، ئاشىق قۇللار بىگانەدۇر،
جاندە بىل جانانەدۇر جانانەنى ئالماسمۇ سەن.
باشىدىن-ئاياغ مەن بەندەنى جۇملە گۇناھ شەرمەندەنى،
سۇلتان ئەھمەد (بۇ) دۇنيادە ھەق يولىدا ئۆلمەسمۇ سەن

× ×

ئەي غافىل ئۆيقۇدىن ئويان ئۆمرۈڭ كۈنى باتماس بۇرۇن،
قىلغىل نيازىڭنى رەۋان رىھلەت تاڭى ئاتماس بۇرۇن.
رىھلەت تاڭى ناگاھ ئاتار، ئەيش-فەراغەت ھەم ئۆتەر،
ئازۇق، يەراق ۋەقتى ئۆتەر قىلغىل يەراق ئۆتمەس بۇرۇن.
رەۋزە، نەمازنى سۇبھى-شام ئىماننى قىلغىل ئىھتىمام،
قىلغىل بۇ ئىشلارنى تەمان تەن قۇۋۋەتى كەتمەس بۇرۇن.
مىھمان كەلتۇر ئۆيۈڭە تۇر پىغان تائامىڭنى پىشۇر،
ئىززەت بىلەن يىدۇر-ئىچۇر مەۋت ئاياغىڭ تۇتماس بۇرۇن.
كىملەردىن ئۆتتى بۇ جاھان بولما (غافىل) ئەي فەلان،
راھەت يەرگە قويما زىيان يەر قوينىغە كىرمەس بۇرۇن.
ئەسباپ-ئالاتىڭ تۆگەل بارىداسەن قىلغىل ئەمەل،
ھەيھات-ھەيھات بۇ ئەجەل ئىلكى ياقاڭ تۇتماس بۇرۇن.
بىلگىل غەنىمەتدۇر ھايات، ئۆلمەسكە ئالمايسەن بىرئات،
ھاسىل قىلە كۆر ياخشى ئات، ئاتىڭ تونۇڭ يۈتمەس بۇرۇن.
ئىمان شاھادەت بىرلە بول، تائەت-ئىبادەت بىرلە بول،
دائىم بۇ ئادەت بىرلە بول قۇل ئەھمەد ۋەقت ئۆتمەس بۇرۇن.

× ×

يا ئالھىل ئالەمىن بەندەم دىبان ئەيىغايمۇكىن،
بەندەئى شەرمەندەغە لۇتف كەرەم قىلغايمۇكىن.

کی گەرمەئدىن لۇتف ئىلە قىلسە نەزەر پەرۋەردىگار،
بەندە ئۆز يولىن بىلىپ مەقسۇدىغە يەتكەيمۇكىن.
بىل ئەقىللىخ كىشلەر ئاللاھ يولىدا جان بېرۇر،
بۇ مەنىڭ مۇڭلۇغ باشىم ئاللاھ دەپ جان بەرگەيمۇكىن.
بۇ تىرىكلىكدە تىلەكىم ئىشق ئوتى سەندىن خۇدا،
ئىشق ئىلە ئاشىق بولۇپ مەئشۇق يۈزىن كۆرگەيمۇكىن.
ئاشىقى مەئشۇقىدىن بولسا جۇدا ئەيلەر فىغان،
مەن فىغانۇ نالەلەر قىلسام خۇجام سورغايمۇكىن.
ئالىم قادىر خۇدايىم جۈملەنىڭ سىرىن بىلۇر،
بۇ غېرىبىنىڭ سىررىنى سىردان ئۇشول سورغايمۇكىن،
بۇ تىرىكلىكنى ئۆلۈم بىلدىم خۇدا دەردى بىلە،
دەردىمە دەرمان بېرىپ ئاندا تىرىك تۇرغايمۇكىن،
دەرد، سۆز، ئىشق ئوتى بىرلە خۇجە ئەھمەد يولغا كىر،
ئىشق ئوتى رەۋشەن قىلىپ دىدارتىلەپ ئۆلگەيمۇكىن،

× ×

سەھەر سايرار بۇلبۇللار گۈل يادىدىن ھەر زامان،
سەن سايرىساڭ نە بولغاي ھەق يادىدىن ھەر زامان.
ھەر قۇرۇت، قۇش ئەيتادۇر بىر نەۋت بىلەن سەناسىن،
قۇش ـ قۇرۇتچە بولمادىڭ ھۇ دېمەدىڭ ھەر زامان.
سۈبھىدەمدە تۇرغايلا راز ئېتۇرلەر ھەق بىلەن،
سەندە ھىممەت بولمادى راز ئېتمەدىڭ ھەر زامان.
دۇنياغە غەرقاپ بولدۇڭ كۈفر ئىسيانغا تولدۇڭ،
ئەمدى ئۆزىڭە كەلدىڭ فىكىر قىلغىل ھەر زامان.
قويغىل دۇنيا فىكرىڭنى قىلغىل ھەقنىڭ زىكرىنى،
بۇزغىن شەيتان زەھرىنى زاكىر بولغىن ھەر زامان.
چىن ئۆلەرسەن بىگۇمان بۇزۇلۇر بۇ خانىمان،
نىچە ئوقۇساڭ قۇرئان ئىمان ئەيتقىن ھەر زامان.
قۇل خۇجە ئەھمەد بېلىڭنى ئىكى يەردىن باغلاغىل،
كەلسە ئەجەل قويماسدۇر جانىڭ ئالۇر شول زامان.

× ×

فەفەرۇۋەئىللەللا دەپ ئايەت كەلدى،
ياقام تۇتۇپ ھەزرەتىڭە يانمايمىنۇ.
كۆكدىن ماڭا سانسىز بۇراق ئىندۇردىلەر،
مىن دىدىلەر، ئەي يارەنلەر مىنمەيمىنۇ.

كىڭەش بىلەن ئۇل بۇراقغە مىندۇردىلەر،
رەسىم تەئزىم تەۋازۇئلار كەلتۈردىلەر،
ئىرانلارنىڭ چىكەسىگە قوندۇردىلەر،
قون، دىدىلەر ئەي يارانلار قونمايىنمۇ.

سانسىز چىكەس كۆردۇم ئاندا ھەيران بولدۇم،
بىھەمدۇلىللاھ گەدا ئەردىم سۇلتان بولدۇم،
رەھمەت دەريا تاشاۋەردى ئەريان بولدۇم،
چۆم دىدىلەر ئەي يارانلەر چۆمەيىنمۇ.

ئول دەرياغە چۆمدۇم ئەجەپ تاشلارى بار،
ئۇلۇغ - ئۇلۇغ ئەزىزلارنى باشلارى بار،
باشلار كۆردۇم كۆزلەردە ياشلارى بار،
سەن ھەم ياشىڭ تۆك دىدىلەر تۆكمەيىنمۇ.

ئاندىن سۈگرە بىر مەقامغا يەتكۈردىلەر،
نەفسى ھەۋا ئىگىسىنى ئۆلتۈردىلەر،
ئۆلۈپ ئەردىم قايتا باشدىن تىرگۈزدىلەر،
تىرىك يۈرۈپ ئۆل دىدىلەر ئۆلمەيىنمۇ.

ئول سائەتتە ھەق رەسۇلى ماڭا باقدى،
سالام قىلدى ھەيبەت بىلەن ئىلىك ئالدى،
يىغلاپ تۇردۇم رەھمى كېلىپ بەخشىش بەردى،
ئەيت دىدىلەر مۆئمىنلەرگە ئەيتمايىنمۇ.

قۇل خۇجا ئەھمەد بۇ دۇنيادىن ئۆتتۈك بولغاي،
فەنا فى ئاللاھ مەقامىغە تەككۈك بولغاي،
مەئرىفەتنىڭ دەرياسىغە باتتىڭ بولغاي،
بات دىدىلەر باتقانىمچە باتمايىنمۇ.

× ×

نۇرى خۇدا دوستى خۇدا ھەق مۇستافا،
كىملەر ئۈچۈن كەلدى رەسۇل بىلدىڭىزمۇ؟
دەردى خۇدا، بەردى خۇدا ھەق مۇستافا،
كىملەر ئۈچۈن كەلدى رەسۇل كەلدىڭىزمۇ؟

كىملەر ئۇچۇن گىريان قىلدى كۆزلەرىنى،
ئۈممەت ئۇچۇن بەريان قىلدى ئۆزلەرىنى،
ئۈممەت بولساڭ ئاڭا ئوشبۇ سۆزلەرىمنى،
كىملەر ئۇچۇن كەلدى رەسۇل بىلدىڭىزمۇ؟

يىغلاي ـ يىغلاي ئىكى كۆزى شەشتى كۆزۈك،
قىيام تۇرۇپ ئاياقلارى شەشتى (ئىۆزۈك)
ئۈممەت ئۇچۇن قايغۇ ـ مىهنەت چەكتى كىۆزۈك،
كىملەر ئۇچۇن كەلدى رەسۇل بىلدىڭىزمۇ؟

ئەيا دوستلار مۇنى بىلۇر ئۇممەت قېنى،
ئەگەر بىلسەڭ مۇندىن ئارتۇق نىئمەت قېنى،
ئاندىن ئۆزگە قىيامەت كۆن شەفقەت قېنى،
كىملەر ئۇچۇن كەلدى رەسۇل بىلدىڭىزمۇ؟

ئۇممەت بولۇپ رەسۇل قەدرىن بىلمەدىڭسەن،
تەن جان بىلەن سۈننەتلەردىن قىلمادىڭسەن،
رەسۇل ئۇچۇن زار يىغلابان ئۆلمەدىڭسەن،
كىملەر ئۇچۇن كەلدى رەسۇل بىلدىڭىزمۇ؟

ھەيهات ـ ھەيهات غەنىمەتدۇر ئول مۇستافا،
ھەيهات ـ ھەيهات سائادەتدۇر ئول مۇستافا،
ھەيهات ـ ھەيهات ئىنايەتدۇر ئول مۇستافا،
كىملەر ئۇچۇن كەلدى رەسۇل بىلدىڭىزمۇ؟

قۇل خۇجە ئەھمەد سۆزلەر سۆزۈك تىلىم قەفا،
ئۈممەتلەرگە قىلغىل ۋەفا قىلمە جەفا،
ئۇممەتىغە مۇنداغ دىدى ھەق مۇستافا،
كىملەر ئۇچۇن كەلدى رەسۇل بىلدىڭىزمۇ؟

× ×

دىدارىنى تەلەب قىلىپ يولغە كىرسەم،
رەۋز مەھشەر دىدارىنى كۆرەرمەنمۇ؟

AltunOq

ناله قىلىپ كۆز ياشىمنى ژاله قىلسام،
جان بىرەردە دىدارىنى كۆرەرمەنمۇ؟

دىدارىنى تەلەپ قىلساڭ يىغلاپ يۈرگىل،
يۈزمىڭ تۈرلۈك رازىن ئەيتىپ سەھەر تۇرغىل،
ھەۋز كەۋسەر شارابىدىن تاتىپ بولماس،
ئاللاھ دىسەم شەۋق شەرابىن تاتارمەنمۇ؟

ۋادەرىخا مەھشەر كۈنى قايىم بولسە،
ئەدلى بىرلەن قەھھار ئىزىم ھالىم سورسە،
ۋاۋەيلىتا قىلغان ئەمەللەرىم بولسە،
ئەيا دوستلار مەن ھەم خەلاس بولارمەنمۇ؟

قۇل خوجە ئەھمەد يوللار خەتەر مەنزىل يىراق،
كېتەر ۋەقتىڭ تەيىن بولدى قېنى يەراق،
راھىلەسىز يولغا كىرسەڭ مەنزىل ئۇزاق،
ئازۇقسىز يولغا كىرسەم تويارمەنمۇ؟

× ×

ئەيا دوستلار يۈرەك باغرىم كەباب بولدى،
ئىشقسىز ئادەم ئىشق قەدرىنى بىلگەن بارمۇ،
تۈنى-كۈنى غۇربەت تاتىپ ئىشق يولىدا،
بىۋاستە ھەق دىدارىن كۆرگەن بارمۇ؟

تاشقىن كەلگەن دەريالەردەك، قىناپ يۈرگەن
دۇنيا مالىن يىغىپ ئاڭا مەغرۇر بولغان،
ھاۋايى-ھەۋەس مەنمەنلىكنى دەئۋا قىلغان،
قارۇن يەڭلىغ دۇنيا مالىن يىغغان بارمۇ؟

ئىشق شىددەتى باشقە تۈشسە ئاشىق بىلەر،
بىگانەلەر تاشلاپ ئاتىپ ئاڭا كۈلەر،
دىۋانە دەپ باشىن يارىپ قانغە بويار،
مەنسۇر سۇفەت ئىشق دارىغە مىنگەن بارمۇ؟

ئاشىق مەنسۇر ئەنەلھەق دەپ ياشى ئاقتى،
چىلتەنلەرگە ھەمراھ بولۇپ قابۇغ قاقتى،
يۈرەك باغرى كەباب بولۇپ ئېرىپ ئاقتى،
غار ئىچىندە چىلتەنلەرنى كۆرگەن بارمۇ؟

ياخشىلارنى سۆھبەتىدە جەفا چەكسەم،
ياشىم ئاقىپ ھەققە باقىپ كۆزۈم تىكسەم،
نەماز ئوقۇپ رىيازەتدە بىردەم بولسام،
ئەي مۆئمىنلەر ھەققە ياۋۇق بولارمەنمۇ؟

بۇ دۇنيانى بىرگە بەردى تائەت قىل دەپ،
ھەق زىكرىنى ئەيتە-ئەيتە راھەت قىل دەپ،
زىكرىن ئەيتىپ شەيتان ئۆيىن غارەت قىل دەپ،
غارەت قىلسام فەيزى فۇتۇھ ئالارمەنمۇ؟

ئۆتتى ئۆمرۈم ئارمان بىلەن تائەت قىلماي،
ھەق شەۋقىدا كۆيۈپ يانىپ ئادەت قىلماي،
جان بىرەردە ھەق مۇستافا مەدەد قىلماي،
ئۆلەر ۋەقتىدە ئىمان بىلەن بارارمەنمۇ؟

مەدەد قىلسە بەندە يولغە سادىق بولۇر،
دۇنيا تەپىپ ياشىن ساچىپ ئاشىق بولۇر،
ئاندىن سۇڭرە دەرگاھىغە لايىق بولۇر،
جاندىن كەچمەي ئاڭا لايىق بولۇرمەنمۇ؟

جاندىن كەچمەي ئىشىڭ بۈتمەس قىيامەتدە،
ھەسرەت بىلەن يىغلاپ يۈرگىل نادامەتدە،
مەغزى سىرىڭ قايناپ تۇرغاي ئالامەتدە،
پىرى مۇغان سىرى قاچسام قالارمەنمۇ؟

ئۆمرۈم يەتىپ يەتمىش ياشقە كۆلگەنىم يوق،
ھەقدىن ئۆزگە ئىشرەتلەرىن بىلگەنىم يوق،
يىغلاماقدىن ئۆزگە ئىشنى قىلغانىم يوق،
مۇندا يىغلاپ ئاخىرەتدە كۆلەرمەنمۇ؟

شەيخ شبلى سەما قىلىپ دائىم يۈردى،
تەختى بەختىن تاشلاپ ئەدھەم دۇكان قۇردى.
پەرۋانەدەك شەمئىن كۆرۈپ جانىن بەردى،
پەرۋانەدەك ئەخكەر بولۇپ كۆيگەن بارمۇ؟

سەھرالەردە لەيلى دىيۇ مەجنۇن ئۆتتى،
لەيلىسىنى يۈرگەن كۆرگەن ھۇشى كەتتى،
ھەيران بولۇپ، سەرسان بولۇپ ياشى (ئاقتى)،
ئۆتكەن ئاشىق ئىرانلارنى كۆرگەن بارمۇ؟

شىرىن دىيۇ تاغنى قازدى ئاشىق فەرھاد،
شىرىننى كۆرگەن زامان قىلدى فەرياد،
ئەقلى ھۇشىن تاراج ئېيتىپ بەردى بەرباد،
ئاشىق بولۇپ ئۆلمەي تۇرۇپ ئۆلگەن بارمۇ؟

زۇننۇن مىسرى ئازەر شەھرىدىن چىقىپ كەتتى،
شەيخ بايەزىد ئاتمىش پۇلى ئۆزىن ساتتى،
ئۆزىن بىلمەي ۋالە بولۇپ ياشى ئاقتى،
ئانداغ ئىزلار دەئۋاسىنى قىلغان بارمۇ؟

ئىبراھىم ئۆز ئوغلىنى قۇربان قىلدى،
ئىسمائىل دىدار دىيۇ جانىن بەردى،
كۆزىن ئاچىپ ھەق جامالىن ئاندا كۆردى،
ئىسمائىلدەك ھەق جامالىن كۆرگەن بارمۇ؟

كۆپ ئاشىقلار بۇ دۇنيادىن ئۆتۈپ كەتتى،
گۆرۈستان مەنزىلغە بارىپ يەتتى،
ئەھلى ئايال، خانىمانىن تاشلاپ ئەتتى،
ئىبرەت ئالىپ قىزىل يۈزى سۇلغان بارمۇ؟

قۇل خوجە ئەھمەد دەردسىز ئۆتتى ئۆمرۈك ئاخلاپ،
خىزمەت قىلىپ ئىرانلارنى سۆزىن سۆزلە،
نەدامەتدە ياشىڭ تۆكۈپ تىنماي بوزلا،
مۇندا يىغلاپ ئاخىرەتدە كۈلگەن بارمۇ؟

× ×

ئادەم ئوغلىنى ئازدۇرغان نەفسى ھەۋا ئەمەسمۇ،
چىركىن دۇنياغە سالغان نەفسى ھەۋا ئەمەسمۇ،
دىن ئىشىنى قويدۇرغان، دۇنيالىقنى سۆيدۇرگەن،
كىبىر تونىنى كيدۇرگەن نەفسى ھەۋا ئەمەسمۇ؟

ھەردىس ئوتىنى تېزلەتكەن ياخشى - يامان سۆزلەتكەن،
زەھرى قاتىلغە سالغان نەفسى ھەۋا ئەمەسمۇ؟
مەنلىك ئاتىنى مىندۇرگەن يامان ياروق قىلدۇرغان،
هارام مالنى يىغدۇرغان نەفسى ھەۋا ئەمەسمۇ؟

ئاتا - ئانا، ئوغۇل - قىز بىر - بىرىندىن ئايرىغان،
ئۇلۇق قايغۇغە قويغان نەفسى ھەۋا ئەمەسمۇ؟
ئەي قۇل ئەھمەد ھەققە ئۇي نەفسىڭ سۆزىنى سەن قوي،
بىل يالغانچى ھەرىزگۇي نەفسى ھەۋا ئەمەسمۇ؟

× ×

يولغە كىرگەن ئىراندىن يولنى سورسام بولغايمۇ،
باشىم قويۇپ ئىزىگە يۈزۈم سۈرسەم بولغايمۇ؟
يولسىز يادە يورىدىم ئىسىز ئۆمرۈم ھىچ ئەيتدىم،
يازۇق يۈكىنى بىتۈردۈم تەۋبە قىلسام بولغايمۇ؟
يازۇق يۈكى بەس ئاغىر، مەركەبلارى ھەم ياغىر،
يەنگىل قىلغاي رەب قادىر يولغا ئۈنسەم بولغايمۇ؟
باتسام يولغا مەن قىلدەك تۇفراق بولسام يائۇندەك،
شامۇ سەھەر بۇلبۇلدەك زار ئىڭراسام بولغايمۇ؟
زار ئىڭرا يۈز ئارىغلاپ تەۋبە تەۋقىنى باغلاپ،
مەۋلۇم رىزاسىن ئىزلەپ قۇللۇق قىلسام بولغايمۇ؟
قۇللۇق قىلسام ھەزرەتە، هازىر تۇرسام خىزمەتتە،
خادىم بولسام سۆھبەتە ئارزۇ قىلسام بولغايمۇ؟
ئارزۇ قىلغان مەردانغە ئىئتقادلىك يارانغە،
ئىلىك بېرىپ ئىرانغە ئېتەك تۇتسام بولغايمۇ؟
ئىلىك بەرمەك ئىرادەت، ئىرادەت تەرك ئادەت،
تەرك ئادەت سائادەت ئادەت قىلسام بولغايمۇ؟

ئادەت قىلسام قۇللۇقنى، ئاداغ ئاستىن ئۇللۇغنى،
خۇجە ئەھمەد يوقلۇقنى بارلىق قىلسام بولغايمۇ؟

× ×

ئۇزاغ يول ئازۇغى ئىمان ئەمەسمۇ،
دىلۇ جان رەۋشەنى ئىمان ئەمەسمۇ!
ۋەفاسىزگە نەچە كۈن جان چىكەرسەن،
ۋەفالىق ھەمراھىڭ ئىمان ئەمەسمۇ!
شەرىئەت يولىنى ئاچتى پەيغەمبەر،
گۇناھىڭ دەردىگە دەرمان ئەمەسمۇ!
كۈرەر كۆزۈڭ تۇتار قولۇڭ باردا،
ئىبادەت قىلمىساڭ ئارمان ئەمەسمۇ!
سەككىز ئۇجماغ ئىشكىن ئاچقۇچى ھەم،
ئانى سورىسىڭىز ئول رىزۋان ئەمەسمۇ!
خۇدانىڭ باردۇركىم مىڭ بىر ئاتى،
بىر ئاتىن سورسىڭىز غۇفران ئەمەسمۇ!
جاھان بارىنچە تۇرماس تەنىڭ،
تەنىڭدە بۇ جانىڭ مىھمان ئەمەسمۇ!
خۇجە ئەھمەد يەسەۋى ئۇچۇن ئامانەت،
نەچە يىل ساقلاغان سالىمان ئەمەسمۇ!

× ×

رەھمان ئىگەم رەھمەتىڭنى جارى قىلغىل سەھەردە،
ئىسيان لايىغە باتدىم يارى بەرگىل سەھەردە.
ئەستەغفىرۇ ئىستىغفارنى قىلغىل يىراق شەيتاندىن،
شەيتان مەنى ئازغۇرۇر فەنا بەرگىل سەھەردە.
ئۇمىد بىلەن كىلىبمەن دەرگاھىڭە ئالىھىم،
بەدگەردە ھەم بەدگەردار قولۇم ئالغىل سەھەردە.
تەۋبە قىلدىم دىلىمدە دىلىم قورقاس خۇدادىن،
ھەم رەھمەت ھەم دىدار ئەتا قىلغىل سەھەردە.
يىلىسىز يولغە يۈگۈردۈم غەفلەتدە ئۆمرۈم ئۆتتى،
يا قادىرۇ زۇلجالال يولغا سالغىل سەھەردە.
سەن ـ سەن مىنىم پاناھىم غەزەپ قىلما ئىلاھىم،
ياداناي كۈللى ھال يولغە سالغىل سەھەردە.
تاغدىن ئاغىر پۈر گۇناھ ئەرز ئەيتارگە تىلىم يوق،
گۇناھىمنى بىغىشلاپ يەكسان قىلغىل سەھەردە.

گۇناھىمغە ئىقرارمەن ھازىر سەنۇ نازىرسەن،
قولۇم ئالىپ يا جاپپار يولغا سالغىل سەھەردە.
غەرىبمەن، بىكەسمەن، بىچارە مەن ھەم فەقىر،
سەندىن ئۆزگە كىمىم بار رەھىم ئەيلەگىل سەھەردە.
مەن ئاسى پۇر گۇناھ ھەمد سانا ئەيتماسمەن،
تاۋۇق جاناۋارنى كۆر سانا ئەيتۇر سەھەردە.
قۇل خوجە ئەھمەد ھەقدىن قورق كىم قورقمىسا ئىمان يوق،
ئالدىڭدا ھازىر تامۇغ ھازىر بولغىل سەھەردە.

× ×

ئىجلال ئەمجەد ئۇلۇغ قۇدرەت ئەزىم قۇۋۋەت،
ئەلياق ئەجدەر ساڭا قىلدىم قادىر ئاللاھ.
جالال ھىممەت جەلىل ئىززەت جەمىل ھىكمەت،
ئەئلا ھىممەت سەندە تۇرۇر ھەكىم ئاللاھ.

كۆك-يەردە قايىم تۇرۇر ئۇل قۇدرەتىڭ،
بارچە خەلققە مەشھۇر بولدى ھەم ھىكمەتىڭ،
بىلمام سىنىڭ قايدا تۇرۇر ئارىغ زاتىڭ،
ئىستەپ سەنى تاپىپ بولماس ئەزىر ئاللاھ.

قىبلە قىلدىم مەن كەئبەنى سىنىڭ ئۈچۈن،
سەن ئىبرۇرسەن جۈملە ئالەم ئىچرە بى چۈن،
كۆرۈنمەسسەن مۇنچە خەلق كۆزگە نىچۈن،
سەن ئىبرۇرسەن جۈملە يەردە ھازىر ئاللاھ.

خەبەر بەردىڭ كەلامىڭدە ھازىرمەن دەپ،
جان-تەندىن بەلكى ساڭا ياۋۇق مەن دەپ،
ھەر قايانە باقساڭ ئاندا ھازىرمەن دەپ،
فەئەينەما تەۋەللۇ فەسەمى ۋەجھى ئاللاھ.

قۇل خوجە ئەھمەد مۇناجاتىن قەبۇل ئەيلە،
ئەفۇ ئەيلەبان كۆپ گۇناھدىن ئۆزۈڭ ساقلا،
غەففار ئاتىڭ ئۈمىدلىكدۇر ئاسى قۇلغە،
كەرەم قىلساڭ سەن قىلۇرسەن كەرىم ئاللاھ.

× ×

خۇداۋەندە ساڭا ياندىم ئۆزۈم تەقسىرىمە تەۋبە،
كى نامەھرەم سارى باقغان كۆزۈم تەقسىرىمە تەۋبە.
ياراتقان بىزنى ئۇل رەھمان ئوقۇ دەپ بەردى ھەم قۇرئان،
خۇدانى زىكرىدىن غافىل تىلىم تەقسىرىمە تەۋبە.
سەخاۋەت خەيرىنى قىل دەپ ساڭا خالىق ئالىپ بەردى،
بەسى جەبرى-سىتەم قىلغان قولۇم تەقسىرىمە تەۋبە.
قەدەم مەسجىد سىرى قوي دەپ ئىبادەتكە ئاياغ بەردى،
يۈرۈپ فىسق-فاساد بىرلە ئاياغ تەقسىرىمە تەۋبە.
قۇلاق بەردى كى ھەق زىكرىن ئىشىتكىل دىدى ئۇل ماڭا،
كى شەيتان سۆزىن ئىشىتكەن قۇلاق تەقسىرىمە تەۋبە.

كۆكۆل ئۆيى ئېرۇر گۇلشەن ئېرۇر ئىمان ئەگا رەۋشەن،
يۇرۇپ فىسىق ھەۋا بىرلەن كۆكۆل تەقسىردىبە تەۋبە.
خۇجە ئەھمەد بەندە تەقسىرنى ئىلاھى سۆزلىدى بىر - بىر،
ئىرۇر تەقسىر، ئىرۇر تەقسىر، قىلۇر تەقسىردىبە تەۋبە.

× ×

ئىرانلار جەمال كۆرەر دەرۋىشلەر سۆھبەتىندە،
ئىرانلار مەجلىسىندە نۇر ياغار سۆھبەتىندە.
نە تىلسە ئول بولۇر دەرۋىشلەر سۆھبەتىندە،
ھەر سىرلار زاھىر بولۇر دەرۋىشلەر سۆھبەتىندە.
ھەركىم سۆھبەتكە كەلدى ئىراندىن ئۇلۇش ئالدى،
بات كەلدى بىلىش بولدى دەرۋىشلەر سۆھبەتىندە.
ھەركىم سۆھبەتكە كەلدى كۆنگە مەئنى يۇتتى،
ئەسھابلار مۇراد تاپتى دەرۋىشلەر سۆھبەتىندە.
ئام كەلسە خاس بولۇر يۇلدۇز كەلسە ئاي بولۇر،
مىس كەلسە ئالتۇن بولۇر دەرۋىشلەر سۆھبەتىندە،
كىبىر - ھەسەدلەر ئۆلەر، ئىچىگە مەئنى تولار،
كۆز ئاچىپ ھەقنى كۆرەر دەرۋىشلەر سۆھبەتىندە.
رەسۇلغە ۋەھى كەلدى باشىدىن تاجىن ئالدى،
قوپتى خادەملىق قىلدى دەرۋىشلەر سۆھبەتىندە.
قۇل خۇجە ئەھمەد سۆھبەتدە دەم ئۇرار مۇناجاتدە،
زەھى خۇشدۇر سەئادەت دەرۋىشلەر سۆھبەتىندە.

× ×

ئەيتتىكىم ئاشىق بولۇپ (ماسىۋا) دىن كەچسىنە،
بۇ سۆزۈمنى ئىشىتىپ ئۆزۈكنى ئوتقا ئۇرسىنە.
ھەر قايان بارساڭ مېنىڭ فىكرىمدە تۇرساڭ بىر زامان،
مەن سېنىڭ دەردىگە دەرمان ئەيلەيىن سەبىر ئەتسىنە،
ئاھ - فەريادىڭ ئېتىپ ئەمدى كۆكۆلنى ئۆزمەگىل،
سەن مېنى ياد ئەيلەبان ھەر يەردە ھازىر كۆرسىنە.
كۆپ گۇناھ قىلدىم دىبان ھەر يەردە ھەيران بولماغىل،

غەم يىمە ئەي بەندە سەن تەۋبەڭنى كۆپراغ قىلسىنە.
بەندە بولساڭ ھەر سەھەر ياددىمدە غافىل بولماغىل،
تەۋبە ئىستىغفار قىلىپ جانىڭنى قۇربان قىلسىنا.
گىريە زارى قىلۇرمەن سەن بىلۇرسەن قادىرىم،
ھىچ ئۆزۈمگە كەلمەدىم ھالىمنى مەنىڭ سورسىنە.
ئول سېنىڭ ئىشقىڭ بىلەن دەردىڭە دەرمان تاپمادىم،
سەن مېنى قۇلۇم دىيۇبان دەردىمگە دەرمان بەرسىنە.
لەرزە قىلىپ ۋەھىم بىرلەن بارۇرىمنى بىلمەدىم،
نا ئۇمىد بولمە قۇلۇم سەن شاد-خۇررەم بولسىنە.
بارگاھىڭ ساغىنىپ كەلدىم سېنىڭ دەرگاھىڭا،
قۇل ئەھمەد شەرمەندە مەن دەپ كەلدى ئەمدى سورسىنە.

× ×

خالىقىمنى ئىزلەرمەن تۈن-كۈن جاھان ئىچىندە،
تۆرت يانىمدىن يول ئىندى كەۋنى مەكان ئىچىندە.
تۆرت دىن يەتتى قات ئۆتدۇم توققۇزنى بىر-بىر ئاتدىم،
ئىكىدىن ئونغە يەتدىم چەرخ كەيۋان ئىچىندە،
ئەرشدىن كۈرسغە ئۇندۇم، لەۋھىدىن قەلەمغە قوندۇم،
ۋۇجۇد شەھرىنى كەزدىم ئىزى بۇ جان ئىچىندە.
جاننى جاناندا كۆردۇم ئىشقنى مەيداندا كۆردۇم،
دۇررنى سادا كۆردۇم گەۋھەرنى كان ئىچىندە.
ھەيران بولۇپ بەن قالدىم، بىھۇش بولۇپ بەن تالدىم،
ئۆزۈمنى دەردكە سالدىم قالدىم دەرمان ئىچىندە.
غەۋۋاس تۈننى كىيدىم ۋۇجۇد شەھرىغە كىردىم،
ئاشىقلارنىڭ مەيدانى ئۇشول مەيدان ئىچىندە.
تۆرت يۈز قىرىق تۆرت تاغ ئاشتىم، ئۈچ يۈز ئاتمىش سۇ كەچتىم،
ۋەھدەت شەرابىن ئىچدىم تۈشتىم مەيدان ئىچىندە.
چۈنكى تۈشدىم مەيدانغە مەيدانىنى تولا كۆردۇم،
يۈزمىڭ ئارىغنى كۆردۇم بارچە جەۋلان ئىچىندە.
يۈزمىڭ ئارىغنى كۆردۇم ئىستەپ جەمئىنى سوردۇم،
بارچەسى سەندە دىدى قالدىم ھەيران ئىچىندە.
سايرىسنا ئەي بۇلبۇل، ئاچىلىپتۇر قىزىلگۈل،
ھىچ گۈلنى خالى كۆرمەي گۈلنى گۈلزار ئىچىندە.

مىسكىن خۇجە ئەھمەد ھەم جان گەۋھەردۇر ھەم كان،
جۇملە ئەنىڭ ماكانى ئۇللاما كان ئىچىندە.

× ×

قۇتۇلماسەن قاچىپ تۇن - كۈن ئۆلۈمدىن باغۇ - بوستانغە،
بۇ سۆزدە بولسا ئەشكالىڭ تەفەررۇج قىل گۆرۈستانغە.
پەيغەمبەرلەرنى قويىدى ئۆلۈم كىمنى قويار نادان،
كېتە باتىل بېخىلىكنى تەفەررۇج قىل گۆرۈستانغە.
بۇ ئەزرائىل يېتىپ كەلگەي (شەرەت بىرلە) جاننى ئالغاي،
قېرىنداشلار بەقا قالغاي تەفەررۇج قىل گۆرۈستانغە.
قارا ساچلارنى يايغايلەر قىزىل يۈزلەرنى يىرتغايلەر،
هايالتلار ئۇيالغايلەر تەفەررۇج قىل گۆرۈستانغە.
قېرىنداشلار كۆيۈپ يانغاي فەرشتەلەر كىرىپ كەلگەي،
بۇ مۆئمىندەك سۇئال سورغاي تەفەررۇج قىل گۆرۈستانغە.
ئۆلۈمدۇر ئەرنى يەر قىلغان ئالىب جانىن ئەسىر قىلغان،
جاهان زىرۇ - زەبەر قىلغان تەفەررۇج قىل گۆرۈستانغە.
ۋەفاسى يوق بۇ دۇنيانىڭ ئاسىغ قىلماس ساڭا ئاخىر،
بولۇر بىر سىر ساڭا زاھىر تەفەررۇج قىل گۆرۈستانغە.
قۇل ئەھمەد ئۆزۈك ئاڭلا سەفەر قىلغۇڭ بۇگۈن تاڭلا،
نە چۈك بولغۇسى هال ئاندە تەفەررۇج قىل گۆرۈستانغە.

× ×

ئەيتاي سىزگە دوستلارىم كىملەر كېلىپ كەتكۈسى،
مۇسۇلمانلار كۆڭلىدىن مېھرىبانلىق كەتكۈسى،
مۇسۇلمانىمىز دىگەنلەر ھەرام ھەر ئىش ئەتكەنلەر،
يالغان تايۇ تانغايلار ئاخىر زامان بەلگۈسى،
بىر - بىرىگە باقماسلار مىھر - شەفقەت قىلماسلار،
ئاخىرەتنى بېرىبان دۇنيا مالىن ئالغۇسى.
ھەق ئىشىدىن تانغايلار ناھەق ئىشنى قىلغايلار،
ھەقنى ئەيتسە ئۇرغايلەر بىدىنلارنى بەلگۈسى.
ئۇل مەنمەن دەپ ئەيغايلەر يالغان نەماز قىلغايلەر،
قەساد ئىشنى قىلغانلەر مۇنافىقنى بەلگۈسى.
ئالىملار ھەرام يىگەي، ئەۋامەلر دىندىن كەتكەي،

زالىملەر قەۋى بولغاي مۆئمىنلەر ئازدۇرغۇسى.
ھاكىملار زالىم بولغاي مۆئمىنلەر مالىن ئالغاي،
ئۆلۈب ماللارى قالغاي ئاندا تەكرىم سورغۇسى.
شەرىئەتنى بىلمەسلەر، تەرىقەتكە كىرمەسلەر،
ھەقىقەتدىن ئۇقماسلەر شەيخلىق دەئۋا قىلغۇسى.
ئىلنى مۇرىد قىلغايلەر، ئاھۇ فىغان ئەتكەيلەر،
مەستانەۋار يۈرگەيلەر دەججال لەئىن بىلگۈسى.
دۇنيا مالىن سۆيمەگىل، دۇنيانى كۆپ يىغماغىل،
ئۆلمەسمەن دەپ ئەيماغىل، بارچە ئالەم ئۆلگۈسى.
نەفىس ئىلكىگە تۈشۈپسەن، سەمرىتىپ يۈرۈپسەن،
مەھشەر كۈنى بولغاندا قەھھار قەھرى قىلغۇسى.
قۇللۇق قىلماي ئۆلەرسەن قارا يەرگە كىرەرسەن،
يالغۇز ياتىپ قالۇرسەن كۆزگە تۇفراق تولغۇسى.
ئاسى قۇل ئەھمەد غافىل، يۈرمىگىل باقىپ ھەيران،
مەۋلۈمدىن تىلە ئىمان ئاندا دىدار كۆرگۈسى.

× ×

كۆڭلۈم قۇشى ئۇچار دائىم قانات تۇتۇپ،
ئىككى كۆزۈم نەدامەتدە قانلار تۆكۈپ،
تۈن ئولتۇرۇپ رىيازەتدە تىزىن پۈكۈپ،
يا ئىلاھا ئەفۇ ئەيلەگىل گۇناھىمنى.

نادانلىقدە قىلغان ئىشىم بارچە خەتا،
تەۋبە تەقسىر ئەيلەمەدىم ياقام تۇتا،
كەردەنىمغە تەۋق يەڭلىغ سالىب فوتا،
يا ئىلاھا ئەفۇ ئەيلەگىل گۇناھىمنى.

دۇنيا سۆيۈپ دىن سوداسىن ئۆتكەرىبمەن،
يازۇق يۈكىن ئەيا دوستلار بىتكەرىبمەن،
دەرگاھىڭە مەئسىيەتلەر كەلتۈرۈبمەن،
يا ئىلاھا ئەفۇ ئەيلەگىل گۇناھىمنى.

شۇم دۇنياغە كۆڭۈل باغلاپ كاھىل بولدۇم،
ئىشرەت بىلەن ۋادەرىخا جاھىل بولدۇم،
بۇ دۇنيانى ئۆتەرىمنى ئەمدى بىلدىم،
يا ئىلاھا ئەفۇ ئەيلەگىل گۇناھىمنى.

كۆڭۈل مۈلكىن تۇتمىش ئوقشار زۇلمەت تۇتتى،
مەنلىك ئىچرە پەيدا بولۇر مەئمىنى،
پىر خىزمەتى يارلىق قىلۇر بىردىن ئانى،
يا ئىلاھا ئەفۇ ئەيلەگىل گۇناھىمنى.

قۇل خۇجە ئەھمەد گۇناھىغە قائىل ئېرۇر،
ئىرانلارنىڭ سۆھبەتىغە مائىل ئېرۇر،
ھەركىم ئاللاھ دىسە ئاڭا يارى ئېرۇر،
يائىلاھا ئەفۇ ئەيلەگىل گۇناھىمنى.

× ×

ئاسى جافى قۇلۇڭ كەلدى دەرگاھىڭە،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

ئېرىكنىڭ قادىر ساغىنىپ كەلدىم پاناھىڭغە،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

تۈنىكچەدىن تاڭ ئاتقۇنچە ياتماق ئىشىم،
سەھەر تۇرۇپ زار ئەتمەدىم مۈكلۈغ باشىم،
نەدامەتدە ئاقارمۇكىن كۆزدە ياشىم،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

يولسىز يولغا كىردىم دوستلار ھالىم خەراب.
خەلقدىن سورسەم ھېچكىم بەرمەس ماڭا جەۋاب
خالىقىمسەن يولنى كۆرسەت ئالى جاناب،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

يىغلاپ كەلدىم دەرگاھىڭە ئەيا شاھىم،
قاپساپ كەلدىم قارانغۇلۇق چىققىل ماھىم،
پادىشاھىمسەن بىرۇ بارىم تەكيە گاھىم،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

باشدىن ـ ئاياغ تولدى گۇناھ قايدا باراي،
يول ئاداشقان ئىزگۇ يولنى كىمدىن سوراي،
بۇ ھال بىرلە دىدارىڭنى نىچۇك سوراي،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

شەرمەندە مەن، دەرماندە مەن كۆپتۇر گۇناھ،
مەن بىر كىتسەم ئىلىك ـ ئاياغ بارچە گۇۋاھ،
سەن بىر كىتىپ ياپماس بولساڭ ھالىم تەباھ،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

گۇناھ دەردى كىسەل قىلدى تەبىبىمسەن،
مەرھەمىمسەن، دەرمانىمسەن، ھەبىبىمسەن،
يولدا قالدىم ھالىم سورار تەبىبىمسەن،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

فىسق ـ فۇجۇر رەھمەتىڭدىن نەۋمىدئىمەس،
سەندىن ئۆزگە ھېچكىم مەنى يولغە سالماس،
لۇتفى ئەتمەسەڭ مۇشكىللارىم ئاسان ئىمەس،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

قۇل خوجەئەھمەد رەھمەتىڭنى ئۈمىد تۇتاي،
خوجەم مېنى بەندە دىسە شۈكرىن ئەيتاي،
بەندەم دىمەي يۈز ئۆگۈرسە نىچۈك ئەيتاي،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

× ×

ئەۋۋەل ھۇ دەپ، ئاخىر ھۇ دەپ بىخۇد بولغىل،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.
زاھىر ھۇ دەپ، باتىن ھۇ دەپ قانلار يۇتغىل
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

لائىلاھە ئىللەللاھ دەپ زارى قىلغىل،
ھەق زىكرىنى ھەم ئەيتسەلەر يارى بەرگىل،
پىرى مۇغان خىزمەتىدە يۇگۇرۇپ يۈرگىل،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

تىلدە ئالغىل لائىلاھە ئىللەللاھ،
ئىچكە سالغىل ھەر نەفەسدە بولغىل ئاگاھ،
پىرى مۇغان نەزەر قىلغاي ساڭا ناگاھ،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

كىمنى كۆرسەڭ خىزىر بىلىپ قولىن ئۆپكىل،
ئەدەھەم سۇفەت رەسۋا بولۇپ دۇنيا تەپكىل،
جەمالىنى كۆرەي دىسەڭ سەھەر قوپغىل،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

ئاللاھ دىگەن بەندەلەرنىڭ قۇلى بولغىل،
تۇفراق سۇفەت يول ئۈستىدە يولى بولغىل،
ئاشىقلارنىڭ يانىپ ئۆچكەن كۈلى بولغىل.
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

زاكىر بولۇپ، شاكىر بولۇپ ھەقنى سۆيگىل،
سەھەر ۋەقتدە قوپۇب نەفسىڭ كۆزىن ئويغىل،
بايەزىددەك ئاشىق بولسەڭ دۇنيا قويغىل،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

يۇرسەڭ، تۇرساڭ، ياتساڭ، قوپساڭ ھەققە
ئەيتسەڭ،
ﺯﺍﻛﺮ بولۇپ، شاكىر بولۇپ، جاندىن ئۆتسەڭ،
ۋەللا بىللاھ دۇنيا ھارام تاشلاپ ئەتسەڭ،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

ھەق ۋەسلىگە يېتەي دىسەڭ سەھەر يىغلا،
ئاللاھ دىيۇ يۈرەك - باغرىڭ ئوتقا داغلا،
ھىممەت قۇرىن مەردانەدەك بەلگە باغلا،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

ئەدھەم سۇفەت بۇ دۇنيادىن كۆڭۈل ئۈزگىل،
ھەرس ھەۋا تەكەببۇرنىڭ ئۆيىن بۇزغىل،
مۇھەببەتنىڭ دەرياسىغە چۆمۈپ يۈزگىل،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

ئەھلى ھەۋا مەنمەنلەردىن قاچىپ يۈرگىل،
ئەھلىن تاپساڭ كۆزدە ياشىڭ ساچىپ يۈرگىل،
مۇھەببەتنىڭ شەرابىدىن ئىچىپ يۈرگىل،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

كېچە - كۈندۈر ئاخىرەتنى غەمىن يىگىل،
تۈن ئۇيقۇنى ھەرام قىلىپ تائەت قىلغىل،
مۇھەببەتنىڭ شەۋقى بىلەن كۆكسىڭ يارغىل،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

ئەيا دوستلار بۇ دۇنيادىن يىغلاپ ئۆتۈڭ،
مۇھەببەتنىڭ جامىن ئالىپ مەي نۇش ئەتىڭ،
فانى تۇرۇر بۇ دۇنيادىن كەچىپ كېتىڭ،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

كېچەلەرى بىدار بولۇپ قانلار يۇتغىل،
بۇ دۇنيانىڭ ئىشرەتلەردىن مەڭگا ساتغىل،
پىرى مۇغان ئىتەگىنى مەھكەم تۇتغىل،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

كېچە ئاللاھ، كۈندۈز ئالاھ تىنماي ئەيتغىل،
مەئرىفەتنىڭ بازارىندە ئۆزۈڭ ساتغىل،
مەي نۇش ئېتىپ سەمائ قىلىپ زىكرىن ئەيتغىل،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

يا رەببىنا زەللەمنا دەپ نالە قىلغىل،
كۆز ياشىڭنى ھەر تەرەفغە ژالە قىلغىل،
ھەق يادىنى ئەيتىپ ئۆزۈڭ ۋالە قىلغىل،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

دەرد - ھالەت پەيدا قىلىپ يولغا كىرگىل،
پەرۋانەدەك شەمئىنى كۆرۈپ ئۆزۈڭ ئۇرغىل،
قايدا بارساڭ زىكرىن ئەيتىپ دۇكان قۇرغىل،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

مۇھەببەتنىڭ مەيدانىدە باش ئويناتساڭ،
ھۇ - ھۇ دىيۇ زىكرىن ئەيتىپ جان قىيناتسەڭ.
قان - ياش تۆكۈپ دىدار ئىزلەپ قان يىغلاتسەڭ،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

ئىرانلارنىڭ ئاستانەسىن ساقلاپ ياتقىل،
سەھەرلەردە چار زەرب ئۇرۇپ ئەرتە قوپقىل،
زارى قىلىپ فەنا بولۇپ جاندىن ئۆتكىل،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

تۇفراق سۈفەت خارلىق تارتغىل نەفسىڭ
ئۆلسۇن،
خەلق ئىچىندە رەسۋا بولغىل ئالەم كۈلسۇن،
چىن كۆڭلىدە يىغلاپ يۈرگىل خۇدا بىلسۇن،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

پىنھان يۈرۈپ تائەت قىلغىل تەڭرى بىلسۇن،
كۆز ياشىڭنى دەريا قىلغىل رەھمى كەلسۇن،
غەرىب بولۇب يولدا ياتغىل قولۇڭ ئالسۇن.
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

ھىجران تۇتتى ئاھىڭ بىلەن ئوتلار ياقغىل،
كۆز ياشىڭنى بەرقى بىرلەن چاقماق چاقغىل،
ئىرانلارنىڭ سۆھبەتىدە ئىرىپ ئاقغىل،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

ئەي نائىنساف دۇنيا فانى ھەققە يانغىل،
بەندە بولساڭ ھەق زىكرىنى يىنماي ئەيغىل،
پىرى مۇغان خىزمەتىدە جافا تارتغىل،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

ئاللا دىيۇ فەنا بولغىل باغرىڭ كۆيسۇن،
تۆنلەر قوپۇپ تائەت قىلغىل تەگرى سۆيسۇن،
ئاندىن سۆگرە خاس بۇزرۇكلار نەزەر قىلسۇن،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

تۈن سەھەرلەر بىدار بولۇپ سەھەر تۇرغىل،
ئاشىق بولساڭ ئىسمائىلدەك جاندىن ئۆتكىل،
قول ئاياغىڭ مەھكەم بوغۇپ ئەمرىن تۇتقىل،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

رىيازەتنى قاتىغ تارتىپ جانلار قىينا،
مەيدان ئىچرە باشىڭ بەرىپ ئىمان ئوينا،
ئىشقدىن كىچىپ بال ئوينىغە زوقۇم چاينا،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

فەرھاد سۈفەت مىھنەت تارتىپ تاغلار كەسكىل،
با يەزىددەك تۈنلەر قوپۇپ ئۆزۈڭ ئاسغىل،
جۇنەيددەك چۆللەر كىزىپ خارلار باسغىل،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

ھەق رەھمەتى ئۇلۇغ دەريا بىر قەترە بەس،
قەترەسىدىن بەھرە ئالغان قىلماس ھەۋەس،
(مەنمەن) لىكلەر سەندىن كىتەر مىسلى مەگەس،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

ھەق رەھمەتى ئۇلۇغ دەريا قابىل بولغىل،
تالىپ ئىسەڭ ھەق سارىغە مائىل بولغىل،
زوھىد تەقۋا قىلىپ دائىم نائىل بولغىل،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

لا، لا ئەيتىپ ئىللەللاھغا شەيدا بولغىل،
مەنسۇر سۈفەت ئەنەلھەق دەپ غەۋغا قىلغىل،
گىريان بولۇپ كۆز ياشىڭنى دەريا قىلغىل،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

ئەي بىخەبەر غەفلەت بىلەن ئۇيغۇداسەن،
دۇنيا تىلەپ كېچە ـ كۈندۈز قايغۇداسەن،
تائەت قىلماي سۆزلەر سۆزلەپ بىھۇدەسەن،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

تاشدىن تۈشەك ياستۇق قىلىپ تائەت قىلساڭ،
ھەق ئەمرىگە رازى بولۇپ بويۇن سۇنساڭ،
ئۆلەر ۋەقتدە ئىمان ئارىغ قولغە ئالساڭ،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

قۇل خۇجە ئەھمەد نەسىھەتنى ئۆزىڭە قىل،
ئەي بىخەبەر خەلقىنى قۇيۇپ ئۆزۈڭنى بىل،
تاغدىن ئاغىر گۇناھىڭ بار ئۆزىڭە كېل،
ھەق جامالىن كۆرسەتمەسە زامىن بولاي.

× ×

مۇھەببەتنىڭ بازارىندە جەۋلان قىلىپ،
خاس بەندەلەر نەۋا قىلىپ يۈرۈر بولغاي.
مەھشەرگاھدە خەلق ئىچىندە تۇغيان قىلىپ،
ئاسىلارنى ئول كۈن ھەقدىن تىلەر بولغاي.

رەھمان ئىگەم بەندەلەرگە نىدا قىلغاي،
نىدا ئىشىتىپ بەندەلەرى رەببىم دىگەي،
قىيامەتنىڭ ئافتابى چۈشقە كەلگەي،
ئاشىقلارنى كۆزدە ياشى ئاقار بولغاي.

مەئرىفەتنىڭ مەيدانىدا جەۋلان قىلغان،
تەرىقەتنىڭ گۈلزارىدا تەيران قىلغان،
ھەقىقەتنىڭ بوستانىدا سەيران قىلغان،
خاس بەندەلەر ھەق دىدارىن كۆرەر بولغاي.

رەۋزە ئەزەل تەقدىر قىلسە ھەق جامالى،
يۈزمىڭ ئاشىق كۆيۈپ ياتسە يوق زاۋالى،
كۈندىن ـ كۈنگە زىيلا بولغاي قال ـ ھالى،
ئىزىم يولىن بەندەلەرغە ئاچار بولغاي.

ھەقنى ئىزلەپ كېچەلەردە بىدار تۇرغان،
شەۋق شەرابىن ئىچەرمەن دەپ تەشنە بولغان،
ئۆز يەقاسىن ئۆزى تۇتۇپ زارى قىلغان،
تاڭلا بارسا شەۋق شەرابىن ئىچەر بولغاي.

كېچە ياتماي خاب غەفلەت ھەرام قىلسە،
زىكرى سىر ۋە زىكرى روھنى تامام قىلسە،
مىڭ بىر ئاتىن تەسبىھ قىلىپ كەلام قىلسە،
يوق ئېرسە خەلايىقدىن قاچار بولغاي.

ۋادەرىخا ئۆتتى ئۆمرۈم ئارمان بىلەن،
ئىشق يولىدا بولمادىمەن سالمان بىلەن،
ھەقنى ئىزلەپ يۈرمەدىمەن ئەفغان بىلەن،
يولنى تاپقان مەردانلارى ئۇچار بولغاي.

مۇھەببەتنىڭ دەرياسىدە جەۋلان قىلغان،
ئاخىرەتنى يەراغىنى قولغە ئالغان،
شامۇ سەھەر چار زەرب ئۇرۇب زىكرىن ئەيغان،
ئانداغ قۇللار ئۇجماغ ئىچرە كىرەر بولغان.

قۇل خوجە ئەھمەد بەندە بولساڭ زارى قىلغىل،
ھەلقە ئالىب كىم زىكر ئەيتسە يارى بەرگىل،
جان ـ دىلنى ھەق زىكرىگە ۋاسىل قىلغىل،
ۋاسىل قىلغان ھەق دىدارىن كۆرەر بولغاي.

× ×

ھەق ئىلاھىم قايۇ قۇلغە لۇتف ئەيلەسە،
كېچە ـ كۈندۈز كۆزدە ياشى ئاقار بولغاي.
مۇھەببەتنىڭ جامىن ئالىپ نۇش ئەيلەسە،
ئەقلى كېتىپ بىھۇش بولۇپ ياتار بولغاي.

ئۇل ئاشىقنى رەسۋا قىلغان ئاللا ئۆزى،
خەلق ئىچىندە ئويناپ ـ كۈلەر پىنھان سۆزى،
خەزان ئۇرغان يافراق كەبى تىترەر ئۆزى،
چىن دەردلىكلەر دىدار ئىزلەپ يۈرەر بولغاي.

ھەق رەسۇلى مۇستافانىڭ سۈننەتلەرى،
ئىبراھىم خەلىلۇللانىڭ مىللەتلەرى،
شەرىئەتكە مۇنكىر بولغان بىدئەتلەرى،
كۆزگە ئىلماي مۇبتەدىئدىن قاچار بولغاي.

ئىشقسىز كىشى ھەيۋان يەڭلىغ ھەيۋان ئېرۇر،
باشى قايىپ ئۆزىن بىلمەي سەرسان ئېرۇر،
دۇنيا ئىزلەپ كېچە - كۈندۈز گىريان ئېرۇر،
دۇنيا ئۈچۈن ئۆمرىن يەلگە ساتار بولغاي.

ئەيا ئاشىق دەرد، ھالەت پەيدا قىلغىل،
مەنسۇر سۈفەت ئەنەلھەق دەپ غەۋغا قىلغىل.
دۇنيا تېپىپ ئاخىرەتنى سودا قىلغىل،
سودا قىلغان ھەق دىدارىن كۆرەر بولغاي.

ئەيا دوستلار كېچە - كۈندۈز زىكرىن ئەيغىل،
سەھەرلەردە چار زەرب ئۇرۇپ يادىن ئەيتغىل،
غەرىب بولۇپ ۋەيرانەدە دەردىن ئەيتغىل،
دەردلىك ئادەم خەزان يەڭلىغ سولار بولغاي.

رەسۋا بولۇپ ھەقنى ئىزلەپ يۈرگەن ئاشىق،
جافا تارتىپ ئىشق يولغە كىرگەن سادىق،
ئاندىن سۈكرە دەرگاھىغە بولۇر لايىق،
ۋەھشى يەڭلىغ ئادەملەردىن قاچار بولغاي.

ھەق ئىلاھىم رەفىق بولۇپ كىرگۈز يولغە،
مۇھەببەتنىڭ شەۋقى ئۇرسۇن غەرىب جانغە،
دىدارىڭنى ئەتا قىلغىل جۈملە قۇلغە،
غەرىب بولۇب ۋەيرانەگە كۆچەر بولغاي.

خىزىر ئاتانىڭ سۆھبەتىدە دائىم بولغان،
غەۋس غىياس چىلتەنلەرنى ھازىر كۆرگەن،
شەراب ئىچىپ ۋالە بولۇب ئەفغان قىلغان،
ئانداغ ئاشىق قانات قاقىپ ئۇچار بولغاي.

سىر شەرابىن ئىچكەن ئاشىق روھى يوللار،
تەشنە بولۇپ ھارىب - تالىب يۈرۈپ يوللار،
بىگانەلەر تاشلار ئاتىپ ئاڭا كۈلەر،
ۋالە بولۇپ كۆزدە ياشىن ساچار بولغاي.

قۇل خۇجە ئەھمەد دەرد ھالەت پەيدا قىلغىل،
مەئرىفەتنىڭ دەردىن ئەيتىپ گىريان بولغىل،
ئاخىرەتنىڭ مەھشەرىندە غەۋغا قىلغىل،
ئىشق بابىنى مەۋلۇم ئاڭا ئاچار بولغاي.

× ×

مۇھەببەتنىڭ بوستانىغە كىرگەن ئاشىق،
كۆز ياشىنى نىياز ئەيلەب ساچار بولغاي.
ئىشق يولىدا جانىن فىدا قىلىپ يۈرگەن،
قانات قاقىب ھەۋاسىرى ئۇچار بولغاي.

جەفا چېكىپ مىھنەت تارتماي ئاشىق بولماس،
تۇفراق بولۇپ خارلىق تارتماي سادىق بولماس،
بىدار بولماي دىدارىغە لايىق بولماس،
لايىق بولغان خالايىقدىن قاچار بولغاي.

ئىرانلار مەنلىك بىلەن يورمادىلەر،
نەفسىدىن كەچمەي تەرىقەتكە كىرمەدىلەر،
بۇ دۇنيادە زەررە ئارام ئالمادىلەر،
ئەھلى ئايال خانىماندىن كېچەر بولغاي.

ۋادەرىخا ئۆتتى ئۆمرۈم زايى بەندە،
سورىسەلەر مۇندە مەنى نىتكۈم ئاندە،
قۇللۇق قىلماي ھەق دىدارىن كۆرمەك قاندە،
ئادەم ئوغلى كارۋان يەڭلىغ كۆچەر بولغاي.

دەردلىك ئادەم بۇ دۇنيادە قەرار ئالماس،
ھەق يادىنى ئەيتىپ يۈرۈر تىلدىن قالماس،
مەست ھەيران يۈرۈر دائىم ھارىب - تالماس،
زىكرىن ئەيتىپ دىل زىنكارىن ئاچار بولغاي.

ئەريان بولۇپ ماسىۋادىن كەچىپ يۈرۈر،
مەجنۇن سۈفەت خەيلى خۇشدىن قاچىپ يۈرۈر،
كۆڭۈل قۇشى ھەزرەت تەبا ئۇچۇپ يۈرۈر،
بۇ دۇنيانىڭ مەزاسىدىن كېچەر بولغاي.

ئانداغ ئاشىق چۆللەر ئارا قىلغاي ۋەتەن،
ۋەھشى يەڭلىغ ھەمراھلارى زاغ - زەغەن،

ربهلەت قىلسە چۈرۈك ئىگىن ئاتا كىفەن،
خىزىر، ئىلياس ھۇلله تونلار پىچار بولغاي.

گۆرگە بارسە فەرىشتەلەر ئىلىك قىلغاي،
ئىما قىلىپ ئەدەپ بىلەن ئىلىك ئالغاي،
كۆزىن يۇمۇپ ئاشىقلارى بىخۇد بولغاي،
جەدەل قىلىپ ئۇقبى سىرى كۆچەر بولغاي.

قۇل خۇجە ئەھمەد شەيخ ئىبراھىم فەرزەندىدۇر،
ھەق رەسۇلى مۇستافانىڭ دىلبەندىدۇر،
ئاشىقلارغە ئەيغان سۆزى سەرقەندىدۇر،
ھىكمەت ئەيتىپ تالىبلارغە ساچار بولغاي.

× ×

سۇبھان ئىزىم قۇدرەت بىلەن فەرمان قىلسە،
ئاشىقلارى غەۋغا قىلىپ يۈرۈر بولغاي،
مەھشەرگاھدە ئەفغان قىلىپ ياشىن تۆكۈپ،
ئىلگە ئۆزىن گۇمراھ قىلىپ يۈرۈر بولغاي.

خەلق ئىچىندە رەسۋا بولۇر ئۆزىن بىلمەس،
نادانلارنىڭ سۆھبەتىغە قاچىپ كەلمەس،
ئول سۆھبەتدە ئىرانلارنىڭ بويى كەلمەس،
كۆزدە ياشىن نەۋا قىلىپ يۈرۈر بولغاي.

ئاشىقلارنىڭ ھەق قاشىدا كۆب نازى بار،
نەئرە تارتسە زەررە قالماس گەردۇ غۇبار،
رەۋزە ناماز تەسبىھلارى يا ھۇدىدار،
باتىنلارىن گويا قىلىپ يۈرۈر بولغاي.

ۋەھشى يەكلىغ بايابانىدا قىلغاي ۋەتەن،
ھەمراھلارى چۆللەر ئارا زاغۇ زەغەن،
ھاجەت ئەمەس ئاشىقلارغە باغۇ چىمەن،
خىزىر ئىلياس ھەمراھ بولۇپ يۈرۈر بولغاي.

ئاشىقلارنىڭ كۆز ياشىندۇر باغۇ بوستان،
بۇلبۇللارى سەيران ئاندا ھەزار داستان،
زاھىرلارىن بۇزۇپ يۈرۈر خانە ۋەيران،
ھەق قۇدرەتىن ئىنشائ قىلىپ يۈرۈر بولغاي.

بىخۇد بولۇپ يۈرۈر بولغاي مەست ھەيران،
ئاللاھ دىيۇ كۆزدە ياشى باغرى بەريان،
نەئرە ئۇرۇپ فەرياد ئېتىپ قىلۇر ئەفغان،
ئاللاھ يادىن سەنا قىلىپ يۈرۈر بولغاي.

قادىر ئىگەم فەزلى بىرلەن سۈلھە ئەيلەسە،
جەننەت بەرسە ئالماس ئاشىق ئەمر ئەيلەسە،
نەئرە ئۇرۇپ فەرياد ئېتىپ داد ئەيلەسە،
مەي نۇش ئېتىپ سەمائ قىلىپ يۈرۈر بولغاي.

كېچە ـ كۈندۈز يىغلا دائىم بىردەم تۇرماي،
تىلدىن سالما ئاللاھ يادىن ھارىب تالماي،
كۆزدە ياشى ئاقماس ھەرگىز باغرىن تىلماي،
ياشى ئاقىپ گۇۋاھ قىلىپ يۈرۈر بولغاي.

مۇھەببەتنىڭ بۇراقىنى مىنىپ يۈرگەن،
ئانداغ ئاشىق تەرىقەتدە جەۋلان قىلغان،
سىر شەرابىن ئىچىپ ئاشىق روھى قالغان،
ئىشق بابىدە نەۋا قىلىپ يۈرۈر بولغاي.

دەۋزەخ ئىچرە كىرسە ئاشىق پەرۋا قىلماس،
كۆرۈپ بىلىپ مالىكلارنى كۆزگە ئىلماس،
ھۆرۇ قەسىر، غۇلمانلارنى بەرسە ئالماس،
فەرياد ئېتىپ سادا قىلىپ يۈرۈر بولغاي.

قادىر ئىگەم قۇدرەت بىرلەن نىدا قىلغاي،
دىدار ئۈچۈن كۆيگەنلەرىم كەلگىل دىگەي،
كۆزدە ياشىن ئاقىزۇبان فەرياد قىلغاي،
ئەقلى ھۇشىن رىھا قىلىپ يۈرۈر بولغاي.

رەھمان ئىگەم بەندەلەرنى دادىن بەرگىل،
ئاسى جافى قۇللارىڭنى ھالىن سورغىل،
رەۋز مەھشەر دىدارىڭنى ئەتا قىلغىل،
جان ـ دىلىنى ۋاله قىلىپ يۈرۈر بولغاي.

رەھمان ئىگەم رەھمى بىلەن نىدا قىلغاي،
ھەزىن ئاۋاز ئىشىتىپ ئاشىق جانى كۆيگەي،
زەئىف بولۇپ ئاشىقلارى باش كۆتەرگەي،
ھەق ئىشقىنى سەنا قىلىپ يۈرۈر بولغاي.

ئاشىق بولۇپ ھىكمەت ئەيتدى قۇل خوجە ئەھمەد،
زەۋقى بىرلەن ئىشتكەنگە يۈزمىڭ رەھمەت،
ئىمان ئەتا قىلسە تەڭرىم تاج ـ دەۋلەت،
ئاشىق دىلىن سەفا قىلىپ يۈرۈر بولغاي.

× ×

مۇھەبەتىنىڭ شەۋقى بىلەن يار ئىستەگىل،
رەۋزە نەماز ئوقۇماق ئىزىم فەرزى بولغاي،
مەھشەر گاھدە ئەدلى بىلەن سودار بولسە،
ئاشىقلارنىڭ خۇدايىغە ئەرزى بولغاي.

ئەرزى شولدۇر خۇدايىغە مىڭ داد ئەيتار،
ھالىم كۆرۈپ ياشىن تۆكۈپ فەرياد ئېتەر،
نەئرە تارتىپ مەھشەرگاھنى ئاباد ئېتەر،
ئاشىقلارنى ئاھى دىلى فەرزى بولغاي.

چىن ئاشىقلار دائىم تىرىك ئۆلگەن ئەمەس،
ئەرۋاھلارى يەر ئاستىغە كىرگەن ئەمەس،
زاھىد ئابىد بۇ مەئنىنى بىلگەن ئەمەس،
چىن ئاشىقلار خالايىقنى خىزرى بولغاي.

يازۇقلاردىن قورقۇپ دائىم يىغلاپ تۇرار،
رەۋز مەھشەر يېتەر مەندەپ قانلار يۇتار،
سىرات ئاتلىغ كۆزەرگاھدە باشىم قاتار،
خۇجەسىغە شىكەستەلىك ئەرزى بولغاي.

زەررە ئىشق كىمە تۈشسە نالان قىلۇر،
كۆز ياشىنى ئاقىزۇبان ئۇممان قىلۇر،
ھەرنە تاپسە ھەق يولىغە ئېھسان قىلۇر،
بېخىللارنىڭ ئەداۋەتى بەغزى بولغاي.

ئاشىقلارنى ياش ئورنىغە قانى ئاقغاي،
مەلائىكلەر ھەر تەرەفدىن ئوتلار ياقغاي،
غافىل بولسە هازىر بول دەپ ئۆزى باقغاي،
چىن ئاشىقلار بۇ دۇنيانى خىزرى بولغاي.

ئەھلى دۇنيا ئاخىرەتدىن پەرۋايى يوق،
روھى تەنھا ئىمان ئىسلام ھەمرايى يوق،
تەرىقەتدە ئاداشقانىنىڭ ھىچ راھى يوق،
بەندەمەن دەپ تىلى بىلەن ئاغزى بولغاي.

كېچە ئاللاھ، كۈندۈز ئاللاھ تىنماي يورار،
ئاللاھ شەمئى پەرۋانە دەب ئۆزىن ئۇرار،
لەيلى مەجنۇن، فەرھاد ـ شىرىن دەۋرىن سورار،
ھەق تائالا ئاشىقلارنى سۆزى بولغاي.

ئاشىق كۆيسە خاس مەئشۇقى بىرگە كۆيگەي،
مەجازىلەر كۆيمەي تۇرۇپ خاندىن ئۆتكەي،
ئاشىقلارى كۆيگەنىسىرى سۆيۈنۈپ كۆيگەي،
ئول سەبەپدىن مەئشۇقىغە نازى بولغاي.

ئوتقە سالسا ئوتدىن يانماس ئاشىق كىشى،
يەرۈ ـ كۆكنى توفان قىلۇر ئاقغان ياشى،
ئاللاھ دىسە بىشەك يارۇر ئىچۇ تاشى،
كۆيمەك يانماق ئاشىقلارغە بازى بولغاي.

جۇملە ئاشىق يىغىلىپ بارغاي دەرگاھىغە،
ياشىن ساچىپ ئەفغان قىلۇر بارگاھىغە،
يەتتى دەۋزەخ تاقەت قىلماس بىر ئاھىغە،
رەھمان ئىگەم ئاشىقلارغە قازى بولغاي.

سۈلھە ئەيلەسە ئاشىقلارى قوبۇل قىلماس،
ھۆرۈ غۇلمان جەننەت بەرسە كۆزگە ئىلماس،
دىدار تىلەپ باشلارىنى يەردىن ئالماس،
ئاشىقلارى دىدار كۆرۈپ رازى بولغاي.

ئاشىقلارنى يەتتى كۆككە يېتەر ئاھى،
ئاللاھ دىسە يەكسان بولۇر ھەر گۇناھى.

ئاشىقلارنى رەھمان ئىگەم تەكيەگاھى،
ئەزىز باشى خالايىقنى ئىزى بولغاي.

ئەزىزلەرنى كۆپ كۆيدۈرگەن ھەق دىدارى،
ئەنىڭ ئۈچۈن تىنماي يىغلار قىلۇر زارى،
ۋەئدە قىلغان ئاشىقلارغە كۆرەر ئارى،
ھەق جامالى كۆز ياشىنىڭ مۇزدى بولغاي.

ئاشىقلارى ھەقغە باقىپ نەئرە تارتار،
مالائىكلار ھەققە ئىلتىپ تۆھفە تارتار،
شەۋق شەرابىن ئىچكەن ئاشىق شەۋقى ئارتار،
سۆزى ئاشغان ئاشىقلارى تۆزى بولغاي.

مەي جان بەخش ئىچكەن ئاشىق ئاندە سۇلتان،
ئەنىڭ ئۈچۈن ھەق يولىدا جانى قۇربان،
تائىلا بارسە دىدارىغە قىلۇر مىھمان،
زىمىستاندە مەي ئىچۈرسە يازى بولغاي.

پىنھان يۈرۈپ كىمنى كۆرسە ئاشىق قىلغاي،
لوتف ئەيلەسە كەززابلارنى سادىق قىلغاي،
ھەقدىن تىلەپ دەرگاھىغە لايىق قىلغاي،
زاھىر ئەئما باتىن ئىچرە كۆزى بولغاي.

ئاشىق يانار، خەلقدىن تانار ئاللاھ رازى،
ئاشىقلارنى ئاررزۇ قىلۇر شەھىد غازى،
ھەق قاشىدە ھاجەت ئەرمەس كۆپ ۋە ئازى،
قەترە ياشى ھەق مەۋلومنى نەزرى بولغاي.

جۇنۇن ئىچرە باشىن يارغاي قانى جارى،
زىكرىن ئەيتسە ئاللاھ ئۆزى ئاڭا يارى،
سەھەرلەردە قان يىغلاماق كارۇ بارى،
ئاشىقلارى ھەركۈن يۈزمىڭ رازى بولغاي.

قۇل خۇجە ئەھمەد مالى يوقتۇر نەزر باشى،
تائىلا بارسە خۇجەسىغە تۆھفە ياشى،
ئەجىز نىياز شىكەستەلىك قىلغان ئىشى،
ئەشك سەرخى، رۇيى زەردى ئۆزرى بولغاي.

× ×

خۇش قۇدرەتلىك پەرۋەردىگار بىرۇبارىم،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.
زاتى ئۇلۇغ رەھمان ئىگەم ھەم جەببارىم،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

سەھەم ۋەقتدە يىغلاپ تۆكسەم قانلار كۆزدىن،
كۆڭلۇم ئاچىپ ئاگاھ بولاي ياخشى سۆزدىن،
قۇدرەتىغە مەھۋ بولۇپ كىتەي ئۆزدىن،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

ئىجابەتنى ئاندىن تىلەپ قىل مۇناجات،
ھاجەتىڭنى رەۋا قىلغاي قازى ھاجات،
رەھمەت دەريا تولۇپ تاشار يەتسە فەرياد،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

ئەي داد ئىگەم ھىچ يەتمەدى ساڭا دادىم،
يەر ۋە كۆكنى نالان قىلدى بول فەريادىم،
رەۋز مەھشەر قاچغايمۇ دەپ ئەيت ئازادىم،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

ھىچ كىشى يوق يەردە كۆكدە سەنسەن قادىر،
شەكىم يوقتۇر بۇ سۆزۈمدە ئۆزۈڭ نازىر،
ھەم يەككە سەن، بىگانەسەن بىشەك ھازىر،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

مەن يولۇڭدا باش بەرمەدىم قادىر خۇدا،
باش نە بولغاي غەرىب جانىم يۈزمىڭ فىدا،
دەردھەم ئۆزۈڭ، دەرمان ئۆزۈڭ، لوتفىڭ دەۋا،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

جان ئىمان غىزاسىدۇر سىنىڭ رەۋقىڭ،
جانىم بەرىب ساتغۇن ئالاي سىنىڭ ئىشقىڭ،

رەۋزى مەھشەر شەفىئ بولغاي سىنى شەۋقىڭ،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

قۇلھۇۋاللاھۇ، سۇبھان ئاللاھ دىن قامچىسى،
دەۋزە، ناماز، تەسبىھ، تەھلىل ھەق ئەلچىسى،
پىرى مۇغان تالىبلارنى يول باشچىسى،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

ئەنتەلھادى ئەنتەلھەقنى زىكرىن ئەيتسەم،
ھادى بولسا ئەگرى يولدىن راستىغە قايتسام،
ھۇ زىكرىنى تىلغە ئالىپ نەئرە تارتسام،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

ئەنتەلھادى ئەنتەلھەقنى زىكرىن بىلمەس،
مەشايىخلار سۆھبەتىنى كۆزگە ئىلماس،
ياخشىلارنى مەجلىسىغە قاچىپ كەلمەس،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

ئەنتەلھادى ئەنتەلھەقنى زىكرىن بىلمەس،
مەشايىخلەر سۆھبەتىنى كۆزگە ئىلماس،
ياخشىلارنى مەجلىسىغە قاچىپ كەلمەس،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

ئەنتەلھادى ئەنتەلھەقنى زىكرى قوي،
پىرى مۇغان سۆزلەرىدىن ئالسا فوتۇي،
باتىنلارى رەۋشەن بولۇپ بولسە ياخشى،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

بەندە بولساڭ زىكرىنى ئەيت قولۇڭ ئالسۇن،
يولدىن ئازغان رەھبەر بولۇپ يولغا سالسۇن،
سەھەرلەردە زارى قىلغىل رەھمى كەلسۇن،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

ئەنتەلھادى ئەنتەلھەقدۇر زىكر ئاللاھ،
ھەق زىكرىنى ئەيغىل تىنماي بولغىل ئاگاھ،
رەھىم مەۋلۇم نەزەر قىلسە ساڭا ناگاھ،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

مەنمەن دىگەن شەيخ زەمان ئاب كۆلدە،
بىلمەس نادان زىكرىن ئەيتىپ زاھىر تىلدە،
ئەنتەلھادى ئەنتەلھەقنى زىكرى دىلدە،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

ئەنتەلھادى ئەنتەلھەقنى زىكرى ئۇلۇغ،
ۋەرد ئەيلەمەي شەيخمەن دىسە جايى تۇمۇغ،
ھەق زىكرىنى ۋەرد ئەيلەگەن كۆڭلى سۇنۇغ،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

ئەي يارانلار نەفس ئىلكىدىن ئارماندا مەن،
ئىسيان يۈكى دۇتا قىلدى دەرماندا مەن،
ئاجىز قولۇڭ ھەرنە قىلسە فەرماندە مەن،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى.

قۇل خوجە ئەھمەد نەفسىدىن ئۇلۇغ بالا
بولماس،
يول ئۈستىدە تۇفراق بولسام كافىر ئولماس،
يەر ۋە كۆكدىن تۆئمە بەرسەم ھەرگىز
تويماس،
قولۇم تۇتۇپ يولغا سالغىل ئەنتەلھادى،

× ×

ئەي سىفاتىڭدىن تەكەللۇم ھەر تىل ئۆزرە مىڭ سەنا،
پادشاھ ئەنبىياسەن تاج فەسەررۇق ئەۋلىيا،
دىنىڭ ۋە شەرئىڭ بولۇبدۇر ئاسىيلارغا رەھنەما،

Altunoq

سەندىن ئۈممىدىم شەفائەت تاڭلادۇر رەۋزى جەزا،
ئاسى ئۈممەتكە شەفائەت يا مۇھەممەد مۇستافا.

ھەقتائالا زات ئەئلاگىنى ياراتمىشدۇر ھەبىب،
مەئىسسىيەت دەردىگە دەرمان ئەتكۈچى ھازىق تەبىب،
چۈنكى مازاغۇلبەسىر گۈلزارىدا سەن ئەندەلىب،
رەۋز مەھشەر مىھىر-شەفقەت بىزگە ئولغايمۇ نەسىب،
ئاسى ئۈممەتكە شەفائەت يا مۇھەممەت مۇستافا.
كىم سىنىڭ ۋەسفىڭدە نازىل بولدى ۋەنشەقەلقەمەر،
كىم ئاڭا ئىنكار ئېتەر قەسد ئۇ ئەندا قەد كەۋەر،
ۋە غەرىب بىناۋالار ھالىغە ئەتكىل نەزەر،
رەۋز مەھشەر ئاسىيلارغە سەن شافائە قىل مەگەر،
ئاسي ئۈممەتكە شافائەت يا مۇھەممەد مۇستافا.

ئەي شاھىنشاھ نەبۇۋۋەت مەئدەنى جەۋەدكەرەم،
ئەنبىياۋۇ ئەۋلىيالەر بارچەسىدىن مۇھتەرەم،
دىنىڭ شەرئىڭ يايىلدى بارچە ئالەمغە ئەلەم،
خاك راھىڭ تۇتىيايى دىدەئى لەۋھى قەلەم،
ئاسى ئۈممەتكە شافائەت يا مۇھەممەد مۇستافا.

يا رەسۇلىللاھ ئۆزۈڭسەن بارچەغە پۇشتى پەناھ،
نەفس نافەرمان ئىلىدە قىلمىشىم دايىم گۇناھ،
ئىلتىفاتىڭ بولمىسە تاڭلا بولۇر ھالىم تەباھ،
قايدە بارغايمەن مىنى شەرمەندەئى نامە سىياھ،
ئاسي ئۈممەتكە شافائەت يا مۇھەممەد مۇستافا.

يەتتى قات گەردۇن مۇزەييەن بولدى مىئراج ئاقشامىڭ،
قابى قەۋسەينا ۋە ئەۋئەدناغە يەتتى مەقدەمىڭ،
ھەزرەتى جەبرائىل ئەردى ئول كېچە يار ھەمدەمىڭ،
خاكى نەئلىنىڭ زىيايى چەشم ئەرشى ئەئزەمىنىڭ،
ئاسي ئۈممەتكە شافائەت يا مۇھەممەد مۇستافا.

سەندىن ئۆزگە مىھرىبانىم يوق بەسى بىچارەمەن،
ئىگەسىز ئىتلار كەبى نەفسىم ئۈچۈن ئاۋارەمەن،
ھىچ كىشى بىلمەس مىنى ئالەم ئارانى كارەمەن،
يا نەبىيۇللاھ تەرەھھۇم قىل كى بەختى قارەمەن،
ئاسي ئۈممەتكە شافائەت يا مۇھەممەد مۇستافا.

ئەھمەد بىچارە بولمىشدۇر گۇناھ بىرلەن مەلۇل،
ئىستىئانەت قىل ئاگا يا سەييىدى خەتمى رەسۇل،
بىناۋالارنى دۇئاسىنى خۇدا قىلغىل قەبۇل،
مەقسۇدى مەجمۇئ ئۇممەت بولغۇسى سەندىن ھۇسۇل،
ئاسي ئۇممەتكە شافائەت يا مۇھەممەد مۇستافا.

× ×

ۋەفا قىلمەس جاھان بىزگە كى ئول ئادەم مۇستافا ئۆتتى،
كۆرۈڭ ئىكى جاھاننى سەرۋەرى ئول مۇستافا ئۆتتى.
كېچە-كۈندۈز رەسۇلىللاھنى ئالدىدىن جۇدا بولماس،
ئەبۇبەكرى، ئۇمەر، ئوسمان، ئەلى مۇرتىزا ئۆتتى.
ئۆلۈم چانگالىدىن ئاخىر قۇتۇلماس جان-جانۋارلار،
نەچە بەگ ۋە نەچە خانۇ نەچە شاھ-گادا ئۆتتى.
جاھانغا باغلاماڭ ھەرگىز كۆڭۈل ماتەم سارايدۇر،
نىچۈنكىم ئول ھەسەن-ھۈسەيىن شەھىد كەربەلا ئۆتتى.
جاھاندىن ياخشىلىق كۆرمەي كۆرۈڭكىم فاتىمە زوھرا،
يەزىدىنىڭ دەستىدىن يىغلاپ ھەمىشە دادخاھ ئۆتتى.
جاھاندىن ئەنبىيا، ئەۋلىيا يىغىلىپ نە سۆز (ئەيدى) بىزگە،
ئۆلەرمىز دەپ ئۆلۈمنى ۋەھمى بىرلە مۇبتەلا ئۆتتى.
ئۆلۈمنى ۋەھمىدىن دوستلار يۈرەك-باغرىم كەباب بولدى،
نىچۈككىم كىسىلدى نۆبەت بىزگە ئول ئاتا-ئانا ئۆتتى.
كۆرۈڭ بول ئىنتىزارىنى ھەمىشە خەستە دىل ئەيلەب،
يۈرۈبدۇر دەربەدەر دائىم كى ئۆمرۈم بىھساپ ئۆتتى.

× ×

ئاللاھ دىگەن قۇلنى ئۈنى ئەرشكە يېتەرا،
غافىل بولما مۆئمىن قۇل ئۆمرۈڭ يەلدەك ئۆتەرا.
كىمكى بولسا مۇسۇلمان بولماس ئىمانى ۋەيران،
تەكرار قىلىپ ھەر زامان ئاللاھ يادىن ئېتەرا.
تىلدىن قۇيماس يادنى ئوقۇغاي بەش ۋەقت نەمازنى،
خەيرۇ ئېھسانلار قىلىپ ھەق ئەمرىن تۇتارا.
ھەركىم نەماز تەرك ئېتەر كافىر قالماقدىن بەدتەر،

كافىر قەۋمدە كېتەر جەھەننەمگە ئاتارا.
ملك ئىكى يۈز سەكسەن بىر مۇڭا ئېرۇر بۇ دەلىل،
پەيدا بولغاي ئۆزگە ئېل ئىسلام قولدىن كېتەرا.
كافىر كېلىپ قىشلاغاي كۆپ مۆئمىنلەر ئاچ قالغاي،
ئاسان قىلغاي بۇ ئىشنى ياراتقۇچى سەتتارا.
ئون يىل ياتىپ قىشلاغاي يۇرتنى كافىر ئۇشلاغاي،
بەبۇد ئۈچۈن يەراشقاي فىئىل ئەتۋار كېتەرا.
دەئۋا قىلغاي بەھارنى، سەمەرقەندنى، ھىسارنى،
مۆئمىنلەر كۆپ يىغلىغاي كافىر قايتىپ كېتەرا.
كافىرلارنى قاچۇرغاي، دىن نەچە يىل ئېچىلغاي،
زەيىن لىجام كۆپ قالغاي مۇنداغ ئىشلار ئۆتەرا.
ھەركىم بۇ سۆز ئىشىتكەي، مەككە شەھەرىگە كەتكەي،
ھەق ئۆزى ئاسان ئەتكەي ئەقلىك بولسا يېتەرا.
ئۇرۇشۇرلار ئول زەمان شاھى زەندە بىگۇمان،
ئىلكىندە باتىن گۇمان زىرۇ زەبەر ئېتەرا.
ئۆتكەن شەيخۇ موللاسى رىيا بولغاي ھەر ئىشى،
مۆئمىن سۈرەتلىك تاشى باتىنىدۇر ئەبتەرا.
كەتكەي ئاندىن دىيانەت خەلقلەر قىلغاي خىيانەت،
ھەر سۆز بولغاي ئاھانەت خەلقدىن ھايا كېتەرا.
قۇل خۇجە ئەھمەد تۈركىستانى ھەقدۇر بىلسەڭ ئەيغانى،
بىر زەررە يوق يالغانى كىم مۆئمىندۇر يېتەرا.

× ×

ناگىھان تۇرۇردىمدە كۆڭلۈم ئىچرە،
ھەق مەۋلۇمنى نەزىرى تۈشتى بولغاي.
قىرىق يىللىق زەنگار باسقان كۆڭۈل لەۋھىنى،
ھەق يادى نۇرى بىرلە ئاچتى بولغاي.

مەن بىلمەسمەن نەچۈك بولغاي مېنىڭ ئىشىم،
ئەنىڭ ئۈچۈن تىنماي ئاقار كۆزدە ياشىم،
سەھەرلەردە ئەرتە قوپۇپ تىلەمەشىم،
فەرىشتەلەر ئۈمەتىغە تۈشتى بولغاي.

زاكىرلار جەمئى بولۇپ تۈزۈلمىشدە،
زىكرى سەمائ نەۋبەتىنى قۇرۇلمىشدە،
بۇ تەن ئۇقبى دۇنياسىغە قارۇلمىشدە،
كۆڭۈل قۇشى ھەزەر ئېتىپ ئۇچتى بولغاي.

مۆئمىن قۇلغە تەئيىن تۇرۇر ھەق دەرگاھى،
نەدامەتنى تارتار ئەنىڭ بىرەر ئاھى،
قەيۇ قۇلغە بولسا ھەقنىڭ نەزەرگاھى،
ھەق نەزىرى ئىچىگە تولۇپ تاشتى بولغاي.

خالىق ئىشىن مەخلۇق ئۈچۈن بىتۈردىلەر،
ئۆزلەردىنى خەلقلەر ئارا يىتۈردىلەر،

مىھنەتلەرىن نىئمەتلەرىن كۆتۈردىلەر،
كۆزى گىريان باغرى بەريان پۇشتى بولغاي.

مۇھىب قۇللار مەھبۇبىغە ئايرۇلدىلەر،
دۇنيا قويۇپ دىن ئىشىغە قايرۇلدىلەر،
مۆئمىن قۇللار ئاللا دىيۇپ تىرىلدىلەر،
شەيتانىنىڭ زەھرى يارىلىپ قاچتى بولغاي.

خۇجەدۇرسەن ئەي قۇل ئەھمەد ئۆزەڭ بىلگىل،
بىلمىشىڭچە ئىلمىڭ بىرلە ئەمەل قىلغىل،
ئۇلۇغ ـ كىچىك يارانلاردىن ئەزەر ئەيلەغىل،
سەن بىلمەسدە سەندىن خەتا كەچتى بولغاي.

× ×

بەھرى دەريايى ھەقىقەتدۇر بۇنىڭ ماھىيەتى،
يەئنى كان مەئرىفەت بىھەد ئىرۇر خاسىيەتى .

زەۋق شەۋقى ئارتۇرار ئوقۇرساڭ ئەيلەر فەيزياب،
خۇجە ئەھمەد يەسەۋى ھەزرەتلەرىنىڭ ھىكمەتى.

لۇغەت

ئا

ئاگاھ — ھۇشيار
ئاسى — گۇناھكار
ئارىف — بىلگۈچى

ئاب — سۇ.
ئاستانە — پايتەخت، بوسۇغا
ئار — نومۇس
ئارى — ئەلۋەتتە، شۇنداق

ئە

ئەفغان — نالە ـ پەريات
ئەدەم — يوقلۇق
ئەسرار — سىرلار
ئەغيار — يات، بىگانە
ئەندەلىپ — بۇلبۇل

ئەهلى دۇنيا — دۇنيانى دوست تۇتقۇچىلار

ئەرشى — دىنىي كۆزقاراشتىكى رىۋايەتتە بايان قىلىنغان يەتتە قات ئاسمان ئۈستىدىكى ئەڭ يۇكسەك ماكان

ئەسهاب — سۆهبەتداش، دوستلار

ئەيش — تىرىكلىك، راهەت

ئەدەل — توغرا، راست، هەقىقەتلىك

ئەۋۋان — رەهىمسىز، زالىم

ئەدنا — تۆۋەن، پەس

ب

بىمار — كېسەل

بۇزرۇك — ئۇلۇغ

باتىن — ئىچكى دۇنياسى، قەلبى

بىنا — كۆرگۈچى

بەلەند — ئېگىز، يۇقۇرى

باد — شامال

بىدار — ئويغاق

بارىبان — بېرىپ

بۇرهان — دەلىل

بىگانە — يات، غەيرى، ئۆزگە

بىسيار — كۆپ،تۇلا

بەريان — كاۋاپ بولۇش

بايىزىد — بايىزىد بەستامى (ئاشىق)

باقى — مەڭگۈ

بىدئەت — يېڭى تۇغۇلغان ئىشلار

بازى — ئويۇن، يەنە، هەم

باۋەر — ئىشىنىش

بەهر — پايدىلانماق

بىستەر — ياستۇق

بەدگەردار — يامانلىق قىلغۇچى

بەسى — كۆپ، ئۇلار

بىكەس — ئىگىسى يوق

بال — قانات - قۇيرۇق

باری — دوست تۇتۇلغۇچی
بۇرقه — چۇمبەل، چۇمپەردە

پ

پىری مۇغان — مەيخانىنىڭ پىری
پەيمانە — ۋەدە، ئەھدە
پەرىز — بۇيرۇق، بۇيرۇلغان
پۇرئاب — سۇغا تولۇش
پىر — قېری ئەر كىشی

ت

تەسۇددۇق — سەدىقە قىلماق، پىدا قىلماق
تالىپ — تەلەپكار
تىيۇە — تۆگە
تەۋسىف — سۈپەتلىمەك، تەرىپلىمەك
تاھىر — تازا، پاك
تۇبى — چىرايلىق دەرەخ
تەلبە — تەلۋە
تەجەللی — خۇدانىڭ نۇری
تىير — ئوق
تاب — پاقىراق، يورۇق، شولا
تەرەھھۇم — رەھىم قىلماق

ج

جەبرائىل — پەيغەمبەرلەرگە ۋەھىي ئىبلىپ كېلىشكە مەسئۇل بولغان مالائىكە
بۇمله — ھەممە
جۇۋان — يىگىت
جاپپار — خۇدانىڭ ئىسمى
جەپپار — خۇدانىڭ ئىسمى
جۇرئە — يۇتۇم
جەھەد — بانا، سەۋەپ، تەرەپ، يان

جەھەل — ئىلمسىزلىق، نادانلىق
جەبىن — قورققاق، يۈرەكسىز
جەمىل — گۈزەل، چىرايلىق
جۇنۇن — ساراڭ
جەد — ئاتا، بوۋا، مۇما

چ

چىيىن — قاپاقنى تۈرۈش، پىشانە قورۇغى
چەشمە — بۇلاق، كۆز
چىلتەن — قىرىق ئەۋلىيا

خ

خىمە — چېدىر
خاك — تۇپراق
خەم — پۈكۈلۈش
خۇفىم — كۆزگە كۆرۈنمەس (خۇدانى دىمەكچى)
خىلۋەت — خاس ئورۇن
خەندان — كۈلكە
خاك پاي — دەسسەپ تۇرغان توپا
خەستە — يارا
خەرابات — خارابىلىق، نومۇسسىزلىق
خەسىس — بېخىل، ياردىماس، ناچار
خەير شىر — ياخشى - يامانلىق
خوبلار — ياخشىلار
خاك سەتىر — تۇپراق يېپىلغان نەرسە

د

دۇتا — مۇكچۈيۈش
دەيىر پىرى — بۇتخانا شەيخى
دەلق — كۆينەك، جەندە
دەم — نەپەس
دام — توزاق، قاپقان
دەججال — ئازدۇرغۇچى
دىدە — كۆز

دادخۋاھ — ئادالەت تەلەپ قىلغۇچى
دۇختەر — قىزچاق

ر

رىزا — رازى
رەخت — مال ـ مۈلۈك
رەشك — كۈنلەش، كۆرەلمەسلىك
رەنج — جاپا ـ مۇشەققەت
روزى مەھشەر — رىۋايەتتە، ئىنسانلار گۆردە تىرىلىپ، ئۆز قىلمىشلىرىغا ئاللا ئالدىدا ھساپ بېرىدىغان كۈن
رىيا — ئىككى يۈزلىمچى
روز — كۈندۈز
رەقس — ئۇسۇل

ز

زاھىر — ئاشكارا، ئوچۇق
زىكرى — يات ئەتمەك، ئەسلەش
زىنھار — ھەرگىز، زادى
زاھىد — دىن يولىدا ياماندىقتىن ئۆزىنى تارتقان كىشى
زەمزەم — مەككە شەھرىدە كەئبە يېنىدىكى بۇلاقنىڭ سۈيى بولۇپ، مۇسۇلمانلار ئۇنى تەۋەررۈك ھساپلايدۇ
زىبا — سۇمباتلىق نازۇك، چىرايلىق
زۇلجىلال — ئۇلۇغلۇق ئىگىسى، تەڭرى
زۇۋال — قاباھەت، ئۆلۈم
زاغ — قاغا
زۇننار — بويۇنغا ئېسىۋالىدىغان نەرسە ياكى بۇت
زەلەمنا — ئۆزىگە زۇلۇم ـ جەۋرى قىلماق

ژ

ژاله — شەبنەم
ژەندە — ياماقلىق ئەسكى چاپان

س

سەمائى	—	ئۇچۇش
سانى	—	ئىككىنچى
سۆگرە	—	ئاندىن، كېيىن
سوگىن	—	ئارقىسىدىن
سىنە	—	كۆكرەك
ساھىبقىران	—	كۈچ - قۇۋۋەت ئىگىسى
سۈننەت	—	ئادەت
سىراغ سېلىش	—	نەزەر سېلىش
سەرۋەر	—	رەھبەر، يولباشچى
سەلاۋات	—	دۇئالار
سەمائە	—	ئاگلاش
سەيل	—	قىيان، تاشقىن
سىر	—	ئادەمنىڭ بېشى
سىرات	—	يول
سەنا	—	تەگرىگە سېغىنىش، مەدھىيە، تەشەككۈر
سالاھ	—	ياخشى ھەركەت
سەۋار	—	ئاتلىنىش، ئاتقا مىنىش
سەفا	—	يورۇقلۇق
سىدىق	—	سۆزىدىن قايتماس ئادەم
سەيرى	—	ئايلىنىپ يۈرۈش
سارى	—	بىللە

ش

شىفتە	—	ئاشىق، بېرىلىش
شەھىنشاھ	—	شاھلارنىڭ شاھى
شەيدا	—	ئەسىر بولماق، مەپتۇن بولماق، بېرىلمەك
شەمئى	—	چىراق
شىددەتى روزى جەزا	—	قىيامەتنىڭ قاتتىقلىغى
شىكۋە	—	زارلىنىش. شىكايەت
شەۋقى	—	قىزىقىش، ھەۋەسلىنىش
شەمس	—	قۇياش
شەب	—	كېچە

شايەد	—	لايىق
شاھىد	—	مەشۇق

غ

غول	—	ئىشكەل
غولمان	—	چۆرە، ئوغۇل خىزمەتچى
غىياس	—	ياردەملەشكۈچى
غۇسسە	—	قايغۇ - ھەسرەت
غەرقاپ	—	سۇغا چۆكۈپ كېتىش
غەۋۋاس	—	دېڭىزغا شۇڭغۇغۇچى
غۇربەت	—	مۇساپىرلىق
غەدەر	—	ئالدىماق، خىيانەت

ف

فەنا	—	يوقلۇق
فەرىز	—	سېلىنجا، كۆرپە
فەيزى فەتۇھ	—	بەھرى، راھەت

ق

قاپۇغ	—	ئىشىك، دەرۋازا
قۇۋار	—	قوغلاش
قەرىپ	—	يېقىن، يېقىنلىق
قىلۇ - قال	—	گەپ - سۆز

ك

كەلام	—	سۆز
كەردىكار	—	تەڭرى
كىفتى	—	...نىڭ قانداقلىغى، نىمە ئىكەنلىگى
كەمان	—	يا

گ

گۇمراھ — يولدىن ئازغان كىشى
گادا — تىلەمچى، يوقسۇل، گاداي

ل

لۇتف — ئىلتىپات، شەپقەت
لەئلى — ياقۇت
لەئىن — مەلئۇن، قوغلانغان

م

مۇستافا — پەيغەمبەرنىڭ سۈپىتى
مەرھەم — داۋالىياق، دورا قويماق
مەدام — كېچە
مەۋلۇم — تەكرى، ئىگەم
مالامەت — تەنە، ئەيىپلەش
مەھشەر كۈنى — قىيامەت كۈنى
مالىكى دوزاخ — ئادەملەرنى دوزاختا جازالايدىغان پەرىشتە
مىھراپ — مەسچىتتىكى ئىمام تۇرىدىغان جاي
مەقبۇل — ماقۇل بولۇش، قوبۇل قىلىنغان
مىژگان — كىرپىك
مۇرشىد — يول باشلىغۇچى
ماسىۋا — كېچىش
مۇدام — ھەممىشە، دايىم
مۇردار — ئۆلۈكسىمان
مۇرىد — شاگىرت
مەھبۇب — دوست تۇتۇلغۇچى
مىكائىل — ئەپسانىلاردا مەخلۇقاتنىڭ رىزقىغا مەسئۇل بولغۇچى پەرىشتە
مۇناجات — گۇناھىنى كەچۈرۈش ئۈچۈن يالۋۇرماق
مەشرىق — كۈن چىقىش تەرەپ

مەغرىپ — كۈن پېتىش تەرەپ
مەقسۇت — تىلەك، نىيەت، ئارزۇ
مەتائ — مال، رەخت
مەلىك — پەرىشتە
مەلەكىل مووْت — جان ئالغۇچى پەرىشتە، ئەزرائىل
مۇتابەئەت — كەينىدىن ئەگىشىش
مەستانە — مەسلەرچە، مەسلىك
مەۋج — سۇ دولقۇنى
مەجال — كۈچ - قۇۋۋەت، ئىمكان
مەھۋە — يوقۇلۇش
مۇزەييەن — زىننەتلەنگەن

ن

نىھان — يوشۇرۇن
نار — ئوت
نئمەت — ماددى يېمەكلىكلەر، تەمىنات
نەدامەت — پۇشايمان. ھەسرەت
نۇش — ئىچمەك، سۈمۈرمەك

ھ

ھەززا — كىچىككىنە
ھەۋا — ھەۋەس، ئارزۇ
ھەدىس — پەيغەمبەر سۆزى
ھەۋز — كۆل
ھەزار — مىڭ
ھەقىر — ئېتىبارسىز، ھۆرمەتسىز
ھوزۇر — ئالدى، يېنى
ھەكىم — ئەقىل ۋە ئەخلاقى يۈكسەك ئادەم، تېۋىپ

ئۇ

ئۇممان — دېڭىز (ئۇممان دېڭىزى)
ئۇچماغ — جەننەت

ۋ

ۋاله — ئاشىق
ۋەلى — ئەۋلىيا
ۋەسۋاس — ئازغاشتۇرغۇچى
ۋادىرىخا — ۋاي ئىسىت

ئى

ئىجابەت — قوبۇل بولماق
ئىمكىسى — سۇت ئانىسى
ئىشۋە — ناز، نازۇكلۇق

چاھار دەرۋىش

ئابدۇرېھىم نىزارى، نورۇزئاخۇن زىيائى

نەشرگە تەييارلىغۇچى: ئىسرائىل يۈسۈپ

نەشرگە تەييارلىغۇچىدىن:

بۇ ئەسەرنىڭ نەشرگە تەييارلاش سۆزى ئەسەرنىڭ «بۇلاق» مەجمۇئەسىنىڭ ئومۇمى 14 - سانىدا ئېلان قىلىنغان باش قىسمى بىللە بېرىلگەن ئىدى. لېكىن، ئاپتونوم رايونلۇق موزېيدا 009 نومۇر بىلەن ساقلىنىۋاتقان قوليازمىنى ئىنچىكىلەپ تەكشۈرگىنىمىزدە، ئۇنىڭ بىر ۋە بىردىن بۇرۇنقىلار تونۇپ كېلىۋاتقاندەك پۈتۈنلەي ئابدۇرېھىم نىزارىنىڭ داستانلىرى بولماستىن، بەلكى زاماندىش بىر قانچە شائىرنىڭ بىرلەشمە ئەمگىكى ئىكەنلىكى مەلۇم بولدى. يەنى، قوليازما توپلامنىڭ كىرىش قىسمى، «فەرھاد - شىرىن» ، «لەيلى - مەجنۇن» ، «مەھزۇن - گۈلنىسا» ، «رابىئە - سەيدىن» داستانلىرىنىڭ ئاخىرىدا نىزارىنىڭ تەخەللۇسى؛ «ۋامىق - ئۇزرا» ، «مەسئۇد - دىلارا» داستانلىرىنىڭ ئاخىرىدا نورۇز ئاخۇن زىيائىنىڭ تەخەللۇسى؛ «بەھرام - دىلارام» داستانىدا تۇردى نازىم غېرىبىنىڭ تەخەللۇسى بېرىلگەن. «چاھار دەرۋىش» داستانىنى نىزارى بىلەن زىيائى بىرلىشىپ يازغان بولۇپ، داستاننىڭ مۇقەددىمىسىگە ۋە 1 - ، 2 - دەرۋىشلەرنىڭ ھېكايىسىغا ۋە خاتىمىسىگە تەخەللۇس بېرىلمىگەن؛ 3 - دەرۋىشنىڭ ھېكايىسىنىڭ ئاخىرىغا نىزارى تەخەللۇسى، خوجا سەگپەرەس ھېكايىسى بىلەن 4 - دەرۋىشنىڭ ھېكايىسىنىڭ ئاخىرىغا زىيائى تەخەللۇسى بېرىلگەن. شۇڭا، بۇ قېتىم بۇ ئەھۋالنى كىتابخانلارغا ئوقتۇرۇپ قويۇش بىلەن بىرلىكتە، داستاننىڭ داۋامىنى ئا. نىزارى، ن. زىيائى ئىسىملىرى بىلەن بەردۇق.

بۇ ۋاقىئە شۇر ئەنگىز هادىسە دەردئامىز كەلاملار ئىستىمائىدىن دەرۋىشلەر بىچۇتاپ ئەيلەپ، بۇلار ئاراسىدىن ئىككىنچى دەرۋىشلەر خۇنبار ئەشكىنى كۆز يولىدىن جارى قىلىپ فەلەك كەجرەفتار تاقازاسى بىرلە باشغە كەلىپ ئۆتكەن ۋاقىئەلەرنى بەيان ۋە دەۋران جەفاسىدىن يەتكەن سەرگۈزەشتىنى ئەيان ئەيلەمەكى

هىكايەت گۇزارۇ رەۋايەت شىئار،
رەۋايەت شىئارۇ هىكايەت گۇزار.
مۇئەييەن قىلىپ رۇزگارى سۇخەن،
تىرىپ رىشتەغە چۇنكى دۇرر سەمەن.
چۇ ئىكىنچى دەرۋىش سالام ئەيلەدى،
ئەدەب بىرلە تۇردى كالام ئەيلەدى.
دىدى سۆز بۇلارنى مۇخاتەب قىلىپ،
بۇلار ئاڭلادى سۆز مۇراقىب قىلىپ.
بۇ دەرۋىش چۇ سۆزنى قىلىپ ئىبتىدا،
هەمە سەرگۈزەشتىنى قىلدى ئەدا.
دىدى: يارلار ئاڭلاڭىز زارنى،
بەيان ئەيلەيىن قوۋل ئىجازنى.
بولۇرمەن ئەجەم شەهرى شەهزادەسى،
كى ئول شاهنىڭ پۇرى ئامادەسى.
ئاتام ئىردى ئول شەهەر ئارا تاج بەخش
كى شەهلىق بىلە نەچە يىل سۇردى رەخش.
كى مەندىن بۆلەك يوق ئىدى ئاڭا پۇر،
ماڭا دەۋلەتىدە هەۋا ۋە غورۇر.
كىچىكلىكدە ئولتۇرغۇزۇپ تەختكە،
كى تەخت ئۈزرە زەرىن كەتان رەختكە.
شەبابەت زامانى هەۋاغە چىكىپ،
هەۋا ۋە هەۋەسدە سەماغە چىكىپ.
هەمىشە قىلىپ بەزم ئەيشۇ نىشات،
يامان ـ ياخشىدىن يوق ئىدى ئىهتىيات.
قىلىپ مەن شىكار ئىپتكەلى يارلىغ،
كى ئەركانى دەۋلەتكە دىلدارلىغ.
ئەمەلدارلارغە قىلىپ ئىلتىفات،
كى زەرر يەنە خىلئەت بىرىپ نەچە قات.
كى ئەسبا بۇ ئالەت تەييار ئىتىك،
كى يۈز نەفەرگە بىرنى سەردار ئىتىك.

ئەيا قۇشبىگى راست قىلغىل ئوقاب،
كى شەهباز شۇڭقارلار بى هىساب.
ساڭا يارلىغ ئولكى تابغان بىگى،
شىكار ئەيلەسۇن نەچە تازى سەگى.
بۇلارنى يورۇتتۇم بايابان ئارا،
يۈرۈپ كەينىدىن نەچە ئەركان ئارا.
سىپەهلەر يۈرۈپ ئارقەدىن فۇۋج ـ فۇۋج،
بۇلار كىردى سەهرا ئارا تۆتى ئۈچ.
چاپىپ هەر تەرەپ بادپاي سەمەند،
شىكار ئەيلەبان بارچە پەستۇ بەلەند.
شەفاشاف خەنجەر چەكا چاك تىغ،
كەسىپ يىلباسۇن باشنى بى دەرىغ.
قىزىقتى چاپىپ ئات هەمەپ پەهلىۋان،
قىلىپ ماجەرا بارچە خورد كەلان.
بۇ هەنگامە ئارا ئەيلەدىم يارلىغ،
ئاتىشدىن، چاپىشدىن ئىلىكلەرنى يىغ.
ئىهاتە قىلىڭ دەۋر ئەترافىنى،
ئوچۇق قويماڭىز هىچ ئەكنافىنى.
تۇتۇپ هۆكمۇ فەرماننى ئەهلى شىكار،
قىلىپ هەلقە ئاندا پىيادە سۇۋار.
بىناگاه تۈشۈپ ئوتراغە بىر كىيىك،
تەكۇ پۇدا گويا سەباغە شىرىك.
مۇرەسسەئ قىلىپ دۇرر جەلاجىل بىلە،
مۇزەييەن قىلىپ شاخنى گۈل بىلە.
ئانىڭ گۇشىدا دۇرر قىممەت باها،
تولا زىبۇ زىننەتدە ئول دىلرەبا.
تەفەررۇج قىلىپ ئاڭا تۈشتى نەزەر،
كى جەۋلانىدىن ئەيلەدىم ئەلهەزەر.
كۆكۈلنى ئالىپ تۈرفە رەئنا غەزال،
تىرىك تۇتقالى ئەيلەدىم چۇن خىيال.

دىدىم: چاپتۇرۇڭ تېز ئەيلەپ سەمەند،
تۇتۇپ ئانى بوينىغە تاشلاپ كەمەند.
ئانى تۇتقالى يۈردى نوخبە سىپاھ.
سەمەند ئوينىتىپ يۈردى ھەم پادىشاھ.
كەمەند تاشلادى نەچچە ئەييارلار،
كى ئاھۇ كەبى مەردى سەييارلار.
قولۇمغە ئالىپ مەن كەمەندى تەۋىل،
كىرىپ ئارقەغە قوغلادىم بى دەلىل.
يېتىپ تاشلادىم باشغە پىچان كەمەند،
كى بىر خىزقىلدى كەمەنددىن بەلەند.
ئىلىنماي كەمەند دامىغە ئول غەزال،
چىقىپ مەن تەرەفدىن كېتىپ چۈن شىمال.
دىدىم: ئارقەدىن يۈرمەسۇن ھېچ جان،
يۈرۈپ قوغلاشىپ تېز بولدۇم راۋان.
يەقىن يەتكەنىمدە يۈرۈپ چۇستراق،
تەۋەققۇف قىلۇر قالسام ئاندىن يىراق.
كەمەند دامىغە قەسد ئېتىپ ئىلمادىم،
داغى كەچغەچە ئاندىن ئايرىلمادىم.
تىرىك تۇتماقىم بولدى ئەمر مەھال،
سەمەند چارچادى ئۆزدە قالماي مەجال.
چۇ تەييار ئىدى ئىلكىمە ئوقۇ يا،
غەزەب بىرلە بىر ئوقنى قىلدىم رەھا.
تېگىپ تېز ئولدەم ئانىڭ يانىغە،
بېرىپ زەخمىنى يانىنىڭ سانىغە،
كى بىر كۆھسار ئىچرە كەتتى قاچىپ،
چۇ يوق بولدى ئالدىمدا قانىن ساچىپ.
يىقىلغاي دىبان ئارقەدىن ئەرگەشىپ،
كىلىپ مەنكى جاي ئىچرە تاغدىن ئاشىپ.
ئانى ئىستەدىم تاپمادىم كەچغەچە،
بولۇپ ناپەدىد كۆزگە ئاھۇ بەچە.
كى زۇلمەتدە يانماقغە تاپماي ئىلاج،
تۇرۇپ نائىلاج چۈن جەھان بولدى داج.
كۆزۈم تۈشتى ئول كۆھ ئەكنافىغە،
تەئەممۇل قىلىپ بارچە ئەترافىغە.
كۆرۈپمەن ئەجەب گۈنبەز باسەفا،
كى ئۇستاد ئىلكىدە تاپمىش بىنا.
دىدىم ئاندا ياتماق كەرەك بۇ كەچە،
كى ئارام ئالماق كەرەك بۇ كەچە.
قىلىپ ئاتنى ئەشجارغە ئۇستۋار،
پىيادە بارىپ بولماي ئاندا سەۋار.
كۆرۈپمەن كى بىر چەشمەئى ئابدار،
جانىبلارى گۈل بىلە لالەزار.
ئانىڭ ئالدىدا كۆردۈم ئەنھارنى،
ھەم ئەترافىدا نەچە ئەشجارنى.
چېكىپ ئەندەلىب ئاندا سۇۋتۇ نەدا،
تەئەششۇق بىلە گۈلغە ئەيلەر نەۋا.
ئەجەب دىلفەزا جاي مەرغۇب ئىكەن،
كى ئول قۇببە ئاشىقغە مەھبۇب ئىكەن.
ئىمارەتكە كىرمەككە قويدۇم قەدەم،
كى سەمئىمغە يەتتى سەدا دەمبەدەم.
تۇرۇپ ئاڭلادىم تۈرفە ئاۋازدۇر،
نادامەت بىلە گىريە ئاغازدۇر.
تۇرۇپ فەھم قىلدىم كەلامىن ئانىڭ،
كى مەزمۇنى قوۋل تەمامىن ئانىڭ.
دىدى: ئەي ماڭا مۇنىس باۋەفا،
ساڭا قايىسى زالىم قىلىپدۇر جەفا.
كى رۇۋزى جەزادىن ئاڭا يوق خەبەر،
ساڭا يەتكۈزۈپدۇر بۇ ياڭلىغ زەرەر.
مۇساھىپلاردىن جۇدا بولغاي ئول،
كى ئەۋۋارەلىكدىن ياۋا بولغاي ئول،
تەفەككۇر قىلىپ يەتتى ھەيرەت ماڭا،
كى بىھۇدە ئىشلاردا ھەسرەت ماڭا.
كىرىپ ئىچكەرى ئەيلەدىم سەرھىساب،
(بىلەي) كىم ئىكەن مۇندا ساھىب بىتاب.
قاراپ بىر تەرەف ئاندا رىققەت بىلە،
تەفەھھۇس قىلىپ ئانچە دىققەت بىلە.
كۆرۈپمەن تۇرار ئاندە ئازادە مەرد،
جەھان ئەھلىدىن ئەيلەگەن ئۆزنى فەرد.
ساقالى ئانىڭ رەنگى كافۇردەك،
كۆرۈندى ماڭا چېھرەسى نۇردەك.

كيىك ئالدىدا تۇرغۇسى تەلمۇرۇپ،
ئاقىپ قانلارى يەرگە پايىن ئۇرۇپ.
نەۋازىش قىلىپ ئاھۇغە بىر زامان،
ئانىڭ ھالىغە چەكمىش ئاھۇ ئەفغان.
بارىپ ئالىغە ئەيلەدىم ئىھتىرام،
ئەدەب بىرلە باردىم دىدىم ئەسسالام.
كى ئاغۇشغە تارتىپ ئول ئاھۇنى،
سۆيۈپ ئانى چۈن تۆكتى كۆزدىن سۇنى.
چۇ ئول مەردنى لەھزە قىلدىم قىياس،
بەدەندە ئانىڭ يونچىلاردەك لىباس.
مۇبارىز نەما مەرد باشدىن ئاياغ،
سەبەب نە ئىكىندۇر مەكان ئولدى تاغ.
قوپۇپ ئورنىدىن ئەيلەگەي ئىھتىرام،
دىدىم: قويماڭىز پىر ئالى مەقام.
تولا ئۆزر ئايتىپ تەۋەللا قىلىپ،
سۇلۇكەت رۇسۇمىنى ئەھيا قىلىپ.
چۇ نادانلىقىم ئاڭا ئىزھار ئىتىپ،
تۇرۇپ ئالدىدا دىلنى ئەفكار ئىتىپ.
دىدىم: ئەي ئاتا ئەفۇ قىلماق كەرەك،
ۋەبالىغە ھەم قىلماڭىز مۇشتەرەك.
كەچۇردۇم دىدى ئانچە تەقسىرنى،
قىلىپ مەن جەراھەتكە تەدبىرنى.
خۇدا مەرھەمەت ئەيلەگەن بەندەگە،
قىلۇر مەغفىرەتنى سەر ئەفكەندەگە.
چۇ سەھۋەن ئىشىڭىز قىلىپ مەن مۇئاف،
چىراكىم ئۆزۈڭ ئەيلەدىڭ ئىئتىراف.
كىيىكدىن جۇدا ئەيلەدىم سەھمىنى،
تاڭىپ لاتتە بىرلە ئانىڭ زەخمىنى.
ئەدا ئەيلەدىم ئاندا شامۇ ئەشا،
تۇتۇپ پىر ئىلە سۆھبەت دىلكۇشا.
مەھازىر ھازىر قىلىپ كەلتۇرۇپ،
كى تەكلىف ئىتىپ يانىمە ئولتۇرۇپ.
تەناۋۇل قىلىپ مەن ئىكاۋلان تەئام،
مۇھەببەت بىلە قىلدى ھەرف كەلام.
تۇتۇپ ھەر زامان سۆھبەت دىلپەزىر،
بۇ دەرۋىش بىلە ئاندا ساھىب سەرىر.

كى دەرماندەلىكدىن مەلالەت يىتىپ،
باسىپ ئۇيقۇ تىلغە كەلالەت يىتىپ.
چۇ ئۇيقۇ جۇنۇدى قىلىپ مۇغەلبە،
بەدەن شەھرىنى قورشاپ ئانداغ شۇبە.
يىقىتتى مېنى بىستەرى خابغە،
قويۇپ باشنى گۇنبەزدە مىھرابغە.
ئۆتۈپ نىسفى شەب يەتتى بىدارلىق،
كىتىپ غەفلەتىم كەلدى ھۇشيارلىق.
كۆرۈپمەن كى دەرۋىشلەر تۆرت سەف،
كى بىر شەيخغە بارچە قىلمىش ئۇنىف.
كى بىر پەردە ئىچرە كەلۇر نالەئى،
بۇلار چۈن قەمەر دوۋرىدا ھالەئى.
كى سامىئ بولۇپ گىريەسىگە ئانىڭ،
چۇ رەھم ئەيلەبان كۆيدى باغرىم مېنىڭ،
تەكەللۇم قىلۇر بۇ ماقالاتنى،
كى ھىجران ئارا كۆيگەن ھالاتنى.
تەئەججۇب قىلىپ مەن ئانىڭ زارىغە،
تەفەككۇر قىلىپ تۇرفە ئەسرارىغە.
قولاق سالسام ئايتۇر ماقالاتلار،
كى يىغلاپ فەلەكدىن شىكاياتلار.
ئەيا چەرخى دۇن كۆرمەدىڭ قان ياشىم،
كى ھىجران تاشىغە نىشاندۇر باشىم.
كى رەھم ئەيلەبان غەمدىن ئازات قىل،
بېرىپ ۋەسل ئەييامىنى شاد قىل.
بەدەندىن كىتىپ ئىشق ئارا قۇۋۋەتىم،
زىھى ئارتىبان ھىجر ئارا مىھنەتىم.
ۋىسالىنى تاپماي مىسالىدا مەن،
جانانىم مىسالى ۋىسالىدا مەن.
سىتەم تىغىدىن چۈن بېغىر پارەدۇر،
فىراقى ئارا زارۇ ئاۋۋارەدۇر.
ھەزىن ئۇن بىلە گىريە ئاغاز ئىتىپ،
كى بىريان قىلىپ ئۆزنى دەمساز ئىتىپ،
تولا ھەرفلەر تىلغە تەكرار ئىتىپ،
تۇرۇپ يىغلادى جاننى ئەفكار ئىتىپ.
بارىپ پەردەنىڭ ئارقىسىغە ماراپ،
شىكاف ئەيلەبان كۆردۇم ئانى قاراپ.

كى بىر تەخت بەرپا دۇرۇر شاھۋار،
ئانىڭ ئۈچىدا ئولتۇرۇر تاجدار.
مۇزەييەن بىساتى مەفرەش ئېرۇر،
ئەجەب خوشنەما تەخت دىلكەش دۇرۇر.
كى بىر نازىنىن ئاندا قىلمىش مەقام،
چۇ ناز ئەھلىدەك ھىچ سۇرمەي كەلام.
كىم ئول زارغە ھىچ قىلماس نىگاھ،
كىيىپ ئولتۇرۇبدۇر فەرەڭى كۇلاھ.
ھەمە خىلئەتى شاھۋارى فەرەڭ،
ئەجەپ دىلرەبايى ئەجەپ شوخ شەڭ.
چۇ ھۆسنىگە غەررە بولۇپ ناز ئېتىپ،
قىيا باقمايىن فىتنە ئاغاز ئېتىپ،
كى ناز ئەھلىدەك كىم ئۇزاتىپ ئاياغ،
قىلۇر ئاشقىنى ئەجەپ بى دەماغ.
كى بىر ناتەۋان كۆزگە سۇرتەر جەبىن،
چىكەر ئالىدا ئانچە نالە ھەزىن.
كۆرۈپ ئول سەنەمنى يىدىم تىرى ئىشق،
ۋۇجۇدۇمنى پارە قىلىپ شىرى ئىشق.
جۇدا ھۇشدىن بىخەبەر ئەقلىدىن،
كى ئىمكان يوق ئېردى ئانىڭ نەقلىدىن.
چىكىپ ئاھ ھەردەم مۇشەۋۋەش بولۇپ،
يىقىلدىم يانىمغە كۆڭۈل غەش بولۇپ.
ساچىپ ئول كىشى يۈزۈمە ئابى سەرد،
ھارارەت كىتىپ ئەندەكى بولدى بەرد.
كۆزۈمنى ئاچىپ يىغلادىم بى ھساب،
سەنەم ئالدىدا چۇنكى شەيغ شەباب.
دىدىمكى ئەيا بىر نابالىغە،
ئۆزۈڭنى سالىپ سەن سەنەم ئالىغە.
دىگىل كى بۇ قايسى سەدەف گوۋھەرى،
بەيان ئەيلەگىل قايسى كان جەۋھەرى.
مۇئەييەن قىلىڭ قايسى گۇلشەن گۇلى،
بىلەي ئانى قايسى چەمەن بۇلبۇلى.
ئانىڭ نىسبەتى قاي شەھىنشاھدىن،
بۇ ئەختەر ۋۇجۇدى قايۇ ماھدىن.
بەيان ئەيلەگىل ئول پەرى ئەسلىنى،
تەھقىق قىلاي ئەسلى ئىلە نەسلىنى.

ئانى كەلتۇرۇپسەن بۇ كۇھسار ئارا،
كى پىنھان قىلىپ كۇھدا غار ئارا.
قايۇ خاندانغە بىرىپ سەن فەرىب،
قولۇڭدا بۇ تاغ ئىچرە بولمىش غەرىب.
دىدى ئول ماڭا: قىل ئۆزىدىن سۇئال،
جەۋابىن بىرۇر ساڭا ساھىب جامال.
بولۇپ سەر بەرەھنە بارىپ مەن يەقىن،
سەلام ئەيلەدىم يەرگە سۇرتۇپ جەبىن.
سەلامىمغە ئول قىلمادى ئىلتىفات،
كەلامىم ئىشتمەي مەنى قىلدى مات.
چۇ تەھرىك ئانىڭدىن پەدىدار ئېمەس،
كۆزى خاب ئالۇدە بىدار ئېمەس.
تەغافۇل ئېرۇر گۇل جەبىنكە رۇسۇم،
جەفاشەرھىن ئاشىقغە ئەيلەپ رۇقۇم.
دىدىم: ئەي پەرى چېھرە قىلدىم سەلام،
سەلامىم جەۋابىغە قىلماي كەلام.
ئەجەب ئولتۇرۇپسەن تەكەببۇر بىلە،
تۇرۇپمەن قاشىڭدا تەھەييۇر بىلە.
قىيىدىن ساڭا يەتسە ئازۇردەلىك،
قىلاي دەفئ سەندىن بۇ ئەفسۇردەلىك.
قىلىپ مەن جەزەئ يالبارىپ دەرد ئىلە،
چۇ قان ياش بىلە چېھرەئى زەرد ئىلە.
ئۆلۇك ياڭلىغ ئول ھىچ بەرمەس جەۋاب،
بارىپ ئالدىغە ئەيلەدىم سەرھساب.
كۆرۈپمەن كى ئول يار ئېرمەس ھايات،
كى تەخت ئۈستىدە ئورناتىپ بەلكى لات.
ياساپتۇر سەنەم نازىنىن پەيكەرى،
قىلىپ نەقش ئىلە ئانى ھۆر پەرى.
تەئەممۇل بىلە فەھىم قىلدىم ئانى،
كى ئول ئاقساقال قىلدى رەسۋا مىنى.
غەزەب نارى باشدىن ئاياغ ئۆرتەدى،
كى ئىشق ئوتى سىنەمدە ياغ ئۆرتەدى.
دىدىم ئاقساقال پۇر رەسۋا كىشى،
دىيانەت ئېلىدىن مۇئەررا كىشى.
جەھالەت تەرىقىدا سەن ئوت پەرەست،
سەنەم ئالدىدا قىلغاي سەن ئۆزنى پەست.

ساقالىڭدىن ئەسلەن ئۇياتىڭ قانى؟
كى بەھۇدە يولدا ھاياتىڭ قانى.
بۇ ئىشغە قىيامەتدە نېتكۇڭ دۇرۇر،
نېدىن بۇت پەرەستلىكدە كەتكۇڭ دۇرۇر.
بۇ كار ئىلە ئېلگە بېرىپ سەن فەرىب،
سەنەمگە ئۆزۈڭنى قىلىپ سەن قەرىب.
بۇ تەدبىر ئىلە خەلقنى ئازدۇرۇپ،
كى مەجنۇن قىلىپ ئەقلدىن يازدۇرۇپ.
قىلىپ سەن جەھاندا فۇسۇنسازلىق،
كى نەيرەڭ ئىلە شۇئبەدە بازلىق.
قويۇپ سەن بۇ يەردە بەلادامىنى،
بۇ تەدبىر ئىلە تەلغ ئىشىپ كامىنى.
دىدى ئاقساقال سەبر قىل توندخۇي،
غەزەبدىن ماڭا قىلماغىز گۇفتگۇي.
قاچان كىمنى قىلغۇم بۇ ئىشغە شېرىك،
بۇ ئىشق ماڭا بولسام جەھاندا تىرىك.
مۇقەييەد بولۇپمەن شۇبۇ دامغە،
چىكىپ ئاھلار سەبەھدىن شامغە.
دىدىم: بىر ئاشىق دەغا ئەيلەدىڭ،
ئۆزۈڭدەك مىنى مۇپتىلا ئەيلىدىڭ.
سەنەمنى كۆرۇپ تۇشتى جانىمغە ئوت،
نە جانۇ جەھان خانىمانىمغە ئوت.
سۇئال ئەيلەدىم ئانى تەقرىر ئىتىڭ،
كۆڭۈلنىڭ ياراسىغە تەدبىر ئىتىڭ.
مۇسەمما نېدۇر ساڭا قىلغىل بەيان،
ھەسەب بىرلە نىسبەت ئۇلاشۇر قەيان.
كى ئۇشبۇ سەنەمدىن مىرادىڭ نىمە،
بۇ ئەشكالىغە ئىنقىيادىڭ نىمە.
سەنەم شەكلى قايسى سەنەمگە مىسال،
بولۇپ سىز مىسالى ئالدىدا پايمال.
دىدى ئول كىشى ئاڭلاماڭ ئەي جەۋان،
بۇ ئەسراردۇر ئاڭلاسە كۆپ زىيان.
كېچىك ئۇشبۇ دەئۋا ماقالاتدىن،
ئۆتۈڭ بۇ فەسەنە خىيالاتدىن.
ئانى ئاڭلابان تارتمە بىھۇدە رەنج،
بۇ مەقسۇر ھوسۇلىدا كۆبدۇر شكەنج.
كى تۇشدۇر بۇ ئىش زىمنى ياخۇد خىيال،
بولۇر ئاڭلاغان ئانى مەجنۇن مىسال.
دىدىم: كەچىمەگەيمەن بۇ ئەسراردىن،
بۆلەك يوق ئىلاج قىلماق ئىزھاردىن.
ماڭا كۆرگۈزۈپ ئەۋۋەلەن شورۇشەر،
كى پەيدا قىلىپ ئىشق ئارا دەردى سەر.
كى ئەمدى تۇتارسىز بۇ ئىشنى خەفا،
مۇئەييەن قىلىپ ئانى كۆركۈز ۋەفا.
نەسىھەت ماڭا بولماغاي سۇدمەند،
ئەگەر ئاڭلاسام بولغاي مەن ئەر جۇمەند.
ئانى ئاڭلاماي ئەسلەن ئارام يوق،
ساڭا ھەم جەھاندا دىمەي كام يوق.
دىدى: ئەي يىگىت قىلسام ئاندىن بايان،
كى زۇلمەت ئوتىدا بولۇر سەن نىھان.
دىدىم: ئاڭلاسام يوقتۇر ئارمان ماڭا،
يوقاتماي قىلىڭ ئەمدى ئەئيان ماڭا.
دىدى سەرگۈزەشتە بىر ئاشفتە ھال،
كى باشىدىن ئاياغ ئاڭلادىم بى مەلال.
ئېتىم بۇ كى نۇئمان سەياھەت شىئار،
كى نۇئمان سەيياھ بولۇپ نامدار.
ئەيا ساقى تۇت كەل مەي بى دىرەڭ،
ئانىڭ زوۋقىدا ئەزم ئەيلەي فەرەڭ.

نۇئمان سەيياھىنىڭ شەھزادە ئەجەمگە باشىدىن ئۆتكەن سەرگۈزەشتىنى بەيان قىلغانى

قوياي يار يادىدا ئاندا قەدەم،
ۋۇجۇدۇم مۇھەببەتدە بولسۇن ئەدەم.
سۇخەن ئەيلەدى بىر ساھىبى فىراق،
ۋۇجۇدۇم مەنىڭدۇر بىلادى ئىراق.
ئاتام بۇ جەھاندىن قىلىپ ئىنتىقال،
كى ئاندىن ماڭا كۆپ قالىپ ئېردى مال.
شەبابەت زامانى بەدايەت ئىدى،
مەنىڭ ۋەرزىشىم كۆپ سەياھەت ئىدى.

كىچىكلىكدە قىلدىم سەفەر ئىختىيار،
شەھەردىن شەھەرگە پىيادە سەۋار.
ئۆزۈن ئۆمرىدە ئۆتتى تۇججارلىق،
خەرىدۇ فۇرۇخت ئەھلى بازارلىق.
نەفس ئەقمىشى ئەمتىئى① بار ئىتىپ،
قويۇپ ناقى پۇشتىغە تەييار ئىتىپ.
يۈرۈپ يەتتە ئىقلىمدا ئارام يوق،
كى ئارام ئىلە خورۇ ئاشام يوق.
كىزىپ ئانچە سەير تەماشا قىلىپ،
يۈرۈپمەن جەھان ئىچرە سەۋدا قىلىپ.
چۇ سەيياھلىق بىرلە مەشھۇر ئولۇپ،
كى نوئمان سەيياھ مەزكۇر ئولۇپ.
قازارلا فەرەڭ سارى قىلدىم سەفەر،
چۇ ئول شەھەر مۈلكىغە قىلدىم گۈزەر.
كى سەنئەت ناما شەھرى زىبا ئىكەن،
مۇسەممە ئاڭا رەنگى دىبا ئىكەن.
شەھەرنىڭ سىياقى ئەجايىب ئىرۇر،
ئەجەپ تەرھى بىرلە غەرايىب ئىرۇر،
كى دەريا لەبىدە ئۇلۇغ بىر شەھەر،
يەنە بىر تەرەفدە بىلادى دىگەر.
ئىكى ياندا ئىكى مەئمۇردۇر،
ئىكىدە ئىكى شاھى مەشھۇردۇر.
ئالقىسسا جارى بولۇپ ئابى يەم،
سۇ ئىچرە سەفىنە يۈرۈر دەمبەدەم.
تۈشۈپ مەن كەلىپ قەلئەگە بار ئىلە،
سەرايىغە كىرىپ بارچە سەركار ئىلە.
سەرەنجام ئىتىپ جۇملە ئەمۋالنى،
قىلىپ جۇستىجۇ مالغە دەللالنى.
ئۆتتۈپ نەچە كۈن كەلدى تۇججار دەپ،
ھەمە ئاڭلادى ھەرنىمە بار دەپ.
ئەدا ئەيلەدىم ھەر كۈنى بامداد،
قىلىپ ئولتۇرۇپ ئىردىم ھەقنى بەياد.
بىناگاھ كىرىپ كەلدى خۋاجە سەرا،
كىلىپ ئولتۇرۇپ ئەيلەدى مەرھابا.
يەنە ئارقەسىدىن مۇخادىملارى،
كى مەزلۇمەلەردىن مۇلازىملارى.
يەنە ئىردى ھەمراھ ئاڭا پىرەزەن،
كۆزى خىرە ئەقلى دۈرۈر تىرە زەن.
دىدى: كۆرسەتىڭ نەچە تۈرلۈك ماتائ،
خەرىد بىزگە ئەيلەڭ كۆرۈڭ ئىنتىفائ.
بۇلار ۋەسفىنى ئەيلەدىم ئىستىھان،
ئۇلۇغنىڭ كىشىسى قىلىپ مەن گۇمان.
چۇ ھۆرمەتلەر ئەتتىم سۇلۇكەت قىلىپ،
تەۋازۇئ بىلە كۆپ مۇھەببەت قىلىپ.
بۇلار مەتلەبىنى سۇئال ئەيلەدىم،
ئۆيىاندىن بۇياندىن ماقال ئەيلەدىم.
تەكەللۇم قىلىپ دىدى خۋاجە سەرا،
مەلىكە جەھان باردۇرۇر خوش لىقا.
چۇ فەرمان يورۇتتى ماڭا ئول قوياش،
تاپىڭ ئەمتىئەئى ئانچە زىبا قوماش.
يازىڭ ئەمدى سىز ئەمتىئەئى بارىنى،
كۆرۈپ ئالغايمىز ئانچە شەھۋارىنى.
ئۆزۈڭدە ئەگەر بولماسا لايىقى،
تەجەسسۇس قىلىڭ ئەمتىئەئى فايىقى.
چىقاردىم ھەمە مالنى دەرمەھەل،
دىگەن سۆزىگە بۇكى قىلدىم ئەمەل.
ئۆزۈمنى بارىنى قويۇپ ئالدا،
يوقىنى تاپىپ قويدۇم ئۆز ھالىدا.
بۇلار ئىلغادى ياخشى ئەجناسنى،
كى بىھال ئىتىپ بىرنەچە ناسنى.
كى ئول خۋاجە بىرلە بولۇپمەن راۋان،
كىلىپ شاھ ئورداسىغە ئولزامان.
ھەرەم قىزلارى باشلادى ئىچكەرى،
كىرىپ كۆردۈم ئەمما ئەجەپ مەنزەرى.
كى قەسرى شەھەنشاھ ئالى دۈرۈر،
ئىرەم قەسرى ياڭلىغ خىيالى دۈرۈر.

---

① بۇ سۆز ئەسلى تىكىستتە «ئەمقە» **بىزلىپ قالدان**

کی ئول قەسر ئارا سەرۋی ئازادلار،
ئىرەم ئىچرە گويا پەرىزادلار.
بۇلار ئىچرە بىر ماھ زوھرە جەبىن،
کی رەشك قەمەر سىمبەر نازىنىن.
گۈل ئەندام سىمەن بەدەن گۈلئۇزار،
دىل ئارام غۇنچە دەھەن مەھە نىگار.
زەقەن بىرلە غەبغەبتە يۈزمىڭ ئەسىر،
کی ئىشق ئەهلی کۆڭلىگە بولمىش ھەقىر.
کی شىرىن زىبان ئىشۋە پەردازدۇر،
تۈمەن جىلۋە بىرلە تۈمەن نازدۇر.
مۇسەلسەل تۈشۈپ کاكۇلی ئەنبەرىن،
مۈنەۋۋەر قىلىپ ئارىزى ئەختەرىن.
چۇ زۇلۇماتلار ئابىھەيۋان كەبى،
ئە ئابى ھەيات ئابى رىزۋان كەبى.
کی ئول جاي ئارا تەخت بەرپا قىلىپ،
چىقىپ ئولتۇرۇپ ئاندا مەئۋاي قىلىپ.
سىپهر ئوچىدا ماھى ئەنۋەر كەبى،
کی قىزلار جۇۋارىندا ئەختەر كەبى.
تۈزۈپ تەئزىيەت ئەهلىدەك غەم سىرشت،
چىكەر ئاھ ھەردەم کی ماتەم سىرشت.
چۇ ئول ھۆرىۋەشنى كۆرۈپ ئولزامان،
کی ئىشقى ئوتى جانغە تۈشتى نىهان.
چۇ ئەۋۋەل نەزەردە كېتىپ ئىختىيار،
جۇنۇن لەشكەری ئەيلەدی تارمار.
يىدىم ئىشق تىرىنى مىژگانىدىن،
يۈرەك قان بولۇپ تىرى پەيكانىدىن.
ئەسىر ئەيلەدی غەمزەسی ئولجەلاپ،
کی فىكرۇ خىيالىمنى ئالدی تالاپ.
خىيال ئەيلەدىم ئۆزنى ئەيلەي ھەلاك،
ۋەيا نەئرە ئەيلەپ گىرىبانىنى چاك.
يەنە سەبر بولدی ماڭا راھبەر،
تەھەممۇل قىلىپ يەرگە تىكتىم نەزەر.
قالىپ ئالىدا قوۋلى رەفتارىدىن،
يېتىپ دىلغە ئافەت بۇ دىلدارىدىن.
تۇرۇپ ئالدىدا تەلمۈرۈپ بىر زامان،
کی پىنهان قىلىپ نالە بىرلە فىغان.
چۇ بىر سائەت ئۆتتى كۆتەردی باشىن،
ئېتىپ مەن تەرەفكە قەلەمدەك قاشىن.
تەبەسسۇم بىلە ئول پەری ئاچتى لەب،
دىدی: ئەي كىشى سەن ئەجەم يا ئەرەب.
کی ئاچىغىل ماتائىڭنی ئەي مۇسلىمی،
كۆرەي قايسى مەقبۇل قايسى كەمی.
يۈگۈردۈم قوپۇپ ئالدىغە يەر ئۆپۇپ،
بولۇپ مۇزتەرىب رەنگى رويۇم ئۇچۇپ.
دىدىم: ئاي يۈزۈڭگە بۇ جانىم فىدا،
قەددىڭ نەخلىگە خانىمانىم فىدا.
ماتائىمنى قىلدىم باشىڭدىن نىسار،
ئۆزۈم ھەم نىسار مەندە يوق ئىختىيار.
کی دەۋام ئەيلەدىم دۇرجلار بابىنى،
تۆكۈپ ئالدىدا دۇررى نايابىنى.
تاڭىقلار تەنابىنی قىلدىم كۇشاد،
چۇبۇپ ئەمتىئەئی بەلكی غەملىك نىهاد.
قىلىپ مەن تەزەررۇئ ئىتىپ ئىزتىراب،
بولۇپمەن نېدىن ئىشق ئىچرە خاراب.
نەزەر قىلدی ئول يار شىرىن سەنەم،
بۇ نەقدىنەلەرنی كۆرۈپ دەمبىدەم.
کی مەقبۇل ئۆلۈپ ھەرنەچە جەۋھەری،
کی جەۋھەر بىلە نەم نەچە گەۋھەری.
ماتائ نەفىسدىن ئالىپ نەچە قات،
دىدی ئەمدی تەئخىر قىلاي ئىلتىفات.
ئايتغىل بۇ جەۋھەرلەرنىڭ قىممەتىن،
يەنە دۇر گۆۋھەرلەرنىڭ قىممەتىن.
يەنە قىلدی فەرمان ماڭا ئول پەری:
قولاق سال ئەيا مۇسلىمی تاجىری.
بۇ نەقدىنەلەرنی قويۇپ مۇندا كەت،
باھاسىنی ئالغىل داغی تاڭلايەت.
ھەلی سىزگە يانماقىغە رۇخسەت دۇرۇر،
كەرەم قىلغاي تاڭلا فۇرسەت دۇرۇر.
بۇ فەرمانىنی ئاڭلاپ بولۇپ شادمەن،
زامانی مەلالەتدىن ئازادمەن.

دىدىم: تاڭلا كەلسەم كۆرەرمەن جامال،
جامالى ئالدىدا يوقتۇر قەدرى مال.
داغى بىر كېلىپ كۆرگەنىم يارنى،
تاپىپ مەن بەلى بەختى بىدارنى.
يانىپ هۇجرەغە كەلدىم ئارمان بىلە،
كى خامۇش بولۇپ ئاهۇ ئەفغان بىلە.
چۇ بىر كۇشەدە ئولتۇرۇپ‌ەن هەزىن،
چېكىپ مەن تاڭ ئاتغۇنچە هىجران غەمىن.
ئىشكنى ئېتىپ يىغلادىم دەرد ئىلە،
چېكىپ ئاه هەردەم دەم سەرد ئىلە.
ئۆزۈمگە دىدىم ئەقلدىن بىخىرەد،
ئانى سەن ئۈمىد ئەيلەمەككە نەهەد.
قاچان ۋەسلى بولغاي مۇيەسسەر ساڭا،
بولۇرمۇ نەسىپ ئول سىمەنبەر ساڭا،
چىكەرسەن جەهان ئىچرە بىهۇدە رەنج،
كى هاسىل ئېمەستۇر بۇ رەنج ئىلە گەنج.
گۇداز ئەتكۇسى بۇ تەئى ئىهتىراق،
كى هازەلفىراق بىينا ئەلفىراق.
ساڭا ئەمدى بولدى دىل ئەفكارلىغ.
كى هىجران بەلاسىدا خۇنخارلىغ.
نىگارىڭ يىراق بولسە نېكتۇك دۇرۇر،
بۇ هىرمان بىلە ئاندا كەتكۈك دۇرۇر.
قىلىپ جىننىلاردەك خىيالاتنى،
چېكىپ تۇرفە هەزيان ماقالاتنى.
يەنە دەپ ئۆزۈمگە فەسانە دىگەر،
كۆڭۈل خوشلۇقىغە نىشانە دىگەر.
ئەگەر ئەيلەسەڭ جاننى قۇربان ئاڭا،
كى قىلسام يولىدا فىدا جان ئاڭا.
بولۇر ئىشق ئارا چۇن ۋەفادارلىق،
سەداقەت تەرىقىدا ئول يارلىق.
دېبان ئول كېچە تارتىبان ئىنتىزار،
تاڭ ئاتغۇنچە ئەفغان بىلە زار-زار.
قىلىپ سۇبهى چۇن ئولزامان سىنە چاك،
سىپهرى ئۇچىگە چىقتى خۇرشىد پاك.
جەنابىغە ئول يارنىڭ ئوغرادىم،
كۆڭۈلنى ئەتىغە كېسىپ توغرادىم.

كىلىپ ئاستانىغە رىققەت بىلە،
ئىشككە ئۇرۇپ باش مۇهەببەت بىلە.
هەمە ئەهلى هاجەتكە زار ئەيلەدىم،
تەمەللۇق بىلە ئۆزگە يار ئەيلەدىم.
پەرى چىهرەگە يەتتى مەندىن خەبەر،
كى رۇخسەت بىلە ئىچكەرى بەردى يەر.
بولۇپ مۇزتەرىب ئالدىدا سارغارىپ،
تۇرۇپ‌مەن ئىشارەت بىلە يالبارىپ.
ماڭا مىهرەبانلىق قىلىپ مەه نىگار،
نىسار ئەتتى چۇن ئەكلىق شورب نەهار.
تەكەللۇم قىلىپ ئول پەرى بەئدەزان،
تۇمەن غەمزە بىرلە باقىپ مەن سويان.
ئەيا مۇسلىمى نەقدنىڭ قىممەتىن،
دىگىل كى مەتائىڭ بارى بىيەقىن.
دىدىم: ئەي نىگارا نىسارىڭ دۇرۇر،
كى جانى جەهان خارخارىڭ دۇرۇر.
تەبەسسۇم قىلىپ ئول پەرى سىمبەر،
ئەتا ئەيلەدى نەچە خان سىم زەر.
دىدىم: ئەي جەمال ئەهلىنىڭ ئەفسەرى،
كى لايىق نىسارىڭغە جان گۆۋهەرى.
تەسەددۇق دۇرۇر نە قىلاي مالنى،
كۆرۈپ رەهىم ئېتىڭ مەندەكى هالنى.
تىكىپ كۆزنى يەرگە تۆكۈپ ياشنى،
ئۇرۇپ يەر ئاستانىغە باشنى.
خىيال ئەيلەدىم ئىنتىقال ئېتكەلى،
ئانىڭ ئىشقىدا تەرك مال ئېتكەلى.
زامانى تۇرۇپ ئەيلەدى ئىلتىفات،
چۇ زۇلمەت ئارا تاپتىم ئابىهەيات.
دىدى ئول: ئەيا مۇسلىمى مال فۇرۇش،
رۇجۇئ قىلغايمەن سائىتى بول خەمۇش.
بۇ هەرف ئىدادىن ياڭى جان تاپىپ،
كۆڭۈل بولدى خوش هۆكمى سۇلتان تاپىپ.
نىگاهى بىلە لەمهە-لەمهە باقىپ،
كى جانى جەهانىغە ئوتلار ياقىپ.
بولۇپ ئىشق ئوتى هەر زامان تېزرەك،
كى سالىپ يۈرەك بولدى ئەنسىزرەك.

چۇ ئەمىر ئەيلەدى خادەمىغە ئول ئاي،
كى تەييار ئەتىلك شەربەتى جانغە زاي.
كى فەرمان تۇتۇپ كەلتۈرۈپ شەربەتى،
ئىنايەت قىلىپ بىزگە جان راھەتى.
كى خۇرشىد ئۆرلەپ بولۇپ چاشتىگاھ،
تەئامى مۇھەييا قىلىپ تەبئ خاھ.
چۇ تەبباخلار كەلتۈرۈپ خانلار،
كى رۇۋغەن سىرىشت شەكەرىن نانلار.
نەچە قىسىمى ئاندا مول لەزىز تەئام،
چۇ تەكلىف ئەتىپ ئەيلەبان ئىھتىرام.
پەرى چىھرە ئولدەم چىكىپ ئوتلۇغ ئاھ،
تۆكۈپ ئەشكلەر ئارىزى بولدى كاھ.
زامانى ئۆتۈپ لوقمەغە قىلدى مەيل،
دىدى: بۇ غىزاغە قىلىپ سەن تۇفەيل.
بەھانەك بىلە قىلدىم ئەندەك غىزا،
ۋە گەرنە يوق ئىردى ماڭا ئىشتىھا.
فەراغەت تاپىپ ئەكلۇ ئاشامدىن،
بولۇپ سەئىر ئالايىش جامدىن.
مەجالسىنى تارقاتتى فەرمان قىلىپ،
ماڭا سۆز قىلىپ ئوينى پىنھان قىلىپ.
ئەيا مۇسلىمى قانچە سەرمايە بار،
كى ماھىيەتىنى قىلىلك ئاشكار.
دىدىم ئەي دىل ئارام سەرۋى سەمەن،
كى ئىلكىدەكى زەر ئىرۇر مىلك تۇمەن.
يەنە سىزدىكى ئول تاپىغۇڭۇز قانچە سۇد،
دىدىم قانچە بەرسە خۇدايى ۋەدۇد.
دىدى ئول يەنە بۇ دىيارى فەرەك،
مۇنىلك نىسفىنى ئايتىغىل بى دىرەك.
دىدىمكى نە قىلسە خۇدايىم ئەتا،
خۇدا بەرگەنىگە بولۇرمەن رىزا.
دىدى ئول سەنەم مىلك تۇمەن فايىدە،
بىرەيكىم ئانىڭدىن داغى زايىدە.
كى بىر خىزمەتىم بار قەبۇل ئەيلەگىل،
بۇ خىزمەتكە ئۆزىنى خۇمۇل ئەيلەگىل.
ساڭا ئەجر بەرگەي خۇدايى جەھان،
خۇدا ھەققى ئەسرارنى تۇت نىھان.

دىدىم: گۇلئۇزارا ساڭا بەندە مەن،
سىنىلك قۇللۇغۇڭدا سەرئەفكەندە مەن.
كى فەرمان قىلىلك ئانچە خىزمەت ماڭا
سىنىلك خىزمەتىلك ئانچە ھۆرمەت ماڭا.
ئەيا مۇسلىمى بەرگەيمەن نامەئى،
رەقەم ئەيلەدىم نامەدە خامەئى.
ئانى جايىغە يەتكۈرۈك بۇ زامان،
تۇتۇك ئانى زىنھار ئىلدىن نىھان.
جەۋابىنى كەلتۈرۈك زەرافەت بىلە،
قەدەم قوي بۇ ئىشقە شجائەت بىلە.
بۇ ئىشدا قىلىلك ئانچىنان ئىھتىيات،
كى ھىچ شەخسىگە ئەيلەمەك ئىختىلات.
بۇ ئىشنىلك ۋۇقۇفى زەرەردۇر ساڭا،
ھەزەر قىلغىل ئاندىن خەتەردۇر ساڭا.
يەنە ئولكى بەش يۈز تۇمەن زەرنى ئال،
سەرەنجام بىرىپ ئانى دۇرجىڭغە سال.
ساڭا مەسلەھەت ئولكى ئاگاھ بول.
تەۋەككۇل قىلىپ ھەقغە ھەمراھ بول.
ھەمە شەيئىنى ئۆتكەرىپ بەھرىدىن،
كى خالى ئىمەستۇر ئەدۇۋ قەھرىدىن.
ھەمە مالىڭىزنى سەرەنجام ئەتىپ،
كەلىلك كارلارنى كى ئىتمام ئەتىپ.
مۇبادا ساڭا يەتسە بىر ھادىسى،
كى دۇنيا زەرگە بولۇر بائىسى.
كەلىپ مەن ساراي ئىچرە ئاندىن يۈرۈپ،
سالىپ كىمەگە مالنى كەلتۈرۈپ.
دىدىم سۆزنى تۇججارلار بارىغە،
ئۆتۈك تىز دەريانىلك ئول سارىغە.
بۇ يەرنىلك ئەمەلدارى زالىم ئىمىش،
كى تۇججارلار ئاندا سالىم ئىمىش.
بۇ سۆزنى بىلىپ بارچە تۇججارلار،
كى مەھكەم سەرەنجام ئەتىپ بارلار.
كۆچۈپ ئول تەرەفدىن بۇيان ئۆتتىلەر،
بۇ سەۋدا ئىلى ھەرقايان كەتتىلەر.
شەھەرگە كەلىپ بولدىلار جابىجا،
بولۇپ مەنزىلى ئاندا كارۋان سەرا.

ئەمانغە كىرىپ بولدى ئاسۇدە هال،
سەرەنجام ئېتىپ بارچە مالۇ مىنال.
فەقىر هەم تۇتۇپ بىر سەراي ئىچرە جاي،
چۇ مەئۋاي بولۇپ بىزگە كارۋان سەراي.
هەمە نەقدىنى ئاندا پىنهان قىلىپ،
كى ئول يار يادىدا ئەفغان قىلىپ.
كېچە يادىدا يىغلاماقدۇر ئىشىم.
نىهان ئوتدا ئىسىغلاماقدۇر ئىشىم.
ئەجەپ ئىش ماڭا بۇيرۇدى سىببەر،
ئانىڭ ۋەهمىدىن ئەلهەزەر ئەلهەزەر.
نىهان تۇتقالى كۆپ قىلۇر ئىهتىيات،
نەدۇر كىم بۇ ئىشغە قىلۇر ئىرتىبات.
بۇ خىزمەتدە جان كەتسە بولغىل رىزا،
كۆرەي ئەمدى ئاخىر نە كەلسە قەزا.
بۇ ۋەسۋاس ئىلە تۈن ئۆتۈپ ئاتتى تاڭ،
كى مۇرغ سەهەر ئولزامان ئۇردى باڭ.
چۇ تەڭرىگە ئايتىپ مۇناجاتلار،
تەلەب ئەيلەبان نەچە هاجەتلار.
قىلىپ زار ئىلە تاڭ نەمازىن ئەدا،
چىقىپ ئىستەدىم ئۆتكەلى ناخودا.
چۇ سوردى خەلايىق بارۇرسەن قايان،
نەچۈك كار ئاندىن كەلۇرسەن قاچان؟
ئۇلارغە دىدىم: ئەي بۇرادەرلەرىم،
كى خۋاجە سەرايدا قالىپدۇر زەرىم.
مەتائۇ جەۋاهىر قىلىپ مەن خەرىد،
كى ئول مالدىن نەقد ئەيلەپ ئۈمىد.
ئانى ۋەقتىدا ئالمىسام خوپ ئېمەس،
كەلىڭ دىدى ئول قالسام ئادەم ئېمەس.
ئەيا دوستلار مەئۋاي قىلىڭ،
فەقىر كەلگۈچە ئەمدى سەۋدا قىلىڭ.
يۈرۈپەن بۇلار بىرلە پەدرۇد ئېتىپ،
سەفىنە ئىچىندە گۈزەررۇد ئېتىپ.
كەلىپ ئولزامان يار دەرگاهىغە،
بىلىندۇردى ئول خوبلار شاهىغە.

تەلەپ قىلدى بىزنى قىلىپ ئىلتىفات،
كىشى چىقتى ئۆيدىن دىدى كىرسۇن پات.
كىرىپ تۈشتى ئولدەم جەمالىغە كۆز،
هىلالى ۋە نوۋرەس نىهالىغە كۆز.
كۆرۈپ چۈن كۆڭۈلگە تۈشۈپ ئىزتىراپ،
كى ئىشق ئوتى ئۆرلەپ ئۇرۇپ پىچۇتاپ.
ئاقىپ ئەشك ئالدىدا بى ئىختىيار،
چىلاپ دامەنىم مىسلى ئەبرى باهار.
ماڭا مىهرەبانلىق قىلىپ ئول پەرى،
كەلىپ① ئانچە ئىلگەركىدىن ئىلگەرى.
دىدى: ئەي مۇسافىر دىيانەت شىئار،
نىهان تۇت بۇ ئەسرارنى زىنهار.
داغى تاپماسۇن هېچ ئادەم خەبەر،
خەبەر تاپسە هەركىم زەرەردۇر زەرەر.
مۆهر باستى ئول رەقئەگە ئولزامان،
لەفافى ئانىڭ ئىردى زەررىن كەتان.
چۇ بىهۇدە ئەيلەپ يەنە بىر نىگىن،
كى قىممەت باها كۆزى دۇررى سەمىن.
قىلىپ نەقش ئاندا بىراۋ نامىنى،
چۇ ئەرز ئەيلەبان هىجرى ئەييامىنى.
دىدى ئول مەلىكە: ئەيا تاجىرى،
كى ئەمدى شەهەردىن چىقىڭ تاشىغارى.
شىمال جانىبىغە ئىرادە قىلىڭ،
بۇ يوللاردا② ئۆزنى پىيادە قىلىڭ.
جۇ بىر فەسەڭ ئول يول ئارا يۈرسەڭىز،
نەمايان بولۇر باغ ئانى كۆرسەڭىز.
كى ئول باغ دەربانىدۇر باشۇكۇه،
تۇرۇپ ئالدىدا بىم ئىلە بىر گۇرۇه.
كى سەردارى ئانىڭ ئىسمى خىسرەۋ ئېرۇر،
كىم ئول شەخس هۆكمىغە پىيرەۋ ئېرۇر.
بارىپ ئول كىشىگە بېرىڭ نامەنى،
ئۆزۈك بىر ياغلىق ئارا خامەنى.
تۇرۇپ ئالدىدا هۆكمىغە كۆز تۇتۇڭ،
نە دىسە ئانىڭ سۆزىگە چىن فۇتۇڭ.

① ئەسلى تېكستتا «قالىپ» يېزىلغان. مەنا ئىپتىۋارى بىلەن «كەلىپ» قىلىپ ئېلىندى.
② ئەسلى تېكستتە «بوللار» دەپ يېزىلغان. مەنائىپتىۋارى بىلەن «يوللاردا» قىلىپ ئېلىندى.

سەنى بىر كىشىگە ھەۋالە قىلۇر،
بارىپ كۆرسەڭ ئۇل ئانچە نالە قىلۇر.
مۇلاقات ئۇلۇپ خەتنى تاپشۇر ئاڭا.
داغى تېز كەلتۇر جەۋابىن ماڭا.
ئانىڭ ئالدىغە بارغانىڭدا دېگىل،
كى ئۇل ناتەۋان يار بىھەد زەلىل.
سەلامى يىبەردى ساڭا ناتەۋان،
ھەزىن مۇپتىلا ھەم ئېرۇر خەستە جان.
كى ئەي يار جانى مۇھەببەت سىرىشت،
بۇ ياڭلىغ قىۇتۇلگەن ئىكەن سەرنىۋىشت.
كۆڭۇل غەرق خۇندۇر، سەن ئەي بى خەبەر،
كى يۈزلەندى باشغە ئەجەب شۇرى شەر.
ئىشىتتىم بۇ سۆزلەرنى ئۇل ماھدىن،
چىقىپ يۈردۇم ئۇل ئالى دەرگاھدىن.
ئەجەب تاشقارى شەھەردىن ئەزم ئىتىپ،
شىمال سارى بارماققە چۇن جەزم ئىتىپ.
دىگەن يول بىلە ئاندا بولدۇم رەۋان،
مۇسافەت يۈرۈپ يول بولدى ئەيان.
كۆرۈپمەن يەقىنراق كېلىپ بىر گۇرۇھ،
بۇلار ئىچرە بىر ئادەمى باشۇكۇھ.
ھەمە تەرزى ئانىڭ مۇبارىز نەما،
كى بىر يۈز كىشى ئالدىدا جابىجا.
مۇكەممەل بارىنىڭ قولىدا ياراغ،
ئىھاتە قىلىپ گىردى ئەترافى تاغ.
مىنى كۆردى ئۇل خەيلىنىڭ سەرۋەرى،
كى دەئۋەت قىلىپ ئالدىغە ئىلگەرى.
يەكىن كەلتۇرۇپ سوردى ئەھۋالىمە،
كى فەھىم ئەيلەدى قوۋلى ئەفئالىمە.
دىدىم: ئاھ، نەيلەي يۈتۈردۇم يولۇم،
كى رەھبەر بولۇپ ئەمدى تۇتغىل قولۇم.
دىدى ئۇل مەنى سەن كى تۇججار سەن،
بۇ تەرزىڭ بىلە ئەھلى بازار سەن.
گۇمان ئولكى سەن ئادەمى مۇسلىمى،
ۋە بەلكىم ئەجەم شەھرىنىڭ ئادەمى.
دىدىم: راست ئايدىڭ كى تۇججارمەن،

چۇ سەۋدا بىلە ئەھلى بازارمەن.
دىدى: بارمۇ قىممەت باھايى مەتائ،
ئانىڭ سەيئى بىرلە تاپىڭ ئىنتىفائ.
غەنىمەت بىلىپ ئۇشبۇ فۇرسەتنى پات،
ئاڭا تاپشۇرۇپ بۇ غەنىمەتنى پات.
يۈزلۈك بىرلە خەتنى قولىغە بېرىپ،
بەھانە بىلە ئاڭا بولدۇم قەرىب.
يىراق تۇردۇم ئەمما ئاڭا كۆز تۇتۇپ،
ئانىڭ سوۋتىدىن مەن بەسى قان يۇتۇپ.
جەۋابىغە ئانىڭ تۇرۇپ مۇنتەزىر،
كەلامىن ئۆزۈمگە قىلىپ مۇفتەخىر.
كۆرۈپ ئۇل ئۈزۈكنى جەنان بولدى خوش،
قىلىپ ئۇل مەھەل باغقە كىرمەككە جۇش.
كىرىپ باغقە چىرلاپ مىنى قاشىغە،
نىشان قىلدى ئاندا بەلا تاشىغە.
كى مەخفى سوراپ مەندىن ئۇل شىرزەن،
بۇ كىمنىڭ دۇرۇر راست ئايغىل سۇخەن،
دىدىم: ساھىبىنىڭ، يىبەردى ساڭا،
بايان ئەيلەگىل مۇددىئانى ماڭا.
سەنىڭ خىزمەتىڭغە ئىبەردى ئۇل ئاي،
بۇ ئىش ھاسىلىغە بولۇڭ رەھنەماي.
دىدى ئۇل: داغى يانە بارمۇ نىشان،
چىقاردىڭكى ياغلىقنى زەررىن كەتان.
ئانى كۆردى ئۇل ئەيلەدى ئىئتىقاد،
كى باغنىڭ ئىشىكنى ئەيلەپ كۇشاد.
دىدى: كىر بۇ باغ ئىچرە كۆر يارنى،
كۆرۈپ ناتەۋان رەھىم قىل زارنى.
ئامانەتنى تاپشۇر سەلامەت ئاڭا،
كى يىلدام بۇيان چىق فەراغەت ساڭا.
تولا سۆز قىلىپ ئ دا بولىمە مەلال،
بولۇر ئاندا ئۆمرۈڭ قۇياشى زەۋال.
ئۆزى چىقتى باغدىن ھەمول پەھلىۋان،
چىقىپ ئۇل ئىشىكدە بولۇپ پاسىبان.
چىقىپ سەير قىلدىم بۇ گۈلشەن ئارا،
كىلۇر ھەر تەرەفتىن فىغانۇ سەدا.

تەئەممۇل قىلىپ مەن تۇرۇپ بىر نەفەس،
كۆرۈندى كۆزۈمگە تۆمۈردىن قەفەس.
قەفەس ئىچرە شەھزادەئى نەۋجەۋان،
كى بۇلبۇل سۈفەت ئەيلەمىش ئول فىغان.
دېدىم مۇددىئا ئۇشبۇدۇر مەن باراي،
ئامانەتنى ئول زەرغە تاپشۇراي.
بارىب ئالدىغە ئىھتىرام ئەيلەدىم،
نىگاردىن ھەرف كەلام ئەيلەدىم.
تەۋازۇ بىلە بەلكى قىلدىم سەلام،
ئەدەب بىرلە ئالدىدا قىلدىم قىيام.
كۆرۈپبەن كى ياشى ئېرۇر ئىكى ئون،
ئەلەمدەك قەددى غەمدە بولمىش نىگۇن.
تەفەككۇر ئىچىدە تەھەييۇر قىلىپ،
تەھەييۇر ئىچىدە تەفەككۇر قىلىپ.
باشىنى سالىپ ئولتۇرۇپدۇر مەلال،
چۇ غەم تابىدىن سارغارىپدۇر جەمال.
باشىنى كۆتەردى ماڭا باقتى ئول،
شىكافى قەفەسدىن داغى سۇندى قول.
دېدى: سەن نەچۈك ئادەمى زادەسەن،
ئەجايىب ئەزىم ئىشغە مۇئتادەسەن.
سەلام ئەيلە دىبەك يوق سەلامەتلىگىم،
بۇ ئەجرىم كى بولغاي قىيامەتلىگىم.
نە دەپ مۇندا كەلدىڭ مۇرادىڭ نىمە،
يىتىم زارغە ئىنقىيادىڭ نىمە؟
دېدىم: ياردىن كەلتۈرۈپبەن پۇتۇك،
پۇتۇك بىرلە ياغلىق ئىچىدە ئۈزۈك.
دېدى: يار كىمدۇر، ئاتىدۇر نىمە،
كى ئىرسال قىلغان خەتىدۇر نىمە؟
قولىغە بىرىپ مەنكى بۇ نامەنى،
نىگىن بىرلە ياغلىقداكى خامەنى.
ئالىپ ئىلكىگە رەقئەنى ئول جەۋان،
كى مەزمۇننى كۆردى مەندىن نىھان.
باشىن ئىرغاتىپ ئولزامان چەكتى ئاھ،
دېدى: ھەق ئۆزى بولغۇسىدۇر پەناھ.
ھەمە مۇشكىل ئىشغە مۇسەببىب ئۆزى،
كى مۇزتەر كىشىگە مۇقەررىب ئۆزى.

تىلىدا ئايتىغان سۆزىن ھەم دېدىم،
ساڭا ئولپەرى يار ھەمدەم دېدىم.
دېدى: بۇ مەلامەت خۇدانىڭ ئىشى،
ئانى تارتماي چارە يوقتۇر كىشى.
ئانىڭ ئىشقىدا بولدى جانىم قەفەس،
ماڭا بولغۇسى تەڭرى فەريادەرەس.
ئانىڭ يولىدا مەن بولۇرمەن فىدا،
داغى ئىشقىدا ئۆلگەنىمگە رىزا.
دىگىل مەندىن ئول يارغە كۆپ سەلام،
ئانىڭ يادى جان تەن ئارا سۇبھ - شام.
داغى ھىجرىدا بولدى ئالەم قەفەس،
جەھان كەتسە، بولسە ئانىڭ يادى بەس.
يەنە بىر كۆرۈپ ئەيلەسەم خەيرباد،
نە ئەرمان كۆڭۈل ئىچرە تاپسام مۇراد.
نەسىب ئولماغاي ئەمدى بىزگە ۋىسال،
بىلۈرمەن خەلاس ئولماقىمدۇر مەھال.
يەنە ھەم دىگىل ئول نىگارىمغە سۆز،
كى ئول ناتەۋاندىن ئۈمىدىڭنى ئۈز.
كى قىلسۇن سۆكۈت نامە پەيغامىنى،
چۇ فاش ئېتمەسۇن ئىشق بەدنامىنى.
بولۇر بائىس فىتنە بىرلە فەساد،
بۇ ئالەم بولۇر مىسلى يۇۋمۇتتەناد.
بۇ سۆزنى دېدى يىغلادى ئانچىنان،
بولۇپ لەھزە خۇناب ئەشكى رەۋان.
قويۇپ ئېردىم ئاندىن چىقىشغە قەدەم،
بىناگاھ پەيدار ئۆلدى خەيلى ھەشەم.
كى ئەترافى باغدا بولۇپ ذۇلغۇلە،
ئەزىم شەرەفى بىرلە ئەجەب ۋۇلۋۇلە.
كى ھەيرەتدە تاپماي قاچىشغە ئىلاج،
بۇ رووشەن جەھان كۆزۈمە بولدى داج.
چۇ دەرۋازەدىن كىردى خەيلۇ سىپاھ،
ئەجەب ۋەھمىدىن بولدى ھالىم تەباھ.
قەۋۋى شەكىللەرنىڭ قولىدا ياراغ،
قويۇپ بارچەسى مەن تەرەفكە ئاياغ.
كىلىپ ئۇردى شەشفەر بىلە باشىمە،

ئانىڭ پەردەسى ئورنادى قاشىنە.
يىقىلدىم بۇ باغ ئىچرە بىھۇش ئولۇپ،
ئۆلۈكدەك زەمىنغە ھەم ئاغۇش ئولۇپ.
چۇ بىر سائەت ئۆتتى ماڭا كەلدى ھۇش
بولۇپدۇر تەلەڧ ئاندا جۇشۇ خۇرۇش.
ئۆزۈمنى كۆرۈپ‌ىەن بىراۋ ئوشىندە،
بىراۋ يوقكى بەلكى ئىكاۋ ئوشىندە.
بىرى سۆز قىلۇر ئاندا ھەمراھىغە،
تۈشۈپ ئىردى ھوشۇم بەلا چاھىغە.
چۇ خىسرەۋ مۇنى ئاندا تاشلاپ كىتىپ،
چۇ بىزگە مۇنى ئاندا تەڧۋىز ئىتىپ.
تەرەددۇد بىلە قىلدىلار گۇفتىگۇ،
مۇنى تاشلابان ئەيلەسەك جۇستىجۇ.
كى خىسرەۋ جەنابىدىن ئالساق خەبەر،
بۇ نادان بۇ يەردە ئۆلەر يا كىتەر.
يەنە بىرسى دەپ بۇ مۇرۇۋۋەت بىلە.
بۇ رەڭ بىۋەفالىق فۇتۇۋۋەت بىلە.
مۇنى تاشلاساق خوب ئىمەس دەھر ئارا،
كى بۇ ناتەۋان مۇندا بولمىش يارا.
چىكىپ ئاھلار بۇ ئىكى ئادەمى،
تەئەسسۇف بىلە ئانچە ئارتار غەمى.
دىدى: ھەيڧ شەھزادە بولدى قەتىل،
كىتىپ بىگۇناھ بولغاي ئەجرى جەمىل.
دىدىم كى ئەيا دوست ئەھلى رەفىق،
بۇ دەرماندەلىكدە بولۇپ سىز شەفىق.
سورارمەن سوئال ئەزبىرايى خۇدا،
جەۋابىنى ئايتىڭ ماڭا بى ئەبا.
نەچۈك سىرۇر ئاشكار ئەيلەگىز،
تۇتۇلغان كۆڭلنى بەھار ئەيلەگىز.
تەئەسسۇف قىلۇر سىز ئانىڭ مەرگىگە،
ئەجەل بادى تەگمىش گۈلى بەرگىگە.
دىدىكىم ئۇلار تۈرفەراق سۆز ئىشت،
كى مەئشۇق دەپ ئۆلگۈسى بۇ يىگىت.
يەنە سوردۇم ئول سىرنى رووشەن قىلىڭ،
مىنى ناتەۋانغە مۇئەييەن قىلىڭ.

كى مەئشۇق كىم، كىمدۇرۇر ئاشقى،
بولۇپدۇركى ئول ئىشقىنىڭ لايىقى.
چۇ مەئشۇق ئاشقنى ئۆلتۈرگەنى،
نىدىن مەشۇقىنىڭ تۆكۈلمىش قانى.
نە بائىس دۇرۇر بولغۇسى ئۇشبۇ ھال،
بۇ ئىشدىن بولۇپ‌ىەن ئەجەب گونگۇ لال.
دىدىكىم ئۇلار سۆزگە سالغىل قۇلاق،
كى سالغان فەلەكنىڭ جەفاسىغە باق.
قازاندەك قارارسۇن فەلەكنىڭ ئۆزى،
ئانى كۆرمەسۇن ھىچ ئادەم كۆزى.
جەفا بىرلە جۇفتدۇر ۋەفا بىرلە تاق،
ئىشەكدەك كىشىگە بىرىپ مەنگ بىراق.
مەسىھدەك كىشىگە بىرىپ بىر ئىشەك،
قاچىپ ئاقىبەت جايى بولدى بۆلەك.
دىدى: ئاشىق ئول شاھنىڭ دۇختەرى،
كى مەئشۇقەسى ئول بەلا جەۋھەرى.
بۇ قىزنىڭ ئەمىگ زادەسىدۇر يىگىت،
كى ئىشق ئەھلى ئەفتادەسىدۇر يىگىت.
بۇ شۇرىشغە بولدۇڭ سەبەب ئەي كىشى،
چۆ قاسىد ئۆلۈپ سەن نە دەپ ئەي كىشى.
ئاڭا نامە ئىلتىپ قوپاردىڭ تۇمان،
چۇ بولدى قاراڭغۇ بۇ رووشەن جەھان.
ئارادا يۈرۈپ فىتنە پەيدا قىلىپ،
ئەجەپ شۇرۇ غەۋغانى بەرپا قىلىپ.
ئۆزۈڭ باشىغە ئەيلەدىڭ كۆپ جەفا،
كى پەيدا بولۇر ئەمدى تۈرلۈك بەلا.
دىدىم: نە ئۈچۈن ئۆلتۈرۈرلەر ئانى،
گۇناھى نىدۇر يوق قىلۇرلار ئانى.
دىدىكىم بۇ ئىش شەرھى بىھەد تەۋىل،
تەۋىل ئەيلەمەي سۆزنى قىلغىل قەلىل.
دىدىم: ئەي يارانلار بۇدۇر ئىلتىماس،
كى ئايتىڭ مەنى ئاندا ئەيلەپ قىياس.
مەنى ئاندا يەتكۈر بىزرايى خۇدا،
قودۇمىڭغە ياران بۇ جانىم فىدا.
سۆزۈمگە مەنىڭ ئۆزنى قايىل ئىتىپ،

بۇ رەنجۇر تەننى ھەمايىل ئېتىپ.
چۇ داخىل بولۇپ شەھ ئىماراتىغە،
كى جايى ئەمارەت مەھاباتىغە.
كى باغ ئىچرە خىلۋەتدە قويدى مەنى،
بولۇپ مەسكەنىم ئاندا بىر گۈلشەنى.
خىيالىم بۇدۇر كۆرسەم ئول يارنى،
جەفاجۇي دىلبەر ستەمكارنى.
شەجەر سايەسىدا مەنى قويدى پات،
دىدى ئەي بۇرادەر بۇ مەسكەندە يات.
بۇلار سەير قىلماق ئۈچۈن باغ ئارا،
كىرىپ كەتتى ئەشجار يافراق ئارا.
كى ئول باغ ئارا جايى پىنھان ئىكەن،
كى ئەترافىدا ئانچە ئەشجار ئىكەن.
بۇ ئۈستەك كەناردا زەررىنە تەخت،
كى تەخت ئۈزرە مەبسۇت دىبايى رەخت.
كى مەشئەل بىلە ھەر تەرەفدە چىراغ،
ئانىڭ نۇرىدىن رووشەن ئېردى بۇ باغ.
بۇ تەخت ئۈستىدە ئولتۇرۇپ پادشاھ،
كى ئول شاھ فەرقىدا زەررىن كۇلاھ.
تەفەككۇر بىلە ئولتۇرۇپ خەشمناك،
ئانىڭ ۋەھمىدىن بولدى جايىم مەغاك.
قاراپ ئولتۇرۇپ بەن يىراقدىن ماراپ،
ماراپ ئولتۇرۇپ بەن يىراقدىن قاراپ.
بىناگاھ يىراقدىن كەلۇر ئولپەرى،
كى قايىسى پەرى شاھنىڭ دۇختەرى.
خىرامان كەلىپ تەخت قاشىغە ئول،
چۇ باغلاپ يىراقدىن ئاتاسىغە قول.
كى رۇخسەت بىلە ئولتۇرۇپ قاشىدا،
كى مەئشۇقنىڭ كۆپ غەمى باشىدا.
ئاتاسى بەسى قىلدى ئىززەت ئاڭا،
مۇئەززەز تۇتۇپ ئانچە ھۆرمەت ئاڭا.
كى ئاغۇشغە تارتىپ ئول ماھنى،
سۆيۈپ جەبەسىگە چېكىپ ئاھنى.
جەمالى بىلە تاپتى كۆڭلۈم سۇرۇر،
يىراقتىن قاراپ تاپتىم ئانچە ھۇزۇر.

يەنە كەلدى ئالدىغە ئىكى رەفىق،
مەنىڭ مەسكەنىدە بولۇپ مۇتتەفىق.
بۇلاردىن سوراپ مەن ئەيا راھبەر،
بۇ ئىشدىن فەقىرنى قىلىڭ باخەبەر.
ئۇلار ئايدى ئاڭلاڭ بۇ ئەسرارنى،
كۆرۈپ كىم بۇ شەھدەك ستەمكارنى.
بۇرۇن بۇ شەھەردە شەھريار ئىدى،
بىلاد ئەھلىگە شاھ- داۋار ئىدى.
كى ھالا بۇ شەھدۇر بۇرادەر ئاڭا،
چۇ ئۆز ۋەقتىدا بارچە چاكەر ئاڭا.
قالىپ ئېردى ئاندىن كىچىك بىر ئوغۇل،
جەھاندا بەلاغە شېرىك بولدى ئول.
بىناگاھ يېتىپ شەھغە بادى ئەجەل،
ۋۇجۇدى بىناسىنى قىلدى كېسەل.
چۇ فەھم ئەيلەدى ئۆمرىدە يوق ۋەفا،
بولۇرمەن بۇ رەنج ئىچرە ئاخىر فەنا.
چۇ جەمئ ئەيلەدى ئەقرەبا خيشلار
رەئايا ۋە تۇججار دەرۋىشلار.
قەرىنداشىغە كۆپ ۋەسىييەت قىلىپ،
چۇ تاپشۇردى تەختىن ۋە دىئىئەت قىلىپ.
دىدى: ئەي بۇرادەر نەسىھەت ساڭا،
نەسىھەتنى ئەيلەپ ۋەسىييەت ساڭا.
قىلىڭ تەربىيەت ئۇشبۇ فەرزەندنى،
مۇئەززەز تۇتۇڭ بۇ جىگەر بەندنى.
كەمالىغا يەتكەندە داماد ئېتىڭ،
بېرىڭ شاھلىقنى ئانى شاد ئېتىڭ.
ۋەسىييەت بۇدۇر ئىلتىماسىم بۇدۇر،
كى ھەققىدە قىلغان قىياسىم بۇدۇر.
بۇ سۆزنى ئۇلار كۆردى مەئقۇل بەسى،
كى شەھزادىگە بولدى بۇ شەھ ۋەسى.
مۇنى دەپ كى ئاخىر قەزا بولدى ئول،
كى تەختى ئۈزە پادشاھ بولدى ئول.
نەچە ۋەقت شەھلىقدا تاپتى ئورۇن،
ھەۋا ئىچرە بولدى ئىشى ۋاژگۇن.
بۇ شەھزادە چوڭ بولدى تاپتى كەمال،

كى پەيدا قىلىپ ئانچە ھۆسنۇ جەمال.
بۇ شەھنىڭ قىزى بىرلە ھەمسال ئىدى،
يىگىتكە بۇ قىز ئانچە بەدھال ئىدى.
بۇلار بىر ھەرەمدە جەھان شاد ئىدى،
مۇشەئىيد بىلە غەمدىن ئازاد ئىدى.
بۇ شەھ بۇزدى نىيەتنى ئەيلەپ جۇد،
كى فاسىد خىيال دىلدا تاپتى ۋۇجۇد.
بولۇپ غەررە دۇنياغە قىلدى سىتەم،
كى زۇلم ئەيلەمەك سارى قويدى قەدەم.
چىراكىم بۇ شەھزادە تاپتى كەمال،
كى شەھلىقغە لايىق بولۇپ يالۇبال.
تۇرۇپ رەشكىدىن قىلدى ئەندىشەئى،
كى تەزۋىر ئىلە قىلدى بىر پىشەئى.
ۋەزىرى بىلە ئەيلەبان مەسلىھەت،
كى بەند ئەيلەمەككە قىلىپ مەشۋەرەت.
دىدى ئول ۋەزىر ئەي شەھى كامران،
بۇ شەھزادەنى بەند ئىلە قىل نىھان.
تۆمۈردىن قەفەس ئەيلەسەك دىلپەسەند،
كى قىلساق مۇنى ئول قەفەس ئىچرە بەند.
بېرىپ ھەر كۈنى مۇناسىپ غىزا،
غىزا بىرلە ئەقلىنى قىلساق قارا.
ئەزاب ئىچرە بولغاي ئۇ زارى سارىغ،
ئانىڭ شەكلى مايمۇن بولۇر يا ئايىغ.
ئانى جىننەلىق بىرلە مەشھۇر قىل،
ۋە بەلكىم ئۆزۈڭدىن ئانى دۇ قىل.
كى بىر جاي خالىدا باقماق كەرەك،
ۋە بەلكىم شەھردىن چىقارماق كەرەك.
ئەگەر بولسە چوڭ سەلتەنەت كەتكۈسى،
سەنى ۋە مەنى خاكىرەھ ئېتكۈسى.
قىزىڭ ئاشىق ئولمىش بۇ شەھزادەگە،
كى ئولتۇرغۇسى ئۇشبۇ سەجادەگە.
بۇ ئىشدىن ساڭا كۆپ مەلالەت يىتەر،
مەلامەتدە ئاخىر خىجالەت يېتەر.
مەلامەت قىلىپ ئانى دىۋانە دەپ،
ھەمە خەلق ئارا بولدى ئەفسانە دەپ.

كى تۆھمەت بىلە نارەۋا قىلدى بەند،
بۇ ئىشلار ئېمەس ھىچ كىمگە پەسەند.
ۋەزىرنىڭ سۆزى بىرلە بۇ باغ ئارا،
چۇ بەند ئەتتى ئەشجار يافراغ ئارا.
ھەدىقە ئارا قويدى ئانى نىھان،
ۋە بەلكىم ئىشىكدە قويۇپ پاسبان.
كۆرۈپ سەن قەفەس ئىچرە ئول زارنى،
كى قاسىد بولۇپ تاپتىڭ ئازارنى.
كى ئول پاسبان ئىسمى خىسرەۋ ئىدى،
تۇرۇپ يۈز كىشى ئاڭا پىيرەۋ ئىدى.
ئاڭا ئەيلەپ ئېردى پەرى ئىتتىھاد،
قىلۇر ئېردى چۈن تۆھفەلەر بىرلە شاد.
سەنى ئول كىشىگە سىپارىش قىلىپ،
ئىبەرگەن ئىكەن ئاڭا نازىش قىلىپ.
چۇ ئىلتىپ سەن ئول زارغە نامەنى،
ئاچىپ كۆردى ئول رەقئەدە خامەنى.
كى مەزمۇنى خەت بۇ ئىكەن ئاڭلاغىل،
كى ئىشق ئەھلىنىڭ قوۋلىنى تىڭلاغىل.
كى ئول زارغە ناتەۋاندىن سەلام،
كى لەيلى سۈفەت خەستە جاندىن سەلام.
سەنىڭ فۇرقەتىڭدە بەسى زارمەن،
كى ھىجران شىرارىدا بىمارمەن.
چۇ فۇرقەت ئوتىدا سەمەند بولۇپ،
كۆيۈپ ئورتەنىپ بەلكى ئەخگەر بولۇپ.
سەنى كۆرمەيىن قالمادى تاقەتىم،
خەلاسىغە تەگرىگەدۇر ھاجەتىم.
يەنى ئولكى قىلسام ئاتامنى ھەلاك،
ئانىڭ جىسمىنى ئەيلەسەم زىرى خاك.
ئىكاۋلان تاپىشساق فەراغەت بىلە،
تۇرۇپمەن كى ئۇشبۇ خىيالات بىلە.
كى بىر ۋەقتنى تاپغايمەن ئاقىبەت،
قىلۇرمەن ئانى يەر بىلە يەكجىھەت.
زاردىن خەلاس ئولغايمىز ئولزەمان،
سۆزۈم بۇ دۇرۇر سىزگە قىلدىم ئەيان.
بۇ ئەسرارنى ئاڭلاپ ئېردى بىراۋ،

قىلىپ ئاشكارا قوپاردى غەراۋ.
ئاتاسىغە يەتكۈردى بۇ رازنى،
كى شەھ ئولزەمان سۆيدى غەممازنى.
چۇ فەرمان قىلىپ شاھ زالىم نەما،
يىگىت بىرلە قاسىدنى قىلغىل ئەدا.
بۇ زالىم بولۇپ ئانچىنان دەرغەزەب،
ھەلاك ئەيلەمەكلىككە قىلدى سەبەب.
كى خىسرەۋنى باغلاپ كىلىك مۇندا پات،
كېسىپ باشىنى ئەيلەي ئانى مەمات.
ئانىڭ يارلىغىغە ئەمەل ئەيلەبان،
كىلىپ ئېردى باغقە جەدەل ئەيلەبان.
ساڭا زەخمنى ئۇردى شەشفەر بىلە،
قەفەس بەندىنى كەستى خەنجەر بىلە.
چۇ خىسرەۋ قاچىپ بەلكى بولدى نىھان،
يىقىلدىڭ داغى سەن بولۇپ خەستە جان.
قەفەس بىرلە كەلتۈردى شەھزادەنى،
كى ھىجران بەلاسىغە ئامادەنى.
ئانى ئۆلتۈرۈشكە قىلىپ مەسلىھەت،
ۋەزىر بىرلە قىلدى كېڭەش بىر نىيەت.
چۇ بىھۇش بولۇپ، مەن سەنى تاشلادى،
كى زۇلۇم ئەيلەمەكنى داغى باشلادى.
ۋەزىر بىرلە شاھ ئەيلەدى گۇفتىگۇ،
بۇ ئىش دەفئىگە ئەيلەسەڭ جۇستىجۇ.
بۇ سۆزلەرنى دەپ ئول ئىكى مىھرەبان،
كى ئەسرارنى قىلغاي ئەمدى ئەيان.
باقىپ ئولتۇرۇپمەن تەۋەققۇف بىلە،
بۇ ئىشلارغە ھەردەم تەئەسسۇف بىلە.
بىناگاھ ئول ئاي كەتتى شەھ قاشىدىن،
ۋەزىر كىردى ئولدەم ئىشىك تاشىدىن.
تەھىييەت ئەدا ئەيلەدى شاھغە،
ھەمانا قويۇپ باشنى دەرگاھغە.
دىدى ئول: ئەيا شاھ ئالىجەناب،
چۇ دەۋران ئىلىدە ھۆكۈمەت مەئاب.
مەنىڭ خاتىرىمغە كەچىپدۇر خىيال،
كى ئول قىزنىڭ ئۆمرى تاپسە زەۋال.
ھەمە خەلقى ئالەمگە ئىبرەت بولۇر،
بۇ ئىش سىزگە ئالەمدە غەيرەت بولۇر.
بولۇر دەفئە سىزدىن مەلامەت ئوتى،
ئۆچۈپ كۆل بولۇر بۇ خىجالەت ئوتى.
ۋەزىرغە دىدى شاھ زۇلمەت سىرىشت،
بۇ تەقدىر ئىكەندۇر ماڭا سەرنەۋشت.
ئەگەر رازى بولسە مەنىڭ دۇختەرىم،
ھەلاك ئەتسۇن ئۆزنى بېرەي خەنجەرىم.
ۋەزىر مىكر ئىلە كەلدى قىز ئالىغە،
ئانى باغ ئارا كەلتۈرۈپ خالىغە.
قىلىپ سۆز مەلامەتنى ئاغاز ئىتىپ،
كى ئالدىدا ئۆزنى فوسۇنساز ئىتىپ.
نەچە سۆز دىدى ئول ئەجەبدىن ئەجەب،
كەلىپ قىزغە ئول سۆز تەئەبدىن تەئەب.
چۇ ئاخىر سۆزى ماڭا تاپتى قارار،
مەلامەتكە قالدى ئاتاڭ شەھريار.
كى ئاشىق بولۇپ سەن يەتىم زارغە،
قالىپ سەن جەھان ئىچرە گۇفتارغە.
كى يادىدا چەكتى فىغان ئاھ ۋاي،
داغى دىلدا چەكتى نىھان ئاھ ۋاي.
كى يالغاندۇرۇر بەرگەنىم ئاڭا خەت،
غەلەتدۇر غەلەتدۇر غەلەتدۇر غەلەت.
ئۇياتدىن باقىپ يەرگە ئولدەم پەرى،
خىجالەتدە زەئفەر بولۇپ مۇزتەرى.
ۋەزىر ئەيدى: ئەي، ئابرۇيى جەھان،
ئاتاڭدۇر بۇ كۆلفەتدە قىل شادمان.
ئاتاڭدىن تىلە ئول ئوغۇل مەرگىنى،
كى ئاسراڭ خەزاندىن بۇ گۈل بەرگىنى.
مەلىكە دىدى: ئەي ۋەزىر بۇ كېچە،
بارۇرمەن ئاتامغە سۆزۈم بار نەچە.
ھەلى سەن يانىپ يولدا ئارام تۇت،
ئاتام خىزمەتىدە بارىپ جام تۇت.
ۋەزىر شاد خورام يانىپ جايىغە،
چۇ ۋەئدە بېرىپ كەلدى مەئۋايىغە.
چۇ ئەرز ئەتتى شەھغە مەقالاتنى،
قىزى ئەيلەگەن بۇ خىيالاتنى.
تەۋەققۇف قىلىپ ئول كۈنى كەچغەچە،

يەنى كەلدى فىتنە ۋەزىر بۇ كېچە.
دىدى: ئەي مەلىكە قوپۇپ تېز بار،
سەنى دەپ ئاتاڭ تارتادۇر ئىنتىزار.
چۇ ۋەئدە قىلىپ سەن ئاڭا قىل ۋەفا،
بارىپ شاھغە ئۆزرى قىلغىل بەجا.
دىدى: ئەي ۋەزىر ئەمدى ئەيلەي خىرام،
تۇراي شاھ يانىدا قايىم مەقام.
خۇرۇج ئەتتى ئول ئاي جەھان يارۇتۇپ،
ئانىڭ يادىدا ھەر زەمان قان يۇتۇپ.
كۆرۈندۈك كۆزىگە بۇ ئىكى نەفەر،
دىدى: بۇ مۇسافىرنى ئىلتىڭ بەدەر.
ئانىڭ سۆزى بىرلە كۆتەردۈك سەنى،
كى بىھۇش ياتىپ بەلكى جانسىز تەننى.
كۆتەرگەن زەمان نالە چېكتىڭ ھەزىن،
ھەمانا، تىرىك دەپ كۆتەردۈك سەكىن.
سەنى ئەمدى ئەبساردىن ئۆتكەرىپ،
سەنىڭ جايىڭا ئەمدى بىللە بارىپ.
كى يۈز ئەشرەفى چىقتى جەرراھغە،
قىلىپ دەۋر دەھ ئەمرى سەيياھغە.
ئانى ئالغۇمىزدۇر تەمەسسۇك بىلە،
ئۈمىد بىرلە ماڭدۇق تەھەررۇك بىلە.
دىدىم كىم بىرەي سىزگە بولسۇن ھەلال،
فەقىرزار ئۈچۈن بولدۇڭۇزلار مەلال.
مەئەلقىسسە ئولدەم چىقىپ ماجرا،
كى پەيدا بولۇپ بىر نەچە قاپ-قارا،
قەفەسدىن چىقاردى كى شەھزادەنى،
چۇ ئولتۇرغۇزۇپ زار ئەفتادەنى.
ئانىڭ قەتلىغە ئەيلەدى يارلىغ،
ئاڭا قىلماڭىز ئەسلەن دىلدارلىغ.
مەلىكە قوپۇپ ئالدى ئىلكىگە تىغ،
كېسەي يارنىڭ باشىنى بى دەرىغ.
يۈگۈردى ئوشۇل يارنىڭ قاشىغە،
چۇ تىغنى تەگلەپ ئەزىز باشىغە.
كەلىپ ئاھ دەپ تاشلادى تىغنى،
تۆكۈپ كۆزىدىن قەترەلىك مىغنى.
چېكىپ نالە قىلدى ئەفغان بەسى،
تۆكۈپ كۆز يولىدىن تولا قان بەسى.
ئەيا ناتەۋانىم كۆزۈم گەۋھەرى،
يولۇڭدا فىدادۇر كۆڭۈل جەۋھەرى.
بۇ كۆز بولسە كور، كۆرمەسەم كاشكى،
بۇ ياڭلىغ كۆرۈپ يۈرمەسەم كاشكى.
جەھاندا يۈرۈپ نە قىلاي سەنسىزىن،
تىرىكلىك ماڭا ھەر نەفەس مىڭ قىيىن.
جەھاندا قىلىپ بىزنى ھەيران فەلەك،
جەفادىن بېغىرنى قىلىپ قان فەلەك.
نە ھەددىم دۇرۇر تىغ سۈرمەك ساڭا،
بەھانە دۇرۇر بەلكى كۆرمەك ماڭا.
جەمالىڭنى كۆرمەككە مۇشتاق ئىدىم،
كى ھىجران بەلاسىدا ئىغلاق ئىدىم.
باشىغە ئۇرۇپ ئەيلەدى كۆپ خۇرۇش،
كى پىچ ئەيلەبان جىسمىدىن كەتتى ھۇش.
يىقىلدى يىگىت ئالدىدا شۇلزەمان.
ئۆلۈكدەك بولۇپ چىقتى گوياكى جان.
مۇنى كۆردى شەھ بولدى بىھەد مەلال،
غەزەبدىن بولۇپ ئانچە تەغيىر ھال.
قىزىنى ئالىپ باردى بىر كۈشەگە،
ئىتاب ئەتتى كۆپ تۈشتى ئەندىشەگە.
دىدى: ئەي مەلامەت نىشانى قىزىم،
ئاتاڭنىڭ كى جانى جەھانى قىزىم.
بۇ كېچە سەنى ئەيلەدىم ئازمۇد،
كى ئەسرار پىنھان چۇ تاپتى ۋۇجۇد.
گوماندىن چىقىپ مەن زەمىر ئولدى پاش،
بۇ ئەندۇھدىن بولدى جانىم خەراش.
ئوغۇلنىڭ باشىنى قىلىڭلار جۇدا،
قىلىپ شۇم نەفەس بىرلە ئولدەم نەدا.
ۋەزىر كەلدى ئولدەم خوش ئامەد قىلىپ،
ئانى ئۆلتۈرۈشكە دەرئامەد قىلىپ.
نەيامىدىن ئەيلەپ بەرەھنە قىلىچ،
ئوغۇل ۋەھم بىرلە بولۇپ پىچ پىچ.
ھەۋالە قىلىپ كەلدى ئالدىغە تىغ،
كېسەي دەپ ئوغۇل باشىنى بى دەرىغ.
ئۈزۈپ غۇنچەنىڭ باشىنى بى خىرەد،

قلبپ تىغ ئىلە قانغە ئاغۇشتە خەد.
قەزارا كىلىپ سىنەگە تەگدى ئوق،
جەھان سەفھەسىدىن ۋەزىر بولدى يوق.
تىگىپ غەيب ئوق ئاڭا يەتتى قەزا،
يىقىلدى ۋەزىر بولدى جاندىن جۇدا.
قوپۇپ فىتنەلەر ئانچە غەۋغا بولۇپ،
كى باغنىڭ ئىچى كۆپ ئەلالا بولۇپ.
كى جان ۋەھمىدىن ئولزەمان پادشاھ،
قاچىپ كەلدى ۋەھشەت بىلە بارگاھ.
كى تۇت، تۇت! دىبان چىقتى ئاۋازلار،
غەرىب سوۋت بىرلە قىلىپ سازلار.
چۇ زايىل بولۇپدۇر ماڭا ئەقلۇ ھوش،
تولا قوپتى ئاندا فىغانۇ خۇرۇش.
كىلىپ ھوشىمە نەچە سائەت ئۆتۇپ،
كى بىر جاي ئىچرە ئۆزۈمنى كۆرۇپ.
كى بىر مەرد جەرراھنىڭ خانەسى،
فەرەگى ھەكىم بەيت ـ كاشانەسى.
كى زەخمىمنى تىكمەككە مەشغۇل ئىرۇر،
كى ئول يار ئەمرىغە مەشغۇل ئىرۇر.
ساقايدى جەراھەت سەبەبلەر قىلىپ،
كى مۇزدىنى ئالدى ھەسەبلەر قىلىپ.
ئىكى يارۇ ھەمدەمگە قىلدىم ئەتا،
تەزەررۇئ بىلە ئەيلەدىم مەرھەبا.
كەلبان مەكانىمدا تاپتىم قارار،
داغى ياد ئىتىپ يىغلادىم زار ـ زار.
كۆڭۈل زەخمى ئۆيىرۇلدى ناسۇرغە،
كى ئاشتى مەلالەت بۇ مەھجۇرغە.
جەراھەت بەدەندە داغى ئىرۇر خام،
ھەمە يارۇ ياران قىلىپ ئىزدەھام.
ھەمە ئەيلەدىلەر يانىمغە سەفەر،
ماڭا يۈزلەنىپ ئۆزگەچە دەرد سەر.
بىلىپ مەن مۇشەخخەس قىلىپ بۇ خىيال،
مۇيەسسەر ئىمەس ئەمدى بىزگە ۋىسال.
ئانىڭ يادى كۆڭلۈمگە بولدى رەفىق،
بىرۇر جانغە ھەردەم خىيالى رەقىق.

جەھان ئەھلىدىن ئەيلەدىم ئۆزنى فەرد،
سەنەم يادىدا بولدۇم ئازادى مەرد.
چۇ نەفرەت قىلىپ مەن جەھان خەلقىدىن،
كىيىپ ئىگنىمە ئىشقنىڭ دەلقىدىن.
قىلىپ مەن سەفەر ئىل بىلە لائىلاج،
چۇ ئىشق ئافەتىدىن بۇزۇلدى مىزاج.
كەلىپ بۇ مەكاندا قارار ئەيلەدىم،
ئانىڭ يادىنى ئىختىيار ئەيلەدىم.
بۇزۇلغان مەكانىنى قىلىپ مەن بەنا،
كى مۇندا تۇرۇشغە قىلىپ مۇددەئا.
تاپىپ كەلتۇرۇپ نەچچە ئىممارنى،
يەنە سەنگ تەراش بىرلە گىلكارنى.
ئاڭا مەبلەغنى بىرىپ بى ئەدەد،
ئىمارەتنى قىلماقغە قىلدىم مەدەد.
ئىمارەت بەناسىنى ئەيلەپ تەمام،
كى تەنھا بۇ يەردە تۇتۇپ مەقام.
بارى مال دۇنيانى قىلدىم تەلەف،
ھەمە دۇنيەۋى بولدى ئىلكىمدە جەف.
كى تەقسىم ئىتىپ بەردىم ئەۋلادغە،
تەسەددۇق قىلىپ سەرۋ ئازادغە.
غۇلامىمنى بىر مىلك تۈمەن زەر بىرىپ،
يەنە ئىلكىگە نەچە چاكەر بىرىپ.
تىجارەتكە قويدۇم شەھەردىن شەھەر،
ئانىڭ نەفئىدىن يىلدا بىزگە يىتەر.
يۈرۇپ قەلئەلەردە تىجارەت قىلۇر،
ئانىڭ سۇدى مۇندا كۇفايەت قىلۇر.
تەئەششۇق قىلىپ تەختى زەررىن ياساپ،
ئانىڭ ئۈچىدا ماھى سەممىن ياساپ.
قىلىپ سۇرەتىن ئول دىل ئارامنىڭ،
بولۇپ ساھىبى ئۇشبۇ بەدنامنىڭ.
بولۇپ ئول سەنەم شەكلىگە ئىشقباز،
قىلۇرمەن ئاڭا ھەر دەم ئەرزۇ نىياز.
چۇ تەسكىن بىرۇرمەن كۆڭۈل خەيلىگە،
كى مەجنۇن سۇفەت بولدۇم ئول لەيلىگە.
ۋىسالى فەقىرگە مۇيەسسەر ئىمەس،

مسالىنى تاپتىم ماڭا ئەمدى بەس.
چۇ نوئمان سەييا‌ھ تۆگەتتى كەلام،
بايان ئەيلەدى سەرگۈزەشتىن تەمام.
ئىشىتتى بۇ سۆزنى تۇرۇپ دەمبەدەم،
تەنەككۆر قىلىپ شاھزادە ئەجەم.
ئەيا ساقى مەينى قىل ئىلتىفات،
كى ئول مەي ماڭا بولسە خەيرۇلنجات.

ئەجەم شەھزادە نوئماندىن بۇ ھىكايەتىنى ئاڭلاپ، ئول ھۆرلىقا ماھ سىمانىڭ ئۆۋسافىنى ئىشتىپ، ئول گۈلۈزارنىڭ ئىشقى تەئسىر قىلىپ، شاھلىق ھەشمەتىنى تەرك ئەيلەپ فەردى شەھرىگە ئەزم ئىتىپ، ئەۋۋارەئى جەھان بولغانى

چو ئول پىردەير ئولسە رەھبەر ماڭا،
گۇمان يوقكى يارىم مۇيەسسەر ماڭا.
يارانلار مەقالىغە سامىئ بولۇڭ،
فەقىرنى قوشۇپ ئىمدى رابىئ بولۇڭ.
بىلىڭلار جەھان گەشقە دەرۋىشلار،
قىلىپ تەرك مەن ئەقرەبا خىشلار.
چو نوئماندىن ئاڭلاپ ماڭا تۆشتى ئوت،
ئانىڭ زىكرىن ئاڭلاپ يانا تۆشتى ئوت.
بولۇپمەن جەنان شىفتە يار ئۆچۈن،
مۇھەييا قىلىپ ئۆزنى ئازار ئۆچۈن.
كى نوئمان قولىغە سۆيۈپ زار ئىتىپ،
تولا يىغلاپ ئەشكىمنى خۇنبار ئىتىپ.
مەنى يولغە سال ئەمدى ئەي راھبەر،
كى ئول ياردىن بىزگە بەردىڭ خەبەر.
گىرىفتار ئولۇپمەن فەرەڭ ماھىغە،
كى يول باشلاڭ ئول خوبلار شاھىغە.
كى ئول مۇددە ئانىڭ ھوسۇلىن كۆرەي،
ۋە يا كەلتۆرەي قولىغە يا جان بىرەي.
بول ئەردى ماڭا خىزىردەك رەھبەرىم،
كى تەئلىمى ئىشق ئىچرە بول سەرۋەرىم.
تەرەھھۇم قىلىپ بىزگە قىلغىل دۇئا،
دۇئانى ماڭا ئەيلەگىل بى رىيا.
سۆلۆكى مۇھەببەتنى تەئلىم ئىتىڭ،
فەقىر ئىلتىماسىغە تەسلىم ئىتىڭ.
چۇ نوئمان تەرەھھۇم قىلىپ ئولزەمان،
فەقىر زار ئۆچۈن ئەشكى بولدى رەۋان.
كى ئىنئام ئىتىپ بەردى بىر مۇشت زەر،
نەسىھەت قىلىپ، بولدى ئول راھبەر.
لىباسىغە تەغيىر بىرىپ خاكسار،
بولۇپمەن جەھان ئىچرە دىۋانەۋار.
چو تەئلىم بىرىپ ئىشقنىڭ بادەسىن،
ئىچۈردى ماڭا ھىجرنىڭ بادەسىن.
سۆلۆك تەرىقەتدە ئول پىرى ئىشق،
مۇھەببەت ھۇرۇفىن قىلىپ بەردى مەشق.
قىلىپ ئەلۋىدائ سەكرىدىم كۆھدىن،
كى جان چىققالى تۇردى ئەندۇھدىن.
بەياباندا يۆردۈم تەك پۇ بىلە،
كى لاھۇۋل دەپ زىكر ياھۇ بىلە.
كى ھەيران يۆرۈپ ئەسلەن ئارام يوق،
داغى بىر نەفەس خورۇ ئاشام يوق.
كۆرۈپمەن ئەجايىب - غەرايىبنى كۆپ،
غەرايىب ئەمرى بىرلە ئەجايىبنى كۆپ.
نە كېچە، نە كۈندۈز ماڭا يوق ئەمان،
چېكىپ ئاھلار بولدى ھالىم يامان.
چۇ شەھلىقنى تاشلاپ گەدا قىلدى ئىشق،
نەچە دەردكە مۇبتىلا قىلدى ئىشق.
ھە مانا كۆڭۈلنى ئەسىر ئەتتى ئىشق،
كى ھىجران يەلىدە دەلىر ئەتتى ئىشق.
چۇ مەجنۇن بولۇپ ئاھۇ ئەفغان چېكىپ،
كى ئول يار يادىدا ھىجران چېكىپ.
يىمەك غەم بولۇپ بەلكى ئىچمەك زەھەر،
سەنەم يادى بىرلە بولۇپ دەربەدەر.

کی ئۆرتەپ فەلەکنی فىغانىم مەنىڭ،
بولۇپ سەيلى ئەشك رەۋانىم مەنىڭ.
فەلەكدىن مىھەن يەتتى بىھەد ماڭا،
مۇھال ئولدى تاپماقغە مەقسەد ماڭا.
جەنان رەنجى چەكتىم فىراق ئىچرە مەن،
کی ئول رەنج ئىلە ئىشتياق ئىچرە مەن.
يۈرۈپ نەچە كۈندە كۆرۈندى دىيار،
يىتىپ ئول دىيار ئىچرە تاپتىم قارار.
تىگىپ نەخل قەددىدىغە ئىشق ئافەتى،
کی پەيدا بولۇپ ئۆزدە بىر ھالەتى.
يىتىپ بەلكى مەجنۇن كەبى مويى سەر،
کی ئول ساچ ئىلە بەلگە قىلدىم كەمەر.
بولۇپ نەئلدەك سەرۋ قەددىم نىگۇن،
خۇتۇت ئىچرە گويا بولۇپ ھەرف نۇن.
كۆرۈپ تىفلىلار باشىمە ئاتتى تاش،
بەلا تاشلارىغە ھەدەف بولدى باش.
کی ئول يارنىڭ جۇستجۇيىدا مەن،
چۇ ئول ماھنىڭ ئارزۇيىدا مەن.
يۈرۈپ ھەر تەرەف كويى ئارا دەربەدەر،
تەجەسسۇس قىلىپ تاپمادىم ھىچ خەبەر.
چۇ مەئلۇم ئىمەس فەيزدىن بىر نىشان،
پەرى ياڭلىغ ئول يار كۆزدىن نىھان.
جەمالىنى كۆرمەك بولۇپ ئارزۇ،
سەفىب ئەشكدىن يەرگە بىسيار سۇ.
چۇ بىر يىل ئۆتۈپدۈر بۇ مىھنەت بىلە،
ۋىسالىنى ئىستەپ مۇھەببەت بىلە.
ئۇلۇس خەلقىغە بولدۇم ئەفسانەئى،
بولۇپەن جەھان ئىچرە دىۋانەئى.
چۇ سەرگەرشتەلىك بىرلە بەختىم زەبۇن،
تولۇن ئەيلەدى تالئىم ۋاژگۇن.
فەلەك سالدى باشىمغە بىچارەلىك،
ئەزىز جىسمىمغە يەتتى ئەۋۋارەلىك.
فەلەككە شىكايەت قىلىپ دەمبەدەم،
بولۇپ تەلبە ھەر سارى قويدۇم قەدەم.
يىتىپ مىھنەتىم غايەتىگە نىھتەي،
باشىمنى ئالىب ئەمدى ھەريان كىتەي.

سەھەرلەردە ھەقغە قىلىپ ئىلتىجا،
چىنان ئۆزرىلار بىرلە قىلدىم دۇئا.
شىكەستە بولۇپ يىغلار ئىردىم مەرام،
کی ھەقدىن تىلەپ يارنى سۇبھ - شام.
قىلىپ تەئرىگە بۇ مۇناجاتنى،
تىلەپ يالبارىپ چۈنكى ھاجاتنى.
ئىلاھى بىھەق شەھى ئەنبىيا،
کی يەئنى مۇھەممەد رەسولى خۇدا.
بىھەق ئەبۇبەكر، ئادىل ئۆمەر،
کی ئوسمان ئىلە ئەلى شىر نەر.
بىھەق ھۆسن زات ۋەھدەت نەسەب،
بىھەق ھۆسەين شەھىد غەرىب.
ئىلاھى نىكۇ سافلار ھۆرمەتى،
خۇدا تەرس ئەشرەفلەر ھۆرمەتى.
يەنە ئىشقى سادىق دىلى ھۆرمەتى،
مەيى مۇھەببەت ئىچكەن ۋەلى ھۆرمەتى.
ئىلاھى بىھەق ھەمە ئۆممەتان،
کی ئول ياردىن ماڭا بەرگىل نىشان.
ئەتا قىل مۇرادىمنى فەزلىڭ بىلە،
فەقىر سارى باق ئەمدى ئەدلىڭ بىلە.
چىكىپ ئاھلار نالەئى تا سەھەر،
تۆكۈپ چەشمىدىن قەترە - قەترە گۆھەر.
چۇ دەرگاھى ھەققە قىلىبان نىياز،
تاڭ ئاتقۇنچە ئىتىپ ئۆزۈم بىرلە ساز.
کی بىر كۈن تولۇن ئەيلەدى ئافتاب،
كۈنەشنىڭ يۈزىدىن كۆتەردى نىقاب.
چىقىپ مەن قوپۇپ كۈنجى ۋەيرانەدىن،
قىلىپ ئىنتىقال ئەسكى كاشانەدىن.
تەلاشە چىقىپ سەير ئىتىپ زار ئىلە،
گۈزەر ئەيلەدىم ئاندا بازار ئىلە.
كىلىپ مەن يىتىپ چارسۇ باشىغە،
قاچار خەلق باقماي قەرىنداشىغە.
کی بازاردا ھىچكىم قالمادى،
تۇشۇپ قالسە نەقدى ئانى ئالمادى.
تەئەججۇب ئەتادىن ئوغۇل بىخەبەر،
فەرار ئەتمەگەن قالمادى ھىچ ئىر.

نه ۋاۏ ئىكىن دەپ تۇرۇپ‌پەن قاراپ،
كى پەيدا بولۇپ مەرد ئالىجاناپ.
چۇ هەيبەت بىلە شىر ياڭلىغ يىگىت،
كېلىۇر ئويناتىپ كۆه پەيكەر يىگىت.
يۈزى ماهدەك مۇشك ياڭلىغ سەقال،
مۇبارىز نەما بەلكى رۇستەم جەمال.
كۆرۈندى ماڭا چېهرەسى خەشم گىن،
ئانىڭ سۆۋلەتىدىن قاچىپ مەن كىيىن.
كۆزى خۇن مەسەللىك بولۇر دەمبەدەم،
كى قايناپ تۇرار مىسلى ئابى بەقەم.
لىباسى كىيىپدۇر شەهەنشاهدەك،
جەهان يارۇتۇپ كەلدى ئول ماهدەك.
مىياندا باردۇر مۇرەسسەۏ كەمەر،
قىلىپ ئۇستىۋار بەلكى زەنجىرى زەر.
قولىغە ئالىپ تىغى ئالماسنى،
سالىپ خەۋفكە بۇ جەهان ناسنى.
تولا قەهر ئىلە رەنگى بەرهەم زەدە،
سەلاپەت بىلە قىلغۇسى ئەربەدە.
كىلىپ كۆفۈكلەر ئاغزىدىن هەر زەمان،
ئۇرار نەئرەنى ئول جەهانى پەهلىۋان.
قولىدا ئېرۇر بەلكى شەشەر ئۇمۇد،
ئۇمۇد بىرلە ئالەمنى ئەيلەر نابۇد.
بەلا سەيلىدەك هەر تەرەفكە خۇرۇش،
قىلىپ كۆپ فىغانلار نە ئەقل نە هۇش.
كىلۇر ئارقەسىدىن بىر ئىكى غۇلام،
بىرى ئاي، بىرى كۈن كەبى خۇشخىرام.
كى سالى ئانىڭ ئىكى يەتتە دۇرۇر،
مىسالى ئولكى ماهى دۇهەفتە دۇرۇر.
جەۋاهىر بىلە بولغان ئاراستە،
كى دۇر - گۆهەر بىرلە پىراستە.
بۇلار ئىلكىدە بىر جەنازە ئېرۇر،
كۆتەرمەك بىلە سەرەفرازە ئېرۇر.
بۇلار كەلتۈرۈپ ئانى فەرمان بىلە،
قويۇپ ئوترادا ئاهى هىرمان بىلە.
كىلىپ تۈشتى ئاتدىن باهادىر جەۋان،
جەنازە باشىدا قىلىپ كۆپ فىغان.
چىنان يىغلادى دەرد هىجران چېكىپ،
چۇ يىغلاتتى ئېلنى چۇ ئەفغان چېكىپ.
دەرىغ هەسرەتا شاهزادە شەهىد،
قىلىپ سەن مىنى دەهردىن نا ئۈمىد.
كى ناهەق ئۆلۈمدە بولۇپ سەن فەنا،
گۈنە يوق ئىدى سەندە يەتتى قەزا.
كى تەقدىر هەقغە يوق ئېرمىش ئىلاج،
ئەجەل ئىلكىدىن كىمگە كىم تەگسە كاج.
يوق ئېردى فىراقىدا تاقەت ماڭا،
سىنىڭ ماتەمىڭدۇر ئىبادەت ماڭا.
تۆكۈپ ياشىنى ئەبرى نەيسان كەبى،
زەمىننى قىلىپ لالە ياقۇتان كەبى.
هەمە گىرد - ئەترافىدا قەۋمى خەيل،
ئانىڭ مۇيەسسەگە بولۇپدۇر تۇفەيل.
هەمە خەلقدىن شۇرۇ غەۋغا قوپۇپ،
كى بازار ئىچىندە ئەلالا قوپۇپ.
هەمە يىغلادى بولدى كۆپ ماجرا،
جەهان بولدى گوياكى مىهنەت سەرا،
قوپۇپ ئول يىگىت قۇرس ئۇرۇپ چۆرۈلۈپ،
كى ئول نەئشى ئەتراپىدا ئۆيرۈلۈپ.
گاهى يىغلابان گاه گاهى كۈلۈپ،
باشىغە ئۇرۇپ گاه جىسمىن ئۆلۈپ.
تولا فىئللار قىلدى دىۋانەدەك،
ئۆزىنى ئۇرۇپ ئوتغە پەرۋانەدەك.
يەنە ئەمر قىلدى كۆتەردى غۇلام،
يانىپ ئارقاسىغە چۇ قىلدى خىرام.
بۇ ئەهۋالنى كۆردۈم ئول زاتدىن،
كىتىپ ئۆزلۈگۈمدىن مۇلاقاتدىن.
تۇرۇپ تۈشتى كۆڭلۈمگە ئەندىشەئى،
بۇلارنىڭ مەكانى مۇكىن پىشەئى.
چۇ بىر مۈشكۈل ئىش تۈشسەكىم باشىغە،
كى ئاجىز ئىسە ئەمرى پاداشىغە.
كى هەر ئەرىدە مەشۋەرەت خوب ئېرۇر،
ئۇلۇغلار بىلە مەسلەهەت خوب ئېرۇر.

AltunOq

كى ئۇشبۇ دىلاۋەر ئەسالەت مەئاب،
كۆرۈنۈر ماڭا بەلكى ئالىجاناب.
كى مەئلۇم ئېرۇر ئەمر با تەجرىبە،
جەنان زاھىر ئولمىش ئۇلۇغ دەبدەبە.
باربان ئاڭا ئەرزۇ ھالىبنى دەي،
فەلەكدىن يەتمىش رەنجۇ ھالىبنى دەي.
ئۆلەي يا كۆرەي نە كىلور بەختدىن،
خەلاسلىق تاپاي بۇ غەم سەختدىن.
چۇ ئۇشبۇ خىيال ئىچىدە بولدۇم غەرق،
①..................................
ئۆزۈمنى قىلىپ مەست دىۋانەئى،
يۈرۈپ چەرخ ئۇرۇپ مىسلى پەرۋانەئى.
يۈرۈپ ئەقەبىدىن سايەدەك ئېرگەشىپ،
كىرىپ ئارقەثە گەردەنىمنى قاشىپ.
خەلايق كۆرۈپ مەنىٔ قىلدى مىنى،
دىدى: بارماغىل ئۆلتۈرۈرلەر سىنى.
ھەزەر ئەيلەگىل ئول كىشى خەشمىدىن،
يىراق تۇت ئۆزۈڭنى ئانىڭ چەشمىدىن.
تەقابىل بولۇرغە كىشى يوق ئاڭا،
ئانىڭ يوقتۇرۇر ئىنتىھادى ساڭا.
جەھاندىن كىچىپ سەن كى جاندىن تويۇپ،
سىتەم تىغىنى باشىڭ ئۈزرە قويۇپ.
كى جاھىلمۇ سەن ياكى دانامۇ سەن،
جەھان ئەھلدە ياكى رەسۋامۇ سەن.
ئەيا ناتەۋان يوقمۇ دۇر ئەقلۇ ھۇش،
كى قەسدەن ئەجەل جامىنى قىلىبە نۇش.
چۇ بارساڭ بولۇرسەن بەلاغە دۇچار،
غەزەنفەر ئانىڭ سۈۋلەتدىن قاچار.
بۇ ئېرگەشكەنىڭ ئانچە فاسد خىيال،
قىلۇ تىغى ئۆمرۈڭ قۇياشىن زەۋال.
نەسھەت بۇدۇر ئاڭلاغىل ئەي غىرىب،
ئانىڭ كەينىدىن ئەمدى بارمە ھارىب.
چۇ دىۋانەلىكنى زىياد ئەيلەدىم،
تەۋەججۇھ بىلە ھەقنى ياد ئەيلەدىم.
كى سالماي نەسىھەتلەرگە قۇلاق،
قاچىپ خەلقدىن بەلكى بولدۇم يىراق.
ھوجۇم ئەيلەبان خەلق ئەفسۇس ئىتىپ،
ئاراغە ئالىپ مەنى مەھبۇس ئىتىپ.
ئىچى كۆيدى ئېلىنىڭ فەقىر زارغە،
دۇرۇشتلۇق قىلىپ تۇردى ئازارغە.
خەلەيىق ئاراسىدا بىر دەردمەند،
چۇ سۆز قىلدى ئېلگە ماڭا دىلپەسەند.
دىدى: ئەي خەلايىق، قۇيۇڭ ھالىنى،
قۇلاق سالىبە دىۋانەنىڭ قالىغە.
كى دىۋانەدە يوقتۇرۇر ئىختىيار،
ئانىڭ قەۋلى فئلى ئېمەس ئئتىبار.
كىتەمدۇر قالامدۇر ئۆزى بىلگۈسى،
فەلەكدىن نە كەلىسە ئانى كۆرگۈسى.
بۇ دىۋانەدۇر، سىزمۇ دىۋانەمۇ؟
بۇ مەستانەدۇر، سىزمۇ مەستانەمۇ؟
بۇ مەجزۇب ئىكەن ئۆزىدە يوق ۋۇقۇف،
ۋە بەلكىم دىگەن سۆزىدىن يوق ۋۇقۇف.
بولۇپ ئولكىشى خىزىردەك راھبەر،
كى دەفئ ئەيلەدى خەلقدىن شۇرۇشەر.
مەنى خەلقلەردىن خەلاس ئەتتى ئول،
ماڭا بارغالى يولنى خاس ئەتتى ئول.
تەئەسسۇف بىلە يولغە بولدۇم رەۋان،
ماڭا باقماس ئېردى جەھان پەھلىۋان.
ئانىڭ ئالدىغە ئۇچراغان قاچقۇسى،
ئەگەر قاچماسا، قانىنى ساچقۇسى.
كىمەرسە مەنى كۆرسە ھەيران ئىدى،
ئىچى كۆيگەندىن پەرىشان ئىدى.
مەنىڭ ۋاقىئەمنى ئىشىتتى جەۋان،
نەزەر ئەيلەمەي يولغە بولدى رەۋان.
قاراماس ئىدى ئارقىسىغە يانىپ،
بارۇر ئېردى كەلگەن سارى يۈزلەنىپ.
بارىپ كىردى بىر قەسىر ئېردى خەلا،
قالىپ ئاندا ماتەم فىغانىن مەلا.
كى ھەيرەتدە قالدىم تۇرۇپ تاشقارى،
يۈتۈپ دەمبىدەم ئىشقىنىڭ ساغەرى،

① بۇ مىسرا پۈتونلەي ئۆچۈپ كەتكەن.

تەرەددۇددا تۇردۇم تەفەككۇر بىلە،
چىكىپ ئاھلار كۆپ تەھەييۇر بىلە.
ئۆ تۇپ فۇرسەتى چىقتى ئۆيدىن غۇلام،
مەنى تەكلىف ئەيلەپ قىلىپ ئىھتىرام.
ئالىپ كىردى ئول قەسىر ئەيۋانىغە،
كى ئول بەچە ئولتۇرغۇزۇپ يانىغە.
كۆرۈپمەن سەفالىغ ئىمارەت دۇرۇر،
ھەمە تەرزۇتەرھى نەزاكەت دۇرۇر.
يەنە ئالدىدا باغ جەننەت نىشان،
كى ئەشجار ئەنھار بىلە بوستان.
تۆرىدە قويۇپ قەسرنىڭ تۇرفە تەخت،
كى ئول تەخت ئۈزە نەئش ئارا نىكبەخت.
ئانىڭ يانىدا ئولتۇرۇپ پەھلىۋان،
مۇسبەتدە يىغلار ئىدى ئانچىنان.
غەزەبدىن كۆزى ئېردى گويا بەقەم،
كى قورقۇپ جەنابىغە قويدۇم قەدەم.
قولىدا ئانىڭ گۇرزدۇر شەشفەرى،
تۇتۇپ ئولتۇرۇپ يەرگە تۇشمىش سەرى.
ياقىپ تەخت ئۈزە شەمئ كافۇرنى،
پەرەستىش قىلۇر نەئش مەزكورنى.
بولۇپ ئەين مۇسەغرەق ئول شىرمەرد،
جەھان خەلقىدىن ئەيلەگەي ئۆزنى فەرد.
تەۋەككۇل قىلىپ ئاڭا قىلدىم سەلام،
تۇرۇپ ئالدىدا كۆركۈزۈپمەن قىيام.
قوپۇپ ئورنىدىن سەكرىبان ئولزەمان،
نېدىن ئېرگەشىپ سەن دىدى ئول جەۋان.
ئەيا ئەلەھ ئارقامدا نە باردۇر،
كىلىپ سەن ساڭا مەندىن ئازاردۇر.
بۇ گۇرزى بىلە بىر ئۇراي بول ئەدەم،
دىدى مەن ئاڭا ئەيلەدىم باشنى خەم.
دىدىم: ھۆرمەتدىن ئانىڭىز،
خەلاس ئەيلەبان جاننى قەتل ئەيلەڭىز،
نۇرۇپمەن ئۆزۈمنى ئۆلۈمگە تىكىپ،
كى تەسلىم ئېتىپ مەن بۇ جاندىن كېچىپ.
دىدىم: ئەي يىگىت دەھر ئارا تەلغ كام،
خەلاس ئېتىپ مىنى ئۆمۈرنى قىل تەمام.

بۇ سۆزنى ئىشتتى كى بىچارەدىن،
جەفاكەش غەرىب كۆڭلى ئەۋۋارەدىن.
ئۇ شۇلدەم قولىنى يىغىپ شىر نەر،
كى بىر سىللى ئۇردى غەزەب بىرلە ئېر.
بېرىپ زەب ئانداغ بەناگۇشىمە،
فەرار ئەيلەدى ئەقل ئىلە ھوشىمە.
يىغلدىم يانىمغە چۇ بىخۇد ئولۇپ،
زىمى بودۇم ئانداغكى نابۇد ئولۇپ.
زەمانى كىتىپ يەتتى بىدارلىغ،
قىلۇر ئول داغى ئانچە دىلدارلىغ.
باشىمنى قۇچاقىمە ئالمىش ئىدى،
نەزارە قىلىپ كۆزنى سالمىش ئىدى.
رەئايە ئەدەب بىرلە ئۇلفەت قىلۇر،
تەرەھھۇم قىلىبان مۇھەببەت قىلۇر.
ئانىڭ ھەيبەتىدىن قوقۇپ دەرمەھەل،
كى تىترەپ تۇرۇپمەن بولۇبان كەسەل.
ماڭا ئولزەمان خەشىمى بىرلەن قاراپ،
سۇئال ئەيلەدى دىدى بەرگىل جەۋاب.
نىچۈك ئادەمىدۇر سەنىڭ خاھىشىڭ،
كىلىپ ئارقەدىن مۇندا نەدۇر ئىشىڭ.
جەھان ئىچرە بىچارەسەن بى خىرەد،
دىيار ئىچرە ئەۋۋارەسەن بى مەدەد.
كى ئەقلىڭ كىتىپدۇر بولۇپ سەن سەراڭ،
چۇ بىھۇدە سۆزنى قىلۇر سەن فەراڭ.
بىلىپ مەنكى كۆڭلۈڭدە باردۇر مۇراد،
ياشۇرماي ئانى ماڭا قىلغىل كۇشاد.
تولا يىغلاماي ئەي فەقىر ناتەۋان،
ھەمە ئەرزۇ ھالىڭنى قىلغىل بايان.
ھەمە ھاجەتىڭ بار رەۋا ئەيلەيىن،
بارى مەتلەبىڭنى ئەدا ئەيلەيىن.
قەسەم ئول خۇداغە مەدەدكارلىغ،
قىلۇر مەن ساڭا جان بىلە يارلىغ.
ساڭا كەلدى رەھىم مۇرۇۋۋەت قىلاي،
ھەمە ئىشلارىڭغە فۇتۇۋۋەت قىلاي.
ساڭا شەرتدۇر ئەسلەن ياشۇرماغىل،
كۆڭۈل ئىچىدە سۆزنى ئالىپ قالماغىل.

بۇ سۆزگە تەھىيەت ئەدا ئەيلەدىم،
كى ئول زاتغە جان فىدا ئەيلەدىم.
ھەمە سەرگۈزەشتىمنى قىلدىم بايان،
تۇرۇپ ئاڭلابان ئېردى ئول جەۋان.
ئەيان ئەيلەدىم بەلكى نامۇ نەسەب،
چۇ تەقرىر ئېتىپ ئانچە فەزلۇ ھەسەب.
فەرەڭى پەرى چېھرەنىڭ سۇرەتىن،
كۆرۈپ ئاشىق ئولدۇم ئېشىتىپ ئاتىن.
تولا رەنج تارتىپ كى ھىجران ئارا،
جەھان بولدى ئىشق ئىچرە مىھنەت سەرا.
چۇ دەردىدە سايىل بولۇپ دەربەدەر،
ت..................ھېچ خەبەر.
كى يەرگە باشنى سالىپ ئول دەلىر،
ئۇرۇپ ئاھلار ئولزەمان چۇن تەغىير.
كۆتەردى باشنى ماڭا باقتى ئول،
.........ئەيلەپ..................ئول.
چۇ فەھم ئەيلەدى ئۇشبۇ گۇفتارنى،
تۇرۇپ ئاڭلادى بارچە ئەسرارنى.
ئەجەب گىريە ئاغاز ئېتىپ مەن شىگەرف،
چېكىپ ئاھى (سەرد تۆكۈپ) ئەشك بەرف.①
مەنىڭ ھالىمە رەھمى كەلدى ئانىڭ،
كى تەئسىر ئېتىپ دەردۇ سۆزۈم مەنىڭ.
ئەياكىم مۇسافىر جەفاكەش ئوغۇل،
قىلاي سۆز ساڭا ئانى تۇتغىل قەبۇل.
ئەجەب فىتنەلەر ئۆتتى سەن بىخەبەر،
نەچە ئادەمى بولدى زىرۇ زەبەر.
ساڭا سۆز بۇدۇر بىر زەمان گۇش قىل،
قۇلاق سالغىلۇ ئورنى خامۇش قىل.
بۇ نەئىش ئىچرە ياتغان ئېرۇر شاھزاد،
جەھاندىن كىتىپ غۇنچە تاپماي مۇراد.
بۇ گۈلچېھرەنىڭدۇر ئەممگى زادەسى،
كى ئول سەرۋى قەد يار ئازادەسى.
بۇ شەھ زۇلۇم ئىلە ئانى ئەيلەپ شىھد،
ئەزىز جاندىن ئەيلەدى نائۈمىد.

ئوشۇل كۈن ۋەزىر تىغ تارتىپ ئىدى،
قىساسىنى بوينىغە② ئارتىپ ئىدى.
كىلىپ غەيبدىن سىنەگە تەگدى ئوق،
كى ئول تىر ئىلە شۇل ۋەزىر بولدى يوق.
ئانى مەن ئاتىپ ئېردىم ئول باغدە،
كى شورىش بولۇپ ئېردى ئول چاغدە.
نەچە ئادەمنى ھەلاك ئەيلەدىم،
بۇ شەشفەر بىلە زىرى خاك ئەيلەدىم.
كى شەھنى ئاتارغە قىلىپ مەن ئەبا،
نەمەك ئىستەبان چۈنكى قىلدىم ھەيا.
يوق ئېرسە بىر ئوق بىرلە كەتكەي ئىدى،
ۋەزىر ئەقەبىدىن تىز يەتكەي ئىدى.
بۇ شەھزادەنىڭدۇر ئاتام كۆكەسى،
مۇخادىملاردىن ئەقىر بۆكەسى.
قەزايى ئىلاھى بۇ ئېركەن نېتەي،
بۇ ئەرمان بىلە ئاخىرەتكە كېتەي.
ئۇ شۇندىن بەرى ئادەتىم بۇ دۇرۇر،
ئاڭا ئەيلەگەن تائەتىم بۇ دۇرۇر.
نەچە كافىرنى قىلىپ مەن ئەدەم،
كى دىۋانەلىككە قويۇپمەن قەدەم.
چۇ ھەر ئايدا بىر تەئزىيەت ئەيلەگۈم،
ئەلالا سالىپ جەمئىيەت ئەيلەگۈم.
كىشىكىم بۇ ئىشدا مۇدەببىر ئىدى،
ئانىڭ جايى ئاخىر مۇقەببىر ئىدى.
بۇ شەھزادە قەتلىگە كىمدۇر سەبەب،
بۇ شەشفەر بىلە ئاڭا بەردىم ئەدەب.
قايۇ زالىم ئۆلسە، ئۆلۈمدۇر ئىشى،
كى زۇلۇم ئەھلىدىن تۇيمادى ھېچ كىشى.
كىلىپ سەن قاشىمغە ئۈمىد ئەيلەبان،
پەناھ ئىستەبان ئىئتەمىد ئەيلەبان.
چېكىپ سەن پەرىۋەش ئۈچۈن رەنجىنى،
زەماندىن كۆرۈپ تۈرفە ئىشكەنجىنى.
بىلۇرمەن كى سەن مۇستەھىق ئادەمى،

① ( ) بەلگىسى ئىچىدىكى سۆزلەر ئەسلى تېكىستتە ئۆچۈپ كەتكەن.

② بوينىغە: بۇ سۆز ئەسلى تېكىستتە: بورنىغە دەپ يېزىلغان.

جەفاكەشلىگىڭگە يوقتۇر كەمى.
بۇ ئىش مەندىن ئۆزگەدە تافماس كۇشاد،
ساڭا سۆز قىلاي جان ئىلە ئەيلە ياد.
بۇ مۇشكۇلنى ھەل قىلماق ئاسان ئېمەس،
قەدەم قويماق ئول ئىشغە ئىمكان ئېمەس.
تەھەققۇق بىلىپ مەنكى سەن مۇستەھىق،
سەنى كىم قىلاي مەن ئاڭا مۇتتەفىق.
ساڭا شەرت ئولدۇر كى قىلغىل قىياس،
نەسىھەتنى كۆڭلۈڭ ئارا ساقلا پاس.
ئانى كۆرگۈزۈرمەن ساڭا بىر زەمان،
چۇكۆرگەن زەمان قىلمە ئاھۇ ئەفغان.
كى ساقلا ئۆزۈڭنى تەھەممۇل بىلە،
كى فاش ئەتمەگىل سىر تەزەلزۇل بىلە.
قارارىڭدا تۇر بولماغىل بىقارار،
كۆرۈپ ئانى ھەم قىلماغىل ئاھۇ زار.
ئەگەر شەرتكە تۇرماغىل ئەي ئاداش،
ئۇمىد ئەتمەگىل ئولزەمان كەتتى باش.
قەسەم ئول خۇداغە چافار مەن سەنى،
كى تۇفراق بىرلە يىغار مەن سەنى.
دېدىم ئەي خىرەدمەند قىلدىم قەبۇل،
شەرايىت ھەمۇلدۇر ھەمۇلدۇر ھەمۇل.
تۇتۇپ ئول كۇنى بولدى خۇرشىد پاش،
جەھاننى يورۇتتى چۇ نۇرى قۇياش.
كى فەرمان بىلە كەلتۇرۇپ خىلئەتى،
ماڭا كەيدۇرۇپ ئەيلەدى زىننەتى.
ئۆزى ھەم مۇكەممەل مۇسەللەھ بولۇپ،
بۇ ماتەم ئىشىغە مۇئەككەل بولۇپ.
ماڭا تۇتتۇرۇپ نەئشىنىڭ بىر ئۇچىن،
يەنە بىر ئۇچىن تۇتتى بىر گۇل چەبىن.
كۆتەردۇك ئانى چۇن ئىشارەت بىلە،
كىرىپ ئارقەسىغە ئىجازەت بىلە.
تەك پۇ ئۇرۇپ ئالدىدا ئول دەلىر،
چېكىپ خامىيازە چۇ دەرەندە شىر.
يۇرۇپ بىر مۇسافەت كىلىپ باغ ئارا،
نە باغكى ئول دەرە ئىلە داغ ئارا.
ئۇلۇغ نەھر ئالدىدا چىنارى ئېرۇر
شەجەر بىھەدۇ مۇرغ زارى ئىرۇر.
چۇ مەيىيتنى قويدۇق لەبى نەھردە،
كى نەئرە ئۇرۇپ پەھلىۋان قەھردە.
بارىپ كۇشەگە ئولتۇرۇپمەن قاراب،
دىلاۋەر فىغان ئەيلەدى بى ھىساب.
چېكىپ نەئرە ئول دىل بىلە تۇندخۇي،
ئانىڭ ھەيبىتىدىن ئۇچۇپ رەنگى رۇي.
كىلىپ لەرزەگە باغۇ ئەشجارلار،
كىتىپ ئەقلىدىن بارچە ھۇشيارلار.
تەرەننۇم قىلىپ ئاندا ئۇشبۇ غەزەل،
ئوقۇپ دەرد ئىلە قىلدى رەنجىنى ھەل.
چۇ سەنسىز ماڭا بۇ جەھان كارى ھىچ،
جەھان ئەھلىنىڭ بىزگە ئىنكارى ھىچ.
گۇل ئارىز يارنىڭ يادى ھىچ،
جەھان خوبىنىڭ قەددى شەمشادى ھىچ.
جەفا ئەيلەدىڭ ئەي فەلەك بىۋەفا،
بۇ گۇل غۇنچەسىنى قىلىپ سەن فەنا.
كى يىغلاپ چىنان ئەشكى بولدى رەۋان،
تۇتۇلدى ئانىڭ ئاھىدىن بۇ جەھان.
ئۇمىد بىرلە قىلدىم تۇرۇپ ئارزۇ،
بولۇپ مۇنتەزىر چۇن بەدەن بولدى سۇ.
قارار ئېردىم ئاندا تۇرۇپ تەرەف،
كى رووشەن بولۇرمۇ قارارغان ئۇنف.
بىناگاھ خۇدا فەزلى قىلدى مەدەد،
نە مۇدار ئولۇپ ئولزەمان سەرۋى قەد.
خىرامان كىلۇر چۇنكى تاۋۇس مەست،
كىلىپ نەئش ئالدىدا قىلدى نەشەست.
نەزارەسىدىن بولدى جانىم فىگار،
كۆڭۈلدۇر ئەلەمناك تەن خار خار.
ماڭا تۇشتى تىترەتمە ئۆزدىن كىتىپ،
باشىمنى تۇتۇبان قالىپ مەن قاتىپ.
يەنە ھۇش سائەتدە پەيدا بولۇپ،
ئانىڭدەك ئېرۇر مۇردە ئەھيا بولۇپ.
كى ئول ھۆرگە تۇشتى دەم دەم نەزەر،
شۇئائ يۈزى جانغە سالدى شەرەر.
چۇ ئىلكىدە رومالى زەررىن كەتان،

نه ياغلىق كى جان پەردەسىدىن نىشان.
قويۇپ كۇرسى زەررىن نەشەست ئەيلەدى،
چۇ كىم ئۆزنى ماتەم پەرەست ئەيلەدى.
كى لەيلى مەسەللىك نه هۇش، نه ئەقل،
دىلاۋەرگه قىلدى پەرى چىهرە نەقل.
قۇلاق سالدى شىرىن سەنەم سۆزىگە،
چىكىپ ئاھ دەم-دەم باقىپ كۆزىگە.
تەكەللۇمنى قىلدى تەۋىل ئول سەنەم،
كەلامى ئانىڭ ئانچە پۇر دەردۇ غەم.
يىتىپ سۆزى بىر جايىغە يىغلادى،
ياشىن يەڭ بىلە بەلكى ئارىتلادى.
ئۆزىن توختالماي جەنان قىلدى زار،
بولۇپ كۆزلەرى چۈنكى ئەبرى باھار.
رىزا سەمئى بىرلە ئىشىتتى دەلىر،
قىلىپ گىريە ھەم ئولزەمان نەرە شىر.
يىراقدىن تۇرۇپمەن ھەمان يىغلادىم،
ئۇلارنى كۆرۈپ ئولزەمان يىغلادىم.
كى فەرياد ئۇرۇشقە يىتىپ ھالەتىم،
كى قالماي تەھەممەل بىلە تاقەتىم.
چۇ فەھم ئەيلەدى ئول دىلاۋەر جەھان،
ماڭا خەشم بىرلە قاراپ ئولزەمان.
ئانىڭ ھەيبەتىدىن تەخەۋۋۇف قىلىپ،
كى توختاتتىم ئۆزنى تەئەسسۇف قىلىپ.
كى زايىل بولۇپ مەندە ئەقلۇ خىرەد،
ئۆلۈكنىڭ مىسالى بولۇپ كالبۇد.
زەمانى ئۆتۈپ ئەقل كەلدى يەنە،
جەمالنى كۆرسەم يەنە بىرگىنە.
مەنىڭ ۋاقىئەمنى قىلىپ ئىبردى نەقل،
سۆيۈندى كۆڭۈل ئەيلەبان كارى ئەقل.
ئەجابەت قىلىپ سۆزنى سالدى قۇلاق،
زىيادە بولۇپ ھىجر بىرلە فىراق.
بولۇپ شادلىقدىن كۆڭۈل بولدى غەش،
چىكىپ ئولزەمان ئەلئەتەش (ئەتەش) ①.
كى بىر سائەتى قىلدى گۇفتۇ كەلام،
تۆگەتتى سۆزىن ئۆيگە قىلدى خىرام.

دىلاۋەر قوپۇپ يىغلادى زار-زار،
بۇلار ھەم قىلىپ يانغالى ئىختىيار.
كى يولدا كىلىق ئاھ ئەفغان چىكىپ،
لەبىمنى لەبىمگە قويۇپ جان چىكىپ.
كىلىپ مەردى مەردانەنىڭ جايىغە،
كى داخىل بولۇپ ئاندا مەئۋايىغە.
چۇ بىر خىلۋەت ئىچرە كىرىپ دەرد ئىلە،
كى ئاغۇشتە ئەيلەپ باشىم گەرد ئىلە.
يەنە ئىشق تازە بولۇپ تۇتتى سەخت،
كى ھەسرەت بىلە قان يۇتۇپ لەخت-لەخت.
كى تىشلەر ئىدىم قوللارىمنى كۆلۈپ،
چۇ يىغلار ئىدىم ئىتلەرىمنى ئۇلۇپ.
كى خاب ئەيلەدى بىر زەمان پەھلىۋان،
ئەمان تاپتى غەمدىن يىتىپ بىر زەمان.
چۇ بىدار ئولۇپ مەنى قىلدى تەلەب،
تەۋازۇئ بىلە ئاڭا قىلدىم ئەدەب.
سوراپ مەندىن ئول ھال كەيفىيەتىن،
بايان ئەيلەدىم بارچە ۋەجھىيەتىن.
فىدا بولسام ئول يارغە مۇغتەنەم،
ئانىڭ يادىدا بەلكى بولدۇم ئەدەم.
دىدى ئول بىھەمدۇللاھ بولدۇڭ خەلاس،
سەنى يارغە ئەيلەگۈم ئىختىساس.
شەرەف بۇرجىدا كەۋكەب ئەيلەپ تۇلۇئ،
كىتىپ نەھسلەر سەئد تاپتى ۋۇقۇئ.
رىيازەت كىتىپ كەلدى بەختىڭ بەلەند،
ئۈمىد ئولكى يارىڭغە بولغۇڭ پەسەند.
مۇرادىڭ گۈلى ئەمدى ئەيلەر شىگىفت،
قىلاي مەن سەنى ئەمدى ئەختەرغە جۇفت.
كى فەھم ئەيلەدىڭمۇ نەدەپ مەن ئاڭا،
نىگاھى بىلە بىر قاراپدۇر ساڭا.
سەنىڭ سەرگۈزەشتىڭنى قىلدىم بەيان،
ھەمە رەنجۇ مىھنەتنى قىلدىم ئەيان.
ھەمە ئەرزۇ ھالىڭنى تەقرىر ئىتىپ،
فەسانە بىلە ئانى تەئخىر ئىتىپ.

① بۇ سۆز ئەسلى تىكىستتە ئۆچۈپ كەتكەن. خەتنىڭ ئىزناسىغا ئاساسەن (ئەتەش) قىلىپ ئېلىندى.

ئەسالەتلىكنى قىلىپ مەن ئەيان،
بۇ بىچارە ئىدۇر ئۇلۇغ خاندان.

ئەيا ساقىيا راھ قىلغىل كەرەم،
مۇھەببەت بىلە سىپقاراي دەمبىدەم.

ئول شەھزادەئى بەھادىر بۇ مۇسافىرنىڭ ئەۋۋارەئى بولغان ئەھۋالىنى مەلىكەئى فەرەھ‌نىگە تەقرىر قىلغانى

مىسالىدا بولدۇم پەرىشان بەسى،
ۋىسالى ئۈچۈن چەكتىم ئەفغان بەسى.
چۇ ناقىل بۇ سۆزنى قىلىپ ئاشكار،
سۇخەن گەنجىنى قىلدى ئىلگە نىسار.
سەنى دەپ بولۇپدۇر ۋەتەندىن غەرىب،
يۈرۈپدۇر بەيابان ئارا سارغارىپ.
ئاتادىن كېچىپدۇر، ئانادىن داغى،
كى شەھلىغ بىلە مۇددەئادىن داغى.
يولۇڭدا خەزانە قىلىپدۇر نىسار،
كى ھىجرىڭدە بولمىش چىنان خار-خار.
كۆرۈپ سۈرەتىڭنى تىگىپدۇر جۇنۇن،
ئەلىڭدەك قەددى غەمدە بولمىش نىگۇن.
يۈرۈپ نەچە كۈن بى سەرۇپا بولۇپ،
ھەمە دەردۇ غەمگە مۇھەييا بولۇپ.
جەفالار كىلىپدۇر سەنى دەپ ئاڭا،
كىلىپ يالبارىپ يىغلادى كۆپ ماڭا.
سەنى دەپ ئاڭا ئۆتتى ئەنىسىزلىك،
بىلەمسەن بولۇپ ئانچە خۇنرىزلىك.
ئەگەر بۇ كىشى كۆڭلىنى ئىستەسەڭ،
سەۋابى بولۇر ئانى يارىم دىسەڭ.
بېھىشت بەرسە تەڭرىم ساڭا نە ئەجەب،
بۇ شەھزادەدۇر تارتمىش كۆپ تەئەب.
دىدى ئول مەلىكە ئىلاجى نېدۇر،
كى ئايغىل بۇ ئىشنىڭ ئىلاجى نېدۇر.
دىدىم ئىددەسىدۇر ماڭا ئەي پەرى،
قولۇمدا مۇھەييا ئېرۇر شەشفەرى.
سەنى ساقلاغان مەن بولۇپ پاسبان،
بولۇڭ ئەي سەنەم ئەمدى غەمدىن ئەمان.
بۇ سۆزنى ئىشىتتى سۈكۈت ئەيلەدى،
تەۋەككۇلەت ھەي لايەمۇت ئەيلەدى.

دىدىم كى بۇ كېچە خەبەردار ئولۇڭ،
بارۇر ئول يىگىت ئاندا ھۇشيار ئولۇڭ.
مەنىڭ خاتىرىمدىن قەبۇل ئەيلەڭىز،
فەقىر قۇلغە ئەمدى مەقۇل ئەيلەڭىز.
پەرى ھەم رىزا بەردى بۇ قۇلغە،
زەبانىم كىلىپ ئاندا لاھەۋلغە.
كۆزى بىرلە قىلدى ئىشارەت ماڭا،
ئىشارەتدە بەردى بىشارەت ماڭا.
بۇگۈن كېچە سەن ئاندا ئەتكىل خىرام،
تۈشەي باشلاسۇن مەن ساڭا بىر غۇلام.
كى ئەقلىڭ بىلە ئانچە ھۇشيار بول،
زەمان ئافەتىدىن خەبەردار بول.
بۇ مۇژدە يىتىپ بۇسە قىلدىم ئانى،
غۇلامى بىلە يولغە سالدى مەنى.
فەرەھلىك يىتىپ ئول كۈنى ئانچە شاد،
بولۇپ قۇۋۋەت ئالدى بۇ جان نىھاد.
قاچان كەچ بولۇر دەپ بولۇپ ئىنتىزار،
بولۇرمۇ ئىكىن بەختىمە ۋەسلى يار.
فۇرۇ كەتتى خۇرشىد بولۇپ ۋەقتى شام،
قەمەر جىرمى گەردۇندا قىلدى خىرام.
سۇھا لەشكەرى چەرخدا پۈتراشىپ،
كى تىرى شىھابىن ئاتىپ ئويناشىپ.
ئىشا فەرزىنى چۈن ئەدا ئەيلەبان،
تەۋەككۇل بىراپى خۇدا ئەيلەبان.
ئوشۇل ۋەقتىدە كەلدى رەھبەر غۇلام،
مەنى باشلاماقىغە قىلىپ ئىھتىمام.
ئانىڭ ساھىبى قۇشنى تەئەكىد ئىتىپ،
مۇسافىرنى باشلاپ بارىپ كۆرسەتىپ.
تۇرۇپ ساقلاغىل بۇ كىشى چىققۇچە،
يىتىشسۇن ماڭا خىزمەتىڭ بۇ كېچە.

گۇمان قىلماسۇن ئەسلەن سەندىن كىشى،
كى تەقدىرى هەق بۇ فەلەك گەردىشى.
ئاڭا سۆز دىدى كۆپ نەسىهەت بىلە،
مەنى شاد قىلغىل بۇ خىزمەت بىلە.
مۇسافىردۇرۇر بەلكى ئەئما دۇرۇر،
مۇڭا راھبەر بولساڭ ئەلا دۇرۇر.
قەبۇل ئەيلەدى قۇل يولۇم باشلادى،
يۈرۈپ بىر مۇسافەت مەنى تاشلادى.
كى بىر كوچە باشىدا تۇردۇم قاراپ،
بارىڭ سىز تۇرايىمەن بۇ يەردە ماراپ.
بول بىرلە بارساڭ تاپارسەن مۇراد،
دىدى ئولزەمان ئەيلەدى خەيرباد.
كىرىپ كەتتى ئول دەمدە بىر كوي ئارا،
كۆزۈمگە بولۇپدۇر جەهان قاپقارا.
غەرەز نە ئىكىن ناپەدىر ئولدى ئول،
خىجالەت بىلە ئاندا قالدىم خۇمۇل.
تۇرۇپ بىر زەمان يىغلاپ هەيران بولۇپ،
تەۋەككۇل قىلىپ دىدە گىريان بولۇپ.
قىلىپ هەق جەنابىغە كۆپ ئىلتىجا،
مەنى يولغە سالغىل كى يارەببەنا.
شىكەستە قۇلۇڭ ناتەۋان بەندە مەن،
مۇهەببەت تەرىقىدا شەرمەندە مەن.
مەنى قىلماغىل غەم بىلەن ئىشتىهاد،
تەرەهھۇم قىلىپ ئەمدى بەرگىل مۇراد.
/تەۋەككۇل بىلە ئاندا قويدۇم قەدەم،
كى ياد ئەيلەبان تەڭرىنى دەمبىدەم.
كى بىر شاهرەه ئىچرە ئەزم ئەيلەدىم،
كى گۈلشەنگە بارماقنى جەزم ئەيلەدىم.
خۇدا يىغل بىرىپ يەتكۈزۈپ باغقە،
داغى قويمادى يىغلنى سورماقغە.
ئىشىكدە تۇرۇپ تولغانىپ پىچ - پىچ،
كى مەقسەد گۈلىدىن نىشان بولماي هىچ.
ئىشىك هەلقەسىگە قولۇمنى قويۇپ،
تۇرۇپ يىغلادىم بەلكى جاندىن تويۇپ.
تەفەككۇردا ئۆتتى بىر ئىككى زەمان،

ئوشۇل ۋەقت غەۋغا چىقىپ ناگىهان.
بولۇپ ئاندا بىهەد ئەلالا شەدىد،
سۆرەن بىرلە قىقاس غەۋغا شەدىد.
بولۇپىمەن ئانى ئاڭلابان ۋەهىمگىن،
كى تەسبىه ئىتىپ تۇرۇپىمەن كىيىن.
بولۇپ نىسفى شەب ئول ئەلالا بىلە،
كېلىپ نەچە تەن سەرۋى رەئنا بىلە.
هەمە خەلقنى ياندۇرۇپ ئولزەمان،
كېلىپ ئالدىمە بارچە ئېلدىن نىهان.
نەزارە قىلىپ مەن شەكەرلەب كېلۇر،
كى خۇرشىدۋەش سىم غەبغەب كېلۇر.
جەمالى بىلە كۆزنى روۋشەن قىلىپ،
قەدەم گاهىغە جاننى گۈلشەن قىلىپ.
كى هەمىد ئەيلەدىم هەق جەنابىغە هەم،
تۈمەن شۈكر دەپ ئىلتىفاتىغە هەم.
جەمال ئاشكار ئەتتى شەمئ ئەنۋار،
ئۆزۈمنى كۆرۈپ مەنكى پەرنەۋار.
يىقىلدىم ئاياغىغە باشنى قويۇپ،
تەزەررۇئ بىلە كۆزدە ياشنى قويۇپ.
بىهەمدۇللاه بولدى مۇنەۋۋەر كۆزۈم،
تۇرۇپ ئاڭلادى يار ئەندەك سۆزۈم.
دىدىكىم ئەيا جاهىل غەم سىرىشت،
نېدىن مۇنچە بولدۇڭ كى ماتەم سىرىشت.
بۇ يەردە ئېمەستۇر مەهەللى كەلام،
كى هاسىل ئېمەس سۆزلەمەكدىن مەرام.
بولۇپ هۇش بىرلە قىلىڭ ئىهتىيات،
كى جايىڭغە بارغاندا ئەيلە نىشات.
كى يىغلغە چىقىپ مەن يانىپ كەتمەگۇم،
قىلىپ بىۋەفالىق قاچىپ كەتمەگۇم.
مەكانىڭغە باشلا رەۋان بولغامىز،
سەنىڭ بىرلە ئاندا نىهان بولغامىز.
كۆڭۈل شاهىغە ئانچە يەتتى سۇرۇر،
چۇ خوشۋەقت كەتتى باشىدىن شۇئۇر.
كى يىغل باشلادىم ئالدىدا يارنىڭ،
تۇشۇپ ۋەهمى يولدا يەزەكدارنىڭ.

دىلاۋەر مەكانىغە يول باشلادىم،
يۇتۇردۇم يولۇم ئوك ـ سول باشلادىم.
سەراسىمە خىجالەت چېكىپ،
چۇ گۇمراھلىقدىن مەلالەت چېكىپ.
بولۇپ يار ئالدىدا ئانچە خىجىل،
قىلىپ ئىزتىرابى بولۇپ مۇنفەئىل.
قىلىپ ئىئتىراز ئول سەنەم دەمبەدەم،
مەكانىڭ قانى قايدا قويدۇڭ قەدەم.
ئاڭا ئۇزر دەرگە زەبانىم قانى،
تەكەللۇم قىلۇرغە لىسانىم قانى.
مەھەلات ئارا چۆيرۇلۇپ دەربەدەر،
خىجالەتدە ئۆزىدىن بولۇپ بىخەبەر.
فەلەكدىن زىھى يەتتى سەرگەشتەلىك،
بولۇرمۇ بۇ رەڭ بەخت بەرگەشتەلىك.
يەنە ئول سەنەم ئەيلەدى ئىئتىراز،
چۇ يەتتى سەھەر بولدى سۇبھى بەياز.
كى جايىڭنى بىلمەي يۇرۇسەن تىنەپ،
ئەگەر چىقسە كۆن بىزگە بولغاي تەئەب.
چۇ دۇشمەن قولىغە گىرىفتار ئولۇپ،
كى ئاندىن شەھىنشەھ خەبەردار ئولۇپ.
تۇتۇپ بىزنى قىلغاي ئۆلۇمگە مۇھىق،
ئەجەل خەيلىگە ئەيلەگەي مۇتتەفىق.
بۇ سۆزنى دىدى، ئاھ چەكتى ئول ئاي،
دىدىم ئالدىدا مەن ھەمان ئاھ ۋاي.
دىلىمدا خۇداغە چىنان يالبارىپ،
قىلىپ ئىلتىجا چېھرەمىز سارغارىپ.
مۇناجات ئەيلەپ قىلىپ مەن دۇئا،
ھىدايەتكە باشلا مەنى ئەي خۇدا.
ئىلاھى بىھەق جەنابى قەدىم،
بىھەق جەمال جەلالى ئەزىم.
گىرىھلارنى ئاچغىل بولۇپ رەھنەما،
بىھەق ھەمە ئەنبىيا ئەۋلىيا.
تەۋەججۇھ بىلە ھەر تەرەف ئوغرادىم؛
كى تىشلەپ قولۇمنى ئۇزۇپ توغرادىم.
تاڭ ئاتتى يۇرۇپ ھەر تەرەف دەربەدەر،
دىدى ئول پەرى ئەلھەزەر ئەلھەزەر.

دىدىم ئاھ ئايدى نە قىلماق كەرەك،
جەفا بەچچەسىنى چىقاردى فەلەك.
دەرىغا كىتىپ مىھنەتىم رايگان،
چىقىپ كەتتى قولدىن بۇ سەرۋى رەۋان.
ئانىڭ سىز تىرىكلىكنى ئەمدى نېتەي،
ئۆلەي بىر يولى بۇ جەھاندىن كېتەي.
خىيالىمنى فەھم ئەتتى ئول ماھ رۇي،
مەنىڭ بىرلە ئول ئەيلەدى گۇفتگۇي.
دىدىكىم خىيالىڭ نېدۇر ئەي گەدا،
دىدىم ئەي جەھانىم بولۇرمەن فىدا.
خىجالەتكە سالدى مەنى بىر غۇلام،
خىلاف ئەيلەدى ۋەئدەغە ئول ئاكام.
كۆرۈپ كوچە باشىدا دەرۋازەنى،
ئانىڭ ئىشتمەيكى ئاۋازەنى.
كى قۇفل ئەيلەگەن يوقتۇرۇر ھىچ كىشى،
كىشى بولسە ھەم يوقتۇرۇر ھىچ ئىشى.
ئىشىكنى ئىتىپ ئول كىتىپدۇر قەيان،
قىلىپ ئول ھەرامى بۇ ئىشنى يەمان.
بەھانە بىلە سۆزنى قىلدىم خىلاف،
پەرى چېھرە بىلدى ۋە قىلدى مۇئاف.
پەرى چېھرە كۆلدى ۋە ئىرغاتتى باش،
كى دەرۋازە زەنجىرىگە ئۇردى تاش.
چاقىپ قۇفلنى دەرنى ئەيلەپ كۇشاد،
كىرىپ ئىچكەرى ئانچىنان بولدى شاد.
ئەجەب ۋەھم يۇزلەندى مەن زارغە،
بۇ ئىش بولمادى خوب مەن يارغە.
مۇبادا كىشى كۆرسە مەن نېتكەمەن،
بۇ رەسۋالىق ئىچرە ئۆلۈپ كېتكەمەن.
فەقىر ئىرگەشىپ ئارقادىن سايەدەك،
ۋە ياخۇد مۇخادىم ئارا دايەدەك.
كۆرۈپمەن كى گۇلشەن ئىرۇر بى نەزىر،
كېلور بۇي ئاندىن كى مۇشك ئەبىر.
فەرامۇش بولۇپ قالدى دەرۋازە بوش،
فەرامۇشلۇق بولدى مىھنەتكە تۇش.
ئەجەب باغ قەسرى ئەجەب بوستان،
كى ئەشجار ئىلە ھەر تەرەف گۇلىستان.

گۈلۈ ئەھمەر سەۋسەنۇ ياسەمەن،
شگفتە قلىپ مۇرغ زارۇ چەمەن.
كى باش تارتىبان چەرخغە ھەر شەجەر،
شەجەر شاخىدا زاھىر ئولمىش سەمەر.
دەرەختىكى سەرۋى سەنەۋبەر داغى،
چىنار بىرلە شەمشادۇ ئەرئەر داغى.
قىلۇر قۇمرلار ئاندا سۇۋتۇ سەدا،
يەنە ئەندەلىب گۈلغە ئەيلەر نەۋا.
ئەجەب قەسر ئەيۋان شاھانەئى،
كى زەررىن سەرانجام كاشانەئى.
ئۇلۇغ زات مەئۋاسى مەئلۇم ئولۇر،
باھادىر كىشى جايى مەفھۇم ئولۇر.
نە چۈككىم تۇرار ئاندا نەچە يەراغ،
بولۇپدۇر ئاڭا قۇرخانە بۇ باغ.
مۇلۇكانە فەرشدا زەررىن بىسات،
مۇزەييەن ھەمە بارچە جايى نىشات.
ھەمە زەرفلار نوقرە تىللار دۇرۇر،
جەۋاھىر سۇراھىدا سەھبا دۇرۇر.
ئىمارەتنى ئاراستە قىلدى ئاي،
مۇزەييەن قىلىپ جايى ئىشرەت فەزاي.
كۈمۈش سەندەل ئۈزرە نەشەست ئەيلەدى،
چىكىپ ساغەرى ئۆزنى مەست ئەيلەدى.
كى بىر خاننى كەلتۈردىلەر ئول مەھەل،
تەناۋۇل قىلىپ ئاندا قەندۇ ئەسەل.
كى نانى شەكەر ئانچە رۇۋغەن سىرىشت،
چۇ تەئمى تۈيۈردىن كەبابى بىھىشت.
بارىن كەلتۈرۈپ ئالدىدا قويدى ئول،
لەتىفە غىزادىن يېدى تويدى ئول.
تەبەسسۇم قىلىپ ئەيلەدى ئىلتىفات،
تاپىپ مەنكى بىرمۇنچە غەمدىن نىجات.
دىدى: ئەي ئەزىزىم غەم يېمەك زىنھار،
ئەگەر قىلغان ئىرسە غۇلامىڭ فەرار.
قاچىپ كەتسە ئول مەن ساڭا ھەم نەفەس،
بولۇپمەن مۇسافىرغە فەريادەرەس.
ئاچىلدى ساڭا ئەمدى ئەبۋابى ئەيش،
كى مىينادا مەملۇ مەيئى نابى ئەيش.

سۇراھىغە سۇندى ئىلىكنى پەرى،
چۇ مەي نۇش ئېتىپ ئول پەرى ئىلگەرى.
چۇ بىر جامنى باز مەملۇ ئېتىپ،
ماڭا تۇتتى جامنى خوشبۇ ئېتىپ.
چىكىپ بىر ئىكى جام ئول ماھۋەش،
سەرشار ئولۇپ بولدى چۈن تەبئى ئەيش.
چۇ سەير ئەيلەمەككە قىلىبان ھەۋا،
خىرام ئەتتى گۈلشەن ئارا دىلرەبا.
بارىپ كۈشەئى ئىچرە قىلدى نەشەست،
ئۆزۈمنى قىلىپ ئالدىدا يەرگە پەست.
ئاياغىغە قويدۇم قاپاق باشنى،
تۆكۈپ چەشمدىن ئاقىزىپ ياشنى.
دىدى ئول سەنەم كەلتۈرۈڭ بىر غىزا،
كى مەي نەشاسىدىن كىلىپ ئىشتىھا.
قويۇپ مەن كىرىپ دەرمەھەل ئىچكەرى،
كى بىر خاننى كەلتۈرۈپ ئىلگەرى.
كى سەرفۆشنى ئاچتىم ئول خاننىڭ،
قويۇپ ئالدىدا خاننى مېھماننىڭ.
تەناۋۇل قىلىپ ئاندا دىلبەر كەباب،
كى نۇش ئەيلەبان گاھ گاھى شەراب.
ماڭا ھەم كەبابنى قىلدى كەرەم،
ياڭى جان كىرىپ بەل كىتىپ ئەسكى غەم.
فەقىر ھەم بولۇپ ئانچە سەرشار مەست،
چىراكىم ئىدى ئاندا ئول يار مەست.
جەمالىغە مەھۋ ئولدى ئەقلۇ خىرەد،
تاپىپ يار ئاياغىدا ئۆمر ئەبەد.
بۇ مەزمۇن بىلە ئەلەدىم ئەرزۇ ھال،
ئۆزۈم بىرلە قىلدىم ئەجەب قىلۇ-قال.
جەھان باغىدا تاپمادىم يارنى،
تاپىپ مەنكى باغ ئىچرە دىلدارنى.
ماڭا بەخت بىدار بولدى نەسىب،
تۈمەن شۈكر دىلبەرغە بولدۇم قەرىب.
بولۇپدۇر ماڭا تەختى ئىقبال يار،
كى شۈكر خۇداغە ھەزاران ھەزار.
كەل ئەي ساقىيا بىرگە بىر جام مەي،
ئەتا ئەيلەگىل سىپقاراي پەي بە پەي.

مەلىكە يوق بولغانىدىن پادىشاھ خەبەر تاپىپ تەجەسسۇس قىلىپ ئىستەگەنى، مەلىكە شەھزادە ئەجەمى بىرلە بەھزارخان باغىدا ئەيش ـ ئىشرەتكە مەشغۇل بولغانىدا بەھزادخان شىكاردىن يەتىپ كىلىپ كەمپىرنى ئۆلتۈرۈپ، بۇلارنى ئەجەم تەرەفىگە ئىتكەنى

پەرىۋەش بىلە ئەيلەش بەزمنى،
كى ئەسلى ۋەتەنىغە قىلىپ ئەزمنى.
يەنە سۆز بۇكىم ئاڭلاڭىز ئەي رەفىق،
سەنەم يوق بولۇپ بولدى ئالەم ھەرىق.
ئانى شاھغە يەتكۈزۈپ پاسىبان،
كى مەئلۇم ئىتىپ ئەيلەدىلەر ئەيان.
بولۇپ پادىشاھ ئانچىنان دەرغەزەب،
بىرىپ نەچە دەربانغە تۈرلۈك ئەدەب.
چىقاردى كىشى ئىستەمەكلىك ئۈچۈن،
تەفەھھۇس قىلىبان نە كۈندۈز نە تۈن.
يەنە ھەر تەرەفكە چىقاردى كىشى،
تەرەددۇد قىلىپ ئەيلەگىز تەفتىشى.
قاراۋۇللارىغە كىشى چافتۇرۇپ،
كى پەستۇ بەلەندنى يۈرۈپ باقتۇرۇپ.
يەنە قىرىق خاتۇن مەككاردنى،
ھەرامزادە تەنناز تەييارەنى.
چىقاردى شەھەردە مەھەلات ئارا،
يۈرۈپ دەربەدەر ھەم ئۆز ۋە يات ئارا.
قەزارا كىرىپ باغ ئارا پىر زال،
بۇ بى زاھىرى باتىنى بەدىسكال.
دۇتا قەد بىلە بىر قولىدا ئەسا،
كى تەسبىھ ئۆيرۈپ قىلىبان دۇئا.
ئىشىكدىن كىرىپ كەلدى ھەيران قىرى،
قىلىپ ئول زەمان نالە ئەفغان قىرى.
كىلىپ قاشىمىزدا قىرى ئولتۇرۇپ،
نە كەمپىركى ئوشۇل ھەرى ئولتۇرۇپ.
قىلىپ مىكرلەر بىرلە ئانچە كەلام،
دىدىكىم ئولئايغە مۇرادىن تەمام.
جەزەئ ئەيلەدى دەرد ھىرمان بىلە،
ئاڭا رەھىم قىلدۇق كى جەنان بىلە.
پەرىۋەش دىل ئاسالىق ئىتتى يانا،
نە مەقسەددە كەلدىڭ دىدى ئەي ئانا.

قايۇ جايدىن مۇندا كەلدىڭ يىتىپ،
تۇرۇپ سەن ماڭا ئۈزرىلار كۆرسەتىپ.
دىدى ئول قىرى ئەي جەھان ئافەتىم،
كى باردۇر جەنابىڭدا بىر ھاجەتىم.
قىزىم بار ئىدى ئول دىدى ھامىلە،
ئولۇپدۇر شىكەم دەردىگە شامىلە.
تۇغالماي ياتىپتۇر بولۇپ ئىكى كۈن،
كىتىپ ھالى ھەم بولدى ئەمدى زەبۇن.
تەبىب بۇيرۇدى لەھىي ئۆردەك كەباب،
تاپالماي دەرەم بولدى ھالىم خاراپ.
كى ئاجىز فەقىرمەن زىھى نامراد،
كى سىزلەرگە قىلدىم بۇ ئەرزىمنى داد.
كەرەم ئەيلەبان بىزنى شاد ئەيلەگىل،
سەخا بابىنى ھەم كۇشاد ئەيلەگىل.
جەنانىڭدىن ئەدىما تىلەرمەن كەباب،
ئەتا ئەيلەسەڭ ئانچە بولغاي سەۋاب.
قىرىغە ئىچى كۆيدى رەھىم ئەيلەبان،
ئىكى مۇرغ بىرىيان بىرىپ نەچە نان.
يەنە بىر ئىگىننى نىياز ئەيلەدى،
چۇ ئىھسان بىلە سەرەفراز ئەيلەدى.
دىدى: ئەي ئانا مۇندا پات ـ پات كىلىڭ،
كى ئىھسان قىلاي، سىز دۇئالار قىلىڭ.
ھەلى دەرمەھەل جايىڭىزغە كىتىڭ،
كى رەنجۇر قاشىغە فاتراق يىتىڭ.
قىرى دەرمەھەل قوپتى ئىنجىقلابان،
ئەسا سىن تايانىپ دوڭغاقلابان.
چىقىپ بۇ قىرى شاد خۇررەم بولۇپ،
بۇ مەككار شەيتانغە ھەمدەم بولۇپ.
مەلىكە فەراغەت تاپىپ بولدى خاب،
فەقىر ھەم ئاياغىدا تۇردۇم قاراپ.
ئۆزۈم ئارزۇسىدا فىكىر ئەيلەدىم،
دىلىمدا خۇدايىمغە زىكر ئەيلەدىم.

ئۇشۇل ۋەقت ئىدى چىقتى بىر ماجرا،
كى باغلا دىبان كەلدى قاتىغ سەدا.
ئانىڭ ۋەھشەتىدىن ئەجەب تىترەدىم،
سەراسىمەۋار ھەر تەرەف بوٗترادىم.
چوٗ باغنىڭ تاشىدىن كىلىپ بىر تاۋوٗش،
ئانىڭ ھەيبەتىدىن ئوٗچوٗپ بارى ھوٗش.
قارادىم ئىشىككە كوٚروٗنمەس كىشى،
داغى رامدىن ئانچە ئوٚچمەس كىشى.
توٗروٗپ ئىچىدە ئاڭلادىم زارلار،
قىلوٗر ئول قىرى توٗرفە ئاۋازلار.
ئەجەپ يالبارىپ نالەلەر قىلدى ئول،
كى قاتىل ئانى ئەسلەن قىلماس قەبوٗل.
سەراسىمە ھەيران ئىدىم بوٗ نە ئىش،
بوٗ كەمپىرگە بىر كىشى ئوٗردى نوٗش.
ئىشىككە چىقىپ ئەيلەدىم سەرھىساب،
كوٚروٗپمەن كى بىر شىر ئالىجاناب.
كى بازوٗسىدوٗر مىسلى شاخى چىنار،
يوٗزى ئاي مەسەللىك ئوٚزى تاجدار.
ھەژدىرى زەمان بەلكى شىرى ژىيان،
سىياقى ئانىڭ ھەم چىنان پەھلىۋان.
سەقالى ئانىڭ موٗشىك ئەنبەر كەبى،
خوٗراسان كوٗلاھ باشىدا زەر كەبى.
چىنانكىم كوٗلاھىدا زەنجىرى زەر،
چوٗ كوٗن تابىدىن يەرگە ئوٗرمىش شەرەر.
كى خەنجەر بەلىدە ھەمايىل دوٗروٗر،
ھەمە كوٗفر ئىلىگە موٗقاتىل دوٗروٗر.
بەرەھنە قىلىچ قولىدا قان تامار،
غەزەبدىن سەقالى بولوٗپ تار - تار.
توٗتوٗپدوٗر قىرنى كى ئول شىرتەن،
گىرىفتار ئولوٗپدوٗركى ئول پىرەزەن.
توٗشوٗپ ئاتىدىن ئول جەھان پەھلىۋان،
قىرنى قىلىپ ئاخىرەتكە راۋان.
ئىبسىپ فوٗتىدىن دەرەخت باشىغە،
تەفەرروٗج قىلىپ ئەھلى قور باشىغە.
ئوٗزوٗپ باشىنى تىغى بوٗرران بىلە،
سوٚكوٗپ جىسمىنى تىرى پەرران بىلە.

غەزەب بىرلە كەلدى ئەجەب خەشم كىن،
كى تىشلەب لەبىن جەبھەسى چىن - چىن.
قولىدا ئانىڭ دەشنەئى ئابدار،
يەنە ئاھوٗ فىتراكىدا ئوٗستوٗۋار.
يەنە بىر قولىدا خەدەنگ دەراز،
ئەجەب مار پىچانكى دوٗشمەن گوٗداز.
كىلىپ ئولتوٗروٗپ شوٗكر بىسيار دەپ،
تەناۋوٗل قىلىپ لوقمەئى تەشنەلەب.
چوٗ لاھەۋل ئىتىپ ئانىڭ كارىغە،
تەئەججوٗب قىلىپ بارچە كەردارىغە.
كىشى قىلماغاي موٗنچە بى باكلىق،
پەلەڭدەك دەلىرانە چالاكلىق.
تىرىكلىكتىن ئەمىا ئوٗزوٗلدى ئوٗمىد،
ماڭا يوٗزلەنىپ ئانچە ۋەھىي شەدىد.
چوٗ ئىمانى ئىسلامغە كەلدى تىلىم،
يەنە ئاخىرەت سارى كەتتى دىلىم.
سەلامەت قوٗتوٗلماغلىق ئاسان ئىمەس،
كى بوٗ شىردىن قاچماق ئىمكان ئىمەس.
فەرار ئەيلەمەكلىككە قالماي مەجال،
بولوٗپ ھەيبەتىدىن چىنان گونگوٗلال.
توٗروٗپ ئىردىم ئول يەردە ھەيرەت بىلە،
مەنى چىرلادى شىر ھەيبەت بىلە.
بارىپ ئالدىغە ئەيلەدىم ئىھتىرام،
تەۋازوٗئ بىلە بەلكى قىلدىم سەلام.
كى تىترەپ توٗروٗپ ئالدىدا سەرنىگوٗن،
قەددىم ۋەھىمدىن خەم بولوٗپ بولدى نوٗن.
دىدى شىر نەر سەن نەچوٗك ئادەمى،
كى نادانلىقىڭ ئەسلەن يوقتوٗر كەمى.
ئەگەر بولماساڭ موٗندا سەن مىھمان،
ئوٗرار ئىردىم ئەمماكى بەرمەي ئەمان.
چوٗ تەنبىھ قىلىپ بارچە جوٗھھالغە،
كى ئىبرەت قىلىپ جوٗملە بەدھالغە.
بولوٗر ئىردى بوٗ ئىش جەھاندا نىشان،
بوٗ رەڭ ئىشنى قىلماس ئىدى ھىچ جان.
كى ئاندىن ئىشتتىم رەئايەت سوٚزىن،
قىلىپ فەھم ئاندىن ھىمايەت سوٚزىن.

يىقىلدىم ئايەغىغە ئەفغان قىلىپ،
نە ئەفغان بەلكى فىدا جان قىلىپ.
قىلىپ بۆسەلەر چۈن كەفى پايىغە،
سۈرۈپەن يۈزۈمنى يۈزى ئايىغە.
چۇ خەندە قىلىبان دىدى: ئەي ئوغۇل،
كى ئىش زىمنىغە ئەمدى ئاگاھ بول.
كىرىپ سەن ئىشىكنى قويۇپ سەن كۇشاد،
كىرىپ نامۇراد مۇندا تاپتى مۇراد.
خۇدا ساقلادى بارچەنى فىتنەدىن،
خەلاس ئولدى ئېل سىيىف ئىلە دەشنەدىن.
بىلەسەن بۇ كەمپىرنى ساددەئى،
ساڭا زۇلم قىلماقغە ئامادەئى.
دىدىم كى كىلىپ ئېردى مۇندا قېرى،
كى ئەرز ئەيلەدى ئول كىلىپ ئىلگەرى.
بىلۇرسىز خىيالنى سىز خوبراق،
فەقىر ناتەۋان ئەقلى مەئيۇبراق.
دىدى ئول باھادىر ماڭا يار ئولۇپ،
قۇتۇلدۇڭ كى بەختىڭ مەدەدكار ئولۇپ.
ئەگەر كەلمەسەم تۇتقاي ئېردى سەنى،
سەياسەتكە يەتكۈرگەي ئېردى سەنى.
ھەمە خاس ئام ئىچرە ئىبرەت قىلىپ،
سەنى ئۆلتۈرۈر ئېردى غەيرەت قىلىپ.
بۇ مەككار جاسۇس نادان ئىدى،
ھەرەمزادە ئەييار شەيتان ئىدى.
سەنى ئىستەبان ئەجۇز سو بەسۇ،
كى ھەر كوي ئارا ئەيلەبان جۇستجۇ.
مەلىكە زامانى بولۇپ ناپەدىد،
جەھاندا چىقىپ فىتنە ھاي شەدىد.
بۇ شەھ ئاڭلابان ئانچىنان دەرغەزەب،
بولۇپ يارلىغ ئەيلەدى لەب بەلەب.
ھەمە راھلارغە قاراۋۇل قويۇپ،
بارى قەرىيەلارغە چاپاۋۇل قويۇپ.
يەنە قىردىق تەن قوددى مىكر ئەجۇز،
شەھەر ئىچرە ئاقتاردى ئەيلەپ رۇدۇز.
بىرى بۇ ئىدى قەتل قىلدىم ئانى،
خەلاس ئەيلەدىم كۆپ بەلادىن سەنى.

خۇدا خەيرى قىلدى ماڭا ئۇچرادى،
خەبەر قىلغالى شاھغە ئوغرادى.
قولىدا كەباب ئىلكىدە بىر چەفان،
كى ئاغزىدا ئايتۇر تەييار بۇ نىشان.
گۇمان ئەيلەدىم كىم بۇ ئىشدۇر فەساد،
مۇنى دەفئ قىلماق نىشانى مۇراد.
ئانى چىرلادىم ئالدىمە ئەي قېرى،
كى لۇتف ئەيلە گۇمدۇر كېلىڭ ئىلگەرى.
كېلىپ ئول قېرى ئەيلەدى ئەرزۇ ھال،
قىزىم رەنج ئىدى ئانچە بولغۇم مەلال.
مەلىكەم كەباب ئەيلەدى ئىلتىفات،
بارۇرمەن ئالىپ رەنج قاشىغە پات.
چۇ فەھم ئەيلەدىم فىتنە ئاغاز ئىتەر،
نەچە ئادەمىلەرنى ناساز ئىتەز.
جەھەت بۇدۇرۇر ئانى قىلدىم ئەدەم،
ئانى يوق قىلىپ مۇندا قويدۇم قەدەم.
كۆڭلىنى تۇتۇپ خوش دۇئا ئەيلەگىل،
بۇ گۈلشەن سەرادا ھەۋا ئەيلەگىل.
فەراغەت بىلە قىلغىل ئەيش نىشات،
جەھان خەلقىدىن يوقتۇرۇر ئىھتىيات.
ئەگەر يۈز يىل ئۆتسە كىشى بىلمەگەي،
ئەگەر بىلسە ھەم ئول يەقىن كەلمەگەي.
كى ئاگاھ دانا بولۇڭ ئەي پۇسەر،
كى فەرزەند دىدىم سىزنى بولدۇم پەدەر.
ئاتىمدۇر مەنىڭ ئاڭلا بەھزاد خان،
ئۆزۈم شىرنەر پەھلىۋانى جەھان.
بۇ شەھنىڭ ئاغاسىغە خادىم ئىدىم،
ئاڭا ھەم سىپاھى مۇلازىم ئىدىم.
قەزا يەتتى بولدى جەھاندىن فەنا،
بالاسىغە يەتتى فەلەكدىن قەزا.
قاچانكى شەھزادە بولدى شەھىد،
فەقىر ھەم جەھاندىن بولۇپ نائۇمىد.
چۇ مەنسەبنى تاشلاپ تۇتۇپمەن قىراق،
شەھەر خەلقىدىن ئۆزنى ئەيلەپ يىراق.
يۈرۈپ خالى يەردە بولۇپ راھ زەن،
بەرابەر ئېمەس بولسە ھەم يۈز تۈمەن.

چۇ غايەت سالىپ مەن شەھەر خەلقىغە،
چافىپ تىغنى يەتكۈرۈپ ھەلقىغە.
ھەمە ئەھلى كۇفار بولدى ھەلاك،
يەنە نەچچەسى بولدى ئاسۇدە خاك.
تەقابىل ئىمەس شاھنىڭ لەشكەرى،
مەنى كۆرسە كىم قاچقۇسى جەۋان- پەرى.
مەنىڭ ھەيبەتىمدىن قاچار پادىشاھ،
سىپاھى بولالماس ماڭا دەستگاھ.
كى تەختىدە ياتماس فەراغەت بىلە،
نەسەت ئەيلەمەس ئەسلەن راھەت بىلە.
نەچە ئادەمنى ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈپ،
ئانىڭ مالىنى جايىمە كەلتۈرۈپ.
فەقىرلارغە سەرف ئېتكۇم ئول مالنى،
بۇ رەڭ ئۆتكەرىپ ماھ بىلە سالنى.
تەئەددى قىلالماس ماڭا ھېچ جان،
ئەگەر قىلسە تاپماس قولۇمدىن ئەمان.
ئۆتۈپ نەچە ھىنگام بۇ ھالەت بىلە،
غەزەبدىن يۈرۈپمەن سىياسەت بىلە.
قىلىپ مەن تەفەككۇردە بىر كېچە خاب،
تۈشۈمدە كېلىپ شاھى ئالىجاناپ.
كى ئول شىرى دەرگاھ ئەينۇلكەمال،
ماڭا كۆرسەتىپ مىھر ياغلىغ جەمال.
كىم ئول شاھى مەردان شىرى خۇدا،
ئەلى پاك دامەن كى ساھىبى ۋەفا.
ماڭا بەردى تۆۋبە نەسىھەت قىلىپ،
كەرەم ئەيلەدىلەر مۇھەببەت قىلىپ.
قىلۇر فىئلدىن ئەمدى قىل ئىجتىناب،
چۇ ئەندىشە قىل باز يوۋمۇلھىساب.
بۇ ياغلىغ ماڭا ئەيلەدى تەربىيەت،
كى ئاندىن بارى چۈن تۈزەلدى نىييەت.
بۇ ئوي ئىچرە تەنھا ئىبادەت قىلىپ،
ياتىپ مەن خوداغە رىيازەت قىلىپ.
مەلال ئولغانىمدا شىكار ئەتكەمەن،
بەيابان ئارا كار زار ئەتكەمەن.
قىل ئەمدى فەقىرغە ئۆزۈڭنى ئەيان،
كى نامۇ نەسەب ئەمدى ئەيلەڭ بەيان.
كى مۇۋلۇدۇڭۇز قاي شەھەر قاي دىيار،
نېدىن جەۋر ئىلە بولدۇڭىز خاكسار.
نىچۈك ۋاقىئە پىش كەلدى ساڭا،
ياشورماي ئايىت بارچە بىر- بىر ماڭا.
ئەگەر راست ئايتساڭ تاپارسەن نىجات،
كى سىدق ئەھلىغە سىدق ئەينۇلھەيات.
فەقىر ھەم تەۋاتۇر ئەيان ئەيلەدىم،
ھەسەبنى نەسەبنى ئەيان ئەيلەدىم.
بۇ باشدىن ئۆتۈپ ئەۋۋەلىن ئاخىرىن،
كى تەقرىر ئېتىپ ئالدىدا مەن ھەزىن.
پەرىۋەش بىلە يول يۈتۈرگەننى ھەم،
غۇلامنى باقىپ يولدا يۈرگەننى ھەم.
كى بۇ ھەۋلى دەرۋازەسىن كۆرسەتىپ،
بەھانە بىلە ماھنى توختاتىپ.
غۇلام ئېتىپ دەرنى بولدى قەيان،
دىدىم دىلبەرىمگە بۇ سۆز ئولزەمان.
خىجالەتلىگىمنى بىلىپ ئولپەرى،
ئالىپ قولغە تاشنى كىلىپ ئىلگەرى.
چاقىپ قۇفلنى دەرنى ئەيلەپ كۇشاد،
كىرىپ باغقە مەسرۇر بولدى نىھاد.
ھەمە ۋاقىئەنى ئېشىتتى دەلىر،
دىدى خوش بولۇپ بۇ ئىشىڭ دىلپەزىر.
ئاتامدەك يۈزۈمگە قىلىپ بۆسە ئول،
مەنى① ئول ئۆزىگە قىلىپدۇر ئوغۇل.
دىدى ئول ئەيا سەرۋى رەئنا يىگىت،
ئەلەم كەش خىرەدمەند دانا يىگىت.
ئۇلۇغ قائىدە ئەمدى كەلتۈر بەجا،
مەنى قىل غۇلامىڭ قىلاي كۆپ ۋەفا.
قىلاي خىزمەتىڭنى دىلۇ جان بىلە،
ئىشىڭنى قىلاي ھۆكمۇ فەرمان بىلە.
بىلىپ مەن ئېرۇرسەن ئەسالەت مەئاب،
كى مەئلۇم ئېرۇر زاتى ئالىجەناب.
بۇ سۆزدىن بولۇپمەن خىجالەت بەسى،
ئۇياتدىن باسىپدۇر مەلالەت بەسى.

① بۇ سۆز ئەسلى تېكىستتە «مۇنى» يېزىلىپ قالغان.

باشىنى سالىپ يەرگە هەيران بولۇپ،
بولۇپ فەيزمان دىدە گىريان بولۇپ.
ئانىڭ ئۆلفەتىگە قىلىپ فىكرلەر،
دىبان نىئمەتىگە تۈمەن شۈكرلەر.
دىدىم① ئەي دەلىر رەهىم قىلسۇن خۇدا،
ئەتا ئەيلەگەي تاڭلا ياخشى جەزا.
مۇرۇۋۋەتلارىڭغە بولۇپ بەندە مەن،
بۇ دىلدارلىقىغە سەرئەفكەندەمەن.
ساڭا ئۆزر ئايتۇرغە يوقتۇر تىلىم،
تىلىمنى ئەگەر ئەيلەسەم مىڭ تىلىم.
قويۇپ شىر غۇرران كەبى پەهلىۋان،
دىدى: ئولتۇرۇڭ مەن قىلاي مىھمان.
قويۇپ يەشتى فىتراكىدىن ئاهۇنى،
قولىغە ئالىپ دەشنەئى هىندۇنى.
سويۇپ پوستىنى لەهمىنى پارچەلاپ،
كى سىخلاپ كەباب ئەتتى ئوتنى قالاپ.
كەبابىنى تەييار ئېتىپ ئولزەمان،
چىقاردى يەنە رۇۋغەن ئالۇدە نان.
تەۋازۇئلار ئەيلەپ ئۆرە تۇردى ئول،
كى باغلاپ ئەلى لام ئېتىپ ئىكى قول.
ئوشۇلۋەقت ئىدى ئولپەرى ئويغانىپ،
چىكىپ خامىيازە قوپۇپ سەسكەنىپ.
كۆرۈپ ئولپەرىنى شىكارى جەۋان،
يۈگۈردى ئاڭا قۇللۇق ئەيلەپ ئەيان.
پەرىۋەش ئاياغىغە قويدى باشىن،
تۈمەن ئۆزرلار بىرلە تۆكتى ياشىن.
دىرۇشتلۇق بىلە ئانچە قىلدى ئىتاب،
جەۋاب ئېتمەيىن تۇردى يەرگە قاراپ.
تولا ئۆزرلار دەپ شىكەستە بولۇپ،
كى بىماردەك ئانچە خەستە بولۇپ.
نە قىلساڭ دىدى سەندەدۇر ئىختىيار،
بىلۇرسەن ئۆزۈڭ مەندە يوق ئېئتىبار.
ئەگەر ئەفۇ قىلساڭ ئۆزۈڭ پادشاھ،
چۇ قەهر ئەيلەسەڭ مەن قۇلۇڭ ئۆزرى خاھ.

سەنىڭ خىزمەتىڭدە شىكار ئەيلەدىم،
ئاياغىڭغە جاننى نىسار ئەيلەدىم.
بىلۇرسەن غەزەبكە سەزاۋارمەن،
نە قىلساڭ تۇرۇپمەن كى تەييارمەن.
تولا ئۆزر بىرلە قىلىپ مەن سۆلۈك،
ماڭا رەهم ئېتىپ باز ئەيىنۇلمۇلۇك.
سۇراهىغە سۇندى قۇلىن مۇغبەچە،
قويۇپ مەينى ساغەر چىكىپ بىر نەچە.
چۇ گۈلگۈن سۇراهىدا گۈلگۈن شەراب،
كى مەي بىرلە قەن ناباتۇ كەباب.
ماڭا ئول نەزەر قىلدى ئەينۇلهەيات،
پىيالە سۇنۇپ ئەيلەدى ئىلتىفات.
ئول ئاي خىزمەتى بىرلە مەشغۇل ئولۇپ،
تۇرۇپ ئالدىدا ئانچە مەقبۇل ئولۇپ.
ئۈچ ئاي ئۆتتى مۇندا ياتىپ باغ ئارا،
كى جاسۇس تاپالماي قالىپ داغ ئارا.
كىشى ياتسە يۈز يىل تاپالماس ئىدى،
ئەگەر تاپسە قولىغە ئالالماس ئىدى.
قىلىپ بىر كۈنى ئول مۇبارىز سۆخەن،
كى بىر مەسلىهەتكە ئاچىپدۇر دەهەن.
دىدى: ئەي مۇسافىر ئوغۇل خاكسار،
بۇ يەردىن ساڭا ياخشىراق ئۆز دىيار.
كىشى شەهرىدە بولغۇچە پادشاھ،
ئۆزى يۇرتىدا بولسە خوب خاكى راھ.
كى ئەزم ئېتكەلى ئىختىيار ئەيلەسەڭ،
بۇ يەردىن ئۇ يەرگە فەرار ئەيلەسەڭ.
باراي خىزمەتىڭدە سىپاھىڭ بولۇپ،
يامان-ياخشى ئىشىغە نىگاھىڭ بولۇپ.
سەنىڭ خىزمەتىڭدە قىلاي جان نىسار،
كى دۈشمەنلەرىڭنى قىلاي تارمار.
كى مەئشۇقۇڭىزنە بولاي پاسبان،
ئەگەر سىز بىلە بولسە ئولدەم رەۋان.
كى ئۆز شەهرىڭىزدە تاپىپ سىز **مۇراد**،
قويۇپ سىزنى ئاندىن قىلاي خەيرباد.

① بۇ سۆز ئەسلى تېكىستتە «دىدى» يېزىلىپ قالغان.

....
①..............................

بۇ تاغدىن ئۆزۈمنى ئېتىپ ئېتكەمەن،
ئانىڭ سىز بۇ جان جەھان نېتكەمەن.
دىدى ئول ئەزىز سەبرقىل ئەي غەرىب،
مۇرادىڭغە ئاخىر بولۇر سەن قەرىب.
سەنىڭ تالىئىڭنى چۇ تەفتىش ئىتەي،
كۆرەي قۇرئەنى نىڭ ئەندىش ئىتەي
دىدى كۆردى ئولدەم كىتابىنى ئول،
كۆرۈپ نوقتەلەرنىڭ ھىسابىنى ئول.
دىدى: ئەي يىگىت غەم يىمە شاد بول،
ساڭا خوشخەبەر غەمدىن ئازاد بول.
قولۇڭغە كېلۇر ئول يۇتۇرگەن گۆھەر،
ساڭا ۋەسلى بولغاي نەسىب ئەي پۇسەر.
كى قۇستەنتەنىيە يولىدا رەبات،
بەنا ئەيلەگەندۇر قىلىپ ئىھتىيات.
مۇئەييەن گۆرىستانلىق ئول شەھر ئارا،
بۇرۇن چاغدا بۇ جاي تاپمىش بەنا.
كى ئاندا مۇئەممەر ئېرۇر تۆرت تاق،
ھەمول جايىغە تېز قويغىل ئاياق.
سەنىڭدەك يەنە باردۇر ئۈچ كىشى،
ئۇلارنىڭ سەنىڭ بىرلە فۇتكەي ئىشى.
يەنە شاھدۇر ئاندا ئازادە بەخت،
ئانىڭدەك بولۇر سىزدە ئامادە بەخت.
بارىڭ ئەمدى ئوليان قۇيۇندەك كېتىڭ،
رەفىقلەر ۋىسالىغە فاتراق يېتىڭ.
چۇ رۇخسەت بېرىپ ئەيلەدى ئەلۋىدائ،
كى ئاھۇ كەبى سەكرىدىم سويى قائ.
يۇرۇپ پىزىيە ئەيلەپ مەنازىل بىلە،
كى تەي ئەيلەبان كۆپ مەراھىل بىلە.
تولا تارتىبان رەنجۇ ئازارلار،
كېلىپ مەن يېتىپ بۇ كىچە يارلار.
نىشان بەردى ئول شەيخ قىلغان كەلام،
بۇگۈن تۆرت تاق بىزگە بولدى مەقام.
قىلىپ جەمئ بىزنى خۇدايى جەھان،
كى مەسكەن بولۇپ بىزگە ئۇشبۇ مەكان.
كۆرۈشتۇك بۇگۈن نەنىمەت دۇرۇر،
يارانلار كۆرۈشمەككە فۇرسەت دۇرۇر.
ئۆتۈپ كەتتى باشدىن كېلۇر ئىش ئەدەم،
غەنىمەت بۇ دەمدۇر غەنىمەت بۇ دەم.
ھەمە سەرگۈزەشتىمنى قىلدىم تەمام،
كى خەتىم ئولدى سۆز يارلار ۋەسسالام.
ئىشتتى بۇ سۆزلەرنى دەرۋىشلەر،
تىگىپ جانىغە يۈز تۈمەن نىشلەر.
باشنى سالىپ يىغلادى - زار زار،
تاڭ ئاتغۇنچە ئەفغان قىلىپ تۆرت يار.

مەۋئىزە

فەلەك ھەمچۇ تاۋۇس زىننەت نەما،
فۇسۇنساز پۇر مىكر دۇن دەغا.
نەمايىش بىرۇر نەچە رەڭ زىب ئىلە،
كى رەفتارىدۇر ئۇشبۇ تەھزىب ئىلە.
نەزەردە ئانىڭ رەڭگىدۇر نىلگۇن،
تۇغار بەچەئى ھەر زەمان لۇۋن - لۇۋن.
بۇ تاۋۇسغە بەيزە خۇرشىدۇ ماھ،
قىلۇر رەڭ بەرەڭ جۇجەسىن جىلۋەگاھ.
باسىپ تۇخمىن ھەر كۈندە ئەيلەپ بارىش
جۇجەسى كېچە - كۈندۈز ۋە ياز - قىش.
بۇ تاۋۇس ئىشرەت نەما ماكىيان،
كى تۇغقان بەلاسى فەنادىن نىشان.
چىقارغان ئېمەستۇر ۋەفادىن بەلا،
تۇغۇلغان بەلاسى ئېرۇر بىۋەفا.
جەھان بولدى چۇنكىم ئەدەمدىن ئەيان،
ئۆتۈپ بۇ رەۋىش بىرلە يۈز مىڭ جەھان.
تۇغۇپدۇر فەلەك ھەرنەكىم تا بۇدەم،
جەھاندا بولۇپ بەچەسى دەردۇ غەم،
كى ئىشق ئەھلى راھىدا يۈز مىڭ تۈمەن،
كى دەرد ئەھلى ۋادىسىدا يۈز مىھەن.

① كۆپ چېكىت قويۇلغان بۇ ئورۇندا تەخمىنەن بىر ۋاراق (136 مىسرا) كەم.

كىشى بولسە مۇندا مۇھەببەت شىئار،
گۇمان يوق تاپار ئاقىبەت ۋەسلى يار.
مەجازى مۇھەببەت ھەقىقەتكە يول،
بۇ يول ئەزمىدە يازنى تاپقاي ئول.
مەيى ۋەھدەت ئىچمەككە قىلغىل ھەۋەس،
كى ساقى ئەزەلى يار فەرىيادەرەس.
ئەيا ساقىيا مەينى تۇت بىزگە پات،
ئانى نۇش ئىتىپ ئۆزنى ئەيلەي ھەيات.
كۆڭۈل زەنگىگە راھ بەرسۇن سەفا،
ئانىڭ كەيفىيياتىدا ئەيلەي ھەۋا.

لۇغەت

ئا

ئابى يەم — دەريا سۇيى، دېڭىز سۇيى
ئازمۇد — ئۇزۇن سىناقلاردىن ئۆتكەن
(ئازمۇد ئەيلە — : سىنىماق، سىناپ كۆرمەك).

ئە

ئەبرى نەيسان — باش باھار يامغۇرى
ئەبسار — ① كۆرۈش قۇۋۋىتى ② كۆزلەر ③ بىلىملەر
ئەبلەھ — نادان، ئاخماق
ئەبۋاب — ① ئىشىكلەر، دەرۋازىلار ② باپلار
ئەبىر — ① بىر خىل خۇشپۇراقلىق نەرسە، ئەنبەر ② خوشپۇراق
ئەتەش — ئۇسساش، چاڭقاش. تەشنالىق
ئەجرى جەمىل — نازىنىنىڭ ھوكاپاتى
ئەجۇز — قېرى كەمپىر
ئەزەلى — باشتىن-ئاخىر، مەڭگۇ ئەبىدى
ئەسالەت — ئالىلىق، دانالىق، پۇختىلىق
ئەشكال — ① شەكىللەر ② تۈرلەر، خىلالار؛ ③ ئوبرازلار، رەسىملەر، تەقلىدى رەسىملەر
ئەفتادە — تاشلاندۇق، يىقىلغان، ئاجىز، زەئىپ
ئەفسۇردەلىك — ① ئىچىگە چۈشۈپ كېتىش، روھى چۈشكۈنلۈك، ھەسرەت چېكىش؛ ② قېتىپ قېلىش، جانسىزلىق
ئەقەب — ① كەينى، ئارقىسى؛ ② ئەگىشىش
ئەكلۇشورب — يېمەك ۋە ئىچمەك، يېمەك-ئىچمەك
ئەلئەتەش: — سۇ!، ئۇسساپ ئۆلگىدەك بولدۇم!
ئەلھەزەر — ھەزەر قىل، ساقلان، ساقلا

ئەمارەت — ئەمىرلىك، بەگلىك
ئەمتىئەى — ماللار، تووارلار، ماتالار
ئەمر — ئىش
ئەمر مەھال — كۆكۆل بۆلدىغان ئىش
ھەمىگ زادە — چوك دادىسىنىك (دادىسىنىك ئاكىسىنىك) بالىسى
ئەندەكى — بىر ئاز، ئازراق
ئەنھار — دەريالار، قانالار
ئەئما — ① ئەما، كور ② نادان
ئەئيان — ① كۆزلەر، بۇلاقلار، ② مۇھىم تۇقتىلار، ماھىيەتلەر

ب

بازۇ — بىلەك
باشۇكۇھ — ھەيۋەتلىك، تەمكىن، سالماق
باك — قاتتىق ئاۋاز، ئۇن، ۋاقىرىغان ئاۋاز
بەختى بىدار — تەلەيلىك، بەختلىك
بەدايەت — ① باشلاش، دەسلەپتە ② ئىجادىيەت، باشلىنىش
بەدھال — ① ئاجىز، زەئىپ ② بىچارە، بىتەلەي
بەرايى خۇدا — ئاللانىڭ يۈزى ئۈچۈن، خۇدانىڭ يۈزىنى قىلىپ
بەرەھنە — ① يالىڭاچ، قىپ يالىڭاچ ② نامرات
بەرف — قار، قار ئۇچقۇنى
بەرگەشتەلىك — ئارقىغا يانغانلىق، قايتقانلىق
بەل — بەلكى
بەلى — شۇنداق، توغرا، ھەقىقەتەن، ئاپىرىن
بەياد (~بەيات) — سېغىنىش
بۆكە — پەلۋان، ناھايىتى كۈچلۈك ئادەم
بۇتە — زەرگەرلەرنىڭ مەدەن ئېرىتىدىغان قاچىسى، بوتا ② ئوچاق
بى دەماغ — روھى چۈشكۈن، سۇلغۇن، ھەسرەتلەنگەن
بى دىرەك — دەرھال، تېز، قىلچە ئىككىلەنمەستىن
بى رىيا — سەمىمى، قىلچىمۇ ساختا ئەمەس
بىستەرى خاب — ئۇخلاش كارۋىتى، ئۇخلاش تۆشىگى
بىلاد — شەھەرلەر، جايلار، دۆلەتلەر، رايونلار
بىھەق — ① تىگىشلىك، مۇناسىپ، لايىق، ھەقلىق يوسۇندا ② ھەقىقى،
قەسەم قىلىمەنكى
بىھەمدۇللاھ — ئاللاغا رەخمەت

بېيەقىن — شۈبھىسىز، چوقۇم، جەزمەن

بېينا — ①......نى كۆرەلەيدىغان ② (كۆزى) ئۆتكۈر

پ

پاس — قوغداش، ساقلاش

پاك دامەن — ئەپپەتلىك، نومۇسلۇق، ھالال يۈرگۈچى

پەرەستىش — چوقۇنۇش

پەلەڭ — قاپلان

پوشت — دۈمبە

پىچان — ئورالغان، تولغانغان. ئەگرى - بۈگرى

پىردەيىر — ئاقساقال ئەۋلىيا، ئاقىل، دانىشمەن

ت

تابغان بېگى — خىزمەتكارلارنى باشقۇغۇچى بەگ ياكى خاس نۆكەرلەر بېگى (؟)① مېنىڭ قارىشىمچە «تابغان» سۆزى قەدىمقى ئۇيغۇرچىدىكى «تاپىغ» (ھۆرمەت، خىزمەت دىگەن مەنىدە)دىن ياسالغان بولسا كېرەك.

تازى — تايغان، ئوۋ ئىتى

تەئەددى — زۇلۇم قىلىش، تاجاۋۇز قىلىش، ھەددىدىن ئېشىش

تەئەششۇق — ئاشىق بولۇش، ئاشىقلىق، سۆيۈش

تەئەكىد — ① تونۇش، ئىسپاتلاش، تەكىتلەش ② قەتئىيلىك

تەبباخ — ئاشپەز

تەبئ خاھ — مىجەزى ياخشى، خاراكتىرى ياخشى

تەخەۋۋۇف — قورقۇش، ۋەھىمىگە چۈشۈش

تەغافۇل — ① بىپەرۋالىق ② كۆرمەسكە سېلىش، بىلمەس بولۇۋېلىش

تەفەھھۇس — ① ئىزلەش، ئىستەك - سوراق ② تەپسىلى تەكشۈرۈش

تەلەف — ① ئۆلۈش، يىقىلىش، ھالاك بولۇش ② زىيان

تەمەسسۇك — ① ھۆججەت؛ ② ئېلىشۋالماق، تۇتۇۋالماق

تەھەققۇق — ① ھەقىقى، ئىشەنچلىك ② ئەمەلگە ئاشۇرۇش ③ ئىشىنىش ④ ئىسپاتلاش، تەكشۈرۈش

تەھرىك — قوترىتىش ② ھەركەتكە كەلتۈرۈش ③ قوزغىتىش

تەھزىب — ① تەلىم، تەربىيە بېرىش ② تۈزىتىش ③ تازلاش، پاكلىق

تەۋاتۇر — ① سۆز - چۆچەك، رىۋايەت: ② ئۈزۈلدۈرمەي ۋارىسلىق

---

① (؟) بەلگىسى مەنىسى تازا ئىشەنچلىك بولمىغان سۆزلەرگە بېرىلدى.

تەۋەككۇلەت — تەۋەككۇل سۆزى بۇ يەردە تەۋەككۇلەت قىلىپ ئىشلىتىلگەن
تەئخىر — تەخىر، كېچىكتۈرۈش، ئارقىغا سۈرۈش
توند خۇي — مىجەزى چۇس، ئاسان تېرىكىدىغان
تۇفەيل — چاقىرىلمىغان مېھمان
تۇيۇر — قۇشلار، ئۇچار قاناتلار
تىرى پەرران — ئۇچقۇر ئوق
تىغى بۇرران — ئۆتكۈر تىغ

ج

جەبە (~ جەبھە) — پېشانە، ماڭلاي
جەزەئ — ①خاتىرجەمسىزلىك، ئەنسىرەش، تىت-تىت بولۇش ② ھەسرەتلە-
نىش، ئۇھ تارتىش، يىغلاش
جەف — قۇرۇش، قۇرۇپ كېتىش
جەفاجۇي — جاپا قىلغۇچى، زالىم
جەلاجىل — قوڭغۇراقچە، شىلدىراق
جۇد — قاتتىق يامغۇر، قارا يامغۇر
جۇستراق — تېزرەك، چاپسانراق، ئىتتىكرەك
جۇملە ئەمۋال — بارلىق ماللار، ھەممە بايلىقلار
جۇنۇد — ئەسكەرلەر، لەشكەرلەر، قوشۇنلار
جىننى — ① ساراڭ بولغان، تەلۋىلەشكەن ② ئالۋاستىغا ئوخشاش

ج

چالاك — ① تىتىك، چاققان ② زېرەك، مىڭىسى سەگەك
چەرخى دۇن — تەتۈر پەلەك، كاج پەلەك
چەكاچاك — جاراڭ-جۇرۇڭ، تاراق-تۇرۇق (تەقلىدى ئاۋاز)
چىمن — قورۇق
چىنان — شۇنداق، مۇشۇنداق

خ

خارخار — ئارزۇ تېچسىزلىنىش، كۆڭۈل ھاياجانى؛ ② غەم-قايغۇ
خاميازە — ① ئەسنەش؛ ② ئۈمىت قىلىش، تەلمۈرۈش، تەشنا بولۇش
خەتم ئول — تۈگىمەك، ئاياقلاشماق، ئاخىرلاشماق
خەد — مەڭىز (ئادەمنىڭ مەڭزى)
خەدەنگ — ئوق، كامان ئوقى

خەشم گىن — غەزەپلىك، ئاچچىغلانغان
خەشمناك — غەزەپكە تولغان، ئاچچىغلانغان
خەلا — خالى، بوش
خوردۇكەلان — كىچىكلەر ۋە چوڭلار، ئۇلۇغ ـ ئۇششاقلار
خوشبۇ — خۇشبۇي خوشپۇراقلىق، پۇراقلىق
خوش لىقا — گۈزەل، چىرايلىق

خۇتۇت — خەتلەر
خۇداتەرس — خۇداغا ھۆرمەت قىلىدىغان، خۇدادىن قورقىدىغان
خۇرشىدۋەش — قوياشقا ئوخشاش (گۈزەل)
خىل (~خىلىل) — يېقىن دوس، سىرداش دوس

د

داۋار — ھاكىم، پادىشا
دەراز — ئۇزۇن.
دەرئامەد — ① دارامەت، پايدا، ② باشلاش
دەرەندە — يىرتقۇچ، دەھشەتلىك، ۋەھشى
دەربان — دەرۋازىۋەن، ئىشىك باققۇچى
دەردئامىز — دەرت ئارىلاش، دەرت قوشۇلغان
دەستىگاھ — ① ئەسۋاپ ـ ئۈسكۈنە، ياراق؛ ② بايلىق، سۆلەت، كۈچلۈكلىك
دەشنە — خەنجەر، پىچاق
دەشنەئى ھىندۇ — ھىندى خەنجىرى، ھىندى پىچىقى
دەغا — ① ئالدىراش ئالدامچىلىق ② ساختا؛ ③ ئالدامچى ④ ئاخماق
دەمساز — يېقىن، سىرداش، قەدىناس
دەھ — ئون (10)
دەھەن — ئېغىز
دۇتاقەد — مۈكچەيگەن، دۈمچەيگەن، قەددى پۈكۈلگەن
دۇر — ئۇزاق، يىراق
دۇن — پەس، رەزىل، ناكەس
دىباي — ① كىمخاپ، گۈللۈك دۇردۇن؛ ② گۈزەل نازىنىننىڭ يۈزى (تەقلىد سۆز)

رابىئ — تۆتىنچى (بۇ سۆز تېكستتا 4 مەنىسىدە ئىشلىتىلگەن.)
رايگان — ① ھەقسىز، پۇلسىز؛ ② تېپىۋالغان، تېرىۋالغان؛ ③ بىكاردىن-بىكار

رەقىق — يېقىملىق، مۇلايىم، نازاكەتلىك، سىلىق - يۇمشاق

رەنجۇر — ① ئاجىز، كېسەل؛ ② كۆڭلى ئاغرىغان، ھەسرەتلەنگەن

رۇجۇئ قىل — ① قايتماق؛ ② مۇراجىئەت قىلماق؛ ③ تاپشۇرماق

رۇسۇم — ① ئادەتلەر، رەسمىيەتلەر ② مۇراسىملار، ③ قائىدىلەر ④ئۇسۇللار

رۇقۇم — ① ساناقلار، رەقەملەر ② بەلگىلەر ③ تۈرلەر، ④ شەكىللەر، رەسىملەر ⑤ ئىمزالار ⑥ بۇيرۇقلار، يارلىقلار

رۇمۇز — مەخپىيەتلىكلەر، ئىما - ئىشارەتلەر، مەخپى بەلگىلەر

رىققەت — ① ھېسداشلىق، ئىچ ئاغرىتىش ② مۇلايىملىق

ز

زەقەن — ئېڭەك

زۇلۇمات — زۇلمەتلەر، قاراڭغۇلۇقلار

زىمنى — ئىما - ئىشارەتلىك، بىشارەتلىك، ئىچىگە ئالغان، مەنىسى يوشۇرۇن؛ ③ تەسادىپلىق، كۈتۈلمىگەن

ژ

ژىيان — ① غەزەپلەنگەن، ياۋۇز؛ ② قورقۇنۇچلۇق

س

سەخابابى — ساخاۋەت ئىشىكى، ساخاۋەت بابى

سەربەرەھنە — يالاڭباشتاق

سەرشار — ......گە تولغان، تويغان، تولۇق، مول

سەفىنە — كېمە

سەمئ — ① ئاڭلاش ② قۇلاق

سەھم — ئوق (يا ئوقى)

سەۋسەن — گۈلسامساق، پىياز گۈل

سەئد — بەخت، تەلەي، ياخشىلىق

سەئىر — ① تويغان ② يېتەرلىك، قانائەتلەنگەن، زېرىككەن

سەئىي — ① خىزمەت، ئەمگەك؛ ② تىرىشىش؛ ③ ئارزۇ قىلىش، تەشنا بولۇش

سەيلى ئەشك — كۆز يېشىنىڭ قاينام بۇلاقتىن چىققاندەك ئېتىلىپ چىقىشى؛ ياش سېلى

سەييار — سەير قىلغۇچى، كەزگۈچى، كېزىپ يۈرگۈچى
سوبەسو — ئۇياق - بۇياق، ھەرتەرەپ
سويىقائ — تۈزلەڭلىككە، ئويمانلىققا، ۋادىغا (سوى: تەرەپ، نىشان؛ قائ: ئويمانلىق، تۈزلەڭلىك)
سۇھا — كىچىك ئېيىق يۇلتۇزلار تۈركۈمىدىكى ئەڭ خىرە يۇلتۇز
سىدق ئەھلى — راس سۆزلىگۈچىلەر، چىنلىقنى سۆيگۈچىلەر
سىللى — شاپىلاق
سىيف — خەنجەر، قىلىچ.

ش

شاخ — مۈڭگۈز
شامۇئەشا — كەچلىك تاماق
شاھرەھ — چوڭ يول، كاتتا يول، ئازادە يول
شەباب — ياشلىق دەۋرى، ياشلىق باھارى
شەبابەت — ياشلىق دەۋرى، ياشلىق باھارى
شەشفەر (~ شەشپەر) — ئالتە قىرلىق گۈرزى، توقماق
شەقاشەق — شارت - شۇرت، جاراق - جۇرۇق، تاراڭ - تۇرۇڭ (تەقلىدى ئاۋاز)
شەفىق — شەپقەتلىك، مېھرىۋان
شەھىد — ① شىھىت، قۇربان بولغۇچى، ② شىھىد بولغان ③ گۇۋاچى، شاھىت
شەيخ — ① قەبىلە باشلىقى، ئۇرۇق ئاقساقىلى ③ شەيخ ④ بوۋاي، قېرى ئادەم
شۇبھە — ① شۈبھە، گۇمان ② ئوخشاش
شۇئۇر — ① ئەقىل، ئەقلىي كۈچ، پاراسەت ② ئاڭ - سېزىم
شىرزەن — ① ئاياڭ باتۇر ② ھازازۇل ئايال، مۇتىھەم ئايال ③ چىشى شىر
شىر غۇرران — شىرنىڭ ھۆكۈرىشى
شىرنەر — ئەركەك شىر
شىھاب — ① ئوت، يالقۇن، ئۇچقۇن ② ئاقار يۇلتۇز

غ

غەراۋ — قۇمۇش، قۇمۇش قەلەم
غەررە — ① تەكەببۇر، مەغرۇر ② ئالدانغان
غەزال — كىيىك

غەزەنفەر — ① شىر ② باتۇر
غەمزە — ناز - كەرەشمە

ف

فەرسەڭ — فەرسەڭ (ئۇزۇنلۇق ئۆلچەم بىرلىگى بولۇپ 6.24 كىلومېتىرغا تەڭ كېلىدۇ)
فەرق — ① پەرق ② ئايرىلىش ③ باشنىڭ چوققىسى
فەرىب — ① ئالداش، ئالدامچىلىق ② قايمۇقۇش شەيدا (مەپتۇن) بولۇش ③ سېھىرگەرلىك
فەيزمان — ياخشىلىققا ئېرىشمەك، شەپقەتكە ئېرىشمەك (فەيز + مان، - مان: سۆز ياسىغۇچى قوشۇمچە)
فۇتۇۋۋەت — يىگىتلىك، مەرتلىك، ئالىجاناپلىق
فۇرۇخت — سېتىش
فۇۋج - فۇۋج — توپ - توپ

ق

قاسىد — ① خەۋەرچى، خەت توشىغۇچى، ئەلچى؛ ② قەس قىلغۇچى
قاشىپ — قاشلاپ، تاتلاپ
قەرىيە — يېزا، كەنت
قەمەرجىرمى — ئاي (جىرم: گەۋدە، بىر نەرسىنىڭ بىرلىگى)
قەۋۋى شەكىللەر — باتۇر قىياپەتلىكلەر
قودۇم — قەدەم، ئاياق
قور — بۇ سۆز «قورزەدەن» نىڭ قىسقارتىلغان شەكلى بولسا كېرەك (قورزەدەن: ئالداش، يولدىن ئازدۇرۇش دىگەن مەنىدە)، ئەھلى قور: ئالدامچى، ئېزىتقۇ، ھىلىگەر
قورخانە — قورال خانا، قورال - ياراق ئۆيى
قورس — يۇمۇلاق شەكىللىك نەرسە
قوۋۇلئىجاز — سۆزنىڭ مۇھىم مەزمۇنى
قۇددى — ① كاجلىق، تەرسالىق، جاھىللىق؛ ② تەكەببۇرلۇق
قۇستەنتەنىيە — ئىستانبولنىڭ بۇرۇنقى ئاتىلىشى
قىراق تۇت — چەتلەشمەك، ئۆزىنى قاچۇرماق

ك

كاج — شاپىلاق

كارزار — ئۇرۇش، سوقۇش، قىرىش

كاھ — سامان

كەتان — كاناپتىن توقۇلغان كىيىملىك؛ (ئەپسانىگە ئاساسلانغاندا، بۇ رەخ ئاي نۇرىغا چىدىماي يىرتىلىپ كېتەرمىش)

كەفپاي — پۇت ئالقىنى

كەلالەت — ① ھېرىش، چارچاش، زېرىكىش ② قاشاڭ

كەمەند — سىرتماق، ئاغامچا، ئارقان

كەۋكەب — يۇلتۇز

كوھپەيكەر — بەستى ناھايىتى يوغان، زور

كۆكە — ئونۋان نامى (؟)

كوكۇل زەنگى — كۆكۈل ئاغرىغى، ھەسرەت

كۇنەش — ئاپتاپ، قۇياش

گ

گۇنگ — ① گاچا، تىلسىز، ② ئىنىقسىز

گۇزەررۇد — دەريادىن ئۆتمەك

گىرىبان — ياقا (كىيىمنىڭ ياقىسى)

گىلكار — ① گېل بەرگۈچى، سۇۋاقچى ② ساپالچى

ل

لات — قەدىمقى ئەرەپلەرنىڭ ھەيكىلى

لايەمۇت — مەڭگۈ ھايات، ئۆلمەس، يوقالماس (خۇدانى كۆرسىتىدۇ)

لەببەلەب — لىقمۇ-لىق، لىق تولغان، لىۋىگىچە توشقۇزۇلغان

لەھزە — ① كۆز نۇرى، ② كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە، ھەش-پەش دىگۈچە

م

ماھىدۇھەفتە — 14 كۈنلۈك تولۇن ئاي

مەئەلقىسسە — شۇنىڭ بىلەن بىللە، قىسقىسى

مەبسۇت — ① يېيىلغان، يېيىق، كېڭەيگەن؛ ② شەرھىلەنگەن، تەپسىلى

مەتلەب — ① مەزمۇن ② مەسلە، ئش، ③ ئارزۇ قلغان نەرسە، مەقسەت

مەجزۇب — ① جەلپ قلنغان؛ ② ھەيرەتتە قالغان؛ دىۋانە

مەرام — ① مەقسەت، غەرەز، ② ئارزۇ، تلەك

مەغاك — ① ئازگال، ئورەك، خەندەك، ② قەۋرە، گۆر

مەفرەش — سپلنجا، يەرگە سپلنىدىغان گلەم، كگز، پالاز قاتارلقلار

مەقسۇر — ① قسقارتىلغان، مۇھىم نۇقتلار (مەزمۇنلار)؛ تاللىۋېلنغان؛ چەكلەنگەن

مەلا — ① تولغان، تولدۇرۇلغان ② كشلەر توپى، ③ ئوچوق يەر؛ ئوچۇق- چلق

مەملۇ — تولغان، تولا، ......گە تولغان

مەنگ — دۆت، كالۋا، ئەقلى يوق، ئاخماق

مەھازر — قاتنىشش، ھازر قلش

مەھجۇر — ① ئايرلغان، ۋىدالاشقان ② تاشلىۋېتلگەن، مەھرۇم

مەۋئىزە — ئوگۇت، ۋەز- نەسىھەت، پەندى نەسىھەت

مەئمۇل — ① ئادەتتكى، دائملق، نورمال ② كەڭ تارقالغان ③ تۈگەتكەن، ئورۇنلاپ بولغان، ④ ئدارە قلنغان، بېقىنىدىغان

مەئيۇب — ① كەمچلكى بار، يېتەرسز، ئەيپلك ② مېيىپ

مۇئەررا — ① يالڭاچ، قىپ يالڭاچ ② مەھرۇم قلنغان، ئەمەلدىن قالدۇرۇلغان

مۇئەززەز — ئزەتلك، ھۆرمەتلك، قەدرلك، سۆيۈملۈك

مۇئەممەر — قېرى، ياشانغان، ئۇزۇن ياشغان

مۇتتەفىق — ① ئتتپاقلاشقان، بىرلەشكەن، ② قەلبداش، دوس

مۇخاتەب — ئاڭلغۇچى، تڭشغۇچى، ئشتكۈچى

مۇدەببر — ① ھاكىمىيەت يۈرگۈزگۈچى، ھۆكۈمران ② تالانتلق، قابىلىيەتلك

مۇراقب — ① كۈزەتكەن، نازارەت قلغان ②......گە كۆڭۈل بۆلگەن ③ئويلانغان

مۇرەسسەئ كەمەر — ئسل تاشلار بلەن بېزەلگەن كەمەر

مۇسەببب — سەۋەپ، سەۋەپچى

مۇستەھق — ① ئەرزىيدىغان، مۇناسپ ② تۆھپىسى بار ③......گە ئېھتىياجلق

مۇسلىھ — ① ئسلاھ قلغۇچى، ياخشلغۇچى، ② كېلىشتۈرگۈچى، تەڭشىگۈچى

مۇسەمما — ......ئاتلىدىغان

مۇشتەرەك — ئورتاق، بىرلەشكەن، ئارلاشقان

مۇشەئبد — نەيرەڭۋاز، مەككار، ھىلىگەر

مۇغەلبە — غەلبە

مۇغتەنەم — ① قەدىرلەنگەن، ئشلتىلگەن، ② مۇۋاپىق ③ قىممەتلك

مۇفتەخر — ① شەرەپ دەپ بىلىدىغان ② پەخرلنىدىغان، ئپتخارلنىدىغان

مۇقاتىل — ① كۆرەش قلۋاتقان، ئۆز ئارا قرىشقان؛ ② جەڭچى

AltunOq

مۇقەييەد — چىرمالغان، باغلانغان، بەنت قىلىنغان
مۇلۇكانە — شاھلارچە، شاھانە
مۇنس — سىرداش دوس، قەدىناس
مۇھال — ① مۇمكىن بولمايدىغان ② رىيال بولمىغان
مۇھىق — ھەقلىق، لايىق، مۇناسىپ
مۇئتاد — ئادەتلەنگەن
مۇيە — قاتتىق يىغلاش
مىينا — ① شىشە ② ھاۋا رەڭ ③ ھاراق قاچىلىنىدىغان ئۇزۇن بويۇنلۇق بوتۇلكا

ن

نابالىغ — بالاغەتكە يەتمىگەن
ناخودا — كىمە باشلىغى، پاراخوت باشلىغى
نازىش — ① نازلىنىش ② يالۋۇرۇش
ناساز — ① ماسلاشمىغان، قاملاشمىغان، ② پەسكەش، بەتقىلىق
ناسۇر — ① ئاقما تۆشۈك ② قاداق
ناقى — چىشى تۆگە
نەخل — ① خورما دەرىخى ② (گۈزەللىك) قامىتى
نەخل قەد — ئېگىز بويلۇق
نەدا — ① ۋاقىراش، توۋلاش، جار سېلىش ② چاقىرىق
نەھار — ① چۈشلۈك تاماق ② ئاچ قالغان
نوخبە — ئەڭ ياخشى، خىللانغان، سەرخىل، تاللانغان
نىسبەت — ① مۇناسىۋەت، ئالاقە ② نىسبەت، ③ قانداشلىق مۇناسىۋەت، ئۇرۇق-تۇققان، ④ خۇسۇسىيەت، ئالاھىدىلىك
نىكئەندىش — ياخشىلىقنى ئويلىغۇچى
نىھاد — ① تۇغما خاراكتېر، ماھىيەت، ئادەت، خۇسۇسىيەت ② قەلب، كۆڭۈل

ھ

ھالە — ئاي قوتىنى، ئاي گەردىشى
ھەر (~ھەرر) — مۆشۈك
ھەرىق — ① ئوت كېتىش، ئوت ئاپىتى ② يالقۇن
ھەزيان — جۆيلۈش، ئاغزىغا كەلگەننى جۆيلۈش، چۈشەكەش، ئېسىنى يوقىتىش

هەژىر — ① مەدھىلەشكە ئەرزىيدىغان، ھۆرمەتكە لايىق ② سەگەك، ئەقىللىق ③ پاراسەت، يىراقنى كۆرۈش
ھەسەب — ① ئاتا - بوۋىسىنىڭ شەرىپى، ئىسىلزادە ئائىلە؛ ② تۆھپە
ھەلقى — گال، كىكىرتەك
ھەمچۇ — ① مۇشۇنداق ② ......غا ئوخشاش،...... - دەك
ھەي — تىرىك، جېنى بار، جانلىق
ھەيف — ① ئادىل بولماسلىق، ئادالەتسىز؛ ② ئىسست، ئەپسۇس
ھۇرۇف — ① ھەرپلەر ② گەپ - سۆزلەر
ھۇسەين — گۈزەل، چىرايلىق
ھىرمان — ① رەت قىلىش، ۋاز كېچىش، ئۈمىتسىزلىك ② مەھرۇملۇق
ھىمايەت — ① قوغداش، ئاسراش؛ ② قوللاش، قانات ئاستىغا ئېلىش

ئۇ

ئۇلۇپ — يۇلۇپ (ئېتلەردىمنى ئۇلۇپ — ئەتلىردىمنى يۇلۇپ)
ئۇنف — قوپاللىق، جەبىر، زۇلۇم قاتتىق، شىددەت

ۋ

ۋەجھىيىيەت — سەۋەب
ۋەدۇد — سۆيگەن، سۆيۈملۈك
ۋەدىئەت — ئامانەت قىلماق
ۋەگەرنە — ئۇنداق بولمىسا
ۋەھدەت — ① بىرلىك، ئىتتىپاقلىق ② بىردىن بىر، يەككە - يىگانە، تەنھا، يالغۇز
ۋەھمگىن — ۋەھىملىك (بۇ سۆز، ۋەھىم + گىن دىن ياسالغان. - گىن: سۆز ياسغۇچى قوشۇمچە.)

ئى

ئىتمام — تۈگەش، ئاياقلىشىش، ئاخىرلىشىش
ئىجاز — مۇھىم مەزمۇن، قىسقىچە مەزمۇن
ئىختىساس — تەۋەلىك، قاراشلىق، مەنسۇپلىك
ئىختىلات — ئارلىشىش، قاتنىشىش، باردى - كەلدى قىلىش
ئىددە — ئىدە (ئايال كىشى ئېرىدىن ئايرىلغاندىن كېيىنكى 100 كۈن ۋاقىت)
ئىزەم — ئۇلۇغلىق، كاتتىلىق، بۈيۈكلۈك
ئىشا — كەچقۇرۇن، قاش قارايغان مەزگىل

ئىشكەنج — قىيناق، ئازاپ، ئىسكەنجە
ئىشۋە — ناز، نايناقلاش
ئىغلاق — مۇرەككەپلىشىش، مۇرەككەپلەشتۈرۈش، قىيىنلىشىش
ئىنتىفائ — بەھرىمەن بولۇش، نەپ (پايدا) ئېلىش
ئىھتىراق — ① ئوت كېتىش، كۆيۈش ② پارتلاش، ③ ئوت ئېلىش
ئىئتىبار — ① قەرز، ئامانەت ـ قەرز ② ئاتاق، ئابروي، تەسىر ③ ئىشەنچ

ي

ياخۇد — ياكى، ياكى خۇددى
يالۇبال — يەلكىدىكى (مۈرىدىكى) كۈچ
يونچى — ھازىدار، تەزىيىچى (؟) بۇ سۆز قەدىمقى ئۇيغۇرچىدىكى يوغچى (ھازىدار، تەزىيىچى دىگەن مەنىدە) بىلەن ئوخشاش مەنىدە ئىشلىتىلگەن ياكى خاتا يېزىلىپ قالغان
يوۋمۇتتەناد — قىيامەتتىكى سوراق كۈنى
يوۋمۇلھساب — قىيامەتتىكى سوراق كۈنى
يىلباسۇن — ؟ (ئەسلى تېكىستتىكى ئەينەن يېزىلىشى) مېنىڭ قارىشىمچە، بۇ سۆزنى «يۇلپاسۇن» دەپ ترانسكرىپسىيە قىلساق، «يۇلۇپ + ئالسۇن» دىن كەلگەن ھساپلاپ «يۇلۇپ تاشلىسۇن، ئۈزۈپ تاشلىسۇن» دەپ مەنا بېرىش مۇمكىن.

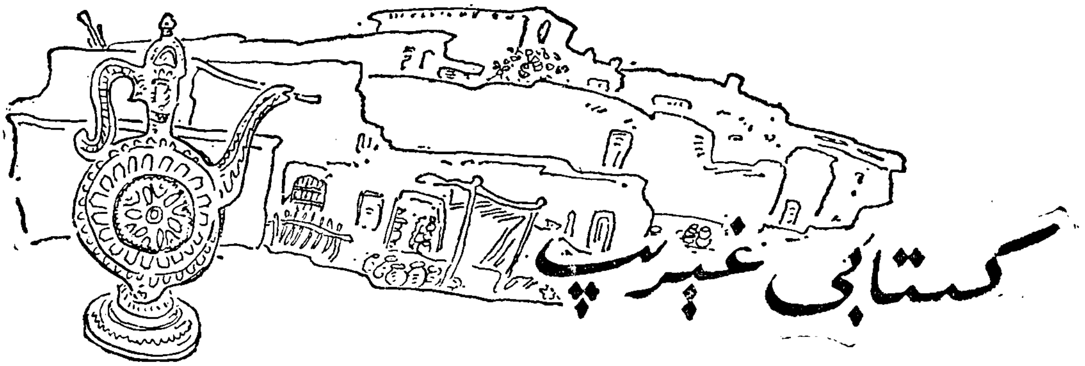

تۆردى نازىم غېرىبى

نەشرگە تەييارلىغۇچى: ئابدۇرىشىت ئىسلامى

نەشرگە تەييارلىغۇچىدىن:

ئۇيغۇر شائىرى تۆردى نازىم غېرىبنىڭ «كىتابى غېرىب» ناملىق بۇ مەشھۇر ئەسىرىنى مەن ئەسەرنىڭ 19 - ئەسىرنىڭ 70 - يىللىرىدا قەشقەر شەھرىدە كۆچۈرۈلگەن قولىيازما نۇسخىسىغا ئاساسەن نەشرگە تەييارلىدىم. قولىيازمىدا كۆچۈرگۈچى كاتىپ ئۆز ئىسمىنى قالدۇرمىغان. قولىيازما 67 ۋاراق، ئاق بۆز رەخت بىلەن مۇقاۋىلانغان، ئىچىگە پات بېرىپ سىلىقلاشتۇرۇلغان خوتەن قەغىزى ئىشلىتىلگەن. پۈتۈن ئەسەر ئارۇز ۋەزنىنىڭ مەسنىۋى شەكلىدە يېزىلغان بولۇپ، ئومۇمى ھەجمى 1956 مىسرادىن تەشكىل تاپقان. قولىيازما شىنجاڭ داشۆنىڭ كلاسسىك ئەسەرلەر ئارخىۋىدا ساقلىنىۋاتىدۇ.

ھەرپەگەرلەرگە نىسبەت بولغان ھۈنەرنى «مىساق كارگاھى» مۇئەييەن قىلىپ تەيىن بولغان ھۈنەرنى تەقسىم قىلىپ بەرگىنىگە نۇكتە باشلىماغى

بىراۋنى قىلىپ ئىلىم ئىلە رەھنەمۇن،
كى بىرنى غېنى، بىرنى زارۇ زەبۇن.
پېيدىدار ئېتىپ ئوتتۇز ئىككى ھۈنەر،
جاھان ئەھلىگە ئەيلىدى مۆتىۋەر.
ئۈلەشتى ئەزەل مۈلكىدە ھەر كىشى،
چىقارىدى بۇ دۇنيا ئارا بىر ئىشى.
بىراۋ ئالدى دىخانچىلىق پىشەسى،
ئۆزى كەسپىنىڭ قىلدى ئەندىشەسى.
چۇ ئاھەنگەر ئولدى بىراۋ شولزامان،
جاھان ئىچرە كەسبىنى قىلدى ئايان.
بىراۋ ئىختىيار ئەتتى نەججارلىق،
قىلىپ چۈن ئىمارەتكە مىئمارلىق.

بىراۋ ئاندا زەرگەرلىك ئىلمىن ئېلىپ،
ھۈنەرنى كۆڭۈل كۆرەسىغە سېلىپ.
چۇ مىسگەر يۈگۈردى ئۆزى كەسبىغە،
ئۆزى سەنئىتىنىڭ مىنىپ ئاتىغە.
كى بوز توقۇماقنى ئېلىپ باپكار،
جاھان مۈلكىدە بوز بىلە قىلدى كار.
ئېلىپ مۇينە ئىلمىنى جۇببەچى،
كى پۇستىن بىلە مۇندا ئىش قىلغۇچى.
چۇ تامچى ئېلىپ كەسپى گىلگارلىق،
جاھاننى قىلىپ قەسرو دىۋارلىق.
ئۆتۈك ئىلمىنى ئاندا ئېلىپ موزدوز،
كېلىپ مۇندا ئەۋقان ئېتىپ شەب ۋە روز.

گىلەم كەسىپىن ئالدى گىلەم باپلار،
توقۇپ زىلچە مۇندا قىلىبان ھۈنەر.
يانا ئۈشتەگەر شۇستەشۇ ئەيلەدى،
ھۈنەر ئالغىلى جۈستىجۇ ئەيلەدى.
قىلىپ باسمىچى نەقشىنى ئىختىيار،
چىقاردى قىلىپ مۇندا نەقش نىگار.
بىراۋ ئالدى سەرداچىلىق سەنئەتىن،
ياساپ مۇندا خەيلى تەپەڭنىڭ ئاتىن.
بوياقچى ھۈنەرگە قىلىپ ماجرا،
جاھانغا كېلىپ ئەيلەپ ئاقنى قارا.
بىراۋ سىرچىلىقتا كۆڭۈل باغلادى،
قىلىپ نەقش سەيقەل بىلە باغلادى.
بىراۋ بولدى كىمسەن بىلەن روبەرۇ،
كى پەيدا قىلىپ مۇندا ئالتۇن تىرە.
كى قۇر باپلار ئاندا ئالدى ھۈنەر،
جاھان سەپھەسىدە توقۇبان كېمەر.
بولۇپ ئولزاماندا بىراۋ ئاتقۇچى،
كى مەزلۇمەگە كەسىبنى ساتقۇچى.
بىراۋ ئىختىيار ئەيلەدى بورىيا،
قومۇشدىن بىسات ئەيلەدى خەلق ئارا.
كۇلالچى كېلىپ كەسىبگە ئىتتىپاق،
كېلىپ ئاب گىلدىن ياسابدۇر تاباق.
بىراۋ قىلدى نەساجلىق ئىختىيار،
يېزىپ ئەبرىشىم ئەيلەدى تار-تار.
بىراۋ بولدى پاكى تۇتۇپ سەر تاراش،
بۇرۇت ئالدى لەبدىن، ياساپ ئەتتى باش.
قوبۇل ئەتتى «ئەسسار» كەسىبى جۇباز،
بولۇپ ئول جاھان ئىچرە رەۋغەن گۇداز.
يانا بىرسى كۆنچى بولۇپ ئولزامان،
قىلىپ چەرم بىرلە مىشى سەختيان.
چۇ زەيتاپلىقتا يۇگۇردى بىراۋ،..
كى ئاندىن كېلىپ ئەشتى مۇندا ئۇچەۋ.
چۇ ئول ۋەقتدا ساغرىچى تۇتتى ئىش،
ھالالۇ، ھارامدىن چىلاپ خام قېيىش.
كى شالگەر ئىشنى ئېلىپ بى بەدەل؛
تىرەنى سۇنۇچ بىرلە ئەيلەپ يېشىل.
بىراۋ بولدى قاسساپ كۆپ قىردى جان،
غەنەم ئولتۇرۇپ ھەركۈنى تۆكتى قان.
بۇ سەنئەت ھەقىقەتتە تەقدىم ئولۇپ،
ئەزەل مۇلكدە ئاندا تەقسىم بولۇپ.
نەكىم ئاندا بولدى كىشىگە نېسىپ،
كېلىپ مۇندا بولدى ئول ئىشقا قىرىپ.
بۇ ھىرپە ئارا ھەم سالاھۇ-پاساد،
كى پىئلى ئېرور بايازۇ-ساۋاد.
كى مىساق ئارا كەسىپ شايە ئىدى،
چۇ كىم ئاندا كەسىبگە قانئ ئىدى.
بەشەر نەسلى بىرلە تۇزۇلدى جاھان،
ھەمە كەسىپلەر بولدى بىر-بىرئايان.
تەمەننا قىلىپ كەسىبگە ھەر كىشى،
جاھان مۇلكدە كۆرگۈزۈپ بىر ئىشى.
قىلىپ ھەربىرى پەزەلنى ئاشكار،
ئۆزى كەسىبگە كۆرگۈزۈپ ئىتىبار.
بىرنىڭ سۆزنى بىرى ئالمىدى،
بىرى پەزلىگە بىرسى كۆز سالمىدى.
ھەسەددىن بۇلار ئىچرە بولدى جېدەل،
بۇلار سۆزلىرى بولدى رەد-دۇ بەدەل.

ئىنسانلار گۇرۇھى ئۆزىگە نېسىپ بولغان كەسىبنى جاھانغا ئاشكارا قىلىشىپ، ھەربىر ھۈنەرۋەن ئۆز ھۈنىرىگە مەنمەنلىك تەنتەنە قىلىپ، بىر-بىرىدىن ئارتۇقچىلىقنى ئىسپاتلاشتا يىغىن تۈزگەندە دىخان ئورنىدىن تۇرۇپ ئۆزىنىڭ ئارتۇقچىلىغىنى ئاشكارلىدى

چۇ دىخان كى سۆزدىن بولۇپ دانەرىز،
ئېيتماقدا پەزلىن سېلىپ رۇستەخىز.
قىلىپ پەزلىنى ئاندا بىر-بىر بايان،
ھەمە كاربارىنى ئەلگە ئايان.

ئايا دوستلار سۆزگە سالغىل قۇلاق،
كى پەزلىمنى ئاڭلاپ قىلىڭ ئىتتىپاق.
كېلىپ دەھر ئارار ھەزرتى بولبەشەر،
سامادىن تۈشۈپ مەنزىلى بولدى يەر.
زەلەمنا دىبان يىغلىدى نەچچە يىل،
كېرەم ئەيلىدى باز رەببۇل جېلىل.
بېھىشدىن چىقاردى نەچچە دانەنى،
تېرىپ ئەيلىگىل رىزىق روزانەنى.
چىقاردىكى ئەسبابى دىخانچىلىق،
سەبەب ئەيلەبان قىلدى نىمەتنى جىق.
چۇ تەلىم ئېتىپ ھەزرتى جىبرئىل،
كى دىخانچىلىق ئىلمى بولدى دەلىل.
يانا كەلتۈرۈپ بەردى بىر جۈپ ئۆكۈز،
سۆكۈپ يەرنى قىلدى ئۆكۈزلەر تۈكۈز.
سىچىپ دانە ئادەم كېلىپ ئولزامان،
كى ئەۋلادىغە كەسىپ ئېتىپ بەردى نان.
سەبەپ ئەيلەبان رىزىق يولىن ئېچىپ،
زىمىن سەتھىگە سۇ ۋە دانە سىچىپ.
يانا ئەيلىدى باغ ۋە بوستانلار،
كى پەيدا قىلىبان گۈلىستانلار.
تېرىپ ئۈندۈرۈپ نەچچە ئەشجارنى،
كى پەيدا قىلىپ بەلكى ئەنھارنى.
زىمىننىڭ يۈزىن قىلدى جەننەت مىسال،
چۇ ھۇشۇ تۈيۈر تاپتى ئاندىن ناۋال.
كى دىخانچىلىق ئىلمى بىزگە نىسىپ،
تەۋەككۈل بىلە يەرنى يىرتىپ تېرىپ.
زىرائەت قىلىپ ئانچە مېھنەت بىلە،
ھۇسۇلىن ئېلىپمىز مۇشەققەت بىلە.
زىرائەت ئىشىدا رىيازەت قىلىپ،
رىيازەت ئىشىدا زىرائەت قىلىپ.

تېپىپ بەھر بىزدىن كى شاھۇ گادا،
ناۋا تاپقۇسىدۇركى ھەر بىناۋا.

چۇ لۇتۇف ئەتتى ھەق بىزگە مىڭ دانەنى،
كى بۇغداي بىلە تولدۇرۇپ خانەنى.
چۇ خىرمان يېرىدە سىچىلغان ئۈرۈق،
ھەممە مۇرلارغە بولۇپتۇر ئوزۇق.
ھەمە جاندارلار بولۇپ بەھرىمەند،
كى ھەمدۇ-سانا بىرلەدۇر ئەرجۇمەند.
باشاقچى تېرىپ باش ئېلىپ مەنپەئەت،
ئۇراقچىغا ئاندىن بولۇپ تەربىيەت.
تىلەنچى گادالارغە روزانەئى،
تويۇپ شادلىق بىرلە مەستانەئى.
بۇ دىخاندا كۆپ خاسىيەت باردۇر،
جاھان مۈلكىدە پەزلى ئىزھاردۇر.
جاھان خەلقى دىخانغە مۇھتاج بولۇپ،
ئەگەر بەرسە توق، بەرمىسە ئاچ ئولۇپ.
بۇ دىخانچىلىق كەسپى ئەلادۇرۇر،
كى ئاندىن بۆلەك بارچە ئەدنا دۇرۇر.
كى بىز بولغۇمىز بارچەدىن پىشىۋا،
جاھان خەلقى بىزگە قىلىڭ ئىقتىدا.
تىكىپمىز بايابان ئارا كۆپ شەجەر،
كى ئول نەخلىلەردىن بولۇپ كۆپ سەمەر.
نەچچە تەشنە رەھ رەۋنى سىراپ ئېتەر،
ئۇنىڭ سايەسىدە تېخى خۇاپ ئېتەر.
قويۇپ تاك، ئەنجىر، سىبۇ ئانار،
كى باغنىڭ ئىچىنى قىلىپ مىۋەزار.
قىلىپ ئاندا گۈلشەننى ئاراستە،
قىلىپ ئەنجىمەن پىرۇ نەۋخۇاستە.
مۇزەييەن بولۇپ بولسا پەسلى باھار،
چىمەنزارۇ گۈلزار ھەم لالەزار.
كى ئاندا قىلۇر خەلق ئەيشى نىشات،
جاھاننىڭ غېمىدىن تېپىپ ئىنبىسات.
رىيازەتدە ئەيلەپ جىگەرلەرنى خۇن،
جاھان سەپھەسىگە تېرىپمىز قاۋۇن.
چۇ سىراپ ئەيلەر ئۇنىڭ شەربىتى،
كى بىسياردۇر بەلكى خاسىيىتى.

كى ئىنسان غىزاسىغا بولدۇق سەبەب،
سانا ئەيغۇسى بارچە نىئمەتنى يەپ.
ئۈمىد ئولكى بىزلەرگە بىھەد ھىساپ،
ئەتا قىلسا ھەق، يوق ئەجەپ بى
ھىساپ.

چۇ دىخان ئۆزىنى ستايىش قىلىپ،
تەمەننا قىلىپ ئۆزگە نازىش قىلىپ.

تۇرۇپ ئېردى ناگاھ پاسانە تۇزۇپ،
تۆمۈرچى يۈگۈردى تارانە تۇزۇپ.

تۆمۈرچىنىڭ دىخانغە مۇنازىرەسى

ئايا رۇستائى كى سەھرانىشىن،
نىدىن مۇنچە سۆزلەرگە بولدۇڭ قىرىن.
ئۆزۈڭنى دىدىڭ، ئۆزگىنى بىلمىدىڭ،
كى بىزدىن مۇقەددەم ئۆزۈڭنى دىدىڭ.
چۇ ماختاپ ئۆزۈڭنى تولا ئۇرمە لاپ،
بۇ ئۇرغان سۆزۈڭ بەزىسىدۇر خىلاپ.
چۇ ئەمر ئەيلىدى نەچچە ئىشنى خۇدا،
خۇدا ئەمرىنى قىلمادىڭلار ئادا.
خۇدا ئۇشۇرنى بۇيرۇغان ئولزامان،
ئادا قىلسا ئۇ شىرىن ھالال بولدى نان.
بىراۋنىڭ يېرىدە زىرائەت قىلىپ،
كى ئورتاقچىلىقدا خىيانەت قىلىپ.
ئوغۇرلاپ كېچە خوشە ۋە ئەنجۇنى،
كى مەھكەم قىلىپ تولدۇرۇپ گۈۋەنى.
بىراۋ ئۇشرى بەرگىل دىسە ئولزامان،
كى ئاڭلاپ بۇ سۆزنى تۇرۇپ چىقتى جان.
ھەمە مىۋەدىن ئۇشرى بەرمەك راۋا،
كى بۇ پەرزنى ئەمرى قىلدى خۇدا.
كى سىزلەردە يوقتۇر ناماز ۋە نىياز،
چۇ ئىنسان سۈپەت قىلىڭىزدۇر گۇداز.
ئوقۇماي نامازنى قىلىپ سىز قازا،
تىلى يوق ئۆكۈزگە سېلىپ سىز نادا.
رىسالە بىلەن قىلمادىڭلار ئەمەل،
خۇدا ئەمرىنى تۇتتۇڭىزلەر سەھەل.
قىتاندا تورەپ مال يوقتۇر زاكات،
كى قورقۇپ خۇدادىن ئۇلۇسىدىن ئۇيات.
كى ھويلاڭغا ئىتدىن قويۇپ پاسىبان،
يۈگۈرگەي كىشى كەلسە نەچچە ئايان.
قەلەندەرنى قوغلاپ سۈرۈپ ئىتلىرىڭ،
ئەلەككە يېتىپ تامدىكى چىتلىرىڭ.

چىقىپ كەلسە موللا يىراقتىن ئەگەر،
كى ئاغرىق بولۇپ بولغايسەن دەردىسەر.
بايان ئەيلىسە مەسلەن مەئرىپەت،
خېرىدار بولۇپ قىلمادىڭ مەرھەمەت.
ھەمە ھاسىلىڭنى تىقىپ چاھغە،
تۇرۇپسەن باھاسىن تىلەپ ئاھغە،
ئەگەر بولسا قىممەت ساڭا شادلىق،
داغى خۇب خاراپ بولسا ئابادلىق.
بۇ كەسبىڭدە قىلساڭ ئەگەر راستلىق،
كى ئەسلا ساڭا يوق كەمۇ - كاستلىق.
ھالالنى ھارامدىن جۇدا ئەيلىگىل،
خۇدا ئەمرىگە جان پىدا ئەيلىگىل.
چۇ ماختاپ ئۆزۈڭنى بولۇپ بى خەۋەر،
تولا سۆز دىدىڭ ئەلگە سالماي نەزەر.
تۆمۈرچى بىلەن پۈتتى كارىڭ سېنىڭ،
كى ھەدداد ھەر ئىشدا يارىڭ سېنىڭ.
ئەگەر ئەتمەسەڭ بىز بوقور ساڭاتىش،
كى ھەيرەتتە يازىڭ بولۇر ئېردى قىش.
كى ئەنجۈلىرىڭغا ياساپمىز ئوراق،
ھەمە ھاجىتىڭغە ياساپمىز پىچاق.
يانا ئەيلىدۈك سىزگە تىشە تەبەر.
بۇ ئەسباپ بىلە ئەيلىدىڭلەر ھۈنەر.
چۇ كەتمەن ياساپمىزكى يەر چاپسەن،
كى تۇپراقنى يەنجىپ ئۇرۇغ ساچسەن.
بۇ ئىشدىن بولۇپدۇر ئىشىڭغا راۋاج،
تۆمۈر بىرلە ئىشقا قىلىپسەن ئىلاج.
ھوسۇلۇڭنى مىننەت قىلىپ خەلق ئارا،
تەمەننا قىلىپ ئەيلىدىڭ ماجرا.
كى روزى بولۇپ رىزىق روزى ئەزەل،
پاسانە دىبان ئەيلىمەڭ كۆپ جېدەل.
كى دىخانكى تەسلىم ئېتىپ شۇك تۇرۇپ،
بۇ سۆزدە سۈكۈت ئەيلىدى ئولتۇرۇپ.

تۆمۇرچى ئۆز ھۇنىرىدە ئارتۇق سۆزلەپ، قىلغان ھۇنەرلىرىنى ئاشكارا قىلىپ، ئۆزىنى ماختىغىنى

ھۇجۇم ئەيلدى سۆزگە ئاھەنگىران،
تۇرۇپ قىلدى ئەلگە پەزىلەت بايان.
كى ئىنسانغا لازىم ھۇنەر ئەيلدۇك،
تۆمۇر بىرلە تىغ ۋە تەبەر ئەيلدۇك.
كى پۇلاد بىرلە ياساپىمىز پىچاق،
يانا ئورما ئورماققا سوقتۇق ئوراق.
قىلىپمىز داغى تىشە بىرلە تەبەر،
يىقىلغاي ئۇنىڭدىن قورۇغان شەجەر.
كى كەتمەن سوقۇپمىز زىرائەت ئۇچۇن،
زىمىننى ياساپ ئەسلا قويماس پۇتۇن.
تۆمۇردىن يانا ئوققا پەيكان قىلىپ،
ئەدۇ خەيلىنى بەلكى بىجان قىلىپ.
چۇ پاكى ياساپ قەبزە كۆكسى شىكاپ،
تاراشىدە قىلسا قىلۇر باشنى ساپ.
چۇ مىقراز ئېيتىپ مۇي لەب ئالغىلى،
ياساپ قۇلپا دەرۋازەغە سالغىلى.
قىلىچ ئەيلدۇك تىغ ۋە خەنجەر داغى،
قىلىپمىز سىنان بىرلە شەشبەر داغى.
كى سۇزەن قىلۇرغە قىلىپمىز قىياس،
ئۇنىڭدىن پۇتەر بارچە زەردىن لىباس.
يانا ئات پۇتىغا قىلىپمىز تاقا،
تىگۇرمەن تىشىغا ياساپمىز پاقا.
قىلىپ نەئىل ھەم مۇزەغە مىخنى،
تونۇردا كاباب ئەتكىلى سىخنى.
جاھاندا قىلىپمىز ئەجەب ھەربىلەر،
كى ساتۇن شەمشەردەك ھەربەلەر.
تۇفەك بىرلە زەنبۇرەك ساز ئېتىپ،
شىكار ئەيلدى ھەر كىشى غاز ئېتىپ.
چويۇندىن قۇيۇپ داش، تۆمۇردىن قازان،
كى شاھۇ گاداغا قويۇپمىز نىشان.

ئۆتۈكچىغە بۇررەندە بىزدىن دۇرۇر،
كى نەججارغە رەندە بىزدىن دۇرۇر.
تۆمۇر بىرلە ئانچە چىقاردۇق ھۇنەر،
كى مەشھۇر ئىنسان ئارا سەربەسەر.
ئۇشۇل داۋۇد ئەيھىسسالام،
نەبى زات پەيغەمبىرى زولكرام.
قىلىپ كەسىپ ئاھەن بىلە پۇتتى كار،
كى بىزگە ئۇلاردىن قېلىپ يادىكار.
كى بۇ كەسبىمىز ئەلگە لازىم دۇرۇر،
جاھان خەلقى بىزگە مۇلازىم دۇرۇر.
ئايا ھۆرپەگەر جۇملە ئەھباپلار،
ياساپ بارچەڭىزلارغە ئەسبابلار.
كى ئىنساپ ئىلە ئەيلەڭىز ئىتىراپ،
دىگەن سۆزلىرىم ئەسلا كۆرمەك خىلاپ.
بىزنىڭ پىرىمىز بارچىدىن پىشىۋا،
چەراكىم ئۇنىڭ زاتىدۇر ئەنبىيا.
پەزىلەت ئۇلاردىن كى مەلۇم دۇرۇر،
كى قاتتىغ تۆمۇر ئىلگىدە مۇم بولۇر.
كى ھەددادلىغ سەنئىتىن قىلدى پاش،
چۇ ئۇشبۇ ھۇنەردىن تېپىپمىز مائاش.
يانا نەچچە پىران ئۇستازلار،
جاھاندا تۆمۇر بىرلە ئەيلەپ ھۇنەر.
قويۇبان جاھان سەپھەسىدە نىشان،
ئۇلار پەيرىۋى جۇملە ئاھەنگىران.
چۇ تەئرىپ ئۆزنى ئېتىپ ئۆزنى ھەددادلار،
تۇرۇپ باغلىدى تۇرپە ئىسنادلار.
ئېيتىشتى بۇ سۆزنى ھەمە ھىرپەگەر،
جاھان ئەھلىدە بارچە ساھىب ھۇنەر.
سۇكۇت ئەيلدى بارچە قول كۆتۇرۇپ،
ھەمە مەسلىھەت ئەيلدى ئولتۇرۇپ.

زەرگەرلەرنىڭ تۆمۇرچىلەر بىلەن مۇنازىرىسى

بىناگاھ قىلىپ قوپتى زەرگەر جېدەل،
سېنىڭ سۆزلىرىڭ بىزنى قىلدى كېسەل.
كى زەرگەر ئالتۇن كەبى سارغىرىپ،
كېلىپ ئۆزىگە گاھى ئۆزدىن كېتىپ.
نە دەرسەن ئايا غەلبەچى قاپقارا،
سېنىڭ ئىشلىرىڭ بارچىسى ماجرا.
ئوچاقتا سېلىپ بىر سىۋەتتە كۆمۈر،
تۇلۇملارنى باستىڭ قىزىتتىڭ تۆمۈر.
ئۇرۇپ چوغ قىلىپ ئانى بازغان بىلە،
ساچىپ ئوت قىلىپ ئالەمگە ئەفغان بىلە.
سالاھىڭ دىدىڭ پاسادىڭ قېنى؟
كى ئىنساپقا كەل، ئېيتقىل قېنى؟
قىلۇرسەن ھەمە ئىشنى ھەيبەت بىلە،
ئىشىڭ پۈتتى مېھنەت مۈشەققەت بىلە.
دۇكانغە كىرىپ ئىشنى قىلساڭ كېچە،
ئەجەپ رەڭگى رويۇڭ بولۇپ ئۆزگىچە.
بولۇپ دىۋە يەڭلىغ چىرايىڭ تۈرۈك،
ئەجەپ شەرىە بىرلە بېسىپ سەن كۈرۈك.
دۇكانىڭغە كىرگەن كىشى ۋەھمناك،
چۇ ئوت بىلە گوياكى بولدى ھالاك.
كى جەللاتلارغە ياساپ تېز تىغ،
چۇ ئىنسان بېشىنى كېسەر بى دەرىغ.
ياساپ ئوغرىغا بەلكى تىغ ۋە تەبەر،
سېنىڭ خەنجىرىڭ بىرلە تامنى تىشەر.
جاراھەتنى يارماققا نەشتەر ياساپ،
ئېزىز جاننى ئالماققا خەنجەر ياساپ.
بەزەكدارلارغە ياساپ سىخلار،
كى زەنجىر ئىشكەل بىلە مىخلار.
قاراقچىغا تەييار ئېتىپ تىغ كىن،
كى تۇججار يولىدا تۇتقاي كەمىن.
تۆمۈردىن توزاق ئەتتىڭ ھايۋان ئۈچۈن،
سالاسىل ياساپ بەندى زىندان ئۈچۈن.
نەچە نادىر سەنئەتلىرىڭ باردۇر،
كى سەنئەتلىرىڭ جانغا ئازاردۇر.
چۇ داۋۇد قىلغاننى سەن قىلمىدىڭ،
ئۇلار كارىنىڭ تۈرىنى بىلمىدىڭ.
ئەمەل ئەيلىگەن پىئل ئەتۋارىنى،
رىسالە قىلىپ پىرلار كارىنى.
تاھارەت بىلە ئىش قىلىپدۇر ئۇلار،
كى زىكرى خۇدادىن بولۇپ باخەبەر.
جاھاندا ئۇلارنىڭ بۇدۇر ئادىتى،
دۇكانغا كىرەردە ئوقۇر ئايىتى.
چۇ بازغان ئۇلاردا ئوقۇرلار دۇئا،
قىلۇر كارىنى ئەزبىرايى خۇدا.
ياسار ئىشنى ئاللاھۇ ئەكبەر بىلە،
ھەمە كارى پۈتكەي مۇقەددەر بىلە.
سېنىڭ ئىشلىرىڭ بىزگە لايىق ئەمەس،
ئۇلار كارىگە ئەسلا سادىق ئەمەس.
كى سىزلەردە يوق پىرغە ئېتىقاد،
ئۇنتۇپ ئاي ۋە يىل قىلمىدىڭ ئەسلا ياد.
چۇ پىر ھەققىدە قىلمىدىڭلار چىراغ،
بۇراتماي كى ئەرۋاھ بۇرنىغە ياغ.
سالاھىڭنى كۆرگىل، پاسادىڭنى كۆر،
كى يۈزلەرگە يۇققان ساۋادىڭنى كۆر.
ئۇلار پەيرىۋەدە يۈگۈرمەك كېرەك،
ئۇلار بۇيرىغان ئىشنى قىلماق كېرەك.
تەھەممۇل قىلىپ سۆزدە خامۇش بول،
كى خامۇش بولۇپ بەلكى بىھۇش بول.
ساڭا سۆز نىمە؟ بىز تۇرۇپ ئەي ئاداش،
باراۋەر ئەمەس ئەسلا زەر بىرلە تاش.
سۆزۈڭلار قىلىپ كۆڭلىمىزنى تۈگۈن،
پاسانەدىن ئەمدى ئاڭلاڭ بۈگۈن.
تۆمۈرچى تۆمۈردەك قاتىپ بولدى شۈك،
چۇ زەرگەر سۆزىگە باسىپدۇر كۆيۈك.

زەرگەرنىڭ تۆمۈرچىگە مۇنازىرىسى

ئايا ھۇشمەندانى ساھىپ ھۇنەر،
مېنىڭ ئىشلىرىم بارچىسى سىم ۋە زەر.
كى بىزلەردە ئانچە زارا پەتتۇرۇر،
ھۇنەر ئىلكىمىزدە لەتاپەتتۇرۇر.
قىلىپ تاجىمىز ھەممەنى تاجىدار،
كى دۇرلەر بىلەن ئەيلىدۈك گۇشۋار.
قىلىپمىزكى شاھلارغا زەر بىرلە جام،
چىكەر ساغەرى شاھى ئالى مۇقام.
ياساپ تىترەگۈچ شاھغە تاج زەر،
تېخى ئىشلىدۇق بەلكى زەردىن كەمەر.
كى زەرنى سوقۇپ زەرب ئىلە پەخش ئېتىپ،
ياساپ تۈگمەلەر يۈزىگە نەقش ئېتىپ.
كۈمۈشنى ئېرىتتۇق قىلىپ دانەلەر،
كى سىركە تىزىپ تولدۇرۇپ خانەلەر.
ئەجەپ رىزە نازۇك ھۇنەر بىزدە بار،
ھۇنەر بىزدەدۇر ئۆزگە بى ئىتىبار.
بولۇپ خاس شاھ ئوردانىڭ ئىشىدا،
ماقامىم شەھىنشاھ مەئۋاسىدا.
كى ئالتۇن ـ كۈمۈشدىن ياساپمىز نىگىن،
بولۇپ شاھلارغە نىگىندەك يېقىن.
ياساپ تەخت زەردىن جاۋاھىر قويۇپ،
كى بىر ھۆكمىران تەخت ئۈزە ئولتۇرۇپ.
سۈرۈپ شاھلىق زىب ـ زىننەت بىلە،
جاھاندىن ئۆتۈپدۇر ھۆكۈمەت بىلە.
ياساپ نازىنىنلار قولىغا ئۈزۈك،
شەبەكدار ھەلقە كۆزىدۇر سۈزۈك.
يانا ساز ئېتىپ پۇتقا خەلخاللار،
جاۋاھىر تىزىپ ئەيلىدۈك خاللار.
كى پىرۇ جاۋان بىزگە قائىل دۇرۇر،
جاھان ئەھلى پىشەمگە مايىل دۇرۇر.
ياساپ شاھ تۇتىغا ئالتۇن قەپەس،
كى شەھباز بوينىغا زەردىن جەرەس.
پۈتۈن كارىمىز بارچە زەر ھەل بىلە،
كى پەرداز ئېتىپ زەرنى مەسقەل بىلە.
نەچە تەرز سائەت ناماساز ئېتىپ،
ئۇلۇغلار تۇتۇپ ئانى ئىئزار ئىتىپ.
چۇ بارچە ھۇنەردىن ئېرۇرمىز زىرىپ،
ھۇنەرمەندلەر بىزگە ئەرمەس ھەرىپ.
كى تەسلىم ئېتەر يار ئەھبابلار،
يىغىلغان بۇ مەجمۇئدە ئەسھابلار.
داغى پەزلىمىز سەر ـ بەسەر دىمىدىم،
ماقالاتتى مۇختەسەر ئەيلىدىم.

زەرگەر تۆمۈرچى سۆزىنى رەت قىلىپ، ئۆز ھۇنىرىدە كۈمۈش، ئالتۇن بىلەن بويۇملار مەۋجۇت قىلىپ، جاھان سەھپەسىدە نامايىش قىلىپ ماختاپ، مەنمەنلىك بىلەن سۆزلىگەنىدە يىغىن ئىچىدىن ياغاچچى قوپۇپ زەرگەرنىڭ سۆزلىگەنلىرىنى رەت قىلىپ، تىل كەركىسى بىلەن زەرگەرنىڭ ئەپسانەسىنىڭ خورمازارلىق باغىنى كېسىپ تاشلاپ، ئۆز ھۇنىرىدە كىبىر ھاۋانىڭ ئىمارەت نەقشلىرىنى تەييارلاپ زىب ـ زىننەت بىلەن ماختاپ پەلەك گۇنبىزىدىن ئاشۇرغىنى

ساچىلدى ياغاچچى بولۇپ زەررەدەك،
تۇشۇپ ئوتىرىغا گۈركۈرەپ ئەررەدەك.
ئايا زەرگىرى قەلبكەش ھىلىگەر،
ھۇنەردە قىلىپ زەرنى مىس ـ مىسنى زەر.
نىدىن مۇنچە تەئرىپ ئېتەرسەن ئۆزۈڭ،
كى ئاغزىڭ ئېچىلدى ساچىلدى سۆزۈڭ.
ھۇنەر سەندە دائىم خىيانەت بىلە،
ئېلىپ سىم ـ زەرنى زاراپەت بىلە.

چۇ شاھلارغە قىلساڭ ئەگەر تاجنى،
كى ئالتۇن ـ كۈمۈشدىن ئېلىپ باجنى.
جاھاندا چىقاردىڭ ھۇنەر ساز ئېتىپ،
كۈمۈشكە قۇيۇپ مىسنى پەرداز ئېتىپ.
جاۋاھىرغە مەخلۇت ئېتىپ شىشەنى،
ھۇنەردە قىلىپ تۈرپە ئەندىشەنى.
چۇ شاھنىڭ فۇلۇسغا ئەيلەپ خىيال،
دەرەمنى چويۇن بىرلە ئەيلەپ ساپال.
زانانلار بىلە كاربارىڭ سېنىڭ،
خىيانەت بىلە پۈتتى كارىڭ سېنىڭ.
نەچە ئەيىب سىزلەردە پەيدادۇرۇر،
كى سىزگە مۇئەننەس خېرىدداردۇر.
ھۇنەرنى ئەگەر قىلساڭىز ھەر نەچە،
ئۇنىڭ ئەسلىنى قىلماڭىز ئۆزگىچە.
ئايا كاسىبا ئاڭلىڭىز بۇ كالام،
ئوشۇل ۋەقت نوھى ئەلايھىسسالام.
قىلىپدۇر ياغاچ بىرلە تۈرپە ھۇنەر،
كى نەججارلىقدىن بېرىپدۇر خەبەر.
خۇدا قۇدرىتىدىن تۈرەلدى جاھان،
كى نەججارلىقدىن قالىپدۇر نىشان.
بىنا ئەيلەدى نەچچە قەسرى ئىمار،
قىلىپ ئەھلى ئىنىسانغا دارۇلقارار.

چۇ بەيتۇلمۇقەددەسنى قىلدى بىنا،
ستونلەر بىلە توختاتىپ جابىجا.
چۇ لازىم بولۇپ مۇندا نەججارلىق،
ياغاچدىن ھۇنەر قىلدى پەركارلىق.
بىنا ئەيلەدۈك مەسجىدۇ خانىقاھ،
كى تائەت قىلۇر ئاندا ئەھلى ئىلاھ.
ئەگەر ئەتمىسەك بەھر ئارا بىز كىمە،
كى غەرق بولغۇسىدۇر ئۆتەردە ھەمە.
ياغاچدىن ياساپىمىز شاھلارغە تەخت،
چىقىپ ئولتۇرۇرلەر شەھىنىڭ بەخت.
ياساپ مەككەتۇللاغە ئەيۋان سەقىپ،
شەھى كامىرانلار ئاڭا قىلدى ۋەقىپ.
قىلىپ ئاسىياغا تەۋىل ناۋدان،
بولۇر ناۋدان ئىچرە ئابى راۋان.
ماماتىڭغە قىلدۇق ياغاچ بىرلە ئات،
يېتۈرگەي سېنى ئول لەھەدىڭگە پات.
ھۇنەردە بىزدە باردۇر پازائىل مائاپ،
دېرىدىك ئەياسەم سەنئەتىم بى ھىساپ.
ئايا ئەھلى سەنئەت مۇسەللەم تۇتۇڭ،
بىزىڭ پىشەمىزنى مۇقەددەم تۇتۇڭ.
بۇ سۆزنى ئىشىتتى ھەمە ھۆرپەگەر،
سۆكۈت ئەيلىبان بارچىسى باقتى يەر.

ياغاچچىنىڭ ئۆزىنى ماختىشىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن بابكارلار ۋۇجۇدىغە بىئارامىلىق تۈشۈپ ئورنىدىن قوپۇپ ياغاچچى سۆزىگە رەددىيە بېرىپ ئۆز كەسپى ئارتۇقچىلىغىنى ئاشكارا قىلغىنى

ۋۇجۇدىغە بابەندەنىڭ تۈشتى تاپ،
زابان چەرخىغە ئەشتى سۆزدىن تاناپ.
تەكەللۇم قىلىپ ئاندا نەججارغە،
چۇ ھىممەت بىلە تۈردى گۇپتارغە.
دىدىكىم ئايا كاسىبى خۇدپەرەس،
تەكەببۇر ھىمارىغە قىلدىڭ نەشەست.
ياغاچدىن ياساپ ئانچە قەسرى ئىمار،
مۇنىڭ زىمنىدا خەيرى ھەم شەررى بار.
ماساجىد ئىشىنى قىلىپسىز پىسەد،

كى نەججارلار قىلادىڭىز ئانى رەد.
ياغاچدىن دەرياغە ئەتتىڭ كىمە،
بولۇر ئاقىبەت غەرق ئاندا ھەمە.
ياساپسىز جاھاندا ئەگەر خانىقاھ،
كى مەيخانە ئىچرە داغى يۈز گۇناھ.
ماساجىد ئىچىگە قىلىپسىز ئىمار،
ئارازىل يۈكۈپ ئاندا ئويىنار قىمار.
كىشى بۇيرۇسا بىر ئىمارەت ساڭا،
ياغاچدا قىلۇرسەن خىيانەت ئاڭا.

تاراشە قىلىپ ئانى ھىزۇم قىلىپ،
كېرەكلىك ياغاچدىن داغى كەم قىلىپ.
جىنازە ياساپ ئەلگە ھەيبەت سىرشىت،
ياساپ گۇنداخانە چۇ مېھنەت سىرشىت.
نىدىن مۇنچە بولدى زابانىڭ داراز،
ئۆزۈڭ كارىغە ئەيلىگىل ئىمتىياز.
چۇ گۇپتار خەلقىغە قىلدىڭ شىرە،
ئۇلار جايىغە ئەيلىدىڭ پەنجىرە.
ساۋاپ ئىشلىرىڭدىن ئىقابىڭ تولا،
كى ئازادەلەرغە ئازابىڭ تولا.
ياغاچ بىرلە تەنھا ئىشىڭ پۈتتىمۇ؟
جاھاندا ھۈنەر قىلماشىڭ پۈتتىمۇ؟
تولا لاپ ئۇرۇپ سۆزنى قىلما ئۇزۇن،
كى چوڭ سۆزلىرىڭ ئەمدى ھەددىن پۈزۈن.
كۆرۈنمەي كۆزۈڭگە پەقىر ناتاۋان،
تەكەببۇر بىلە ئانچە سۈردۈڭ زابان.
كېسىپ مىۋەلىك باغلىنى يوق قىلىپ،
ئېزىز جاننى ئالماق ئۈچۈن ئوق قىلىپ.
ياغاچ بىرلە ئولدەم ياساپسىز چۇۋاز،
چېكىپ زەنج ئىزا ئۆكۈزۈد قوتاز.
ياساپسىز جاھاندا ئارابە قىلىپ،
سىمىز ئەسپلەرنى خارابە قىلىپ.
جاھان كارۋانىغە كىشتى ياساپ،
ئەجەل بادبانىغە شەستى ياساپ.

چۇ نۇھى نەبى نى سەنەد ئەيلىدىڭ،
نىدىن كەسىپ ئارا پىشّل بەد ئەيلىدىڭ.
ئۇنىڭ پەيرىۋىدە قىلىپ سەن خىلاپ،
دىگەن سۆزلىرىڭ سىدق ئەمەستۇر گازاپ.
جاھان زىبىغە ئەيلىدىڭلار ھۈنەر،
كى زاھىر بولۇر زىمىندىن خەيرۋەشەر.
ئىشىتكىل ئايا كاسىبى رىندى خام،
ئوشۇل ۋەقت ئادەم ئەلەيھىسسالام.
چىقىپ خۇلددىن كەلدى رۇيى زىمىن،
كېرەك بولدى دۇنيا يۈزىدە ئىكىن.
جاھان خاكدانىغا تەشنا كېلىپ،
ۋۇجۇدى مۇبارەك بەرەھنە كېلىپ.
ماۇقنى خۇداۋەند قىلدى ئەتا،
ئۇنى رىشتە ئەيلەپ چۇ ئادەم ئاتا.
چۇ تەلىم ئېتىپ شىيىسغە جىبرئىل،
كى بوز توقۇماغلىقنى قىلدى دەلىل.
چۇ ئەۋلادى ئادەمگە قىلدى لىباس،
كى سەن ھەم ۋۇجۇدىڭغە قىلغىل قىياس.
تىرىكلەر لىباسى ھەمە بوز بىلەن،
كى يالغان ئەمەستۇر كۆرۈڭ كۆز بىلەن.
يانا بولغۇسىدۇر ئۆلۈككە كېپەن،
داغى پۇشىش ئەيلەركى سىمىن بەدەن.
چۇ دەي شىددىتىگە بولۇپتۇر ھىجاپ،
كىيەر ئەگىنىگە بارچە پىرۇ شاباپ.

پاپكار ئۆز كەسپى تەئرىپىدە سۆز ژىپلىرىنى ئىشىپ ئۇستادلىق دۇكانىدا تىل موكىسى بىلەن مەنىمەنلىك خامنى توقۇغاندا، ئەتتار ھەم ئۆز شان ـ شەۋكىتى دۇكانىدا خۇشپۇراق ئەتىرلەرنى تەرىپ قىلىپ ئۇنىڭ پۇرىغىنى ئالەمگە تارقىتىپ شەۋكەت رەستەسىدە رەڭگا ـ رەڭ تاۋار ۋە خىلمۇ ـ خىل كىمخاپ ۋە قىزىلگۇللەرنى يېيىپ بابكار بازارىنى كاسات ۋە ئىنا ـ بەتسىز قىلغانى

چۇ ئەتتار باپەندەغە بۇ كالام،
دىدى روزگار ئىچرە ئى پىكرى خام.
خېمىنى توقۇپ بەر ئەگەر دىسە خەلق،
ئوغۇرلۇق بىلە بولغىنىڭ پاك ھەلق،
سەھەردە چېكىپ بىۋەلەر ئاھنى،
ئىگىرمەك بىلە چەرخ جانگاھنى.
مۇشەققەت بىلە تولدۇرۇپ بىر قۇمۇش،
بولۇپ روزگارىدا نەچچە ئۇرۇش.
ئۆتۈپ ئايلار رىشتەلەر جەمئى ئېتىپ،
ئېلىپ بارسا ئالدىڭغە ئولكۈن يېتىپ.

ئۆزۈڭ خاھىشىڭچە ئېلىپ ژىپلىرىن،
قىلىپ سەنئىتىڭنى ئاڭا بىر - بىرىن.
دىگەيسەن بۇ ژىپ بىرلە بولماس خامىڭ،
ئېلىپ رىشتەسىن باغلىدىڭ ئۆز جىنىڭ.
ساڭا بۇ ھۈنەر ئىچرە يوق راستلىق،
ئۆزۈڭنى ئىدىن مۇنچە ئاراستلىق.
ئىشتىپ خامچى مەن كەسبىم ئەيلەي بايان،
ماڭا «ئەشرەپنناس» لىق بىگۇمان.
ماڭا بولدى كەسىپ ئىچرە ئەتتارلىق،
بارى كەسىپ ئەھلىغە سەردارلىق.
جاھانغا يېتىپ مەندىن ئارايىش،
داغى ئەھلى ئالەمگە ئاسايىش.
جاھان ئىچرە ھەر رەڭ ماتا ئىستىسەڭ،
تېپىلغاي دۇكانىمدا ھەمە رەڭمۇ - رەڭ.
تاۋارۇ، ھېرىدۇ داغى بى قەسەب،
داغى باسمەلەر لانكالەر بى ھەسەب.
ئېزىم شاھى كىمخاپلار سانى يوق،
مېنىڭسىز جاھان ئەھلىنىڭ جانى يوق.
دۇكانىمغە كەلمەك تەمەننا تۇشۇپ،
جاھان خەلقى باشىغە سەۋدا تۇشۇپ.
دىماغىغە ئەتىرىم بىلەن راھېتى،
تۇشۇپ بارچە ئەلنىڭ ماڭا ھاجېتى.

سودىگەر خەلقىنىڭ شەرەپلىگى مەندۇرمەن دىگەن دەۋاسىدا سۆزنىڭ رەڭگا - رەڭ تاۋارلىرىنى ماختاپ بايان سۇنبۇللىرىنى سۆز خۇشپۇراقلىرى بىلەن خېرىردارنىڭ دىمىغىغا يەتكۇزۇپ خۇشپۇراق قىلغاندا ناۋاينىڭ كۆڭلى تونۇرىغا ئوت تۇتۇشۇپ تىل زىخىنى تەۋرىتىپ مالامەت كۇسۈيى بىلەن سودىگەر مالىرىغا ئوت چېچىپ ئۇنىڭ سۇنبۇل ۋە ئىپارلىرىدىن تۇتۇن چىقارغانى

قىلىپ تەنە ئەتتارغە نانۋاي،
دىدى بۇ ھۈنەر ئىچرە ھالىڭغە ۋاي.
مال ئالماقدا مەككارلىقلار قىلىپ،
چۇ ساتماقدا غەددارلىقلار قىلىپ.
بېرىپ ساھىبى مالغا يۈز مىڭ پىرىپ،
پۇلۇم نەقددۇرۇر دەپ ماتائىن ئېلىپ.
ماتائىن ئۆيۈڭگە ئېلىپ بارىبان،
پۇلىن بەرمەيىن زار - زار ئەيلەبان.
بىراۋ بىرلە قىلساڭكى بەيئى شىرا،
دىگەيسەن ئاڭا «ئەزبىرائى خۇدا».
خېرىدىرىم بۇ مال ئۇستىدە مۇنچەدۇر،
ئىزىغا بېرەي دەپ قەسەم نەچچەدۇر.
مۇنىڭ بىرلە مۇئادىمىيەت قېنى،
ئۇلۇغلۇق قېنى، شان - شەۋكەت قېنى؟
شەرىئەت بىلەن بەيئىڭ بولماس دۇرۇست،
قىيامەتنى ياد ئەت، دىلىڭ ئەيلە رۇست.
ئىشىت سەنئىتىمنى بايان ئەيلەرەم،
يېتەر قۇت رۇھ نەپسىڭ ئارامى ھەم.
مېنىڭ بىرلەدۇر بارچەغە زىندەلىك،
مېنىڭ نانىم بولماس يېتەر مۇردەلىك.
جاھانىڭ بىناسىغە ناندۇر سەبەپ،
نىچۈك تەن ھاياتىغە جاندۇر سەبەب.
سەھەرلەردە قوپقۇم تاھارەت قىلىپ،
دىلىم ئىچرە غەپلەتنى غارەت قىلىپ.
چۇ ئىشىق ئوتى بىرلە قىزىتتىم تونۇر،
نىچۈك ئىشىق ئەلنىڭ دىلى ئىچرە نۇر.
ياپۇشتۇردۇم ئانداغ دىلىم ئىچرە نان،
دىمەي نانكى ياقتىم تېنىڭ ئىچرە جان.
يېتىپ باقە ئەھلىگە بۇ نان ئىسى،
دىمەي نان ئىسى بەلكى ئىمان ئىسى.
دىدىمكى كابابۇ، كابابۇ، كاباب،
يىغىلدى مېنىڭ ئالىمە شەيخ - شاب.
ئېلىپ ئىلكىگە بارچە نان گەۋھەرىن،
بېرىپ ساتقۇن ئالماققا جان جەۋھەرىن.

يانا بىر نەچە كەلدى خارۇ گادا،
تىلەپ پارە نان قىلدى جانىن پىدا.

مېنىڭ نانىمە بولدى بارچە ئەسىر،
كېرەم بىرلە قىلدىم بارىسىنى سىر.

ناۋاي مەنمەنلىك بازارىدا مىننەت گەردىنىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ، ئۆز-ئۆزىنى بازارغە سېلىپ، تېۋىڭىنى بېشىغا كۆتەرگەندە قازانچى تاپا-تەنە بارمىقىغا تىل كۆيمەكىدىن يەل بېرىپ، ئۆز ھۈنەرى يالقۇنىنى پەلەككە چىقارغانى

قازانچى پىغان چەكتى ئى ناپۇرۇش،
ئۆزەڭگە قارا، قىلما مۇنچە خۇرۇش.
چۇ زاتىڭدە بولسا پەرزانەلىغ،
دېگىل كى نىدىن مۇنچە ئەپسانەلىغ.
كىشى ئۆز خىيالىنى تەرىپ ئېتەر،
ئۇنىڭ شەنىدىن ئادمىيەت كېتەر.
باشىڭنى زەنانلار كەبى باغلىبان،
تونۇر ئىچرە قاشۇ-كۆزۈڭ داغلىبان.
تومۇغدەك تونۇر ئىچرە باشىڭ تىقىپ،
يۈزۈڭ كۆيدۈرۈپ بەلكى جانىڭ چىقىپ.
كېچە ئۇيقۇسىزلىقدا ئۇن تاسقىماق،

سەھەرلەر قوپۇپ ئاندا نان راستلىماق،
داغى قوپقۇسەن باشىڭ ئۆزرە تەڭ،
نانىڭنى ساتارغە قىلىپ نەچچە رەڭ.
يۈرۈرسەن پىغان ئەيلەبان كۆيىكۈ،
ھايا يوقمىدۇر ئادىمىيەت قايۇ؟
مېنىڭ پىشەم ئولدۇر قازان بىرلەداش،
قىلۇرلار ئۇنىڭ بىرلەدۇر ياخشى ئاش.
جاھان خىۋانى نانىغە دىخان ئىشى،
سەبەب بولدى بەلكىم قازانچى تىشى.
ئۆي ئىچرە ئەگەر بولمىسا پارە نان،
قازان بولسا نىئمەت مۇھەييا ھامان.

قازانچى سۆزمەنلىك دۇكانىدە ئۆز كەسپىنى ماختاپ شۆھرەت داشىدىن ئاۋاز چىقارغاندا مىسگەرلەر مەسخىرەنىڭ ئىگىنىدە قازانچى بېشىغا ئوت قويۇپ، ئۆز قازانىنىڭ قاراسىنى يۈزىگە سۈرتۈپ رەسۋا قىلىپ شەھەر ئايلاندۇرغىنى

قازانچىغا مىسكەر دىدى بۇ ماقال،
ئايا رۇي سىيەھ دىل سىيەھ بى كامال.
بۇ يۈز بىرلە نىدۇر تەكەببۇرلۇغۇڭ،
جاھان ئەھلىغە يەتكۈسى شۇملۇغۇڭ.
يانىڭدىن كىشى ئۆتسە سەندىن قاچار،
قاراڭنى يوقۇتما، دىبان تىل ئاچار.
كۆمۈردەك زاتىڭ بارچە مەغشۇش سەن،
سىيەرۇي، سىيەدىل، سىيەپۇش سەن،
ئىشىت بىزكى مىسكەردۇرۇر پىشەمىز،

ھەمىشە زاراپەتتە ئەندىشەمىز.
ئەگەر ئەيلىسەك كەسپىدىن شەمئىدان،
ئاڭا داغى پەرۋانەدەك مۇرغى جان.
ياساپ شاھلار خەيلىغە مىس تەبەق،
نى كىم مىس تەبەق بەلكى ئالتۇن تەبەق.
ئەگەر ھىرپەدىن ئەيلىسەم چايجۇش،
ئۇنى كۆرسە ھەر كىم قىلۇر تەركى ھۇش.
داغى ئەيلىگۈمدۇر ساماۋەر لىگەن،
جاھان خەلقى كۆڭلىغە سالغاي شىكەن.

مىسگەر ئۆز كەسپى شەمئىدانىغا مەغرۇرلۇق شامىنى شەۋكەت مەجلىسىدە ياندۇرغاندا، جۇۋاجى ۋە تىككۈچىلەر شىكايەت قايچىسى بىلەن مىسگەرنىڭ يېنىپ تۇرغان شامدانىنىڭ بېشىنى كېسىپ ئەسەبىيەت نەپەسى بىلەن پۈدەپ ئۆچۈرگەنى

چۇ مىسگەرگە بۇ نۆكتەنى جۇببەدۇز،
سۆزلۈپ دىدى ئى روي سىياھ خانەدۇز.
ساڭا كەلدى كەسپ ئىچرە مىسگەرچىلىك،
نە مىسگەرچىلىك بەلكى ئوغرى ئىلىك.
ئەگەر كىمسە ئەسباب ئۆچۈن بەرسە مىس،
ئېلىپ مىسنى ئەسباب ئەيلەپ نەپىس.
ئۇنىڭ باتنىغە قويۇپ قورغۇشۇم،
بۇ مەككارلىق قىلدى بەختىڭنى شۇم.

تىكەرمىز ھۈنەر ئىچرە بىز پوستىن،
بەرەھنە يالاڭ باشلارىغە ئىگىن.
بىلىڭ سەترى ئەۋرەت ئىشى پەرزدۇر،
شەرىئەتتە ھەر كىمگە ئول قەرزدۇر.
رەسۇلى خۇدا دىدى ئولدۇركى ناس،
جاھان مەجلىسىدە بولۇر بالىباس.
كىشى كىيسە ئەگنى ئۇزە پوستىن،
بولۇر ئاندا «دەي» شىددىتىدىن ئىمىن.

جۇۋىچى ئۆز - ئۆزىنى داختاش بىلەن مەنىمەنلىك تەلپىگىنى باشباشتاغلىق بېشىغا كىيىپ ئۆز كەسبى تەرىپىدە نۆكتە پەردازلىق قىلغاندا تامچى تەنە كەركىسى بىلەن جۇۋىچىنىڭ بېشىنى يېرىپ مالامەت - تاپا تەنە ئەندۇبەسى بىلەن جۇۋىچىنىڭ ئاغزىغا لاي ئۇرغىنى

غەزەپدىن قوپۇپ تامچى ئەيلەپ خۇرۇش،
كى پوستىنچى بىرلە قىلىپ كۆپ ئۇرۇش.
دىدى نىگە بىزدىن تەقەددۇم لوغۇڭ،
قىياس ئەت، ئۇنۇتدۇڭمۇ ئوزدۇزلوغۇڭ.
خېلىل ئەيلىدى مەككە بۇنيادىنى،
بىزە ئۇرگىتىپ كەتتى گىلكارىنى.

ماڭا كەسپ بولدى بۇ گىلكارلىق،
جاھان تاپتى ئىلكىمدە مىمارلىق.
داغى ئەيلىدىم مەسجىدۇ خانىقاھ،
كىرىپ ئاندا گۇمراھلار تاپتى راھ.
يەنە نەچچە سەنئەتكى شانىمدە بار،
بايان ئەتمىدىم ئەيلىدىم مۇستەتار.

تامچى ئۆز شەۋكەت پەشتاقىنى پەلەك گۈنبىزىدىن ئاشۇرۇپ ماختاش ئاسمانىنى نەقىشلىگەندە موزدۇز تەنە كوۋسى بىلەن تاپا - تەنە موزگەردىنىنى قولىغا ئېلىپ، تامچى ھۈنىرىنىڭ پەشتاقى كۈڭگىرەلىرىنى پارە - پارە قىلىشى

نادا ئەيلىدى تامچىغا مۇزەدۇز،
ئۆز ھەددىڭدىن ئاشمائى تامچى دۇز.
ئاتاڭدەك نەسىھەت قىلاي تۇت قۇلاق،
ساڭا پىشەدۇر كۈھنا تام ئولۇماق.
ئۆزۈڭ گوئىيا لايغە پاتقان ئېشەك،
بىر ئىلگىڭدە لايدۇر ، بىرىدە كېسەك.
تەغەننى قىلۇ ئۆلمىگىل تام باسىپ،
يىقۇق كۈھنا تام ئىچرە قالما باسىپ.
مانا ئاڭلا، مەن موزەدۇز ئۇستا،

ئاياغى يالاڭلارغە كەسبىم داۋا.
مېنىڭسىز ئاياغىڭ جاراھەت دۇرۇر،
مېنىڭ بىرلە پايىڭغە راھەت دۇرۇر.
ماڭا قىلدى بۇ پىشە تەلىمىنى،
پەيغەمبەر ئاراسىدە سالىھ نەبى.
بىھىشدىن ئېلىپ چىقتى ئالتۇن كوبا،
ئۇنىڭدىن ئۇڭا قالدى ئاخىر ماڭا.
بۇ پىشەمنى بىلگىل مۇئەززەم دۇرۇر،
ھەمە پىشەلەرغە مۇقەددەم دۇرۇر.

موزدۇز ئۆز ھۈنەرى سارايىنى ماختاش ژىپلىرى بىلەن زىننەتلەپ مەنمەنلىك بازا-رىدا جىلۋە قىلدۇرغاندا، زىلچە باپ نارازىلىق پەنجەسى بىلەن ئۇنىڭ ئۆزەمچىلىك ئۆتىكىنى سۆكۈپ ئۆزىنىڭ مۇنغۇيى بىلەن ئۆز ئاغزىنى يەملىگىنى

غەزەپدىن دىدى زىلچەچى بۇ كالام،
ئۆزۈڭگە باقىپ سۆزلە ئى پىكرى خام.
ساڭا ھىرپە بۇ ئەردى مۇنغۇي يىمەك،
ئىشەك ساغرىسىن ئىت كەبى تىشلەمەك.
كىشىكىم بۇيۇرسا ساڭا بىر ئۆتۈك،
قىلىپ مەكرىدىن سۆزلىرىڭنى چۈچۈك.
ئالىپ نەقد رەختىن دىگەيسەن يانىڭ،
كىچە قىلغۇمەن ئەرتە بىرلە كىلىڭ.

ئەگەر كەلسە ۋەئدەڭ بىلەن ئولكىشى،
دىگەيسەن مۇھەممدۇر بىراۋنىڭ ئىشى.
ھەمىشە بو يالغانچىلىق ۋەرزىشىڭ،
شۇڭا تاپمىغاي رەۋنىقى ھىچ ئىشىڭ.
جاھان خانىسى ئىچرە مەن زىلچەساز،
مىنىڭ بىرلە شاھ تەختىدۇر جىلۋەساز.
ئەپەك زىلچەم ئۈستىگە شاھلار چىقار،
تەھەييۇر ئىلگىن ئاغزىغا تىقار.

زىلچە باپ ئۇستا ئۆز ھۈنەرى بىساتىنى ماختاش سۇ پاسىدا يىيىپ ماختىغاندا ئۆشتەگەر ئۆزىنىڭ ماتالىرىنى ئاقارتىپ ماقتانچاقلىق دۇكانىغا يايغىنى

دىدى ئۆشتەگەر ھاي ئى زىلچە ساز،
ئۆزۈڭ ھەددىدە سۆزلە كۆپ قىلما ناز.
ماڭا ئۆشتەگەرلىكنى كار ئەيلىمەك،
ساڭا كەسىپ بولدى تاغار ئەيلىمەك.
ساڭا ئەيلىمەك كەلدى ئەسكى پالاس،
ماڭا بولدى مۇھتاج كىم بارچە ناس.

ساڭا رىشتەدىندۇر ئارقاق ئەيلىمەك،
ماڭا چىرك مىھنەتنى ئاق ئەيلىمەك.
ساڭا پىشە قەتئى ئەيلىمەك تارۇ پۇد،
ماڭا كەسىپ ۋەسىل ئەيلىمەك خۋانى جۇد.
ساڭا چەرخدىندۇر ئىگىرمەك نىسىپ،
ماڭا بولدى كەسبىمدە ئىززەت قىرىپ.

ئۆشتەگەر ئۆز ھۈنەرى تەنتەنەسىدە مەدھىلەش خامىنى تىل تاختاسىدا سىرگەندە بوياقچى تەئنە پەشۋاسى بىلەن ئۇنىڭ ھەشەمەتلىك ماتالىرىنى يىرتىپ ئۆز ھۈنەرى كۆدىڭى بىلەن ئۆشتەگەرنىڭ گەردەنكەشلىك خامىغا پەشۋا بىرىشى

بوياقچى تىلىن چەكتى ئى ئۆشتەگەر،
ئۆزۈڭنى نىدىن ئەيلىدىڭ مۇئتەبەر.
كۆرەرسەن ئۆزۈڭدىن بەلەندلەرنى خار،
دىگىل راست نۇش ئەيلىدىڭمۇ شاخار.
سۆزۈڭدىن كۆرەرمەن دىماغىڭ پۈتۈر،
بولۇپسەن جۇنۇن قالماي ئەقلىڭدە نۇر.
قوپۇپ تىز بولغىل ھىكىم ئىزلىگىل،
بۇ دەئۋانى مۇندىن كىيىن دىمەگىل.

مىنىڭ ۋەرزىشىم ئاڭلا ھوشۇڭ بىلەن،
ئۆزۈڭ توختاتىپ تىڭلا گۆشۈڭ بىلەن.
جاھان باغىدا ھەرنە رەڭ كۆرگەسەن،
مىنىڭ كەسبىم ئەردى بارى بىلگەسەن.
مۇئەللىم ئىدى بىزگە ئىيسا نەبى،
قالىبدۇر ئۇنىڭدىن ماڭا بىر خۇمى.
كى كۆكلۈك تىلەر بولسا ھەر نىمە رەڭ،
خۇمىمدىن چىقارغۇم ئۇنى بى دەرەڭ.

بوياقچى ئۇستا بوياقچىلىق بايرىغىنى كۆتۈرۈپ ئۆزىنىڭ شان - شەۋكەت رەڭلىرىنى داغدۇغا تاناسىغا يايغاندا، سەرراج ئۆز كەسپى ساندالقىنى بىرلەگە باغلاپ، مەدھىيە يۈگىنىنى باشباشتاقلىقىنىڭ تۇسۇن ئاتى بېشىغا سېلىپ، سۆز مەيدانىدا يوگۈرتىشى

بوياقچىغا سەرراج تەئىن ئەيلىدى،
مالامەت تىلى بىرلە لەئىن ئەيلىدى.
دىدى ئى بوياقچى ئۆزۈڭگە قارا،
كى ئىلكىڭ قارا، بەلكى كۆڭلۈڭ قارا.
ساڭا بەرسە ھەر كىم ماتائى نەپىس،
خىيانەتنى كۆڭلۈڭگە ئەيلەپ ئەنىس.
ئالىپ ئانى رەڭگىن قىلىپ ئۆزگە خام،
بېرۇرسەن دىيانەتمۇ ئى پىكرى خام.

نەسىھەت قىلاي مەن ساڭا ئى نېدىم،
دىيانەتنى كۆڭلۈڭدە تۇت مۇستەقىم.
دىيانەتتە ئىككى جاھان باردۇر،
خىيانەتتە ئالەم ئارا خاردۇر.
غازات ئەھلىگە ئەيلىگۈم ساغداق،
داغى ئەيلىگۈم كىسە بىرلە ياراغ.
ياساپ مەن ئۇلۇغ پادىشاھلار غەزىن،
ماڭا يەتتى شاھ لۇتپىدىن كۆپ قالىن.

سەرراج ئۆز ھۈنىرى مەدھىيەسىدە سۆزمەنلىك قىلغاندا باسمىچى ھەم ئۆز كەسپى شەنىدە رەڭمۇ - رەڭ نەقش ئاشكارا قىلىشى

زابان چەكتى سەرراجغا باسمىچى،
ئۆزۈڭگە باقىپ سۆزلە ئى تاسمىچى.
ساڭا نىگە مۇنداغ ئۇلۇغ سۆزلاماك،
بۈيۈكلەر ماقامىن نىدۇر كۆزلاماك.
كىشىگە توقۇم ئەيلەمەك فەخرىمۇ؟
ھايا يوق ۋۇجۇدۇڭدا بىر تارمۇ؟
بەقەر چەرمىنى تاسما تىلماق ئىشىڭ،
بۇ ھىرپە ئارا ئۆتتى يازۇ قىشىڭ.

ھەرىر ئۈزرە نەقش ئەيلەمەكدۇر ئىشىم،
كامايەنبخى ئەقلدۇر ۋەرزىنتىم.
ھەرىر ئۈزرە كۆپ نەقشلەرنى سىزىپ،
قىلىپ باسما، چىن گۈللىرىنى تىزىپ.
كىشى كەسپىدە سارى قىلسا نەزەر،
تەئەججۇپدىن ئانداغ ئۆزىدىن كېتەر.
كى ئايغاي بۇ ئىش كەسبى ئىنسان ئېمەس،
كىشى كۆرسە ئىنسان قىلىپدۇر دىمەس.

باسماچى كاسىپ ئۆزىنىڭ دانالىق تاۋارىغا ئىپتىخار بازارىدا خېرىدار ئىزدىگەنىدە، تۆگۈرمەنچى تەنە - تاپىنىڭ مىتىنى بىلەن ئۇنىڭ باسمالىرىنى يىرتىپ ئۆز كەسپى قوپارغۇسى بىلەن باسمىچى شان - شەۋكىتىنىڭ بىلىنى سۇندۇرغىنى

تۆگۈرمەنچى چەكتى غەزەبدىن زابان،
خىتاپ ئەيلەدى باسماچىغا ئايان.
دىدى باسماچىغە تۆگۈرمەنچى سۆز،
كى ئى رۇي سىيە ئەقلى يوق، تامغا يۈز.
ئۆزۈڭ خىسلىتىنى ئۆزۈڭ دىگاسەن،
ھاماقەت خىيالىڭدا دۇر بىلگاسەن.
ئۆزىن داملاماقدۇر ھاماقەت ئىشى،
بۇ سۆزنى قوبۇل ئەتكەي ئاقىل كىشى.

ئىشىت باسماچى پىشەم ئەيلەي بايان،
ساڭا كەسىپ ھالىنى ئەيلەي ئايان.
ماڭا پىشە بولدى تۆگۈرمەنچىلىك،
مېنىڭسىز تاپار بارچە پەژمۇردەلىك.
تۆگۈرمەن ئىشىكىدە بارچە ئەسىر،
ئۇن ئالماق ئۈچۈن ئەھلى ئالەم يەسىر.
پەلەك دەۋرىدەكدۇر تۆگۈرمەن تاشى،
ئۇنىڭدىن يېتەر ئەلگە نانۇ - ئاشى.

يوق ئەرسە تۆگۈرمەن نە ئەيلەر جاھان،
مۇھەققەت جاھان ئىچرە مەئدۇم خان.
تۆگۈرمەن يوق ئەرسە نىچۈك ئەيلەگۈك،
تاۋۇقدەك يىرىك دانەلەرنى يىگۈك.
تۆگۈرمەن ئەگەر بولمىسا قايدا نان،
ياتىپ ئۆلگۈك ئەردى دىبان نان ـ نان.

تۆگۈرمەنچى ئۆز كەسپى تاشلىرىنى مەدھىيە تىلىنىڭ سۆيى بىلەن ئېيتىپ سۆزلەگەندە، جۇۋازچى ھەم ئۆز كەسپى جۇۋازىنى دەنمەنلىك ئۆكۆزى بىلەن ھەيدەپ تۆگۈرمەنچىنىڭ مەدھىيە تاشلىرىنى توختىتىپ قويغىنى

جۇۋازچى تۆگۈرمەنچىغە بۇ كالام،
دىدىكىم يىدىڭىز كۈماچىڭنى خام.
دىگىلكىم قوساق ئەستىڭىز خام كۈمەچ،
كىشى ھەققىنى كۆلگە بۇلغاپ يىگەچ.
سىنىڭ بولدى پۇستەكچىلىك ۋەرزىشىڭ،
تۆگۈرمەن ئارا ئۇن تالاشماق ئىشىڭ.
ساڭا ھىرپە كەلدى تۆگۈرمەنچىلىك،
ماڭا كەسىپ رەۋشەن قىلىپ، تىرەلىك.
ياغىدىن قاراڭغۇ ماكان تاپتى نۇر،
ئەگەر بولمىسا ياغ بولۇر خانەگۇر.
پەتىلە بىلە رەۋشەن ئولىباس چىراغ،
مۇھەققەق ئەگەر بولمىسا ئاندا ياغ.

جۇۋازچى ئۆز كەسبى مەدھىيەسىدە ياغ چىقىرىپ مىننەت كۈپىگە تولدۇرغانىدا، قاسساپلار تەنە ـ مەلامەت پالتۇسىنى غەزەپ قولىغا ئېلىپ جۇۋازچىنىڭ چوڭ سۆزلۈك كۈپىنى چېقىپ يىغىنى بوشقا ئېقىتىپ ئەتكىنى

قوپۇپ سوردى قاسساپ مۇنداغ كالام،
كى ئى ياغىچى قىلغىل سۆزۈڭنى تامام.
ئىشىت ئەمدى كەسبىڭ بايان ئەيلەرەم،
ئۆزۈم پەزلىنى ھەم ئايان ئەيلەرەم.
نەدۇر ئۆز خىيالىڭ ئۆزۈڭ ئەيتماقىڭ،
ماڭا پەخىر ئېيتارسەنىڭ ئاچچىغ ياغىڭ.
سۆزۈڭدىن ماڭا يەتتى بەدبۇيلۇق،
ۋۇجۇدۇڭدا يوق سەندە خۇشخۇيلۇق.
يىنەك كۈنجۈرا نان كەبى ئادىتىڭ،
سەبەپ بۇكى ئۇيلار بىلە ئۇلپىتىڭ.
ئېيەس ئەردىڭىز ھىرپىڭىز ياغچىلىق،
نەدىن كەسبىڭىز بولدى يالغانچىلىق.
ماڭا يەتتى كەسىپ ئىچرە قاسساپلىق،
يىتۈردۇم جاھان ئەھلىغە تابلىق.
غەنەم لەھمى ئىلكىدە بولدى ھالال،
شەرىئەت ئىشىن ئەيلىدىم باكا مال.

قاسساپ ئۆز ھۈنىرىنىڭ قۇيرۇق ياغلىرىنى تەئرىپ كانارىسىغە چىقىرىپ، ئەجەپلىنىش ـ پەخىرلىنىش بازارىدا خېرىردار ئىزدىگىنىدە باققال ھەم ئۆز ھۈنىرى دۇكانىنى مەدھىيە نۇقلەسى ۋە تەئرىپ پىستەلىرى بىلەن بىزەكلەپ قاسساپنىڭ باشباشتاغلىق كاللىسىنى ئۆز گورداڭغا تىققىنى

غەزەپ ئوتى باققالغە بەردى تاپ،
دىدى ئى پوكانچى سۆزۈڭدۇر گاراپ.
ئۆزۈڭ كەسبىگە قىلماغىل مۇنچە ناز،
غەنەم خەيلىغە بولغاسەن زۇلمى ساز.

خىيانەت بىلەكىم قىلۇرسەن تاشلىڭ،
كېسەرسەنمۇ تىغىڭ بىلە ئۆز باشىڭ.
ماڭا بولدى باققاللىق چۈن ھۈنەر،
كى ئالدىمدا باردۇر بارى مېۋەلەر.
مېۋىزۇ، شىكەر، نۇقلە، پىستە، نابات،
ھەسەل، شىرنى ھەمچۈن ئابى ھايات.
بېھى، سىب، ئەمرۇد، داغى ئانار،
يانا سىركە، تاربۇزۇ خەربۇز بار.
ياسالدى دۇكانىمدا گويا بىھىشت،
جاھان خەلقى ئىلگىدە راھەت سىرشت.
كى مۇز بىلە يەخ ئاپ، سەرتان چاغى،
ئىچىپ جىسمىغە كىردى يېڭى جان داغى.
جاھان خەلقىغە خۋانى رەھمەت ئاچىپ،
داغى بېھساپ نازۇ نىمەت ساچىپ.

باققال ئۆز مېۋىلىرىنى سۆپەتلەپ داغدۇغا سۇپاسىغا تىزىپ، ھاۋىچىغە ئوخشاش پەرياد-پىغان قىلغاندا ئەبرىشىمكارنىڭ جان تومۇرلىرىغە تولغۇنۇش تۈشۈپ، ئۆز سەنئىتى كالاۋەلىرىدىن باققالنىڭ گەردىنىگە سالغۇ تاشلىغىنى

تۈشۈپ ئەبرىشىمكارغە پىمتاپ،
غەزەبدىن قوپۇپ قىلدى مۇنداغ خىتاپ:
كى ئى كەسپكار ئىچرە شەلغەم پۈرۈش،
ساڭا نىگەدۇر مۇنچە قىلماق ئۇرۇش.
شاراپەت دىيارى ئارا ئەھلىمەن،
جاھان ئىچرە بى شەر نا ئەھلىسەن.
ئەدەپ بىرلە بول، بولماغىل ھىرزە گۆي،
ئەدەپ باغىدىن تاپمادىڭ زەررە بۆي.
ساڭا كەسىپ بەد پېئىل بەدكارلىق،
ماڭا كەسپدۇر ئەبرىشىمكارلىق.
مېنىڭ مەھشۇتۇم كۆر، ئوتتۇز ئىككى رەڭ،
بۇ يەڭلىغ كى گۈلزار ئارا رەڭمۇ-رەڭ.
ئىپەك بىرلەچىن ئەھلى مەنپۇ سىزىپ،
داغى ھىندۇ، كەشمىر «پابتۇ» سىزىپ.
ئىپەك زىلچە ئەيلەپ ھىراتۇ پەرەڭ،
بارىسغا مەندىن يېتىپ شۇخ رەڭ.

ئەبرىشىمكار ئۆز ھۈنىرى ئىپەك ژىپلىرىنى رەڭگا-رەڭ قىلىپ، تەنتەنە بازارىدا پەرداز ئەيلىگىنىدە، تاۋاقچى تەنە چاقىغا ھەركەت بېرىپ مالامەت خۇمدانىدا ئىپەكچىنىڭ ژىپلىرىنى كۆيدۈرگىنى

تەبەقچى دىدى ئەبرىشىمكارغە،
كى ئى يىپچى پەخر ئەيلىمە تارغە.
ئەگەر رىشتەدىن فەخرى قىلماق يېتەر،
قېرى دەللە ھەم رىشتەدىن پەخر ئېتەر.
بۇ ھىرپەڭنى بىزگە سەنەد ئەيلىمە،
ئۆزۈڭنى قوبۇل بىزنى رەد ئەيلىمە.
كېلىپ ئاڭلىغىل پىشەم ئەيلەي بايان،
مېنىڭ بىرلە رەۋنەق تاپار بۇ جاھان.
مېنىڭ بىرلەدۇر شاھلار راھتى،
دىمەي شاھ بەلكىم گاداي ھاجتى.
پىيالەمدە نۇش ئەيلىگەيلەر شاراب،
تاباقىمدا ئەكىل ئەيلىگەيلەر كاباب.
ساراھىمنى كۆر مەجلىس ئىچرە ئايان،
پاراغەت قۇشىغە ئىدى ئاشيان.
پىيالەم ئەتا قىلدى ساقىغە جاھ،
خۇمار ئەھلىغە بولدى پۇشتى پاناھ.
كى شاھ كاسەلەردە پولۇنى قويۇپ،
نەچە خەلق بولسا ئۇنى يەپ تويۇپ.
بۇ كەسبىمدە شاھ تەختى پەيدا دۇرۇر،
مېنىڭ شاھ شانىم ھەۋەيدا دۇرۇر.
ئېيتىپ رەشك چىن ئەھلى پەژمۇردەھال
بولۇپ ئەقلى لال مەئدۇم تىلى گۇڭگى لال.

تاۋاقچى ئۆز ھۈنىرى پىيالىلىرىنىڭ سۈپەت تەرىپىنى كۆڭۈل خۇمدانىدا تەييارلاپ تىل سۈپىسىدە زىننەتلىگىنىدە، سىرچى ۋە كىمسەنچىلەر تىل قەلەمى بىرلە نەققاشلىق مەدھىيىلىرىنى بېزەكلەپ، تاۋاقچىنى ھەيرانلىققا سالغىنى

تاباقچىغا كىمسەنچى كۆپ قىلدى تەئن،
داغى بىر تەرەپ سىرچى ھەم چەكتى لەئن.
بىرى ئەيدى ئۆزنى ئۇلۇغ تۇتمە هاي،
يىدىڭمۇ دىدى بىرسى خۇمداندا لاي.
بىرى دىدى: ئەيغىل تەبەق نەچچە پۇل،
بىرى ئەيدى: زاتىڭدۇر بەد ئەسلى قۇل.
بىرى ئەيدى: پەخر ئەيلىگۈڭمۇ تەبەق؟
بىرى ئەيدى: نۇش ئەيلىدىڭمۇ ئەرەق؟
تەبەقچىغا كۆپ ھەزل ئېيتىپ ئىككىسى،
تەمەسخورلار ئەيلەپ كېلىپ كۈلگۈسى.
بايان ئەيلىدى سىرچى ئۆز پىشەسىن،
ئايان ئەتتى كىمسەنچى ئەندىشەسىن.
ئىشت ئى تەبەقچى بىزنىڭ ۋەسپىمىز،
جاھان ئىچرە نەققاشلىق كەسبىمىز.
ئەگەر تارتسام نەقشدىن سۈرىتى،
ۋەگەر نەقش قىلسام ئەجەپ ھەيئىتى.
نوقۇشۇمغە چىن ئەھلى ھەيران ئېرۇر،
پەرەڭ خەيلىنىڭ كۆڭلى ۋەيران ئېرۇر.

سىرچى ۋە كىمسەنچىلەر ئۆزلىرىنىڭ كامالەت ۋە نەقش، كىمسەنلىرىنى ئاسمان تامىدىكى شەپەق ۋە يۇلدۇزغا ئوخشاش زىننەتلىگىنىدە، ساغرىچى ۋە شالگەر ئۆز ھۈنەر تىغلىرىنى قولغا ئېلىپ ئۇنىڭ نەقش ۋە ئالتۇن ھەل بەرگەن تەخسىلىرىنى قىرىپ تاشلىغىنى

دىدى شالگەر ساغرىچى بىر بولۇپ،
كى ئى سىرچى، كىمسەنچى ئىتدەك ھۇلۇپ.
ھەمىشە ئۆزۈڭ ۋەسپىنى دىگەسەن،
مۇقەررەر بىلىندىكى بەڭ يىگەسەن.
ساڭا كەسىپ تاملارغە سۈرەت چېكىپ،
نەچچە بەد نامارەڭ ھەيئەت چېكىپ.
كىشى سۈرىتى چەكسە دىۋارغە،
ۋەيا ھەيئەتى ئەيلىسە دارغە.
مۇسۇلمان ئوشۇل ئۆينى بۇتخانە دەر،
چۇ دىن ئىچرە نەققاشنى بىگانە دەر.
ئەگەر كەسپدىن دىنغا يەتسە پۇتۇر،
ئۆزۈڭدىن ئوشۇل كەسبنى ئەيلەدۇر.
كىشى كەسبكار ئىچرە كۆرسە ئەلەم،
بولۇر روزى مەھشەردە ساھىب ئەلەم.
ماڭا بولدى كەسپ ئىچرە مېھنەت نېسىپ،
ئەجەپ يوق ئەگەر بولسا راھەت قەرىپ.

شالگەر ۋە ساغرىچى ئۆز ھۈنىرى تىرىسىنى تاراشلاپ دەنەدانىڭ گەردىشىگە تارتىپ، كاسىلار يىغىنىدا داپ چالغاندا، بورىياچى تاپا-تەنە قوەۇشنى قولغە ئېلىپ، تاپا-تەنە بورىياسىنى توقۇپ شالگەر دىپىنى يارغىنى ۋە ساغرىچىنىڭ ساغرىسىنى يىرتقىنى

قوپۇپ بورىياچى سۈرۈپ نۇكتە سۆز،
دىدى ساغرىچىلارغە بۇ نۇكتە سۆز.
بىرىڭ ساغرا ئەيلەپ ئىشەك ساغرىسىن،
بىرىڭىز كىرىپ باخشىلار ناغراسىن.

غەزەلچىغە جەرمەندە تەييار ئېتىپ،
داغى باخشىلار داپلىرىن بەركىتىپ.
بۇ پىشە بىلە سىزگە يوقتۇر كامال،
مۇقەررەر بىلىڭ جانىڭىزغە ۋابال.
ماڭا كەسبدۇر ئەيلىمەك بورىيا،
نىدىنكىم دىلىم ئىچرە يوقتۇر رىيا.

بولۇر بورىيا مەسجىد ئىچرە بىسات،
ئۇنىڭدىن يېتەر پەقىر ئېلىگە نىشات.
ئوقۇپ بورىيا ئۇزرە زاھىد ناماز،
داغى ئەھلى ھاجەت ئەيلەپ نىياز.
ئۇلار تائىتى بولسا شايەد قوبۇل،
ماڭا ھەم بولۇر زەررە ئاندىن ۋۇسۇل.

بورىچى ئىتائەتسىزلىك قوەۋشى بىلەن ئۆز پەزىلىتى بورىسىنى توقۇپ، رىيا مەسجىدىگە يايغىنىدا كىگىزچىلەر تەئنە مۇشتىگىنى كۆتۈرۈپ غەزەپ چىغىدا بورىچىنى يۈگەپ تەپكىنى

نەمەدمان غەزەبدىن قوپۇپ ئۇشبۇ ھال،
دىدى بورىياچىغە ئانداغ ماقال:
كى ئى بورىياچى ئەسرۇ ناز ئەيلىمە،
قۇمۇشدەك باشىڭنى پاراز ئەيلىمە.
تاۋازۇئ تەرىقىدا ئەيلەگىل ئۆزنى خەم،
بولۇر ئاقىبەت مەرتىۋەڭ ھەمچۇجەم.
قۇمۇشدەك باشىڭ ئەيلەسەڭ سەر پاراز،
باشىڭ بورىيا بولغۇسى قىشۇ-ياز.

مىنىڭ كەسبىم ئاڭلا نەمەد ساز ئىدىم،
ئۇلۇغلارغە كەسىپ ئىچرە ھەمراز ئىدىم.
نەمەدسىز بويۇتلارغە ۋەيرانەلىغ،
نەمەد بولسا ئۆيلەرگە پەرزانەلىغ.
داغى ئەيلەگۈم نەقىش ئىلە جايناماز،
تاھارەت بىلە ئولتۇرۇر ئەھلى راز.
ماڭا كەلدى كەسبىم ئارا پاكلىق،
دىلىم-غەمىلىكۇ چەشىم نەمناكلىق.

كىگىزچىلەر پەخىرلىنىش جاينامازلىرىنى يېزەكلەپ، ساختىلىق نامازىنى يىغىنىدا نامايىش قىلغانىدا، سوپۇنچى ئۆز ھۈنەر سوپۇنىنى تاييارلاپ كىگىزچى دىلىدىكى كىر قاسماقلارنى يۇيۇپ تازىلىغىنى

سابۇنچى نىدا ئەيلەدى بۇ تەرىق،
نەمەدمان سارىگە دىدى ئى رەپىق.
ساڭا كەسىپ پەشمىنە ئاتماق بولۇپ،
ئۇنى مەكر ئەيلەپ قاتۇرماق بولۇپ.
بۇ ھىرپەڭدە دىشۋارلىق كۆرگەسەن،
ئۆزۈڭ مېھنەتى ئۆزۈڭ بىلگەسەن.
جاھان ئىچرە كەسبىڭدە يوقتۇر نىشات،
بۇ مېھنەتكە كۆپ قىلماغىل ئىختىلات.

ماڭا كەسىپ كەلدى سابۇن سازلىق،
ھۈنەر ئىچرە قىلدىم تەكۇ سازلىق.
بارى چىرىك مېھنەتنى پاك ئەيلەدىم،
جاھان ئەھلىنى پەرەھناك ئەيلەدىم.
سابۇن قىلدى مېھنەت كويىدىن يىراق،
بارى كەسپىدىن كەلدى مەرغۇ بىراق.
سابۇن بولدى مېھنەت ئېلى ھاجىتى،
كۆرۈڭ ھىرپەمىز لۇتف خاسىيىتى.

سوپۇنچى ئۆز سوپۇنىنى ماختاشتا سۇخەندانلىق كۆرسەتكىنىدە، قۇرچى ئۇستا ھەم ئۆز كەسپىنىڭ ياخشىلىقلىرىدا بىرمۇنچە سۆز توقۇغىنى

چۇ قۇرباپ سۆردى بۇ رەڭگىن ماقال،
سابۇنچىغا دىدى ئى بەد خىسال.

نىدىن مۇنچە ئۆزنى ئاشۇرماق ساڭا،
ھاۋا ئۈستىدە نىگە ئۇچماق ساڭا.

قازانغا ياغىلىك بىرلە سالدىك شاخار،
داغى ھەرنىچۈك نەرسەلەر ئاندا بار.
ئەگەر پەخرى بولسا بۇ كەسبىڭ ساڭا،
ۋەلى ئار كەسىپ ئەھلىگە ھەم ماڭا.
مېنىڭ ۋەرزىشىمدۇر كەمەر بەندلىغ،
بۇ كەسبىمدە شاھلارغە دىلبەندلىغ.

ئىشتىكىل توقۇرمەن ئىپەك بىرلە قۇر،
بۇ كەسبى كامالىمدا يوقتۇر پۇتۇر.
ئۇنىڭ بىرلە شاھلار بىلىن باغلىغاي،
باھاسىغا دۇنيا يۈزىن چاغلىغاي.
بۇ ئىشىدىن بولۇپ كى شاھلارغە خاس،
تەلەتتۇپ بىلە قىلدى غەمدىن خالاس.

قۇرچى ئۆز ھۈنىرىنىڭ ئۇلۇغلىقىنى مەدھىلەپ تەئرىپ يىپلىرىدىن مەنمەنلىك قۇرىنى توقۇغاندا، سەرتاراش تەنە ئۇستۇرادى بىلەن ئۇنىڭ يىپلىرىنى كەسكىنى

دىدى قۇرچىغا ئۇشبۇ سۆز سەرتاراش،
دىمە كىبرلىك سۆزنى ئى باغرى تاش.
زەنان زۇلپىغە ئەيلىگۈك ساچ باغى،
دىمەي ساچ باغى بەلكى ئىشتان باغى.
نەسھەت قىلاي ئەيلەگىل ئىستىماع،
مەنىيەت ھاۋاسىغا قىل ئەلۋەداع.
ۋۇجۇدۇڭدا يوق زەررە ياخشى سىپات،
ئۆزۈڭ ۋەسپىڭ ئەيتماقتا يوقمۇ ئۇيات؟

ماڭا كەسبدۇر سەرتاراش ئەيلىمەك،
باشىڭ مېھنىتىنى پەرراش ئەيلىمەك.
ئەگەر بولمىسا سىزگە بۇ ھىرپەمىز،
زەنانلار كەبى ساچىڭىز ئۆرگەسىز.
ئەگەر يوق ئىسە مۇي لەبغە دۇكارت،
ئۆزۈڭنى جوھۇتلار قاتارىغا قات.
ئەگەر بولسا كەسبىم جاھاندا ناھان،
باشىڭنى قىلۇر مۇرغىلار ئاشيان.

سەرتاراش ئۆز ھۈنىرى دۇكاتىنى تىل قولىغا ئېلىپ، دۆسنى-جادالى كامالىغا زىننەت بەرگىنىدە ئاتقۇچى تەنە مۇشتەسى بىلەن سەرتاراشنىڭ بېشىغا ئۇرغىنى

ئېلىپ ئىلكىگە ئاتقۇچى مۇشتەسىن،
دىدى سەرتاراشغە بۇ نۇكتەسىن.
كى ئى سەرتاراش ھەددىڭگە ئاشماغىل،
سۆزۈم ئاڭلابان گەچكىڭگا قاشلاغىل.
ساڭا ھىرپە كەلدى «ئەخەسسۇلخەسىس»
نىدىن كەلدى مۇنچە ساڭا بۇ قەسىس؟
ساڭا كەلدى گۇدەكنى خەتنە ئەيلەمەك،
قوپۇپ جۇستىجۇ بىرلە تۇرمەك بىلەك.

ساڭا «خۇسيەقەتئ» ئەيلەمەك پەخرمۇ؟
ھايا يوق ۋۇجۇدۇڭدا بىر تارمۇ.
ئىشتىكىل كى ئانداق ئۇلۇقدۇر ئىشىم،
ماڭا پۇنبە يەزمەك كېلىپ ۋەرزىشىم.
مېنىڭ بىرلە تاپتى بارى رەۋنىقى،
جاھان ئىچرە نى پاجىرۇ مۇتتىقى.
مېنىڭ بىرلەدۇر بىۋەلەر چەرخى ھەم،
داغى باپكار ئەھلىنىڭ نەرخى ھەم.

ئاتقۇچى ئۆز كەسبى دۇكانىدا تىل يىپلىرىنى مەدھىيە ژىپىگە ئۆرۈپ چوڭ سۆزلۈك بىلە پاختا ئاتقاندا، زەيتاپ ھەم ئۆز كەسپى تارەلىرىنى داغدۇغا ساتارىغە سېلىپ تىل ناخۇنى بىلەن ناۋاغا كەلتۈرۈپ، ئاتقۇچىنىڭ دىلىنى ئاتماغىنى

چو زەيتاپ قىلدى تەكەللۇم ئايان،
دىدى ئاتقۇچىغا بۇ سۆزنى بايان:

كى ئى ئاتقۇچى خۋاجەلىق ساتماغىل،
ئېغىز بىلە پاختەڭنى كۆپ ئاتماغىل.

ھەممشە زانانلار بىلە ئۈلپىتىڭ،
ئۆتۈپ كەتتى پەسق ئىچرە كۆپ پۇرسىتىڭ.
بۇ كەسىپ ئىچرا ئۆمر ئۆتسە ھالىڭغە ۋاي،
داغى پەخر ئىتەرسەنمۇ ئەي بەدناماي.
مىنىڭ بىرلە بولدى ساڭا كەسىب كار،
ساڭا رۇددىن ئەيلەدىم نەچچە تار.

ماڭا يەتتى كەسىپ ئىچرە زەيتابلىق،
زاراپەت تەرىقىدا نايابلىق.
مۇغەننى بىزنىڭ رىشتەدىن ساز ئىتەر،
ناۋا سازلىقدىن بىسى ناز ئىتەر.
دىلنى خاراش ئەيلىگەي ئۇشبۇ تار،
كىشىكىم ئىشتىسە رابابۇ ساتار.

زەيتاپ ئۆز كەسىبى ئۈچەيلىرىنى تەئرىپ قولى بىلەن تولغاپ مەنىمەنلىك ساتارىغا تاج قىلىپ، ھۈنەرۋەنلەر يىغىنىدا چىلىشقا باشلىغاندا، كۆنچى ھەم ئۆز ھۈنىرى تېرىسىنى نەۋبەت ناغرىسىغا تارتىپ، ئىگىز ناغراخانەسىدا شادىيانە چالغىنى

دىدى كۆنچى زەيتاپقا بۇ خىتاپ:
كىئى زەيچى زۇرۇڭغە كۆپ بەرمە تاپ.
ئۆزۈلگەن ئۈچەينى ئەسرۇ تاب ئەيلەمە،
ھۈنەر يولىدا كۆپ شىتاپ ئەيلەمە.
سىنىڭ كەسبىڭ بولدى كامانغا چىلە،
كامان تىرى تۆكتى خۇنىن بىگۇنە،
مۇغەننى چالۇر رىشتەڭىزدىن راباب،
بۇ كەسىپ ئەيلەمەكدىن ساڭا يوق ساۋاب.
مىنىڭ كەسبىم كۆنچى كامال ئەيلەمەك،
بارى جىلىدلارنى ھالال ئەيلەمەك.

كى رەختىم بىلەن بولدى جىلدى كىتاپ،
ئىشتىكىل كى ھىرپەمدە كۆپدۇر ساۋاپ.
ئاياغى يالاڭ كىيدى مەندىن ئۆتۈك،
كىشى كىيسە بولماس ئاياغى تۆشۈك.
قىلىپ ئەسپلەرغە توقۇم خاسۇ ئام،
كى رەختىم بىلە ئەيلەدىم ھەم بىكام.
داغى خار خاشاكدىن ئىجتىناپ،
قىلىپ كەپش كىيەرلەر ھەمە شەيخوشاپ.
دىباغەت بىلەن ئول مۇيەسسەر بولۇر،
يوق ئول خام قىشىدىن مۇقەررەر بولۇر.

كۆنچى ئۆزكەسپى يولىدا مەدھىيە قىرىمى ۋە سۆپەت بولغارلىرىنى ئىمكانىيەت بازارىدا بايلىق سۆپاسىغا قويدى، خىشچى ئۆز شەخسىيىتىنى يوق قىلىپ، ھەسرەت يىشىدىن نادامەت چاڭ توزانلىرىنىقوزغاپ ۋۇجۇدى تۈپرىغىنى ئارىلاشتۇردى ۋە دىل قەلبىغە مۇھەببەت خىشىد-نى قويۇپ، پەقىرلىق يار بىشىدىن شەۋكەت تەختىغە يەتتى، بەلكى ئاقىۋەت يۇرتىدا ماكان تۇتتى

دىدى خىشچى ئەشكىن تۆكۈپ بۇ كالام،
كى ئى كۆنچى ئەيلەپسەن ئۆمرۈڭ تامام.
داغى سەن بۇ كەسبىڭنى پەخرى ئەتكەسەن،
ئەجەل نەۋبىتى يەتسە سەن نىتكەسەن.
جاھان كەسپ چاغىڭغە دامى بالا،
جاھان ئەھلى بۇ دامغا مۇپتالا.
ئەگەر كەلسە بىر كۈن ئەجەل نەۋبىتى،
قالۇر مال پەرزەنتىنىڭ ئۈلپىتى.

ئىشتىكىل بۇ ئىشىدىن ساڭا بەھرى يوق،
بارۇرسەنمۇ ئۇفاغ، دىلتەڭ قۇرۇق.
بەسى يىغلا ھالىڭغە ئۇشبۇ زامان،
نادامەت بىلە قىل پىغانۇ-پىغان.
كۆزۈڭدىن يىراق ئەت غۇبارى ھەۋەس،
دىلىڭ رەۋشەن بولماققادۇر ئۇشبۇ بەس.
ماڭا كەلدى كەسبىمدە كۆپ خۋارلىق،
كى خىشت قۇيماق ئىلە چىكىپ زارلىق.

قۇيۇپ خىشت مەن ئاب، تۇپراق بىلە،
كىشى ھەققىدىن خالى، دەشت باغ ئىلە.
مان بولدى كەسىپ ئىچرە مېھنەت نېسىپ،
ئەجەپ يوقكى بولسا پاراغەت نېسىپ.
كىشى چەكسە مېھنەت بۇ دۇنيا ئارا،
مۇقەررەركى راھەتتۇر ئۇقبا ئارا.
ئايا كاسىبا سال تەكەللۇمغە گۇش،
دىماغىڭدا گەر بولسا بىر زەررە ھۇش.

خىشچى دۇنيا كەسىپ كارىنىڭ مەڭگۇ ئەمەسلىگىنى، ئۆز شەخسىيىتىنى يوقۇتۇشىنىڭ مەڭگۇ راھەت ۋە ئاۋاتلىغىنى ھۈنەرۋەنلەرنىڭ يىغىنىدا بايان قىلغىنىدا، ھۈنەرۋەنلەرنىڭ قەلبى جۇش ئۇرۇپ كىبىر زۇننارىنى ئۈزۈپ تاشلاپ، ئۆزلىرىنى كەمتەر تۇتۇپ خىشچىدىن سوئال سورىغىنى ۋە ئۇنىڭدىن جاۋاپ ئىشىتكىنى

بارى ئەھلى كەسىپ ئاڭلىدى بۇ ماقال،
بۇ سۆزلەرگە تەسلىم ئېتىپ بولدى لال.
قويۇپ بارچەسى ئەرزھال ئەيلىدى،
ياشىن ئاققۇزۇپ بۇ ماقال ئەيلىدى:
كى ئى خىشچى زاتىڭ مۇبارەك خىسال،
سۆزۈڭ سالدى بىزلەرگە كۆپ ئىنپىئال.
كېرەم ئەيلەگىل بىزگە بولغىل ئەمىر،
فانا كەسپىن ئەيلەردە ئۇستاد پىر.
تۇتۇڭ ئىلگىمىز ئەقلىمىز خىرەدۇر،
ھىدايەت قىلىڭ كۆڭلىمىز تىيرەدۇر.
ياقا چاك ئېتىپ يىغلابان بارچەسى،
تاپىپ خىشچىدىن مەئرىپەتنىڭ ئىسى.
بارى ئۆزدىلەر كىبرى زۇننارىنى،
جاھاندىن كېچىپ ئىزدىدى يارنى.
دىدىلەر دەرىغا، دەرىغا، دەرىغ،
ئايا خىشچى لۇتف ئەيلەگىل باش قاتىغ.
بايان ئەيلىدى ھەر بىرى ئەرزھال،
ئەدەپ بىرلە سوردى ئۇنىڭدىن سوئال.
چۇ دىخان دىدى خىشچىغا بۇ نوكات،
كى ئى مۇردە دىللارغە ئابى ھايات.
قىلىپمىز جاپا بىرلە دېھقانچىلىق،
ئۆتۈپ ئۆمرىمىز يەتتى ۋەيرانچىلىق.
بۇ مەزرەئدە ئەسرۇ جاپاكار بىز،
مۇشەققەت يۈكىگە سازاۋەر بىز.
بۇ كەسىپ ئەيلەمەكدىن بولۇرمۇ ساۋاپ؟
ۋە يا ھەشىر ئارا بارمۇ بىزگە ئازاپ؟

خىشچىنىڭ جاۋابى

چۇ دېھقانغە خىشچى جاۋاپ ئەيلەدى،
ھىدايەت سۆزىن بى نىقاپ ئەيلەدى.
دىدىكىم سوئالىڭغە ئەيلەي جاۋاپ،
ئەدەپ بىرلە بول ئەيلەگىل تەركى خۋاپ.
زىرائەت ئارا ئەيلەر ئەرسەڭ مۇدام،
شەرىئەت بىلە ئەيلەسەڭ سۇبھى شام.
ھوسۇلغە ئۇشرىن ئادا ئەيلەسەڭ،
شەرىئەتكە جانىڭ پىدا ئەيلەسەڭ.
بۇ دېھقانچىلىقدۇر مۇسۇلمانچىلىق،
مۇسۇلمانچىلىقدۇر بۇ دېھقانچىلىق.
ئايا دېھقان ھەر نىچە چەكسەڭ ئازاپ،
يېتەر ئاقىبەت تەشنە كامىڭغە ئاب.
ئەمەل دانەسىن دەھر ئارا يەرگە ساچ،
سۇغارماققا كۆز ئارىغدىن سۇ ئاچ.
ئەگەر ئىشق ھاۋاسى پۇشۇرسا ئۇنى،
ئۇرارسەن ئۇنى تەڭلىك بولغان كۈنى.
ئادا ئەيلە دېھقان زاكات ۋە ناماز،
بۇ مەزرەئدە ھەسرەت بىلە قىل نىياز.

ئەتتارنىڭ سوئالى

سوئال ئەتتى ئەتتاركى ئى خوُش ماقال،
دىلىم ئىچرە ئولتوُردى كۆپ زەۋقى مال.
تاۋار ئىلە زەر نوُقرەلەر شەۋقى ھەم،
داغى بى قەسەپ باسمالار زەۋقى ھەم.

خىيالىمدا كىمخاپ يادى دوُروُر،
دىلىمدا ئۆلۈم خەۋپىدىن كەم دوُروُر.
قەيوُ ئىش بىلەن ئەيلەگۈم دىلنى ساپ،
كى شايەد يولوُم بولسا ئاندىن شىكاپ.

خىشچىنىڭ سودىگەرگە جاۋابى

ئاڭا بەردى چۈن خىشچى مۇنداغ جاۋاپ،
كى ئى جامى ھىرىس ئەيلەگەن مەستى خۋاپ.
بوُ سۆزنى دىبەس ھەرگىز ئاقىل كىشى،
بوُ ھىرىپە ئەمەس ئادىمىنىڭ ئىشى.
بولوُپ مال ئۈچۈن ھىرىس شەيدالىغىڭ،
ئۆزۈڭگە كۆرۈنىەس بوُ رەسۋالىغىڭ.
ئەگەر جەمئى ئېتىپ مال قاروُن كىبى،
ۋەيا تەخت بەختىڭ پىرىدوُن كىبى.
قالوُر ئاقىبەت بارچىسى كەتكىسەن،

شاھىنشاھ نە ئەتتى سەن نەتكىسەن.
دىلىڭدىن چىقار ماللار پىكرىنى،
تىلىڭدىن يوقات سىم ۋە زەر زىكرىنى.
ئەگەر ئىزدىسەڭ كۆزلە مەقسوُدنى،
دىلىڭ بىرلە تەرك ئەت جاھان سودىنى.
دىلىڭدىن سوُپۇرسەڭ غوُبارى ھەۋەس،
قىلوُر جىلۋە مەقسوُد يوُزى شول نەپەس.
دىلىڭدىن موُھەببەت قوُماشىڭ چىقار،
كۆزۈڭدىن دوُر ئورنىغا ياشىڭ چىقار.

تۆمۈرچىنىڭ سوئالى

تۆمۈرچى سوئال ئەتتى كى ئى پاك زات،
كوُشاد ئەيلە كۆڭلۈمدىكى مۈشكىلات.
جاھاننى خالايىققا ئى رەھنەۋەرد،
نىدىن ئاپىرىد ئەتتى خەللاقى پەرد.

نىدىن بوُلدى روُھ موُپتالايى بەدەن؟
نىدىن روُھ پەرۋاز ئېتىپ قالدى تەن؟
كېرەم بىرلە ئىنساننى قىلدى پەيدىد،
ئۆلۈمنى نىدىن ئەيلەدى ئاپىرىد.

خىشچىنىڭ تۆمۈرچىغە جاۋابى

تۆمۈرچىغە خىشچى دىدى بوُ جاۋاپ:
كى بولما بەد ئەندىشەلىقدىن خاراپ.
ئىشىت مۈشكىلاتىڭنى ھەل ئەيلەيىن،
جاھان خەلق قىلماقنى شەرھ ئەيلەيىن.
جاھان ئەيلەمەك بىرلە ئىنسان مۇراد،
داغى قىلدى ئىنساننى ئالى ناژاد.
چوُ ئەمر ئەتتى ئىنسانغە ھەق زىكرى پەروُ،
ئۆزىنى تونوُماققا سالدى غەلوُ.
جاھان خەيلى بىلگەي ئوُنىڭ زاتىنى،
دىلوُ-تىل بىلە قىلغاي ئىسباتىنى.

بوُ ئىشدىن پەيدىد ئەيلىدى مۇمكىنات،
زىمىن، ئاسمان بەل جامادوُ نابات.
بىھىشتۇ جەھەننەم بولوُپ لوُتىپ، قەھر،
بولوُپ مۆمىنوُ، كاپىروُ بارچە دەھر.
ئىشىت تەڭرى قەھرىگە پاجىر كېرەك،
ئوُنىڭ لوُتىپ بەھرىگە تاھىر كېرەك.
تۆمۈردەك دىلىڭ ئىشق ئىلە مىس قىل،
غەزەپ ئوُتىنى ئەشك ئىلە پەست قىل.
تۆمۈردەك دىلىڭ ئىشق ئىلە تاب بەر،
ئەلەم بولقىسى بىرلە كونتاپ بەر.

AltunOq

زەرگەرنىڭ سوئالى

چۇ زەرگەر سوئال ئەيلەدى خىشچىدىن،
ھىدايەت دىيارىغە يولباشچىدىن.
دىدى يول ئۇزاقدۇر بۇ مەقسەت سارى،
بايان ئەيلىگىل يولداسەن ئىلگىرى.
ئايان ئەيلە يولنىڭ مۇشەققەتلىرىن،
بايان ئەيلە يولنىڭ مەساپەتلىرىن.
دىگىلكى بۇ يولغا نەدۇر زادى راھ،
مۇھەييا قىلىپ بولغامەن ئەزمى راھ.
سوئالغا خىشچى جاۋاپ ئەيلدى،
كى زەرگەر دىلىنى كاباب ئەيلدى.
دىدى ئاڭلا مەقسەت يولى زىكرىنى،
قەدەم قويىكى قىلغىل بۇ يول پىكرىنى.
بۇ يولدا ۋۇجۇدۇڭنى قىلغىل ئەدەم،
ئىشىت يولنى مەقسەتكە ئىككى قەدەم.
بىرى بۇكى دۇنيانى ئەيلە ھارام،
داغى ئەيلە ئۇقباغە ئاندىن خارام.

جاھان ئەھلىدىن بەئزى دۇنيا تەلەپ،
رىيازەت بىلە بەئزى ئۇقبا تەلەپ.
چۇ دۇنيا تەلەپلەرگە دۇنيانى قوي،
بۇ زۇھد ئەيلىگەنلەرگە ئۇقبانى قوي.
كى دۇنيا ۋە ئۇقبانى تەرك ئەيلىگىل،
دىلىڭ بىرلە مەقسەتكە يەتتىم دىگىل.
ئەگەر ئۇشبۇ پەندىدىغە سالساڭ قۇلاق،
خۇدا ۋەسلىدىن قالمىغايسەن يىراق.
ئىشىت زەرگەرا ئىستىسەڭ زادى راھ،
سەھەرلەر قوپۇپ ئەيلىگىل ئاھ - ئاھ.
مۇھەببەتنى دىل كۇرەسى ئىچرە سال،
رىيازەتنى ئامبۇردەك قولغا ئال.
دۇھەن دەم مەسەللىك نەپەسلەر چىكىپ،
مىسىڭنى زەر ئەيلەرگە كوشىش قىلىپ.
بۇ ئىشلار ئۇچۇن باغلار ئەرسەڭ كەمەر،
ئەجەپ يوق ۋۇجۇدۇڭ مىسى بولسا زەر.

ياغاچچىنىڭ سوئالى

سوئال ئەتتى ئەججاركى ئى دەستىگىر،
گۇناھ دۇدى بىرلە يۈزۈم بولدى قىر.
ئۆتۈپ كەتتى پىسىق ئىچرە كۆپ روزىگار،
نادامەت بىلەن يىغلايىن زار - زار.

سەھەرلەردە ھەسرەت بىلە چەكسەم ئاھ،
ياقا چاك ئىتىپ ئەيلىسەم ئاھ - ئاھ.
گۇناھىمنى ئەپۇ ئەيلىگەيمۇ خۇدا،
ۋەيا رەد قىلۇرمۇ دىگىل رەھنەما.

خىشچىنىڭ جاۋابى

ياغاچچىغە خىشچى دىدى بۇ تەرىق،
كى ئى بەھرى غەپلەتتە بولغان غەرىق.
ئەگەر ئۆمر ئىچرە خاتا قارسەن،
گۇناھىڭ يۈكىدىن جاپاكارسەن.
كىچە مەست، سەھەر بەڭگى، كۆندۈز جۇنۇپ،
زىنا ۋە شارابۇ ئوغۇرلۇق بولۇپ.
كىبىرە گۇناھنى سەغىرە بىلىپ،
سەغىرە گۇناھنى ھەمىشە قىلىپ.

ئەگەر ئۆمر ئىچرە ناماز ئەيلىمەي،
كىرىپ مەسجىد ئىچرە نىياز ئەيلىمەي.
بۇ جۇرم ئەيلىمەك بولسا ئادەت ساڭا،
ئامانەتكە قىلماق خىيانەت ساڭا.
ئەگەر ئۆمر ئارا ئەيلىسەڭ كۆپ گۇناھ،
بۇ پىسىق ئىچرە دىنىڭنى قىلساڭ تاباھ.
بۇ جۇرمۇڭغە تەۋپىق تىپىپ يىغلىساڭ،
قىلىپ تەۋبە مەھكەم بېلىڭ باغلىساڭ.

گۇناھىڭغە ھەسرەت بىلە چەكسەڭ ئاھ،
چۇ بولساڭ نادامەت بىلە ئۇزرە خۋاھ.
گۇناھىڭ يۇكىدىن خالاس بولغاسەن،
خۇدا ئەپۇ بەھرىغە خاس بولغاسەن.
بولۇپ ئى ياغاچچى گۇناھدىن يىراق،
دىلىڭ راست ئەيلەرگە قىل ئىشتىياق.
كۆڭۈل زەنگىنى چۇپسلە قىل خاراش،
رىيازەت چوتى بىرلە بول غەم تاراش.
قولۇڭغا ئېلىپ پەقرەنىڭ ئەررەسىن،
مۇشەققەتتە قەتئى ئەيلە نەپسىڭ بېشىن.
كۆڭۈل لەۋھىنى زىكردىن رەندەلەپ،
ئاڭا نەقش قىل پىكرى تىشەڭ بىلەپ.
بۇ ياڭلىغ ئەگەر ئەيلسەڭ روزىگار،
كۆڭۈلدە قىلۇر جىلۋە رۇخسارى يار.

بابكارنىڭ سوئالى

سوئال ئەيلدى خىشچىدىن بابكار،
كى ئى گۇمراھلارغە بولغان دۇچار.
جاھاندا قەيۇ ئىش يامانراق دۇرۇر،
ئول ئىش دەپىغە چارە قىلماق نەدۇر؟
دىگىل بارچە ئىشدىن قەيۇ ئىش قاتىغ،
جاھان ئىچرە كامىغە نەدۇر ئاچىغ.
ئۇنى دەپئى ئېتەرنىڭ ئىلاجىن دىگىل،
سەئۇبەتگە قالدىم بايان ئەيلەگىل؟

خىشچىنىڭ جاۋابى

دىدى خىشچى باپكارغە بۇ خۇرۇش،
سوراغىڭ بايان ئەيلەيىن بول خۇمۇش.
ئەگەر بولسا ئالەم ئارا مۇشكۇل ئىش،
ئول ئىشدىن دىلىڭ بولسا ھەر نەچچەرىش.
ساڭا يەتسە ئالەم مۇشەققەتلىرى،
ئەگەر كەلسە باشىڭغە مىھنەتلىرى.
ساڭا قىلسا تەڭرى تائالا غەزەپ،
قاتىغ ئىش بۇدۇر ئاڭلا ئى بىئەدەپ.
باردىن غەزەپ ئوتى مۇشكۇل ئىمىش،
تۇمۇغدىن غەزەپنى قاتىغراق دىمىش.
ۋەلىكىن غەزەپ دەپئىغە بار ئىلاج،
تەبىئەتنى قىلساڭ مۇلايىم مىزاج.
كىشىدىن ساڭا يەتسە بەدگۇيلۇق،
ئاڭا ئەيلسەڭ ئۆزنى خۇشخۇيلۇق.
غەزەپنى يۇتۇپ ئەيلسەڭ «كەزمى غەيز»،
ئەجەپ يوقكى «ھەق» لۇتپىدىن يەتسە پەيز.
ئۆزۈڭگە غەزەپ كەلسە ئى باپكار،
غەزەپنى يۇتۇپ ئەيلسەڭ خار زار.
ئەگەر پەست قىلساڭ ئۆزۈڭ قەھرىنى،
«خۇدا» لۇتپىدىن تاپقسەن بەھرىنى.

ناۋاينىڭ سوئالى

سوئال ئەيلدى خىشچىدىن ناڭۋاي،
كى ئى يول يۇتۇرگەنگە سەن رەھناماي.
ئۆلۈم يادى كۆپ سالدى كۆڭلۈمگە بىم،
داغى جان بېرۇر خەۋپى دىلدا مۇقىم.
بۇ ئالەم ئارا ھەر سەئوبەت كى بار،
ئۇنىڭ چارەسىن قىلدى پەرۋەردىگار.
دىدى تەڭرى «ئىننەمەئەلئوسرىيۇسر»،
كى ھەر مۇشكۇل ئىشنىڭ ئىلاجىغە نۇسر.
ماڭا جان بېرۇر ۋەقتى دىشۋارلىغ،
ئەگەر چەكسە جانىم بەسى زارلىغ.
قەيۇ ئىش كى جان بەرمەك ئاسان ئېتەر؟
قەيۇ كەسىپ ئىلە رۇھۇم ئاسان كېتەر؟
بايان بىرلە قىل مۇشكۇلۇمنى كۇشاد،
داغى ئەيلىگىل قايغۇلۇق دىلنى شاد.

خىشچىنىڭ جاۋابى

دىدى خىشچى نۇكتەڭگە ئەيلەي جاۋاپ،
ئىشىت ئولتۇرۇپ قىلمىغىل ئىزتاراپ.
سەئۇبەت بىلە جان بىرۇرگە ئىلاج،
ئەگەر ئىزدىسەڭ بول ساخاۋەت مىزاج.
تەئەللۇققە جان رىشتەسى چىرمىشىپ،
بەسى مەھكەم بولدى ئاڭا قارمىشىپ.
ئەجەل لاچىنى «دەي» دىگونچە يىتىپ،
جانىڭ مۇرغىنى ئالسا جانىڭ كىتىپ.
جانىڭ رىشتىسى باغلىق ئەسبابغە،
ئۇزۇلىبەكتە جانىڭ تۇشەر تابغە.
تەئەللۇق ئەگەر قانچە بىسيار ئىرۇر،
جانىڭ چىقماقى شۇنچە دىشۋار ئىرۇر.
بۇ ئىشدىن ئەگەر ئەيلەسەڭ ئىھتىيات،
دىسەڭ جان بىرۇر ۋەقت قىلغۇم نىشات.
تەئەللۇققا جان رىشتەسىن باغلىما،
قىلىپ ھىرس جانىڭنى كۆپ داغلىما.
كۆڭۈل رىشتەسىن ئۈز، ساخا پىشە قىل،
مۇشەققەتدە جان بەرمەكنى ئەندىشە قىل.
كىشى ئەيلىسە كەسىپ ئىسانى،
كۆرەر جان بىرۇر ۋەقت دىلدارنى.
دىلىڭنىڭ تونۇرنى ئى نانۋاي،
قىزىت ئىشىق ئوتىدىن چىكىپ ۋاي - ۋاي.
ياپىشتۇر ئاڭا داغلاردىن توقاچ،
كۆزۈڭ ئەشكىنى شەربەت ئورنىغا ساچ.
بۇ كەسىپ ئىچرە دۇنيا خىردىداردۇر،
نە دۇنياكى ئۇقبا ئىلى خاردۇر.

قازانچىنىڭ سوئالى

قازانچى سوراپ خىشچىدىن بۇ سوراغ،
كى ئى پىر قىل دىلنى غەمدىن يىراغ.
جاھان ئىچرە مەلۇم بولورمۇ شىقى؟
بايان ئەيلە «تاھىر» مۇدۇر «مۇتتىقى»؟
«شىقى» جۇرمكەشكە نىشانە نەدۇر؟
«سەئىد» ئەھلىنىڭ نۇرى زاھىرمۇدۇر؟
خالايىق ئارا مۇتتىقى قايسى دۇرۇر؟
سەئىد قايسى ئايغىل، شىقى قايسىدۇر؟

خىشچىنىڭ جاۋابى

چۇ خىشچى سوئالغا بەردى جاۋاپ،
دىدىكى ئەي جاھان ئىچرە غەپلەت مائاپ.
ئىشىتكىل سوئالىڭ بايان ئەيلەرەم،
بۇ مۇشكۈل سوراغىڭ ئايان ئەيلەرەم.
جاھان ئەھلى باردۇر شىقى، ياسەئىد،
بىرى يارىغە قۇرب، بىرى بىئىد.
بۇ ئىككىگە زاھىر ئالامەت ئىمىش،
بىرى تائەتۇ بىرسى پىسىق ئەيلەمىش.
شاقاۋەت ئالاماتى پىسىق ئەيلىمەك،
ئىبادەت تەرىقى سائادەت دىمەك.
ئىبادەتكە مايىلنى بىلگىل سەئىد،
پۇجۇر ئەھلىنى بىلگەسەن نائۇمىد.
بۇ سۆزنىڭ سۈپۈتىغە ئەيتاي مىسال،
مۇسەللەم دىگىل قىلماغىل قىلۇ - قال.
نەزەر ئەيلىسەڭ ئەسكى دىۋارغە،
ئەگەر ئول ئىگىلسە زىمىن سارىغە.
قىياس قىل قايسى تەرەپ ئۆيرۈلۇر،
مۇقەررەر ئىگىلگەن تەرەپ ئۆيرۈلۇر.
كىشى بولسا مايىل ئىبادەت سارى،
بارۇر ئاقىۋەت ئول سائادەت سارى.
ئەگەر كىمسە پىسىق ئەيلىمەك رىغبىتى،
شاقاۋەتكە باردۇر ئۇنىڭ نىسبىتى.

قازانچی شاقاۋەتکه ئەتسەك پاناه،
دىلىك قىلمغىل ئۆز يۈزۈكدەك سياه.

چويۇندەك دىلىك تاپ ئىله ئاب قىل،
رىيازەتدە گوياكى سماپ قىل.

جۇۋچى ۋە سەيپۇكلارنىك سوئالى

سوئال ئەيلدى خىشچىدىن جۇببەدۇز،
سوراغ ئەيلدى بىر تەرەپ جامەدۇز.
دىدى دوست ئۇستادلار رەددى بار،
نەدىن بولدى ئالەم ئارا خار زار.
جاهان ئىچرە كۆپىر ئەهلى دۇشمەن ئىدى،

ئاڭا نىگە «دۇنيانى جەننەت» دىدى.
كۆرەر ئەيش دۇنيادا دۇشمەنلىرى،
نەدىن خاردۇر «جان سپار» دىنلىرى.
جاهان ئىچرە هەق دۇشمنى ئەيش ئېتەر،
نەدىن دوستلار مېهنەت ئىچرە كېتەر؟

خىشچىنىك جاۋابى

چۇ خىشچى سۆرۆپ نۇكتەنى بۇ تەرىق،
دىدىكىم سوئالىك دىيىن ئى رەپىق.
جاهان بولدى كۆپپارلارغە بىهشت،
ئاڭا قىلدى ئالەمنى راهەت سرشت.
جاهان ئاخىرەت بىرلە خەندان ئېرۇر،
جاهان ئەهلى ئۇقباغە زىندان ئېرۇر.
كىشگە يېتىشسە جاهان راهتى،
چېكەر ئاخىرەتتە بەسى مېهنتى.
كىشى چەكسە ئالەم ئارا زارلىغ،
قىلۇر ئاقىبەت تەڭرى دىلدارلىغ.
بۇ دۇنيانى بىلگىل ئىمىش بى باقا،
ۋەلى ئاخىرەت باردۇر بى پانا.

باقاسىز جاهان ئىچرە كۆپپارلار،
كۆرەر لەززەتى، زۇلم كىردارلار.
ۋەلى ئاخىرەتدە چېكەر كۆپ ئازاپ،
ئازابى كى پايانى يوق بى هىساپ.
تەمەننا قىلىپ ۋەسلىنى دوستلار،
بۇ بەشكۈنلۈك ئالەمدە مېهنەت چېكەر.
تۆكۈپ ئەشكىنى يىغلابان سۇبهى شام،
چېكەر ئاقىبەت ئەيش جامىن مۇدام.
ئايا جۇببەچى نەپسكە قىل ئازاپ،
ۋۇجۇدۇك رىيازەت بىلە قىل تۇراپ:
كۆكۈل جامىدا زەۋقنى ئىشلىگىل،
مۇهەببەتنىك ئورغاقىدا قاشلىغىل.

تامچىنىك سوئالى

قوپۇپ تامچى داد دەپ قىلدى نادا،
كى ئى خىشچى جانىم سۆزۈكگە پىدا.
بايان بىرلە بەر مۇشكۈلۈمغە جاۋاپ،

پەلەك ئۇزرە يۇلدۇزغە نەدۇر شاهاپ؟
سپەهر ئۇزرە «كەۋكەب» ئىتلماق نەدۇر؟
پەلەك سەهندە تېز چاقماق نەدۇر؟

خىشچىنىك جاۋابى

جاۋاپ ئەيلدى خىشچى بوتۇر ئىله،
كى ئى ئۆمرۈك ئۆتكەن بەسى جەۋر ئىله.
ئىشت ئەيلگۈمدۇر سوئالىك بايان،

دىلىك بىرلە گۇش ئەيله ئەي ناتاۋان.
سپەهر ئۇزرە كەۋكەب ئىتلماق دۇرۇر،
پەلەك تاقى ئۇزرە يۈگۈرماق بۇدۇر:

شاياتىنغه كەۋكەپنى قىلدى رۇجۇم،
پەلەك زىننىتى بولدى داغى نۇجۇم،
شاياتىن سپەهر ئۈزره قىلسا هاۋا،
پەلەكدىن كاۋاكىب ئېتىلغاي ئاڭا.
پەلەك باغىغا چىققىلى قويمىغاي،
مالائىك سپىغه ئۇنى قوشمىغاي.
ئايا تامچى بىل دىلنى هەمچۇن سپەهر،
بۇ دىلدىن يىتىشمەس ساڭا هىچ بەهر.
قوپارغىل دىلىڭ گۇنبىزىنى بەلەند،
ئاڭا سۇرمىگەي مەكرى شەيتان سەمەندە

مىسگەرنىڭ سوئالى

چۇ مىسگەر قوپۇپ خىشچىغه بۇ كالام،
دىدى ئى هىدايەتته ئالى مۇقام.
ئۆلۈكنى چۇ دەپىن ئەيلسه گۆرغه،
ئازاپ ئەتسه «ئۇسسات» بى نۇرغه.
ئىشتكەي ئۇنى بارچه خەرراس چىن،
بىلىندۇرمىدى ئىنسى ـ جىنغه نەدىن؟
گۇناهكارغه قەبرى ئىچىده ئازاپ،
نەدىن بىزگه مەلۇم ئېمەس ئول ئازاپ؟

خىشچىنىڭ جاۋابى

دىدى خىشچى مىسگەرگه ئى بەدگۇمان،
جاۋاپ ئەيلەيىن بولمىغىل سەرگاران.
مۇهەققەقكى قەبر ئىچره ئەيلەر ئازاپ،
پۇجۇر ئەهلىنى ئەيلگەيلەر ئازاپ.
ئازاپ ئەيلەر ئەرمىش گۇناكارغه،
ئىتاپ ئەيلىمىش زۇلم كىردارغه.
ئازاپ ئەيلگەي ئاندا ئىككى مەلەك،
ئىشتكەي ئۇنى ئىنسى ـ جىندىن بۆلەك.
چۇ ئىنسانغا پاش ئەتمىدى كىردىگار،
ئازابىكى قەبر ئىچره هەر نەچچه بار.
ئىشتتۇرمىدى ئۇنى قۇدرەت بىله،
جاهاننى بىنا قىلدى غەپلەت بىله.
ئەگەر گۆر ئازابىن ئىشتسه كىشى،
جاهان مۇلكىده قىلمىغاي هىچ ئىشى.
ئىشتتۇرسه قەبر ئىچره زەررە ئىتاپ،
بولۇر ئەردى ئالەم بىناسى خاراپ.
ئايا مىسگەر ئەتكىل دىلىڭ چايجۇش،
ئۇنى ئەيله ئىشقىڭ ئوتى بىرله جۇش.
رىيازەت شاخارى بىله دىلنى سۇر،
گۇناه دۇدى قىلغان قاراڭنى يىتۇر.
ئەلەم قەللاسىدىن ساپا ئەيلگىل،
كى ئائىنەدەك رۇي يار ئىزدىگىل.

موزدۇزنىڭ سوئالى

سوئال ئەيلدى خىشچىدىن موزەدوز،
كى ئى ئىشق ئارا چەشمى نەم باغرى سۆز.
بايان ئەيله نەدۇر زىمىن تىترىمەك،
جاهان خانەسىگه نەدۇر تەبرىمەك.
ئەگەر تەبرىسه بىر زىمىنى دىيار،
خەبەر تابىمامىش ئاندىن ئۆزگه دىيار.
بۇ ئىشدىن ۋۇقۇپۇڭ ئايا بارمۇكىن،
بايان بىرله قىل دىلنى شەكدىن يىقىن؟

خىشچىنىڭ جاۋابى

بايان ئەيلدى خىشچى كى ئى موزدوز،
دىلىڭ نۇرى زاهىر ئىمەستۇر هۇنۇز.
زىمىن تەبرەمەكدىن سوئال ئەيلدىڭ،
بۇ ئىشدىن ماڭا ئەرز هال ئەيلدىڭ.

ئىشتىكىل سوئالىڭغە ئەيلەي جاۋاپ،
سۆزۈمدىن دىماغىڭغە يەتكەي گۇلاپ.
دىدى ھىكمەت ئەھلى بۇ خاراتدىن،
زىمىن تەبرىدىمەك بۇ ئالاماتدىن.
ھېكىم ئەھلىنىڭ سۆزىگە يوق ئۇسۇل،
بۇ سۆز بولمىدى ماڭا ھەرگىز قوبۇل.
زىمىن تەبرىدىمەك بائىسىغە جاۋاپ،
بۇ ئەرمىشكى بار ھەر زىمىنغە تاناپ.

زىمىننىڭ كاناردا بار كۆھى قاف،
كۆرەرسەن ئۇنى ئەيلىسەڭ دىلنى ساف.
زىمىننىڭ تانابىن ئاڭا باغلىمىش،
ئاڭا بىر پەرىشتە مۇئەككەل ئىمىش.
ئەگەر تەبرىسۇن دىسە قايسى دىيار،
مۇئەككەلغە ئەمر ئەيلەگەي كىردىگار.
پەرىشتە ئەگەر چەكسە قايسى تاناپ،
ئۇنىڭدىن قىلۇر شول زىمىن ئىزتىراپ.

زىلچەچىنىڭ سوئالى

دىدى زىلچەچى ئولتۇرۇپ يىغلىبان،
كى ئى راھبەر قىل سوئالىم بايان.
ئىبادەت ئىچىدە قەيۇ خۇب ئىرۇر،
قەيۇ زۇھد تەڭرىغە مەرغۇپ ئىرۇر؟

ئىبادەت ئارا ياخشىسى قايسىدۇر،
كى تەقۋا ئارازۇبدەسى قايسىدۇر؟
بايان ئەيلە تەقۋا ئارا بەندەغە،
قەيۇ زۇھد مەقبۇل خۇداۋەندەغە.

خىشچىنىڭ جاۋابى

جاۋاپ ئەيلىدى خىشچى كى ئى زىلچە ساز،
نادامەت تەرىقىدىكى گىريەساز.
ئىشتىكىل سوئالىڭنى ئەيلەي بايان،
سۆزۈم ئاڭلاسۇن داغى پىرۇ جاۋان.
خۇدا يولىدا زۇھ بىسىياردۇر،
ۋەلېكىن «ۋەرەئ» ئەپزەلى باردۇر.

جەمىئى ئىبادەتكە باردۇر ئۇسۇل،
ئۇنىڭسىز ئىبادەت ئىمەستۇر قەبۇل.
ئىبادەت ئۇسۇلىن ئەگەر ئىزدىسەڭ،
ھەقىقەت دىيارىغە يەتكۈم دىسەڭ.
ھالال ئەيلە ھەلقىڭنى ئى زىلچەگەر،
ئىبادەت ئۇسۇلى تۇرۇر بۇ ھۇنەر.

ئۇشتەگەرنىڭ سوئالى

سوئال ئەيلىدى خىشچىدىن ئۇشتەگەر،
كى گۇمراھلارگە سەن راھبەر.
سىپەھر ئۇزرە قۇيرۇغلۇق ئەختەر،
«تولۇئ» ئەتسە ئىنسان ئۇنى «نەھىس» دەر.

داغى دەر ئىمىش بۇ ئالامەتدۇرۇر.
زامانە ئاخىرىغە مىر ئاتدۇرۇر.
بۇ سۆز ئەرمىش مۇ يا راستىمۇ؟
پەلەككە ۋە يا زىننەت ئاراستىمۇ؟

خىشچىنىڭ جاۋابى

بىرىپ ئۇشتەگەرلەرگە خىشچى جاۋاپ،
دىدىكى جاھان ئىچىدە غەپلەت مائاپ.

چۇ قۇيرۇغلۇق ئەختەر تولۇئ ئەيلىسە،
خالايىق ئۇنى نەھىسى ئەكبەر دىسە.

ئىشتىمە خالايىق سۆزىن ئى غۇلام،
جاھالەت زامانىدا مۇنداغ كالام.
مۇھەممەد بۇ ئالەمگە كەلگەن زامان،
نەھۇسەت دىگەت قالمىدى بىگۇمان.

تۇلۇۇ ئەيلىسە باز كەۋكەب ئەگەر،
ئۇنى نەھىس دەپ بىلمە ئەي ئۇشتەگەر.
كىشى ھەققىدىن قاچ، خامىلىك ئاقارت،
كۆزۈك ياشى بىرلە دىلىڭنى ئاقارت.

باسمىچىنىڭ سوئالى

سوئال ئەيا دى خىشچىدىن باسمىچى،
كى ئى يولدىن ئازغاننى باشقارغۇچى.
خالايىق ئارا ئاقىلى قايسىدۇر؟
جاۋاپ ئەيلىگىل جاھىلى قايسىدۇر؟

بايان ئەيلە ئالەمدە دانا قېنى؟
دىگىل زىكرىدگۇ چەشم بىنا قېنى؟
جامائەت ئارا ئەبلىھى قايسىدۇر،
جاھان ئىچرە نادانراق قايسىدۇر؟

خىشچىنىڭ جاۋابى

سوئالىغە خىشچى دىدى بۇ نادا،
كى ئى ئەردۇمان ئىچرە ئىشرەت ناۋا.
خالايىق ئارا ئاقىلىن ئىزدىسەڭ،
بۇ ئالەمدە ناداننى بىلگۇم دىسەڭ.
ئىشىتكىل سوئالىڭنى ئەيلەي ئادا،
دىلىڭ زۇپىي تاپقاي بۇ سۆزدىن داۋا.
كىشىكىم دىلىدا ئۆلۈم يادىدۇر،
ئۆلۈم پىكرىدە كۆڭلى ناشاددۇر.

ئۇنى بىل بۇ ئالەمدە ئاقىل كىشى،
ھەمىشە ئۆلۈم خەۋپىدىن نالەشى.
ئۆلۈم يادى قىلماسنى نادان دىگىل،
دىلىدا كەدۇرات نامايان دىگىل.
ئايا باسمىچى مەرگىنى ياد قىل،
خىيالى ماھالىڭنى بەرباد قىل.
زابانىڭنى ھەق زىكرىغە راستلىغىل،
چۇ ھەق زىكرىنى كۆڭلىڭە باسما قىل.

بوياقچىنىڭ سوئالى

بوياقچى سوراپ خىشچىدىن بۇ سوئال،
كى ئى ھىرپەگەرلەر ئارا ئەھلى ھال.
كىشى خۋاپ ئارا ھەر نىچۇك تۈش كۆرەر،
ۋەلىيۇ، نەبى تۈشىدە تەلقىن ئېتەر.

تۈشۈمدە پىيەمبەر بىر ئىش بۇيرۇسا،
تۈشۈم ئىچرە ھەر ئىشنى قىلغىل دىسە.
قىلۇرمەنمۇ ئول ئىشنى يا يوقمۇ ئەيت،
تۈشۈم ھەقمۇ يا مەكرى شەيتانمۇ ئەيت؟

خىشچىنىڭ جاۋابى

بوياقچىغا خىشچى دىدى بۇ جاۋاپ،
كى ئى سورغۇچى ئەسرۇ قىلما شىتاپ.
سۈكۈت ئەيلە قىلغۇم سوئالىڭ بايان،

ئايان ئەيلەيىن قالمىسۇن سۆز ناھان.
تۈشۈڭدە پىيەمبەر بىر ئىش بۇيرۇسا،
ساڭا تۈشىدە ھەر ئىشنى قىلغىل دىسە.

بۇ تۆش كۆرمگىلك ياكى رەھمانىدۇر،
ۋە يا بىل بو خۋابىلك شەيتانىدۇر.
پيەمبەرگە خاۋاسى نوربۇۋەت بۇدۇر،
كى شەيتان ئاڭا ئوخشماق دۇر ـ دۇر.
ئەگەرچە شاياتىن ئاتەش كەدە،
ئۆزىن ئەيلىيەلمەس ئۇنىلك شەكلدە.
پيەمبەر ۋۇجۇدىنى سەن كۆرمگەن،
ئۇنىلك سۇرىتى شەكلنى بىلمگەن،
چۇ شەيتان بولۇپ بىر كىشى شەكلدە،
ئۆزىنى پيەمبەر دىسە، مەكر دە.
بۇ تۆش ۋەھمدىن شەكدە قالسا دىلىك،
شەرئەت چىراغىنى قولغا ئىلىك.
بوياقچە بىلىك تۆشكە يوق ئىتبار،
نىدىن كىم دىلىك ئاينەسىدۇر غۇبار.
دىلىك خۇمىدا ئەردى تۆرلۈك خىيال،
ۋەلى ھەر خىيالىك، خىيالى ماھال.
رىيازەتدە نەپسىك بىلە جەڭگى قىل،
كى تۆرلۈك خىيالىڭنى يەكرەڭگى قىل.

سەرراچنىڭ سوئالى

سوئال ئەتتى سەرراچ كى ئى راھبەر،
مېنى قىلدى شەيتان ئويۇندىن بەتەر.
مېنى ئۆز ھۇزۇرۇمغا قويماس دەمى،
خىيالىم ئارا كەلتۆرۆر ئالەمى.
سالۇر لەھزە كۆڭلۆمغە يۆزمىك خىيال،
ئۇنىڭدىن قۇتۇلماققا يوق ئېھتىمال.
قەيۇ ئىشنى قىلسام خالاس ئولغامەن،
قاچان تەڭرى يادىغە خاس ئولغامەن؟

خىشچىنىڭ جاۋابى

دىدى خىشچى سەرراجغە بۇ خۇرۇش،
كى ئى ئەيلگەن جەھىل جامىنى نۇش.
ئۆزۆڭنى قىلىپسەن كى نەپسىڭگە قۇل،
بۇ ئىشدىن تاپالماي ھەقىقەتكە يول.
دىلىك ئىچرە شەيتان سېلىپ ھەر خىيال،
خىيالىڭغە ھەردەم يېتىپ ئۆزگە ھال،
قالىپسەن ئۆزۆك ئاخىرەت يادىدىن،
يامان نەپسىنىك زۇلمى بىدادىدىن.
گەر ئاقىل ئىسەك تاشلاغىل بۇ خىيال،
ئول ئىش ئىزدىگىل ئاڭا يوقدۇر زاۋال.
بولۇپسەن بۇ ياڭلىغ كى نەپسىڭگە يار،
نەدىن سالدى كۆڭلۆڭغە شەيتان غۇبار.
بۇ يولدا ئەگەر ئىزدىسەك ئاخىرەت،
قويۇپ نەپسىنىك خاھشىن ئاخىر ـ ئەت.
ئۆزۆك ئەيلىگىل شەرئ ئارا مۇستەقىم،
ئۇنىڭدىن ھەقىقەتكە تاپقۇك نەسىم.
ھەقىقەتتە سەرراجلىق ئەيلىگىل،
كى نەپسىك باشىغا لۇجام ئەيلىگىل.
ۋەرەئ بىرلە تەييار ئېتىپ ساغداق،
قويۇپ مەكرى شەيتانغە ئاتقىل باشاق.

تۆگۈرمەنچىنىڭ سوئالى

تۆگۈرمەنچى سوردى بۇ ياڭلىغ سوراغ،
كى ئى ئىشىق ئوتىدىن دىلىك داغى ـ داغ،
كىشى قىلسا ئىنساپ دۇنيا ئارا،
ئاڭا ياخشىلىق بارمۇ «يەۋمەلجازا».
بۇ ئىنساپ ئىلە كىمسەنىڭ نىسبىتى،
ئەگەر بولسا تاپقايمۇ ئول قۇربىتى.
بايان ئەيلە ئىنساپنىك ۋەسپىنى،
ئايان ئەيلە تەۋپىقنىك كەسپىنى.

خىشچىنىڭ جاۋابى

تۇگۇرمەنچىغە خىشچى بەردى جاۋاپ،
دېدى بۇ خىسالىتدادۇر كۆپ ساۋاپ.
چۇ ئىنسانغا ھەر نەچچە ئەۋساپدۇر،
ئۇلار ئەبزىلى لىك ئىنساپدۇر.
كىشىدە يوق ئىنساپ ئادەم ئىمەس،
خىرەمەند ئۇنى ھەرگىز ئادەم دىمەس.
كىشىكىم جاھان ئىچرە ئىنساپى يوق،
ئۇنىڭ ئادمىيەتدە ئەۋساپى يوق.
ئەگەر كەسپ ئارا كىمسە ئىنساپ ئېتەر،
خالايىق ئۇنى ياخشى ئەۋساپ ئېتەر.

جاھان ئىچرە ئول ئەھلى ئىنساپ ئېرۇر،
كى بوغزو ھەسەددىن دىلى ساپ ئېرۇر.
بۇ ئىنساپنى تەكرى تەۋپىقى بىل،
ھىدايەت تەرىقىدا رەھرەۋ دىگىل.
ئەگەر ئاقىل ئىسەڭ ئەھلى ئىنساپ بول،
جاھان شوغلى تەركىدە دىل ساپ بول.
تۇگۇرمەنچى گۆشۇڭ بىلە سۆز ئىشت،
نادامەت بىلە ناۋدىن سۇ ئېقىپ.
دىلىڭ ئىچرە پىكرى ھالىڭ ئۇنۇت،
ئەمەل تاشى بىرلە تۇگۇرمەن يۇرۇت.

جۇۋازچىنىڭ سوئالى

سوراپ خىشچىدىن ھەم جۇۋازچى سوئال،
دېدى كى ھىدايەت ئارا باكامال.
خۇدا بارگاھىغا لايىق نەدۇر؟
ئاڭا تەۋبە قىلماققا سادىق نەدۇر.

قەيۇ ئىش جانابىغە مەرغۇبراق؟
گۇناكاردىن قايسى ئىش خۇبراق؟
بايان بىرلە قىل مۇشكۇلۇمنى كۇشاد،
سۆزۈڭدىن كۆڭۈل بولغۇسى شاد ـ شاد.

خىشچىنىڭ جاۋابى

جۇبازچىغە خىشچى جاۋاپ ئەيلىدى،
نەسىھەت بىلە دىلنى ئاب ئەيلىدى.
ئەگەر تەڭرىغە ئەرمۇغان ئىزدىسەڭ،
جانابىغە ئانىڭ نەلايىق دىسەڭ.
ئۇنىڭ بارىگاھىغا تائەت بەسى،
چۇ تەقۋا ئىلىدىن ئىبادەت بەسى.
جانابىدا مەخزەن ئېرۇر بى ھىساپ،
خازايىن ئارا دۇر دۇرۇر بىھىساپ.
ئۇنىڭ بارىگاھىدا ھەر نەرسە بار،

ۋەلى يوق، دىلى سۆز ھەم ئەشكى بار.
ئەگەر تۆھپە ئىستەر ئىسەڭ قىل نىياز،
بۇ تۆھپەڭنى لايىق كۆرەر بى نىياز.
ئۆزۈڭ بىرلە كۆپ دەردى سۆز ئەتكىسەن
ئاڭا ئەشك ئاھىڭ بىلە يەتكىسەن.
بۇ مىقدار تۆھپە جانابىدا يوق،
پانا ئوتىدىن قىل ۋۇجۇدۇڭنى يوق.
جۇ بازچى دىلىڭ ئىچرە قىلغىل جۇباز،
نادامەت بىلە ئەيلىگىل كۆپ نىياز.

قاسساپنىڭ سوئالى

سوئال ئەتتى قاسساپ چۇن خىشچىدىن،
بەسى دەردى سۆز ئىچرە نالىشچىدىن.

دېدى كى سائادەتدە ئالى مۇقام،
بۇ مۇشكۇل سوئالىمغە يەتكۇر پايام.

نەدىن مەرگىنى دوست تۇتماس دىلىم،
جاھان باغىغا دۇر نەدىن مايلىم.
ئۆلۈمدىن نەدۇر قورقماغلىق ماڭا،
نەدىن مۇندا ئول باغلىماقلىق ماڭا؟

خىشچىنىڭ جاۋابى

جاۋاپ ئەيلدى خىشچى قاسساپقا،
ئۆلۈم خەۋپىدىن كۆڭلى سىماپقا.
دىدىكىم سوراغىڭنى ئەيلەي بايان،
ئىشتىكىل بۇ سەۋداده سۇدۇ زىيان.
بۇ ئالەمغە سەۋدا ئۈچۈن كەلگىسەن،
ئۆزۈڭ ئۆمرىنى بادغە بەرگىسەن.
كۆرەرسەنكى ئىلگىدە ھىچ نەرسە يوق،
بىلۇرسەنكى بارماقغە ئىلگىڭ قۇرۇق.
بۇ ۋەجھە بىلە ۋەھشەت ئۆلۈمدىن ساڭا،
بۇ خەۋپىڭ خىجالەتلىكىڭدىن ساڭا.
سۆزۈمنى قىياس ئەيلە ئەيتاي مىسال،
ئۆلۈم خەۋپىدە سۆز دىدى ئەھلى ھال.
بىراۋنىكى زىنداندىن ئەتسە خالاس،
ئۇنى ئەيلىسە شاھ بەزمىگە خاس.
ئۇنىڭ دىلدا چىقماقدۇر شىددىتى،
ھەمىشە قۇتۇلماقدۇر رىغبىتى.
بىراۋنى چىقارسا ئەگەر چاھدىن،
غەزەپ ئەيلىمەككە ئاڭا شاھدىن.
ئۇنىڭ چىقمىقىغا بەسى خەۋپى بار،
دىگەيكىم يىتەرمۇ بىشىم ئۇزرە دار.
دىلىڭ ئىچرە قاسساپ خەۋپىڭ ئىسە،
ئۆلۈمدىن دىلىڭ ئەسرۇ ۋەھىم ئەيلىسە.
يامان شۇم نەپسىڭنى زەبھ ئەيلەگىل،
رىيازەت كانارەسىنى ئىزلىگىل.

باققالنىڭ سوئالى

سوئال ئەتتى باققاللار بۇ تەرىق،
كى ئى خىشچى بۇ يولدا بولغىل رەپىق.
جاھاندا قالىپمەن ئىكى ئىش ئارا،
گىھى پىسىق ئىلە، گەھ بولۇپ پارسا.
ماڭا ـ گاھ تائەت مەتلۇپ ئىرۇر،
گىھى جۇرم كەش پىئلى مەرغۇپ ئىرۇر.
مىزاجىمدا يوق ئىستقامەت ماڭا،
راۋا ئەيلىگىل قىل شاپائەت ماڭا.
ئىلاج ئەيلە تەبىئىمگە يەكرەڭگىلىك،
ئۆزۈم تاپمىدىم سىھھەت ئاھەڭگىلىك؟

خىشچىنىڭ جاۋابى

دىدى خىشچى باققالغە بۇكالام،
كى ئى شۇم نەپسىڭگە بولغان غۇلام.
ۋۇجۇدۇڭ ئارا باردۇر نەپس رۇھ،
بىرىدىن يىتەر بەستە بىردىن پۇتۇھ.
چىكەر بىر تەرەپ پىسىق ئارا نەپس شۇم،
داغى بىر تەرەپ رۇھ شەرئى ئۇلۇم.
بىرى تارتىدۇ پىسىق ئىسيان سارى،
بىرى مەيل ئىتەر راھى ئىمان سارى.
ساڭا نەپس بەددىن ئەگەر بىم ئىرۇر،
ئاڭا چارە مۇشىدغە تەسلىم ئىرۇر.
داغى چارە بۇدۇر رىيازەت ئىلە،
سەھەرلەردە ئاھۇ مۇناجات ئىلە.
بۇ ئىش قىلمىش ئەرسەڭ تەرەنباك سەن،
خۇدا يولىدا مۇرشىدى پاك سەن.

ئەبرىشىمكارلارنىڭ سوئالى

سوئال ئەيلىدى ئەبرىشىمكارلار،
دىدى خىشچىغە زۇلىم كىردارلار.
بايان ئەيلىگىل بىزگە بۇ كارنى،
كى ئىنسان، مالائىك نەمۇدارنى.

مالائىك چۇ ئىنسانغە ئەئلا مۇدۇر؟
ئۇنىڭدىن بەشەر خەيلى ئەدنامۇدۇر؟
مەلەك بىرلە ئىنسان ئارا ئى سەپى،
دىگىل قايسىدۇر ئىككىدىن ئەشرەپى؟

خىشچىنىڭ جاۋابى

جاۋاپ ئەيلىدى ئەبرىشىمكارغە،
دىدى سۆزنى خىشچى دىل ئەپگارغە.
كىئى ئەبرىشىمكار سال سۆزگە گۇش،
دىماغىڭدا گەر بولسا بىر زەررە هۇش.
ئەتا قىلدى ئىنسانغە هەق ئەقىل نەپس،
مەلەك خەيلىغە ئەقلنى قىلدى بەس.
چۇ هايۋانغا نەپس ئىلتىپات ئەيلىدى،
بۇ قۇر ئىلە يوق مۇمكىنات ئەيلىدى.
چۇ بولسا بەشەر ئەقىل ئىلە مۇتتەپىق،

مەلەكدىن ئۇنى بىلگىل ئەئلا تەرىق.
ئەگەر ئەقىل نەپسىگە غالىپ ئىسە،
ئۇنى بىل مەلەكدىن بۈيۈك مەرتىبە.
ئەگەر نەپس غالىپ ئىسە ئەقىلدىن،
ئۇنى پەست بىلگىل ئىشەك شەكلىدىن.
ئايا ئەبرىشىمكار ئەقلىڭ كىپسىپ.
سىيەرۇي، دىلىڭ تىيرە، دىنىڭ زەئىپ.
يۈزۈڭ رەڭگىنى ئەيلىگىل زەرد رەڭ،
قىزىل ئەيلە كۆز ئەشكىنى بى دەرەڭ.

تاۋاقچىنىڭ سوئالى

تاۋاقچى بۇ ياڭلىغ سۆرۈپ نۇكتەنى،
دىدى ئىنتىزار ئەتمە مەن خەستەنى.
سوئالىمغە ئى خىشچى يەتكۈر پايام،
هىدايەت مەيىدىن بەر ئىلگىمگە جام.
جاهان ئىچرە كۆپ تارتتىم زارلىغ،

بەسى مىهنەت ئىچرە دىل ئازارلىغ.
چۇ غەم پەرۋەر ئەتمىش مىنى روزىگارە
جاهاندىن دىلىم خەستە جانىم پاگار.
بۇ مىهنەت چىكەردىن ماڭا ياخشىلىق،
بولۇرمۇ دىگىل ئاقىۋەت ئى رەپىق.

خىشچىنىڭ جاۋابى

تاباقچىغا خىشچى دىدى بۇ خىتاپ،
كى ئى روزىگار ئىچرە مىهنەت مائاپ.
ساڭا كەلسە دۇنيا مۇشەققەتلىرى،
يىتىشسە جاهان رەنج كۆلپەتلىرى.
ئەگەر ئۇشبۇ مىهنەتكە رازى ئىسەڭ،
مۇشەققەت بىلە هەق يولىن ئىزدىسەڭ.

بۇ مىهنەت چىكەردىن يىتەر ياخشىلىق،
كى مەهشەردە هەقدىن كەرەم بەخشىلىق.
بۇ سۆزنى دىدى بىدىل ئازۇردە تەبئ،
قىلۇر ئەيش جەننەتتە پەژمۇردە تەنئ.
بەلەندلىكگە ئۆزنى خار ئەيلىمەك،
پاراغەتكە يول ئۆزنى زار ئەيلىمەك.

تاباقچی ئۆزۈك ئەیلسەك خار زار،
بولۇر ئاقىبەت دىلغا جۇشش باهار.

كۆزۈك قىل پىياله دىلكنى ساراه،
قىزىت خۇمدانى دىلنى ۋەقتى ساباه.

شالگەر، ساغرىچىلارنىڭ سوئالى

دىدى خىشچىغه شالگەر، ساغرىچى،
كى ئى دۇست دەرگاهىغه بارغۇچى.
بايان ئەيله ئالەمدە ئى راهبەر،
هاۋادىس ئوقىغه بولۇرمۇ سىپەر.

كىشى باشىغه گەر هاۋادىس يېتەر،
ئۇنى قايسى تەدبىر بىله رەد ئېتەر.
هاۋادىسغا بارمۇ ئىلاج ئەيلمەك،
بايان ئەيله تەدبىرنى نەيلمەك.

خىشچىنىڭ جاۋابى

دىدى خىشچى شالگەرگە مۇنداغ كالام،
كىئى هىرزەگۇ، دىل سىيەه، پىكرى خام.
ئىشىت بۇ سوئالىڭغه ئەيلەي جاۋاپ،
سۆزۈمنى ئىشتكەي داغى پىرۇ شاپ.
هاۋادىس ئىلاجىن ئەگەر ئىزدىسەڭ،
زابانىڭ داراز ئەيلمە قىل دەرەڭ.
هاۋادىسقا بائىس دۇرۇر سۆزلىمەك،
سەبەپتۇر زابانىڭ داراز ئەيلمەك.
دىسەڭكىم هاۋادىس ئوقى تەگمىگەي،

سۆكۆت ئەيلىگىل ئابرۆي كەتمىگەي.
مەسەلدۇر «تىلىڭ يىغ تىشىڭ سۇنمىسۇن،
خالايىق تەمەسخور قىلىپ كۈلمىسۇن».
مەسەلدۇركى «تىل يۈگرۈقى باشىغەدۇر،
ئاياغ يۈگرۈقى بىل سەبەپ ئاشقادۇر».
ئايا ساغرىچى شالگەر بول خۇمۇش،
مەي ئىچكىل كىدەهر ئىچرەبول تەركى هۇش.
يۈزۈڭ چەرمىنى دەردىن قىل خاراش،
دىلىڭ دۇردىنى نالەدىن قىل تاراش.

كىمسەنچى ۋە سىرچىلارنىڭ سوئالى

يەنە خىشچىدىن سوردى كىمسەنچىلەر،
سوئال ئەيلدى بىر تەرەپ سىرچىلار.
دىدى بىزگە بول دەهر ئارا جان پاناه،
سوئالىم بايان ئەت بولاي ئۈزرەخۋاه.

نىچۈكدۇر بايان قىل كەرەم مەئنىسىن،
دىلىم بىرله ئەيلەي ئۇنىڭ سەئيسىن.
ئادا ئەيله بىزگە كەرەم ۋەسپىنى.
بايان ئەيله بىزگە ساخا كەسپىنى.

خىشچىنىڭ جاۋابى

دىدى خىشچى كىمسەنچىگە بۇ بايان،
كى ئى هەسرەت ئىچرە بەسى يىغلاغان.
كېرەم ۋەسپىنى سەر بىسەر ئاڭلىغىل،
كېرەم ئەيلمەككە بېلىڭ باغلىغىل.

ئەتا ئەيله «مۇپلىسقە» دىنارلار،
ئىبادەتتە خۇش ئەيله بىمارلار.
تەرىق ئۈزرە ئەئماغه بول دەستىگىر،
داغى يولدىن ئازغانغا بولغىل بېشىر.

ئۆزۈڭ ناتاۋانلارغا بول ناتاۋان،
تەلەتتۇپ بىلە شاد قىل غەم نىشان.
بۇ مەزكۇرلارنى بىل مۇھتەرەم،
دىدىكىم كېرەمدۇر، كېرەمدۇر، كېرەم.

ئىشت سىرچى كىمسەنچى ئولدۇر كېرەم،
جانىڭنى نىسار ئەيلىسەڭ ئۇشبۇ دەم.
دىلىڭ تەختەسىن زۇھددىن قەلىيەقىل،
كۆزۈڭ ياشى ياغى بىلە سىرلىغىل.

بورىياچىنىڭ سوئالى

سوراپ بورىياچى بۇ ياڭلىغ سوئال،
كى‌ئى خىشچى، دۇنيادا كۆڭلۇم مالال.
نەدىن يوق بۇ دەھر ئىچرە ئاسايىشىم؟
ھەمىشە نەدىن غەمگە ئالايىشىم؟

كۆڭۈل تىنمىدى دەھر ئارا سائىتى،
كى ھىچ نەرسەدىن تاپمىدىم راھىتى.
نەدىن يوق بۇ دەھر ئىچرە ھەرگىز ئامان،
نەدىن يوقكى ئاسايىشدىن نىشان؟

خىشچىنىڭ جاۋابى

جاۋاپ ئەيلىدى خىشچى بۇ تۇر ئىلە،
كى‌ئى ئۆمرۈڭ ئۆتكەن بەسى جەۋر ئىلە.
بۇ دەھرە ئىچرە كۆڭلۇم تىلەپ ئابرۇ،
دىلىڭ ئىچرەدۇر نەۋئەئى ئاززۇ.

كۆڭۈل ئىچرە يۈز نەۋئى سەۋدادۇرۇر،
خىيالىڭدا يۈزمىڭ تەمەننا دۇرۇر.
بۇ ياڭلىغ دىلىڭ چەكسە دۇنيا غېمى،
بولۇپسەن ئۆز ئاسايىشىڭ دۈشمىنى.

سەرتاراشنىڭ سوئالى

سوراغ ئەيلىدى خىشچىدىن سەرتاراش،
كى‌ئى راھبەر قىل سوئالىمنى پاش.
بايان ئەيلە ئەپزەلمۇ بىدارلىغ،
ۋەيا ئۇيقۇ خۇشراقمۇ قىل يارلىغ.

بىلىندۇر ماڭا سەربەسەر ۋەقتى خۋاپ،
بۇ بىدارلىغ ۋەسپىدىن بەر جاۋاپ.
جاھان ئىچرە بىدارلىغ ياخشىمۇ؟
ۋەيا خۋاپ بىمارلىغ ياخشىمۇ؟

خىشچىنىڭ جاۋابى

نادا ئەيلىدى خىشچى ئى سەرتاراش،
ئېقىتقىل نادامەتتە سەيلا بى ياش،
كۆزۈڭ بولسا بىدار كۆڭلۈڭدە خۋاپ،
نە بىدارلىغ ئانداغ كۆزۈڭگە تۇراپ.
دىلىڭ چەشمى غىلپەتدە ھۇشيار ئىمەس،
كۆزۈڭ ئاچماغىڭ ئاڭلا بىدار ئىمەس.
دىلىڭ چەشمى بىدار ئىسە كۆزدە خۋاپ،

زەھى دىل، زەھى چەشم «ھۇسنۇلمائاپ».
ئەگەر ئىزدىسەڭ ئەسلى بىدارلىغ،
دىلىڭ چەشمىنى ئەيلە ھۇشيارلىغ.
بۇ كۆز رەۋشەن بولماققا بولما پىردىپ،
دىلىڭ چەشمىنى كۆزلە سەن ئى غېرىپ.
غېرىبا كۆزۈڭ يۇم دىلىڭ چەشمىن ئاچ،
بۇ كۆزدىن نادامەت بىلە ئەشك ساچ.

دىلىڭ چەشمىن ئاچماققا قىلساڭ ھەۋەس،
بۇ كۆز ياشى تۆكمەك ئېرۇر ئۇشبۇ بەس.
كۆزۈڭ يۇم، دىلىڭ ئاچقىل ئى سەرتاراش،
ۋاساۋۇسنى دىل باشىدىن قىل فاراش.

كۆنچىنىڭ سوئالى

سوئال ئەتتى كۆنچى ياقا چاك ئېتىپ،
پىغان ئەيلەبان كۆزنى نەمناك ئېتىپ.
دىدى بىزگە يەتكۈر بۇ ياغلىغ پايام،
نىچۈك ھەشرى ئارا ئەيلىگۈمدۇر قىيام.
بايان ئەت قىيامەت ئالاماتىنى،
گۇناھكارلارنىڭ خاساراتىنى.
نىچۈك قوپقىمىز ئول كۆنى قەبرىدىن،
ئۆزۈمگە ئۆزۈم ئەيلىگەن جەبرىدىن.
چىقارمىزمۇ گۆردىن بۇ سۈرەت بىلە،
قوپارمىزمۇ بەد شەكىل ھەيئەت بىلە؟

خىشچىنىڭ جاۋابى

بايان ئەتتى خىشچى بەسى دەرد بىلە،
تۆكۈپ ياشنى ئاھۇ پۇر دەرد بىلە.
دىدى ئاگلا مەھشەر سۆزىن ئەي غېرىپ،
بۇ مەككار دۇنياغا بولما پېرىپ.
چىقار گۆردىن ئول كۈنى ھەر كىشى،
يوق ئەرمىش بىرى بىرلە بىرىنىڭ ئىشى.
چىقار بەزى گۆردىن بەشەر شەكلىدە،
بىرى خوكدەك بىرسى خەر شەكلىدە،
بىرى باش كۆتەرگەي مالائىك سۈپەت،
چىقارغاي بىرى باشنى سەگ سۈپەت.
قەيۇ ۋەسپى غالىپ ئىسە كىمسەنىڭ،
چىقار قەبرىدىن ئول سۈپەتدە بىلىڭ.
بۇ ئالەمدە قايداغ ئىسە سۈرىتى،
چىقار گۆردىن ئول سۈپەت سۈرىتى.
ئەگەر ئەقلى غالىپ چىقار يادەك،
ۋەگەر نەپىس غالىپ چىقار ماردەك.
كىشى ھىرسى غالىپ ئىسە دەھر ئارا،
چىقار گۆردىن خوكدەك قەھر ئارا.
ئەگەر غالىپ ئولسا غەزەپ شەۋكتى،
چىقار ھەشىر، شىردەك ھەيئەتى.
بۇ دۇنيادا كىبر ئولسام مەھشەردە خار،
چىقار ئاندا ھەسرەت ئوتىدىن شارار.
تاۋازۇلۇق بولسا بولۇر سەر بەلەند،
تەكەببۇرلۇق بولسا بولۇر شەرم مەند.
تەمەدىن بولۇر ئەژدەرھايى دەمان،
ھەسەددىن بولۇر مار ياغلىغ چايان.
بۇ دۇنيا ئارا ئىزدىگەن مال جاھ،
چېكەر روزى مەھشەردە كۆپ ئاھ-ئاھ.
بۇ دۇنيادا پەقر ئىختىيار ئەيلىگەن،
قىيامەتدە بولغاي ماقامى بەلەند.
ئايا كۆنچى دىل گۇشنى قىل كۇشاد،
جاھان رەختىنى ئاھدىن قىل ساۋاد.
قۇلاغىڭنى ئالەمگە قىل ساغىرىغۇ،
دىماغىڭنى تۇت دەھرىدىن ئالىدە بۇ.

شائىر غەرىبىنىڭ ئۆز-ئۆزىگە خىتابى

غېرىبى سۆزۈڭنى تامام ئەيلىگىل،
كى ۋەيرانە گۇنجىن ماقام ئەيلىگىل.
بۇ بەش كۈنلۈك ئالەمدە يوقتۇر باقا،
بۇ ئۆمرۈڭنى بىلگىل بەسى بىۋاپا.

جاھان شۇغلى گەردىغە سىلكى ئىتەك،
خۇدادىن گۇناھىڭنى قىلغىل تىلەك.

بۇ دەھر ئىچرە ئەسرۇ خاتاكارمەن،
ئۆزۈمدىن ئۆزۈمگە جاپاكارمەن.

ئىلىم مەئرىپەت بوستانىدا ھۈنەرۋەنلەرنى توغرا يولغا تەكلىپ قىلماق، بەلكى زامان ئەھلىنىڭ بىر - بىرىنى كۆرەلمەي ئاچكۆزلۈك، ھەسەتخورلۇقدىن چىرىپ كەتكەن دىڭىسىنى مەئرىپەت گۈلباغچەسىنىڭ خوش پۇرىغى بىلەن خۇشپۇراق قىلماق ۋە دەممە-كىشىنى توغرا يولغا تەرغىپ قىلماق ۋە ئەسلى مەقسىدىگە يەتكۈزمەك

ئايا كاسىبا ئىزدىسەڭ راھى ھەق،
شەرىئەت ئىلى بىرلە بول ھەم سەبەق.
ئەگەر ئىزدىسەڭ بۇيى ھەقدىن نىسىم،
بۇ دەھر ئىچرە بول شەرئى ئارا مۇستەقىم.
شەرىئەتنى بىل ئالەم ئىچرە چىراغ،
ئۇنىڭ بىرلە مەقسەتكە تاپقۇڭ سوراغ.

كىشى قىلسا ھەر ھىرپەنى ئىختىيار،
كېرەك شەرئى ھۆكمىنى قىلغاي شۇئار.
ئەگەر كىمسە كىم شەرئىسىز كەسىپ ئېتەر،
ئۇنى مەئسىيەت ئەھلىدىن بىل بەتەر.
«غېرىبى» غە كۆرسەت شەرىئەت يولىن،
كۆزۈم خىرە «يا ئەرھەمەررا راھىمىن».

بۇ، كىتابى غېرىبىنى تامامىلىماق ۋە زوھۇرىدىن داكىم دىددىدە بىرنەچچە سۆز سۆزلىمەك ۋە بۇ كىتاپنى يېزىشنىڭ سەۋەبىنى ئەيتماق ۋە تارىخىن بايان ئەيلىمەك ۋە شائىر غېرىبى غېرىبلىق بۇلۇڭىدا ئولتۇرۇپ، سۆز گەۋھەرلىرىنىڭ شېئىر تىزىقىغا تىزماق ۋە ئۆز خاتالىقلىرىغە ئۆزرە ئەيۇ سورىماق

چۇكاشغەر ئارا بار ئىدى ئەسرى شاھ،
دىلى ئىچرە مەرغۇپ ئىمەس قەسرى جاھ.
ئۆزى كاشغەر شاھى شانى ئۇلۇغ،
ئۆلۈم خەۋپىدىن كۆڭلى ئەردى سۇنۇغ.
زوھورىدىن ئىسمى باشى ئۆزرە تاج،
زامانىدا ئەردى شەرىئەت راۋاج.
جاھان ئىچرە كۆرگەن بەسى سەرگۇزەشت،
جاھاننىڭ بىناسىنى كۆرگەن شىكەست.
بار ئەردىم مەن چۇغزە ۋەيران نىشىن،
ھەمىشە ئۇلۇم ئەھلىگە ھەمنىشىن.
ئۇلۇم ئەھلىگە كەپىش بەردار ئىدىم،
جاھان ئەھلىدىن ئەسرۇ بىزار ئىدىم.
جاھان ئىچرە غۇربەتتە ھالىم تەئەب،
ئىدى تۇردى ئىسمىم «غېرىبى» لەقەب.
دىدى تەئلىپ ئەتكىل بۇ ياڭلىغ كىتاپ،
خالايىق دىماغىغە يەتكۈر گۇلاپ.

بارى ھىرپەگەر سۆزلىرىدىن قىل تامام،
كى نەزم ئەيلىگىل ئاڭلىسۇن خاسۇ-ئام.
داخى ئەيلىگىل بىرنەچە مەئرىپەت،
شەرىئەت بايانىنى ھەم زاھىر ئەت.
جاھان ئەھلى مەككارلىق قىلمىسۇن،
ھۈنەر ئىچرە غەددارلىق قىلمىسۇن.
ھارا ۋە مەنىيەتنى تەرك ئەيلىسۇن،
ھەمىشە شەرىئەت يولىن ئىزدىسۇن.
سۆزۈڭ ئاڭلىبان ھىرپەگەرلەر بارى،
قەدەم قويماغاي شەرئىدىن تاشقىرى.
بۇ ياڭلىغ ماڭا ھۆكمى قىلدى ئەمىر،
بېرىپ كۆرسىتىپ سۆزنى گوياكى پىر.
ئىشىتتىم بارى ئەمرى پەرمانلىرىن،
بايان ئەيلىدىم بارچە ئايغانلىرىن.
جاھان ئىچرە بولغاي كىتابى ئېجىب،
ئاڭا ئىسىم قويدۇم «كىتابى غېرىب».

چۇ تارىخغە ئەيلەر ئەرسەڭ رەجۇئ،
غەرىب ئۈستىگە ئەيلەدى «مە» تولۇئ.
«غەرىب» ئىلە «مە» نى ھساپ ئەيلىگىل،
مىڭ ئىككى يۈز ئەللىك داغى يەتتە بىل.

زامان ئەھلى گەر كۆرسىگىز بۇ كىتاپ،
بىناگاھ خاتا بولسا ئەيلەڭ ساۋاپ.
خاتا كۆرسىگىز ئەيلىمەڭ بىزگە تەئىن،
ياساڭ ئانى كۆپ قىلماڭىز بىزگە لەئىن.

لۇغەت

ئا

ئافەرىد (ئافرىدە) — يارىتىش، پەيدا قىلىش
ئالى نەژاد — يۇقۇرى نەسەپلىك
ئاھەڭگەر — تۆمۈرچى
ئارازىل — يامان، پەسكەش ئادەملەر
ئاسىيا — تۈگمەن
ئابى راۋان — ئېقىن سۇ
ئاھەن — تۆمۈر
ئايارۇستائى — ئەي سەھرالىق
ئاشىيان — قۇش چاڭگىسى، ئۇۋا
ئالەمى — ئالەمنى
ئازۇردە تەبئ — كۆڭلى ئازارلانغان
ئالايىش — ئارىلاشماق، بۇلغانماق

ئە

ئەسر شاھ — زاماننىڭ پادىشاھى
ئەژدەھايى دەمان — دەم تارتقۇچى ئەجدىھار
ئەدەم — يوقلۇق، يوقلىش
ئەزمى راھ — يولغا چىقىش، يۈرۈش
ئەقلى ئۇقبا — ئاخىرەت كۈنلىرىنى ياد ئېتىپ ئىبادەت قىلغۇچىلار
ئەسىزۇ — كۆپ، بەك، ئىنتايىن
ئەھلى راز — تەڭرى بىلەن سىرداشقۇچىلار
ئەلۋەدائ — خوشلاشماق، ئايرىلىشماق
ئەخەسسۇلئەخەس — پەستىنىۇ پەس
ئەشرەپىنناس — خەلقنىڭ ئۇلۇغى، ياخشى ئادەم
ئەنھار — ئېرىق ـ ئۆستەڭ، دەريا ـ كاناللار

ئەمرۇد — ئاموت، نەشپۈت
ئەتۋارى — قىلىقلىرى، ئەخلاقى، ئۇسلۇبى
ئەكل — يىمەك
ئەرەق — پار، هاراق
ئەيش جامى — خۇشاللىق شارابى
ئەبلەھ — ئەقلى يوق، ئەخمەق، نادان
ئەبرىشىم — يىپەك، مەشۈت
ئەرمۇغان — تۆھپە، ھەدىيە
ئەشكى بار — ياش تۆككۈچى، يىغلىغۇچى
ئەشرەپى — ئۇلۇغى
ئەئلا تەرىق — ئۇستۈن، توغرى يول
ئەقلىك كىيىپ — ئەقلىك قارا، قاراكغۇ

ئى

ئىننەمەئەل ئۇسرىيۇسرا — ھەرقانداق قىيىنچىلىقتىن كېيىن ئەلۋەتتە ئاسانچىلىق بار
ئىختىلات — ئارىلىشىش، بىرگە بولۇش
ئىسانەبى — ئەيسا پەيغەمبەر
ئىنس — ئىنسان
ئىشرەت ناۋا — راھەت-پاراغەت بىلەن شۇغۇللانغۇچى
ئىستىقامەت — ئىش-ھەركەتتە مۇقىم، مۇستەھكەم تۇرماق
ئىيادەت — ئاغرىق كىشىلەرنى يوقلىماق
ئىسناد — يۆلەنمەك، تايانماق
ئۇسسات — گۇناھكارلار
ئۇشتەگەر — چۇتارچى، ماتانى يۇيۇپ، ئاقارتىپ تەييارلىغۇچى ئۇستا

ب

بىۋە — تۇل خوتۇن
بەد ناماي — يامان قىياپەتلىك، يامان كۆرۈنۈشلۈك
بۇ تەرىق — بۇ يول
بەقەر — كالا
بىنىقاب — پەردىسىز، ھىجاپسىز (ئوچۇق)
بەدگۇيلۇق — يامان سۆزلۈك، چېقىمچى، غەيۋەتچى

بەھرە — نېسىۋە، ئۇلۇش
بەھر — دېڭىز
بىكام — مەخسەتسىز
بەئىد — يىراق
بەستە — بەنت بولماق، باغلىنىپ قالماق
بۇخارات — گاز، ماگما
بەدكار — يامان ھەركەتلىك
بىقەسەب — بەقەسەم
بەيئى — سېتىۋالماق
باياز — ① ئاق، ② توپلام
بۇغز غەزەپ، ئاداۋەت

پ

پاقا ئەسلى — كەمبەغەللەر
پەرزانە — ئۇلۇغ
پىران — ئۇستازلار
پاسادلىڭ — يامان قىلمىشلىرىڭ
پەيرىۋى — ئەگەشكۈچىسى، ئارقىدىن كەلگۈچى
پېئىل بەد — يامان قىلىق، گۇنا
پۇشىش — يېپىنچى، كىيىم
پاكى — ئۇستۇرا
پارسا — تەقۋادار، خۇداگۇي كىشى
پىرۇشاب — قېرى ۋە ياشلار
پەخش — يەنجىمەك، چاقماق، يەكمەك
پەيكان — ئوق، ئوقيا باشىغى
پەسانە — ھىكايە، ئەپسانە
پاقا — تۈگمەننىڭ ئۇستۇن تېشىنى ئايلاندۇرغۇچى ياپىلاق تۆمۈر
پەشمىنە — ژۇڭ چاپان، كىگىز چاپان
پەرەھناك — خۇشال
پەرىب — ئالدىماق، ھىلە قىلماق
پۇتۇھ — ئېچىلىش، ئازاتلىق
پاراز — ئۇستۇن، ئېگىز
پۇردەرد — دەرت ـ ئەلەمگە تولغان
پۇنبە — پاختا
پاجىر — گۇناھكار

پۇتۇر — تۇقسان

ت

تەئەب — جەۋر - جاپا، قىيىنچىلىق

تاۋازۇئ — كىچىك پېئىللىق، كەمتەرلىك

تاھىر — پاك، گۇناسىز ئادەم

تاب بەر — قىزىت، تاۋلا

تەركى خاب — ئۇيقۇنى تاشلىماق، ئۇخلىماسلىق

تەشنەكام — ئۇسسۇز، ئاچ

تار - پۇد — تۆمۈر، پەي، ژىپ

تاباھ — خاراپ، ۋەيران

تەرەبناك — خۇشاللىق

تەلقىن — ئىلھام بەرمەك، ئوقۇپ تۇرۇپ ئۇگەتمەك

تۇراب — تۇپراق، توپا

تەمەننا — ئۇمىت، ئارزۇ، تىلەك

تابلىق — قىزدىق، قىزدىتىش، يورۇق

تىشە — كەكە

تەبەر — پالتا، پالتىغا ئوخشاش جەڭ قورالى

تورى — ئۇسلۇبى

تۇتقاي كەمىن — ماراپ تۇرماق

تۇكۇز — تۇز

تەپەڭ — ئات ئىگەرىدىكى ئۇزەڭگىنىڭ ئاستىغا بېكىتىلگەن چەم، كۆن

تۇپەڭ — مىلتىق

تار - تار — تال - تال يىپ

تەكەللۇم — سۆزلىمەك

تۇججار — تىجارەتچىلەر، سودىگەرلەر

تەقەددۇم — ئىلگىرىلىمەك، پىشقەدەم، ئالدىنقىلار

تەغەننى — ئۆزىنى ھاجەتسىز تۇتماق، تەمە قىلماسلىق

گۇڭگى لال — گاچا، سۆزلىيەلمەسلىك

تەمەسخۇر — مەسخىرە قىلىش

س

سىير — توقلۇق، توق

ساھىب ھۈنەر	—	ھۈنەر ئىگىسى
سالاھىڭ	—	ياخشى ئىشلىرىڭ
سەقىپ	—	ئۆينىڭ تورۇسى، ئۆگزە
سەنەد	—	تايانچ، شاھادەتنامە
سىم	—	كۈمۈش
سەرراج	—	ئاتنىڭ ئىگەر-جابدۇقلىرىنى تىككۈچى ئۇستا
سىب	—	ئالما
سەختىيان	—	چەم، خام قېيىش
سەلاسۇل	—	زەنجىر، بىنا ئالدىغا ياسالغان توقۇلما پەنجىرە
ساغەر	—	مەي، شاراپ
ستايىش	—	تەشەككۈر ئېيتىپ ماختىماق
سەھەل	—	يېنىك، ئاسان، ئۆزە
سوزەن	—	يىڭنە
ساتۇن	—	سېپى ئۇزۇن، پالتىغا ئوخشايدىغان جەڭ قورالى
ساھىب ئەلەم	—	بايراقدار، بايراق ئىگىسى
ساراھ	—	شاراپ، مەي پىيالىسى
سەرگىران	—	بېشى ئايلانماق، مەس
سەپى	—	ساپ، پاك ئادەم
سۇبۇتى	—	ئىسپاتى، مۇستەھكەملىكى
سىياھ	—	قارا
سەغىرە	—	كىچىك
ساۋاب	—	توغرى، ھەقىقى
ساۋاب	—	ئەجىر، مۇكاپات
سەربەلەند	—	بېشى ئۈستۈن، مەرتىۋىسى يۇقۇرى
سۇپەر	—	قالقان
سەگ	—	ئىت

ج

جانىم پاگار	—	جېنىم يارىدار
جاھ	—	مەنسەپ، ئابروي
جاماد	—	جانسىز شەيئىلەر
جاھان سۇدى	—	جاھاننىڭ پايدىسى
جۇرمكەش	—	گۇناھكار، پاسىق
جان سىپار	—	جېنىنى-بېغىشلىغۇچى، پىدايى

جامەدۇز — كىيىم تىككۈچى
جەھلى جامى نۇش ئەيلىمەك — نادانلىق، بىلىمسىزلىك شارابىنى ئىچمەك
جەرەس — قوڭغۇراق
جابىجا — ئۆز ئورنىدا
چەشمى نەمناك — كۆزى ياشلىق

ھ

ھىجاب — پەردە، يېپىنچا، كىيىم
ھىمار — ئېشەك
ھىزۇم — ئوتۇن
ھىرفەگەر — ھۈنەرۋەن، ئۇستا
ھەدداد — تۆمۈرچى
ھەزرتى ئەبۇلبەشەر — ئىنسانلارنىڭ ئاتىسى ئادەم پەيغەمبەر
ھەمچۇجەم — پادىشا جەمشىتكە ئوخشاش
ھەشرئارا — قىيامەت كۈنى مەھشەرگاھدا
ھۆسنۇلمەئاب — گۈزەل خىسلەتلىك، ئاقىۋىتى ياخشى

خ

خاسارات — زىيانلار، زىيانغا ئۇچراشلار
خەر — ئېشەك
خۇك — تۇڭگۇز
خىرام — نازلىنىپ ماڭماق
خەللاقى پەرد — يېگانە، ياراتقۇچى تەڭرى
خۇسيە قەتئ ئەيلىمەك — خەتنە قىلماق
خانى جۇد — ساخاۋەت داستىخىنى
خۇرۇش — ئاۋاز چىقارماق
خەرراس — تۆت ئاياقلىق ھايۋانلار
خۇشە — زىرائەت، بۇغداي باشىغى
خىيالى مەھال — بىھۇدە، مۇمكىن بولمايدىغان خىيال
خاب — ئۇيقۇ
خەلخال — ئاياللارنىڭ قوڭغۇراقلىق پۇت ھالقىسى
ل — مەڭ، ئۈزۈك، بىلەيزۈكلەرنىڭ كۆزى
خۇد پەرەست — ئۆزىنى ئۈستۈن تۇتقۇچى، ئۆزىنى ماختىغۇچى

خۇلد — جەننەتلەرنىڭ بىرى
خانەدۇز — ئۆي ئوغرىسى
خۇم — كۆپ
خەربۇزە — قوغۇن

د

دىلسىيەھ — كۆڭلى قارا
دەي — قش، سوغاق پەسىل
دار — هويلا، قورا، ئۆي، لاگىر
دىۋار — تام
دىلئەفگار — كۆڭلى يارا، دەرتمەن
دىماغ — مىڭە
دىلدار — كۆڭۈلنى ئالغۇچى، سۆيۈملۈك
دىباغەت — هايۋان تېرىلىرىنى ئاشلىماق
دىلتەڭ — كۆڭلى قىسىلماق، خاپا بولماق
دارۇلقارار — تۇرار ماكان، قىيامەت كۈنى
دانەرىز — دىخان (ئۇرۇق چاچقۇچى)
دىل چەشمى — كۆڭۈل كۆزى
دىلخاراش — دىلنى تاتىلىماق
دەي — لاچىن، قارچۇغىلارنى چاقىرىش ئاۋازى

ز

زەرد رەڭ — سېرىق رەڭلىك
زەبانى داراز — تىلى ئۇزۇن، سۆزمەن، ناتىق
زاد راھ — يول خىراجىتى، يول ئوزۇغى
زىن — ئات ئىگىرى
زىلچە باپ — زىلچە-گىلەم توقۇغۇچى ئۇستا
زۇلم گىردار — زالىملىق قىلغۇچى، زالىم
زۇبدە — تاللانغان، ياخشى
زەيتاب — قوي، ئۆچكىنىڭ تېرە، ئۆچەيلىرىدىن زەي، تار ياسىغۇچى ئۇستا
زاراپەت — دانالىق، هۇشيارلىق
زۇئىپ — ئاجىزلىق، بىچارىلىق، كېسەللىك
زىكرىگۇ — تەڭرىنى ياد ئەتكۈچى

زەنانلار — خاتۇنلار
زىمىندا — مەزمۇنىدا
زىندەلىك — تىرىكلىك
زۇلكىرام — ئىززەت ئىگىسى، ئىززەتكە سازاۋەر
زەنبۇرەك — زەمبىرەك، توپ

ر

رەببۇلجەلىل — ئۇلۇغ تەڭرى
رەدۇ بەدەل — بىر - بىرىنىڭ پىكىرىنى رەت قىلىپ تالاشماق
رۇز، رەۋز — كۈن، كۈندۈز
رىندى — دىن ۋە شەرىئەت ئىشلىرىنى (مەسىلىلىرىنى) بىلىپ تۇرۇپ ئىنكار قىلغۇچى
رىشتە — تومۇر، يىلتىز، يىپ
رەھمانى — تەڭرىگە مەنسۇپ ئىش، تەڭرىنىڭ ھۆكمى
رەۋغەن — ياغ
رەۋا — مۇۋاپىق، سازاۋەر، دۇرۇس، توغرى
راھەت قەرىب — راھەتكە يېقىن
رۇدە — ئۈچەي
راھى — ھەقنىڭ يولى، توغرى يول

ش

شەرم مەند — شەرمەندە، رەسۋا
شەۋكەت — ھەيۋەت
شايەد — ئۈمىت، ئەگەر...،
شىكاپ — ئۇچۇق، ئېچىلىش، كامار
شاب — ياش، يىگىت
شاقاۋەت — بەد بەخت، يامانلىق
شەقى — بەختسىز، بەدبەخت
شەلغەم — چامغۇر
شالگەر — قوي، ئۆچكە، كالا تېرىلىرىنى رەڭلىگۈچى ئۇستا
شەرر — يامانلىق، يامان
شەست — ئوقيا كامانى، ئوقيا ئوقى
شىيىس — ئادەم پەيغەمبەرنىڭ ئوغلى

شەمىدان — چىراغ، چىراغ پايە

غ

غارەت — تالاڭ-تاراج قىلماق، بۇلىماق

غۇلام — ئوغۇل، خىزمەتكار، قۇل

غەنەم — قوي

غەنەم لەھمى — قوي گۆشى

غافىل — ئاقىۋەتنى ئويلىمايدىغان، ئۆز زاتىنى بىلمەيدىغان ئادەم

ق

قەلبەقىل — قەلبىڭنى ئاقارتقىن!

قارۇن — تارىختا بەنى-ئىسرائىل (يەھۇدى) ئارىسىدا ئۆتكەن بىر بېخىل باي

قوماش — مال-مۈلۈك، ئۆي جاھازلىرى

قالىن — تويلۇق، مۇكاپات

قىل ساۋاد — قارا قىلغىن

قەسرى جاھ — ساراي، ئوردا، مەنسەپ

قانى — قانائەتچان، قانائەت قىلغۇچى

قەلب كەش — يالغان نەرسىلەرگە سىر بېرىپ ئالدىغۇچى

قۇرباب — قۇر توقۇغۇچى

قىر — قاراماي، مۇم

ك

كوبىكۇ — كوچىمۇ-كوچا، مەھەللىمۇ-مەھەللە

كىشت — كېمە

كىمسەن — ئالتۇن، كۈمۈش سۈيى بىلەن رەڭ بېرىلگەن گۈللۈك خۇرۇم

كۇھى قاپ — يەر شارىنى ئىھاتە قىلىپ قورشاپ تۇرغان تاغ ياكى «ق» ھەرپى شەكلىدىكى تاغ

كەزمى غەيز — غەزەپ ۋە ئاچچىغىنى يۇتماق

كەبىرە — چوڭ

كىسە — يانچۇق، خالتا، قاپچۇق

كەمايەنبەغى — ھاجەت بولغاندەك، لازىم بولغاندەك

كۆنتاپ بەر — قىزىتىپ سوققىن

گ

گۈلاب — قىزىلگۈل سۈيى

گىرىيەساز — يىغلىغۇچى

گۇشۋارە — قۇلاقا سالىدىغان زىرە، سىرغا

گىل — لاي

گازاب — يالغان

ل

لەھەد — قەۋرە، گۆر

لەھزە — بىردەم، ھايت-ھۇيت دېگىچە

لۇجام — يۈگەن

لەتاپەت — مۇلايىملىق، نازۇكلۇق

لال — سۆزلىيەلمەسلىك، تىلى تۇتۇلۇپ قېلىش

م

مار — ئىلان

مۇمكىنات — مەخلۇقات، ئالەم

مۇفلىس — يوقسۇل، كەمبەغەل

مەستى خاب — ئۇيقۇ مەسلىگى

مۇتتەقى — تەقۋادار، پەرھىزكار ئادەم

مۇغەننى — نەغمىچى، سازەندە، مۇزىكانت

مۇرتەدىل — دىلى ئۆلۈك ئادەم

مەزرەئ — دېخانچىلىق مەيدانى، ئېتىزلار

مۇبارەك خىسال — ياخشى خىسلەتلىك ئادەم

مەرغۇب — يېقىملىق، قىزىقارلىق

مەنىيەت — مەنمەنلىك قىلماق، تەكەببۇرلۇق

مۇئەززەم — بۈيۈك، ئۇلۇق

مۇستەقىم — توغرا، مەھكەم، مۇقىم

مۇھەققەق — ھەقىقەتكە چىققان ئىش، نەرسە

مەئدۇم — يوقۇتۇلغۇچى، يوقالغان

مالائىك نەمۇدار — پەرىشتە سۈپەت
مەئسىيەت — گۇنا، جىنايەت
مىقراز — قايچا
مىساق — ئەھدە، توختام، مىساق كۈنى
مەخلۇت — ئارىلاشما نەرسە
مەسقەل — مېتال بۇيۇملارنى پاقىراق قىلىش ئەسۋابى
مىئمارلىق — بىناكار، ئىنژېنېر
مۇئەننەس — ئايال
مۆر — چۈمۈلە
موينە ئىلمى — مويىچىلىق، جۇۋىچىلىق ھۈنىرى

ن

نەۋخاستە — ئۆسمۈر، ياش بالا
ناۋال — ئېرىشمەك، بەھرىمەن بولماق
ناۋادان — سۇ ئاقىدىغان نو
نەججار — ياغاچچى ئۇستا
نىگىن — ئۈزۈك
نەمەدمان — كىگىزچى
نەقش نىگار — گۈزەل نەقش، سۈرەت
نەھس — يامانلىق
نەھسى ئەكبەر — چوڭ يامانلىق
نۇقۇش — تۈرلۈك نەقشلەر
نۇسر — نۇسرەت، زەپەر، غەلىبە
نەدىم — پادىشانىڭ يېقىن سۆھبەتدىشى
ناس — ئادەملەر، خەلقلەر
نۇككات — مەنىلىك، چوڭقۇر سۆزلەر
نەبات — ئۆسۈملۈك، دەرەخ
نۇقرە — كۈمۈش
نەبى — پەيغەمبەر

ۋ

ۋەيران نەشىن — خارابىدە ئولتۇرغۇچى
ۋەيرانەگەنج — ۋەيرانە بۇلۇڭ

ۋەرەئ — تەقۋا، ئۆزىنى يامان ئىشلاردىن ساقلىماق
ۋۇھۇش — ۋەھشى ياۋايى هايۋانلار
ۋەقپ — دىنىي ئورۇنلارغا بېغىشلانغان يەر، مال-مۈلۈكلەر
ۋەلى — ۋە لېكىن
ۋەساۋۇس — ۋەسۋەسلەر، بىهۇدە قۇرۇق خىياللار

ي

يەكرەڭ — بىر رەڭلىك، بىر خىل
يائەرھەمەرراهىمىن — ئەي، رەھىملىكلەردىنمۇ رەھىملىك تەڭرى!
يەۋمەلجەزا — قىيامەت كۈنى
يەزەكدار — شەھەر قورغانلىرىنى، ئەسكىرى قوشۇنلارنىڭ ئەتراپىنى مۇهاپىزەت قىلغۇچى قىسىم

سەيپۇلمۇلۇكنىڭ ھېكايىسى

نەشرگە تەييارلىغۇچىلار: سۈزۈك، نىمەتۇللا ئەبەيدۇللا

نەشرگە تەييارلىغۇچىلاردىن:

بىر «سەيپۇلمۇلۇكنىڭ ھېكايىسى» ناملىق بۇ خەلق قىسسىنى نامەلۇم بىر مەرىپەتپەرۋەر كىشى تەرىپىدىن 1904-يىلى يەكەن شەھرىدە يېزىپ توپلاپ قالدۇرۇلغان قولىيازما ھېكايە-قىسسىلەر توپلىمىغا ئاساسەن نەشرگە تەييارلىدۇق.

خەۋەرلەرنى رىۋايەت قىلغۇچىلار ۋە ئەسەرلەردىن نەقىل كەلتۈرگۈچىلەر شۇنداق رىۋايەت قىلىدۇكى: مىسىر شەھرىدە ئاسىم ئىبنى سەپۋان ئىسىملىك بىر پادىشا بار ئىكەن. ئۇنىڭ قول ئاستىدا تۆتيۈز شەھەر بار ئىكەن، لەشكىرىنىڭ ھەددى-ھېساۋى يوق ئىكەن، ئۆزى پۇخراپەرۋەر بولۇپ، خۇدا يولىدا ھېچنەرسىسىنى كىشىلەردىن ئايىمايدىكەن. ئەمما، ئۇ پادىشانىڭ بىرمۇ ئوغۇل پەرزەنتى يوق ئىكەن، بىر كۈنى ئۇ خىيال سۈرۈپ ئولتۇرۇپ: «يەتمىش ياشقا كىرىپتىمەن، بىرمۇ ئوغۇل پەرزەنتىم يوق، ئەگەر بىر ئوغۇل پەرزەنتىم بولغان بولسا ۋە مەندىن كېيىن پادىشالىق تەختىدە ئولتۇرغان بولسا، پادىشالىغىم ياتقا قالمىغان بولاتتى» دەپ پەرىشان بولۇپ، بىر ئۆيگە كىرىپ بىر نەچچە كۈن خۇداغا مۇناجات قىلىپ يىغلاپتۇ. بىر نەچچە كۈن ئۆتكەندىن كېيىن پادىشانىڭ يېقىنلىرى پادىشانىڭ بارگاھىغا كېلىشىپتۇ. پادىشانىڭ سالىھ ئىبنى ھەمەت ئىسىملىك بىر ۋەزىرى بار ئىكەن، ئۇ ۋەزىر پادىشانىڭ قېشىغا كىرىپتۇ ۋە:

— ئى پادىشاھى ئالەم! ھەزرەتلىرىگە نېمە ھادىسە يۈز بەردى؟ ئىلتىپات قىلىپ بىزگە ئېيتسىلا، بىز ئۇنىڭ ئىلاجىنى قىلساق، دۈشمەنلىرى بولسا، لەشكەر تارتىپ بېرىپ يوقاتساق، — دەپتۇ.

— ئى ۋەزىر! مەن پادىشا بولغىلى نەچچە ئون يىل بولدى. بىرمۇ ئوغۇل پەرزەنتىم يوق، ئەگەر بىر ئوغۇل پەرزەنتىم

بولغان بولسا، ئۆلسەم نامىم ئۆچمىگەن بولاتتى، مۇشۇ سەۋەپتىن تولدىن-تولا پەرىشان بولۇۋاتىمەن،— دەپتۇ.

— ئى پادىشاھى ئالەم،— دەپتۇ ۋەزىر،— بۇ ئىشنىڭ يولى شۇكى، پۈتۈن مەملىكەتكە ئېلان چىقىرايلى، بارلىق قۇرئەنداز، مۇنەججىم، يۇلتۇزشۇناسلار ئۆزلىرىنىڭ ھۆكۈمالىق كىتاپلىرىنى ئېلىپ كەلسۇن، ئۇلارغا سەۋەپ قىلدۇرۇپ باقساق، بۇ ئىش كۇشاتلىق تېپىپ، خۇدايى تائالا پەرزەنت ئاتا قىلسا ئەجەپ ئەمەس.

پادىشا بۇ سۆزنى ماقۇل كۆرۈپتۇ. ۋەزىر پۈتۈن مەملىكەتكە: «ھەر قانداق جايدا مۇنەججىم-ھۆكۈمالار بولسا، ئوردىغا يىغىلسۇن» دەپ جاكا قىپتۇ. قىرىق كۈندە بارلىق ھۆكۈما-مۇنەججىملەر يىغىلىپ بوپتۇ ۋە كىتاپلىرىنى ئېچىپ قۇرئە ساپتۇ. قۇرئەنىڭ كۆرسىتىشىگە بىنائەن بارلىق مۇنەججىملەر:

— جاناپلىرى يەمەن پادىشاسىنىڭ قىزىنى ئالسىلا، تەلەپلىرى ئىجاۋەت بولۇپ پەرزەنت ۋۇجۇتقا كېلۇر،— دەپ مەسلىھەت بېرىپتۇ. پادىشا خوشال بولۇپ مۇنەججىملەرگە نۇرغۇن ھەدىيەلەرنى تەقدىم قىلىپتۇ. ۋەزىرىگە ئىككى يۈز كىشىنى ھەمرا قىلىپ يەمەنگە ئەلچىلىككە بېرىشقا بۇيرۇپتۇ. ئۇلاردىن يەمەن پادىشاسىغا يۈز تۆگە ئالتۇن-كۈمۈش ئىسىل كېيىملىكلەر، گۆھەرلەر، يۈز دانە ئىراق ئارغىمىقى، ئۈچ يۈز نەپەر گۈزەل كېنىزەكنى سوغا قىلىپ ئەۋەتىپتۇ. سالىھ ئىبنى ھەمىت ئىككى يۈز كىشى بىلەن ئاتقا مىنىپ يەمەن تەرەپكە راۋان بوپتۇ ۋە بىر نەچچە كۈندىن كېيىن يەمەن شەھرىگە يېتىپ بېرىپ، شەھەردىن بىر پەرسەڭ يىراق يەرگە چۈشۈپتۇ.

شۇ چاغدا يەمەن پادىشاسىغا:— نەدىن كەلگەنلىگى نامەلۇم بولغان كاتتا لەشكەرلەر پەيدا بولدى، دىگەن خەۋەر ئاڭلىنىپتۇ. پادىشا: دەرھال شەھەرنى تاقاش، لەشكەرنى يىغىش، يېڭىدىن لەشكەر ئېلىپ جەڭگە تەييارلىنىش، سېپىللارغا ئادەم قويۇش توغرىسىدا پەرمان چىقىرىپتۇ. پادىشا ئۆزىنىڭ بارلىق غەزنىلىرىنى لەشكەرلەرگە تارقىتىپ بېرىپ، ئۇلارنى ياخشى جەڭ قىلىشقا ئۈندەپتۇ، سەردارلارنى چىقىرىپ، جەڭ دۇمبىغى چالدۇرۇپتۇ. بۇنى ئاڭلىغان سالىھ ئىبنى ھەمىت شەھەرنىڭ ئالدىغا كۆچۈپ بېرىپتۇ ۋە بىر كىشىنى يەمەن پادىشاسىنىڭ ئالدىغا تۆھپىلەر بىلەن ئەلچى قىلىپ كىرگۈزۈپتۇ. ئەلچى: بىز دۈشمەن ئەمەس، مىسىر پادىشاسىدىن سىزگە ئەلچى بولۇپ كەلدۇق، دەپتۇ. يەمەن پادىشاسى بۇنى ئاڭلاپ خوشال بولۇپ، ئەلچىلەرنى ئىززەت-ئىكرام بىلەن شەھەرگە ئېلىپ كىرىپ، ئۇلارغا ئۈچ كېچە-كۈندۈز شاھانە بەزمە قىلىپ بېرىپتۇ. ئۈچ كۈندىن كېيىن ئەلچىلەر ئېلىپ كەلگەن خەت ۋە سوغا سالاملارنى پادىشاغا تاپشۇرۇپتۇ. يەمەن پادىشاسى خەتنى ئوقۇپ تازىم بىجا كەلتۈرۈپ، خەتنى بېشىدا كۆتىرىپتۇ ۋە پادىشاھى مىسىر ھەرقانداق پەرمان قىلغان بولسا، بىز ئۇنى قوبۇل قىلدۇق،— دەپ ئەلچىلەر شەرىپىگە يەنە بىر قېتىم زىياپەت بېرىپتۇ. ئەلچىلەرگە شاھانە سەرۇپالارنى كەيدۈرۈپتۇ، ئېلىپ كەلگەن نەرسىلىرىدىن زىيادىراق سوغاتلارنى مىسىر پادىشاسىغا ئاتاپ، ئەلچىلەرگە تاپشۇرۇپتۇ ۋە مىسىر پادىشاسىغا خەت يېزىپتۇ. خەتنىڭ مەزمۇنى مۇنداق ئىكەن:

«پادىشاھى مىسىرنىڭ ئۆمۈرلىرى ئۇزۇن، دۆلەتلىرى پۈزۈن بولسۇن، مۇھەببەت ئادا-

سىدىن سۈكرە سۆز بۇ كىم: بۇ بەندەئىي مۇخلىسنى ئەسلىرىدىن چىقارىمىغانلىقلىرىغا بېشىمىز كۆككە يەتتى. بىز ھەر بىر قەدىمىمىزنىمۇ پادىشا ئاللىرىنىڭ خىزمەتكارلىغىدىن ئۆزگە يولغا باسماسمىز، بىزنىڭ بىر قىزىمىز بارسىدىن ئەمىر پەرمان بولغان ئىكەن، بەجانىدىل قوبۇل قىلدۇق، ئەگەر يۈز قىزىمىز بولسىمۇ پادىشا ئاللىرىنىڭ خىزمەتكارىدۇر.»

يەمەن پادىشاسى قىزىنى مىسىر پادىشاسىغا نىكالاپ، ئەلچىگە قوشۇپ ئەۋەتىپتۇ ۋە قىزىنىڭ مال-مۈلكىنىمۇ ئەلچىگە تاپشۇرۇپ بېرىپتۇ. يەنە ئۆز ۋەزىرى بىلەن مەسلىھەتلىشىپ، يۈز تۆگە ئالتۇن-كۈمۈش، گۆھەر، خىل كىيىملىكلەر ۋە چىرايلىق كېنىزەكلەرنى مىسىر پادىشاسىغا سوغا قىلىپ، سالىھ ئىبنى ھەمتكە تاپشۇرۇپتۇ، مىسىرغىچە قوغداپ ئاپىرىش ئۈچۈن لەشكەر قوشۇپ بېرىپتۇ. ۋەزىر يولغا چىقىپ بىر نەچچە كۈندە مىسىر تەۋەسىگە يېتىپ بېرىپتۇ ۋە پادىشاغا خەۋەر ئەۋەتىپتۇ. پادىشا ئوردىدىكى بارلىق مۇلازىم ۋە كېنىزەكلىرىنى ئۇلارنىڭ ئالدىغا چىقىرىپتۇ. ئۇلار ئۈچ كۈنلۈك يولغىچە ئالدىغا بېرىپ قارشى ئېلىپ، ئوردىغا ئېلىپ كېلىپ چۈشۈرۈپتۇ. پادىشا مەلىكىنىڭ قېشىغا كىرىپ ئۇنى كۆرۈپتۇ ۋە ئۇنىڭ گۈزەللىگىگە ئاپىرىن ئوقۇپ ئاشىق بوپتۇ.

ئارىدىن بىر مەزگىل ئۆتكەندىن كېيىن مەلىكە ھامىلدار بوپتۇ. بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقان مىسىر پادىشاسى خوشال بولۇپ، تالىبىلئىلىملارغا خەيرى ئېھسان قىپتۇ ۋە دۇئا تەلەپ بىلەن مەشغۇل بوپتۇ.

ئاي-كۈنى توشۇپ مەلىكە تۇغۇپتۇ. قارىسا بىر شاھ سۈپەت، ئاپتاپتەك چىرايلىق بىر ئوغۇل پەرزەنت دۇنياغا كەلگەن ئىكەن.

شۇ كۈنى ۋەزىر سالىھ ئىبنى ھەمتنىڭ خوتۇنىمۇ بىر ئوغۇل تۇققان ئىكەن. پادىشا ئادەم ئەۋەتىپ ئۇنى ئالدۇرۇپ كېلىپ «ئىككىسى كۆكۈلداش بولسۇن» دەپ ئايرىم بىر ئوردا تەيىنلەپ، ئىككىسىنى بىرلىكتە تەربىيەت قىلىشقا تاپشۇرۇپتۇ. شاھزادىگە سەيپۇلمۈلۈك، ۋەزىر زادىگە سائىت دەپ ئىسىم قويۇپتۇ. ئۇنىڭدىن كېيىن پادىشا مۇنەججىملەرگە:

— شاھزادىنىڭ تەلىيىگە قۇرئە سېلىڭلار، — دەپ ئەمىر قىپتۇ.

مۇنەججىملەر قۇرئە سېلىپ كۆرۈپ:

— ئى پادىشاھىم! شاھزادە ئۆمرى ئۇزۇن ۋە شاھ ئاللىرىنىڭ ئورنىنى بېسىپ ئولتۇرىدىغان پادىشا بولىدىكەن. ئەمما ئۇن تۆت يېشىدا بىر ۋەقەگە ئۇچراپ، كۆپ مۇشەققەتلەرنى تارتىپ، ياخشى-يامانىنى سىناقتىن ئۆتكۈزۈپ، ئاقىۋەت مۇرادىغا يېتىپ تەختى سەلتەنەتتە بەرقارار بولىدىكەن، — دەپتۇ.

بۇنى ئاڭلىغان پادىشا كۆپ غەمكىن بوپتۇ.

ئىككى بوۋاق كۆپ ئىززەت-ئىكراملار بىلەن تەربىيەت قىلىنىپتۇ. شاھزادە يەتتە ياشقا كىرگەندە مەكتەپكە بېرىپ ئىلىم ۋە ئەدەپ ئۆگىنىپتۇ. بارا-بارا شاھزادە پادىشالىققا لازىم بولىدىغان ئىشلارنىڭ ھەممىسىدىن تەلىم ئېلىپ، بارچە ھۈنەردە كامىل بولۇپتۇ.

شاھزادە ناھايىتى چىرايلىق ئىكەن، شۇڭا خەلق ئۇنىڭ جامالىغا قاراپ ھەيران بولغانلىقىدىن، ئۇنىڭ يۈزىدىن كۆزىنى ئۈزەلمەيدىكەن. ئەگەر شاھزادە ئاتلىنىپ بىر جايغا بارسا، شەھەر خەلقى: «قايتىپ كەلسە كۆرىمىز» دەپ ئۇنىڭ يولىغا مۇنتەزىر بولۇپ تۇرىدىكەن.

ئۇلار ئون تۆت ياشقا كىرىپتۇ. پا-
دىشا ئۇلارنى ئىلگىرىكىدىنمۇ ياخشىراق كۆ-
تۈشكە باشلاپتۇ. بىر كۈنى پادىشا شەھەرنى
بايرام كۈندەك زىننەتلەپ سەيپۇلمۇلۇك ۋە
سائىتقا شاھانە لىباسلارنى كەيدۈرۈپ ئوردى-
سىغا ئېلىپ كەپتۇ. پادىشا كاتتا زىياپەت
ئۇيۇشتۇرۇپ ئون كۈنگىچە سازەندىلەر ۋە
غەزەلخانلار بىلەن ۋاقىت ئۆتكۈزۈپتۇ. زىيا-
پەت ئاخىرلاشقان كۈننىڭ ئەتىسى ئۇلار
پادىشاغا تازىم بەجا قىلغىلى كېلىشىپتۇ.
پادىشا سەيپۇلمۇلۇككە ئالتۇن كۇرسى،
سائىتقا كۈمۈش كۇرسى قويدۇرۇپ بېرىپتۇ.
پادىشا دۆلەت كاتتىلىرى بىلەن ئۇلارغا
قاراپ سۆيۈنۈپ، خۇدايىتائالاغا كۆپ
شۈكرىلەرنى ئېيتىپتۇ. پادىشانىڭ ئالدىدا
خىزمەتكارلار سەپ-سەپ بولۇپ قول قوشۇ-
تۇرۇپ، پەرمان كۈتۈپ تۇرغان ئىكەن.
پادىشا غەزنىدىن ئۆزى مەخسۇس ساقلاشقا
بەرگەن بىر ساندۇقنى كەلتۈرۈشنى بۇيرۇپتۇ.
ساندۇق كەلتۈرۈلۈپتۇ. پادىشا ساندۇقنى
كۆزىگە سۈرتۈپ، ئۇنىڭ ئىچىدىن ئالتۇن
يىپ بىلەن توقۇلغان رەختتىن تىكىلگەن
بىر تون بىر دانە پىروزە كۆزلۈك ئۈزۈك
ئاپتۇ ۋە ئۈزۈك بىلەن تونني بىر دانە ئىراق
ئارغىمىغىغا قوشۇپ شاھزادىگە تەقدىم قىلىپ-
تۇ. ئۇ تون ۋە ئۈزۈك پادىشاغا سۇلايمان
ئەلەيھىسسالامدىن قالغان ئىكەن. يەنە بىر
ئىگەر-يۈگەنلىرى كۈمۈشتىن قىلىنغان ئارغى-
ماقنى سائىتقا تەقدىم قىلىپتۇ. ئۇلار سوغى-
لارنى ئېلىشىپ ئۆز ئارامگاھلىرىغا قايتىشىپتۇ
ۋە خوشاللىقتىن كېچە-كۈندۈز بەزمە قىلىپ
شاراپ ئىچىشىپ مەست بولۇپ يېتىپ قاپتۇ.

بىر چاغدا شاھزادە ھوشىغا كەپتۇ.
ئۈزۈك بىلەن تونىنىڭ خوشاللىقىدا كۆزىگە
ئۇيقۇ كەلمەي، ئورنىدىن تۇرۇپ توننى
سىنچىلاپ كۆرۈشكە باشلاپتۇ. ئۇ تونىنىڭ
ئىچىنى كۆرۈپ بولۇپ ئىچى تەرەپكە
قارىغان ئىكەن، ئىچى تەرەپتە بىر پەرىزاتى-
نىڭ سۈرىتى كۆرۈنۈپتۇ. ئۇ بۇ سۈرەتنى
كۆرۈپ بىجانىدىل ئاشىقى-بىقارار بولۇپ،
ھوشىدىن كېتىپ يىقىلىپتۇ. بىر سائەتتىن
كېيىن ھوشىغا كېلىپ سائىتتىن ئۇياتقانلى-
قىدىن بىر ئۆيگە كىرىپ باغرىنى ھۆل
يەرگە يېقىپ زار-زار يىغلاپتۇ. سائىت
ئويغىنىپ، شاھزادىنىڭ ئۆز ئورنىدا يوقلۇقىدىن
خەۋەر تېپىپ، «ئۇ بىرەر كېنىزەكنى كۆڭلى
تارتىپ، شۇ ياققا كەتكەن ئوخشايدۇ» دەپ
گۇمان قىلىپ، ئۇنى ئىزدەپ تاپالماپتۇ،
ئاخىرى ئۇنىڭ «ئاھ» دىگەن ئاۋازىنى ئاڭ-
لاپ، بىر ئۆيگە كىرىپ، ئۇنىڭ ياقىسىنى
يىرتىپ نالە-زار قىلىپ پەرىشان ھالدا ياتقان-
لىقىنى كۆرۈپتۇ. سائىت شاھزادىنىڭ ھالىنى
كۆرۈپ ئېچىنىپ، نىمە بولغانلىقىنى سورىغان
بولسىمۇ شاھزادە جاۋاپ بەرمەپتۇ. سائىت
زار-زار يىغلاپ بېرىپ بۇ خەۋەرنى پادى-
شاغا يەتكۈزۈپتۇ. پادىشا دەرھال شاھزادىنىڭ
قېشىغا بېرىپ، ئۇنىڭ پەرىشان ھالىنى كۆر-
گەندىن كېيىن ئوردىسىغا قايتىپ كېلىپ،
بارلىق ھۆكۈمالارنى يىغىپ، ئۇلاردىن شاھ-
زادىنىڭ دەردىگە داۋا قىلىشنى تەلەپ قىلىپتۇ.
ھۆكۈمالار داۋالاش تەدبىرلىرىنى قىلىپ باق-
قان بولسىمۇ، قىلچە ئۈنۈمى بولماي، ئەك-
سىچە شاھزادىنىڭ زەئىپلىكى كۈچىيىۋېرىپتۇ.
داخانلارنى ئەكىلىپ، قانچە دۇئالارنى ئوقۇت-
قان بولسىمۇ، ھېچبىر پايدىسى بولماپتۇ.
ھۆكۈمالار: ئىلگىرى شاھزادىمىزنىڭ تەلىيىگە
قۇرئە سالدۇرۇلغاندا، ئون تۆت ياشقا كىر-
گەندە بىر بالاغا مۇپتىلا بولىدىغانلىقى ئېيى-
تىلغان ئىدى. شۇ چاغدا دىيىلگەن بالا
مۇشۇ بولسا كېرەك، دىيىشىپتۇ ۋە شاھزادىنىڭ
ساقىيىشىدىن ئۈمىدىنى ئۈزۈشۈپتۇ. شۇ چاغدا
سالىھ ئىبنى ھەممەت بىر ئەقىل كۆرسىتىپ:

— بىز كۆپ چارە قىلغان بولساقمۇ پايدىسى كۆرۈلمىدى، ئەمدى يەنە بىر چارە بار: سائىت شاھزادە قېشىغا كىرىپ، دەردىڭىزنى ماڭا ئېيتىڭ، ئەگەر ئېيتمىسىڭىز مەن ئۆزەمنى ئۆلتۈرىۋالىمەن، دەپ يىغلاپ تۇرۇۋالسۇن، شۇنداق قىلىپ ئۇنى ئۆز دەردىنى ئېيتىشقا مەجبۇرلىسۇن، — دەپتۇ.

بۇ سۆز ھەممىگە ماقۇل كۆرۈلگەچكە، سائىت شاھزادە قېشىغا كىرىپ، نالە-زار بىلەن:

— ئى شاھزادە! بىز سىرداش دوست ئىدۇققۇ؟ سىز مەندىن ھېچنەرسىنى يوشۇرمايتتىڭىزغۇ؟ ئەمدى نىمە بولدى؟ ماڭا ھېچنەرسە دىمەيسىزغۇ؟ ئەگەر ئۇنداق قىلىۋەرسىڭىز مەن ئۆزەمنى ئۆلتۈرۈۋالىمەن، — دەپتۇ.

شاھزادە يەنىلا جاۋاپ بەرمەپتۇ. سائىت يېنىدىن بىر خەنجەرنى چىقىرىپ، ئۆزىنىڭ كۆكسىگە قويۇپ تۇرۇپ:

— ئى شاھزادە، سىز ھېچنەرسە جاھاندا سۆت ھەققىي بىلەن تۇز ھەققىدىن ئۇلۇغ ئەمەس دەپ ئېيتاتتىڭىز، تالىشىپ ئەمگەن سۆت ھەققى ۋە تۇز ھەققى ئۈچۈن سىردىڭىزنى ئېيتمايدىغان بولسىڭىز، مەن ئۆزەمنىڭ كۆكسۈمنى يارىمەن، — دەپ، گويا ئۆزىنىڭ كۆكرىگىنى يېرىپ تاشلايدىغان قىياپەتكە كىرىپتۇ.

شاھزادە سائىتنىڭ ئۆزىنى ئۆلتۈرۈپ قويۇشىدىن ئەنسىرەپ:

— سائىت، سەۋرى قىل، مەن دەردىمنى ساڭا ئېيتاي، — دەپ ئۇنى توختىتىپتۇ.

شەھەردە بېشىدىن ناھايىتى كۆپ ئىش ئۆتكەن، ياخشى-يامانىنى سىناپ كۆرگەن بىر موماي بار ئىكەن. ئۇ، بۇ ۋەقەنى ئاڭلاپ، پادىشانىڭ قېشىغا كىرىپ تازىم بەجا قىلغاندىن كېيىن:

— ئى پادىشاھى ئالەم! ئەگەر مەرھەمەت قىلىپ پەقىرگە رۇخسەت قىلسىلا، شاھزادىنى **سۆز** قىلدۇراتتىم، — دەپ رۇخسەت سوراپتۇ.

پادىشا ئۇ مومايغا كۆپ ۋەدىلەرنى قىلىپ رۇخسەت بېرىپتۇ. ئۇ موماي شاھزادىنىڭ قېشىغا كىرىپ، شىرىن سۆزلەر بىلەن خىلمۇ-خىل ئەپسانىلەرنى ئېيتىشقا باشلاپتۇ. ئۇ شاھزادىگە، ئۆزىگە سىرنى ئېيتسا، مەقسىدىگە يېتىدىغانلىقىنى دەپ، مۇنداق ھېكايە ئېيتىپ بېرىپتۇ:

موماي ئېيتقان ھېكايە

بۇرۇن بىر شەھەردە بىر زەرگەر يەگىت بار ئىكەن، ئۇ يىگىت ھۆسنى-جامالدا تەڭداشسىز بولۇپ، ئۇنى بىر قېتىم كۆرگەن قىزلار ئەقلىدىن ئېزىپ، مەجنۇنلۇق كوچىسىدا كېزىپ يۈرۈشكە مەجبۇر بولىدىكەن، بۇ شەھەرنىڭ پادىشاسىنىڭ بۇ گۈزەللىكتە تەڭدىشى بولمىغان بىر قىزى بار ئىكەن. بىر كۈنى مەلىكە ھامامغا بېرىپ قايتىشىدا، ھېلىقى زەرگەر يىگىتنىڭ دۇكىنىنىڭ ئۇدۇلىغا كەلگەندە شامال چىقىپ، مەپىنىڭ پەردىسىنى كۆتىرىۋېتىپتۇ. مەلىكىنىڭ كۆزى زەرگەر يىگىتكە چۈشۈپ، مەلىكە مەپە ئىچىدە ھۇشىدىن كېتىپ يىقىلىپ قاپتۇ. لېكىن مەلىكىنىڭ خىزمەتكارلىرى بۇنىڭدىن خەۋەرسىز ئىكەن. ئۇردىغا قايتىپ بارغاندىن كېيىن، مەلىكىنىڭ رەڭگى-روھى باشقىچە بولۇپ قالغانلىقىنى سەزگەن خىزمەتكارلار مەلىكىدىن ئەھۋال سورىشىپتۇ. مەلىكە زەرگەر يىگىتنى كۆرۈپ ئاشىق بولۇپ قالغانلىقىنى ئىنىكئانىسىغا ئېيتىپتۇ. ئىنىكئانىسى:

— بۇ ئىشنىڭ يولىنى مەن ئوبدان بىلىمەن، — دەپ مەلىكىنى ئەركەكچە ياساندۇرۇپ، ئۆزىنىڭمۇ قىياپىتىنى ئۆزگەر-

تىپتۇ. مەلىكنى ئوردىدىن ئېلىپ چىقىپ، زەرگەر يىگىتنىڭ دۇكىنىنىڭ قېشىغا كەلگەندە قىزنى بىر جايدا يوشۇرۇپ قويۇپ ئۆزى دۇكانغا كىرىپتۇ ۋە جاۋاھىرلارنىڭ بەزىسىنى ئېلىپ، بەزىسىنى قايتۇرۇپ بېرىشكە باشلاپتۇ. شۇ مەشغۇللۇق بىلەن بىر سائەت ئۆتكەندىن كېيىن، قىزنى دالدىدىن چاقىرىپ كېلىپ، يۈزىنى ئېچىۋېتىپتۇ. زەرگەر يىگىت قىزنى كۆرۈپلا ھوشىدىن كېتىپتۇ. ئىنىگانا بۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ ئۇنىڭ قوينىغا بىر دانە تاش ۋە بىر نەچچە تال يىڭنە سېلىپ قويۇپ، قىزنى ئېلىپ كېتىپتۇ.

زەرگەر يىگىت ھوشىغا كېلىپ قوينىدىكى تاش ۋە يىڭنىلەرنى كۆرۈپ ھەيران بولۇپ، بۇ نەرسىلەرنى ئېلىپ ئۆيىگە بېرىپتۇ. ئۇنىڭ خوتۇنى، ئېرىنىڭ چىرايىدىكى ئۆزگىرىشلەردىن ئەجەپلىنىپ ئەھۋال سورىغان ئىكەن، ئۇ:

— بىر قىزنى كۆردۈم. كىمنىڭ قىزى ئىكەنلىكىنى بىلمەيمەن، جاۋاھىرغا خېرىدار بولدى... دەپ ۋەقەنى باشتىن-ئاياق سۆزلەپ بېرىپتۇ ۋە تاش بىلەن يىڭنىنى ئېلىپ خوتۇنىغا كۆرسىتىپتۇ. خوتۇنى:

— بۇ نىشانىلەردىن قارىغاندا ئۇ قىز پادىشانىڭ قىزى ئىكەن، يىڭنىلەر — يىڭنە-پۇرۇش مەھەللىسى بىلەن ماڭساڭ، مەن بار جايغا بارىسەن دېگەنگە ئىشارەت، قويۇپ كەتكەن قاش تېشى، ئوردىنىڭ ئالدىدىكى قاش تېشى سۇپىنىڭ ئالدىغا كەلگىن، دېگەنگە ئىشارەت. دەرۋەقە ئۇ يەردە بىر قاش تېشى سۇپا بار، شۇ يەرگە بارساڭ مۇرادىڭغا يېتىسەن، — دەپ ئەقىل كۆرسىتىپتۇ.

زەرگەر يىگىت خوتۇنىنىڭ سۆزى بويىچە، بەلگىلەنگەن جايغا بېرىپ ئولتۇرۇپتۇ. بىر سائەتتىن كېيىن قىز ئوردىنىڭ دەرىزىسىدىن قاراپ ئاشىقىنىڭ كەلگەنلىكىنى كۆرۈپ، ئۇيدىن بىر ئەينەكنى كۆتىرىپ چىقىپتۇ ۋە دەرىزىدىن بېشىنى چىقىرىپ تۇرۇپ، يىگىتكە ئەۋۋەل ئەينەكنىڭ ئوڭ يۈزىنى، كېيىن چەپ يۈزىنى كۆرسىتىپتۇ. ئارقىدىن بىر تاغاقنى كۆرسىتىپ، ئۇنىڭ چىشلىرىنى سۇندۇرۇپتۇ. بىر قاچا سۇنى دەرىزىدىن تۆكۈپ، بىر باغلام گۈلنى كۆرسىتىپ قويۇپ كىرىپ كېتىپتۇ. زەرگەر يىگىت بۇ ئالامەتلەردىن ھېچنېمىنى چۈشەنمەي ھەيران بولغىنىچە ئۆيىگە قايتىپ بېرىپ، كۆرگەنلىرىنى خوتۇنىغا بىرمۇ-بىر بايان قىپتۇ.

خوتۇنى بۇ ئالامەتلەرنىڭ مەنىسىنى يېشىپ:

— ئەينەكنى كۆرسەتكىنى، ئاشىق بولساڭ كېچىسى كەل دېگىنى، قاچىدىن سۇنى تۆككىنى، سۆڭگۈچتىن كىرگىن دېگىنى، تاغاقنىڭ چىشىنى سۇندۇرغىنى، سۆڭگۈچنىڭ قوزۇقلىرىنى سۇندۇرۇپ كىرسەڭ بولىدۇ دېگىنى، گۈلدەستىنى كۆرسەتكىنى، گۈللۈككە كىرىپ ساقلا دېگىنى، — دەپ چۈشەندۈرۈپتۇ.

زەرگەر يىگىت خوتۇنىنىڭ دېگىنى بويىچە، كەچتە بەلگىلەنگەن يەرگە بېرىپ، مەلىكىنىڭ كېلىشىنى كۈتۈپ ئولتۇرۇپتۇ. خېلى ۋاقىت كۈتكەن بولسىمۇ قىز چىقماپتۇ. زەرگەر كۈتۈپتۇ، ئەمما قىز پات چىقمىغانلىقى ئۈچۈن، ساقلاپ ئولتۇرۇپ-ئولتۇرۇپ ئاخىرى ئۇخلاپ قاپتۇ. بىر مەھەلدىن كېيىن قىز چىقىپ، يىگىتنىڭ ئۇخلاپ قالغانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ قوينىغا بەش-ئالتە تال ياڭاقنى سېلىپ قويۇپ قايتىپ كېتىپتۇ. بىر سائەتتىن كېيىن يىگىت ئويغۇتۇپ، قوينىدا بەش-

ئالتە دانە ياغاچ تۇرغانلىغىنى كۆرۈپ، بولۇپ ئۆتكەن ئىشلارغا هەيران بولۇپ، ئۆيىگە قايتىپ كەپتۇ ۋە بولغان ۋەقەنى خوتۇنىغا سۆزلەپ بېرىپتۇ. خوتۇنى:

— ۋاي ئىست! مەلىكە چىققان ئىكەن، سەن ئۇخلاپ قاپسەن. قوينۇڭغا ياغاچ تاشلاپ قويغانلىغى، سەن ئاشىقلىققا يارىمايدىكەنسەن، ئاشىق بولساڭ ئۇخلىمىغان بولاتتىڭ، بېرىپ كىچىك باللار بىلەن ياغاچ ئوينىغىن دىگىنى، بۇگۈن كېچە يەنە بارغىن، مەقسىدىڭگە يەتسەڭ ئەجەب ئەمەس، — دەپتۇ.

زەرگەر يىگىت كېچىسى يەنە بېرىپتۇ. بۇ كېچىسىمۇ ساقلاپ ئولتۇرۇپ، يەنە ئۇخلاپ قاپتۇ. قىز چىقىپ ئاشىنىڭ ئۇخلاۋاتقانلىغىنى كۆرۈپ، قوينىغا بەش ـ ئالتە هوشۇق سېلىپ قويۇپ كىرىپ كېتىپتۇ. يىگىت ئويغۇنۇپ قوينىدىكى هوشۇقلارنى كۆرۈپ، ئۆيىگە قايتىپ كېلىپ ۋەقەنى خوتۇنىغا ئېيتقاندا، خوتۇنى:

— دەررىخ، قىز چىققان ئىكەن، ئەمما سېنىڭ ئۇخلاۋاتقانلىغىڭنى كۆرۈپ، قوينىڭغا هوشۇق سېلىپ قويۇپ، كىرىپ كېتىپتۇ. ئۇنداق قىلغىنى ئاشىقلىققا يارىمايدىكەنسەن، بېرىپ هوشۇق ئوينىغىن دىگىنى، بۇگۈن كېچە يەنە بارغىن، لېكىن هەرگىز ئۇخلىما، يەنە ئۇخلاپ قالساڭ سېنى جەزمەن ئۆلتۈرىدۇ. ئۆزەڭگە ئاگاھ بول، — دەپتۇ ۋە ئېرىنىڭ قولىنى بىرئاز كېسىپ، ئۈستىگە تۇز سېپىپ قويۇپتۇ.

يىگىت بەلگىلەنگەن يەرگە يەنە بېرىپتۇ. قولىنىڭ ئاغرىغى ئۇنى ئۇخلاتماپتۇ. ئۇ بىتاقەت بولۇپ، يىغلاپ ئولتۇرۇپتۇ. قىز چىقىپ يىگىتنىڭ ئويغاق ئولتۇرغانلىغىنى كۆرۈپ سالام قىپتۇ ۋە:

— ئى يىگىت، بۇگۈن يەنە ئۇخلاپ قالغان بولساڭ، سېنى جەزمەن ئۆلتۈرەتتىم، — دەپتۇ ۋە ئۇنى خاس ئۆيىگە باشلاپ كىرىپ مەي ئىچىشىپتۇ. شۇ كىرگەنچە ئۈچ كېچە ـ كۈندۈز ئەيشى ـ ئىشرەت قىلىشىپتۇ.

بۇ چاغدا قىزنىڭ ئاتىسى شىكاردا ئىكەن. ئۇ شىكارغا چىقىدىغان كۈنى، ئوردىسىدىن خەۋەر ئېلىشقا مىرشاپنى بەلگىلەپ قويغان ئىكەن. مىرشاپ ئوردىدىن خەۋەر ئېلىش مەقسىدىدە كېلىپ مەلىكىنىڭ مەخسۇس ئۆيىنىڭ تۈڭلۈگىدىن قاراپ، ئۇنىڭ بىر يىگىت بىلەن ئەيشى ـ ئىشرەت قىلىشىۋاتقانلىغىنى كۆرۈپتۇ. مىرشاپ غەزەپكە كېلىپ، قىز بىلەن يىگىتنى تۇتۇپ زىندانغا ساپتۇ.

مەلىكە زەرگەر يىگىتتىن:

— مەن ساڭا قىلغان ئىشارەتلەرنى ئۆزەڭ بىلگەنمىدىڭ ياكى بۇنى باشقا بىرسى ئېيتىپ بەرگەنمىدى؟ — دەپ سوراپتۇ.

زەرگەر يىگىت:

— ئۆزەم تاپقان ئىدىم، — دەپ جاۋاپ بېرىپتۇ. مەلىكە:

— ۋاي ئىست، ئۇنداق بولسا قۇتۇلالمايدىكەنمىز، ئاتام كەلسە هەر ئىككىمىزنى ئۆلتۈرىدۇ، — دەپ زار ـ زار يىغلاپتۇ. بۇنى كۆرگەن زەرگەر يىگىت راستىنى ئېيتىشقا مەجبۇر بولۇپ، ئۇ ئىشارەتلەرنىڭ مەنىسىنى خوتۇنى ئېيتىپ بەرگەنلىگىنى ئىزهار قىپتۇ. مەلىكە بۇنى ئاڭلاپ:

— ئىنشائاللا، ئۆلۈمدىن قۇتۇلۇشىمىز مۇمكىن، — دەپتۇ. شۇ زامان زىندان باققۇچىنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا:

— ساڭا بىر خىزمەت بار، ئۈچ دانە

تاشنى ئېلىپ بېرىپ ئۇنىڭ بىرسىنى زەرگەر يىگىتنىڭ دەرۋازىسى پارە-پارە بولۇپ كەتكىدەك ئۇرسەن، يەنە بىر تاشنى ھويلا ئىچىگە تاشلايسەن. ئۈچىنچى تاشنى ئۆگزىسىگە تاشلاپ قويۇپ يېنىپ كېلىسەن. ئەگەر بۇ خىزمەتنى ئورۇنلىساڭ، قولىغىمدىكى قىممەتباھا گۆھىرىمنى ساڭا بېرىمەن، — دەپتۇ. زىندان باققۇچى قىممەتباھالىق گۆھەرنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ سۆزىنى قوبۇل قىلىدىغانلىغىنى بىلدۇرۇپتۇ. مەلىكە گۆھەرنى دەرھال زىندان باققۇچىغا بېرىپتۇ.

ئۇ بېرىپ، بىرىنچى تاشنى دەرۋازا يېرىلغۇدەك دەرىجىدە ئۇرۇپتۇ. زەرگەرنىڭ خوتۇنى ئېرىنىڭ كىشى قولىغا چۈشۈپ قالغانلىغىنى بىلىپتۇ. ئىككىنچى تاش ھويلىغا چۈشۈپتۇ. خوتۇن بۇنىڭدىن ئېرىنىڭ زىندانغا چۈشۈپ قالغانلىغىنى بىلىپتۇ. ئۈچىنچى تاش ئۆگزىگە چۈشۈپتۇ. زەرگەرنىڭ خوتۇنى: «بۇ ئېرىمنىڭ مېنى قۇتقۇزۇۋال دېگىنى» دەپ شۇ ئانىلا بىر قازان ھالۋا پىشىرۇپ، توققۇز نان ئېلىپ زىندانغا كەپتۇ ۋە زىندان باققۇچىنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا بىر تاۋاق ھالۋا بېرىپ:

— مېنىڭ ئېرىم سودىگەرچىلىك بىلەن سەپەر قىلىپ، بارغان يېرىدە ئۆلۈپ كەتتى. چۈشۈمدە بىر ئاقساقال كىشى، زىنداندىكى ھەھبۇسلارغا ئۆز قولۇڭ بىلەن ھالۋا يېگۈزسەڭ بەختىڭ ئېچىلىدۇ، دەپ بىشارەت بەردى. رۇخسەت بەرسەڭ، زىندان ئەھلىگە ھالۋا يېدۈرۈپ چىقسام، — دەپ ئىلتىماس قىپتۇ. زىندان باققۇچى ئۇنىڭ ئىلتىماسىنى قوبۇل قىپتۇ. ئۇ خوتۇن ھالۋىنى ئېلىپ زىندانغا چۈشۈپ، ئۇ ئىككىسىنىڭ ئالدىدا قويۇپتۇ. زەرگەر يىگىتنىڭ خوتۇنى ئۆزىنىڭ كىيىم-كېچەكلىرىنى ئېرىگە كەيدۈرۈپ، ئېرىنىڭ كىيىم-كېچەكلىرىنى ئۆزى كىيىپتۇ. زىندان باققۇچى زەرگەر يىگىتنى ھالۋا ئېلىپ كەلگەن خوتۇن دەپ ئويلاپ، زىنداندىن چىقىرىۋېتىپتۇ.

ئۈچ كۈندىن كېيىن پادىشا شىكاردىن قايتىپ كېلىپ، ئوردىسىغا كىرىپلا قىزنى سوراپتۇ. قىزنىڭ خىزمەتكارلىرى پادىشاغا، قىزنىڭ يوقالغانلىغىغا بىر نەچچە كۈن بولغانلىغىنى ئېيتىپتۇ.

پادىشا دەرغەزەپ بولۇپ مىرشاپنى چاقىرىپ:

— مەن سېنى ئوردىنى مۇھاپىزەت قىلىشقا قويۇپ كەتكەن ئىدىم، قىزىم قېنى؟ — دەپ سوراپتۇ. مىرشاپ:

— ئى پادىشاھى ئالەم، مەلىكە بىر نامەھرەم بىلەن بەزمە تۈزۈپ ئولتۇرغان ئىكەن، زىندانغا سالدۇردۇم، — دەپ جاۋاپ بېرىپتۇ. پادىشانىڭ غەزىۋى ئۆرلەپ:

— بۇ جىنايەتچىلەرنى زىنداندىن چىقىرىپ، چالما-كېسەك قىلىڭلار! — دەپ پەرمان قىپتۇ.

خادىملار پەرماننى ئورۇنلاش ئۈچۈن زىندانغا بېرىپ، ئىككى ئايالنى كۆرۈپ ھەيران بوپتۇ ۋە ئۇلارنى زىنداندىن چىقىرىپ، پادىشا قېشىغا ئېلىپ كېلىپ، پادىشاغا:

— مىرشاپنىڭ ئېيتقىنى يالغان ئىكەن، مىرشاپ مەلىكەمگە بۆھتان قىپتۇ، دەپ مەلۇم قىلىشىپتۇ. پادىشا ئۇلاردىن گەپ سورىغاندا مەلىكە:

— ئى ئاتا! بۇ ئايال مېنىڭ خىزمەتكارىم ئىدى، قېشىمدا ئولتۇراتتى، تۇيۇقسىزلا مىرشاپ بېسىپ كىرىپ، بىزنى تۇتۇپ زىندانغا تاشلىدى. مېنىڭ نېمە گۇناھىم بولسۇن، — دەپتۇ.

بۇ گەپ بىلەن پادشا مىرشاپنى چالما كېسەك قىلشقا بۇيرۇپتۇ. مەلىكە يەنە ئەۋۋەلقىدەك ئىززەت-ئىكرامغا سازاۋەر بوپتۇ.

مومای ھىكايىسىنى تاماملىغاندىن كېيىن، شاھزادە سەيپۇلمۇلۇك سۆزگە كىرىشىپ، بۇ بېيتنى ئوقۇپتۇ:

ئىشقىنى ھەر قاچان پىنھان تۇتسا نومۇستىن كىشى،
ھىجىر ئۇنى رەسۋا قىلۇر ھەرقانچە يوشۇرغان بىلەن.

سەيپۇلمۇلۇك سائىتقا قاراپ:

— ساڭا مەن بۇ سىرنى، ماڭا ئوخشاش دەردتە قالمىسۇن، دەپ ئېيتمىغان ئىدىم. چۈنكى مەن كۆرگەننى سەن كۆرسەڭ سەنمۇ شۇنداق بالاغا قالاتتىڭ، — دەپتۇ ۋە سۈرەتنى كۆرۈپ ئاشىق بولغانلىقىنى ئېيتىپ:

— ئەمدى ساڭا سىر ئېچىلدى. ئاتامغا مەلۇم قىلىش-قىلماسلىق ئىختىيارى ئۆزەڭدە، — دەپتۇ.

سائىت شاھزادىنىڭ ئەھۋالىنى پادىشاغا مەلۇم قىپتۇ. پادىشا ئەھۋالنى ئۇققاندىن كېيىن:

— بىر كۈنى تەختتە ئولتۇراتتىم، تۇيۇقسىز بىر قاتتىق بوران چىقتى. بىرئاز ۋاقىتتىن كېيىن بوران بېسىقىپ، چاڭ-توزاڭ يوقالدى، ئالدىمدا يەتتە نەپەر پەرى نامايەن بولدى. ئۇلار ماڭا سالام قىلدى ۋە ئۆزلىرىنىڭ ھەزرىتى سۇلايمان ئەلەيھىسسالام تەرىپىدىن ئەۋەتىلگىنى، سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ ماڭا بىر تون بىلەن بىر ئۈزۈكنى يادىكار قىلىپ ئەۋەتكەنلىكىنى ئېيتىشتى ۋە ئۇنى ماڭا تاپشۇردى. مەن تونىنى ئېچىپ كۆرۈپ، ئۇ سۈرەتكە كۆزۈم چۈشۈپ ئاشىق بولدۇم. پەرىلەردىن: بۇ قانداق سۈرەت؟ دەپ سورىسام، ئۇلار: بۇ شاھبال ئىبنى شاھرۇخنىڭ قىزى — مەلىكە بەدىئۇلجامالنىڭ سۈرىتى، ئۇ تامام پەرىلەرنىڭ پادىشاھىدۇر، — دەپ جاۋاپ بېرىشتى. مەن بۇ تون بىلەن ئۈزۈكنى سۆيۈپ، ساندۇقتا سېلىپ قويغان ئىدىم، كېيىنكى چاغلاردا مۇنداق بالالارنىڭ تۇغۇلۇشىنى ئويلىمىغان ئىكەنمەن، — دەپتۇ ۋە: «سۇلايمان ئەلەيھىسسالام ھازىر ھايات بولمىسا، گۈلىستانى ئىرەمنى بىلىدىغان ئادەم تېخى بولمىسا، قانداق قىلىش كېرەك؟» دەپ غەمكىن بوپتۇ. شۇ چاغدا يۇنۇس ئىسپاھانى ئورنىدىن تۇرۇپ تازىم قىلىپ:

— ئى پادشاھى ئالەم! خاتىرىلىرى جەم بولسۇنكى، بۇ ئىشنىڭ ئىلاجى بار. بىز شاھزادىگە مەقسىدىنىڭ ھەل بولىدىغانلىقىنى، بىر يىللىق مۆھلەت بىلەن دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىغا كىشى ئەۋەتىپ، سۈرەتنى تارتىلغان جاناننى ئىزلەپ تاپىدىغانلىقىمىزنى ئوچۇق ئېيتايلى، بىر يىل ئۆتكىچە بۇ ئىشى شاھزادىنىڭ خاتىرىسىدىن چىقىپ، غەمدىن قۇتۇلۇشى مۇمكىن، — دەپ مەسلىھەت بېرىپتۇ. بۇ مەسلىھەتنى توغرا كۆرگەن پادىشا، شاھزادىگە خەۋەر يەتكۈزۈشكە سائىتنى بۇيرۇپتۇ. سائىت بېرىپ شاھزادىگە:

— ئاتىڭىز سىزنى مەقسىدىڭىزگە يەتكۈزىدىغان بولدى. بەدىئۇلجامالنى ئېلىپ كەلگىلى كىشى ئەۋەتتى، — دەپتۇ. شاھزادە سەيپۇلمۇلۇك بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، نالە-زارىدىن توختاپ، خوشال خورام بولۇپ ئەيشى-ئىشرەتكە مەشغۇل بولۇپتۇ.

پادىشا: گۈلىستانى ئىرەم ۋە بەدىئۇلجامالنىڭ ۋەقەسىنى ئاڭلىغان كىشى بولسا ماڭا خەۋىرىنى بەرسە، ئۇنداق كىشىگە ناھايىتى كۆپ ئىنئام بېرىپ دۇنيالىقىدىن

بىھاجەت قىلىمەن،ــ دەپ جاكالاپتۇ. شۇنىڭ بىلەن بىللە يەنە ئىختىيار ئىسمىللىك بىر بەگكە تۆتىيۈز كىشىنى قوشۇپ، دۇنيانىڭ ھەر تەرەپلىرىگە ئەۋەتىپتۇ. بۇلار دۇنيانىڭ تۆت تەرىپىگە تاراپ، بەدىئۇلجامالنى ئىزدەپ، ئۇنىڭدىن ھېچبىر خەۋەر تاپالماپتۇ. ھەر بىر ۋىلايەتنى ئاختۇرۇپ قەيەردە بىر ساھىبجامال قىز بولسا، كۆرۈپمۇ چىقىپتۇ. لېكىن بەدىئۇلجامالنى تاپالماي، نائۈمىت بولۇشۇپ، بىر يىلنى ئۆتكۈزۈپ قايتىپ كېلىشىپتۇ ۋە ئەھۋالنى پادىشاغا ئېيتىپتۇ، پادىشا ۋە شاھزادىنىڭ ئانىسى يەنە غەمگە چۆككۈپتۇ. پادىشا بۇ ئەھۋالدىن شاھزادە خەۋەر تاپمىسۇن دىگەن بولسىمۇ، سەيپۇلمۇلۇك بەدىئۇلجامالنى ئىزدەپ كەتكەن چېبىردىكلەرنىڭ قۇرۇق قايتىپ كېلىشكەنلىرىنى ئاڭلاپ، بەدىئۇلجامالنىڭ پىراقىدا يۈرىگىگە ئوت تۇتىشىپ، يەنە قاراڭغۇ ئۆيىگە كىرىپ تامغا قاراپ، يۈزىنى يەرگە سۈرتۈپ نالە قىلىشقا باشلاپتۇ.

بۇ ئىشلار يۈز بەرگەندىن كېيىن پادىشا ئۆزى سەيپۇلمۇلۈكنىڭ قېشىغا كېلىپ:

— ئى كۆزۈمنىڭ نۇرى! مەن ئەۋەتكەن چېبىردىكلەر دۇنيانىڭ ھەممە يېرىگە بېرىپ گۈلىستانى ئېرەمنى تاپالماي، بەدىئۇلجامالنىڭ خەۋىرىنى ئالالماي قايتىپ كېلىشتى. ئۇ پەرىزاتنىڭ ئوردىسىنى تاپماق ناھايىتى مۈشكۈل ئىكەن. چېبىردىكلەر بۇ بىر يىلدىن بۇيان جاھان كېزىپ، گەرچە بەدىئۇلجامالنى تاپالمىغان بولسىمۇ، لېكىن نۇرغۇن ساھىبجامالارنىڭ خەۋىرىنى ئېلىپ كەلدى. شۇلاردىن قايسىسىنى خالىساڭ، شانۇ-شەۋكەتلىك، داغدۇغىلىق مۇراسىم بىلەن توييۈگنى قىلىپ، ئېلىپ بېرەي. ئى ئوغلۇم، كۆپ بىتاقەتلىك قىلما، ئەگەر سەن دىگەن پەرىزات پۇل، مال، لەشكەر بىلەن قولغا كېلىدىغان بولسا بارلىق پۇل-مال، ھەممە لەشكەرلىرىمنى بۇ يولدا پىدا قىلاتتىم. ئەمما بۇ پەرىنى تاپماق ناھايىتى مۈشكۈل ئىكەن،ــ دەپتۇ. شاھزادە پادىشاغا جاۋابەن:

—ئى ئۇلۇغۋار ئاتا! بۇ ئىشقىنىڭ ئوتى ماڭا چۈشۈپتۇ. مەن ئۆز ئىشىمنى ئۆزەم قىلاي، ئەگەر مەقسىدىمگە يەتسەم مۇرادىم ھاسىل بولۇپ قالار، ئەگەر جانانىنى تاپالمىسام، غېرىبلىقنىڭ مېھنەت مۇشەققەت ۋە خارلىقلىرىنى تارتىپ، ئاقىۋەت كۆڭلۈمنى سوۋۇتسام ئەجەپ ئەمەس، ماڭا نىگارىمنى ئىزدەش ئۈچۈن رۇخسەت بەرسىلە، ئەگەر بۇ يولدا ئۆلۈپ كەتسەم پىداكارلىقتۇر، ئەگەر تىرىك قالسام خىزمەتلىرىگە قايتىپ كېلىپ، جامالىرىغا مۇششەرەپ بولىمەن، ئەگەر ئۇنى ئىزدەپ بارمىسام قىيامەتكىچە يامان نامىم قالىدۇ،ــ دەپ زار-زار يىغلاپتۇ.

پادىشا، بەدىئۇلجامالنى ئىزدەشكە يەنە ئادەم ئەۋەتىدىغانلىغىنى، شاھزادىنىڭ تۇرۇپ تۇرىشى لازىملىغىنى ئېيتقان بولسىمۇ، شاھزادە قوبۇل قىلماي:

— ئى پادىشاھى ئالەم! ئەگەر مېنىڭ ھاياتىمنى كۆزدە تۇتسىلا، ماڭا رۇخسەت بەرسىلە، ئەگەر رۇخسەت بەرمىسىلە، ھالاك بولۇشۇم مۇمكىن،ــ دەپ چىڭ تۇرۇۋاپتۇ.

پادىشا نائىلاج شاھزادىگە رۇخسەت بېرىپتۇ. شاھزادە ئۆز سەپىرىنى دەريا بىلەن يۈرۈپ چىن مەملىكىتىگە يۈرۈش قىلىشتىن باشلاشنى، چۈنكى چىن مەملىكىتىدە ئۇستا سۈرەتچىلەرنىڭ بارلىغىنى، چىنغا بارغاندا ئۆز تەلىۋىنىڭ خەۋىرىنى ئالالىشى مۇمكىنلىگىنى ئاتىسىغا ئېيتىپ بېرىپتۇ. پادىشا دەرھال كېمىچىلەرنى ۋە ياغاچچىلارنى يىغدۇرۇپ، يەتتە يۈز دانە كېمە تەييار قىلدۇرۇپتۇ. كېمىچى ۋە ياغاچچىلارغا نۇرغۇن پۇل، مال بېرىپ تولۇق رازى قىپتۇ. كې-

نىزەكلەر ۋە نەغمىچىلەرنى ھەم سەپەرنىڭ باشقا لازىمەتلىكلىرىنى تەييارلاپ، ھازىرلىق پۈتكەندىن كېيىن كېمىلەرنى دەرياغا ئېلىپ كېلىشىپتۇ، پادىشا سائىتىنى ۋە ئەمىرلەردىن يەتتە يۈز كىشىنى شاھزادىگە قوشۇپ بېرىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك چۈشىدىغان كېمىگە مەخسۇس ھوجرىلارنى ياساتقان ئىكەن. شاھزادە كېمىگە چۈشۈش ۋاقتىدا ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسى كۆكسىنى پارە، يۈزىنى يارا قىلىپ، زار-زار يىغلاپ كۆزدىن باھار بۇلۇتى يامغۇر قۇيغاندەك ياش تۆكۈپتۇ، شاھزادىمۇ ناھايىتى پەرىشان بولۇپ:

— ئى ئاتا! سەۋرى قىلسىلا، تەقدىرنىڭ قىسمىتى شۇ ئىكەن، قازاغا رىزا، بالاغا سەۋرىدىن باشقا چارە يوق،— دەپ بۇ بېيىتنى ئوقۇپتۇ:

ئاتارمەن ئوق نىشانغا، ھېچ ئەجەپ ئەمەسكى تەككەي دەپ،
ئەگەرچە تەگمىسە كەتسۇن بېشىم ئول ئاي پىراقىدىن.

ئۇلار يىغا-زارە بىلەن كۆز يېشى قىلىشىپ خوشلىشىپتۇ. كېمىلەر قوزغىلىپ يۈرۈپ كېتىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك گويا قەپەزدىن قۇتۇلغان قۇشتەك ناھايىتى تېز كۆزدىن غايىپ بولۇپتۇ.

سەيپۇلمۇلۇك شۇ يۈرگىنىچە كېچە بىلەن قىرىق كېچە-كۈندۈز يۈرۈپ، پەغپۇر چىنىڭ شەھرىگە يېتىپ بېرىپتۇ. پەغپۇر چىنىڭ قويغان كىشىلىرى ئۇنىڭغا:

— سان-ساناقسىز لەشكەر كېلىپ چۈشتى، ئۇلارنىڭ دوست ياكى دۈشمەن ئىكەنلىكىنى بىلمىدۇق،— دەپ خەۋەر قىپتۇ. پەغپۇر چىن بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ، شەھەرنىڭ دەرۋازىلىرىنى تاقاشقا بۇيرۇق بېرىپتۇ.

سەيپۇلمۇلۇك شەھەرنىڭ تېشىدا ئۈچ كۈنگىچە شاراپخورلۇق بىلەن مەشغۇل بولۇپ بەزمە بىلەن كۈن ئۆتكۈزۈپتۇ، ھېچكىمگە دەخلى قىلماپتۇ. پەغپۇر چىن سەيپۇلمۇلۇكنىڭ قېشىغا سوغا-سالاملار بىلەن ئادەم ئەۋەتىپتۇ. ئەلچىلەر سەيپۇلمۇلۇكنىڭ قېشىغا بېرىپ تازىم بىجا كەلتۈرۈپ تۇرۇشۇپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك ئۇلار بىلەن شاخمەت ئوينىغان ۋاقتىدا يېرىدىلا كۆرۈشۈپ:

— نېمە ئۈچۈن كەلدىڭلار؟— دەپ سوراپتۇ. ئەلچىلەر:

— بىزنى پەغپۇر چىن: «بۇ كەلگەن كىشىلەر مېھمان بولۇپ كەپتىمۇ ياكى ئۇرۇش قىلغىلى كەپتىمۇ؟ خەۋەر ئاڭلاپ كېلىڭلار» دەپ ئەۋەتتى. ئۆزلىرىنىڭ ئۇچۇرلىرىغا مۇنتەزىرمىز،— دەپ جاۋاپ بېرىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك:

— بىز ئۇرۇش قىلغىلى كەلمىدۇق، بىزنىڭ ھېچ نەرسىگە ھاجىتىمىز يوق،— دەپتۇ ۋە ئەلچىلەرگە كىيىم-كېچەك سوغا قىلىپ ياندۇرۇپتۇ. ئەلچىلەر قايتىپ بېرىپ، بۇ سۆزنى پەغپۇر چىنغا يەتكۈزۈپتۇ. پەغپۇر چىن سەيپۇلمۇلۇكنى ئۆز كىشىلىرى بىلەن، ئىززەت-ئىكرام قىلىپ شەھەرگە تەكلىپ قىلىپ ئەكىرىپ، يەتتە كېچە-كۈندۈز زىياپەت قىلىپ كۈتۈۋاپتۇ ۋە چىن تەۋەسىدىكى بارلىق سۈرەتكەشلەرنى يىغدۇرۇپ بېرىپتۇ. بۇلاردىنمۇ گۈلىستانى ئىرەم بىلەن بەدىئۇلجامالنىڭ خەۋىرىنى ئالالمىغان سەيپۇلمۇلۇك ناھايىتى غەمكىن ۋە پەرىشان بولۇپتۇ. كىشىلەر ئۇنىڭغا:

— بۇ يەردە كۆپنى كۆرگەن، ئىسسىق سوغاقنى بېشىدىن ئۆتكۈزگەن بىر قېرى كىشى بار. گۈلىستانى ئىرەم بىلەن بەدىئۇلجامالنىڭ خەۋىرىنى شۇ كىشى بىلسە ئەجەپ ئەمەس،— دېيىشىپتۇ.

سەيپۇلمۇلۇك دەرھال كشى ئەۋەتىپ ئۇ قېرى ئادەمنى تاپتۇرۇپ كېلىپ، ئۇنىڭدىن گۇلىستانى ئېرەم بىلەن بەدىئۇلجامالنىڭ خەۋەرىنى سوراپتۇ. ئۇ ئادەم:

— يېشىم شۇنچىغا بېرىپ گۇلىستانى ئېرەم، بەدىئۇلجامال دىگەن گەپنى ئاڭلىغىنىم يوق. بۇ خەۋەرنى قۇستەنتىنە شەھرىدىن تاپقىلى بولارمىكىن، چۈنكى ئۇ شەھەرگە دۇنيانىڭ ھەممە يېرىدىن سودىگەرلەر كۆپلەپ كېلىپ تۇرىدۇ، — دەپ جاۋاپ بېرىپتۇ.

سەيپۇلمۇلۇك بۇ قېرى ئادەمدىن بۇ يەردىن قۇستەنتىنە شەھرىگە ئۈچ ئايدا يېتىپ بارغىلى بولىدىغانلىغىنى بىلىۋېلىپ، پەيغەمبەر چىن بىلەن خوشلىشىپ، كېمىگە چۈشۈپ قۇستەنتىنەگە يۈرۈپ كېتىپتۇ. دەريادا يەنە قىرىق كېچە-كۈندۈز يول مېڭىپتۇ. قىرىق بىرىنچى كۈنى تەتۈر شامال پەيدا بولۇپ ئوڭنى سولغا، سولنى ئوڭغا، سۈرۈپ، كېمىلەرنى پىقىرىتىشقا باشلاپتۇ. شۇنىڭ بىلەن بىللە تۇتەك پەيدا بولۇپ، ئالەمنى قاراڭغۇلۇق بېسىپتۇ ۋە يامغۇر يېغىپ دەريا دولقۇنلاپ قايناملار پەيدا بوپتۇ. كېمىلەر سۇ يۈزىدە بىر-بىرى بىلەن سوقۇشۇپ، سۇنۇشقا باشلاپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك كېمە ئىچىدىكى نەرسىلەرنى سۇغا تاشلاشقا بۇيرۇپتۇ. نەتىجىدە نۇرغۇن نەرسىلەر دەرياغا تاشلىنىپ، كېمە ئىچى قۇرۇغدىلىپ قاپتۇ. بىر سائەتتىن كېيىن قۇيۇن پەيدا بولۇپ دەريا قايناپ، يامغۇر ياققىلى باشلاپتۇ. كېمىلەر سۇغا تولۇپ غەرق بولغىلى تۇرۇپتۇ. گەرچە كېمىلەرنىڭ ئىچىدىكى سۇنى چىقىرىپ تاشلاشقان بولسىمۇ دەريانىڭ مەۋجى كېمىلەرنى گاھى ئېگىزگە، گاھى پەسكە سۈرۈپ، نۇرغۇن كېمىلەرنى غەرق قىلىۋېتىپتۇ. پەقەت سەيپۇلمۇلۇكنىڭ كېمىسىلا غەرق بولۇشتىن ئامان قاپتۇ. سەيپۇلمۇلۇكنىڭ ئەمرى بىلەن ئۇنىڭ كېمىسىدىكى سۇلار چىقىرىلىپ، ئالتۇن-كۈمۈش، جاۋاھىراتلارمۇ دەرياغا تاشلىنىپتۇ. سائەت چۈشكەن كېمىمۇ غەرق بولۇپ، ئۆزى بىر پارچە تاختاينىڭ ئۈستىدە قاپتۇ.

يامغۇر قىرىق كۈن ياققاندىن كېيىن ئاخىرى توختاپ، ھاۋا ئېچىلىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك سائەتنىڭ يوقلۇغىنى ۋە كىشىلەرنىڭمۇ ئاز قالغانلىغىنى كۆرۈپ: «سائەت بىلەن بىللە ئۆلسەم ئارمانىم يوق ئىدى، ئەمدى مەنمۇ تىرىك قالمايدىغان بولدۇم» دەپ ياقىسىنى پارە-پارە قىلىپ يىرتىپ زار-زار يىغلاپتۇ. شۇ چاغدا خىزمەتكارلار ئۇنىڭغا: يەتتە يۈز ئەمىر ۋە يۈزمىڭ كىشىلىك قوشۇندىن ئازلا كىشىنىڭ قالغانلىغىنى مەلۇم قىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك:

غەم-غۇسسە بىلەن بالاغا ھەمدەمدۇر مەن،
گاھى سىتەم ۋە جاپاغا مەھرەمدۇرمەن.
بىرلەھزە جاپايۇ جەۋرىدىن خالى ئەمەس،
يارەب نە بالاغا قالغان ئادەمدۇرمەن.

دەپ، بۇ رۇبائىنى ئوقۇپ كۆپ يىغلاپتۇ.

بۇنى كۆرگەن خىزمەتكارلار:

— ئى سۇلتانى ئالەم! ھەقتائالا سىزنى سالامەت قىلسۇن. سىز سالامەت بولسىڭىز بىزدەك خىزمەتكارلارنىڭ كارى چاغلىق، خىزمەتكار دىگەن كۆپ تېپىلىدۇ. بىر جېنىمىزنى سىزنىڭ يولىڭىزغا پىدا قىلىمىز. قازاغا رىزا، بالاغا سەۋرىدىن ئۆزگە چارە يوقتۇر، — دېيىشىپ سەيپۇلمۇلۇككە تەسەللى بېرىشىپتۇ.

ئۇلار دەريادا قايسى تەرەپكە مېڭىشنى بىلمەي ھەيران بولۇپ تۇرغىنىدا كېمىچى:

— بىر تەرەپكە بىر توپ كىشىلەر

كېلىۋاتىدۇ، — دەپ خەۋەر قىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك «بۇلار بىزنىڭ ئۆز كىشىلىرىمىز بولسا كېرەك» دەپ تۇرغاندا ئۇلار يېقىنلىشىپ كەپتۇ. قارىسا ئۇلار ئادەم يەيدىغان زەڭگىلەر ئىكەن.

سەيپۇلمۇلۇك بىلەن زەڭگىلەرنىڭ ئارىسىدا ئۇرۇش باشلىنىپتۇ. قاتتىق ئۇرۇشلاردىن كېيىن، سەيپۇلمۇلۇكنىڭ كېمىسىدىكىلەردىن بىر قانچىسى زەڭگىلەرنىڭ قولىغا چۈشۈپ كېتىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك لەشكەرلىرى بىلەن زەڭگىلەرگە قارشى شىددەتلىك ئۇرۇش قىلغان بولسىمۇ، لېكىن تەڭ كېلەلمەپتۇ. زەڭگىلەر بىر مۇنچە كىشىلەر بىلەن قوشۇپ سەيپۇلمۇلۇكنى تۇتۇۋاپتۇ. بۇ زەڭگىلەردىن بويى مۇناردەك ئېگىز، بېشى گۈمبەزدەك يوغان بىرسى سەيپۇلمۇلۇكنى يىمەكچى بولۇپ قەست قىلغاندا، زەڭگىلەر پادىشاسىنىڭ قىزى سەيپۇلمۇلۇكنى كۆرۈپ قېلىپ ئاشىقى شەيدا بولۇپ، ئۇنى ھېلىقى زەڭگىنىڭ قولىدىن ئاجرىتىپ ئېلىپ ئۆزىنىڭ چار بېغىغا ئەۋەتىۋېتىپتۇ. ئۇ قىز ئاتا-ئانىسىغا سەيپۇلمۇلۇكنى ئۆلتۈرۈپ يەيدىم دەپ قويۇپ ئۇنى چار باغدا مەخپىي ساقلاپ، ئانار، ئەنجۈر، خورما، بادام، قەنت-ناۋات قاتارلىق شېرىن-يىمەكلىكلەر بىلەن تەمىنلەپتۇ، ئەمما سەيپۇلمۇلۇك ئۇ نەرسىلەرگە قاراپ قويماپتۇ. ئاردىن بىر قانچە كۈن ئۆتۈپتۇ. ئۇنىڭ رەڭگى سارغىيىپ ئەھۋالى كۈندىن-كۈنگە زەئىپلىشىشكە قاراپ يۈزلىنىپتۇ. زەڭگى قىز «سەيپۇلمۇلۇكنىڭ كۆڭلى ئېچىلسۇن» دەپ دۇنيادا بارلىكى بارلىق سايرايدىغان جانىۋارلاردىن قەپەزگە سالدۇرۇپ، سەيپۇلمۇلۇكنىڭ قېشىغا ئەۋەتىپ تۇرۇپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك بۇ جانىۋارلارنى كۆرۈپ، خۇداغا شۈكرى ئېيتىپتۇ.

بىر كۈنى زەڭگى شاھىنىڭ قىزى سەيپۇلمۇلۇكنى كۆرمەك ئۈچۈن ئۆزىنى ياساپ جابدۇپ، باققا بېرىپتۇ. ئۇنىڭ بويى مۇناردەك، كۆزلىرى توشقانىنىڭ كۆزىدەك، قۇلاقلىرى كالا تېرىسىدەك، بۇرنى ھاماممىنىڭ مورىسىدەك، بۇرۇنىنىڭ تۈكلىرى يىكەندەك، ئاغزى غاردەك، ئەمچەكلىرى تۆگىنىڭ لوكىسىدەك ئىكەن، ئۇ ئاق گەجنى ئۇپا ئورنىدا سۈركىۋالغان، كۆسەي بىلەن قاشلىق ئەتكەن، سامساقنى تېشىپ مۇنچاق ئورنىدا ئاسقان، قارا پالازنى چۈمبەل قىلىۋالغان ئىكەن، ئۇ قىز ئاشۇنداق قىياپەتتە نازلىنىپ سەيپۇلمۇلۇكنىڭ قېشىغا كەپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك ئۇ بەد قىياپەتنى كۆرۈپ قورقۇپ كېتىپتۇ رەڭگى ئۆزگىرىپ تىترەشكە باشلاپتۇ. زەڭگى قىز ئۇنىڭغا:

— ئى مېھرىبان يارىم! قېشىڭدا مەن يوق، كۈنلەرنى قانداق ئۆتكۈزدىڭ؟ مېنىڭسىز قانداقىراق تۇردۇڭ؟ — دەپ خىتاپ قىپتۇ ۋە ئۇنى قۇچىقىغا ئېلىپ، ئىشقىۋازلىق قىلىپ گەپ سوراشقا باشلاپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك سوئاللارغا جاۋاپ بەرمەي كۆڭلىدە خۇداغا يالۋۇرۇپ، ئۇنىڭدىن نىجاتلىق تىلەپ مۇناجات قىپتۇ. زەڭگى قىز سەيپۇلمۇلۇكتىن ھېچبىر سادا چىقمىغانلىغىنى كۆرۈپ خىزمەتكارلىرىغا:

— ئۇنى ئېھتىيات بىلەن ساقلاڭلار، — دەپ تاپشۇرۇپ قويۇپ ئۆيىگە قايتىپتۇ.

قىزنىڭ بۇيرۇغى بىلەن زەڭگىلەر سەيپۇلمۇلۇكنىڭ ئالدىغا بۇغداي ۋە ياغۇنچاق قويۇپ، ئۇنى يارما تارتقىلى ساپتۇ. دەم ئالغىلى قويماي، گەدىنىگە ئۇرۇپ ئۈچ ئاي كېچە-كۈندۈز يارما تارتقۇزۇپتۇ. سەيپۇلمۇلۇكنىڭ قوللىرى تېشىلىپ يارما تارتالمايدىغان دەرىجىدە ھالدىن كەتكەندە، نەۋـ

كەرلەر بىلەن بىللە ئوتتۇن توشۇغىلى ساپتۇ. قولىغا بىر دانە پالتا تۇتقۇزۇپ كۈندە ئۈچ نان بېرىپ تۆت ئاي ئوتتۇن توشۇتۇپتۇ. سەيپۇلمۇلۇكنىڭ ئۇچىلىرى يېغىر بولۇپ تېشىلىپ هالىدىن كېتىپتۇ. ئاقىۋەت سەيپۇلمۇلۇك ئۆزىنىڭ تۇتقۇن قىلىنغان نەۋكەرلىرى بىلەن يوشۇرۇن مەسلىھەت قىلىپ قاچماقچى بولۇشۇپتۇ، ئۇلار جاڭگالدىن مىۋە يىغىپ، يوشۇرۇن هالدا ساللارنى ياساپ، دەريا ئىچى بىلەن خۇددى مىلتىقنىڭ ئوقىدەك تېزلىكتە يۈرۈپ كېتىپتۇ. شۇ قاچقانچە دەريادا ئۈچ ئاي يۈرۈپ، زەڭگىلەردىن خاتىرجەم بولغان ۋاقتىدىلا يۈرۈش سۈرئىتىنى ئاستىلىتىپتۇ. شۇ كۈنلەردە بوران چىقىپ دەريادىكى سالنى خۇددى بىر سامان پارچىسىدەك سۈرۈشكە باشلاپتۇ. بۇنى كۆرگەن سەيپۇلمۇلۇك ۋە ئۇنىڭ نەۋكەرلىرى، قورقۇنچىدىن جانلىرىدىن ئۈمىدىنى ئۈزۈپ، كەلىمە شاھادەت ئوقۇشقا باشلاپتۇ ۋە خۇداغا تەۋەككۇل قىلىپ سالنى ئېقىشىغا قويۇپ بېرىپتۇ. بوران پەسەيگەندىن كېيىنمۇ ئۇلار سۇ ئىچىدە كېزىپ يۈرۈپ، ئېيتىپ تۈگەتكىلى بولمايدىغان ئاجايىپ ۋە غارايىپ هادىسىلەرنى كۆرۈپ ئېقىللىرى لال ۋە هەيران بولۇپتۇ.

ئۇلار كېزىپ يۈرۈپ بىر ئارالغا چىقىپ قېلىشىپتۇ ۋە سۇدىن قۇتۇلۇپ قۇرۇقلۇققا چىققىنىغا شادىمان بولۇپ تەڭرىگە شۈكرى قىلىشىپتۇ. ئۇ ئارالدا بادام، ئۈزۈم، ياڭاق، ئەنجۈر، پىستە ۋە خورمىلار نۇرغۇن ئىكەن، ئۇلار مىۋىلەرگە تويۇپ خوشال بولۇشۇپتۇ، ئەمما ئۇ ئارالدا يەنە ئادەمخور ياۋايى هايۋانلارمۇ بار ئىكەن. سەيپۇلمۇلۇك «بۇ يەردە تۇرغىلى بولمايدىكەن» دەپ ئويلاپ، سالنى دەرياغا چۈشۈرۈپ يولغا راۋان بوپتۇ ۋە قىرىق كېچە - كۈندۈز يول يۈرۈپ ئىككىنچى بىر ئارالغا چىقىپتۇ. ئۇ ئارالدا ئالما، ئانار، ئۈزۈم، ياڭاق، بادامغا ئوخشاش مىۋىلەر نۇرغۇن بولۇپ، يەنە بەزى ئاجايىپ ئۆسۈملۈكلەر بار ئىكەن. «قەھقەھە» دەپ ئاتىلىدىغان، كىچىك ئادەم كۈلگەندەك كۈلىدىغان بىر دەرەخ بار بولۇپ، بۇ مىۋىسى يەرگە ئۈزۈلۈپ چۈشسە يەردە تۇرۇپ، تاڭ ئاتقىچە «ئاللا، ئاللا» دەيدىغان، تاڭ ئاتسا سەكرەپ دەرەخنىڭ بېشىغا چىقىپ، ئۆز ئورنىدا تۇرىدىغان بىر دەرەخ ئىكەن، يەنە بىر دەرەخنىڭ مىۋىسى ناهايىتى شېرىن، ئەمما مىۋىسىنىڭ ئادەمنىڭ بېشىغا ئوخشاش باش، كۆز، قۇلاق، بۇرۇنلىرى بار ئىكەن. يەنە بىر دەرەخ كەچقۇرۇندا «ۋاق - ۋاق» دەپ ئاۋاز چىقىرىدىكەن، كۈندۈزى ئاۋازى يوقىلىدىكەن. يەنە بىر دەرەخ بار بولۇپ كېچىسى گويا ئۆزىدىن ئوت چىقارغاندەك كۆرۈنىدىكەن. ئۇ چاغدا خۇددى پۈتۈن ئارالغا ئوت كەتكەندەك مەلۇم بولىدىكەن. لېكىن كۈندۈزى ھەممە نەرسە ساق تۇرىدىكەن. بۇ ئارالدا ئېيىق، توڭگۇز، مايمۇن، كەركىدان، بۆرىلەر بىر - بىرى بىلەن ئوينىشىپ يۈرىدىكەن، پىللار كەركىدانلارنى خارتۇمىغا ئېلىپ تاشلاپ ئوينايدىكەن. سەيپۇلمۇلۇك بۇ ئارالنىمۇ خەۋپلىك ھېساپلاپ، سالنى دەرياغا چۈشۈرۈپ يولغا كىرىپتۇ ۋە بىر ئاي يول يۈرۈپ يەنە بىر ئارالغا چىقىپتۇ. بۇ ئارالدىمۇ مىۋىلەر ناهايىتى كۆپ ئىكەن. خۇشبۇي گىيالار ۋە گۈللەر نۇرغۇن ئىكەن، رەڭمۇ - رەڭ ئېچىلغان گۈللەر دىماقنى خۇشپۇراققا تولدۇرىدىكەن. بۇ ئارال گويا جەننەتكە ئوخشايدىكەن. ئېقىۋاتقان سۇلىرى ئابى - ھاياتقا ئوخشايدىكەن. ئۇد ۋە ۋاق - ۋاق دەرەخلىرى بار ئىكەن. قۇمرى، بۇلبۇل، توز، كەكلىك، قىرغاۋۇل ۋە باشقا ھەر خىل قۇشلار نۇرغۇن

ئىكەن. بۇ ئارالدا تېنى ئادەمگە، بېشى ئىتنىڭ بېشىغا ئوخشايدىغان مەخلۇقلارمۇ ئاندا - ساندا ئۇچراپ قالىدىكەن. بۇ ئارالدا يەنە رودۇپايلارمۇ بار ئىكەن. رودۇپايلارنىڭ تەن ۋە قۇلاقلىرى ئادەمگە، پۇتلىرى توڭگۇزغا ئوخشايدىكەن.

بىر رودۇپاي سەيپۇلمۇلۇكنى كۆرۈپ «ئېشىگىم يوق ئىدى، خۇدا ئېشەك بەردى» دەپ خوشال بولۇپ كېلىپ، سەيپۇلمۇلۇككە مىنىۋاپتۇ. شۇ كۈندىن تارتىپ رودۇپاي سەيپۇلمۇلۇكنى كېچىسى چىرماپ يېتىپتۇ، كۈندۈزى يول مېڭىشقا بۇيرۇپتۇ، شۇنداق قىلىپ بىرنەچچە كۈن ئۆتۈپتۇ. رودۇپاي بىر كۈنى سەيپۇلمۇلۇكنى مىنىپ بىر جايغا بېرىپتۇ. كەچ كىرگەن ئىكەن، يەنە ئادىتى بويىچە سەيپۇلمۇلۇكنى ئاياقلىرى بىلەن مەھكەم چىرماپ - يېتىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك رودۇپاينىڭ كۆزى ئۇيقىغا كەتكەن پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ، دىلىدا تەڭرىدىن نىجاتلىق تىلەپ، بىر دانە يوغان تاشنى ئۆز پۇتىنىڭ ئورنىدا قويۇپ، ئۆزىنى قۇتۇلدۇرۇپ قېچىپ بىر تەرەپكە راۋان بوپتۇ. ماڭا - ماڭا بىر مىۋىسى كۆپ ئارالغا بېرىپ قاپتۇ ۋە مىۋىلەردىن يەپ تويۇپ، كۆڭلى خوشال بولۇپ يۈرگىنىدە بىر مۇنچە مايمۇنلار پەيدا بولۇپ ئۇنى تۇتىۋېلىپ بىر شەھەرگە ئېلىپ بېرىپ، ئۆز پادىشاھىغا تۇغرىلاپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك ئالدىغا قاراپ، ئۇد ياغىچىدىن ياسىلىپ جاۋاھىراتلار بىلەن بېزەلگەن بىر تەخت ئۈستىدە ئولتۇرغان بىر قارا ساقاللىق ئادەمگە كۆزى چۈشۈپتۇ ۋە ھەيران بولغىنىچە ئۇ كىشىگە سالام بېرىپتۇ. مايمۇنلار پادىشاسى سەيمۇلۇكنىڭ سالامىغا جاۋاپ بېرىپ، ئۇنىڭغا كۈمۈش كۇرسى قويدۇرۇپ بېرىپتۇ ۋە:

— مۇساپىردەك كۆرۈنىسىز بۇرادەر، ئادەمنىڭ قەدىمى يەتمەيدىغان بۇ يەرگە نېمە ئۈچۈن كەلدىڭىز؟ — دەپ سوراپتۇ.

— تىجارەت بىلەن ئالەمنى كېزىپ يۈرەتتىم، كېمىدە كېلىۋاتقان ۋاقتىمدا كېچىسى كېمە غەرق بولدى. بىر پارچە تاختاي ئۈستىدە قالدىم، سۇ مەۋج ئۇرۇپ مېنى دەريادىن قىرغاققا چىقىرىپ قويدى، بىر ئارالغا چىقتىم، مايمۇنلار مېنى تۇتىۋېلىپ بۇ يەرگە ئېلىپ كەلدى، — دەپ جاۋاپ بېرىپتۇ سەيپۇلمۇلۇك، ئۇنىڭغا جاۋابەن.

پادىشا بۇ گەپنى ئاڭلاپ كۈلۈپ كېتىپ:

— مېنىڭ ئەھۋالىمدىن سىزنىڭ ئەھۋالىڭىز ئاجايىپراق ئىكەن، دەپتۇ.

سەيپۇلمۇلۇك پادىشادىن:

— ئى پادىشاھى ئالەم! ئۆزلىرى قانداق سەۋەپ بىلەن بۇ يەرگە كېلىپ قالغان؟ — دەپ سوراپتۇ.

پادىشا:

— مەن مىسىر شەھىرىدىن بولىمەن، دەريادا كېمە بىلەن كېتىۋاتقىنىمدا، كېمە غەرق بولۇپ بىر پارچە تاختاي ئۈستىدە قالدىم. سۇ مېنى قىرغاققا چىقىرىپ قويدى، مايمۇنلارغا ئەسىر بولۇپ بۇ يەرگە كەلدىم. بۇلارنىڭ ئادىتى: پادىشاھى ئۆلۈپ قالسا بىر ئادەمنى تېپىپ پادىشا قىلمىسا، خاتىرجەم بولالمايدىكەن. ئۆلگەن پادىشانىڭ ئورنىغا مېنى تەختكە چىقاردى، مېنىڭ ھازىرقى خوتۇنۇم بۇلارنىڭ ئۆلگەن پادىشاسىنىڭ قىزى، — دەپ جاۋاپ بېرىپتۇ.

پادىشا يېمەك - ئىچمەك كەلتۈرۈشكە بۇيرۇپتۇ ۋەسەيپۇلمۇلۇك بىلەن بىر تەختتە ئولتۇرۇپ تائام يەپتۇ. مايمۇنلار تەئەججۇپ بىلەن قاراپ تۇرۇشۇپتۇ.

كەچ كىرگەندە بەزمە باشلىنىپتۇ.

ئۇلارنىڭ بېشىدا بىرنەچچە مايمۇن چىراق تۇتۇپ تۇرۇشۇپتۇ. قالغان مايمۇنلار پارچە-پارچە قىزىل لاتىلارنى ياغاچقا باغلاپ، ئەلەم كۆتەرگەندەك كۆتىرىشىپ تۇرۇشۇپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك ئۇ يەردە بىرنەچچە كۈن ئەيشى - ئىشرەت بىلەن بولۇپ، ئۇلاردىن گۈلىستانى ئىرەم بىلەن بەدىئۇلجامالنىڭ خەۋىرىنى سورىغان بولسىمۇ ھېچبىر خەۋەر ئالالماپتۇ. شۇڭا سەيپۇلمۇلۇك پادىشاغا:

— ماڭا رۇخسەت بەرسىڭىز، بۇ يەر-دىن كەتسەم، — دەپتۇ.

پادىشا بىر زەڭگىگە ئۇنى «چالنىڭ قېشىغا ئېلىپ بارغىن» دەپ بۇيرۇپتۇ. زەڭگى ئۇنى بىر چالنىڭ قېشىغا ئېلىپ بېرىپ يۈز كۆرۈشتۈرۈپتۇ. چال سەيپۇلمۇ-لۇكنىڭ ئەھۋالىنى سوراپ ئۇقۇپ ھەيران بوپتۇ. چال تۇرغان جايدا لەئەل، ياقۇت، مەرۋايىتلار كۆپ ئىكەن. چال سەيپۇلمۇ-لۇكنى بىر ئېگىز تاققا باشلاپ چىقىپتۇ. ئۇ ياقۇت ۋە لەئەل چىقىدىغان تاغ ئىكەن، سەيپۇلمۇلۇك تاغ ئۈستىدە سارغىيىپ ياتـقان ياقۇتلارنى كۆرۈپ:

— بۇ ياقۇتلار نېمە ئۈچۈن سارغىيىپ قالغان؟ — دەپ سورىغان ئىكەن، چال:

— بۇ ياقۇتلار ئاپتاپنىڭ ھارارىتى بىلەن سارغايغان، يەنە يەتتە يىلدىن كېيىن لەئەلگە ئايلىنىدۇ — دەپ جاۋاپ بېرىپتۇ.

— مەرۋايىت نەدىن چىقىدۇ؟ — دەپ سوراپتۇ سەيپۇلمۇلۇك يەنە.

— مەرۋايىت دەريادىن چىقىدۇ، — دەپ جاۋاپ بېرىپتۇ چال.

سەيپۇلمۇلۇك بۇ تاغدىن لەئەل يىـغىپتۇ. چال ئۇنىڭغا ياردەملىشىپ نۇرغۇن لەئەل يىغىشىپ بېرىپتۇ. ئۇلار لەئەل پار-چىلىرىنى يىغىشنى توختىتىپ، پادىشانىڭ قېشىغا قايتىپ كېلىپ، يىققان ياقۇت ۋە لە-ئەللەرنى پادىشانىڭ ئالدىدا قويۇپتۇ. پادىشا ئۇنىڭغا:

— مەن سىزگە مەرۋايىتتىن كۆز قويۇلغان لىگەن تاۋاقلاردىن ۋە يەنە جاۋاھىراتلاردىن قانچە لازىم بولسا شۇنچە-لىك بېرەي، ئېلىپ كېتىڭ، — دېگەن ئىكەن، سەيپۇلمۇلۇك:

— ئى پادىشاھى ئالەم، بۇ نەرسىلەر ماڭا كېرەك بولمايدۇ. يول كىشىسى يولدا ياخشى، ماڭا رۇخسەت بېرىڭ، — دەپ ئىلتىماس قىلىپ تۇرىۋاپتۇ. پادىشا:

— مەن بۇ يەردە يالغۇز، بىر نەچچە مەھەل بىللە تۇرايلى، — دېگەن بولسىمۇ سەيپۇلمۇلۇك قوبۇل قىلماي، رۇخسەت سو-راپ چىڭ تۇرىۋالغانلىقتىن پادىشا ئائىلاج رۇخسەت بېرىشكە مەجبۇر بوپتۇ. ئايرى-لىشقا چىدىماي، سەيپۇلمۇلۇكنى قۇچاغلاپ يىغلاپتۇ ۋە ئۇنى ئەگەرلەنگەن ئاتقا مىنـدۈرۈپ، ئىككى مايمۇننى يول باشلىغۇچى قىلىپ يولغا سېلىپ قويۇپتۇ، ئۆزىمۇ بىر كۈنلۈك يەرگىچە ھەمرا بولۇپ بېرىپ خوش-لىشىپ قايتىپ كەپتۇ.

سەيپۇلمۇلۇك ئىككى مايمۇننىڭ يول باشلىشى بىلەن بىر نەچچە كۈن يول يۈرۈپ جاڭگالدىن چىققاندا مايمۇنلار رۇخسەت سوراپ، ئېتىغا مىنىپ ئارقىسىغا يېنىپ كېتىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك ئۆزىنىڭ ئىككى ھەمراسى بىلەن خۇداغا تەۋەككۇل قىلىپ يولغا چۈشۈپتۇ. مۇساپىرچىلىقنىڭ دەردىدە سائىتنى ۋە ئاتا-ئانىسىنى ياد ئېتىپ بۇ بېيىتنى ئوقۇپتۇ:

بىر نىگار ھىجرانى ئىچرە يۈرىگىم قاندۇر يەنە،
زۇلپىنىڭ تارى كەبى ھالىم پەرىشاندۇر يەنە.
كۆنچى دۆلەتتە كۆڭۈل ۋەيرانىسى ئەردى
خاراپ،

ۋاھكى ھالى كۆڭلۈم ئول زارۇ پەرىشاندۇر يەنە.

سەيپۇلمۇلۇك بىر نەچچە كۈن يول يۈرگەندىن كېيىن، دېڭىز قىرغىقىدىكى لارت دىگەن بىر جەزىرىگە يېتىپ بېرىپتۇ. ئۇ جەزىرە سەندەل دەرىخى ئۆسىدىغان، ئالتۇن-كۈمۈش كۆپ چىقىدىغان بىر جاي بولۇپ، ئۇ يەردە چۈمۈلە كۆپ ئىكەن. ئۇ يەرنىڭ چۈمۈلىلىرى ئىتتەك چوڭلۇقتا بولىدىكەن. ئەگەر بىر كىشى سەندەل ۋە ئالتۇن كۈمۈش ئالماقچى بولسا، قوي ئۆلتۈرۈپ گۆشىنى چۈمۈلىلەرگە تاشلاپ بېرىپ، چۈمۈلىلەر گۆش بىلەن بولۇپ قالغاندا، ئىتتىك پالتا ئېلىپ، يۈگرۈك ئاتقا مىنىپ بېرىپ سەندەلنى كېسىۋېلىپ، ناھايىتى تېزلىكتە قېچىپ كەتسە بولىدىكەن. قىش كۈنلىرىدە چۈمۈلىلەر باشقا تەرەپكە كېتىدىكەن. ئۇ جەزىرىدە يەنە زەپەرمۇ كۆپ ئۆسىدىكەن، قۇشلىرىمۇ يوغان بولىدىكەن. سەيپۇلمۇلۇك جەزىرىگە تېخى ئەمدىلا كېلىپ تۇرۇشىغا، كۆزى قىزىل، ئاياقلىرى يېشىل بىر قۇش سەيپۇلمۇلۇك بىلەن ئۇنىڭ ھەمرايىنى كۆتىرىپ ھاۋاغا ئۇچۇپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك ئۆز ھەمرالىرى بىلەن ھاۋانىڭ قەھرىدە گاھ كۆزىنى ئېچىپ، گاھ يۇمۇپ قورققىنىدىن كەلىمە شاھادەت ئوقۇشقا باشلاپتۇ. قۇش ئۇلارنى ئۈچ كۈنلۈكچە يەرگە ئېلىپ بېرىپ، ئۆز ئۇۋىسى بولغان يوغان بىر دەرەخنىڭ تۈۋىدە قويۇپ، ئۆزى يەنە بىر تەرەپكە ئۇچۇپ كېتىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك ئورنىدىن تۇرۇپ قارىسا، نەچچە ئون غۇلاچ كېلىدىغان يوغان بىر ئەژدەرھا ئاغزىدىن ئوت چاچرىتىپ، قۇشنىڭ باللىرىنى يېيىش ئۈچۈن قەست قىلىۋاتقان، قۇشنىڭ باللىرى چۇقۇرۇشۇپ نالە قىلىشىۋاتقان ئىكەن. سەيپۇلمۇلۇكنىڭ قۇشنىڭ باللىرىغا رەھمى كەپتۇ. ئۇ تەڭرىنى ياد ئېتىپ، قولىغا قىلىچ ئېلىپ بىر ئۇرۇشتىلا ئەژدەرھانى ئۆلتۈرۈپتۇ. ئەژدەرھانىڭ تېرىسىدىن ئىككى تاسما تىلىپ بېلىگە باغلىۋاپتۇ. شۇ چاغدا قۇش ئۇچۇپ كېلىپ، باللىرىغا يەم قىلىپ بېرىش ئۈچۈن سەيپۇلمۇلۇكنى ئىككى ھەمرايى بىلەن پارە-پارە قىلماقچى بولغاندا، ئەژدەرھانىڭ ئۆلۈكىگە كۆزى چۈشۈپتۇ. شۇ پەيتتە قۇشنىڭ باللىرى چۇقۇرۇشۇپ:

— ئانا، ئەگەر بۇ ئادەم پەرزەنتى ئەژدەرھانى ئۆلتۈرمىگەن بولسا، بىز ئاللىقاچان تۈگىشىپ كەتكەن بولاتتۇق. بۇ كىشى بىزنىڭ ھاياتىمىزنى ساقلاپ قالدى، — دەپتۇ.

قۇش، باللىرىدىن بۇ سۆزنى ئاڭلاپ سەيپۇلمۇلۇككە زىيان سېلىش نىيىتىدىن يېنىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇكنىڭ ياخشىلىقىغا جاۋابەن دەرھال بىر تولۇمغا سۇ ئېلىپ، سەيپۇلمۇلۇكنى قانىتىغا قىسىپ ئۇچۇپ، دەريالار، ئېگىز تاغلار، چۆل-جەزىرىلەردىن ئۆتۈپ قىرىق كۈنلۈك يەرگە ئاپىرىپ قويۇپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك كېچىسى دەرەخ ئۈستىدە يېتىپ، كۈندۈزى يول مېڭىپ يەنە بەش كۈننى ئۆتكۈزۈپتۇ. چارچاپ ھالىدىن كېتىپ، يەنە يول يۈرۈشكە تاقەت قىلالماپتۇ. ئۇ، ئۆزىنى ئۆلتۈرىۋېلىپ بۇ جاپالاردىن بىر يولى قۇتۇلۇش نىيىتىگە كەپتۇ. لېكىن «ئۆزىنى ئۆلتۈرىۋېلىش مەرتلەرنىڭ ئىشى ئەمەس» دەپ ئويلاپ، يەنە يولغا چۈشۈپتۇ. يەنە بىر نەچچە كۈننى يول يۈرگەندىن كېيىن بىر ئەنجۈرزارلىققا يېتىپ كەپتۇ. ئۇ ئەنجۈرلەردىن يەپ، ئۇ يەردە بىر سائەت ئارام ئاپتۇ ۋە زار-زار يىغلاپ، بۇ بېيىتنى ئوقۇپتۇ:

بولمىغاي ئالەمدە مەندەك بىر پەرىشان ھال كىشى،

بۇلمىغاي مېھنەتتە ھېچكىم مەن كەبى پايمال
كىشى.

ئۇ كېچىسى سەيپۇلمۇلۇك يەنە
دەرەخكە چىقىپ يېتىپ تاڭ ئاتقاندا بايا-
ۋانغا قاراپ يول ئاپتۇ. يەنە بىر نەچچە
كۈن يول يۈرگەندىن كېيىن بىر تاققا يېتىپ
بېرىپتۇ. ئۇ تاغمۇ-تاغ كېزىپ يۈرگەندە
كۆزىگە تاغ ئارىسىدىكى بىر شەھەر كۆرۈ-
نۈپتۇ. ئۇ يۈرۈپ شەھەرنىڭ ئالدىغا يېتىپ
كەپتۇ. قارىسا شەھەرنىڭ دەرۋازىلىرى بېلىق
سۆڭىكىدىن ياسالغان بولۇپ، دەرۋازىدىن
شەھەر ئىچىدىكى بويى ئاسمانغا تاقاشقان
كاتتا ئىمارەتلەر كۆرۈنۈپ تۇرغىدەك. سەي-
پۇلمۇلۇك شەھەرنىڭ ئىچىگە كىرىپ قارىسا
مەنزىرىسى كۆركەم ۋە يېقىملىق ئىكەن.
ئىمارەتلىرى چىرايلىق نەقىشلەنگەن،
ئىچى ئىپار-ئەنبەر ھىدى بىلەن تولغان
گۈزەل شەھەر ئىكەن، لېكىن شەھەردە بىر-
مۇ ئادەم يوق ئىكەن. سەيپۇلمۇلۇك بىر
ئىمارەتنىڭ ئالدىغا كېلىپ قارىسا، دەرۋازى-
سىغا خىلمۇ-خىل ئەرچە ۋە ئايالچە كىيىم-
كېچەكلەر، قىلىچ-قالقانلار، ئۇرۇشتا دۈشمەن-
نىڭ قىلىچ ۋە ئوقلىرىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن
كىيىلىدىغان ساۋۇت ۋە كۆكرەك دالدىلىغۇچ
قاتارلىق ئەسلىھەلەرنىڭ ئېسىقلىق تۇرغانلى-
غىنى كۆرۈپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك ئۇ قۇراللاردىن
بىر قىلىچنى ئېلىپ، خۇداغا تەۋەككۈل قىلىپ
ئۇ ئىمارەتنىڭ ئىچىگە قەدەم تاشلاپتۇ.
ئۇ، ئىمارەت ئىچىدە ئوڭ ۋە سولغا نەزەر
تاشلاپ، ئاجايىپ چىرايلىق نەقىش قىلىنغان
ئۆيلەرنى ۋە ئالتۇن-كۈمۈشلەردىن ياسالغان
سۇپىلارنى، سۇپىلارنىڭ ئۈستىدە تۇرغان،
پۇتلىرىغا ئالتۇندىن ھەل بېرىلگەن تەختلەرنى
كۆرۈپتۇ. ئۇ يەردىكى ئالتۇن قەپەزلەردە
بۇلبۇللار سايرىشىپ تۇرغان، يەنە بىر قىرىق
خانىلىق بىر قەپەزدە خىلمۇ-خىل قۇشلار
سايراپ تۇرغان ئىكەن. سەيپۇلمۇلۇك ئۇ
يەردىن ئۆتۈپ بىر سارايغا كىرىپ قارىسا،
ئۇد ياغىچىدىن ياسالغان، پۇتلىرى ئالتۇندىن
قىلىنغان، ئۈستىگە تۈرلۈك ئېسىل تۆشەكلەر
سېلىنغان بىر تەخت تۇرغان ئىكەن. يەنە
بىر تەرەپتە قاتىرىسىغا سېلىنغان قىرىق
ھوجرا كۆرۈنۈپتۇ. ھوجىلارنىڭ ھەممىسىگە
پەردىلەر تارتىلغان، ئىشىكلىرى لەئلى
جاۋاھىرلاردىن كۆز قويۇپ بېزەلگەن ئىكەن.
سەيپۇلمۇلۇك ھوجىرىدىن-ھوجىرىغا ئۆتۈپ
قاراپ يۈرۈپ، بىر ھوجىرىنىڭ ئىشىگىنىڭ
مەھكەم قۇلۇپلانغانلىغىنى كۆرۈپتۇ. ئىشىك
تۈۋىدە ئالتۇن زەنجىر بىلەن باغلاپ قويۇل-
غان بىر شىرنىڭ ھەيكىلى بار ئىكەن.
سەيپۇلمۇلۇك ئىشىكنىڭ قۇلۇپىنى سۇندۇ-
رۇپ ئىچكىرىگە كىرىپتۇ ۋە ئالتۇن تەختنىڭ
ئۈستىدە ياتقان بىر گۈزەلگە كۆزى چۈشۈپتۇ.
ئۇ گۈزەل قىزنىڭ يۈزى تولۇن ئايغا،
ئاغزى غۇنچىگە، بەللىرى ئەۋرىشىم، ئۆزى
پەرىزاتقا ئوخشاش گۈزەل بولۇپ، ھۆسنى-
رۇخسارىنى كۆرمەي تەرىپىنى ئاڭلىغان كىشى-
مۇ بىتاقەتلىككە چۈشكىدەك دەرىجىدە چىراي-
لىق ئىكەن. ئۇ جانانىنىڭ يۈزىگە پەردە
يېپىلغان بولۇپ گويا ئۆلۈكتەك ياتقان ئى-
كەن. سەيپۇلمۇلۇكنىڭ كۆڭۈل قۇشى ئۇ
جانانىنىڭ زۇلپى تارىغا باغلىنىپ قاپتۇ.
ئۆزىنىڭ ئۇ قىزنىڭ مۇھەببىتىگە مۇپتىلا
بولغانلىقىنى سەزگەن سەيپۇلمۇلۇك «ھەي
كۆڭۈل، بىرنى ئىزدەپ شۇنچە مۇشەققەتلەرنى
تارتىپ تېخى مۇرادىڭغا يەتمەي تۇرۇپ،
يەنە بىرسىنىڭ مۇھەببەت كەمەندىگە ئېلىنىپ
قالغىنىڭ نىمىسى؟» دەپ، ئۆز-ئۆزىگە
مالامەت قىلىشقا مەجبۇر بولۇپتۇ. سەيپۇل-
مۇلۇك ئۇنى ئويغىتىشقا ئۇرۇنغان بولسىمۇ
قىز ئويغانماپتۇ. «بۇ قىز ئۆلگەنمۇ نىمە؟»

دەپ خىيال قىلىپ، بىر ئەينەك ئەپكېلىپ ئۇنىڭ ئاغزىغا تۇتقان ئىكەن، ئەينەكنىڭ نەملەشكەنلىگى بىلىنىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك قىزنى تەخت بىلەن كۆتىرىپ تاشقىرىغا ئېلىپ چىققان ئىكەن، قىز ئورنىدىن تۇرۇپ ئولتۇرۇپتۇ-يۇ، ئۇيان-بۇيانغا قاراپ يەنە بىهوش بوپتۇ. قىز ئۆيگە ئېلىپ كىرىلسە هوشسىزلىنىپ، تالاغا ئېلىپ چىقسا بىرئاز هوشىغا كېلىپ يەنە هوشسىزلىنىپتۇ. بۇ ئىش بىر نەچچە قېتىم تەكرارلانغاندىن كېيىن سەيپۇلمۇلۇك «بۇ قىز مېنى مەسخىرە قىلىۋاتامدۇ ياكى ئۇياتقاندىن شۇنداق قىلىۋاتامدىغاندۇ؟» دەپ ئويلاپتۇ. بىرئازدىن كېيىن قىز ئورنىدىن تۇرۇپ سەيپۇلمۇلۇكنىڭ ئايىغىغا يىقىلىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك ئۇنىڭدىن گەپ سورىسا، قىز يىغلاپتۇ، لېكىن سۆزلىيەلمەپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك تەختنى يەرگە قومۇپ تاشلىغاندىن كېيىن، قىز ئورنىدىن قوپۇپ ئولتۇرۇپ يىغلاپ سۆزلەشكە باشلاپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك ئۇنىڭدىن:

— ئى جەننەتنىڭ هۆرى! سىز قەيەردىن بولىسىز؟ قايسى باغنىڭ گۈلى ۋە قايسى دەريانىڭ بېلىغىسىز؟ — دەپ سورىغان ئىكەن، قىز شۇنداق جاۋاپ بېرىپتۇ:

— ئى يىگىت! مېنىڭ سەرگۈزەشتىم چېچىمدىن تولا، مەن سىزگە قىسقا قىلىپ ئېيتىپ بېرەي، مەن سەرانديپ پادىشاسىنىڭ قىزىمەن. مېنى بۇنىڭدىن ئون ئۈچ يىل بۇرۇن پەرىزاتلار ئېلىپ كېلىپ بەنت قىلغان. بىز ئۈچ ئاچا-سىڭىل ئىدۇق. هەممىشە ئاتىمىزنىڭ چاهار بېغىدىكى گۈلزارلىقتا سۇغا چۈمۈلۈپ ئوينايتتۇق. بىر كۈنى ئاشۇ گۈلزارلىقتا ئويناۋاتساق تويۇقسىز بوران چىقىپ، ئالەمنى قاراڭغۇلۇق باستى. شۇ پەيتتە بىر قۇش پەيدا بولۇپ ئۈچىمىزنىڭ ئارىسىدىن مېنى چاڭگىلىغا ئېلىپ هاۋاغا ئۇچتى، مەن هوشۇمدىن كەتتىم. كۆزۈمنى ئاچسام ئۆزەمنى مۇشۇ جايدا كۆردۈم. شۇ چاغدا بىر يىگىت كېلىپ ماڭا سالام بەردى. مەن كۆرگەن ئۇنداق بەد چىراي غەلىتى مەخلۇقنى باشقا ئىنسان كۆرۈپ باقمىغان بولسا كېرەك، مەن ئۇنى كۆرۈپ قورقتۇم. ئۇ يىگىت: «ئى نازىنىن قورقماڭ، مەن پەرىلەر پادىشاهىنىڭ ئوغلى بولىمەن، سىزگە ئاشىق بولۇپ قېلىپ بۇ يەرگە ئېلىپ كەلدىم. سىزگە ئەمدى ئاتا-ئانىڭىزنى ۋە دىيارىڭىزنى ئۇنتۇشقا توغرا كېلىدۇ. بۇ يەرگە تاكى دەۋرى قىيامەتكىچە ئادەم پەرزەنتىنىڭ قەدىمى يەتمەيدۇ» دەپ مېنى مۇشۇ تەختكە بەنت قىلىپ قويدى، يۈزۈمگە پەردە يېپىپ قويۇپ ئۆزى قايتىپ كەتتى. ئۇ بۇ يەرگە ئايدا پەقەت بىر قېتىملا كېلىدۇ. يۈزۈمنى ئېچىپ دىدارىمنى كۆرۈۋالىدۇ. هەر قېتىم كەلگەندە تائام ۋە شەربەتلەرنى ئېلىپ كېلىدۇ. قايسى گۇنانىڭ شۇملىغىدىن بۇنداق بالاغا قالغانلىغىمنى بىلمەيمەن.

قىز سۆزىنى تۈگىتىپ زار-زار يىغلاپتۇ. سەيپۇلمۇلۇكمۇ ئۆز سەرگۈزەشتىسىنى باشتىن-ئاياق قىزغا بايان قىپتۇ.

— ئى هۆسنۈن ئەهلىنىڭ شاهى، — دەپ سۆز باشلاپتۇ سەيپۇلمۇلۇك، — مەن غېرىپلىق، بىناۋالىق باياۋىنىدا كېزىپ، ئاۋارە بولۇپ ئون نەچچە يىلنى ئۆتكۈزدۈم. هېچبىر ئادەم پەرزەنتى كۆرمىگەن ئاجايىباتلارنى كۆردۈم...

سەيپۇلمۇلۇك قىزغا ئۆزىنىڭ بەدىئۇلجامالغا ئاشىق بولغىنىنى، لەشكەرلىرىنىڭ كېمىدە غەرق بولغانلىغىنى، سائىتتىن جۇدا بولغانلىغىنى... ۋە باشقىلارنى ئېيتىپ بېرىپ زار-زار يىغلاپتۇ، قىزمۇ سەيپۇلمۇلۇكنىڭ

هالىغا ئىچ ئاغرىتىپ، ناله-زار بىلەن كۆز
يېشى قىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك قىزدىن بەدىئۇل-
جامالىنىڭ خەۋىرىنى سورىغان ئىكەن، قىز
بۇلبۇلدەك سايراپ، ئاغزىدىن خەۋەر دۇر-
دانىلىرىنى تۆكۈپ، شۇنداق دەپتۇ:

— ئى سەيپۇلمۇلۇك، مەن سىزگە
گۈلىستانى ئىرەم بىلەن بەدىئۇلجامالنىڭ
خەۋىرىنى يەتكۈزەي، بىلىڭ ۋە ئاگاه بو-
لۇڭكى، بىز ئاچا-سىڭىل ئۈچەيمىز بىركۈنى
ئاتىمىزنىڭ چاهار بېغىغا تاماشا قىلىش
ئۈچۈن بارغان ئىدۇق. ئانىمىز هامىلدار
بولسىمۇ بىز بىلەن بىللە باققا بارغان ئىدى.
باغدا تولغاق تۇتۇپ قېلىپ، بىر قىز تۇغدى.
بىز باغدا يەتتە كۈن تۇرۇپ قالدۇق.
ئانام بىر دەرەخ تۈۋىدە ئولتۇراتتى، ئۇ
ئۆزىگە ئىپار-زەپەرلەرنى هەمرا قىلغان ئىدى،
شۇ ئەسنادا دەرەخ بېشىدىن بىر خوتۇن
چۈشۈپ، ئانامغا سالام قىلدى ۋە: «قورق-
ماڭ، مەن پەرىزات بولىمەن، شەهبال ئىبنى
شاهرۇخنىڭ خوتۇنى بولىمەن، پەرىزاتلارنىڭ
پادىشاهىمەن، مەن سىزنىڭ بېغىڭىزدا تۇغ-
دۇم. هەقتائالا ماڭا بىر پەرزەنت بەردى،
نەچچە كۈندىن بېرى بۇ يەردە تۇرۇپ
سىزنىڭ نازۇ-نېمەتلىرىڭىزدىن بەهرىمەن
بولدۇق» دىدى ۋە ئانامغا بىر خالتا مەرۋا-
يىت بەردى. ئانام ئۇ پەرىگە: «ئى مەلىكە،
قىزىڭىزنى ماڭا بېرىڭ، مەن ئېمىتىپ بېرەي»
دىگەن ئىدى، مەلىكە قوبۇل كۆرۈپ قىزىنى
ئانامنىڭ قېشىدا قويدى، ئانام بوۋاقنى
قولىغا ئېلىپ ئۇنىڭ گۈزەللىكىگە هەيران
قالدى هەم ئۇنىڭ ئاغزىغا ئەمچەك سېلىپ
تۇرۇپ، يۈزىگە يۈزىنى يېقىپ يىغلىدى.
ئاندىن كېيىن مەلىكىگە: «بىر قېتىم كۆرمەك
بىلەن ئۈمىدىمنى ئۈزەلمەيۋاتىمەن، بۇ
قىزىڭىزنى ماڭا بەرسىڭىز، مەن باقسام»
دىۋىدى، مەلىكە: «غەم يىمەڭ، بۇ بوۋاقنى
هەر ئايدا بىر قېتىم قېشىڭىزغا ئەۋەتەي،
بىزنىڭ بۇ يەرگە كەلمىگىمىز ئاسان، ئەگە-
لىڭ مەنمۇ سىزنىڭ قىزىڭىزنى ئېمىتىپ
بېرەي» دىدى. ئانام ناهايىتى خوشال
بولۇپ مەلىكىدىن: «قىزىڭىزنىڭ ئىسمى
نىمە؟» دەپ سورىغان ئىدى، مەلىكە:
«قىزىمغا بەدىئۇلجامال دەپ ئىسىم قويغان»
دەپ جاۋاپ بەردى ۋە خوشلىشىپ غايىپ
بولدى. شۇندىن بېرى بەدىئۇلجامال هەر
ئايدا بىر قېتىم كېلىدۇ. ئاينىڭ يېرىمىنى
ئانامنىڭ قېشىدا ئۆتكۈزۈپ كېتىدۇ. ئۇنىڭ
هۆسنىدىن ئايمۇ خىجىل بولىدۇ. هازىر
دەل ئۇنىڭ كېلىدىغان ۋاقتى بولۇپ قالدى،
دەرىخا! ئەگەر مەن ئانامنىڭ قېشىدا، ئۆز شەهە-
رىمدە بولغىنىمدا ۋە سىز بۇ دىيارلارغا
كېلىپ سەرگەردان بولمىغىنىڭىزدا ئىدى،
مەن سىزگە بەدىئۇلجامالنى كۆرسەتەتتىم،
ئەپسۇسكى هازىر بۇنىڭغا ئىمكانىيەت يوق.

سەيپۇلمۇلۇك قىزدىن بۇ سۆزلەرنى
ئاڭلاپ، ئۇنىڭدىن ناهايىتى كۆپ مىننەتدار
بولۇپتۇ. ئىككى دەرتمەن بىر-بىرىنىڭ
ئەهۋالىغا ئېچىنىپ كۆز يېشى قىلىشىپتۇ.
ئۇنىڭدىن كېيىن ئۇ قىز يەنە سۆزگە ئېغىز
ئېچىپ، خەۋەر دۇردانىلىرىنى سۆز رىشتى-
سىگە مۇنداق تىزىپتۇ:

— بىر كۈنى مەن، مېنى بۇ يەرگە
ئېلىپ كەلگەن پەرى يىگىت بىلەن سۆزلى-
شىپ ئولتۇراتتىم، سۆز ئۈستىدە ئۇ يىگىت:
«ئى جانان، سىز جېنىڭىزنى ماڭا بېرىڭ،
مەنمۇ جېنىمنى سىزگە بېرەي» دىدى. مەن:
«مېنىڭ جېنىمنى نىمە قىلىسىز؟ سىزنىڭ
جېنىڭىز نەدە؟» دەپ سورىدىم. ئۇ غەزەپ-
لىنىپ: «مېنىڭ جېنىمنىڭ نەدىلىگىنى سوراپ
نىمە قىلىسەن؟» دەپ ۋاقىرىدى. مەن

قورقۇپ يىغلاشقا باشلىدىم ۋە «مېنى ئاتا-
ئانامدىن، دىيارىمدىن ئايرىپ بۇ بالاغا
گىرىپتار قىلدىڭ، ئۇنىڭ ئۈستىگە سەن
مېنىڭ غېرىپلىغىمنى ئېتىۋارغا ئالماي، سۆز
سورىسام قاتتىق جاۋاپ بېرەمسەن؟» دىدىم.
پەرى يىگىت قىلغان سۆزىگە پۇشايمان
قىلىپ: «جانانىم، مېنىڭ جېنىمنىڭ نەدىلىگىنى
ساڭا ئېيتىپ بېرەي، ئەگەر ھەركىمدە سۇ-
لايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۈزۈگى بولسا،
ئۈزۈكنى بەھرى مۇھىتقا كۆرسەتسە، بەھرى
مۇھىتنىڭ ئىچىدىن بىر ساندۇق چىقىدۇ. شۇ
ساندۇقنىڭ ئىچىدە بىر كەپتەر بار. مېنىڭ
جېنىم ئاشۇ كەپتەرنىڭ ئىچىدە» دىدى.
مەن ئۇنىڭدىن: «بىزنىڭ تۇرغان يېرىمىز
قەيەر؟» دەپ سورىسام، ئۇ: «جەزىرەئى
ئىسپەندە باش» دەپ جاۋاپ بەردى. مەن
ئۇنىڭدىن: «بۇ يەر بىلەن گۈلىستانى ئىرەم-
نىڭ ئارىلىغى قانچىلىك؟» دەپ سورىغان
ئىدىم، ئۇ: «پەرىلەر بىر ئايدا بارالايدۇ،
ئادىمىزات بىر يىلدا بارالايدۇ، بۇ يەر
بىلەن گۈلىستانى ئىرەمنىڭ ئارىلىغىدا
چوڭ-چوڭ دەريالار، ئېگىز تاغلار كۆپ،
يوللىرى خەتەرلىك، ئادەم ئەۋلادىنىڭ ئۇ
يەرگە بارمىغى ناھايىتى مۇشكۈل» دىدى.
مەن يەنە: «ئەگەر ئۇ كەپتەرنى بىر كىشى
تۇتۇپ ئۆلتۈرسە سىز ھەقىقەتەن ئۆلەمسىز؟»
دەپ سورىسام، ئۇ: «ئۆلىمەن» دىدى. مەن
ئۇ گەپكە ھەيران بولغىنىمدا ئۇ ماڭا قاراپ
كۈلگىنىچە تۇردى. ئاندىن كېيىن ئۇ مېنى
تەختىكە بەنت قىلىپ قويۇپ، ئۆزى كەتمەك-
چى بولدى، مەن ئۇنىڭدىن نەگە بارىدىغان-
لىغىنى سورىسام، ئۇ: «خۇدا پەرمان قىلغان
يەرگە» دەپ، ئۆزىنىڭ بارىدىغان جايىنى
يوشۇردى.

قىزدىن بەدىئۇلجامالنىڭ خەۋىرىنى
ئاڭلىغان سەيپۇلمۇلۇك چەكسىز خۇرسەن
بولۇپ:

— ئى ئاي يۈزلۈك، سۇمبۇل چاچلىق،
پەيۋەستە قاشلىق، قارا خاللىق، شېكەر
سۆزلۈك جانان! ئى مېھرىبانىم! مەندە سۇ-
لايمان ئەلايھىسسالامنىڭ ئۈزۈگى بار، —
دەپتۇ.

بۇنى ئاڭلىغان قىز كۆپ سۆيۈنۈپتۇ.
شۇ زامان ئىككىيلەن بىرلىكتە دەريا بويىغا
بېرىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك تاھارەت ئېلىپ ئىككى
رەكەت شۈكرانە نامىزى ئوقۇپتۇ ۋە سەج-
دىگە باش قويۇپ، تەڭرى تائالادىن ئۆز
مۇشكۈلىنىڭ ئاسان بولۇشىنى تىلەپ، ئۈزۈك-
نى دەرياغا كۆرسىتىپتۇ. بىر پەستە دەريا
ئىچىدىن بىر ساندۇق چىقىپتۇ. ئۇلار سان-
دۇقنى كۆتىرىپ ئۆيگە ئېلىپ كېلىپ، ئىشىك-
نى مەھكەم تاقاپ ساندۇقنى ئېچىپ، كەپ-
تەرنىڭ بوينىنى ئۈزۈپ تاشلاپتۇ. بىر سا-
ئەت ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن، تاغدەك
يوغان بىر نەرسە ئۇلارنىڭ ئالدىغا كېلىپ
يىقىلىپلا قايتا مىدىرلىماپتۇ. دىمەك، پەرى
يىگىت ئۆلۈپتۇ. شۇ ھامان ھاۋا بۇزۇلۇپ،
ئاۋال چاڭ-توزاڭ، قارا بوران پەيدا بو-
لۇپ ئالەمنى قاراڭغۇلۇق بېسىپتۇ. ئۈچ كۈن-
گىچە ئاسماندىن قان يېغىپتۇ. قىز بىلەن
سەيپۇلمۇلۇك بۇ ھادىسىدىن قورقۇپ، بۇ يەر-
دىن تېزلىكتە كېتىشنىڭ مەسلىھەتىنى قىلى-
شىپ، سال باغلاپ، سالغا لەئلى ياقۇت،
مەرۋايىتقا ئوخشاش جاۋاھىراتلارنى سېلىپ
خۇداغا تەۋەككۈل قىلىپ، سال بىلەن دەر-
ياغا چۈشۈپ يولغا چىقىشىپتۇ. ئېلىۋالغان
خورمىلىرى بىلەن ئوزۇقلىنىپتۇ. دەريادا
گاھى بوران چىقىپ، سالنى تېزلىكتە ھەي-
دەپ بەش-ئالتە كۈنلۈك يەرگە بىر كۈندە
ئاپىرىپ قويىدىغان ۋاقىتلارمۇ بوپتۇ. شۇنداق

مېڭىسپ، ئۇزۇقلۇغى تۈگەپ تۇرۇشىغا بىر جەزىرىگە ئۇلۇشۇپتۇ. ئۇلار جەزىرىگە چىقىپ ھەرخىل مىۋىلەردىن يەپ، نۇرغۇن مىۋە يىغىپ، يەنە يولغا چۈشۈپتۇ. ئۈچ ئاي يول ماڭغان بولسىمۇ قۇرۇقلۇققا چىقالماپتۇ. بىر كۈنى سەيپۇلمۇلۇك ئۇخلاپ قېلىپ، سالنى قىز ھەيدەپ كېتىۋاتقاندا دەريا ئىچىدىن يوغان بىر لەھەڭ چىقىپ، سالغا ئېغىز ئېچىپ ئۇلارنى غەرق قىلماقچى بوپتۇ. قىز سەيپۇلمۇلۇكنى ئويغاتقان ئىكەن، ئۇ ئويغىنىپلا قولىغا قىلىچ ئېلىپ بىر ئۇرۇشتىلا لەھەڭنى ئىككى پارە قىلىۋېتىپتۇ.

ئۇلار يەنە بىر نەچچە كۈن يول يۈرگەندىن كېيىن يەنە بىر جەزىرىگە يېتىپ چىقىپتۇ. بۇ جەزىرىدە ھەرخىل مىۋىلەر بار ئىكەن، ئۇلار مىۋىلەردىن يەپ قوسىغىنى تۇرۇشىغا، بۇ جەزىرىگە بىر بۆلۈك سودىگەرلەر يېتىپ كەپتۇ، ئۇلار سودىگەرلەر بىلەن كۆرۈشۈپ، ئۇلارنىڭ شەھرى ۋاستىدىن سەراندىپقا كېتىپ بارغان سودىگەرلەر ئىكەنلىگىنى، شەھرى ۋاستىدىن سەراندىپقا ئۈچ ئايدا يېتىپ بارغىلى بولىدىغانلىغىنى، ۋاستە شەھرىنىڭ بۇ يەرگە يېقىن ئىكەنلىگىنى، شەھرى ۋاستىگە تاجىلمەلىك ئىسىملىك بىر كىشىنىڭ پادىشا ئىكەنلىگىنى ئۇقۇپ سۆيۈنۈپتۇ. چۈنكى قىزنىڭ ئېيتىشىچە شەھرى ۋاستىنىڭ پادىشاسى تاجىلمەلىك ئۇنىڭ ئاتىسى بىلەن بىر تۇققان ئىكەن. شۇ سەۋەپتىن ئۇلار شەھرى ۋاستىگە بارماقچى بولۇپ، يولغا راۋان بولۇپتۇ. بىر نەچچە كۈن يول يۈرگەندىن كېيىن شەھرى ۋاستىگە يېتىپ بېرىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك قىزنى بىر يەردە قويۇپ، ئۆزى تاجىلمەلىكنىڭ ئوردىسىغا بېرىپتۇ. تاجىلمەلىك ئاتلىنىپ چىقىۋاتقان ئىكەن، سەيپۇلمۇلۇك ئۇنىڭ ئۇدۇلىغا كېلىپ سالام بېرىپتۇ. تاجىلمەلىكنىڭ كۆزى سەيپۇلمۇلۇككە چۈشۈپ:

— ئى يىگىت، مۇساپىردەك كۆرۈنىسىز، قەيەردىن بولىسىز؟ — دەپ سوراپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك:

— كەمىنە مۇساپىر غېرىپلىرى مىسىر شەھرىدىن بولىمەن، ئەگەر بېشىمدىن ئۆتكەن ۋەقەلەرنى بايان قىلسام، سۆز ئۇزۇرۇپ كېتىپ جاناپلىرىغا مالاللىق يەتكۈزۈپ قويۇشۇم مۈمكىن، — دەپ جاۋاپ بېرىپتۇ. شۇنداقتىمۇ سۆزىگە ئۆزىنىڭ غېرىپلىق ۋە سەرگەردانلىق تارتىۋاتقانلىغىغا توپ-توغرا ئون ئۈچ يىل بولغانلىغىنى قىستۇرۇپ قويۇپتۇ. بۇ سۆزنى ئاڭلىغان پادىشا پەردىشانلىق بىلەن: ١

— مېنىڭ ئاغامنىڭ مەلىكەيى ھۆسن ئىسىملىك بىر قىزىنىڭمۇ غايىپ بولغىنىغا ئون ئۈچ يىل بولدى، ھېچ بىر جايدىن خەۋىرى بولمىدى، — دېگەن ئىكەن، سەيپۇلمۇلۇك:

— ئى پادىشاھى ئالەم! ئەگەر جاناپلىرىدىن رۇخسەت بولسا، مەلىكەيى ھۆسننى ھوزۇرلىرىغا ئېلىپ كەلسەم، — دەپتۇ. تاجىلمەلىك مەلىكەيى ھۆسندىن خەۋەر تاپقىنىغا ناھايىتى سۆيۈنۈپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك پادىشانى ئەگەشتۈرۈپ، مەلىكەيى ھۆسن بار يەرگە ئېلىپ بېرىپتۇ. پادىشا مەلىكەيى ھۆسننى كۆرۈپلا ئاتتىن ئۆزىنى تاشلاپ يىغلىشىپ كۆرۈشۈپتۇ. تاجىلمەلىك دەرھال ئۆز ئاغىسى سەراندىپ پادىشاھىغا خەۋەر ماڭدۇرۇۋېتىپ، مەپە كەلتۈرۈپ مەلىكەيى ھۆسننى ئولتۇرغۇزۇپ، ئىززەت ۋە ھۆرمەت بىلەن ئۆز ئوردىسىغا ئېلىپ كەپتۇ. سەيپۇلمۇلۇكنى ئىراق ئارغىمىغىغا مىندۇرۇپ ئىززەت بىلەن شەھەرگە ئېلىپ كىرىپتۇ ۋە

ئۇنىڭغا شاھانە كىيىم - كېچەكلەرنى تەق-
دىم قىلىپ، زىياپەت بېرىپتۇ.

تاجىلبەلىك مەلىكەيى ھۆسنىنىڭ تېپىلغى-
نىغا خۇرسەن بولۇپ، پۈتۈن مەملىكەت بويىچە
ھېيت قىلىشنى جاكالاپتۇ ۋە ئۆزى ئۇن
يەتتە كۈنگىچە شاھانە زىياپەتلەرنى ئۆتكۈ-
زۈپتۇ. تاجىلبەلىك سەيپۇلمۇلۇكنى ھوزۇرىغا
چاقىرىپ، ھال - ئەھۋال سوراپ تۇرۇپتۇ.
سەيپۇلمۇلۇك ئۆزبېشىدىن ئۆتكۈزگەن ۋەقە-
لەرنى، تارتقان مېھنەت - مۇشەققەتلىرىنى
بىرمۇ - بىر بايان قىپتۇ،

زىياپەت كۈنلىرى ئاخىرلاشقاندا تاجىل-
مەلىك يول تەييارلىقلىرىنى پۈتتۈرۈپ،
مەلىكەيى ھۆسن بىلەن سەيپۇلمۇلۇكنى
ئېلىپ، ئاغىسىنىڭ قېشىغا
سەراندىپ شەھرىگە قاراپ يولغا چىقىپتۇ.
مەنزىللەرنى كېزىپ، بىر ئاي دىگەندە سە-
راندىن شەھرىگە يېتىپ كەپتۇ. سەراندىپ
پادىشاھى قىزى مەلىكەيى ھۆسن بىلەن
كۆرۈشۈپ شاتلىقتا چۆمۈلۈپتۇ. ئۇ قىزى
بىلەن سالامەت كۆرۈشكەنلىكىنىڭ شەرىپىگە
خەيرى - ئېھسانلارنى قىپتۇ. بىر نەچچە كۈن-
گىچە ئەيشى - ئىشرەت بىلەن ئۆتۈشۈپتۇ، ئان-
دىن مەلىكەيى ھۆسن بېشىدىن ئۆتكەن
سەرگۈزەشتىلىرىنى ئاتىسىغا بىرمۇ - بىر بايان
قىلىپ مۇنداق دەپتۇ:

— ئى ئۇلۇغۋار ئاتا! مېنى پەرىنىڭ
قولىدىن سەيپۇلمۇلۇك ئاجرىتىپ ئالدى، ئۇ
ئەگەر پەرىنىڭ جېنىنى بەھرى مۇھىتتىن
چىقىرىپ ئۆلتۈرمىگەن بولسا، مەن پەرىدىن
قۇتۇلالماس ئىدىم، ئەگەر ئۇ بىز دەرىيادا
سال بىلەن كېتىۋاتقاندا لەھەڭنى ئۆلتۈرمە-
گەن بولسا، مەن لەھەڭگە يەم بولغان بولار
ئىدىم.

مەلىكەيى ھۆسن يەنە سەيپۇلمۇ-
لۇكنىڭ بىھساپ لەشكەرلىرىنىڭ دەرىيادا
غەرق بولۇپ كەتكەنلىگىنى ۋە ئۇنىڭ ئۇن
ئۈچ يىلدىن بېرى غېرىپلىق، سەرگەردان-
لىقتا يۈرۈپ ناھايىتى كۆپ مېھنەت - مۇ-
شەققەتلەرنى تارتقانلىغىنى سۆزلەپ بېرىپتۇ.

سەراندىپ پادىشاھى قىزىدىن سەي-
پۇلمۇلۇكنىڭ قىلغان ياخشىلىقلىرىنى ئاڭلاپ،
ئۇنى چاقىرتىپ:

— ئى يىگىت، سىز مېنىڭ قىزىمنىڭ
قۇتۇلۇشىغا سەۋەپچى بوپسىز، بىز ئاتا - بالا
دىدار كۆرۈشۈش ئىمكانىيىتىگە مۇيەسسەر
بولدۇق. بىز سىزدىن مىننەتدارمىز، ئەگەر
خۇدايى تائالا سالامەت قىلسا، سىزنى مۇرا-
دىڭىزغا يەتكۈزۈش ئۈچۈن سەئى قىلغۇ-
مىزدۇر، — دەپ ۋەدە بېرىپتۇ.

پادىشانىڭ مەلىكىسى قىزى مەلىكەيى ھۆ-
سن بىلەن مۇلاقات بولۇپ، كۆز يېشى قىلىشىپتۇ
ۋە قىزىنىڭ كەچۈرمىشلىرىنى سوراپتۇ. مەلى-
كەيى ھۆسن ئانىسىغا ئۆز بېشىدىن ئۆتكەن
كۆلپەتلىك كۈنلەرنى بىرمۇ - بىر بايان قىلىپ
بېرىپتۇ. مەلىكە بىر تەرەپتىن قىزىنىڭ بې-
شىدىن ئۆتكەن ئېغىر كۈنلەرگە ئېچىنىپ
قايغۇرغان بولسا، يەنە بىر تەرەپتىن قىزى
بىلەن سالامەت دىدار كۆرۈشكەنلىگىگە شات-
لىنىپ خۇدايى تائالاغا شۈكرى ئېيتىپتۇ.
غېرىپ - مىسكىنلەرگە كۆپ نەزىر ۋە سەدىقە
بېرىپتۇ.

سەراندىپ پادىشاھى سەيپۇلمۇلۇككە
تولا ئىززەت - ئىكرام كۆرسىتىپ ئالتۇن تەخت
ۋە كۈمۈش كۇرسىلاردىن ئورۇن بېرىپتۇ.
ئۇنىڭغا بىر نەچچە شەھەرنىڭ ھاكىملىرىنى
بېرىپتۇ. لېكىن سەيپۇلمۇلۇك سائىتىنى ياد
ئېتىپ دائىم يىغلايدىكەن.

سەراندىپ پادىشاھىنىڭ كۆڭلىگە سەي-
پۇلمۇلۇك شۇنداق يېقىپ قاپتۇكى، پادىشا

سەيپۇلمۇلۇكتىن بىر سائەت ئايرىلىشقا تاقەت قىلالمايدىكەن، ئۇنى دائىم ئۆزى بىلەن شىكارغا بىللە ئېلىپ بارىدىكەن، كېچىلىرى بىر ئۆيدە ياتىدىكەن.

بىر كۈنى سەيپۇلمۇلۇك مەلىكەيى ھۆسنىدىن بەدىئۇلجامالنىڭ يەنە قاچان كېلىدىغانلىغىنى سورىغان ئىكەن، مەلىكەيى ھۆسن «توققۇز كۈندىن كېيىن كېلىدىغانلىغى»دىن خەۋەر بېرىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك بەدىئۇلجامالنىڭ كېلىشىنى تاقەتسىزلىك بىلەن كۈتۈپ، تۆۋەندىكى بېيىتنى ئوقۇپ يىغلاپتۇ:

ياخشى ئىدى شەھسۇۋارىم كەلسە مەيدان ساردىن،
كىرىپىگىم بىرلە سۈپۈرسەم چاڭنى، ئاي رۇخساردىن،

كۈنلەرنىڭ بىرىدە پادىشا سەيپۇلمۇلۇك بىلەن شىكارغا چىقماقچى بولۇپ، شەھەر كوچىلىرىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقىنىدا، ئۆشنىسىگە بىر كونا چاپاننى ئارتقان، قولىغا ھاسا تۇتقان، يالاڭ ئاياق، سېرىق چىراي، چاچلىرى ئۆسۈپ قېشىنى ياپقان، تامغا يۆلىنىپ ئولتۇرغان بىر ئادەم سەيپۇلمۇلۇكنىڭ دىققىتىنى قوزغاپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك كىشىلەرنىڭ ئۇنىڭغا ئۇششاق پۇللارنى يىغىش قىلىپ، سەدىقە بېرىۋاتقانلىغىنى كۆرۈپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك ئۇنى سائىتقا ئوخشاتقان بولسىمۇ جەزم قىلىپ تونۇيالماپتۇ. چۈنكى ئۇلارنىڭ بىر-بىرىدىن ئايرىلغىنىغا ئون ئۈچ يىل بولغان ئىكەن. سەيپۇلمۇلۇك يېنىدىكى بىر كىشىگە: «بۇ كىشىنى ئۆيگە ئېلىپ بېرىپ، مەن شىكاردىن قايتقىچە ساقلىغىن» دەپ بۇيرۇپتۇ، ئۆزى شاھ بىلەن بىللە شىكارغا يۈرۈپ كېتىپتۇ. ئۇكشى سائىتنى «گۇناكار ئوخشايدۇ» دەپ گۇمان قىلىپ، زىندانغا ئەۋەتىۋېتىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك شىكاردىن قايتىپ كېلىپ، كۆڭۈل ئېچىش بىلەن بولۇپ كېتىپ، سائىتنى ئۇنتۇپ قاپتۇ. سائىت ئۈچ كۈنگىچە زىنداندا سولاقلىق تۇرۇپتۇ. كېيىن بۇ ئىش سەيپۇلمۇلۇكنىڭ يادىغا يېتىپ: «مەن بىر نەچچە كۈن ئىلگىرى ساقلاپ قويۇڭلار دەپ بۇيرىغان ئادەمنى ئېلىپ كېلىڭلار» دىگەن ئىكەن، سائىتنى ئېلىپ كېلىشىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك سائىت بىلەن ئۆزئارا سۆزلەشكەندىن كېيىن، ئۆز دوستى ۋەزىرزادە سائىتنى تونۇپ ھاياجانلىنىپ ھۇشىدىن كېتىپتۇ. خىزمەتكارلار بولسا سائىتنى «بۇ ئادەم ئەسلىدە شاھزادىنىڭ دۈشمىنى ئىكەن، شاھزادە ئۆزىنىڭ بۇ يامان دۈشمىنىنى كۆرۈپ غەزەپلەنگەنلىكتىن ھۇشىدىن كەتتى» دەپ ئويلاپ، سائىتنى ئۇرۇپ، قوغلاپ چىقىرىۋېتىپتۇ. سائىت قېچىپ چىقىپ بىر خارابىلىققا بېرىپ يۇشۇرۇنۇپتۇ. خىزمەتكارلار سەيپۇلمۇلۇكنى گۈلاپ، سىركە، بادام يېغى قاتارلىق دورىلار بىلەن ھۇشىغا كەلتۈرۈشۈپتۇ. ئۇ ھۇشىغا كېلىپلا خىزمەتكارلاردىن سائىتنى سوراپ، بولغان ۋەقەدىن ۋاقىپ بولۇپ:

— ئەي مۇسۇلمانلار! ئۇ مېنىڭ دۈشمىنىم ئەمەس بەلكى مەن ئىزدەپ تاپالماي يۈرگەن بىر ئېزىز دوستۇم ئىدى، ئۇنى نىمە ئۈچۈن قوغلاپ چىقاردىڭلار! ئەمدى ئۇنى ئىزدەپ تېپىڭلار،— دەپ بۇيرۇپتۇ.

نەۋكەرلەر چىقىپ ئىزدىگەن بولسىمۇ سائىتنى تاپالماپتۇ. ئاخىرى «سائىتنى تېپىپ بەرگەن كىشىگە مىڭ مىسقال ئالتۇن مۇكاپات بېرىشى» جاكالانغاندىن كېيىن، كىشىلەر ئۇنى ئىزدەپ، بىر ۋەيرانىلىق ئىچىدىن تېپىپ سەيپۇلمۇلۇكنىڭ ئالدىغا كەلتۈرۈشۈپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك سائىتقا ئۆزىنىڭ سەيپۇلمۇلۇك ئىكەنلىگىنى ئېيتىپ، ئۇنى ئۆز قۇچىغىغا تارتىپتۇ. سائىتمۇ سەيپۇلمۇلۇكنى تونۇپ

هۇشدىن كېتىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك ئۇنىڭ يۈ-
زىگە گۇلاپ سېپىپ ئۇنى هۇشىغا كەلتۈرۈپتۇ
ۋە هامىمىغا ئەۋەتىپ يۇيۇندۇرۇپ، يېڭى
كىيىم-كېچەك كەيدۇرۈپتۇ. ئاندىن كېيىن
ئالدىغا تائام كەلتۈرۈپ مېهمان قىپتۇ.
پادىشا بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ سائىتنى كۆرگىلى
كەپتۇ. سائىت پادىشانىڭ ئالدىغا چىقىپ
تازىم بىجا كەلتۈرۈپتۇ. پادىشا ئۇلارغا
بىر نەچچە كۈنگىچە كاتتا زىياپەت قىلىپ
بېرىپ كۈتۈۋاپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك سائىتتىن:
— نەچچە يىلدىن بېرى بېشىڭدىن
كەچۈرگەن ۋەقەلەرنى ئېيتىپ بەرسەڭ، پا-
دىشاهىمىز باشلىق هەممەيلەن ئاڭلىساق، —
دەپ ئىلتىماس قىپتۇ.
سائىت بۇ ئىلتىماسنى قوبۇل كۆرۈپ،
تۇتىدەك تىللىرىدىن سۆز شېكەرلىرىنى
تۆكۈپ، مۇنداق هىكايە باشلاپتۇ:

سائىت ئېيتقان هىكايە

— ئى شاهزادە! مەن سىزدىن جۇدا
بولۇپ، دەريادا بىر پارچە تاختاينىڭ ئۈس-
تىدە قېلىپ قىرىق كۈن ئاققاندىن كېيىن
هاۋا ئېچىلدى. بىر جەزىرىگە چىقتىم، بۇ-
جەزىرىدە مېۋىلەر كۆپ ئىكەن، ئاچ بولغان-
لىغىمدىن ئۇ مېۋىلەردىن يەپ تويدۇم. تەڭرىگە
شۈكرىلەرنى بىجا كەلتۈرۈپ بىر نەچچە كۈننى
شۇ جەزىرىدە ئۆتكۈزدۈم. لېكىن ئۇ يەردە
ئىلان كۆپ بولغانلىغى ئۈچۈن، تۇرۇشقا
مۈمكىن بولمىدى. مېۋىلەردىن يىغىپ تاختاي-
غا سالدىم-دە، يەنە دەرياغا چۈشۈپ ئېقىشقا
باشلىدىم. دەريا مەۋج ئۇرۇپ ئاقاتتى. هەر
بىر كۈننى مىڭ غەم-ئەندىشە بىلەن ئۆت-
كۈزۈشكە توغرا كېلەتتى. شۇ تەرىقىدە
دەريادا بىر ئاي ئېقىپ يۈرۈپ يەنە بىر
جەزىرىگە ئۇلاشتىم. بۇ جەزىرىمۇ ئاۋالقى
جەزىرىگە ئوخشاش مېۋىلىرى مول بىر جاي
ئىكەن. مېۋىلەردىن يەپ تويدۇم. دەريا ۋە
جەزىرىدىن باشقا يەرگە چىقالمىدىم. بىر
كۈنى بىر جەزىرىدە بەدخۇي، بەتبەشىرە،
باشلىرى توڭگۇزنىڭ بېشىغا، پۇت-قوللىرى
ئادەمگە ئوخشايدىغان زەڭگىلەرنىڭ قولىغا
چۈشۈپ قالدىم. ئۇلار مېنى جانىۋار چاغلاپ
قەپەزگە سالدى ۋە مېنىڭ ئوزۇقلۇغۇم ئۈ-
چۈن ئوت-گىيالارنى تاشلاپ بەردى، مەن
قەپەزدە ئۆز ئەهۋالىمغا يىغلىسام، ئۇلار
كۈلۈشۈپ، باشلىرىنى ئىرغىتىشىپ «ياخشى
جانىۋار ئىكەن» دېيىشەتتى. بارغان يەر-
لىرىگە مېنى قەپەز بىلەن كۆتىرىپ بىللە
ئېلىپ باراتتى. ماڭا قاراپ، زوقلىنىپ تاماشا
قىلاتتى. بىر كۈنى زەڭگىلەر مېنىڭ خور-
ما يېگىنىمنى كۆرۈپ هەيران بولۇشتى
ۋە ماڭا خورما بېرىشكە باشلىدى. مەن ئۇ
ۋەهشى زەڭگىلەرنىڭ قولىدا ناهايىتى قىينال-
دىم. بىر كۈنى ئۇلار مېنى ئۆزى بىلەن
بىللە دەريا بويىغا ئېلىپ باردى. زەڭگىلەر
تاماشىغا مەشغۇل بولغان پۇرسەتتىن پايدىلى-
نىپ، ئۆزەمنى قەپەزدىن بوشاتتىم، بۇ چاغ-
دا زەڭگىلەر تاماشا بىلەن بولۇپ كېتىپ
مەندىن يىراقلىشىپ قالغان ئىدى. مەن
ئۆزەمنى بىر تاختاي بىلەن سۇغا تاشلىدىم.
سۇ ئۈستىدە ئوقيانىڭ ئوقىدەك تېزلىكتە
مېڭىپ، بەش كېچە-كۈندۈز دېگەندە يەنە
بىر جەزىرىگە يېتىپ باردىم. لېكىن «بىر
بالادىن قۇتۇلۇپ، مىڭ بىر بالاغا تۇتۇلدۇم»
دېگەندەك، بۇ جەزىرىدىمۇ ئادەمخور زەڭ-

گىلەرگە تۇتۇلۇپ قالدىم. ئۇلار مېنى: «بۇ
تېخى ئۇرۇق ئىكەن، سەمىرتىپ يەيلى»
دېيىشىپ، بىر خۇمغا سېلىپ يېيىشىگە
كۈنجۈت يېغى بىلەن شېكەر بېرىشكە باشلىدى.
ئارىلاپ بادام، پىستە ۋە شەربەتلەرنىمۇ
بېرەتتى. مەن زەڭگىلەرنىڭ قولىدا شۇ
تەرىقىدە بودالماقتا ئىدىم. ئۇلار مېنى خۇمدا
ئۈچ ئاي ساقلىغاندىن كېيىن، پادىشاسىنىڭ
ئالدىغا تۆھپە قىلىپ ئېلىپ بارماقچى بولۇشـ
تى. مېنى كېمىگە سېلىپ ئۆزلىرى بىلەن
بىللە ئېلىپ ماڭدى. بىز دەريادا كېتىۋاتاتتۇق.
كېمە شامال بىلەن ماڭىدىغان يەلكەنلىك
كېمە ئىدى، لېكىن بىر ئايغىچە شامال
چىقماي، كېمە دەريا يۈزىدە بىر ئىزدا
چۆگىلەپ يۈرۈۋەردى. بىر كۈنى تۇيۇقسىز
بوران پەيدا بولۇپ، دەريا دولقۇنلاشقا باشـ
لىدى. ئالەمنى قاراڭغۇلۇق باستى. بۇ قاراڭـ
غۇلۇق قىرىق كۈن داۋام قىلدى. كېمە
مېڭىۋەردى، قىرىق كۈندىن كېيىن بوران
پەسىيىپ هاۋا ئېچىلدى. زەڭگىلەر يولدىن
ئېزىپ باشقا بىر جايغا كېلىپ قالغانلىقلىـ
رىنى سېزىشىپ، ئالدىراشلىق بىلەن كېمىنى
تارتىپ دەريانىڭ لېۋىگە ئېلىپ كەلدى. دەل
شۇ چاغدا دەريانىڭ لېۋىدە بىر مۇنچە
ئادەملەر پەيدا بولۇپ، زەڭگىلەرنى تۇتقۇن
قىلدى. ئۇ ئادەملەر زەڭگىلەرنىڭ ئىچىدە
مېنىڭمۇ بار ئىكەنلىكىمنى كۆرۈپ هەيران
قالدى ۋە مېنى ئۆز ئۆيلىرىگە ئېلىپ
بېرىپ ئەھۋال سورىدى. مەن بېشىمدىن
ئۆتكەن ۋەقەلەرنى ئۇلارغا هېكايە قىلىپ
بەرگىنىمدە، ئۇلار هەيران قېلىشتى. مەن
بىر نەچچە كۈن ئادەملەر ئارىسىدا يۈرـ
دۈم. شۇ ئەسنادا بۇ شەھەرگە كېتىۋاتقان
سودىگەرلەر بىلەن تونۇشۇپ، ئۇلارغا قوـ
شۇلۇپ يولغا چىقتىم. بۇ شەھەرگە كېلىپ
سەرگەردان بولۇپ يۈرگىنىمگە
ئۈچ كۈن بولغان ئىدى، سىزگە
يولۇقتۇم. ئەلھەمدۇلىللا هەممە تارتقان
رەنجۇ-مۇشەققەتلىرىم زايە بولمىدى،
دىدارىڭىزغا مۇشەررەپ بولدۇم.

سائىت هېكايىسىنى تۈگىتىپتۇ.

ئۇلار ئۇزۇن يىللىق جۇدالىق دەرتـ
ئەلەمدىن قۇتۇلۇپ، دىدار كۆرۈشكەنلىكى
ئۈچۈن تەڭرى تائالاغا شۈكرى قىلىپ
خۇشال-خورام بولۇشۇپتۇ. سائىت سەيپۇلـ
مۇلۈكتىن:

— گۈلىستانى ئېرەم ۋە بەدىئۇلجاـ
مالدىن خەۋەر تاپتىڭىزمۇ؟— دەپ سورىغان
ئىكەن، سەيپۇلمۇلۈك:

— خەۋەر تاپتىم، بەدىئۇلجامال يەنە
ئۈچ كۈندىن كېيىن كېلەرمىش، خۇدادىن
ئۈمىدىم باركى، ئۇنىڭ ۋىسالىغا يېتىشكەيـ
مەن،— دەپ جاۋاپ بېرىپتۇ.

سائىت تەڭرى تائالاغا شۈكرىلەرنى
ئېيتىپتۇ.

مەلىكەيى هۆسىننىڭ سەيپۇلمۇلۈككە
بەدىئۇلجامالنى كۆرسىتىشكە ۋەدە قىلغانلىقىـ
نى يۇقۇرىدا ئېيتىپ ئۆتكەن ئىدۇق.
سەيپۇلمۇلۈك مەلىكىنىڭ تاپشۇرۇغى بىلەن
چاهار باغنىڭ ئىچىدە چېدىر تىكىپ،
بەدىئۇلجامالنى كۆرۈش ئىشتىياقىدا مۇنتەـ
زىر بولۇپ ئولتۇرۇپتۇ. سائىتمۇ ئۇنىڭغا
هەمرا بولۇپ ئولتۇرۇپتۇ. مەلىكە ۋە مەلىـ
كەيى هۆسن بىرلىكتە چاهار باغدا بەدىئۇلـ
جامالنىڭ يولىغا قاراپ ئىنتىزارلىق بىلەن
ئولتۇرۇشقىنىدا بىردىن هاۋا قىزىپ ئىپارـ
زەپەر، سۇنبۇلغا ئوخشاش خۇشبۇي نەرسىـ
لەرنىڭ هىدى پەيدا بولۇپ، باغنى خۇشـ
بۇي قىلىۋېتىپتۇ. ئارقىدىن بىرمۇنچە دىۋە،
پەرىلەرنىڭ هەمرالىقىدا بەدىئۇلجامال

چاھار باققا كىلىپ چۈشۈپتۇ. ئىككى مەلىكە ئۇلار بىر-بىردىن ھال-ئەھۋال سوراشقاندىن كېيىن، بەدىئۇلجامال مەلىكەيى ھۆسنگە قاراپ ئۇنىڭدىن ئۆز سەرگۈزەشتىلىرىنى ئېيتىپ بېرىشنى تەلەپ قىپتۇ. مەلىكەيى ھۆسن:

—مېنى پەرىلەر ئېلىپ قېچىپ جەزىرەئى ئىسپەندە باش دىگەن ئارالدا بەنت قىلغان ئىدى، ھەقتا ئاللانىڭ ئىنايىتى بىلەن بىر يىگىتنىڭ قەدىمى يېتىپ، شۇ يىگىتنىڭ ياردىمى بىلەن بەنتتىن خالاس بولدۇم. مەن بېشىمدىن ئۆتكەن ۋەقەلەرنى سىزگە كېيىنرەك تەپسىلى سۆزلەپ بېرەيمەن، يۈرۈڭ، ھازىر باغنى سەيلە قىلايلى،—دەپ بەدىئۇلجامالنى باغنى سەيلە قىلىشقا ئېلىپ مېڭىپتۇ.

ئۇلار سەيلە قىلا-قىلا سەيپۇلمۇلۇك بىلەن سائىت ئورۇنلاشقان چېدىرغا يېتىپ كەپتۇ. بەدىئۇلجامالنىڭ قۇلىغىغا بىر چىرايلىق ئاۋاز ئاڭلىنىپتۇ.

بەدىئۇلجامال:

—بۇ نىمە ئاۋاز؟—دەپ سوراپتۇ.

—بۇ، مەن سىزگە ئېيتقان ھېلىقى يىگىتنىڭ ئاۋازى،—دەپ جاۋاپ بېرىپتۇ، مەلىكە ھۆسن.

بەدىئۇلجامال:

—قېنى كۆرەيلى، قانداق ئادەم ئىكىن؟—دەپ چېدىرغا يېقىن بېرىپتۇ. ئۇنىڭ سەيپۇلمۇلۇككە كۆزى چۈشۈشى بىلەنلا، يۈرىكىگە ئىشىق ئوتى تۇتىشىپتۇدە، سەۋرى-تاقىتى قولىدىن كېتىپتۇ. بەدىئۇلجامال يۈرىكىگە ئىشىق ئوتىنى تۇتاشتۇرۇپ ئۆيگە قايتىپتۇ. كېچىسى كۆزىگە ئۇيقۇ كەلمەپتۇ. كۈندۈزى ئارام تاپالماپتۇ. ئەمما ئۆز سىرىنى يوشۇرۇپ، پەرىشانلىق ئىچىدە قاپتۇ. مەلىكەيى ھۆسنىنىڭ ئانىسى ئۇنىڭ غەمكىن ۋە پەرىشان يۈرگەنلىكىنى كۆرۈپ ئەھۋال سورىغان ئىكەن، بەدىئۇلجامال «ھەمىمە ئەزالىرىنىڭ ئاغرىيدىغانلىقىنى» ئېيتىپ سىرىنى يوشۇرۇپتۇ. ئەمما بەدىئۇلجامال مەلىكەيى ھۆسنىدىن «كۆرگەن-ئاڭلىغان ھىكايىلىرىڭىزنى ئېيتىپ بېرىڭ» دەپ ئۆتۈنگەچكە، مەلىكەيى ھۆسن تىل بۇلبۇلىنى ناۋاغا كەلتۈرۈپ، تۆۋەندىكىدەك سايراپتۇ:

مەلىكەيى ھۆسن ئېيتقان ھىكايە

—ئى بەدىئۇجامال، ئاگاھ بولغايسىزكى، مىسىر شەھىرىدە بىر پادىشا بار ئىكەن، ئۇ پادىشا ئاسىم ئىبنى سەپۋان دەپ ئاتىلىدىكەن. ئۇنىڭ دۇنيالىقتىن ھېچنەرسىگە ھاجىتى يوق ئىكەن، لېكىن ئۆمرى ئاخىرىغا يەتكەن بولسىمۇ پەرزەنت يۈزى كۆرمىگەنلىگىدىن داغدا ئىكەن، ئۆز تەختىگە ۋارىسلىق قىلىدىغان بىر پەرزەنت ئارزۇ قىلىدىكەن. بىر كۈنى ئۇ ھەكىم ۋە مۇنەججىملەرنى يىغىپ: «مەندىن پەرزەنت بولامدۇ-يوق؟ قۇرئە سېلىپ كۆرۈڭلار» دەپتۇ. ھەكىم ۋە مۇنەججىملەر قۇرئە سېلىپ: «ئى پادىشاھى ئالەم! سىز يەمەن پادىشاھىنىڭ قىزىنى ئالسىڭىز، ئاللاتائالانىڭ ئىنايىتى بىلەن بىر پەرزەنت ۋۇجۇتقا كەلگەي» دەپتۇ. پادىشا ئۇلارغا تولا ئىنئام ۋە ئېھسانلارنى قىلىپ ياندۇرۇپتۇ ۋە يەمەن پادىشاسىنىڭ قىزىنى ئاپتۇ. خۇدايە-

تائالا پادىشانىڭ تەلىۋىنى ئىجاۋەت قىلىپ، ئۇنىڭغا بىر پەرزەنت ئاتا قىپتۇ. ئۇ پەرزەنت ناھايىتى چىرايلىق ئىكەن، پادىشا ئۇنىڭغا سەيپۇلمۇلۇك دەپ ئىسىم قويۇپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك بالاغەتكە يەتكەندە پادىشا بىر شاھانە ئولتۇرۇش قىلىپ غەزىنىچىسىنى چاقىرىپ ئوغلىغا بىر زەرباپ تون ۋە بىر پىروزە كۆزلۈك ئۈزۈك تەقدىم قىپتۇ. شاھزادە تونىنى ئېچىپ كۆرۈپ، بىر سۈرەتكە كۆزى چۈشۈپ، شۇ سۈرەتكە ئاشىق بوپتۇ...

مەلىكەيى ھۆسىن ئۆز ھېكايىسىدە سەيپۇلمۇلۇكنىڭ دەريا سەپىرى، ئۇنىڭ لەشكەرلىرىنىڭ دەريادا قانداق غەرق بولغانلىغى، بېشىدىن ئۆتكەن كۆلپەتلىك ۋە مۇشەققەتلىك كۈنلەرنىڭ نىمىلەردىن ئىبارەت بولغىنىغا تولۇق توختىلىپتۇ.

— ئەگەر پادىشا ئاسىم ئىبنى سەپۋان ئۇ تونىنى پەرزەنتى سەيپۇلمۇلۇككە كۆرسەتمىگەن بولسا، سەيپۇلمۇلۇك بۇ مېھنەتكە دۇچار بولمىغان بولاتتى، — دەپ سۆزىنى ئاخىرلاشتۇرۇپتۇ.

بەدىئۇلجامال:

— ئۇ سۈرەت كىمنىڭ سۈرىتى ئىكەن؟ — دەپ سوراپتۇ.

مەلىكە ھۆسىن:

— ئۇ سۈرەت كۈيىقاپ پادىشاسى شەھبال ئىبنى شاھرۇھنىڭ قىزى بەدىئۇلجامالنىڭ سۈرىتى ئىكەن، — دەپ جاۋاپ بېرىپتۇ.

بەدىئۇلجامال:

— ئۇنداق بولسا ئۇ سۈرەت مېنىڭ سۈرىتىم ئىكەن. لېكىن مېنىڭ ئادىمىزات بىلەن نىمە ئىشىم بولسۇن؟ — دەپ ئاچچىقلىنىپتۇ.

بەدىئۇلجامال ئاچچىقلانغاندەك قىلغىنى بىلەن، كۆڭلىدە سەيپۇلمۇلۇككە كۆيىدىكەن. مەلىكەيى ھۆسىنمۇ بۇنى چۈشىنىدىكەن. شۇڭا ئۇ سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ:

— بۇ يىگىت سىز ئۈچۈن ناھايىتى كۆپ رەنج - مۇشەققەتلەرنى تارتقان، ئەگەر مەن بۇنى سىزگە ئېيتمىسام ئىشىق مەزھەبىدە راۋا بولمايدۇ، — دەپتۇ ۋە ئۆز سۆزىنىڭ راستلىغى ئۈچۈن قەسەم قىلىپ، بەدىئۇلجامالنى ئىشەندۈرمەكچى بوپتۇ.

بەدىئۇلجامالنىڭ يۈرىگى سەيپۇلمۇلۇك ئۈچۈن سوقۇپ تۇرسىمۇ:

— ئادىمىزات بىلەن پەرىلەرنىڭ جۈپ بولمىغى مۇمكىن ئەمەس. بۇ توغرىدا ماڭا ھېكايە قىلماڭ، — دەپتۇ.

مەلىكەيى ھۆسىن بەدىئۇلجامالغا يالۋۇرۇپ:

— بۇ يىگىت مېنى پەرىنىڭ قولىدىن ۋە لەھەڭنىڭ ئاغزىدىن قۇتقازدى، مەن ۋە ئاچىلىرىم ئۇنىڭ بۇ ياخشىلىغى ئۈچۈن سىزنى ئۇنىڭغا كۆرسىتىشكە ۋەدە بېرىپ قەسەميات قىلغان ئىدۇق، بىزنىڭ ئىلتىماسىمىز شۇكى: بىزنى شەرمەندە قىلماڭ، سەيپۇلمۇلۇككە ئۆزىڭىزنى بىر مەرتىۋە كۆرسىتىڭ. ئەگەر سىز بۇ سۆزۈمنى قوبۇل قىلمىسىڭىز، بىز ئۇياتتىن باش كۆتىرەلمەي قالىمىز، — دەپتۇ.

بەدىئۇلجامال: «بۇ يەرگە ئۆزى بىلەن بىللە مىڭ دىۋە، مىڭ پەرىنىڭ بىللە كەلگەنلىگىنى، ئەگەر ئۇلاردىن بىرەرسى بۇنى كۆرۈپ قېلىپ ئاتىسىغا يەتكۈزسە، بۇندىن كېيىن بۇ يەرگە كېلىش مۇمكىن بولماي قالىدىغانلىغىنى، شۇڭا نامەھرەمگە يۈزىنى كۆرسەتمەيدىغانلىغىنى ئېيتىپ چىڭ تۇرىۋاپتۇ. ئۇلار: «بىز سىزنى سەيپۇلمۇلۇك-

Altunoq

كە ھېچقانداق كىشى خەۋەر تاپالمايدىغان يەردە كۆرستەيلى» دېگەن بولسىمۇ ئۇنداماپتۇ. ھەتتا: «بىلىقىزمۇ پەرىزات ئىدى، سۇلايمان ئەلەيھىسسالامغا تەككەن» دەپ باققان بولسىمۇ ئۆزىنى كۆرستىشكە ماقۇل بولماپتۇ. لېكىن مەلىكەيى ھۆسنىمۇ بوش كەلمەي، تەكرار-تەكرار يالۋۇرۇپ، ئاخىرى بەدىئۇلجامالنى يۇمشىتىپتۇ. بەدىئۇلجامال سەيپۇلمۇلۇككە يۈزىنى بىر قېتىم كۆرستىشكە رازىلىق بېرىپتۇ.

كەچ كىرگەندە مەلىكىلەر ئۇخلاش ئۈچۈن يېتىشىپتۇ. بەدىئۇلجامالنىڭ كۆزىگە ئۇيقۇ كەلمەپتۇ. مەلىكىنىڭ كۆزى ئۇيقۇغا بارغان ھامان، ئۇ ئاستا ئورنىدىن تۇرۇپ باققا راۋان بوپتۇ ۋە سەيپۇلمۇلۇكنىڭ چېدىرىغا كىرىپتۇ. چېدىردا مەشئەل يورۇتۇلغان بولۇپ، سەيپۇلمۇلۇك سائىت بىلەن بىللە ئولتۇرغان ئىكەن. سەيپۇلمۇلۇك ئۆز ئىشقىنى باسالماي ساز چېلىپ مۇڭلۇق ناخشىلارنى ئېيتماقتا ئىكەن. بەدىئۇلجامال سەيپۇلمۇلۇكنىڭ بۇ ناخشىلار بىلەن ئىپادىلىگەن نالىسىنى ئاڭلاپ، چىداپ تۇرالماي ھوشىدىن كېتىپ يىقىلىپ قاپتۇ. دەل شۇ چاغدا ئۇيقۇسى كەلمەي بىتاقەت بولۇپ ئولتۇرغان سەيپۇلمۇلۇك چېدىردىن تاشقىرى چىقىپتۇ. شۇ ئان ئۇنىڭ كۆزى يۈزى تولۇن ئايدەك، قامىتى بوستاننىڭ سەرۋىسىدەك يەردە ياتقان بىر جانانغا چۈشۈپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك ئۇ جانانىڭ يىقىلغان يېرىگە كېلىپ قاراپ، ئۇنىڭ سۈرەتتىكى نازىنىن ئىكەنلىكىنى تونۇپتۇ-دە، ئۇنىڭ بېشىنى تىزىغا ئېلىپ لېۋىگە بىرنى سۆيۈپتۇ. ئادەمنىڭ ھىدى بىلەن ھوشىغا كەلگەن پەرى، كۆزىنى ئېچىپ، ئۆز بېشىنىڭ بىر ئادەمنىڭ تىزىدا تۇرغانلىقىنى كۆرۈپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك پەرىزاتنىڭ يۈزىگە تەلمۈرۈپ يىغلاپ تۇرغان ئىكەن. ئۇ سەيپۇلمۇلۇكنى تونۇپتۇ. لېكىن ئۇنى تونىماس بولۇۋېلىپ يۈزىنى يېپىقى بىلەن يېپىۋاپتۇ ۋە:

— بىئەدەپلىك بىلەن بېشىمنى تىزىڭغا ئالغان قانداق كىشىسەن؟ — دەپ خىتاپ قىپتۇ.

سەيپۇلمۇلۇك:

— دىن ۋە مەزھىپىڭنىڭ ھەققى ئۈچۈن يۈزۈڭدىن قولۇڭنى ئال ۋە مېنىڭ سۆزۈمگە قۇلاق سال، — دەپ يالۋۇرۇپتۇ.

— ئەي كىشى! يامان يەردىن تۇتتۇڭ، سۆزۈڭ بولسا ئېيت، — دەپتۇ بەدىئۇلجامال.

سەيپۇلمۇلۇكنىڭ خۇشال بولۇپ، سەرگۈزەشتىسىنى باشتىن-ئاياق بىرمۇبىر بايان قىپتۇ. بەدىئۇلجامال سەيپۇلمۇلۇكنىڭ سەرگۈزەشتىسىنى ئاڭلاپ بولغاندىن كېيىن مۇنداق دەپتۇ:

— ئەي ئادەم! ئادىمىزاتنىڭ ھەممىسى ھىيلە-مىكىر بىلەن تولغان. ئادىمىزات ئۇرۇغىدا ۋاپا بولمايدۇ. ئادەم ئۆز مەھبۇبىنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن ھىيلىگەرلىك قىلىپ، ۋاپادارلىقتىن گەپ ساتىدۇ، لېكىن مەقسىدى ھاسىل بولغاندىن كېيىنلا ۋاپادارلىق شەرتلىرىنى يەرگە ئۇرىدۇ. ئىنسان ئۆز جىنسىغا شۇنداق ۋاپاسىزلىقنى قىلغان يەردە، باشقا جىنىستىن بولغانلارغا نىمىلەرنى قىلمايدۇ؟ مەن بولسام پەرىزات جىنسىدىنمەن ۋە ئادىمىزاتقا ھېچقانداق ئوخشاشلىقىم يوق. ئاتا-ئانامۇ مېنى ساڭا راۋا كۆرمەيدۇ. گەپنىڭ قىسقىسى مېنىڭ ۋەسلىم ساڭا مۇيەسسەر بولالمايدۇ. سەن «دۇنيادا ھېچ ئادەم پەرزەنتى چەكمىگەن رەنجۇ-مۇشەققەتلەرنى سېنىڭ

يولۇقىدا چەكتىم» دېدىك، لېكىن بۇ سۆزۈڭنىڭ راستلىقىغىمۇ ئىشەنگىلى بولمايدۇ. شۇنى بىلگىنكى بىر بۇزرۇك «ھەر جىنىس ئۆز جىنسى بىلەن ياخشى» دىگەن. شۇڭا مەندىن ئۇمىدىڭنى ئۈزگىنىڭ ياخشى.

سەيپۇلمۇلۇك پەرىزاتنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ شۇنداق يىغلاپتۇكى، دەرت تولغان يۈرىگىدىن چىققان بۇ ئوتلۇق پىغان، سەيپۇلمۇلۇكنىڭ ھەقىقى ئاشىق ئىكەنلىگىنى ئىسپات قىلىپ، بەدىئۇلجامالنىڭ كۆڭلىدە سەيپۇلمۇلۇكنىڭ سادىق ۋە ۋاپادار ئىكەنلىگىگە شۈبھە قالدۇرماپتۇ. ئاقىۋەت پەرىزاتنىڭ كۆڭلى يۇمشاپتۇ ۋە سەيپۇلمۇلۇككە رەھىمى كەپتۇ. پەرىزاتمۇ سەيپۇلمۇلۇككە مۇھەببەت يولىدا سادىق ۋە ۋاپادار بولۇشقا قەسەم بېرىپتۇ. ئاندىن كېيىن پەرىزاتمۇ شۇنداق يىغلاپتۇكى، ئۇ ئىككىسىنىڭ كۆز يېشى بىرگە قوشۇلۇپ دەريا بولۇپ ئېقىپتۇ. ئۇلار بىر-بىرىنىڭ بويۇنلىرىغا قول سېلىشىپتۇ. ھەر بىرسى ئۆزلىرىنىڭ چەككەن ئەلەملىردىن شكايەت قىلىشىپتۇ ۋە «سەندىن كۆرە مېنىڭ تارتقان ئەلىمىم زىيادە» دەپ تالىشىپتۇ. ئەمدى ئۇلار سۆزىنى چارە-تەدبىر ماۋزۇسىغا يۆتكەپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك: «مېنىڭ كۆڭلۇم پەرىشان، ھېچنەرسىگە ئەقلىم يەتمەيدۇ» — دەپ، بۇ ئىشقا چارە-تەدبىر قىلىشنى بەدىئۇلجامالدىن ئۆتۈنۈپتۇ. بەدىئۇلجامال:

— ئى سەيپۇلمۇلۇك! مېنىڭ سەرۋى بانۇ ئىسىملىك بىر مومام بار. ئۇ تۇرغان شەھەر بوستانى سەرۋى سۇمەن دەپ ئاتىلىدۇ. ئۇ شەھەرنىڭ يولىدا ئاسمانغا تاقاشقان ئېگىز بىر تاغ بار. ئۇ تاغنىڭ ئارقىسىدا دەريايى ھۇشان دەپ ئاتىلىدىغان بىر دەريا بار. ئۇنىڭ سۈيى قازانىدا قاينىغاندەك قايناپ ئاقىدۇ. ئۇنىڭدىن ئۆتسە گىلەم قولاقلارنىڭ شەھرىگە بارىدۇ. بۇ گىلەم قولاقلار ئۇخلىسا بىر قولىغىنى ئاستىغا سېلىپ، بىر قولىغىنى يېپىنىپ ياتىدۇ. ئادەمنى كۆرسە پارە-پارە قىلىۋېتىدۇ. ئۇ يەردىن ئۆتسە زەڭگىلەرنىڭ شەھرىگە بارىدۇ. ئاشۇ خەتەرلىك يوللارنى باسقاندا مومامنىڭ شەھرىگە يېتىپ بارغىلى بولىدۇ. سىزنى مومامنىڭ قېشىغا ئەۋەتسەم، بۇ ئىشنىڭ ئىلاجىنى مومام قىلارمىكىن دەپ ئويلايمەن. شۇنداق قىلغاندىلا بىز مەقسىدىمىزگە يېتەلەيمىز، — دەپتۇ.

سەيپۇلمۇلۇك بەدىئۇلجامالدىن بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، پەرىشان بوپتۇ ۋە:

— ئەي پەرى! مېنى ئاشۇ جايغا ئەۋەتىپلا مەندىن قۇتۇلماقچى ئوخشايسىز، مەن سىزدىن ھەرگىز ئايرىلمايمەن. سىزدىن يىراق يەرگە بېرىپ ئۆلگىچە، خۇدا گۇۋادۇركى، يېنىڭىزدا ئۆلسەم، كۆڭلۈمدە ئارمان قالمايدۇ، — دەپ يىغلاپ، بۇ بېيتنى ئوقۇپتۇ:

غېمىڭنى گەرچە كۆپ ئازار كۆردۈم،
ۋە لېكىن باشقىچەدۇر ئۇشبۇ ئازار.

بەدىئۇلجامال سەيپۇلمۇلۇكتىن بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، كۆپ غەمكىن بوپتۇ ۋە:

— يىغلىماڭ ۋە مېنى بىتاقەت قىلماڭ، — دەپتۇ يۇ، بۇ ئىشقا نىمە چارە قىلىشنى ئۆزىمۇ بىلمەي، كۆڭلى بۇزۇلۇپ زار-زار يىغلاپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك بەدىئۇلجامالنىڭ بۇ ھالىنى كۆرۈپ، نائىلاج بېرىش قارارىغا كېلىپ رازىلىق بېرىپتۇ.

— سىزنى بىر كىشىگە تاپشۇرۇپ بېرىمەن، ئۇ كىشى سىزنى خەتەرلىكلەردىن

ساق-سالامەت ئۆتكۈزۈپ، بوستانى سەرۋى سۇمەنگە يەتكۈزۈپ قويىدۇ، دەپتۇ بەدىئۇلجامال ۋە «بۇ سىرنى يوشۇرۇن ساقلاش كېرەك» دەپ جېكىلەپتۇ، ئاندىن كېيىن بۇ ئىككى ئاشىق-مەشۇق ئەيش-ئىشرەتلەر قىلشىپ، مۇراتلىرىغا يېتىشىپتۇ. تاڭ ئاتقىلى تۇرغاندا بەدىئۇلجامال ئۆيىگە قايتىپتۇ ۋە ئۆز ئورنىدا ئۇخلىغان كىشى بولۇپ يېتىۋاپتۇ.

مەلىكەيى ھۆسن بىلەن ئانىسى ئويغىنىپ بەدىئۇلجامالنى ئويغىتىپتۇ ۋە تۈنۈگۈنكى سەيپۇلمۇلۇككە كۆرۈنمەكچى بولغان ۋەدىسىنى يادىغا ساپتۇ. بەدىئۇلجامال ناھايىتى تەسلىك بىلەن ۋەدىسىگە تۇرۇشقا رازى بولغاچقا، سەيپۇلمۇلۇككە خەۋەر بېرىلىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك شاھانە كىيىنىپ، ياسىنىپ بەدىئۇلجامالنىڭ ھوزۇرىغا كىرىپتۇ. بۇ ئىككى ئاشىق-مەشۇق بىر-بىرى بىلەن كۆرۈشۈپ ھال-ئەھۋال سورىشىپتۇ، دىدارىغا بېقىشىپتۇ لېكىن ئۆزلىرى كېچىسى بىر جايدا بولمىغاندەك، بىر-بىرى بىلەن كۆرۈشمىگەندەك تۇرۇشۇپتۇ. مەلىكەيى ھۆسن بىلەن ئۇنىڭ ئانىسى ناھايىتى خوشال بولۇپ، ئۇلارنىڭ شەرىپىگە ئولتۇرۇش قىلىپ بېرىپتۇ. بۇ ئولتۇرۇش شۇنداق ياخشى ئۆتۈپتىكى، شۇ چاققىچە ھېچكىم ئۇنداق ئولتۇرۇشنى كۆرمىگەن ئىكەن. ئولتۇرۇش بىر كېچە-كۈندۈزدىن كېيىن تارقىلىپتۇ. ئاندىن كېيىن بەدىئۇلجامال ئۆز پىكرىنى تەكرارلاپ:

— ئەي سەيپۇلمۇلۇك! سىز مومام سەرۋى بانۇ قېشىغا بارمىسىڭىز بىزنىڭ مۇشكۇلىمىز ئاسان بولمايدىغان ئوخشايدۇ. مومام ئاتامغا ئېيتىپ ئىككىمىزنى بىر-بىرىمىزگە قوشمىسا، باشقا بىر كىشى بۇ ئىشنىڭ ھۆددىسىدىن چىقالمايدۇ، — دەپتۇ.

سەيپۇلمۇلۇك بۇ سۆزنى ئاڭلاپ كۆز يېشى قىلىپ:

ئەزەلدە قىسمىتىم بولمىش كويۇڭدا بولماق ئاۋارە،
خۇدانىڭ تەقدىرىگە دوسلۇرۇم بارمۇ بۆلەك چارە.

— دەپ بېيىت ئوقۇپتۇ ۋە باققا كىرىپ سائىتىنى قۇچاقلاپ تۇرۇپ:

— ئەي قېرىنداشىم! مەقسەت كويىدا دىيارىمىز، ئاتا-ئانىمىز ۋە يار-بۇرادەرلىرىمىزدىن ئايرىلىپ، لەشكەرلىرىمىز دەريادا غەرق بولۇپ، ئۆزىمىز كۆپ دەرت-ئەلەملەرنى تارتتۇق، ھالا بۈگۈنكى كۈنگە كەلگەندە بىز يەنە ئايرىلىدىغان ئوخشايمىز، — دەپ زار-زار يىغلاپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك سائىتنى خۇداغا تاپشۇرۇپ، بەدىئۇلجامال قېشىغا كەپتۇ. بەدىئۇلجامال خەت يېزىپ بىر دىۋىدىن ماڭدۇرغان ئىكەن، سەيپۇلمۇلۇكنى بولسا يەنە بىر دىۋىگە تاپشۇرۇپتۇ ۋە: «سەيپۇلمۇلۇكنى خەۋپ-خەتەرلەردىن ساقلاپ، بوستانى سەرۋى سۇمەن شەھرىگە ئاپىرىپ قويۇش» قا ئەمىر قىپتۇ. دىۋە ئۇنى مىندۈرۈپ ئاسمانغا پەرۋاز قىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك قورققىنىدىن جېنىدىن ئۈمىت ئۈزۈپ، كەلىمە شاھادەتنى ئوقۇشقا باشلاپتۇ. دىۋە قىرىق كۈن ئۇچقاندىن كېيىن سەيپۇلمۇلۇككە: «كۆزۈڭنى ئاچ» دەپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك كۆزىنى ئېچىپ تاملىرى كۈمۈشتىن، ياغاچلىرى ئۇدتىن ياسالغان بىر شەھەرنى كۆرۈپتۇ. بۇ شەھەردە ئالى ئىمارەتلەر ۋە چىمەنزارلىقلار بار بولۇپ، سۇلار ئېقىپ تۇرغان ئىكەن، ئۇلار بىرئاز يول يۈرۈپ، تاناپلىرى يېشىل يىپەكتىن، قوزۇقلىرى ئالتۇندىن قىلىنغان بىر چېدىر قېشىغا يېتىپ بېرىپتۇ ۋە چېدىر-

غا كىرىپ، تەختتە ئولتۇرغان يېشىل كىيىمـ لىك موماىغا سالام بېرىپ، ئەدەپ بىلەن تۇرۇپتۇ. بۇ موماي سەرۋى بانۇ ئىكەن.

سەرۋى بانۇ:

ــ ماڭا سالام قىلغان كىمسەن؟ نەدىن كېلىسەن؟ ــ دەپ سوراپتۇ.

سەيپۇلمۇلۇك ئۆز ئەھۋالىنى ۋە كېلىش سەۋەبىنى تۆۋەنچىلىك بىلەن ئىزھار قىپتۇ. سەرۋى بانۇغا بەدىئۇلجامالنىڭ يازغان خېـ تىمۇ كېلىپ تەككەن ئىكەن. سەرۋى بانۇ ئەھۋالدىن ۋاقىت بولغاندىن كېيىن سەيپۇلـ مۇلۇككە رەھمى كېلىپ: «ئۆزىنىڭ بۇ ئىش ئۈچۈن گۈلىستانى ئېرەمگە بارىدىغانلىغىنى، شەھبال ئىبنى شاھرۇھقا ئېيتىپ، بەدىئۇلجاـ مالنى سەيپۇلمۇلۇككە نىكا قىلدۇرۇپ قويىـ دىغانلىغىنى» ئېيتىپتۇ، سەيپۇلمۇلۇك بۇ ۋەـ دىدىن سۆيۈنۈپ، سەرۋى بانۇغا تازىم بەجا كەلتۈرۈپتۇ. سەرۋى بانۇ گۈلىستانى ئېرەمگە بېرىش سەپىرىگە تەييارلىق قىلىشقا كىرىشىپـ تۇ. تەييارلىق پۈتكەندىن كېيىن سەيپۇلمۇـ لۇكنى بىرگە ئېلىپ گۈلىستانى ئېرەمگە راۋان بوپتۇ ۋە بىر نەچچە كۈندىن كېيىن گۈلىسـ تانى ئېرەمگە يېتىپ بېرىپ، سەيپۇلمۇلۇكنى بىر دەرەخ تۈۋىدە ئولتۇرغۇزۇپ قويۇپ، سەرۋى بانۇ ئۆزى يالغۇز شەھبال ئىبنى شاھرۇھنىڭ قېشىغا كىرىپ كېتىپتۇ.

سەيپۇلمۇلۇك دەرەخ تۈۋىدە بىرئاز ئولتۇرغاندىن كېيىن، ئۇنى ئۇيقۇ بېسىپتۇ. ئۇ ئۇيقۇسىنى قاچۇرۇش ئۈچۈن باغ ئىچىنى سەيلە قىلىشقا باشلاپتۇ ۋە باغدىكى مېۋىلەرـ دىن يەپ تاماشا قىلىپ يۈرگىنىدە قۇلىقىغا بىر ئاۋاز ئاڭلىنىپتۇ. ئۇ ئىزتىراپ بىلەن ئاۋاز چىققان تەرەپكە قارىغان ئىكەن، بىر دەرەخ ئۈستىدە ئولتۇرغان قىرىق نەپەر پەـ رىزاتقا كۆزى چۈشۈپتۇ. پەرىزاتلار ئۇنىڭـ دىن ئەھۋال سوراپ، ئۇنىڭ سەرانىدىپ پاـ دىشاھىنىڭ قىزى مەلىكەيى ھۆسىنى بەنتتىن خالاس قىلغان، شاھ پەرىدۇننىڭ ئوغلىنى ئۆلتۈرگەن كىشى ئىكەنلىگىنى بىلىپتۇ، ئۇ پەرىزاتلار ئەسلىدە قۇلزەم پادىشاسى پەرىـ دۇننىڭ تەۋەلىگىدىن ئىكەن، قۇلزەم پادىشاـ سى پەرىدۇن شاھ، ئۆز ئوغلىنىڭ قاتىلىنى تېپىپ ئېلىپ كېلىش ئۈچۈن، ئالەمنىڭ ھەر تەرىپىگە نۇرغۇن دىۋە - پەرىلەرنى ئەۋەتـ كەن ئىكەن. ئۇ پەرىلەر بۇ يەردە سەيپۇلـ مۇلۇكنى ئۇچراتقاندىن كېيىن، ئۆز شاھزادىـ سىنىڭ قىساسى ئۈچۈن سەيپۇلمۇلۇكنى تۇـ تۇپ، بىر دىۋىگە مىندۈرۈپ، قۇلزەم شەھرىـ گە ئېلىپ قېچىپتۇ ۋە ئاپىرىپ پادىشاسىغا توغرىلاپتۇ. پادىشا بۇ ئادەمزاتنىڭ ئۆز ئوغلىنىڭ قاتىلى ئىكەنلىگىنى بىلىپ، دەرھال ئۆلتۈرۈشكە ئەمىر قىپتۇ. شۇ ھامان ئۇنىڭ ۋەزىرى ئورنىدىن تۇرۇپ:

ــ ئەي پادىشاھى ئالەم! سەۋرى قىـ لىڭ، كىشىنى ئۆلتۈرمەك ئاسان، تىرىلدۈـ رۈشكە مۇمكىن بولمايدۇ. پەرىزاتلار بۇ ئاـ دەمنى گۈلىستانى ئېرەمدىن تۇتۇپ كەلدۇق دېيىشىۋاتىدۇ. مۇبادا بۇ ئادەم شەھبال ئىبـ نى شاھرۇھنىڭ ئادىمى بولۇپ قالسا، بۇنى ئۆلتۈرگەندىن كېيىن شەھبال بۇنى بىزدىن تەلەپ قىلسا، بىز نىمە دەيمىز؟ شەھبال ئىبنى شاھرۇھ كاتتا پادىشا تۇرسا، ئۇنىڭغا تاقابىل تۇرغىلى بولماس، ــ دەپتۇ.

پەرىدۇن شاھ ئۇنىڭ سۆزىنى توغرا تېپىپ، سەيپۇلمۇلۇكنى زىندانغا بۇيرۇپتۇ. بەھرى مۇھىتنىڭ ئىچىدە بىر زىندان بار ئىكەن. دىۋىلەر دەريا سۈيىنى توختىتىپ تۇـ رۇپ سەيپۇلمۇلۇكنى دېڭىز ئاستىدىكى ئاشۇ زىندانغا سولاپتۇ ۋە زىندان ئاغزىنى تۈگمەن تېشى بىلەن مەھكەم بېكىتىپ، ئۈستىدىن

يەنە ئاۋالقىدەكلا سۇ ئاقتۇزۇپتۇ.

بۇ سۆز بۇ يەردە تۇرۇپ تۇرسۇن،
ئەمدى بىر كەلىپ سۆزنى گۈلستانى ئىرەمـ
دىن ئاڭلايلى:

سەرۋى بانۇ پەرىلەر شاھى شەھبال
ئىبنى شاھرۇھنىڭ ھۇزۇرىغا كىرىپتۇ. پادىشا
سەرۋى بانۇغا ئىززەت ـ ئىكرام كۆرسىتىپ،
هاردۇق سورىغاندىن كىيىن كېلىش سەۋەبىـ
نى سوراپتۇ. سەرۋى بانۇ سەيپۇلمۇلۇك ۋە
بەدىئۇلجامالنىڭ ۋەقەسىنى پادىشاغا تونۇشـ
تۇرۇپتۇ ۋە ئۇلارنى بىر ـ بىرسىگە قوشۇشنى
پادىشادىن تەلەپ قىپتۇ. بۇنى ئاڭلىغان
شەھبال ئىبنى شاھرۇھ:

ــ ئۇ يىگىت قېنى؟ ئۇنى ماڭا كۆر-
سىتىڭ، ــ دەپتۇ.

سەرۋى بانۇ «سەيپۇلمۇلۇكنىڭ ئۆزى
بىلەن بىللە كەلگەنلىگىنى، تاشقىرىدا بىر
دەرەخنىڭ تۈۋىدە قالغانلىغىنى، ئەگەر شاھـ
تىن ئىجازەت بولسا ئېلىپ كىرىپ پادىشا
بىلەن كۆرۈشتۈرىدىغانلىغىنى» ئېيتىپتۇ. پاـ
دىشا سەرۋى بانۇغا قاراپ:

ــ ئۇنى تاشقىرىدا قويۇپ خاتا قىپـ
سىز، چۈنكى بۇ ئەتراپتا بىزنىڭ دۈشمەنلىـ
رىمىز كۆپ، ــ دەپتۇ ۋە پەرىلەرگە «دەرھال
خەۋەر ئېلىڭلار، دۈشمەنلەر ئۇنىڭغا زىـ
يان ـ زەخمەت يەتكۈزۈپ قويمىسۇن» دەپ
بۇيرىغان ئىكەن، پەرىلەر چىقىپ، سەيپۇلمۇـ
لۇكنىڭ ئۆز جايىدا يوق ئىكەنلىگىنى كۆـ
رۈپ، ھەممە تەرەپنى ئىزدەپ تاپالماپتۇ.
ئاخىرى ئۇنىڭ قۇلزەم شاھ تەۋەلىگىدىكى
پەرىزاتلار تەرىپىدىن تۇتۇپ كېتىلگەنلىگىدىن
خەۋەر تېپىپ، شەھبال ئىبنى شاھرۇھقا ئەھـ
ۋالنى مەلۇم قىلىشىپتۇ. شەھبال ئىبنى شاھـ
رۇھ دەرغەزەپ بولۇپ: «لەشكەرلەر جەڭگە
ئاتلانسۇن» دەپ پەرمان چۈشۈرۈپتۇ. دىۋەـ
پەرىلەردىن نۇرغۇن لەشكەر جەم بولۇپ،
شەھرى قۇلزەمگە راۋان بوپتۇ. ئۇلار شەھەـ
رى قۇلزەمگە بارغاندا، پەرىدۇن شاھمۇ ئۆزـ
لەشكەرلىرىنى جەم قىلىپ روبىرو بوپتۇ. ئىكـ
كى تەرەپ ئۇرۇش قىلماقچى بولۇشۇپتۇ.
قۇلزەم شاھى پەرىدۇن، گۈلستانى ئىرەم
شاھى شەھبال ئىبنى شاھرۇھقا ئەلچى ئارـ
قىلىق «ئەي شاھ! جەڭ قىلىش ئۈچۈن كەلـ
گەن بولساڭ مەنمۇ جەڭ قىلىمەن. ئەگەر
كېلىشتىكى غەرىزىڭ بىر ئادىمىزات ئۈچۈن
بولسا، مەن ئۇنى تۇتۇپ ئوغلۇمنىڭ قىساـ
سى ئۈچۈن ئۆلتۈردۈم، سەن بىر بىۋاپا
ئادىمىزات ئۈچۈن مەن بىلەن ئۇرۇش قىلامـ
سەن؟ قايسى زاماندا پەرى بىلەن ئادەمنىڭ
جۈپ بولغىنى بار؟» دىگەن سۆزلەرنى يەتـ
كۈزۈپتۇ. شەھبال ئىبنى شاھرۇھ ئەلچىدىن
بۇ سۆزنى ئاڭلاپ دەرغەزەپ بولۇپ، «قۇلـ
زەم شەھرىنى ۋەيران قىلىپ، كۆلىنى كۆككە
سورۇشقا» ئەھدۇ ـ پەيمان قىپتۇ.

شۇنىڭ بىلەن ئىككى تەرەپ لەشكەرـ
لىرى سەپلىرىنى تۈزۈپ ئۇرۇشقا كىرىشىپتۇ.
ئۇرۇش ناھايىتى شىددەتلىك ئېلىپ بېرىلىپـ
تۇ. ئاقىۋەت قۇلزەم شاھىنىڭ لەشكەرلىرى
بەرداشلىق بېرەلمەي قېچىشقا باشلاپتۇ.
شەھبال ئىبنى شاھرۇھنىڭ لەشكەرلىرى ئۇـ
لارنىڭ ئارقىسىدىن قوغلاپ يۈرۈپ قىرغىن
قىپتۇ ۋە قۇلزەم شەھرىنى ۋەيران قىپتۇ.
قۇلزەم شاھى پەرىدۇننى بارلىق بالا ـ چاقىـ
لىرى بىلەن قوشۇپ ئەسىرگە ئاپتۇ. شەھبال
ئىبنى شاھرۇھ پەرىدۇن شاھنى ھوزۇرىغا
ئەكەلدۈرۈپ:

ــ ھەي پەرىدۇن! مېنىڭ كۆھقاپقا
پادىشا ئىكەنلىگىمنى بىلمەمتىڭ؟ ئاتا ـ ئانا
تەرەپتىن مىسىر ۋە يەمەن پادىشاسىنىڭ
نەسلى بولغان بىر ئادەمنى نىمە ئۈچۈن

سۇرۇشتۇرمەيلا ئۆلتۇردۇڭ؟ سىنىڭ مۇشۇ قىلمىشىڭ ئۈچۈن سېنى ۋە بالا ۋاقاڭنى، لەشكەرلىرىڭ ھەم شەھرىڭ بىلەن قوشۇپ ئوتتا كۆيدۇرىۋەتسەم ياكى سېنى بالا-چاقلىرىڭ بىلەن قوشۇپ سائىتىقا تاپشۇرۇپ، سەيپۇلمۇلۇكنىڭ ئاتا-ئانىسىغا ئەۋەتسەم، سېنى ھەر كۈنى نەچچە خىل ئازاپ بىلەن قىيناپ ئۆلتۇرسە نىمە دەيسەن؟ بىزنى پانا تارتىپ كەلگەن ۋە بىزنىڭ بىغىمىزدا يۈرگەن بىر كىشىنى، بىغىمىزدىن تۇتۇپ ئېلىپ كېتىپ ئۆلتۇرۇشكە ساڭا كىم ھوقوق بەردى؟ — دەپ سوراق قىپتۇ.

پەرىدۇن شاھ شەھبال ئىبنى شاھرۇھنىڭ غەزىۋىدىن قورقۇپ، سەيپۇلمۇلۇكنىڭ زىنداندا ئىكەنلىگىنى ئېيتىپتۇ ۋە ئۆزىگە ئەپۇ قىلىنىشىنى تىلەپ ئۆزىنىڭ قىلمىشىغا پۇشايمان قىلىپ يىغلاپتۇ. پەرىدۇن شاھنىڭ پۇت-قوللىرى بوشۇتۇلۇپ زىندان بېشىغا ئېلىپ بېرىلىپتۇ ۋە دىۋىلەر ئارقىلىق دەريانىڭ سۈيىنى باغلاپ، زىنداننىڭ ئاغزىنى ئېچىپتۇ. ئاغامچا سېلىپ سەيپۇلمۇلۇكنى زىنداندىن تارتىپ چىقىرىپتۇ. شەھبال ئىبنى شاھرۇھ سەيپۇلمۇلۇكنىڭ سەرۋى بانۇ ئېيتقاندىنمۇ ئارتۇق ئىكەنلىگىنى بىلىپ، ئۇنىڭغا ئىززەت-ئىكرام قىلىپ كۆڭلىنى ئىزدەپتۇ. سەيپۇلمۇلۇكمۇ شەھبال ئىبنى شاھرۇھنىڭ مېھرىبانلىق كۆرسىتىپ، كۆڭلىنى ئىزدىگەنلىگىگە تەشەككۈر بىلدۈرۈپ، ئۇنىڭغا تازىم بىجا كەلتۇرۇپتۇ ۋە «تارتقان بارلىق مۇشەققەتلىرىم، ئەلھەمدۇلىللا راھەتكە مۇبەددەل بولدى» دەپ خۇرسەن بوپتۇ.

شەھبال ئىبنى شاھرۇھ سەيپۇلمۇلۇكنىڭ ئەقىل-پاراسىتىنى سىناپ باقماقچى بوپتۇ ۋە سەيپۇلمۇلۇككە قاراپ:

— ئەي شاھزادە! سەندىن سورايدىغان بىر نەچچە سوئالىم بار. ئەگەر بۇ سوئاللىرىمغا توغرا جاۋاپ بېرەلىسەڭ، مۇرادىڭغا يېتىسەن، — دەپتۇ.

شۇنىڭدىن كېيىن ئىككىسى ئوتتۇرىسىدا مۇنداق سوئال-جاۋاپلار بوپتۇ:

— ئادەم پەرزەندىگە نىمە ئەڭ يېقىن؟

— ئۆلۈم ئەڭ يېقىن.

— ياخشىلارغا نىمە ياخشى؟

— ھايات ياخشى.

— دۇنيادا ئۆلۈك كۆپمۇ، تىرىك كۆپمۇ؟

— ئۆلۈك كۆپ، چۈنكى تىرىكلەر ئۆلۈپ، ئۆلۈكلەرگە قوشۇلۇپ تۇرىدۇ.

— دۇنيادا ئەر كىشى كۆپمۇ، خوتۇن كىشى كۆپمۇ؟

— خوتۇن كىشى كۆپ، چۈنكى خوتۇن كىشىلەرنىڭ سۆزىگە كىرگەن ئەر كىشىلەرمۇ خوتۇن قاتارىدا ھۆكۈم قىلىنىدۇ.

— قىيامەت كۈنى قاچان بولىدۇ؟

— غايىپنى خۇدادىن ئۆزگە كىشى بىلمەيدۇ. ئەگەر ھەركىم قىيامەت پالان كۈنى بولىدۇ دىسە، ئىماندىن ئاجرايدۇ.

بۇ جاۋاپلار شەھبال ئىبنى شاھرۇھقا خوش كەپتۇ ۋە سەيپۇلمۇلۇكنىڭ بۇ توغرا جاۋاپلىرىدىن رازى ۋە مەمنۇن بوپتۇ. ئاندىن كېيىن شەھبال ئىبنى شاھرۇھ پەرىدۇن شاھقا قاراپ:

— شۇنداق كىشىنىمۇ زايا قىلماقچىمىدىڭ؟ — دەپ ئۇنى ئەيىپلەپ يەرگە قارىتىپتۇ. ئاندىن ئۇنىڭ گۇنايىدىن ئۆتۈپ ئۆز مەملىكىتىنى قولىغا بېرىپتۇ. شەھبال ئىبنى شاھرۇھ سەيپۇلمۇلۇكنى ئېلىپ، ئۆز لەشكەرلىرى بىلەن گۈلىستانى ئىرەمگە قايتىش ئۈچۈن يولغا چىقىپتۇ. ئالدىن ئەۋەتىلگەن خەۋەر بويىچە شەھبال ئىبنى شاھرۇھنىڭ يولغا چىققانلىغىدىن ۋاقىپ بولغان سەرۋى بانۇ ۋە بەدىئۇلجامال شاھنىڭ ئىستىقبالىغا

چىقىپ، ئۇلاردىن ھال-ئەھۋال سوراپتۇ.

ئۇلار بىرلىكتە گۈلىستانى ئىرەمگە يېتىپ كېلىشىپتۇ.

شەھبال ئىبنى شاھرۇھنىڭ كۆڭلى خاتىرجەم بولۇپ، توي جابدۇقلىرىنى تەييارلاشقا تۇتۇش قىپتۇ. ئۈچ ئاي ئىچىدە توي جابدۇغى ۋە باشقا تەييارلىقلار پۈتۈپتۇ. ئۇ غەزىنىسىدىكى لەئلى جاۋاھىرات ۋە گۆھەر-ياقۇتلارنى چىقىم قىلىپ، ئەتراپتىكى دىۋە-پەرىلەرگە خەۋەر قىلىپ، قىرىق كېچە-كۈندۈز توي-تاماشا ئۆتكۈزۈپ، بەدىئۇلجامالنى سەيپۇلمۇلۇككە نىكا قىلىپ بېرىپتۇ. بۇ ئاشىق-مەشۇقلار مۇرات-مەقسەتلىرىگە يېتىپ، ئەيشى-ئىشرەتكە مەشغۇل بوپتۇ.

شۇ يوسۇندا بىر يىل ئۆتۈپتۇ. بىر كۈنى شەھبال ئىبنى شاھرۇھ سەيپۇلمۇلۇكنى چاقىرىپ:

— ئەمدى بېرىپ ئاتا-ئانىڭىزنى كۆرۈشىڭىز كېرەك، چۈنكى پەرزەنت پىراقى يامان بولىدۇ. ئۇلارنىڭ ئەھۋالى نىچۇك بولىدىكىن؟ بېرىپ خەۋەر ئېلىڭ، بىز خالىساق ھەر ئايدا بىر نۆۋەت بېرىپ كۆرىمىز، بىزنىڭ بارمىقىمىز ئاسان، لېكىن ئادىمىزاتنىڭ بۇ يەرگە كەلمىكى ناھايىتى مۈشكۈل، — دەپتۇ.

شاھزادە سەيپۇلمۇلۇك شاھنىڭ بۇ ئىلتىپاتىغا جاۋابەن:

— ئەي پادىشاھى ئالەم! سىز مېنىڭ ئاتامسىز، سىزنىڭ شەپقىتىڭىزدىن ئۈمىتۋارمەن، مېنىڭ سىزدىن باشقا غەمخورۇم يوق، — دەپ تازىم قىپتۇ.

شەھبال ئىبنى شاھرۇھ سەيپۇلمۇلۇكنىڭ بۇ سۆزىدىن خۇشۋاقىت بولۇپ، كېرەكلىك نەرسىلەرنى تەييارلاپ، سەيپۇلمۇلۇك بىلەن بەدىئۇلجامالغا يەتتە مىڭ پەرىنى قوشۇپ يولغا سېپتۇ. پادىشا ۋە سەرۋى بانۇ ئۈچ كۈنلۈك يەرگىچە بېرىپ، ئۇلارنى ئۇزىتىپ قويۇپتۇ. سەيپۇلمۇلۇك بىلەن بەدىئۇلجامالنى بىردىن دىۋە ئۈزىنگە مىندۇرۇپ، ئاسمانغا پەرۋاز قىپتۇ، ئۇلار بىر ھەپتە ئىچىدە سەرەندىپ شەھرىگە يېتىپ بېرىپتۇ. سەرەندىپ پادىشاسى ئۆز مەلىكىسى بىلەن بىللە ئۇلارنىڭ ئالدىغا چىقىپ ئىززەت-ھۆرمەت بىلەن كۈتىۋاپتۇ. يەتتە كۈنگىچە مەجلىس ۋە زىياپەت ئۆتكۈزۈپ مېھمان قىپتۇ.

سەيپۇلمۇلۇك بىلەن بەدىئۇلجامال سەرەندىپتىن كۆچۈپ مىسىرغا يۈرۈش قىلىشنىڭ تەرەددۇتىغا چۈشۈپتۇ. مەلىكەيى ھۆسن بەدىئۇلجامالغا: «مەن خىزمىتىڭىزگە بىللە بارسام» دەپ ئىلتىماس قىپتۇ.

بەدىئۇلجامال سەيپۇلمۇلۇككە:

مەلىكەيى ھۆسنىنى سائىتتا ئېلىپ بەرسەك ۋە ئۆزىمىز بىلەن بىللە ئېلىپ بارساق قانداق؟ چۈنكى مېنىڭ ئادىمىزاتلار ئارىسىدا يالغۇز تۇرۇشۇم مۈشكۈلدۇر، — دەپتۇ.

سەيپۇلمۇلۇك بۇ مەسلىھەتنى توغرا كۆرۈپ، مەلىكەيى ھۆسنىنىڭ ئاتا-ئانىلىرىغا مەسلىھەت سېپتۇ. ئۇلارمۇ بۇ ئىشقا رازى بولۇپ يەتتە كېچە-كۈندۈز داغدۇغىلىق توي مۇراسىمى ئۆتكۈزۈپ، مەلىكەيى ھۆسنىنى سائىتتا نىكا قىلىپ بېرىپتۇ. توي ئاخىرلاشقاندا سەپەرگە تەييارلىق قىلىنىپ، تەييارلىق پۈتكەندىن كېيىن مىسىرغا قاراپ يولغا چىقىشىپتۇ. مەلىكەيى ھۆسنىنىڭ ئاتا-ئانىلىرى ئۇلارنى ئۈچ كۈنلۈك يەرگىچە بېرىپ، ئۇزىتىپ قويۇپتۇ. ئۇلارنىڭ ھەر بىرى بىردىن دىۋىگە مىنىپ، خۇشال-خۇراملىق

بىلەن يۈرۈپ، بىر ئاي دېگەندە مىسىرغا يېتىپ بېرىپتۇ.

مىسىرغا يېتىپ بېرىشتىن ئۈچ كۈن ئىلگىرى، سەيپۇلمۇلۇك بىر دىۋە ئارقىلىق ئاتا - ئانىسىغا خەت ئەۋەتىپ ئۆزىنىڭ كېلىۋاتقانلىقىدىن خەۋەر بەرگەن ئىكەن، ئۇلار بۇ خەۋەردىن سۆيۈنۈپ «ئويغىمىزمۇ، چۈشىمىزمۇ؟» دەپ، خۇشاللىقتىن گاھى ھۇشىدىن كېتىپ، گاھ ھۇشىغا كېلىشىپتۇ. سەيپۇلمۇلۇكنىڭ پىراقىدا تولا يىغلاپ ئۇلارنىڭ كۆزلىرى كور بولۇپ قالغان ئىكەن، ئۇلار تاڭ سەھەردە خۇداغا مۇناجات قىلىپ: «ئى خۇدايا! پاكا پەرۋەردىگارا! بارنى يوق قىلغۇچى سەن، يوقنى بار قىلغۇچىمۇ ئۆزۈڭسەن، ھەر قانداق مۇشكۇل ئىش سېنىڭ ئالدىڭدا ئاساندۇر، بىزنىڭ بۇ ئېزىز پەرزەنتىمىزنىڭ دىدارىنى كۆرۈشىمىز ئۈچۈن كۆزىمىزگە نۇر ئاتا قىلغايسەن» دەپ، چىن ئېتىقادى بىلەن يىغلىغان ئىكەن، تەڭرى ئۇلارغا رەھىم قىلىپ، ئۇلارنىڭ كۆزىگە نۇر ئاتا قىپتۇ. ئۇلارنىڭ كۆزى ئېچىلىپتۇ. شۇنىڭ بىلەن پادىشا ئاسىم ئىبنى سەپۋان پۈتۈن مىسىر خەلقىغە سەيپۇلمۇلۇكنىڭ ئىستىقبالىغا چىقىش توغرىسىدا يارلىق چۈشۈرۈپتۇ. ئۆزلىرىمۇ ئوغلىنىڭ ئىستىقبالىغا چىقىشىپتۇ. يىراقتىن ئاتا - ئانىلىرىنى كۆرگەن سەيپۇلمۇلۇك، دىۋىدىن ئۆزىنى تاشلاپ ئاتا - ئانىلىرىنىڭ ئايىغىغا يىقىلىپتۇ. ئۇلار يىغلىشىپ دىدار كۆرۈشۈپتۇ. كېيىن ئۇلار ئىززەت - ئىكرام بىلەن شەھەرگە ئېلىپ كىرىلىپتۇ.

پادىشا ئاسىم ئىبنى سەپۋاننىڭ پەرمانى بويىچە، شەھەر بايرام تۈسىگە كىرىپتۇ. مەملىكەتنىڭ ھەر تەرىپىدىن كەلگەن ئويۇنچىلار ۋە ئاجايىپ - غارايىپ ياسالغان نەرسىلەر كەلتۈرۈلۈپتۇ. ئۈچ ئاي ئويۇن - تاماشا كۆرسىتىلىپتۇ. تويلار ئۆتكۈزۈلۈپتۇ. ئىنئام ۋە ئېھسانلار قىلىنىپتۇ. بۇ ئىشلاردىن كۆڭلى خاتىرجەم بولغاندىن كېيىن، پادىشا تەختكە چىقىپ ئولتۇرۇپ مەملىكەت كاتتىلىرىنى ئالدىغا ھازىر قىلىپ، دۆلەت ۋە تەختنى سەيپۇلمۇلۇككە تاپشۇرۇپ، پۈتۈن مەملىكەت خەلقىنىڭ ئۇنىڭغا بوي سۇنۇشىنى تەلەپ قىپتۇ. سائىتنى ۋەزىرلىككە بەلگىلەپتۇ. ئارىدىن بىر نەچچە ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن، پادىشا ھەققە جان تەسلىم قىپتۇ.

سەيپۇلمۇلۇك ئاتا - ئانىلىرىنىڭ جەسىدىنى شاھانە رەسمىيەتلەر بىلەن دەپنە قىلىپ، خەتمە قۇرئان ۋە دۇئا-تەكبىرلەر ئۆتكۈزۈپ، تەزىيەت تۇتۇپتۇ. بۇ ئىشلاردىن پارىغ بولغاندىن كېيىن پادىشالىق تەختىدە ئولتۇرۇپ، ئادالەت بىلەن يۇرت سوراپتۇ.

ئاسىم ئىبنى سەپۋان ۋاپات بولغاندا، شەھبال ئىبنى شاھرۇھ ۋە سەرۋى بانۇ لەشكەرلىرى بىلەن مىسىرغا كېلىپ، ئىككى ئاي تۇرۇپ تەئزىيەت بىلدۈرۈپ قايتىپتۇ. شۇندىن كېيىن ئۇ پات - پات كېلىپ يوقلاپ تۇرۇپتۇ.

سەيپۇلمۇلۇكنىڭ سەلتەنىتى ئەللىك يىل داۋاملىشىپتۇ. بەدىئۇلجامالدىن بىر پەرزەنت ۋۇجۇتقا كەپتۇ، لېكىن ئالدامچى پەلەك ئۇلارغا ۋاپا قىلماپتۇ. كۈنلەرنىڭ بىرىدە سەيپۇلمۇلۇك ۋاپات بوپتۇ. بەدىئۇلجامال بېشىغا تۇپراق چېچىپ يىغلاپ ماتەم تۇتۇپتۇ ۋە غەزىنىنىڭ ئىشىگىنى ئېچىپ، شاھانە قائىدە - يوسۇنلار بىلەن سەيپۇلمۇلۇكنىڭ جەسىدىنى دەپنە قىپتۇ، شاھانە قەۋرىلەرنى ياسىتىپتۇ. ئاندىن كېيىن تەختتە بەدىئۇلجامال ئۆزى ئولتۇرۇپ، ئادالەت بىلەن يۇرت سوراپ دەۋر سۈرۈپ، ئاقىۋەت ئۇمۇ دۇنيا بىلەن ۋىدالىشىپتۇ.

رۇبائىي:

كىشىكىم، كەلسە دۇنياغا ئاخىر دەم،
كېتەر ئۇ، قان يۇتۇپ، رەنجىپ، چېكىپ غەم.
بۇ دۇنياغا كۆڭۈل باغلاش ئورۇنسىز،
قېنى كىم كەتتى بۇندىن شادۇ - خورەم.

بۇلاق (ئومۇمى 16 - سان)

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى تۈزدى ۋە نەشر قىلدى
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
فورماتى: 1092×787 مىللىمېتىر 1/16
1985 - يىل 8 - ئاي 1 - نەشرى

كىتاپ نومۇرى: M10098·1033

源　　泉 (维吾尔文,丛刊,总第16期)

(ئۈرۈمچى شەھەر ئازاتلىق كوچا № 306)
شىنجاڭ شىنخۇا باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
باسما تاۋىقى: 25.75 قىستۇرما ۋارىقى: 1
1985 - يىل 9 - ئاي 1 - بېسىلىشى

تىرازى: 1— 4,000 باھاسى: 1.95 يۈەن

مۇقاۋىسىنى لايىھىلىگۈچى: غازى ئەمەت، ليۇ پېيچىڭ

AltunOq

书号：M10098・1033
定价：　　1.95元